

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Fjerde Række Nr. 77.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene
i Norge 1901,

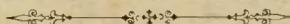
med 3 Karter.

(*Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1901,
avec 3 cartes.*)

Udgiven af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII).

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & Co.

1903.

Pris: Kr. 1.00.

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Fjerde Række Nr. 77.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene
i Norge 1901,
med 3 Karter.

(*Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1901.
avec 3 cartes.*)

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII)

—
—
—
—
—

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHENHOU & Co.

1903.

For Aarene 1882—1897 se Norges officielle Statistik, Tredie Række.

For Aarene 1898—1900 se Norges officielle Statistik, Fjerde Række
Nr. 1, 27 og 53.

Indhold.

(Table des matières).

	Side
A. Almindelig Beretning om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget 1901. <i>(Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1901).</i>	1*
Fortegnelse over Tabellerne. <i>(Liste des tableaux).</i>	
I. Laagedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinal personale	1*
<i>(Division médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies).</i>	
II. Dodeligheden i Riget, dets Bygder og Byer	6*
<i>(La mortalité dans le royaume, dans les communes rurales et dans les villes).</i>	
III. Dodeligheden i Byerne	7*
<i>(La mortalité dans les villes).</i>	
IV. Dode i Forhold til 1000 levende Fodte	9*
<i>(Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants).</i>	
V. Samtlige af Laegerne anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme, fordele paa Amter	10*
<i>(Les maladies épidémiques dans les départements).</i>	
VI. De af Laegerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjon og Alder	11*
<i>(Le nombre des cas connus des maladies épidémiques par mois, par sexe et par âge).</i>	
VII. De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme	16*
<i>(Les maladies épidémiques dans les villes, par mois).</i>	
VIII. Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer	17*
<i>(Les maladies épidémiques dans les villes des départements).</i>	
IX. Augrebue af 1000 Indvaanere af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Difteri og Lungelæselse	19*
<i>(Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants).</i>	
X. Dodsfald paa Barselseng	20*
<i>(Décès pendant les couches).</i>	

	Side.
XI. Dodsaaersager for Barselkvinder. Dode efter obstetriciske Operationer. <i>(Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales).</i>	21*
XII. Paa Sygehusene indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit..... <i>(Cas nouveaux de gonorrhée et de la uréthrite dans les hôpitaux).</i>	22*
XIII. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme..... <i>(Cas des maladies rénériennes traités en dehors des hôpitaux).</i>	23*
XIV. Til- og Afgang af Spedalske i Stiftelserne <i>(Tableau des lépreux dans les hospices).</i>	25*
XV. Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1900 <i>(Tableau des lépreux pendant les années de 1856--1900).</i>	26*
XVI. Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Stiftelserne m. m. amtsvis, særskilt for Sygdomsform og Kjon i Aarene 1856- 1900..... <i>(Tableau des lépreux par forme de la maladie et par sexe en 1856--1900).</i>	27*
XVII. Anmeldte Tilfælde af tuberkulose Sygdomme ifølge de indsendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne..... <i>(Cas des maladies tuberculeuses d'après les registres des commissions de santé).</i>	28*
XVIII. Dodeligheden af Lungetuberkulose i de forskjellige Amter for Aarene 1899—1901 <i>(Mortalité par la phthisie dans les départements pendant les années de 1899—1901).</i>	36*
XIX. Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dodsaaersager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Byer og Bygder..... <i>(Mortalité par la phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de décès non épidémiques dans les villes et dans la campagne).</i>	38*
XX. Antallet af Sindssyge, forpleide med Statsbidrag efter Lov af 27/6 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat og Kommuner..... <i>[Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'État d'après la loi du 27/6 1891, et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'État et des communes ensemble)].</i>	40*
XXI. Chirurgiske Operationer <i>(Opérations chirurgicales).</i>	42*
XXII. Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer <i>(Opérations obstétricales, faites par les médecins).</i>	48*
XXIII. Obstetriciske Operationers Udfald for Modre og Born <i>(Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants).</i>	50*
XXIV. Tvillingfødsler med kunstig Forlösning <i>(Jumeaux nés après des opérations obstétricales).</i>	51*
XXV. Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskjellige Indikationer <i>(Résultats des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) des accouchements prématurés artificiels, e) par opération césarienne, f) par perforation, g) par embryotomie, h) par avortement provoqué — d'après les indications différentes).</i>	52*

	Side.
XXVI. Fødte og Dode <i>(Naissances et décès).</i>	55*
XXVII. Fødte og Dode i Bygderne og Byerne <i>(Nombre des naissances et des décès dans la campagne et dans les villes).</i>	56*
XXVIII. Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne Dodsfall med kjendt Aarsag og de i alt indtrufne Dodsfall inden Amterne (Bydistrikt og Landdistrikter) samt i de enkelte Laagedistrikter <i>(Décès totaux et décès par cause connue dans les départements et dans les districts civils médicaux).</i>	58*
XXIX. De hyppigste af Lægerne opgivne Dodsaarsager ved Sygdom <i>(Causes des décès (morts par accidents non compris) classées par ordre de fréquence).</i>	60*
XXX. Vakeinrede ... <i>(Vaccination).</i>	61*
XXXI. Oversigt over en Del udforte retsmedicinske Forretninger <i>(Liste des actes médicaux forenses).</i>	62*
XXXII. Sygestatistik for Strafarbeidsanstalterne <i>(Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés).</i>	70*
XXXIII. Apothekene og deres Personale <i>(Des pharmacies et de leur personnel).</i>	76*
XXXIV. Syphilis paa Sygehusene <i>(La syphilis dans les hôpitaux).</i>	80*
XXXV. Tabel over Tilfælde af Sindssygdom, behandlede paa Sygehus . <i>(Mouvement des aliénés dans les hôpitaux).</i>	82*
XXXVI. Antal af de paa Sygehusene behandlede Syge <i>(Mouvement des malades dans les hôpitaux).</i>	84*
XXXVII. Kjendte Dodsaarsager ... <i>(Causes de décès).</i>	88*
XXXVIII. Kjendte Dodsaarsager i Riget efter Kjon og Alder... <i>(Causes de décès par sexe et par age).</i>	90*
XXXIX. Kjendte Dodsaarsager i Byerne .. <i>(Causes de décès dans les villes).</i>	104*
XL. Kjendte Dodsaarsager i Byerne efter Kjon og Alder .. <i>(Causes de décès dans les villes par sexe et par âge).</i>	114*
XLI. En Del af Lægerne behandlede epidemiske Sygdomme, fordelt paa Laagedistrikter og Maaneder <i>(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).</i>	122*

B. Beretninger for de enkelte civile Overovrighedsdistrikter.
(Rapports spéciaux pour les départements différents).

I. Kristiania By ..	1
II. Akershus Amt ..	22
III. Smaalenenes ..	33
IV. Buskerud ..	45
V. Jarlsberg og Larvik ..	56
VI. Hedemarkens ..	65

	Side.
VII. Kristians Amt	80
VIII. Bratsberg	92
IX. Nedenes	105
X. Lister og Mandal	116
XI. Stavanger	126
XII. Sondre Bergenhus	142
XIII. Bergens By	161
XIV. Nordre Bergenhus Amt	177
XV. Romsdals	193
XVI. Sondre Trondhjems	210
XVII. Nordre	236
XVIII. Nordlands	253
XIX. Tromso	272
XX. Finmarkens	287
C. Anhang.	
<i>(Appendices).</i>	
I. Sundhedsforskrifter, approberede i 1901..... <i>(Règlements sanitaires communaux, approuvés en 1901).</i>	305
II. Regler og Veiledeing til Forebyggelse af Difteri, Skarlagensfeber, Tyfoidfeber og Bornekopper samt Tüberkulose. Vedtagne af Kristiania Sundhedskommission den 21 April 1902..... <i>(Règlement prophylactique, qui doit être appliqué à la diphthérie, la scarlatine, la fièvre typhoïde, la variole et la tuberculose. Accepté par la commission de santé de Christiania le 21 avril 1902)).</i>	341

En 1901 l'état sanitaire du royaume a été, en général, satisfaisant. Le chiffre total des cas connus des maladies aiguës épidémiques a été de 168 470 (en 1900 : 169 552). Parmi les maladies prédominantes il faut citer les suivantes: Le typhus, n'étant pas connu en dehors du diocèse de Tromsø, a été peu fréquent. La fièvre typhoïde a gagné un peu de terrain dans quelques départements de l'Ouest et du Nord. Un cas de variole s'est montré dans la ville de Drammen et une petite épidémie de cinq cas dans le département de Finnmarken. La scarlatine a été répandue notamment dans quelques districts de l'Est (la mortalité des cas connus a été 2,4 pet.). La rougeole continuait son cours épidémique, notamment dans la ville de Bergen et quelques autres villes du Nord. La diphthérie a été un peu plus fréquente que pendant l'année précédente (la mortalité n'en a pas dépassé 8,9 pet.). La coqueluche était assez répandue dans quelques départements de l'Est et dans la ville de Bergen. Les maladies catarrhales ont été moins nombreuses que d'habitude. La grippe a régné en épidémie dans presque tout le pays, mais elle s'est manifestée moins répandue que pendant l'année précédente. La pneumonie a été moins fréquente que pendant les vingt et une dernières années, mais la mortalité en a été plus grande (16,0 pet.). Les affections gastriques étaient plus fréquentes que d'habitude.

La mortalité calculée d'après la population supposée au milieu de l'année, c'est à dire 2 228 100, a été de 14,9 sur 1 000. Le nombre de décès a été de 33 295, celui de mort-nés 1 728. Le nombre des naissances 66 207 a dépassé de 32 912 le nombre des décès.

956 ont péri par suite d'accidents malheureux, 135 par suicide, 26 par homicide.

Parmi les 32 178 décès (morts par accidents etc. non compris), les médecins ont indiqué la cause pour 27 324 (84,9 pet.). Le plus grand nombre est occasionné par les maladies suivantes: la phthisie et les tubercules pulmonaires (4 337), la décrépitude (3 840), les maladies cancéreuses (2 126), la diarrhée et la cholérine (1 797), la bronchite aiguë et la pneumonie catarrhale (1 422), la pneumonie (1 388), la méningite tuberculeuse et les autres affections tuberculeuses en dehors du poumon (1 335), les maladies organiques du cœur (1 207), l'apoplexie et l'embolie cérébrale (1 073), la débilité congénitale (1 067), la bronchite chronique (769), la maladie de Bright (636), le catarrhe de l'estomac et de l'intestin (482), les convulsions des enfants (437), la paralysie du cœur (412), la coqueluche (333), la méningite suppurative (310), la péritonite diffuse (224), la grippe (201).

Dans les hôpitaux, sur lesquels il y a des rapports, ont été traités 17 071. 15 181 sont sortis, dont 1 705 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 11,2 sur 100 des sortis.

Dans 12 asiles d'aliénés ont été traités 2 511. 821 sont sortis, dont 129 sont décédés.

Le royaume est divisé en 158 districts médicaux civils. Le nombre total des médecins autorisés a été de 1 129, dont 20 sont des femmes.

La vaccination a été pratiquée sur 51 147 individus, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre a été de 713.

Il y a 1 174 sages-femmes examinées.

Le nombre des pharmacies a été de 137.

Trykfeil og Rettelser.

I Medicinalberetningen for 1899.

- Side 72^a. Mangler Drammens Sygehus med 12 for Morb. mentalis Behandlede (8 M., 4 K.), hvorfaf 2 M. og 2 K. udgik i Bedring, 4 M. og 2 K. uhelbr., 1 M. død og 1 M. tilbageliggende.
231. Nederst paa Siden tilfoies 1 Mode i Sundhedscommissionen i Småsæn.

I Medicinalberetningen for 1900.

- Side 72^a. Ann. ^b) udgaar.
101. Linje 20 f. n. Vingaire, læs: Vinægre.
207. — 10 84, læs 87.
242. 6-7 Sors-kjomen, læs: Sor-skjomen.

I Medicinalberetningen for 1901.

- Side 41^a. Under Nordre Bergenhus tilfoies: Kun i Landdistriktet; ingen i Floro By.

A. Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	Antal				
				4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Folke- mængde 3die Decbr. 1900.	Læger.	Tandlæger.	Jordmedre.	Hjelpe- vækintøner.	Apothek og Filialapotek
I.	1. Kristiania (By)	16,55	229 101	267	92	97	-	22
II.	Akershus Amt	5 223,70	116 896	43	3	53	36	4
	2. Aker	1 035,30	48 554	22	2	21	9	2
	3. Ullensaker	2 086,88	34 491	9	1	17	12	1
	4. Høland	1 319,50	14 121	4	-	7	8	-
	5. Follo	782,02	19 730	8	-	8	7	1
III.	Smaalenenes Amt	4 143,82	136 167	53	13	66	28	13
	6. Eidsberg	1 405,96	22 099	7	1	15	9	1
	7. Moss	783,91	23 748	12	2	11	6	2
	8. Sarpsborg	701,12	60 674	19	6	26	7	7
	9. Hvaler	1 252,83	29 646	15	4	14	6	3
IV.	Buskerud Amt	14 816,83	112 743	42	11	50	18	8
	10. Drammens Stadsfysikat	6,86	23 153	15	7	8	-	3
	11. Drammen	596,32	15 696	4	-	4	2	-
	12. Ringerike	1 697,54	16 848	6	2	10	4	1
	13. Modum	2 360,30	27 496	9	-	12	2	2
	14. Nes	?	7 471	1	-	4	3	1
	15. Aal	2 657,00	5 165	1	-	2	2	-
	16. Sandsvær	1 324,75	12 734	4	2	7	2	1
	17. Rollag	?	4 180	2	-	3	3	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	2 319,58	101 003	41	15	44	14	10
	18. Tønsberg	781,11	46 422	20	8	21	9	3
	19. Hof	866,52	20 259	7	1	10	1	2
	20. Larvik	671,95	34 322	14	6	13	4	5

A

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I (Forts.).	1	2	3	4	5	6	7	8	Antal								
									Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Folke- mængde 31de Decbr. 1900.	Lager.	Tandlæger.	Jordmodre.	Hjælp- værkmaconter.	Apothek og Filialapotek
VI.	Hedemarkens Amt ¹⁾ .	27 452,52	126 703	47	8	54	44	6									
	21. Søler og Odalen.	3 569,27	32 401	12	2	11	9	1									
	22. Hedemarken.	2 627,75	45 586	19	4	17	9	3									
	23. Sondre Østerdalen.	2 987,01	20 234	6	2	7	6	1									
	24. Tryssil.	6 699	2	-	-	5	5	-									
	25. Rendalen.	10 829,64	10 656	4	-	8	7	-									
	26. Tenset.	6 351,11	10 370	4	-	6	8	1									
VII.	Kristians Amt.	25 342,32	116 280	41	7	48	37	5									
	27. Hadeland og Land.	2 932,19	26 885	11	1	14	7	1									
	28. Sondre Valdres.	2 488,38	9 924	4	1	5	5	1									
	29. Nordre —.	2 943,32	6 937	3	-	4	4	-									
	30. Toten.	1 486,52	28 055	8	1	9	7	2									
	31. Faaberg.	2 359,51	16 733	7	4	5	4	1									
	32. Ringebu.	3 166,69	11 896	4	-	3	3	-									
	33. Lom.	5 801,15	9 230	2	-	4	4	-									
	34. Lesje.	4 164,56	6 620	2	-	4	3	-									
VIII.	Bratsberg Amt.	15 189,09	98 298	39	6	54	35	9									
	35. Skien.	1 066,24	38 210	16	4	21	6	4									
	36. Kragerø.	1 650,41	21 982	7	1	9	6	2									
	37. Hollen.	1 141,81	11 870	5	-	8	4	1									
	38. Sauland.	1 716,04	7 441	3	1	5	4	1									
	39. Kviteseid.	2 256,07	7 841	2	-	4	6	1									
	40. Laardal.	4 151,00	7 560	5	-	5	5	-									
	41. Tinn.	3 207,52	3 394	1	-	2	4	-									
IX.	Nedenes Amt.	9 348,00	75 925	29	7	36	23	6									
	42. Østre Nedenes.	874,16	23 762	8	2	9	6	2									
	43. Vestre —.	1 131,99	37 697	17	5	17	7	4									
	44. Aamli.	1 995,71	5 995	2	-	5	4	-									
	45. Evje.	1 139,43	4 201	1	-	3	4	-									
	46. Saetersdalen.	4 206,71	4 360	1	-	2	2	-									
X.	Lister og Mandal Amt.	7 264,25	78 259	30	8	52	30	6									
	47. Kristiansands Stadsfysikat.	16,04	14 701	14	5	10	-	3									
	48. Oddernes.	1 146,96	21 937	6	2	14	8	1									
	49. Undal.	1 960,28	11 399	2	-	8	8	-									
	50. Lyngdal.	841,83	6 302	1	-	3	4	-									
	51. Vanse.	268,34	9 015	3	-	8	4	1									
	52. Flekkefjord.	3 030,80	14 905	4	1	9	6	1									
XI.	Stavanger Amt.	9 147,15	125 658	38	7	74	40	8									
	53. Sogndal.	790,77	5 917	2	-	4	3	-									
	54. Egersund.	1 298,02	13 627	3	1	5	3	1									
	55. Sandnes.	1 955,84	17 092	5	-	6	5	1									
	56. Stavanger Stadsfysikat.	6,26	29 877	15	5	24	-	3									
	57. Stavanger.	228,19	9 994	1	-	5	5	-									
	58. Finnøy.	1 521,19	10 524	3	-	8	8	-									
	59. Sand.	2 495,48	9 449	2	-	7	6	-									
	60. Karmøy.	447,22	13 821	3	-	8	5	-									
	61. Haugesund ²⁾ .	404,21	15 357	4	1	7	5	2									

¹⁾ Jfr. Ann. under Søndre Trondhjems Amt. ²⁾ Til Haugesund Lægedistrikt hører også Sveen og Vikebygd Herredet af Søndre Bergenshus Amt, hvis Fladeindhold og Indbyggerantal (214,23 km.², 2 922 tilstedevarende Indbyggere) ikke er medregnet i Summen. Medregnes disse, bliver Fladeindholdet for Lægedistriket 618,44 km.² og Indbyggerantallet 18 279.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Folke- mængde 3die Decbr. 1900.	Læger.	Tandlager.	Jordnødre.	Hjælpe- valkmatorer	Apothek og Filialapotek	Antal	8
									1	2
XII. Søndre Bergenshus Amt.	15 606,40	132 687	29	-	76	64	1	-	-	-
Sveen Herred ¹⁾	130,84	1 847	1	-	1	1	-	-	-	-
Vikebygd — ¹⁾	83,39	1 075	1	-	2	1	-	-	-	-
62. Indre Sondhordland	1 094,72	8 282	2	-	6	4	-	-	-	-
63. Ytre —	602,51	10 416	3	-	10	7	-	-	-	-
64. Tysnes	1 042,50	9 040	3	-	7	7	-	-	-	-
65. Indre Hardanger	5 554,45	9 958	3	-	7	7	-	-	-	-
66. Ytre —	877,34	7 758	2	-	4	4	-	-	-	-
67. Voss	2 073,52	11 942	3	-	3	2	-	-	-	-
68. Søndre Midthordland ..	995,13	15 050	4	-	6	6	-	-	-	-
69. Nordre —	433,22	19 808	2	-	7	5	-	-	-	-
70. Østeroen	1 561,93	17 276	4	-	10	9	-	-	-	-
71. Alversund	242,79	7 323	1	-	4	4	-	-	-	-
72. Lændaas	913,76	12 912	1	-	9	7	-	-	-	-
XIII. Bergen (By)	13,55	71 867	57	16	37	-	-	-	7	-
XIV. Nordre Bergenshus Amt.	18 481,51	88 214	24	-	61	57	2	-	-	-
74. Laerdal	3 625,86	7 045	3	-	4	5	1	-	-	-
75. Lyster	2 225,15	5 215	2	-	3	5	-	-	-	-
76. Sogndal	887,33	5 168	1	-	3	4	-	-	-	-
77. Vik	1 792,24	8 188	3	-	9	5	-	-	-	-
78. Gulen	885,00	6 527	1	-	5	4	-	-	-	-
79. Kirkebø	1 467,57	6 350	2	-	6	4	-	-	-	-
80. Ytre Søndfjord	874,86	8 208	2	-	6	4	1	-	-	-
81. Indre —	2 572,45	7 381	2	-	5	5	-	-	-	-
82. Gloppe	—	6 026	1	-	3	3	-	-	-	-
83. Kinn	1 160,16	9 091	3	-	6	6	-	-	-	-
84. Ytre Nordfjord	549,47	7 288	2	-	4	4	-	-	-	-
85. Nordfjordeidet	2 441,42	4 767	1	-	4	2	-	-	-	-
86. Indviken	—	7 010	1	-	6	6	-	-	-	-
XV. Romsdals Amt	14 989,61	136 519	39	7	89	74	7	-	-	-
87. Vestre Søndmør	918,51	13 067	5	-	9	9	-	-	-	-
88. Indre —	1 241,27	8 668	2	-	5	5	1	-	-	-
89. Østre —	2 040,94	6 390	1	-	7	7	-	-	-	-
90. Ørskog	723,33	7 098	2	-	3	3	-	-	-	-
91. Nordre Søndmør	314,82	24 245	6	3	12	8	2	-	-	-
92. Ytre Romsdal	1 164,65	17 827	6	1	12	10	1	-	-	-
93. Indre —	2 525,43	10 300	3	-	8	6	-	-	-	-
94. Søndre Nordmør	817,52	24 631	6	3	15	9	3	-	-	-
95. Sundalen	1 951,22	5 582	2	-	6	6	-	-	-	-
96. Surendalen	2 065,16	8 490	3	-	5	5	-	-	-	-
97. Nordre Nordmør	1 226,76	10 271	3	-	7	6	-	-	-	-
XVI. Søndre Trondhjems Amt	18 608,91	134 718	57	10	83	47	7	-	-	-
98. Trondhjems Stadsfysikat	35,24	38 651	28	9	29	-	5	-	-	-
99. Strinden	689,47	13 395	5	-	5	5	-	-	-	-
100. Selbu	2 545,04	5 119	1	-	2	2	-	-	-	-

¹⁾ Sveen og Vikebygd Herreder hører til Haugesund Lægedistrikts: se Ann. 2 Side 2*.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Folke- maengde 3die Decbr. 1900.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordnædre.	Hjelpe- vækstnatorer.	Apothek og Filialapotek
101.	Røros ¹⁾ .	3 472,57	6 850	2	1	3	3	1
102.	Guldalen	2 972,67	13 139	3	-	8	8	-
103.	Opdal ²⁾	2 820,84	5 105	3	-	3	3	-
104.	Orkedalen	1 943,59	14 208	5	-	12	6	1
105.	Hevne	1 090,45	4 998	2	-	3	3	-
106.	Hitteren	921,83	9 912	2	-	7	7	-
107.	Ytre Fosen	618,78	9 342	2	-	3	2	-
108.	Indre —	806,79	7 514	2	-	4	4	-
109.	Nordre —	1 779,38	7 242	2	-	4	4	-
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.	22 522,43	83 449	30	3	44	46	4
110.	Stjørdalen	2 269,56	11 186	3	-	4	4	1
111.	Frosten	646,72	8 239	3	-	4	4	-
112.	Levanger	2 061,10	12 909	7	1	7	4	1
113.	Inderøen	985,62	10 431	2	-	5	7	-
114.	Stenkjaer	2 193,89	11 078	5	1	6	7	1
115.	Grong	10 039,99	7 604	2	-	5	8	-
116.	Namsos	1 302,37	7 373	4	1	3	3	1
117.	Fosnes	1 323,00	4 610	2	-	3	3	-
118.	Kolvereid	1 085,30	4 758	1	-	3	3	-
119.	Vikten	614,88	5 261	1	-	4	3	-
XVIII.	Nordlands Amt	38 340,10	150 637	48	3	88	56	6
120.	Bremø	2 628,47	12 759	3	-	7	5	1
121.	Alstahaug	1 448,22	11 917	4	-	5	3	-
122.	Vefsen	6 496,09	7 305	2	1	4	-	-
123.	Ranen	6 192,23	13 772	5	-	6	5	-
124.	Lurø	1 853,44	8 826	2	-	5	3	-
125.	Gildeskål	1 849,77	5 731	1	-	3	3	-
126.	Bodø	535,79	9 627	4	2	6	2	1
127.	Folden	2 270,75	4 642	1	-	3	3	-
128.	Skjerstad	3 980,19	9 426	4	-	4	4	-
129.	Steigen	433,74	3 583	1	-	2	1	-
130.	Hammerø	1 058,83	3 134	1	-	1	1	-
131.	Lødingen	2 832,05	6 205	1	-	5	4	-
132.	Ofoten	8 011,10	11 426	4	-	5	2	1
133.	Flakstad	315,47	4 166	2	-	4	3	-
134.	Buksnes	985,32	9 532	3	-	10	5	-
135.	Ostlofoten	6 509	3	-	3	3	1	-
136.	Hadsel	944,02	11 898	4	-	8	2	1
137.	Sortland	1 594,62	10 229	3	-	7	5	-
XIX.	Tromsø Amt	26 246,05	72 966	21	2	37	32	3
138.	Trondenes	1 543,69	13 568	6	-	6	6	1
139.	Ibestad	1 660,95	8 741	2	-	4	2	-
140.	Trænø	1 083,02	5 099	2	-	4	3	-
141.	Berg	609,10	2 305	1	-	3	1	-

¹⁾ Medregnet de til Hedemarkens Amt hørende Dele af Tolgen Herred. ²⁾ Medregnet det til Hedemarkens Amt hørende Insel Sogn af Kvigne.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I (Forts.)	1	2	3	4	Antal			
					Tilstedev. Folke- mængde 3die Decbr. 1900.	Læger.	Tandlæger.	Jordnødre. Hjelpe- valgmatører.
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km. ²						
142.	Lenviken	1 198,47	6 391	1	-	3	4	-
143.	Maalselen	5 896,05	5 091	3	-	3	3	-
144.	Balsfjorden	1 565,28	4 497	1	-	2	2	-
145.	Tromsø	1 550,09	12 214	4	2	4	3	12
146.	Lynge	3 682,27	6 185	2	-	2	4	-
147.	Karlsø	1 417,91	3 156	1	-	2	1	-
148.	Skjervø	6 039,22	5 719	1	-	4	3	-
XX.	Finmarkens Amt	46 404,59	33 387	¹⁾ 15	1	28	32	3
149.	Alten	12 148,35	5 862	2	-	5	4	-
150.	Loppen	1 282,23	2 132	1	-	2	3	-
151.	Hammerfest	3 397,36	4 305	3	-	4	3	1
152.	Maaso	535,80	3 808	1	-	5	6	-
153.	Kistrand	11 966,07	2 553	1	-	2	3	-
154.	Lebesby	} 8 595,13	4 812	{ 1	-	2	2	-
155.	Tanen				-	1	4	-
156.	Vardo	2 019,28	3 681	2	1	3	3	1
157.	Vadso	2 394,52	4 322	1	-	3	1	1
158.	Sydvaranger	4 065,85	1 912	1	-	1	3	-
		321 476,96	2 221 477	993	219	1174	713	137

¹⁾ Foruden de i hvert Distrikt opførte Læger er ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt med skiftende Bopæl efter Amtmandens nærmere Bestemmelse.

Folkemængden. Den for Rigets Amter og Lægedistrikter opførte Folkemængde (Tabel I) er den tilstede værende Folkemængde, anført efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Resultaterne af Folketællingen i Norge den 3die December 1900. Til Beregning af Dødelighedsforhold og andre Forholdsbergninger i Aaret er derimod benyttet den af det statistiske Centralbureau til Medicinaldirektøren meddelte Opgave over den beregnede tilstede værende Middelfolkemængde i Aaret 1901 (Tabel II).

Sundhedstilstanden var i det Hele tilfredsstillende; Tyfoidfeber, Difteri og Kighoste, samt fornemmelig akut Diarré, forekom hyppigere, medens Skarlagensfeber, Mæslinger, Kusma, akute Katarrer i Aandedrætsorganerne og Influenza optrædte mindre hyppig end i 1900.

Det samlede Antal af anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde for Aaret 168 470, hvoraf 6 351 dødelige, mod 169 552 med 6 086 Dødsfald i 1900.

De hyppigst forekommende epidemiske Sygdomme var som vanlig de akute Katarrer i Aandedrætsorganerne, deri ogsaa indbefattet katarralsk Lungebetændelse og Laryngit. Katarrerne udgjorde 37,9 pCt. af samtlige anmeldte Tilfælde. Dernæst i Hyppighed kommer akut Diarré (Kolerine), som udgjorde 23,7 pCt. og Influenza 13,4 pCt. af samtlige. Af Kighoste anmeldtes 5,0 pCt.,

Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer.

La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par départements.

Tabel II. Amter.	Hele Riget.				Bygderne.				Byerne.			
	Beregnet tilstedev. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1901.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstedev. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1901.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstedev. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1901.	Døde af 1000 Levende.	
		1901.	1900.			1901.	1900.			1901.	1900.	
Riget	2 228 100	33 295	14,9	15,9	1 596 000	23 360	14,6	15,5	632 100	9 935	15,7	17,0
1. Kristiania	227 700	3 618	15,9	16,6	-	-	-	-	227 700	3 618	15,9	16,6
2. Akershus	117 600	1 752	14,9	15,3	114 300	1 710	15,0	15,2	3 300	42	12,7	15,6
3. Smaalenene	137 000	2 065	15,1	15,9	94 200	1 427	15,2	16,0	42 800	638	14,9	15,7
4. Buskerud	113 200	1 707	15,1	15,3	81 700	1 181	14,5	15,0	31 500	526	16,7	15,9
5. Jarlsberg og Larvik	101 000	1 515	15,0	15,6	64 700	945	14,6	15,7	36 600	570	15,7	15,4
6. Hedemarken	127 100	1 838	14,5	15,8	119 500	1 736	14,5	15,7	7 600	102	13,4	18,6
7. Kristians	116 600	1 526	13,1	13,4	110 000	1 449	13,2	13,3	6 600	77	11,7	15,4
8. Bratsberg	98 800	1 558	15,8	15,7	73 400	1 111	15,1	15,2	25 400	447	17,6	17,4
9. Nedenes	75 800	1 195	15,8	15,8	62 200	1 029	16,5	16,2	13 600	166	12,2	18,7
10. Lister og Mandal	78 200	1 242	15,9	19,3	56 000	881	15,7	19,4	22 200	361	16,3	19,0
11. Stavanger	126 300	1 880	14,9	18,3	79 800	1 161	14,6	17,4	46 500	719	15,5	20,0
12. Sondre Bergenhus	133 000	2 079	15,6	16,2	133 000	2 079	15,6	16,2	-	-	-	-
13. Bergen	72 800	1 100	15,1	18,2	-	-	-	-	72 800	1 100	15,1	18,2
14. Nordre Bergenhus	88 300	1 206	13,7	15,0	87 300	1 196	13,7	15,0	1 000	10	10,0	10,0
15. Romsdal	136 900	1 757	12,8	14,5	109 000	1 392	12,8	14,6	27 900	365	13,1	14,3
16. Søndre Trondhjem	135 500	2 226	16,4	17,7	96 100	1 559	16,2	17,1	39 400	667	17,0	19,0
17. Nordre —	83 500	1 221	14,6	14,9	77 200	1 098	14,2	15,0	6 300	123	19,5	14,0
18. Nordland	151 500	2 023	13,4	13,2	145 000	1 932	13,2	13,3	6 500	91	14,0	12,0
19. Tromsø	73 400	1 080	14,7	15,1	65 900	942	14,3	14,7	7 500	138	18,4	18,9
20. Finnmarken	33 600	707	21,0	18,3	26 700	532	19,9	17,9	6 900	175	25,4	20,0

Dødeligheden i Byerne.

La mortalité dans les villes.

Amt.	Tabel III.	Byer.	Tilstedev. Folke- mængde 3de Decbr. 1900.	Antal Døde i 1901.	Døde af 1 000 Levende.					
					1901.	1900	1899.	1898.	1897.	1896.
I.	Kristiania	1) 227 700	3 618	15,9	16,4	18,7	17,1	17,4	19,4	
II.	Drobak	2 308	21	9,1	15,2	20,0	14,9	14,5	15,4	
	Hvitsten	102	2	19,6	39,2	13,4	13,4	6,7	6,7	
	Helen	165	3	18,2	24,3	68,1	20,9	26,2	26,2	
	Son	719	16	22,3	9,7	24,7	18,2	6,5	13,0	
III.	Moss	8 900	139	15,6	16,6	18,8	12,9	18,8	12,7	
	Sarpsborg	6 978	107	15,3	11,9	41,6	27,0	23,8	22,8	
	Fredriksstad . . .	14 553	187	12,8	14,8	16,8	13,7	15,8	17,2	
	Fredrikshald . . .	11 948	205	17,2	16,4	20,7	16,5	19,8	16,8	
IV.	Drammen	23 153	400	17,3	15,3	20,5	20,0	15,8	14,7	
	Holmsbu	389	4	10,3	28,3	23,0	11,5	4,6	20,6	
	Hønefoss	2 005	30	14,9	19,5	21,3	19,2	16,6	14,6	
	Kongsberg	5 696	92	16,2	16,3	21,2	15,3	14,2	18,5	
V.	Svelviken	1 159	29	25,0	14,7	14,1	7,5	18,6	11,9	
	Holmestrand	2 437	54	22,1	13,5	18,8	11,4	21,9	15,3	
	Horten	9 093	116	12,8	13,7	19,6	21,2	16,7	18,4	
	Aasgaardstrand . . .	360	4	11,1	38,9	30,2	25,2	25,2	21,5	
	Tønsberg	8 200	113	13,8	14,9	23,3	15,3	19,8	15,3	
	Sandefjord	4 783	77	16,1	16,7	25,9	14,9	17,2	20,3	
	Larvik	10 301	177	17,2	16,1	21,2	14,7	12,3	16,5	
VI.	Kongsvinger	1 500	31	20,7	16,7	17,6	9,2	10,8	21,4	
	Hamar	5 969	71	11,9	18,3	18,0	19,4	13,5	16,4	
VII.	Gjøvik	3 249	40	12,3	12,0	25,2	22,3	17,3	14,4	
	Lillehammer	3 179	37	11,6	15,7	25,8	17,1	24,7	15,4	
VIII.	Brevik	2 159	44	20,4	20,4	18,1	14,0	10,5	20,1	
	Porsgrund	4 804	96	19,9	17,3	22,4	12,2	16,1	19,0	
	Skien	11 459	194	16,9	17,5	24,0	17,2	16,0	16,3	
	Stathelle	472	3	6,4	21,2	29,0	14,5	14,5	14,5	
	Langesund	1 344	23	17,2	14,9	17,1	11,4	22,8	22,7	
	Kragere	4 954	87	17,6	16,1	14,0	15,8	11,7	13,1	

1) Den af det statistiske Centralbureau opgivne Middelfolkemængde for 1901.

Dødeligheden i Byerne.

Amt.	Tabel III (Forts.). Byer.	Tilstedev. Folke- mængde 3dte Decbr. 1900.	Antal Døde i 1901.	Døde af 1 000 Levende.					
				1901.	1900.	1899.	1898.	1897.	1896.
IX.	Østerrisør	3 860	53	13,7	10,4	23,1	17,1	22,4	16,7
	Tvedestrand	1 645	13	7,9	17,0	14,5	13,9	18,1	12,1
	Arendal	10 634	51	4,8	5,7	13,5	11,7	13,3	13,1
	Grimstad	2 764	39	14,1	11,9	12,2	13,2	12,8	12,8
	Lillesand	1 239	10	8,1	25,0	10,2	15,3	21,2	20,4
X.	Kristiansand	14 701	252	17,2	16,6	19,1	14,8	18,0	17,7
	Mandal	3 656	51	14,0	25,4	20,7	21,3	18,5	21,0
	Farsund	1 627	32	19,7	20,3	31,6	17,1	21,8	25,7
	Flekkefjord	2 089	26	12,4	18,2	23,4	22,7	20,8	13,6
XI.	Sogndal	400	5	12,5	20,0	19,5	26,0	21,7	21,7
	Egersund	3 217	55	17,0	20,5	24,2	18,1	19,2	17,4
	Sandnes	2 607	34	13,0	17,3	17,6	18,1	21,2	26,0
	Stavanger	29 877	438	14,7	17,9	23,8	19,4	21,1	18,6
	Kopervik	981	20	20,4	9,2	20,2	11,4	24,0	24,0
	Skudeneshavn	1 145	32	17,8	21,8	19,6	16,9	21,4	16,0
	Haugesund	7 693	135	17,6	20,7	23,8	19,3	19,9	17,3
XIII.	Bergen	1) 72 800	1 100	15,1	18,2	15,9	15,1	17,8	16,8
XIV.	Florø	1) 1 000	10	10,0	8,4	26,7	17,8	23,7	13,4
XV.	Aalesund	13 848	143	10,3	11,6	18,2	23,0	22,3	14,1
	Molde	1 789	24	13,4	16,1	22,3	14,5	18,7	17,5
	Kristiansund	11 982	198	16,5	14,9	19,2	17,9	16,6	13,0
XVI.	Trondhjem	1) 39 400	667	17,0	18,3	18,0	17,6	19,6	19,3
XVII.	Levanger	1 599	33	20,7	14,4	29,9	23,3	16,6	35,5
	Stenkjær	2 304	44	19,1	11,3	18,2	17,7	10,7	15,5
	Namsos	2 337	46	19,7	13,3	17,1	18,7	18,2	18,7
XVIII.	Mosjøen	1 446	20	13,8	15,2	19,0	21,5	18,1	6,9
	Bodø	5 031	71	14,1	11,1	22,7	18,4	20,8	16,6
XIX.	Tromsø	1) 7 500	138	18,4	18,9	21,4	21,1	18,8	19,1
XX.	Hammerfest	2 365	68	28,7	20,3	25,5	28,2	25,5	26,3
	Vardø	2 543	67	26,4	25,6	28,9	41,9	31,1	34,2
	Vadsø	1 971	40	20,3	14,8	26,0	25,5	24,3	24,9

¹⁾ Se Ann. foregaaende Side.

Døde i Forhold til 1000 levende Fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tabel IV.

	1901.	1900.	1899.	1898.	1897.	1896.	1895.	1894.	1893.	1892.
Riget..	503	528	551	504	511	499	511	568	532	602
Byer	477	498	514	480	504	508	510	573	528	588
Bygder	513	542	567	514	513	495	512	566	534	607
Overørvigheds-distrikter :										
Kristiania	456	455	497	477	478	525	466	562	494	578
Akershus	516	520	611	511	494	485	508	551	575	632
Smaalenene	477	497	540	452	491	464	499	495	480	619
Buskerud	505	508	579	547	464	467	542	535	533	563
Jarlsb. og Larvik	550	520	664	554	545	523	548	558	496	586
Hedemarken	504	528	592	440	446	457	452	546	546	605
Kristians	464	453	547	433	426	456	444	476	528	624
Bratsberg	558	576	724	461	528	495	551	513	503	594
Nedenes	585	600	614	565	654	593	544	637	538	662
Lister og Mandal	588	714	614	583	608	591	597	640	622	702
Stavanger	468	585	547	522	589	536	571	536	575	589
Søndre Bergenhus	562	589	538	540	573	497	491	575	489	485
Bergen	458	555	469	439	533	514	483	672	491	531
Nordre Bergenhus	521	587	528	517	536	474	486	521	456	444
Romsdal	474	522	545	528	531	487	529	558	502	527
Søndre Trondhjem	565	607	619	571	602	597	553	701	662	745
Nordre Trondhjem	565	541	556	559	609	586	561	655	680	751
Nordland	430	429	430	437	366	382	445	599	484	671
Tromsø	439	466	448	514	433	427	469	528	449	530
Finmarken	626	543	518	649	559	548	601	701	764	771

croupos Lungebetændelse 5,1 pct., Skarlagensfeber 2,9 pct., Pleurit 2,5 pct., Gigtfeber 2,0 pct., Mæslinger 1,5 pct., Rosen 1,2 pct. og Difteri (Croup) 1,0 pct.

De som angrebne af epidemisk Sygdom Anmeldte udgjorde 75,5 pro mille af den for Aaret beregnede Middelfolkemængde eller 1,5 pro mille mindre end Aaret forud. De største Tal har Bergen med 132,2 pro mille, Kristiania og Buskerud Amt med henholdsvis 122,4 og 120,1 pro mille samt Smaalenenes Amt med 102,1 pro mille. Dernæst kommer Finmarken, Bratsberg, Jarlsberg og Larvik, samt Søndre Trondhjems Amter, hvor Antallet af Angrebne ligeledes i større eller mindre Grad overstiger Gjennemsnitstallet for Riget. De øvrige Amter har mindre Forholdstal end det Gjennemsnitlige; det mindste har Søndre Bergenhus Amt med 27,2 pro mille, dernæst Nordre Bergenhus, Tromsø, Nordre

**Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af
Les maladies épidémiques**

Tabel V.	Samtlige anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme.		Anmeldte Augrejning af epidemiske Sygdomme af 1000 Indbyggere.	Exantematisk Tyfus.		Tyfoidfeber.		Cerebro-spinalmeningit.		Børnekopper.
	Tilf.	Dodst.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Riget	168470	6351	75,5	55	3	1389	174	93	35	6
Byer	92590	2619	146,5	-	-	444	54	18	9	1
Bygder	75880	3732	47,4	55	3	945	120	75	26	5
Overøvrighedsdistrikter:										
1. Kristiania	27887	1053	122,4	-	-	89	11	1	-	-
2. Akershus	7564	373	64,1	-	-	56	3	-	-	-
3. Smaalenene	13989	400	102,1	-	-	71	11	1	-	-
4. Buskerud	13592	329	120,1	-	-	15	-	-	-	1
5. Jarlsberg og Larvik	8819	331	87,3	-	-	55	5	1	-	-
6. Hedemarken	9499	330	74,8	-	-	27	1	6	-	-
7. Kristians	5998	254	51,3	-	-	43	8	-	-	-
8. Bratsberg	9038	351	91,5	-	-	6	-	-	-	-
9. Nedenes	5428	228	71,6	-	-	11	2	-	-	-
10. Lister og Mandal	4176	173	53,4	-	-	36	8	-	-	-
11. Stavanger	8830	298	70,1	-	-	165	20	15	6	-
12. Søndre Bergenhus	3614	388	27,2	-	-	120	14	12	5	-
13. Bergen	9621	308	132,2	-	-	62	6	6	2	-
14. Nordre Bergenhus	3389	160	38,4	-	-	32	8	2	2	-
15. Romsdal	7186	211	52,5	-	-	58	7	7	2	-
16. Søndre Trondhjem	11250	439	83,3	-	-	158	16	8	5	-
17. Nordre —	4252	197	51,0	-	-	76	9	6	2	-
18. Nordland	8130	253	53,6	15	-	223	33	19	7	-
19. Tromsø	3073	177	41,9	19	2	74	11	6	4	-
20. Finnmarken	3135	98	93,3	21	1	12	1	3	-	5

Trondhjem og Kristians Amter. I Forhold til Aaret forud viser der sig en for det Meste ringe Stigning i Tilfældenes Antal for Kristiania, Akershus, Buskerud, Hedemarken, Bratsberg samt for de 3 nordligste Amter; i alle de øvrige viser der sig Nedgang.

For 167 730 af de ialt opgivne 168 470 epidemiske Sygdomstilfælde er deres Opræden i de forskellige Maaneder opgivet. De fleste forekom som vanlig i Aarets 1ste Kvartal, betinget af de paa denne Aarstid mere almindelig oprædende akute Kataarrer og Influenza. De mindste Tal opgives for Sommermaanederne.

Om det opgivne Antal af epidemiske Sygdomstilfælde blandt 1 000 Indvaanere i Riget og dets Overøvrighedsdistrikter findes Oplysninger i Tabel V.

epidemiske Sygdomme fordele paa Amter,
dans les départements.

Skar-lagens-feber.		Mæslinger.		Difteri (Croup).		Blodgang.		Barsel-feber.		Pyæmi, Septhæmi.		Rosen.		Røde Hunde.
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
4895	118	2534	103	1751	156	348	31	290	101	522	171	2060	91	206
1721	41	1827	66	874	54	30	2	45	23	157	38	877	35	110
3174	77	707	37	877	102	318	29	245	78	365	133	1183	56	96
417	13	36	4	488	18	5	1	7	5	19	13	124	10	21
283	2	29	1	139	10	14	1	8	3	14	11	81	5	7
748	18	65	1	55	6	9	-	13	8	34	5	156	5	14
560	14	259	5	48	2	2	-	12	4	22	3	168	6	21
778	20	10	-	39	8	10	4	4	3	9	6	101	5	30
433	13	115	2	56	12	21	-	24	3	19	10	110	3	3
160	2	1	-	170	6	16	-	10	3	43	4	102	4	58
379	7	18	-	22	3	17	4	6	4	20	4	56	3	9
283	11	6	-	35	2	8	2	12	7	41	10	62	1	4
117	2	14	-	19	1	3	1	6	3	14	1	55	5	11
52	-	8	1	144	16	5	2	14	7	26	7	112	5	3
163	1	94	17	154	17	47	8	24	12	38	25	107	1	-
65	-	495	18	51	10	2	-	7	3	6	6	151	5	9
48	1	49	1	44	6	29	1	18	6	35	9	88	4	-
153	1	516	23	89	11	28	1	27	5	49	15	161	6	-
77	4	570	23	31	5	-	-	23	4	23	11	121	7	12
106	4	12	-	24	2	-	-	14	2	26	8	69	1	-
45	2	12	1	60	6	1	-	36	6	30	11	128	2	-
26	3	17	-	61	10	127	3	15	7	24	7	56	8	2
2	-	178	6	22	5	4	-	10	6	30	5	52	5	2

Dodeligheden. De Dodes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemaengdens Bevægelse i 1901 33 295 eller 14,0 pro mille af den beregnede tilstedevarende Middelfolkemængde. I 1900 var Dodeligheden 15,9 pro mille.

I Bygderne (14,5 pro mille) var den lidt lavere end Gjennemsnitsdodeligheden for Riget og 0,9 pro mille lavere end Året forud; i Byerne (15,7 pro mille) var den noget større end Gjennemsnitsdodeligheden for Riget, men 1,3 pro mille lavere end i 1900.

Sammenlignes Dodeligheden i Amterne (Overovrighedsdistrikterne) med Rigets (jævnfr. Tabel 11), viser den sig størst i Finmarkens Amt, hvor den overstiger Rigets med 6,1 pro mille; i Kristiania, Smaalenene, Buskerud,

Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af
Les maladies épidémiques

Tabel V (Forts.).	Vand-kopper.	Kusma.	Kighoste.		Akute Katar-rér i Aande-draetsorga-nerne.		Influenza.	
	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riget	1581	1443	8463	338	63846	1422	22593	201
Byer.....	1001	783	4651	120	37466	540	12631	87
Bygder	580	660	3812	218	26380	882	9962	114
Overørvighedsdistrikter:								
1. Kristiania	224	52	738	31	11558	215	5278	44
2. Akershus	80	15	530	21	2501	92	1167	13
3. Smaalenene	157	163	453	16	5499	106	1777	14
4. Buskerud	108	188	1223	25	4491	77	1845	17
5. Jarlsberg og Larvik	111	272	767	41	3198	77	729	8
6. Hedemarken	74	91	559	26	3825	107	1110	3
7. Kristians.....	52	110	339	14	2123	76	558	6
8. Bratsberg .. .	79	287	1212	35	2992	103	1189	10
9. Nedenes	69	42	452	28	1803	50	1002	13
10. Lister og Mandal...	44	75	45	8	1961	41	318	12
11. Stavanger	140	5	99	6	4027	76	734	9
12. Søndre Bergenhus ..	45	2	212	27	1023	64	234	4
13. Bergen	113	13	1003	23	3773	47	878	1
14. Nordre Bergenhus ..	30	13	217	11	1213	39	292	2
15. Romsdal	31	14	40	5	2799	36	874	8
16. Søndre Trondhjem ..	90	24	351	12	4469	87	885	4
17. Nordre — ..	41	15	-	-	1271	32	499	6
18. Nordland	48	30	-	-	3211	55	1774	11
19. Tromsø	26	15	12	-	1021	24	609	7
20. Finnmarken	19	17	211	9	1088	18	841	9

Jarlsberg og Larvik, Bratsberg, Nedenes, Lister og Mandal, Søndre Bergenhus, Bergen og Søndre Trondhjems Amter overskred den ogsaa noget den gjennemsnitlige (med fra 1,0 til 0,1 pro mille). Mindst var Dødeligheden i Romsdal, Kristians, Nordland og Nordre Bergenhus Amter (2,1—1,2 pro mille mindre end Gjennemsnittet). I de øvrige Amter var Forskjellen mindre væsentlig.

I Forhold til Aaret forud er Dødeligheden mindre i alle Amter undtagen Bratsberg, Nordland og Finnmarkens Amter, hvor Forholdstallet er steget med henholdsvis 0,1, 0,2 og 2,7 pro mille. Blandt de Amter, hvor Dødeligheden er aftaget, er Forskjellen størst i Lister og Mandal samt Stavanger Amter, hvor den er gaaet ned med 3,4 pro mille.

**epidemiske Sygdomme fordelte paa Amter.
dans les départements.**

Lunge- betændelse.	Pleurit.		Gigtfeber.		Koldfeber.		Beri-Beri.		Akut Diarré (Kolerine).		Skjørbug.		Pemfigus hos Nyfodte.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	-	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
8649	1388	4213	88	3421	84	53	5	3	39850	1797	72	10	134	35
3530	464	1542	13	1453	12	25	3	3	23333	1042	12	2	56	14
5119	924	2671	75	1968	72	28	2	-	16517	755	60	8	78	21
991	198	310	4	439	3	2	-	-	7082	482	-	-	6	1
432	83	125	7	138	8	-	-	-	1942	112	-	-	3	1
645	84	280	5	303	2	-	-	-	3542	119	4	-	-	-
437	55	295	4	285	2	3	-	-	3597	115	-	-	12	-
264	56	166	10	101	8	6	2	1	2162	74	-	-	5	4
556	64	257	5	208	1	1	1	-	1998	75	2	1	4	3
398	55	157	6	228	4	-	-	-	1418	63	-	-	12	3
522	94	108	5	118	5	2	-	-	1992	73	-	-	4	1
211	49	185	2	152	6	17	-	1	1027	44	2	1	3	-
217	53	78	1	80	4	7	-	-	1075	32	-	-	1	1
527	57	249	5	187	4	6	-	-	2290	72	2	-	20	5
541	135	154	5	108	10	-	-	-	526	42	-	-	10	1
425	59	228	1	198	-	6	-	-	2119	125	-	-	11	2
356	50	183	2	120	3	-	-	-	618	12	-	-	2	-
445	47	475	7	209	2	-	-	1	1176	34	-	-	4	1
640	76	223	6	182	8	1	1	-	3346	165	5	3	11	2
379	42	120	2	134	3	1	-	-	1456	83	-	-	3	1
375	72	396	4	127	1	-	-	-	1573	38	18	-	9	4
173	46	100	4	69	8	-	-	-	595	25	13	3	13	5
115	13	124	3	35	2	1	1	-	316	12	26	2	1	-

En nærmere Oversigt over de Dødes Antal og Dødeligheden i 1900 og 1901 i Forhold til den beregnede, tilstedevarende Middelfolkemængde i Riget, dets Bygder og Byer med Fordeling paa Overvrighedsdistrikterne findes i Tabel II Side 6*.

Tabel III (Side 7* og 8*) giver en Oversigt over Dødeligheden i Byerne.

Tabel IV (Side 9*) viser Forholdet mellem Levende Fødte og Døde i de ti Aar fra 1892 til 1901.

Epidemiske Sygdomme. I Tabel V (Side 10* og flg.) gives en Oversigt over samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde og Dødsfald af epidemiske Sygdomme samt disses Fordeling paa Overvrighedsdistrikterne.

De af Lægerne opgivne Tiltælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøn og Alder.
Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

14
1001

Sygdom.	Ialt anmeldte Tilfælde.	Procentfor- hold til sam- lige opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme.	Ialt anmeldte Dodsfald.	Procent Døde af samtlige Tilfælde af samme Syg- dom.	Kjøn og Alder (par sexe et âge).				Tiden er op- given for Antal Be- handlede.	
					1		2			
					Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Mandkjøn.	Kvindekj.		
Exantematisk Tyfus	55	0,03	3	5,4	12	10	16	17	55	
Tyfoidefeber	1389	0,8	174	12,5	177	164	598	446	1384	
Cerebrospinalmeningit	93	0,05	35	37,6	28	28	17	19	86	
Børnekopper	6	-	-	-	1	-	2	3	6	
Skarlagensfeber	4895	2,9	118	2,4	2220	2276	155	236	4893	
Mæslinger	2534	1,5	103	4,1	1137	1162	106	129	2531	
Difteri (Croup)	1751	1,0	156	8,9	627	644	207	271	1748	
Blodgang	348	0,2	31	8,9	109	77	54	105	341	
Barselfeber	290	0,2	101	34,8	-	-	-	-	290	
Pyæmi, Septæmi	522	0,3	171	32,8	59	25	271	138	473	
Rosen	2060	1,2	91	4,0	136	166	701	1037	2053	
Røde Hunde	206	0,1	-	-	91	96	8	9	206	
Vandkopper	1581	0,9	-	-	701	720	81	76	1581	
Kusma	1443	0,9	-	-	431	339	465	202	1443	
Kighoste	8463	5,0	338	4,0	3870	4220	142	190	8444	
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	63846	37,9	1422	2,2	14807	14287	18100	16137	63494	
Influenza	22593	13,4	201	0,9	1850	1823	9654	9008	22478	
Lungbetændelse	8649	5,1	1888	16,0	1997	1543	2838	2229	8625	
Pleurit	4213	2,5	88	2,1	384	366	1951	1467	4196	
Gigtfeber	3421	2,0	84	2,5	369	313	1308	1392	3412	
Koldfeber	53	0,03	5	9,4	1	-	47	5	50	
Akut Diarré (Kolerine)	39850	23,7	1797	4,5	11421	10489	9026	8793	39763	
Skjørbug	72	0,04	10	13,9	6	10	34	20	65	
Beri-Beri	3	-	-	-	-	-	3	-	3	
Pemfigus (hos Nyfodte)	134	0,08	35	26,1	73	56	1	2	125	
Tilsammen	168470		6351		40507	38824	45785	42131	167730	

Tabel VI (Forts.,)

Sygdom.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exantematisk Tyfus	8	1	2	11	8	25
Tyfoidefeber	95	112	75	99	80	82	131	140	198	160	126	86
Cerebrospinalmeningit	8	4	14	13	17	13	6	2	3	4	12	-
Børnekopper	1	4	1	.	.
Skarlagensfeber	722	352	499	335	324	309	291	327	393	384	447	510
Maeslinger	590	422	321	169	143	70	85	26	76	205	199	225
Difteri (Croup)	170	115	117	119	88	108	153	147	126	170	234	201
Blodgang	17	15	15	10	18	21	34	41	61	42	49	18
Barselfeber	34	29	32	30	21	12	20	15	18	20	26	18
Pyæmi, Septhæmi	42	30	39	30	42	41	29	41	39	43	60	37
Rosen	190	163	196	164	184	189	173	135	145	171	167	176
Røde Hunde	35	33	44	17	9	16	4	5	5	7	16	15
Vandkopper	281	168	200	136	123	124	77	24	57	101	113	177
Kusma	262	237	308	180	117	64	38	21	42	37	61	76
Kighoste	1342	1052	935	959	656	405	463	487	537	552	583	473
Akute Katarrer i Aaunedraetsorganerne	9000	9157	7712	6304	4892	3645	2532	2054	3001	3535	5540	6122
Influenza	2050	8348	5211	3315	1164	430	196	132	167	207	465	793
Lungebetændelse	835	948	971	1058	1009	521	315	224	402	453	854	1035
Pleurit	436	364	421	440	421	357	316	293	291	289	285	283
Gigtfeber	423	275	327	316	349	323	220	224	190	225	259	381
Koldfeber	5	2	3	2	6	7	9	5	-	4	4	3
Akut Diarré (Kolerine)	1657	1448	1449	1419	1649	2476	7659	12272	4271	2350	1756	1357
Skjørbug	-	3	7	29	6	7	6	4	1	-	1	1
Beri-Beri	1	.	.	1	.	1	.	.
Pemfigus (hos Nyfødte)	16	17	6	8	11	11	5	10	10	15	12	4
Tilsammen	18211	23294	18902	15152	11330	9231	12770	16631	10039	8987	11267	11916

De i Byerne anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme¹⁾.
Les maladies épidémiques dans les villes.

Tabel VII. Sygdom.	Antal kjendte Tilfælde.	Procentfor- hold til de i hele Riget anmeldte Tilfælde af samme Sygdom.	Antal anmeldte Dødsfald.	Månedene											
				Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exantematisk Tyfus	4	7,3	2	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Tyfoideber	436	31,4	40	19	12	23	25	21	32	15	60	79	65	59	26
Simpel Feber	467	-	-	23	78	70	32	15	39	33	26	28	43	30	50
Cerebrospinalmeningit	20	21,5	8	3	-	8	1	1	2	-	-	2	3	-	-
Barselfeber	41	14,1	11	3	4	4	6	4	5	-	3	4	2	2	4
Børnekopper	1	16,6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	980	62,0	-	186	108	122	110	68	87	44	17	33	54	53	98
Skarlagensfeber	1721	35,2	27	232	188	218	148	91	109	105	90	150	140	136	164
Røde Hunde	123	59,7	-	5	8	25	13	10	14	12	4	5	6	20	11
Mæslinger	1828	72,1	54	475	326	237	86	43	44	17	8	67	185	170	170
Rosen	881	42,8	26	73	86	79	81	89	76	49	54	57	72	73	92
Pyæmi og Septhaemi	149	28,5	37	9	13	11	10	12	10	6	14	15	14	24	11
Kighoste	4635	54,8	112	843	630	494	478	339	192	175	248	303	312	350	271
Ditteri	824	49,4	{ 41	65	48	52	37	29	56	76	68	62	97	121	113
Strubehoste	41	49,4	{ 5	20	3	6	-	3	2	-	1	-	2	2	2
Kusna	790	54,7	-	137	123	177	84	71	35	23	10	19	21	45	45
Akute Katarrer i Aandedraetsorg	37121	58,1	411	5537	5523	4125	3049	2516	1894	1252	1007	1894	2271	3813	4140
Katarralsk og follikulær Angina	6007	-	-	727	539	558	534	480	494	311	289	363	434	641	637
Influenza	12548	55,5	76	1191	6215	2751	1164	315	91	48	44	59	82	194	394
Lungebetændelse	3495	40,4	456	317	391	381	354	343	195	111	106	230	207	343	517
Pleurit	1527	36,2	6	147	137	137	140	159	109	106	112	125	131	114	110
Gigtfeber	1443	42,2	7	178	113	133	135	160	126	81	85	94	93	121	124
Koldfeber	30	56,6	1	3	-	3	2	2	3	4	3	-	4	2	4
Akut Diarré (Kolerine)	23332	58,5	1010	1032	818	828	786	808	1365	4445	7276	2593	1495	1045	841
Blodgang	26	7,5	2	-	7	-	2	1	3	1	-	12	-	-	-
Skjørbug	9	12,5	-	-	-	2	2	1	2	2	-	-	-	-	-
Tilsammen	98479	-	2332	11226	15320	10444	7279	5581	4989	6906	9625	6194	5733	7358	7824
Veneriske Saar	471	-	-	39	45	28	32	40	39	36	40	39	36	44	53
Nye Tilfælde af Chanke og Syphilis	1244	-	18	107	109	104	94	98	132	84	93	86	141	84	112
Gonorré og Uretrit	4033	-	-	353	304	340	281	378	285	277	346	331	392	328	418

¹⁾ Summerne stemmer for en Del ikke med de specielle Maanedslister, idet Trykfejl er rettede og Opgaver, der kom forsent inden Listens Trykning, her er medtagne.

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VIII. Sygdom.	Tilfælde. Dødsfald.	Ialt kjendte	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
		Kristiania	Akershus Amt.	Smaale- nenes Amt.	Buskerud Amt.	Jarlsberg og Larvik Amt.	Hede- markens Amt.	Kristians Amt.	Brats- berg Amt.	Nedenes Amt.	Lister og Mandal Amt.	Sta- vanger Amt.	
		Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	Tilf. Dsf.	
Tyfoeidfeber	444	54	89	11	-	37	5	9	4	1	1	-	-
Cerebrospinalmeningit	18	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	29
Bornickopper	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Skarlagensfeber	1721	41	417	13	10	285	9	219	4	458	8	17	7
Mæslinger	1827	66	36	4	-	17	-	110	3	3	4	-	-
Difteri (Croup)	874	54	488	18	-	14	4	24	1	14	3	1	72
Blodgang	30	2	5	1	-	3	-	-	-	-	-	-	1
Barselfeber	45	23	7	5	1	3	2	1	2	2	-	2	1
Pyämi, Septhæmi	157	38	19	13	2	19	1	-	7	5	1	1	1
Rosen	877	35	124	10	5	93	1	66	65	2	9	-	18
Røde Hunde	110	-	21	-	-	11	-	3	30	-	-	8	3
Vandkopper	1001	-	224	-	8	101	-	49	84	-	31	-	2
Kusma	783	-	52	-	-	89	-	76	231	-	21	-	28
Kighoste	4651	120	738	31	14	1	315	5	651	17	489	25	90
Akute Katarrer i Aandedraetsorg	37466	540	11558	215	101	313441	39	2078	27	2236	29	551	7
Influenza	12631	87	5278	44	115	-	1135	81026	6	461	2	209	-
Lungebetændelse	3530	464	991	198	15	31293	17	165	24	144	16	83	4
Pleurit	1542	13	310	4	3	-	124	1	68	-	84	2	26
Gigtfeber	1453	12	439	3	2	-	162	-	68	-	51	1	19
Koldfeber	25	3	2	-	-	-	-	3	-	3	1	-	1
Akut Diarré (Kolerine)	23333	1042	7082	482	88	-	2306	57	1529	46	1497	40	319
Skjørbug	12	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Beri-Beri	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfedte)	56	14	6	1	-	-	-	3	-	2	2	3	1
Tilsammen	92590	2619	27887	1053	364	78449	149	6140	128	5866	139	1382	17
													957
													284712
													1042320
													342896
													706685
													145

B

1901.

17*

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VIII (Forts.). Sygdom.	13		14		15		16		17		18		19		20	
	Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finnmarkens Amt.	
	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.
Tyfoideber	62	6	-	-	17	4	91	7	9	1	27	6	15	3	5	-
Cerebrospinalmeningit	6	2	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	2	-
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	65	-	-	-	18	-	30	4	6	-	4	-	10	-	2	-
Mæslinger	495	18	1	-	411	19	529	18	4	-	-	-	9	-	161	4
Difteri (Croup)	51	10	1	-	32	1	7	3	-	-	5	-	12	1	10	-
Blodgang	2	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Barselfeber	7	3	-	-	1	1	7	3	-	-	1	-	-	-	3	2
Pyæmi, Septhæmi	6	6	1	-	21	2	2	2	9	1	2	-	8	1	11	2
Rosen	151	5	-	-	62	1	64	6	8	1	17	-	22	4	22	3
Røde Hunde	9	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Vandkopper	113	-	-	-	19	-	59	-	4	-	13	-	16	-	16	-
Kusma	13	-	1	-	9	-	15	-	7	-	-	-	3	-	6	-
Kighoste	1003	23	7	-	-	-	65	1	-	-	-	-	-	-	158	6
Akute Katarrer i Aandedraets organerne	3773	47	31	3	1228	8	3230	40	266	8	546	5	450	1	618	15
Influenza	878	1	18	-	411	2	292	-	109	1	64	-	264	2	396	3
Lungebetændelse	425	59	4	1	123	9	300	34	52	2	47	6	31	8	64	4
Pleurit	228	1	3	-	162	-	103	1	11	1	47	-	23	-	72	1
Gigtfeber	198	-	2	-	61	-	95	-	22	-	22	-	19	1	21	1
Koldfeber	6	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Akut Diarré (Kolerine)	2119	125	19	-	604	11	2081	104	340	29	457	8	262	7	179	6
Skjorbug	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	2	-	6	1
Beri Beri	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	11	2	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-	3	1	-	-
Tilsammen	9621	308	88	4	3223	58	6994	228	847	44	1253	25	1152	29	1754	49

**Angrebne af 1000 Indvaanere af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber,
Difteri og Lungebetændelse.**

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants.

Riget og Overørvighedsdistrikter.	Tyfoidfeber.		Skarlagens- feber.		Difteri.		Lunge- betændelse.	
	1901.	1900.	1901.	1900.	1901.	1900.	1901.	1900.
	Riget	0,6	0,5	2,2	2,5	0,8	0,8	3,9
Byer	0,7	0,9	2,7	4,2	1,4	1,3	5,6	6,2
Bygder	0,6	0,4	2,0	1,9	0,5	0,6	3,2	3,9
A m t e r :								
1. Kristiania	0,4	0,3	1,8	3,4	2,1	1,6	4,4	3,9
2. Akershus	0,5	0,2	2,4	2,6	1,2	1,1	3,7	3,6
3. Smaalenene	0,5	1,0	5,5	6,9	0,4	0,6	4,7	5,9
4. Buskerud	0,1	0,3	5,0	5,8	0,4	0,4	3,9	5,1
5. Jarlsberg og Larvik	0,5	0,3	7,7	3,1	0,4	0,6	2,6	4,7
6. Hedemarken	0,2	0,5	3,4	8,9	0,4	0,4	4,4	5,7
7. Kristians	0,4	0,3	1,4	0,6	1,5	0,2	3,4	4,6
8. Bratsberg	0,1	0,2	3,8	2,9	0,2	0,5	5,3	7,8
9. Nedenes	0,1	0,2	3,7	1,7	0,5	0,7	2,8	3,7
10. Lister og Mandal	0,5	0,1	1,5	1,9	0,2	0,3	2,8	2,9
11. Stavanger	1,3	0,2	0,4	0,7	1,1	2,2	4,2	5,9
12. Søndre Bergenhus	0,9	1,1	1,2	0,6	1,2	0,7	4,1	2,8
13. Bergen	0,9	0,9	0,9	0,5	0,7	1,0	5,8	7,4
14. Nordre Bergenhus	0,4	0,6	0,5	0,5	0,5	0,3	4,0	5,0
15. Romsdal	0,4	0,4	1,1	1,1	0,6	0,5	3,2	3,2
16. Søndre Trondhjem	1,2	0,6	0,6	1,4	0,2	0,4	4,7	4,4
17. Nordre —	0,9	0,2	1,3	0,7	0,3	0,4	4,5	5,0
18. Nordland	1,5	0,7	0,3	1,3	0,4	0,5	2,5	2,5
19. Tromsø	1,0	2,2	0,4	0,5	0,8	0,9	2,4	3,9
20. Finmarken	0,4	1,9	0,6	0,2	0,7	0,8	3,4	3,0

Tabel VI (Side 14*) giver Oplysning om Tiden for de epidemiske Sygdomstilfældes Opträden og de Syges Kjøn og Alder, forsaavidt Opgaver derom haves; desuden oplyser Tabellen om de enkelte Sygdommes Procentforhold til samtlige, kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme samt om Dødeighedsprocenten.

Tabel VII (Side 16*) giver en Oversigt over de i samtlige Byer anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde med Angivelse af Procentforholdet til alle i Riget kjendte Tilfælde af samme Sygdom. Tabellen er ud-

Dødsfald paa Barselseng.
Décès pendant les couches dans les départements.

Tabel X.	Antal Barsel- kvinder.	Opgaver dode paa Bar- sel- seng.	Efter Pre- ster- nes op- givne	Af Lae- gerne op- givne	Barselfeber.			Af 1000 Barselkvinder dode ¹⁾ i	
			Dodsf.	Til- feldede.	An- grebme af 1000 Fø- rende.	Dods- fald.	Dods- pro- cent af An- greb- ne.	1901.	1900.
Riget	66994	202	219	290	4,3	101	34,8	3,0	2,7
Byer	21093	46	54	45	2,1	23	51,1	2,2	1,7
Bygder	45901	156	165	245	5,3	78	31,8	3,4	3,1
Amter:									
1. Kristiania	8047	13	22	7	0,9	5	71,4	1,6	1,6
2. Akershus	3440	6	6	8	2,3	3	37,5	1,7	2,4
3. Smaalenene	4375	13	12	13	3,0	8	61,5	3,0	2,3
4. Buskerud	3415	6	8	12	3,5	4	33,3	1,8	2,3
5. Jarlsberg og Larvik	2784	8	7	4	1,4	3	75,0	2,9	1,7
6. Hedemarken	3687	12	9	24	6,5	3	12,5	3,3	1,8
7. Kristians	3317	4	6	10	3,0	3	30,0	1,2	2,3
8. Bratsberg	2814	13	10	6	2,1	4	66,7	4,6	2,2
9. Nedenes	2071	12	13	12	5,8	7	58,3	5,8	7,3
10. Lister og Mandal	2142	5	6	6	2,8	3	50,0	2,3	1,9
11. Stavanger	4074	13	11	14	3,4	7	50,0	3,2	3,9
12. Søndre Bergenhus	3754	18	19	24	6,4	12	50,0	4,8	4,3
13. Bergen	2419	6	7	7	2,9	3	42,9	2,5	1,7
14. Nordre Bergenhus	2344	7	11	18	7,7	6	33,3	3,0	4,8
15. Romsdal	3732	9	10	27	7,2	5	18,5	2,4	3,2
16. Søndre Trondhjem	3990	13	11	23	5,8	4	17,4	3,3	2,0
17. Nordre —	2203	9	9	14	6,4	2	14,3	4,1	2,6
18. Nordland	4743	13	17	36	7,6	6	16,7	2,7	2,2
19. Tromsø	2488	15	13	15	6,0	7	46,7	6,0	2,0
20. Finmarken	1155	7	12	10	8,7	6	60,0	6,1	6,9

¹⁾ Beregnet efter det af Presterne opgive Antal Dodsfald.

arbeidet efter de til Medicinaldirektoren for hver Maaned indsendte, epidemiske Lister fra Byerne.

Tabel VIII (Side 17* og 18*) giver en Oversigt over Fordelingen af de epidemiske Sygdomstilfælde og Dødsfald paa de forskellige Amters Byer.

Uoverensstemmelsen mellem de to sidste Tabeller beror paa, at de ikke omfatter ganske de samme Sygdomme; simpel Feber samt katarralsk og folliku-

Dødsaaersager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer.

Causes de décès pendant les couches. Décès après des opérations obstétricales.

Dødsaaersager.	Antal Dødsfald paa Barselseng.	Der af i			Dødsfald efter følgende Operationer.								
		Byer.	Bygder.	I alt.	Tangforloesning.	Vending.	Udtrekning.	Partus pranatus artificialis.	Keisersnitt.	Perforation.	Embryotomi.	Efterbyrds- operation.	Abortus provocatus.
Barselfeber	101	20	81	8	4	2	-	-	-	1	1	-	-
Barselkrampe	37	15	22	8	4	1	-	1	-	1	1	-	-
Emboli og Thrombose . .	13	8	5	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Blødning	43	7	36	15	2	10	2	-	-	-	1	-	-
Livmoderbristning	6	-	6	5	2	1	-	-	-	1	1	-	-
Dystoki	12	1	11	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Abort	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ileus og Volvulus	¹⁾ 1 ¹⁾ (1)	- 1	- 2	- -	- -	- -	- -	- -	- 2	- -	- -	- -	-
Akut Anaemi	¹⁾ (1)	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresydom	¹⁾ (1)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ukjendt Aarsag	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	219	54	165	46	14	15	2	1	2	4	5	2	1

¹⁾ Ikke paa de indsendte Dødslistre opført som Døde paa Barselseng.

lær Angina er saaledes medtaget paa Tabel VII, men ikke paa Tabel VIII, hvor derimod Beri-Beri og Pemfigus neonatorum er medtaget. Desuden er de ved den førstnævnte Tabels Udarbeidelse benyttede, maanedlige Lister fra Byerne tildels rettede ved senere indløbne Opgaver.

I Slutningen af den almindelige Beretning (Tabel XLI) er for enkelte epidemiske Sygdomme indtaget Opgaver over disse Fordeling paa hver Maaned inden de enkelte Lægedistrikter med særlig Anførsel for Byer og Bygder.

Af **exantematicisk Tyfus** (Typhus exantematicus) anmeldtes i alt 55 Tilfælde, hvoraf 15 i Nordland, 19 i Tromsø og 21 i Finmarkens Amter. I Nordland optraadte Sygdommen, antagelig foraarsaget ved Smitte gjennem Fiskere fra Finmarken, paa 3 Gaarde i Øgsfjord i Lædingen Distrikt. I Tromsø Amt optraadte den — af samme Aarsag — i Lyngen Distrikt i 8 nær hinanden liggende Hytter ved Bunden af Storfjorden; den først Angrebne var en fra Fiske hjemkommen Mand; 2 døde. I Finmarken opstod i Aarets sidste Maaned en Epidemi i Kistrand Distrikt; den begyndte i Skoganvarre, hvorfra den spredtes til Laxely og Billefjord; 1 døde.

Tyloidfeber (Ileotypus, Febris typhoidea) forekom noget hyppigere end Aaret forud (0,6 mod 0,5 pro mille af Befolkningen). De fleste Tilfælde anmeldtes i Maanederne Juli—November. Sygdommen optraadte hyppigst i Nord-

Indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit paa Sygehusene.
Cas nouveaux de gonorrhée et de la urethrite dans les hôpitaux.

Tabel XII.	Sygdom.	Tilsammen behandelte Tilfælde.	Voxne.	Fordeling paa Amterne:																	
				Mænd.	Kvinder.	Kristiania By.	Smaalenene.	Buskerud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.	Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Bergen.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.		
Gonorré og Uretrit	249	140	109	112	3	5	6	3	3	3	3	3	3	5	6	29	6	8	6	25	6

land, Stavanger, Søndre Trondhjem og Søndre Bergenhus Amt. I Stavanger Amt havde den stor Udbredning i Time i Sandnes Distrikt, hvor den antoges at have spredt sig udo over Bygden gjennem inficeret Melk fra et Meieri. I Søndre Bergenhus forekom Sygdommen hyppigst i Lindaas Distrikt samt i de nærmest syd for Bergen liggende Bygder; ogsaa i Voss indtraf der ikke faa Tilfælde fornemmelig blandt Jernbanearbeidere. I Søndre Trondhjems Amt anmeldtes de fleste Tilfælde i Trondhjem By, i Nordlands Amt fornemmelig i Narvik med nærmeste Omegn saamt Rombakbotn.

I første Rubrik af Tabel IX (Side 19*) er angivet Antallet af Angrebne af Tyfoidfeber blandt 1 000 Indvanere i Riget og dets Amter i 1901 og 1900.

Til Oplysning om Sygdommens Udbredning blandt Befolningen inden de forskjellige Lægedistrikter er der til den almindelige Beretning føjet et farve-lagt Kart.

Af **Cerebrospinalmeningit** (Meningitis cerebrospinalis epidemica) opgives tilsammen 93 Tilfælde med 35 Dødsfald.

Af **Børnekopper** indtraf 1 Tilfælde i Drammen By og 5 i Finmarkens Amt.

Skarlagensfeber (Scarlatina) viser lidt Nedgang (4 895 mod 5 565 i 1900 og 4 914 i 1899), ialt angrebes 2,2 pro mille af Befolningen mod 2,5 pro mille i 1900 og 2,3 i 1899. De Overvrighedsdistrikter, hvor Sygdommen forekom hyppigst, var Jarlsberg og Larvik, Smaalenene og Buskerud Amter. Sygdommen var i det Hele mest udbredt paa Østlandet. Gjennemsnitsdødeligheden af denne Sygdom for det hele Land var blot 2,4 pCt., saavidt vides den laveste hidtil iagttagne. I de 3 Tiaar 1870—1900 var den 10,0 pCt.

I anden Rubrik af Tabel IX (Side 19*) findes en Oversigt over Angrebne af Skarlagensfeber blandt 1 000 Indvanere i Riget og dets Amter for 1901 og 1900.

Mæslinger viser fremdeles Nedgang (2 534 anmeldte Tilfælde mod 5 384 i 1900, 7 659 i 1899, 10 382 i 1898). For Byernes Vedkommende er de Fleste anmeldte fra Bergen, Trondhjem, Kristiansund, Hammerfest og Drammen, samt for Landdistriktet fra Bygder i Buskerud, Hedemarken og Romsdals Amter. Fra Kristians Amt var kun 1 Tilfælde anmeldt. Gjennemsnitsdødeligheden var 4,1 pCt. mod 4,0 pCt. i 1900; i Aarene 1870—1900 var der 3,3 pCt.

Difteri (Croup) optraadte lidt hyppigere end Aaret forud (1 751 Tilfælde med 156 Dødsfald mod henholdsvis 1 666 og 181 i 1900). De fleste Angrebne

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux.

Tabel XIII.

	Tilsammen Behandlede.	Veneriske Saar og Syphilis.								Gonorré og Uretrit.							
		Kjon og Alder.				Sygds.formforSyphilis.	Konstitu-tionel.	hereditær.	Kjon og Alder.				Tilsammen Behandlede.	Born.	Voxne.		
		Børn.		Voxne.					Born.		Voxne.						
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Veneriske Saar.			Md.	Kv.	Md.	Kv.		Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riget.....	1 719	63	39	30	471	247	406	1 090	73	4 995	6	9	2 362	321			
Amtet:																	
1. Kristiania	¹⁾ 768	20	-	-	-	-	290	454	24	²⁾ 1 747	-	-	-	-			
2. Akershus	29	4	1	4	14	9	2	23	4	31	-	-	24	7			
3. Smaalenene	82	3	5	2	47	24	5	74	3	174	-	1	155	17			
4. Buskerud	40	1	5	2	23	9	11	26	3	122	2	-	102	17			
5. Jarlsberg og Larvik	58	2	-	3	40	15	11	44	3	136	-	1	127	8			
6. Hedemarken	50	3	3	1	24	22	1	47	2	69	-	-	61	8			
7. Kristians	13	1	-	1	9	2	3	10	-	52	-	-	44	7			
8. Bratsberg	61	2	5	4	38	14	6	47	8	99	-	-	88	11			
9. Nedenes	47	-	1	3	28	15	11	33	3	88	-	-	69	15			
10. Lister og Mandal	16	2	-	-	11	5	-	16	-	66	-	-	61	5			
11. Stavanger	109	4	4	3	66	36	19	87	3	314	-	2	275	34			
12. Søndre Bergenhus	10	2	-	2	3	2	2	6	2	29	-	-	26	3			
13. Bergen	³⁾ 150	6	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 538	-	-	-	-			
14. Nordre Bergenhus	7	1	-	-	3	4	2	5	-	14	-	-	13	1			
15. Romsdal	29	1	3	1	17	8	2	23	4	172	-	-	134	38			
16. Søndre Trondhjem	133	6	4	4	74	48	18	106	9	428	1	-	395	30			
17. Nordre —	15	-	1	-	7	7	1	13	1	109	-	-	89	20			
18. Nordland	58	4	3	-	36	18	9	48	1	464	1	1	403	59			
19. Tromsø	21	1	2	-	13	6	7	13	1	203	1	2	167	33			
20. Finmarken	23	-	2	-	18	3	6	15	2	140	1	2	129	8			

¹⁾ 631 Mænd og 137 Kvinder. ²⁾ 1627 Mænd og 120 Kvinder. ³⁾ 137 Mænd og 13 Kvinder. ⁴⁾ 484 Mænd og 54 Kvinder.

pro mille af Befolkningen opgives fra Kristiania By og Kristians Amt. Gjennemsnitsdødeligheden var 8,9 pCt. (i 1900 10,8 pCt. og i 1899 13,8 pCt.). I de 3 Tiaar, 1870—1900, var Dødeligheden i Gjennemsnit 23,7 pCt. (1871—1880 22,4 pCt., 1881—1885 26,3 pCt., 1886—1895 23,9 pCt. og 1896—1900 14,3 pCt.).

I tredie Rubrik af Tabel IX (Side 19*) findes en Oversigt over Angrebne af Difteri (Croup) blandt 1 000 Indvaanere i Riget og dets Amter i Aarene 1901 og 1900.

Til Oplysning om Sygdommens Udbredning blandt Befolkningen inden de forskjellige Lægedistrikter er der til den almadelige Beretning føjet et farve-lagt Kart.

Af **Blodgang** (Dysenteria) er opført 348 Tilfælde med 31 Dødsfald (mod henholdsvis 257 og 18 i 1900). De fleste Tilfælde opgives fra Tromsø og Søndre Bergenhus Amter.

Barselfeber (Febris puerperalis). Tabel X (Side 20*) giver en Oversigt over Antallet af Barselkvinder, Dødeligheden paa Barselseng samt Tilfælde og Dødsfald af Barselfeber med Fordeling paa Overøvrighedsdistrikterne.

Af denne Sygdom er det opgivne Antal Angrebne noget mindre end Aaret forud (4,3 pro mille af samtlige Barselkvinder mod 5,3 pro mille i 1900). Forholdsvis hyppigst anmeldtes Sygdommen fra Finmarken, Nordre Bergenhus Nordland og Romsdals Amter (henholdsvis 8,6, 7,7, 7,6 og 7,2 pro mille), sjeldnest fra Kristiania (0,9 pro mille) og Jarlsberg og Larvik Amt (1,4 pro mille).

Dødeligheden paa Barselseng. Af samtlige Barselkvinder døde, efter de af Presterne meddelte Opgaver, paa Barselseng i 1901 202 eller 3,3 pro mille (i 1900 2,7). Dødeligheden i Bygderne (3,4) var større end i Byerne (2,2). Gjennemsnitsdødeligheden var størst i Finmarken, Tromsø og Nedenes Amter (henholdsvis 6,1, 6,0 og 5,8), mindst i Kristians, Kristiania, Akershus og Buskerud Amter (fra 1,2 til 1,8 pro mille).

Af det Hele ovenfor opgivne Antal Dødsfald paa Barselseng udgjorde de kjendte Dødsfald af Barselfeber 50,0 pCt. Af samtlige Barselkvinder døde 1,5 pro mille af denne Sygdom, i Byerne 1,1 pro mille og i Bygderne 1,7 pro mille.

Blandt de ovennævnte 202 Døde paa Barselseng var Alderen ikke opgivet for 2; for de øvrige var den følgende:

18	var mellem	15	og	20	Aar.
68	«	—	20	«	30
81	«	—	30	«	40
33	«	—	40	«	50

Dødsfaldene paa Barselseng (egentlig de døde Barselkvinders Begravelser) fordelte sig saaledes paa Maanederne:

Januar	22		Mai	14		September	13
Februar	15		Juni	11		Okttober	13
Marts	20		Juli	15		November	21
April	25		August	15		December	16

For 1 er Maaneden ikke opgiven, og 1 var begravet i December 1900.

Til- og Afgang af Spedalske i Anstalterne.

Tableau des lépreux dans les hospices.

Tabel XIV.

	Tilbage- liggende fra 1900.	Indkomne i 1901.	Tilsammen Be- handlede.	Afgang.				Tilbage- liggende ved Udgangen af 1900.	Spedalsk- hedens Form for Tilbage- liggende.	Antal For- plei- nings- dage.	Dag- ligt Mid- del- belæg.																		
				Hel- bredede.	Udgaaede i Bedring.	Uhel- bredede.	Dode.																						
	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.	Tils. Md. Kv.																	
Pleiestiftelsen No. 1 ¹⁾	115	42	73	10	7	3	125	49	76	-	-	1	1	-	5	4	1	15	9	6	104	35	69	40	66	9	40436	110,8	
St. Jørgens Hospital	43	14	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	41	13	28	3	35	5	15057	41,3			
Reitgjerdets Pleie- stiftelse	140	63	77	21	16	5	161	79	82	-	-	-	-	-	3	3	-	22	10	12	136	66	70	74	66	-	49940	136,8	
Tilsammen	298	119	179	31	23	8	286	128	158	-	-	-	1	1	-	8	7	1	39	20	19	281	114	167	117	167	14	105433	288,9

¹⁾ Omfatter både Kur- og Pleieafdelingen.

Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1900¹⁾.

Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1900.

Tabel XV. Aar.	Antal ved Aarets Begynd- else.	Til- komme.	Afgang i og udenfor Stiftelserne.			Antal tilbage ved Aarets Udgang: i Distrik- terne.	Til- sammen.
			Dode.	Hel- bredede.	Ud- flyttede.		
1856.....	-	(238)	?	?	?	2598	235
1857—1860..	2933	951	981	15	31	2218	539
1861—1865..	2757	1045	1053	21	45	1911	772
1866—1870.	2683	966	1044	31	47	1763	764
1871—1875..	2527	697	1006	27	66	1502	623
1876.....	2125	129	187	3	6	1445	613
1877.....	2058	122	163	3	7	1378	629
1878.....	2007	126	149	10	8	1348	618
1879.....	1966	94	162	5	10	1281	602
1880.....	1883	85	150	7	7	1187	617
1881.....	1804	85	164	5	8	1104	608
1882.....	1712	74	137	11	7	1078	553
1883.....	1631	89	127	9	5	1044	535
1884.....	1579	68	140	10	2	976	519
1885.....	1495	87	146	9	12	893	522
1886.....	1415	62	135	16	9	795	522
1887.....	1317	75	111	2	3	762	514
1888.....	1276	62	99	8	1	705	525
1889.....	1230	53	86	9	12	646	530
1890.....	1176	46	123	6	2	584	507
1891.....	1091	27	107	4	2	519	486
1892.....	1005	63	104	5	2	493	464
1893.....	957	34	100	6	1	451	433
1894.....	884	24	87	4	3	427	387
1895.....	814	28	70	4	2	406	360
1896.....	766	26	57	5	5	390	335
1897.....	725	28	49	6	1	372	325
1898.....	697	38	65	8	-	348	314
1899.....	662	9	55	1	1	308	306
1900.....	614	23	62	-	2	¹⁾ 275	298
Tilsammen		5216	6919	250	397		¹⁾ 573

¹⁾ I denne Tabel er ikke medtaget Bergen, hvor der ved Udgangen af 1900 opgives som gjenlevende 4 Spedalske.

Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæg i Stiftelser m. m.
amtsvis, særskilt for Form og Kjøn¹⁾.

Tableau des lépreux par forme et par sexe en 1856—1900.

Tabel XVI. Amt.	Samlet Antal Spedalske 1856—1900.				Indlagte i Stiftelser 1857—1900.				Tilbage ved Udgangen af 1900.					
	Ialt.	Tuberk.		Anaest.		Tuberk.		Anaest.		Døde udenfor Stiftelser 1857—1900.	Tub.		Anaest.	
		Form.	Md.	Kv.	Form.	Md.	Kv.	Form.	Md.		Form.	Md.	Kv.	
Akershus	5	1	1	1	2	1	-	-	-	2	1	-	1	-
Smaalenenes	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Jarlsberg og Larvik ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Hedemarkens	45	18	11	11	10	3	1	-	1	34	4	-	-	2
Kristians	68	22	13	16	17	6	3	4	5	44	7	4	1	2
Nedenes	2	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Lister og Mandal ..	17	7	2	5	3	3	1	2	1	9	1	-	-	1
Stavanger	457	160	118	96	83	35	25	19	14	321	13	3	4	6
Søndre Bergenhus ..	1178	403	403	178	194	152	181	70	84	588	46	17	12	8
Bergens By	99	35	13	20	31	24	10	9	20	21	4	2	2	-
Nordre Bergenhus ..	2078	724	667	354	333	400	404	167	191	731	61	18	13	16
Romsdals	1083	482	314	163	124	234	157	70	62	456	29	15	5	6
Sondre Trondhjems ..	744	353	191	131	69	176	90	49	38	306	30	11	9	7
Nordre Trondhjems ..	661	314	158	109	80	138	68	45	35	287	30	13	7	5
Nordlands	1018	458	278	170	112	52	130	70	38	477	42	21	8	7
Tromsø	190	103	53	27	16	215	24	15	4	91	11	4	5	-
Finmarken	41	27	7	5	2	13	-	7	21	-	-	-	-	-
Riget	7697	3103	2229	1289	1076	1439	1094	522	493	3390	279	108	67	57
						13		7						47

¹⁾ Mellem disse Opgaver og de tidligere meddelte findes enkelte mindre Uoverensstemmelser, der ikke lader sig korrigere ved Hjælp af det foreliggende Materiale.

Tiden i Barselsengen er nærmere angivet for 124 Dødsfald:

1ste Døgn	15	8de Døgn	12
2det —	9	9de —	8
3die —	4	10de —	10
4de —	10	11te —	5
5te —	9	12te —	3
6te —	9	13de —	1
7de —	4	14de —	4

Tilsammen i 1ste Uge 60

- 2den —	43
3die —	9
4de —	7
5te —	2
8de —	2
- 13de —	1

**Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme ifølge de ind-
Cas des maladies tuberculeuses d'après**

Amt.	Lægedistrikter.	Antal Tilfælde									Ialt.	
		ved Aarets Begyndelse.			indført i Aarets Lob.							
		Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.		
I.	Riget.....	1637	767	870	9307	4366	4941	4528	2130	2398		
	Byer.....	266	146	120	3691	1798	1893	1618	828	790		
	Bygder.....	1371	621	750	5616	2568	3048	2910	1302	1608		
I.	Kristiania.....	-	-	-	1569	762	807	628	316	312		
II.	Akershus Amt.....	88	38	50	514	236	278	248	105	143		
	Byer.....	8	5	2	7	3	4	6	2	4		
	Bygder.....	81	33	48	507	233	274	242	103	139		
III.	Aker.....	27	15	12	242	120	122	118	56	62		
	Ullensaker.....	48	17	31	198	84	109	90	35	55		
	Høland.....	-	-	-	37	10	27	15	6	9		
III.	Follo.....	13	6	7	42	22	20	25	8	17		
	Smaalenenes Amt.....	90	42	48	511	225	286	293	130	163		
	Byer.....	33	19	14	181	95	86	91	47	44		
III.	Bygder.....	57	23	34	330	130	200	202	83	119		
	Eidsberg.....	27	10	17	108	38	70	69	25	44		
	Moss.....	3	-	3	97	45	52	48	20	28		
IV.	Sarpsborg.....	60	32	28	194	97	97	133	64	69		
	Hvaler.....	-	-	-	112	45	67	43	21	22		
	Buskerud Amt.....	46	13	33	399	196	203	192	95	97		
IV.	Byer.....	-	-	-	138	74	64	70	38	32		
	Bygder.....	46	13	33	261	122	139	122	57	65		
	Drammens Stadsfysikat.....	-	-	-	109	58	51	58	32	26		
IV.	Drammen.....	1	1	-	53	28	25	13	8	5		
	Ringerike.....	-	-	-	91	41	50	28	15	18		
	Modum.....	21	7	14	90	46	44	55	29	26		
V.	Nes.....	8	1	7	10	1	9	6	-	6		
	Aal.....	9	2	7	8	3	5	9	1	8		
	Saudsvær.....	-	-	-	25	12	13	17	8	9		
V.	Rollag.....	7	2	5	13	7	6	6	2	4		
V.	Jarlberg og Larvik Amt	52	24	28	305	140	165	156	74	82		
	Byer.....	26	13	13	111	49	62	61	31	30		
	Bygder.....	26	11	15	194	91	103	95	43	52		
VI.	Tonsberg.....	12	5	7	176	87	89	70	38	32		
	Hof.....	34	16	18	41	17	24	50	23	27		
	Larvik.....	6	3	3	88	36	52	36	13	23		
VI.	Hedemarkens Amt.....	180	88	92	321	148	173	228	94	134		
	Byer.....	9	6	3	22	11	11	11	3	8		
	Bygder.....	171	82	89	229	137	162	217	91	126		
VI.	Solor og Odalen.....	34	16	18	100	41	59	72	27	45		
	Hedemarken.....	94	43	51	83	37	46	66	22	44		
	Sondre Østerdal.....	32	18	14	58	29	29	45	20	25		
VI.	Tryssil.....	-	-	-	14	8	6	5	3	2		
	Rendalen ¹⁾	8	5	3	27	14	13	17	10	7		
	Tonset.....	12	6	6	39	19	20	23	12	11		
VII.	Kristians Amt.....	66	34	32	353	170	183	209	115	94		
	Byer.....	-	-	-	12	24	18	22	15	7		
	Bygder.....	66	31	32	311	146	165	187	100	87		
VII.	Hadefjord og Land.....	6	1	5	107	51	56	66	34	32		
	Sondre Valdres.....	8	4	4	18	7	11	9	4	5		
	Nordre —.....	7	2	5	14	5	9	10	4	6		
VII.	Toten.....	16	10	6	93	48	45	52	30	22		

¹⁾ De til Tryssil Distrikt hørende Dele af Ytre og Øvre Rendalen er medtaget her.

sendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne for Byer og Herreder.
les registres des commissions de santé.

Udgaaede						Antal Tilfælde ved Aarets Udgang.			Antal Tilfælde hvor Indlægelse bar fundet Sted i Henhold til Lovens § 6.			Antal Tilfælde hvor Lovens § 10 er bragt i Anvendelse.			
ved Flytning.	paa Grund af Bedring eller Helbredelse.	Døde.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
161	166	139	172	1830	2060	6416	3004	3412	83	69	1	8			
69	63	31	31	725	696	2339	1115	1224	46	40	1	1			
92	103	165	141	1105	1364	4077	1889	2188	37	29	1	7			
25	22	11	10	280	280	941	446	495	2	2	-	-			
10	15	12	16	83	112	354	169	185	1	-	-	-			
10	15	12	16	81	108	346	163	183	1	-	-	-			
2	10	5	3	49	49	151	79	72	-	-	-	-			
7	3	6	11	22	41	151	66	85	1	-	-	-			
-	1	1	-	5	8	22	4	18	-	-	-	-			
1	1	-	2	7	14	30	20	10	-	-	-	-			
14	9	7	12	109	142	308	137	171	-	1	-	-			
2	2	1	2	41	40	123	67	56	-	-	-	-			
12	7	6	10	65	102	185	70	115	-	1	-	-			
4	2	2	5	19	37	66	23	43	-	1	-	-			
6	5	1	3	13	20	52	25	27	-	-	-	-			
2	-	3	3	59	66	121	65	56	-	-	-	-			
2	2	1	1	18	19	69	24	45	-	-	-	-			
5	2	4	6	86	89	253	114	139	-	1	-	-			
2	1	-	-	36	31	68	36	32	-	1	-	-			
3	1	4	6	50	58	185	78	107	-	-	-	-			
2	1	-	-	30	25	51	26	25	-	1	-	-			
-	-	-	-	8	5	41	21	20	-	-	-	-			
-	-	1	2	14	11	63	26	37	-	-	-	-			
3	1	2	3	24	22	56	24	32	-	-	-	-			
-	-	-	1	-	5	12	2	10	-	-	-	-			
-	-	-	-	1	8	8	4	4	-	-	-	-			
-	-	-	-	8	9	8	4	4	-	-	-	-			
-	-	1	-	1	4	14	7	7	-	-	-	-			
1	7	5	4	68	71	201	90	111	-	-	-	1			
1	2	3	1	27	27	76	31	45	-	-	-	-			
-	5	2	3	41	41	125	59	66	-	-	-	-			
1	4	-	2	37	26	118	54	64	-	-	-	1			
-	3	5	2	18	22	25	10	15	-	-	-	-			
-	-	-	-	13	23	58	26	32	-	-	-	-			
5	9	6	10	83	115	273	142	131	6	3	-	1			
2	-	-	-	3	6	20	14	6	-	-	-	-			
5	7	6	10	80	109	253	128	125	6	3	-	1			
3	1	1	4	23	40	62	30	32	-	-	-	1			
1	6	3	1	18	37	111	58	53	3	2	-	-			
-	-	1	2	19	23	45	27	18	1	1	-	-			
-	-	-	-	3	2	9	5	4	-	-	-	-			
1	1	-	-	9	6	18	9	9	1	-	-	-			
-	1	1	3	11	7	28	13	15	1	-	-	-			
18	13	25	16	72	65	210	90	120	2	3	-	1			
9	3	2	-	4	4	20	9	11	-	-	-	-			
9	10	23	16	68	61	190	81	109	2	3	-	1			
6	5	7	6	21	21	47	18	29	-	-	-	-			
1	-	-	2	3	3	17	7	10	-	-	-	-			
-	-	2	2	2	2	11	3	8	-	-	-	-			
6	2	5	3	19	17	57	29	28	-	-	-	1			

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme ifølge de ind-

Amt.	Tabel XVII (Forts.). Lægedistrikter.	Antal Tilfælde								
		ved Aarets Begyndelse.			indført i Aarets Løb.			Jalt.		
		Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
VIII.	Faaberg	-	-	-	62	35	27	27	18	9
	Ringebu	14	10	4	12	6	6	12	7	5
	Lom	10	4	6	40	13	27	27	14	13
	Lesje	5	3	2	7	5	2	6	4	2
	Bratsberg Amt	200	87	113	368	177	191	268	130	138
	Byer	91	43	48	71	40	34	69	43	26
	Bygder	109	44	65	294	137	157	199	87	112
	Skien	87	39	48	129	61	68	96	50	46
	Kragemo	66	26	40	59	36	23	56	29	27
	Hollen	-	-	-	85	40	45	49	20	29
IX.	Sauland	16	9	7	27	12	15	21	11	10
	Kviteseid	21	7	14	23	8	15	24	10	14
	Laardal	-	-	-	38	14	24	17	7	10
	Tinn	10	6	4	7	6	1	5	3	2
	Nedenes Amt	38	17	21	327	137	190	110	47	63
	Byer	-	-	-	66	30	36	23	15	8
	Bygder	38	17	21	261	107	154	87	32	55
	Østre Nedenes	-	-	-	139	64	75	53	26	27
	Vestre —	-	-	-	144	59	85	26	9	17
	Aamli	23	8	15	29	10	19	15	4	11
X.	Evje	8	6	2	12	3	9	12	6	6
	Sætersdalen	7	3	4	3	1	2	4	2	2
	Lister og Mandal Amt	81	39	42	341	167	174	128	60	68
	Byer	19	15	4	103	55	48	43	27	16
	Bygder	62	24	38	238	112	126	85	33	52
	Kristiansands Stadsfysikat	19	15	4	53	33	20	28	17	11
	Oddernes	30	13	17	122	56	66	33	13	20
	Undal	20	9	11	61	33	28	22	13	9
	Lyngdal	12	2	10	21	5	16	10	1	9
	Vanse	-	-	-	34	14	20	15	6	9
XI.	Flekkefjord	-	-	-	50	26	24	20	10	10
	Stavanger Amt	57	29	28	649	275	374	314	136	178
	Byer	6	4	2	358	149	209	160	67	93
	Bygder	51	25	26	291	126	165	154	69	85
	Sogndal	14	5	9	12	5	7	17	6	11
	Egersund	-	-	-	73	31	42	32	18	14
	Sandnes	-	-	-	94	29	65	38	12	26
	Stavanger Stadsfysikat	-	-	-	245	96	149	102	39	63
	Stavanger	-	-	-	32	13	19	12	4	8
	Finnø	-	-	-	31	19	12	14	7	7
XII.	Sand	25	11	14	27	13	14	26	12	14
	Karmoen	18	13	5	56	31	25	40	26	14
	Haugesund	-	-	-	79	38	41	33	12	21
	Søndre Bergenshus Amt	31	13	18	522	269	253	221	107	114
	Sveen og Vikebygd Herreder	-	-	-	15	8	7	6	4	2
	Indre Søndhordland	23	8	15	32	19	13	25	11	14
	Ytre —	-	-	-	38	20	18	11	4	7
	Tysnes	-	-	-	34	18	16	11	7	4
	Indre Hardanger	5	3	2	38	21	23	14	6	8
	Ytre Hardanger	1	-	1	54	31	23	19	12	7
	Voss	-	-	-	59	31	28	29	12	17
	Søndre Midthordland	2	2	-	53	28	25	25	12	13
	Nordre —	-	-	-	73	39	34	34	17	17
	Ostereen	-	-	-	60	24	36	20	10	10
	Alversund	-	-	-	31	14	17	16	5	11
	Lindaas	-	-	-	35	16	19	11	7	4

sendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne for Byer og Herreder.

Udgaaede						Antal Tilfælde ved Aarets Udgang.			Antal Tilfælde hvor Indlægelse har fundet Sted i Henhold til Lovens § 6.		Antal Tilfælde hvor Lovens § 10 er bragt i Anvendelse.	
ved Flytning.	paa Grund af Bedring eller Hilibredelse.	Dede.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
4	3	2	-	-	12	6	35	17	18	-	-	
-	-	2	-	-	5	5	14	9	5	1	1	
1	3	3	1	-	10	9	23	3	20	1	2	
-	-	4	2	-	-	-	6	4	2	-	-	
5	3	13	16	112	119	300	134	166	10	8	-	
1	1	3	1	39	24	96	40	56	3	3	-	
4	2	10	15	73	95	204	94	110	-	-	-	
3	3	4	3	43	40	120	50	70	8	5	-	
-	-	-	6	29	21	69	33	36	-	-	-	
-	-	6	4	14	25	36	20	16	-	-	-	
1	-	-	-	10	10	22	10	12	-	-	-	
1	1	3	3	6	11	20	5	15	1	1	-	
-	-	-	-	7	10	21	7	14	-	-	-	
-	-	-	-	3	2	12	9	3	-	-	-	
2	5	1	3	44	55	255	108	147	3	1	1	
2	1	1	2	12	6	43	15	28	2	1	1	
1	2	-	2	32	49	212	93	119	-	-	-	
1	1	1	1	25	23	86	39	47	-	-	-	
-	2	-	-	7	16	118	50	68	2	-	-	
-	1	-	-	4	9	37	14	23	-	-	-	
-	1	-	-	6	5	8	3	5	1	1	-	
-	-	-	-	2	2	6	2	4	-	-	-	
6	3	-	-	2	54	63	294	146	148	5	1	
4	2	-	-	1	23	13	79	43	36	4	1	
2	1	-	-	1	31	50	215	103	102	1	1	
2	1	-	-	15	10	44	31	13	-	-	-	
2	-	-	-	1	11	19	119	56	63	1	-	
-	-	-	-	13	9	59	29	30	-	-	-	
-	-	-	-	1	8	23	6	17	-	-	-	
1	2	-	-	5	7	19	8	11	-	-	-	
1	1	-	-	9	10	30	16	14	-	-	-	
3	12	1	5	132	161	392	168	224	10	9	-	
7	5	1	4	67	82	204	86	118	-	-	-	
3	1	1	1	65	79	188	82	106	1	-	-	
-	-	2	6	8	9	4	5	-	-	-	-	
-	-	1	18	14	41	13	28	-	-	-	-	
-	-	1	12	23	56	17	39	-	-	-	-	
-	-	1	39	61	143	57	86	9	8	-	-	
1	-	-	3	6	20	9	11	-	-	-	-	
-	-	7	7	17	12	12	5	-	-	-	-	
1	-	-	11	14	26	12	14	1	-	-	-	
1	1	2	1	24	11	34	18	16	-	-	-	
-	3	-	1	12	17	46	26	20	1	-	-	
9	12	3	5	95	97	332	175	157	1	2	-	
-	-	-	-	4	2	9	4	5	-	-	-	
-	-	-	-	11	14	30	16	14	-	-	-	
-	-	-	-	4	6	27	16	11	-	-	-	
-	-	-	-	7	4	23	11	12	-	-	-	
-	-	-	-	5	8	29	18	11	1	-	-	
-	-	-	-	12	7	36	19	17	-	-	-	
1	2	1	1	10	14	30	19	11	-	-	-	
4	3	-	3	8	7	30	18	12	-	-	-	
3	2	-	9	9	9	40	22	17	-	-	-	
1	1	4	4	4	7	15	9	6	-	-	-	
-	-	-	-	7	4	24	9	15	-	-	-	

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme ifølge de ind-

Amt.	Lægedistrikter.	Antal Tilfælde									Ialt.	
		ved Aarets Begyndelse.			indført i Aarets Løb.							
		Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.		
XIII.	Bergen	-	-	-	513	263	250	195	112	83		
XIV.	Nordre Bergenhus Amt..	119	58	61	265	121	144	139	69	70		
	By.....	119	58	61	265	121	144	139	69	70		
	Bygder.....	81	39	42	469	217	232	216	107	139		
	Laerdal	31	18	18	32	12	20	27	13	14		
	Lyster	-	-	-	22	15	7	6	5	1		
	Sogndal	-	-	-	16	5	11	6	2	4		
	Vik	8	5	3	13	8	5	6	4	2		
	Gulen	9	3	6	14	7	7	3	1	2		
	Kirkebø	2	1	1	7	3	4	4	2	2		
	Ytre Søndfjord	1	-	1	29	15	14	17	10	7		
	Indre —	12	11	1	20	7	13	9	3	6		
	Gloppen	21	10	11	10	5	5	10	3	7		
	Kinn	18	6	12	29	15	14	29	17	12		
	Ytre Nordfjord	-	-	-	36	11	25	7	3	4		
	Nordfjordeidet	17	9	8	4	3	1	3	1	2		
	Indviken	-	-	-	33	15	18	12	5	7		
XV.	Romsdals Amt	88	42	46	567	269	298	290	132	158		
	Byer.....	7	3	4	98	52	46	41	25	19		
	Bygder.....	81	39	42	469	217	232	216	107	139		
	Vestre Søndmør	-	-	-	65	36	29	15	5	10		
	Indre —	5	1	4	13	6	7	11	3	8		
	Østre —	8	3	5	11	4	7	4	1	3		
	Ørskog	33	16	17	21	13	8	25	13	12		
	Nordre Søndmør	-	-	-	103	52	51	37	19	18		
	Ytre Romsdal	-	-	-	104	41	63	55	19	36		
	Indre —	7	3	4	29	16	13	18	11	7		
	Søndre Nordmør	32	16	16	123	58	70	80	36	44		
	Sundalen	3	3	-	20	13	7	15	12	3		
	Surendalen	-	-	-	30	13	17	15	7	8		
	Nordre Nordmør	-	-	-	48	22	26	15	6	9		
XVI.	Søndre Trondhjems Amt	88	37	51	596	273	323	310	128	182		
	By.....	-	-	-	231	111	120	86	39	47		
	Bygder.....	88	37	51	365	162	203	221	89	135		
	Trondhjems Stadsfysikat	-	-	-	231	111	120	86	39	47		
	Strinden	-	-	-	39	20	19	18	7	11		
	Selbu	4	3	1	6	3	3	5	3	2		
	Roros	26	7	19	16	8	8	25	9	16		
	Guldalen	5	1	4	76	33	43	39	14	25		
	Opdal	-	-	-	7	2	5	2	-	2		
	Orkedalen	14	5	9	104	39	65	56	15	41		
	Hitteren	15	8	7	28	15	13	23	14	9		
	Hevne	-	-	-	11	2	9	6	1	5		
	Ytre Fosen	5	3	2	38	18	20	26	14	12		
	Indre —	3	2	1	27	14	13	14	7	7		
	Nordre —	16	8	8	13	8	5	10	5	5		
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.	46	20	26	330	143	187	138	64	74		
	Byer.....	-	-	-	46	22	21	25	12	13		
	Bygder.....	46	20	26	284	121	163	113	52	61		
	Stjordalen	-	-	-	36	18	18	16	7	9		
	Frosten ¹⁾	-	-	-	3	1	2	-	-	-		
	Levanger	17	7	10	56	22	34	16	8	8		
	Inderøen	-	-	-	45	17	28	22	9	13		

¹⁾ De anmeldte Tilfælde omfatter alene Leksviken.

sendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne for Byer og Herreder.

Udgaaede				Antal Tilfælde ved Aarets Udgang.				Antal Tilfælde hvor Indlæggelse har fundet Sted i Henhold til Lovens § 6.		Antal Tilfælde hvor Lovens § 10 er bragt i Anvendelse.		
ved Flytning.	paa Grund af Bedring eller Hælbredelse.	Døde.		Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
13	7	3	5	96	71	318	151	167	13	17	-	1
3	2	10	7	56	61	245	110	135	1	3	-	-
-	-	-	-	-	-	245	110	135	-	-	-	-
3	2	10	7	56	61	245	110	135	1	3	-	-
2	1	-	1	11	12	36	12	24	-	-	-	-
-	-	-	-	5	1	16	10	6	-	-	-	-
-	-	-	-	2	4	10	3	7	-	-	-	-
1	-	-	-	3	2	15	9	6	-	-	-	-
-	-	-	-	1	2	20	9	11	-	-	-	-
-	-	-	-	2	2	5	2	3	-	-	-	-
-	-	3	-	7	7	13	5	8	-	-	-	-
-	-	-	-	3	6	23	15	8	-	-	-	-
-	-	2	1	1	6	21	12	9	-	-	-	-
-	1	5	5	12	6	18	4	14	1	3	-	-
-	-	-	-	3	4	29	8	21	-	-	-	-
-	-	-	-	1	2	18	11	7	-	-	-	-
-	-	-	-	5	7	21	10	11	-	-	-	-
4	6	11	11	117	141	365	179	186	-	-	-	-
-	3	1	22	18	61	61	30	31	-	-	-	-
4	6	8	10	95	123	304	149	155	-	-	-	-
-	-	-	-	5	10	50	31	19	-	-	-	-
-	1	-	1	3	6	7	4	3	-	-	-	-
-	1	-	-	1	2	15	6	9	-	-	-	-
-	1	2	1	11	10	29	16	13	-	-	-	-
-	-	-	-	19	18	66	33	33	-	-	-	-
-	2	1	-	18	34	49	22	27	-	-	-	-
-	3	1	1	8	6	18	8	10	-	-	-	-
2	1	4	7	30	36	75	33	42	-	-	-	-
2	-	-	1	10	2	8	4	4	-	-	-	-
-	-	1	-	6	8	15	6	9	-	-	-	-
-	-	-	-	6	9	33	16	17	-	-	-	-
8	12	7	8	113	162	374	182	192	2	-	-	5
4	6	3	-	32	41	145	72	73	-	-	-	5
4	6	4	-	8	81	229	110	119	2	-	-	5
4	6	3	-	32	41	145	72	73	-	-	-	5
1	-	-	-	6	11	21	13	8	-	-	-	-
-	-	-	-	3	2	5	3	2	1	-	-	-
-	3	5	6	11	17	6	11	1	-	-	-	5
-	1	-	1	14	23	42	20	22	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	5	2	3	-	-	-	-
1	4	-	1	14	36	62	29	33	-	-	-	-
-	-	-	-	14	9	20	9	11	-	-	-	-
-	1	-	-	1	4	5	1	4	-	-	-	-
1	-	-	-	13	12	17	7	10	-	-	-	-
1	-	-	-	6	7	16	9	7	-	-	-	-
-	-	1	1	4	4	19	11	8	-	-	-	-
3	6	3	7	58	61	238	99	139	1	3	-	1
2	3	2	1	8	9	21	10	11	1	1	-	1
1	3	1	6	50	52	217	89	128	-	-	-	-
-	-	-	1	7	8	20	11	9	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-	-
2	-	-	1	6	7	57	21	36	-	-	-	1
-	2	-	3	9	8	23	8	15	1	-	-	-

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme ifølge de ind-

Tabel XVII (Forts.).			Antal Tilfælde								
Amt.	Lægedistrikter.		ved Aarets Begyndelse.			indført i Aarets Løb.			Ialt.		
			Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
		Stenkjær	-	-	-	42	20	22	24	9	15
		Grong	13	5	8	17	7	10	13	3	10
		Namsos	-	-	-	59	27	32	21	11	10
		Fosnes	-	-	-	24	10	14	8	7	1
		Kolvereid	16	8	8	18	7	11	11	6	5
		Vikten	-	-	-	30	14	16	7	4	3
XVIII.	Nordlands Amt		202	107	95	477	240	237	230	121	109
		Byer.....	20	12	8	48	19	29	26	12	14
		Bygder.....	182	95	87	429	221	208	204	109	95
		Bronnø	43	23	20	25	18	7	22	11	11
		Alstahaug	-	-	-	20	12	8	5	3	2
		Vefsen	-	-	-	27	12	15	15	5	10
		Ranen	9	3	6	24	16	8	9	6	3
		Luro	12	5	7	22	9	13	11	4	7
		Gildeskaal	-	-	-	22	7	15	6	-	6
		Boda	33	19	14	62	30	32	27	15	12
		Folden	11	6	5	20	8	12	10	6	4
		Skjerstad	5	2	3	42	20	22	14	7	7
		Steigen	10	7	3	10	8	2	7	5	2
		Hammerø	7	3	4	8	2	6	6	3	3
		Lödingen	18	13	5	9	3	6	11	7	4
		Ofoten	24	15	9	46	29	17	36	24	12
		Flakstad	3	-	3	8	4	4	4	1	3
		Buksnes	-	-	-	60	27	33	17	7	10
		Østlofoten	-	-	-	26	11	15	3	2	1
		Hadsel	22	10	12	30	16	14	20	11	9
		Sortland	5	1	4	16	8	8	7	4	3
XIX.	Tromsø Amt		99	41	58	220	72	148	134	50	84
		By.....	19	5	14	36	10	16	22	6	16
		Bygder.....	80	36	44	194	62	132	112	41	68
		Trondenes	15	9	6	40	12	28	23	9	14
		Ibbestad	14	4	10	9	7	2	10	5	5
		Trano	-	-	-	16	7	9	7	4	3
		Berg	1	1	-	3	1	2	2	1	1
		Lenviken	-	-	-	27	4	23	8	2	6
		Maalselven	-	-	-	14	4	10	6	2	4
		Balsfjorden	-	-	-	13	6	7	2	-	2
		Tromsø	27	9	18	36	13	23	34	11	23
		Lyngen	-	-	-	26	9	17	13	5	8
		Karlsø	-	-	-	12	4	8	7	2	5
		Skjervø	42	18	24	24	5	19	22	9	13
XX.	Finmarkens Amt		66	38	28	160	83	77	97	45	52
		Byer.....	29	21	8	58	29	29	36	18	18
		Bygder.....	37	17	20	102	54	48	61	27	34
		Alten	11	6	5	12	9	3	13	7	6
		Loppen	1	-	1	1	-	1	1	-	1
		Hammerfest	7	3	4	7	1	6	12	3	9
		Maaso	5	2	3	12	9	3	9	7	2
		Kistrand	-	-	-	12	10	2	2	2	-
		Lebesby	-	-	-	4	2	2	1	1	-
		Tanen	-	-	-	10	5	5	3	2	1
		Vardø	4	3	1	29	16	13	14	7	7
		Vadso	30	20	10	68	29	39	35	14	21
		Sydvaranger	8	4	4	5	2	3	7	2	5

sendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollerne for Byer og Herreder.

Udgaaede				Antal Tilfælde ved Aarets Udgang.				Antal Tilfælde hvor Indlæggelse har fundet Sted i Hjemhold til Lovens § 6.		Antal Tilfælde hvor Lovens § 10 er bragt i Anvendelse.	
ved Flytning.	paa Grund af Bedring eller Hælbredelse.	Døde.		Tils.	Md.	Kv.		Md.	Kv.	Md.	Kv.
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.			Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	1	-	1	9	13	18	11	7	1	2	-
-	-	-	3	10	17	9	8	-	-	-	-
-	2	3	1	8	7	38	16	22	-	-	-
-	-	-	7	1	16	3	13	-	-	-	-
-	1	-	6	4	23	9	14	-	-	-	-
1	-	-	3	3	23	10	13	-	-	-	-
20	16	10	12	91	81	449	226	223	9	2	-
1	2	-	-	11	12	42	19	23	1	-	-
19	14	10	12	80	69	407	207	200	8	2	-
-	-	2	1	9	10	46	30	16	-	-	-
-	-	-	3	2	15	9	6	-	-	-	-
-	-	-	5	10	12	7	5	-	-	-	-
1	2	1	-	4	1	24	13	11	-	-	-
-	2	2	1	2	4	23	10	13	-	-	-
-	-	-	1	5	5	16	7	9	-	-	-
2	3	-	-	13	9	68	34	34	1	-	-
-	-	1	1	5	3	21	9	12	-	-	-
-	-	-	3	7	4	33	15	18	-	-	-
1	1	-	-	4	1	13	10	3	-	-	-
1	-	1	1	2	2	9	2	7	-	-	-
-	-	1	-	6	4	16	9	7	-	-	-
12	7	-	1	12	4	34	20	14	-	-	-
1	-	-	-	-	3	7	2	5	-	-	-
1	-	-	-	6	10	43	20	23	-	-	-
-	-	1	1	1	1	23	9	14	-	-	-
1	1	1	2	9	6	32	15	17	5	2	-
-	-	1	-	3	3	14	5	9	3	-	-
-	3	6	14	44	67	185	63	122	4	4	-
-	2	3	4	4	13	23	9	14	-	-	-
-	3	4	11	40	54	162	54	108	4	4	-
-	-	-	-	9	14	32	12	20	2	2	-
-	-	-	-	5	5	13	6	7	-	-	-
-	-	-	-	4	3	9	3	6	-	-	-
-	1	-	-	1	-	2	1	1	-	-	-
-	-	-	2	2	2	4	19	2	2	1	-
-	-	-	2	2	2	4	8	2	-	-	-
-	-	2	3	9	20	29	11	18	-	-	-
-	-	1	-	5	7	13	4	9	-	-	-
-	1	1	1	1	4	5	2	3	-	1	-
-	-	3	7	6	6	44	14	30	-	-	-
7	2	1	3	37	47	129	75	54	14	12	-
3	2	-	1	15	15	51	31	20	11	8	-
4	-	1	2	22	32	78	44	34	3	4	-
-	-	-	-	7	6	10	8	2	-	-	-
1	1	-	-	-	-	1	1	1	1	4	-
3	-	1	1	3	1	8	4	4	-	-	-
-	-	-	-	2	-	10	8	2	-	-	-
1	-	-	-	2	1	3	3	4	-	-	-
-	-	-	1	7	6	19	12	7	13	8	-
2	1	-	-	12	20	63	35	28	-	-	-
-	-	-	-	2	5	6	4	2	-	-	-

Dødeligheden af Lungetuberkulose i de
Mortalité par la phthisie dans les départe-

Tabel XVIII.	1901.				Forhold af Dødsfald		
	Opgivne Dødsfald ved				til samtlige opgivne Dødsfald ved Sygdom i pCt.		
	Sygdom.	Lunge-tuber-kulose.	epide-miske Syg-domme.	ikke epide-miske Syg-domme.	1901.	1900.	1899.
Riget							
Riget	27324	4337	6351	20973	15,9	17,5	16,8
Byer	9063	1470	2619	6444	16,2	17,5	17,3
Bygder	18261	2867	3782	14529	15,7	17,6	16,5
Amter:							
1. Kristiania	3294	525	1053	2241	15,9	18,2	16,5
2. Akershus	1503	215	373	1130	14,3	17,3	13,3
3. Smaalenene	1667	263	400	1267	15,8	16,0	15,1
4. Buskerud	1384	226	329	1055	16,3	17,9	16,0
5. Jarlsberg og Larvik	1402	221	331	1071	15,8	15,1	15,3
6. Hedemarken	1557	222	330	1227	14,3	15,4	13,9
7. Kristians	1217	133	254	963	10,9	13,0	12,3
8. Bratsberg	1313	236	351	962	18,0	20,4	15,8
9. Nedenes	1085	186	228	857	17,1	19,2	20,2
10. Lister og Mandal	942	188	173	769	20,1	23,2	24,1
11. Stavanger	1558	308	298	1260	19,8	17,5	19,8
12. Søndre Bergenhus	1692	233	388	1304	13,8	15,7	15,7
13. Bergen	1051	166	308	743	15,3	16,9	18,5
14. Nordre Bergenhus	935	124	160	775	13,3	15,9	12,5
15. Romsdal	1474	266	211	1263	18,0	18,3	18,7
16. Søndre Trondhjem	1879	302	439	1440	16,1	21,1	20,5
17. Nordre —	937	144	197	740	15,4	16,7	16,2
18. Nordland	1414	208	253	1161	14,7	16,8	17,5
19. Tromsø	667	102	177	490	15,3	19,0	18,7
20. Finnmarken	353	69	98	255	19,5	16,9	16,1

Lægerne har opgivet 219 Dødsfald paa Barselseng med Angivelse af Dødsaaersager, se Tabel XI (Side 21*), hvor tillige Dødsaaersagerne for de efter obstetriciske Operationer døde Kvinder er anførte.

Røde Hunde (Rubeolæ) synes neppe noget Sted at have havt epidemisk Udbredning.

Af **Vandkopper** (Varicellaæ) anmeldtes et lidt mindre Antal Angrebne end Aaret forud, væsentlig fra Landets Byer.

forskjellige Amter for Aarene 1899—1901.

ments pendant les années de 1899—1901.

af Lungetuberkulose			Dodeligheden af Lungetuberkulose (pro mille af Befolkningen).						
til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme i pct.			Efter Lægernes Opgaver.			Efter Beregning af samtlige Dødsfald. (Se Texten og Kartet over Lungetuberkulose).			Gjennemsnitlig i Treaaret 1899—1901
1901.	1900.	1899.	1901.	1900.	1899.	1901.	1900.	1899.	
20,8	22,5	22,4	1,9	2,2	2,2	2,4	2,8	2,8	2,7
22,8 19,7	24,1 21,7	24,8 21,3	2,3 1,8	2,7 2,0	2,9 1,9	2,6 2,3	3,0 2,7	3,1 2,7	2,9 2,6
23,5	25,8	25,1	2,3	2,8	2,9	2,5	3,0	3,1	2,9
19,0	22,1	17,5	1,8	2,0	1,7	2,1	2,6	2,5	2,4
20,8	21,9	20,7	1,9	2,3	2,3	2,4	2,6	2,6	2,5
21,4	21,7	22,8	2,0	2,1	2,3	2,5	2,7	2,8	2,7
20,6	18,9	21,7	2,2	1,9	2,3	2,4	2,3	2,9	2,5
18,1	19,6	18,6	1,7	2,1	1,9	2,1	2,4	2,3	2,3
13,8	16,3	16,3	1,1	1,4	1,4	1,4	1,7	1,9	1,7
24,5	26,0	21,4	2,4	2,5	2,1	2,8	3,2	2,7	2,9
21,7	23,4	24,7	2,5	2,6	3,0	2,7	3,0	3,4	3,0
24,5	28,7	29,9	2,4	3,4	3,4	3,2	4,5	4,5	4,0
24,5	23,4	26,8	2,4	2,4	2,5	2,9	3,2	3,4	3,2
17,9	19,8	19,8	1,8	1,9	1,6	2,2	2,5	2,3	2,3
21,3	25,1	24,6	2,3	2,9	2,8	2,4	3,1	2,9	2,8
16,0	19,2	15,8	1,4	1,7	1,3	1,8	2,4	1,8	2,0
21,1	21,5	24,0	1,9	2,1	2,3	2,3	2,7	3,0	2,6
21,0	25,7	26,2	2,2	3,0	2,9	2,6	3,7	3,7	3,3
19,5	20,5	20,0	1,7	2,0	1,9	2,3	2,5	2,5	2,4
17,9	20,2	21,7	1,4	1,5	1,7	2,0	2,2	2,5	2,2
20,8	25,1	24,6	1,4	1,6	1,8	2,2	2,9	2,9	2,7
27,1	19,8	20,1	2,1	1,7	1,5	4,1	3,1	3,2	3,5

Kusma forekom ogsaa mindre hyppig end i 1900. De fleste Tilfælde anmeldtes fra Bratsberg, Jarlsberg og Larvik samt Buskerud Amter.

Af Kighoste (Tussis convulsiva) opgives et lidt større Antal Angrebne end Aaret forud, men Dodeligheden var mindre. Sygdommen forekom fremdeles epidemisk i flere Østlandsamter, ligesom den paa Vestlandet særlig var hyppig i Bergen. Fra Nordre Trondhjems og Nordlands Amter opgives ikke en eneste Angreben og fra Tromso Amt kun 12, alle inden et enkelt Lægedistrikt.

**Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige
opgivne Dødsaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme
for Byer og Bygder.**

**Mortalité par la phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de
décès non épidémiques dans les villes et dans la campagne.**

Tabel XIX.	Samtlige opgivne Døds-fald ved Sygdom.				Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.			
	Byer.		Bygder.		Byer.		Bygder.	
	1901.	1900.	1901.	1900.	1901.	1900.	1901.	1900.
Riget	16,2	17,5	15,7	17,6	22,8	24,1	19,7	21,7
Amter:								
1. Kristiania	15,9	18,2	-	-	23,5	25,8	-	-
2. Akershus	25,0	15,7	14,1	17,3	32,0	23,0	18,7	22,1
3. Smaalenene	16,8	15,1	15,2	16,5	22,9	19,9	19,7	22,0
4. Buskerud	15,5	17,6	16,7	18,0	21,6	21,7	21,3	21,7
5. Jarlsberg og Larvik ..	14,3	16,5	16,6	14,2	19,6	20,3	21,2	18,0
6. Hedemarken	13,6	9,0	14,3	15,9	16,9	15,5	18,2	19,8
7. Kristians	12,1	18,8	10,8	12,6	18,2	25,8	13,5	15,6
8. Bratsberg	15,2	17,0	19,0	21,9	21,5	22,5	25,6	27,5
9. Nedenes	13,7	12,6	17,7	20,6	17,3	15,7	22,5	24,9
10. Lister og Mandal ..	18,7	20,5	20,7	24,5	23,7	26,6	24,9	29,7
11. Stavanger	21,4	18,1	18,6	17,1	27,2	25,6	22,5	21,8
12. Søndre Bergenhus ..	-	-	13,8	15,7	-	-	17,9	19,8
13. Bergen	15,3	16,8	-	-	21,3	25,1	-	-
14. Nordre Bergenhus ..	-	33,3	13,4	15,8	-	33,3	16,0	19,1
15. Romsdal	22,8	19,9	16,6	17,9	27,4	24,6	19,2	20,7
16. Søndre Trondhjem ..	12,5	16,5	18,0	23,6	19,2	21,9	21,7	27,6
17. Nordre — ..	14,9	17,8	15,4	17,9	28,0	19,7	18,8	20,5
18. Nordland	22,5	20,0	14,2	16,6	31,2	25,0	17,1	20,0
19. Tromsø	12,8	19,8	15,9	18,7	16,3	25,5	22,0	25,0
20. Finnmarken	11,3	20,0	24,5	15,5	17,9	26,2	31,6	17,4

Af **Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne** opføres et lidt mindre Antal Tilfælde og Dødsfald end Året forud.

Influenza havde ogsaa færre Angrebne og mindre Dødelighed end i 1900. Sygdommen var som vanligt hyppigst i Aarets 5 første Maaneder med sit Højdepunkt i Februar.

Lungebetændelse (Pneumonia crouposa) forekom noget mindre hyppig end Året forud (3,9 pro mille af Befolkningen mod 4,5 pro mille i 1900). Dødelighedsprocenten derimod var lidt større (16,0 pct. mod 15,9).

I 4de Rubrik i Tabel IX (Side 19*) findes en Oversigt over Angrebne af Lungebetaendelse blandt 1 000 Indvaanere i Riget og dets Overøvrighedsdistrikter for Aarene 1901 og 1900

Af **Pleurit** (Pleuritis et Empyema) samt af **Gigtfeber** (Febris rheumatica) opgives lidt færre Angrebne end foregaaende Aar.

Af **Koldfeber** (Febris intermittens) forekom en Del Tilfælde, som vanlig fornemmelig i de sønden- og vestenjeldske Kystdistrikter og næsten udelukkende blandt Sjømand, hjemkomne fra Udlændet.

Akut Diarré (Kolerine) (Diarrhoea acuta et Cholera nostras) var betydelig hyppigere end Aaret forud. Den udgjorde gjennemsnitlig 23,7 pCt. af samtlige kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme mod 14,5 pCt. Aaret forud. Dødeligheden var ogsaa større (4,5 pCt. mod 3,5 pCt.).

Af **Beri-Beri** anmeldtes ialt 3 Tilfælde hos hjemkomne Sjøfolk; 1 i hvert af Jarlsberg og Larvik, Nedenes og Romsdal Amter.

Af **Skjørbug** (Scorbutus) forekom 72 Tilfælde, deraf 26 i Finmarken, 18 i Nordland og 13 i Tromsø Amt. Dødeligheden 14,0 pCt.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** (Pemphigus neonatorum) anmeldtes 134 Tilfælde og 35 Dødsfald. De fleste Tilfælde opgives fra Stavanger, Tromsø, Buskerud og Kristians Amter. Leilighedsvis blev ogsaa voxne Personer eller større Børn smittede.

Veneriske Sygdomme Om de paa Rigets Sygehusse behandlede Tilfælde af Syphilis henvises til Tabel XXXIV (Side 80* og 81*).

Antallet af de paa Sygehusene indkomne Tilfælde af **Gonorré** (Uretrit) sees af Tabel XII (Side 22*).

Antallet af de udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **venerisk Sygdom** sees af Tabel XIII (Side 23*), der tillige viser Sygdommens Form hos de Angrebne, disses Kjøn og Alder, forsaa vidt det er opgivet, samt Fordelingen paa Amterne.

Spedalskhed (Lepra). Tabel XIV (Side 25*) giver en Oversigt over Til- og Afgang i Aarets Løb af de Spedalske i Anstalterne.

Tabel XV (Side 26*) giver en Oversigt over samtlige Spedalske i Riget og over Sygdommens Bevægelse i og udenfor Anstalterne i Aarene 1856--1900.

Tabel XVI (Side 27*) giver for Aarene 1856—1900 en Oversigt over Antallet af Spedalske, Indkøggelse i Anstalterne m. m. amtsvis særskilt for Form og Kjøn. Forøvrigt henvises til Norges officielle Statistik, 4de Række No. 36: Beretning om de Spedalske i Norge i 1896--1900.

Tabel XVII (Side 28* og flg.) giver Oplysning om de anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme inden Lægedistrikterne samt Amternes Byer og Bygder. Tabellen, der er udarbeidet efter de indsendte Uddrag af Sundhedskommissionernes Tuberkuloseprotokoller (jfr. Lov af 8de Mai 1900), omfatter baade fra Aarets Begyndelse anmeldte Tilfælde og de i Aarets Løb tilkomne. Den indeholder derhos Opgave over de ved Flytning, Bedring og Død udgaaede, de ved Aarets Udgang tilbageværende, samt over de Tilfælde, hvor Tuberkuloselovens §§ 6 og 10 er kommet i Anwendung.

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum, Phthisis) er opgivet som Dødsaaarsag for 4 337 Døde og betingede 15,9 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 20,8 pCt. af samtlige ved ikke epidemiske Sygdomme

**Antallet af Sindssyge forpleiede med Statsbidrag efter Lov af
og Kom-**

**Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'Etat
de l'Etat et des**

Efter de til Justitsdeparte-

	Tabel XX. A m t e r .	Antal Sindssyge.		Udgifter. K r .
		I alt.	Deraf paa A s y l .	
I.	Kristiania	500	263	146 611,20
II.	Akershus Amt	181	55	55 590,70
	Byer	3	-	670,80
	Bygder.....	178	55	54 919,90
III.	Smaalenenes Amt	275	57	78 707,50
	Byer	79	20	23 590,50
	Bygder.....	196	37	55 117,00
IV.	Buskerud Amt	237	57	68 869,01
	Byer	64	15	23 251,91
	Bygder.....	173	42	45 617,10
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	288	86	84 891,77
	Byer	81	19	23 132,51
	Bygder.....	207	67	61 759,26
VI.	Hedemarkens Amt.....	311	83	84 859,44
	Byer	11	4	4 248,84
	Bygder.....	300	79	80 610,60
VII.	Kristians Amt	238	77	70 418,05
	Byer	4	2	1 557,60
	Bygder.....	234	75	68 860,45
VIII.	Bratsberg Amt.....	307	89	98 973,97
	Byer	56	23	15 432,07
	Bygder.....	251	66	83 541,90
IX.	Nedenes Amt	268	119	82 752,85
	Byer	59	29	17 972,35
	Bygder.....	209	90	64 780,50
X.	Lister og Mandal Amt	311	129	90 560,60
	Byer	67	40	23 758,50
	Bygder.....	244	89	66 802,10

^{27/6} 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat
muner.

d'après la loi du ^{27/6} 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais
communes ensemble).

mentet indsendte Opgaver.

	Amer.	Antal Sindssyge.		Udgifter. Kr.
		Ialt.	Deraf paa Asyl.	
XI.	Stavanger Amt	346	108	85 542,63
	Byer	118	40	30 810,40
	Bygder.....	228	68	54 732,23
XII.	Søndre Bergenhus Amt....	334	114	77 619,35
XIII.	Bergen	242	174	80 897,23
XIV.	Nordre Bergenhus Amt ...	120	56	38 474,75
XV.	Romsdals Amt.....	287	93	70 718,63
	Byer	45	22	13 918,23
	Bygder.....	242	71	56 800,40
XVI.	Søndre Trondhjems Amt ..	347	146	84 427,37
	By	110	61	30 232,70
	Bygder.....	237	85	54 194,67
XVII.	Nordre Trondhjems Amt ..	228	41	49 024,16
	Byer	11	3	2 927,53
	Bygder.....	217	38	46 096,63
XVIII.	Nordlands Amt.	256	114	67 065,60
	Byer	16	7	3 835,79
	Bygder.....	240	107	63 229,81
XIX.	Tromsø Amt.	128	62	37 135,58
	By	11	7	4 012,65
	Bygder.....	117	55	33 122,93
XX.	Finnmarkens Amt	100	45	23 449,95
	Byer	25	7	4 170,62
	Bygder.....	75	38	19 279,33
	I hele Riget.....	5304	1968	1 477 590,34
	Byer	1502	736	451 031,43
	Bygder.....	3802	1232	1 026 558,91

Chirurgiske Opérations

Tabel XXI.

Operationer. chirurgicales.

paa og udenfor Sygehus.

Chirurgiske

Tabel XXI (Forts.).

Hele Riget

Fordeling paa Amterne

Operationer.	Hele Riget.				Fordeling paa Amtterne							
	Tilsammen.		Paa Sygehus.		Paa Sygehus.		Paa Sygehus.		Paa Sygehus.		Paa Sygehus.	
			Udenfor Sygehus.		Sygehus.		Udenf. Sygehus.		Sygehus.		Udenf. Sygehus.	
	Paa	Sygehus.	Paa	Sygehus.	Paa	Sygehus.	Paa	Sygehus.	Paa	Sygehus.	Paa	Sygehus.
Operation for spaltet Gane.	23	23	.	.	9	9
Andre plastiske Operationer	44	35	9
Exstirp. af Kraeftsvulster ..	282	143	139	39	39	39	1	1	1	1	1	1
Tracheotomi	18	12	6	2	2	2	.	.	5	5	6	1
Laryngofissio	2	2	1	1	1	1
Oesophagotomia externa ..	1	1
Amputation af Brystkertelen	56	38	18	5	5	5	.	.	1	1	1	1
Empyemoperation (uden nærmere Angivelse).....	3	.	3	12	12	12	12
— ved Ribbensresektion ..	94	57	37	10	10	10	1	1	3	3	3	3
— — Incision	7	4	3	1	1	1	1
— — Punktion	14	4	10	1	1	1	.	.	12	12	12	12
Laparotomi	202	200	2	110	1	1	.	.	11	11	11	11
Gastrotoni, Gastrostomi....	8	8	.	5	5	5	1	1	1	1	1	1
Gastroenterostomi	29	28	1	15	15	15	.	.	1	1	1	1
Resectio pylori	5	5	.	2	2	2
Operationer paa Galdeblaerne	26	24	2	13	13	13	.	.	1	1	1	1
Nephrotomi	13	13	.	3	3	3	.	.	1	1	1	1
Nephrektomi	19	18	1	1	1	1	.	.	15	15	15	15
Nephroraphi, Nephropexi ..	6	6	1	1	1	1
Tarmresektion	14	14	.	5	5	5	.	.	1	1	1	1
Operation for Appendicit ..	80	69	11	31	31	31	.	.	1	1	1	1
— — Perityfit	73	66	7	12	12	12	12
Operation for Anlaeggelse af Anus praeternaturalis	10	8	2	1	1	1	.	.	1	1	1	1
Herniotomi	133	81	52	7	7	7	1	1	1	1	1	1
Radikaloperation for Brok..	184	153	31	49	1	1	3	3	3	3	3	3
Operation for Hæmorrhoider ..	50	41	9	19	19	19	1	1	1	1	1	1
— — Fistula ani	34	20	14	6	6	6	1	1	1	1	1	1
Resektion af Enderarmen ..	7	7	.	2	2	2	1	1	1	1	1	1
Punktion af Blæren	20	7	13	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Blæresnit, perinealt	4	4	1	1	1	1
— , Sectio alta	13	11	2	4	4	4	1	1	1	1	1	1
Urethrotomia interna	2	2	.	.	3	3	.	.	1	1	1	1
— — externa	9	9	1	1	1	1
Operation for Phimosis og Paraphimosis	75	39	36	15	15	15	5	5	4	4	4	4
— — Hydrocele	168	50	118	12	12	12	4	4	3	3	3	3
— — Varicocele	7	6	1	4	4	4	.	.	12	12	12	12
Amputation af Penis	3	2	1	4	4	4	4
Borttagelse af Testikelen	64	50	14	9	9	9	.	.	12	12	12	12
Perineographi, Kolporaphi	77	53	24	30	30	30	.	.	12	12	12	12
Operation for Urinfistler hos Kvinder	3	3	.	2	2	2	.	.	14	14	14	14

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

Paa	Sygeh.	Bratsberg.	8
Uident.	Sygeh.		
Paa	Sygeh.	Nedenes.	9
Uident.	Sygeh.		
Paa	Sygeh.	Lister og	10
Uident.	Sygeh.	Mandal.	
Paa	Sygeh.	Udeneb.	11
Uident.	Sygeh.		
Paa	Sygeh.	Stavanger.	12
Uident.	Sygeh.		
Paa	Sygeh.	Sondre	13
Uident.	Sygeh.	Bergenhus.	
Paa	Sygeh.	Bergen.	14
Uident.	Sygeh.		
Paa	Sygeh.	Nordre	15
Uident.	Sygeh.	Romsdal.	
Paa	Sygeh.	Syneh.	16
Uident.	Sygeh.		
Paa	Sygeh.	Sondre	17
Uident.	Sygeh.	Trondhjem.	
Paa	Sygeh.	Nordland.	18
Uident.	Sygeh.		
Paa	Sygeh.	Fronse.	19
Uident.	Sygeh.		
Paa	Sygeh.	Finmarken.	20

Chirurgiske

Tabel XXI (Forts.).

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

Af Lægerne udførte
Opérations obstétricales

Tabel XXII.

	Samlet Antal Barsel- kvinder.	Samlet Antal Opera- tioner.	Forhold i pCt.	Tangfor- lösning.	Vending.
Riget	66994	¹⁾ 1859	2,8	1314	207
A m t e r :					
1. Kristiania	8047	261	3,2	161	27
2. Akershus	3440	74	2,2	50	10
3. Smaalenene	4375	188	4,3	145	25
4. Buskerud	3415	91	2,7	62	9
5. Jarlsberg og Larvik . . .	2784	94	3,4	66	12
6. Hedemarken	3687	76	2,1	58	9
7. Kristians	3317	102	3,1	73	12
8. Bratsberg	2814	82	2,9	61	8
9. Nedenes	2071	57	2,7	36	6
10. Lister og Mandal	2142	46	2,1	37	3
11. Stavanger	4074	170	4,2	123	15
12. Søndre Bergenhus	3754	49	1,3	31	12
13. Bergen	2419	186	7,7	132	27
14. Nordre Bergenhus	2344	42	1,8	33	2
15. Romsdal	3732	65	1,7	50	6
16. Søndre Trondhjem	3990	97	2,4	76	5
17. Nordre —	2203	39	1,8	28	4
18. Nordland	4743	73	1,5	54	6
19. Tromsø	2488	49	2,0	27	8
20. Finnmarken	1155	18	1,6	11	1

¹⁾ Hos 1825 Fødende (2,7 pCt.), idet ved 30 Tvillingfødsler begge Tvillinger og

foranledigede Dødsfald. I 1900 var de tilsvarende Forholdstal 17,5 pCt. og 22,5 pCt. Dødeligheden af Lungetuberkulose var i 1901 i Byerne 16,2 pCt. i Forhold til samtlige Dødsaaersager; sættes Dødsfald af epidemisk Sygdom ud af Betragtning, var Forholdet 22,8 pCt. For Byggerne var de tilsvarende Forhold 15,7 pCt. og 19,7 pCt.

Tabel XVIII (Side 36*) og 37*) giver Oplysning om Dødsfald af Lungetuberkulose i Riget og dets Overørvirighedsdistrikter for Aarene 1899—1901 i Forhold (pCt.) til samtlige kjendte Dødsfald ved Sygdom, til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme og i Forhold (pro mille) til Folkemængden.

Tabel XIX (Side 38*) viser Procentforholdet af Lungetuberkulose til samt-

obstetriciske Operationer.
faites par les médecins.

Udtrækning.	Partus præmaturus artificialis.	Keisersnit.	Perforation.	Embryotomi.	Efter- hyrds- opera- tion.	Abortus provo- catus.
73	20	5	43	17	177	3
18	9	4	2	-	38	2
3	-	-	2	2	7	-
4	-	-	3	-	11	-
1	-	1	-	6	12	-
3	-	-	4	-	9	-
1	1	-	3	-	4	-
5	-	-	2	2	8	-
3	-	-	1	-	9	-
4	-	-	4	-	7	-
2	1	-	-	-	3	-
9	2	-	7	-	14	-
1	-	-	1	1	3	-
9	6	-	1	-	11	-
-	-	-	3	3	1	-
2	-	-	3	-	4	-
2	1	-	-	1	11	1
1	-	-	2	-	4	-
1	-	-	3	1	8	-
3	-	-	1	-	10	-
1	-	-	1	1	3	-

ved 2 Trillingfødsler alle Trillinger forløstes ved kunstig Hjælp.

lige kjendte Dødsfald ved Sygdom og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Aarene 1901 og 1900 saerskilt for Byer og Bygder i Overørvighedsdistrikterne. Det kjendte Antal Dødsfald af tuberkulos Hjernebetaændelse, Miliar-tuberkulose og Taberkulose i andre Organer var tilsammen 1 335 og udgjorde 4,9 pCt. af samtlige opgivne Dødsfald af Sygdom (5,1 pCt. for Byerne og 4,8 pCt. for Bygderne).

Til Anskueliggjørelse af Lungetuberkulosens Udbredning blandt Befolkningen inden de forskjellige Amter er der til denne almindelige Beretning føjet et farve-lagt Kart, hvor man ved Beregningen af Tuberkulosemortaliteten er gaaet ud fra, at der inden de ikke kjendte Dødsaaarsager findes det samme Procentforhold af Lungetuberkulose som inden de kjendte.

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.
Résultats des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Tabel XXIII.

Operation.	Samlet Antal Opera- tioner.	Modre ¹⁾ .					Born.				
		Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde ²⁾ .	Forhold i pct. i 1901. i 1900.			Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf var død- fodte.	Forhold i pct. i 1901. i 1900.		
Tangforløsning.....	1314	1290	14	1,1	1,4		1314	93	7,1	7,5	
Vending.....	207	198	15	7,6	3,9		206	68	33,0	40,2	
Udtrækning ved Baek- kenendefødsel	73	70	2	2,9	1,6		72	16	22,2	22,7	
Partus præmaturus artificialis.....	20	20	1	5,0	-		20	4	20,0	23,3	
Keisersnit	5	5	2	40,0	-		5	1	20,0	-	
Perforation	43	43	4	9,3	9,1		-	-	-	-	
Embryotomi	17	17	5	29,4	-		-	-	-	-	
Efterbyrdsoperation .	177	176	2	1,1	2,9						
Abortus provocatus .	3	3	1	33,3	50,0						

¹⁾ Hvor begge Twillinger er forløst ved Kunsthjælp, er Udfaldet for Moderen som Regel opført ved den paa 2den Twilling udforte Operation. Se Tabel XXIV. ²⁾) Døds-aarsagerne sees af Tabel XI.

Af **Kræft** (Cancer, Sarcoma) kjendes tilsammen 2 126 Dødsfald, der udgør 7,8 pct. af samtlige ved Sygdom forårsagede, kjendte Dødsfald (6,6 pct. for Byerne og 8,4 pct. for Bygderne).

For **Sindssygdom** (Insania) indkom paa de almindelige Sygehuse 219 Personer (i 1900 197, i 1899 173 og i 1898 223); over disse giver Tabel XXXV (Side 82* og 83*) en Oversigt. Af Sindssygdom uden Angivelse af sekundær Dødsaaersag opgives 131 Dødsfald.

Paa Rigets 12 Sindssygeasyler laa ved Udgangen af 1900 tilbage 1 653 Personer. I Löbet af 1901 indkom 858, Antallet af tilsammen behandlede Syge var saaledes 2 511. Antallet af Udgaaede var 821, deraf 129 Døde. Tilbage-liggende ved Aarets Udgang var 1 690. Det samlede Antal Forpleiningsdage var 609 389 og det gjennemsnitlige, daglige Middelbelæg paa samtlige Asyler 1 678,9. For det Offentliges Regning behandles 2 133 eller 84,9 pct. af de i Aaret behandlede Syge. De paa Asylerne indtrufne Dødsfald er henførte under de nærmere kjendte Dødsaaersager i det Overøvrighedsdistrikt, hvor Asylet er beliggende. Nærmere Redegjørelse for Sindssygeasylernes Virksomhed i 1901 findes i Norges officielle Statistik, 4de Række No. 58.

Tabel XX (Side 40* og 41*) giver efter de til Justitsdepartementet indkomne Opgaver Oplysning om Antallet af Sindssyge forpleiede med Statsbidrag efter Lov af 27de Juni 1891 og om de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat og Kommuner.

Ifølge ovennævnte Lov, der trædte i Kraft 1ste Januar 1892, refunderes $\frac{4}{10}$ af Udgifterne ved de Sindssyges Forpleining af Statskassen, de øvrige $\frac{6}{10}$

**Tvillingfødsler med kunstig Forløsning A) af begge Tvillinger.
B) af en Tvilling.**

Jumeaux nés après des opérations obstétricales A) sur tous les deux B) sur l'un des deux.

Operation ¹⁾ .	Udfald for							
	Modre.		1ste Tvilling		2den Tvilling		Uopgivet hvilken Tvilling.	
	Lev.	Dod.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	
A. Begge Tvillinger.								
Tang paa begge Tvillinger	7	1	7	1	8	-		
Tang paa første, Vending paa anden Tvilling	13	-	11	2	12	1		
Tang paa første, Udtækning paa anden Tvilling	3	-	3	-	2	1		
Vending paa begge Tvillinger ...	3	1	4	-	4	-		
Udtækning paa begge Tvillinger	2	-	2	-	2	-		
Ialt	28	2	27	3	28	2		
		30		30		30		
B. En af Tvillingerne.								
Tang	7	-	3	-	2	-	2	
Vending	7	-	-	-	5	2	-	
Udtækning	5	-	-	-	4	1		
Ialt	19	-	3	-	11	3	2	
					19			

¹⁾ Udfaldet er medtaget i de øvrige Tabeller. Ved 3 Trillingfødsler, hvor Modrene forblev ilive, forlostes i et Tilfælde den 3de Trilling levende ved Vending (1ste og 2den var opgivet som ikke levedygtige). I de øvrige Tilfælde forlostes alle Børn levende; den ene Gang det første ved Tang, andet ved Vending og tredie ved Udtækning, den anden Gang alle 3 ved Vending.

udredes af vedkommende Amts- eller Bykommune, dog saaledes, at indtil Halvdelen af Amtskommunerne Tilskud kan overføres paa vedkommende Fattigdistrikt.

Tabel XXI (Side 42²⁾ og flg.) giver Oplysning om en Del af Lægerne paa eller udenfor Sygehus udførte **chirurgiske Operationer** med deres Fordeling paa de forskellige Amter.

Nedenfor meddeles Oplysning om Indikationer og Udfald for de større Operationer, forsaavdigt Opgaver derom er afgivne. Det bemærkes, at der som oftest foreligger Opgaver over Operationernes Antal og ikke over Antallet af opererede Personer. Mindre Operationer væsentlig henhorende under Chirurgia minor, hvoraf et større Antal udførtes saavel paa som udenfor Sygehus, er ikke medtagne paa Tabellen.

Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskjellige Indikationer.

Résultats des accouchements A) par forceps, B) par version, C) par extraction, D) des accouchements prématurés artificiels, E) par opération césarienne, F) par perforation, G) par embryotomie, II) par avortement provoqué — d'après les indications différentes.

Tabel XXV. Indikation.	Ialt udførte Opera- tioner.	Modre			levende følle.	Born dødfalte.	nøgleyt Resultat.
		ilive.	døde.	nopg.			
A. Tang forløsning.							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	1) 1033	1005	6	-	986	47	
Bækvensneverhed	109	109	-	-	92	17	
Barselkrampe	2) 46	41	4	-	31	15	
Placenta prævia og Blødning	7	6	1	-	2	5	
Ueftergivelige Fødselsdele	41	41	-	-	40	1	
Livmoderbristning	2	-	2	-	-	2	
Truende Livmoderbristning	1	1	-	-	1	-	
Albuminuri	1	1	-	-	1	-	
Asystoli	1	1	-	-	1	-	
Blødning	1	1	-	-	1	-	
Forsnevring af Skeden	1	1	-	-	1	-	
Hjertesygdom	1	1	-	-	1	-	
Hjertelammelse	1	1	-	-	1	-	
Temperaturstigning	1	1	-	-	1	-	
Isseleie med Panden fortil	3) 33	31	-	-	32	1	
Skjævt Isseleie	2	2	-	-	2	-	
Ausigtsleie	4	4	-	-	1	3	
Pandeleie	1	1	-	-	1	-	
Stort Fosterhoved	1	1	-	-	1	-	
Fremfald af Navlesnor	6	6	-	-	6	-	
Arm ved Siden af Hovedet	1	1	-	-	1	-	
Vatersot hos Fosteret	1	1	-	-	-	1	
Fare for Fosterets Liv (daarlige Fosterlyd)	19	19	-	-	18	1	
Tilsammen		1314	1276	13	-	1221	93
					1289		1314

¹⁾ Hos 1025 Fødende. Af disse var 21 Tvillingfødende og 1 Trillingfødende. — Ved 8 Fødsler forløstes begge Tvillinger ved Tang; ved de øvrige 13 kun første Tvilling; Udfaldet for Modrene er her opført ved 2den Tvilling (henholdsvis 11 under Vending og 2 under Udtrekning). Under sidstnævnte Rubrik er også den Trillingfødende opført, da den sidste Trilling forløstes ved Udtrekning; 2den Trilling forløstes ved Vending. ²⁾ For 1 Tvillingfødende er Udfaldet opført under Vending, ved hvilken Operation 2den Tvilling forløstes. ³⁾ For en Tvillingfødende er Udfaldet opført under Vending, for en anden under Udtrekning.

Indikation.	Ialt udførte Opera- tioner.	Mødre			Børn		Udgivet Resultat.
		ilive.	døde.	uopg.	levende føchte.	dødfodte.	
B. Vending.							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	1) 25	24	-	-	21	4	
Bækkensneverhed	15	15	-	-	7	8	
Barselkrampe	3	2	1	-	2	1	
Placenta prævia og Blødning . . .	36	27	9	-	20	16	
Blødning	1	1	-	-	1	-	
Svulst i Livmoderen	2	2	-	-	1	1	
Truende Kollaps	2) 3	1	-	-	3	-	
— Livmoderbristning	1	-	1	-	1	-	
Tverleie	3) 100	93	4	1	68	32	
Fremfald af Navlesnor	4) 10	9	-	-	4	6	-
Fod ved Siden af Hoyedet	1	1	-	-	1	-	-
Uopgivet Indikation	5) 10	8	-	1	9	-	1
Tilsammen	207	183	15	1	138	68	1
				199		207	
C. Udtækning.							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	6) 63	60	1	-	50	13	
Bækkensneverhed	2	2	-	-	2	-	
Placenta prævia og Blødning . . .	4	3	1	-	2	2	
Temperaturstigning	1	1	-	-	1	-	
Fremfald af Navlesnor	1	1	-	-	1	-	
Opslaede Arme	1	1	-	-	-	1	
Uopgivet Indikation	1	-	-	1	-	-	1
Tilsammen	73	68	2	1	56	16	1
				71		73	
D. Partus præmaturus artificialis.							
Bækkensneverhed	18	18	-	-	14	4	
Barselkrampe	2	1	1	-	2	-	
Tilsammen	20	19	1	-	16	4	-
				20		20	

¹⁾ Hos en Tvillingfødende forlostes begge Tvillinger ved Vending. ²⁾ Trillingfødsel. ³⁾ Hos en Tvillingfødende forlostes begge Tvillinger ved Vending. Udfaldet for en Trillingfødende, hvis 2den Trilling forlostes ved Vending, er opført under Udtækning. (Jfr. Ann. I.) ⁴⁾ For en Tvillingfødende, hvis første Tvilling havde Fremfald af Navlesnor, er Udfaldet opført sammen med 2den Tvilling, der forlostes paa Grund af utilstrækkelige Veer. ⁵⁾ For en Tvillingfødende, hos hvem begge Tvillinger forlostes ved Vending, er Udfaldet opført sammen med den Tvilling, der forlostes paa Grund af Tverleie. ⁶⁾ Hos 2 Tvillingfødende forlostes begge Tvillinger ved Udtækning.

Indikation.	I alt udførte Operatio- ner.	Modre			Børn	
		ilive.	dode.	uopg.	levende føchte.	dodføchte.
E. Keisersnit.						
Bækvensneverhed	4	2	2	-	3	1
Svulst i Livmoderen	1	1	-	-	1	-
Tilsammen	5	3	2	-	4	1
				5		5
F Perforation.						
Utilstrækkelige eller smertefulde						
Veer	3	3	-	-	-	-
Bækvensneverhed	30	28	2	-	-	-
Barselkrampe	3	2	1	-	-	-
Svulst i Bækkenet	1	-	1	-	-	-
Hydrocefalist Fosterhoved	1	1	-	-	-	-
Ansigtsleie	2	2	-	-	-	-
Pandeleie	1	1	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-
Forbenede Suturer	1	1	-	-	-	-
Tilsammen	43	39	4	-		
				43		
G. Exvisceration.						
Utilstrækkelige eller smertefulde						
Veer	1	1	-	-	-	-
Bækvensneverhed	5	5	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-
Kontusionsfænomener hos den						
Fødende	1	-	1	-	-	-
Tverleie	¹⁾ 7	5	2	-	-	-
Anenkefalisk Fosterhoved	1	1	-	-	-	-
Uopgivet Indikation	1	-	1	-	-	-
Tilsammen	17	12	5	-		
				17		
H. Abortus provocatus.						
Placenta prævia og Blødning	1	1	-	-	-	-
Tuberculosis incipiens	1	1	-	-	-	-
Nefrit	1	-	1	-	-	-
Tilsammen	3	2	1	-		
				3		

¹⁾ Dekapitation: 1 Tilfælde.

Fødte og Døde.
Naissances et décès.

	Tabel XXVI.		Fodte	Døde						Selvmord.	Mord og Drab.	
	levende.	dod-føgte.		ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Dogn.	Paa Bar-sel-seng.	ved ulvirkelige Hændelser.				
Riget	66207	1728	33295	6147	559	202	956	135	26			
Amiter:												
1. Kristiania	7929	218	3618	1095	114	13	72	20	2			
2. Akershus	3393	94	1752	336	37	6	45	12	1			
3. Smaalenene	4332	114	2065	429	54	13	55	12	2			
4. Buskerud	3380	77	1707	318	31	6	40	4	3			
5. Jarlsberg og Larvik	2752	68	1515	249	26	8	44	8	-			
6. Hedemarken	3644	98	1838	296	25	12	34	10	4			
7. Kristians	3287	86	1526	229	29	4	30	6	2			
8. Bratsberg	2794	58	1558	300	25	13	28	4	-			
9. Nedenes	2044	60	1195	159	14	12	27	4	-			
10. Lister og Mandal	2123	54	1242	174	19	5	33	5	-			
11. Stavanger	1016	100	1880	294	21	13	34	8	3			
12. Søndre Bergenhus . . .	3700	101	2079	337	21	18	61	2	-			
13. Bergen	2403	56	1100	276	19	6	16	7	1			
14. Nordre Bergenhus . . .	2313	66	1206	145	10	7	31	2	1			
15. Romsdal	3704	93	1757	228	25	9	48	7	3			
16. Søndre Trondhjem . .	3941	113	2226	405	34	13	46	3	2			
17. Nordre	2161	63	1221	175	14	9	20	9	1			
18. Nordland	4699	97	2023	353	13	13	157	10	-			
19. Tromsø	2461	79	1080	197	16	15	51	1	1			
20. Finnmarken	1131	33	707	152	9	7	84	1	-			

Amputation af Overarmen. Indikation paa Sygehus: Vulnera 4, Tuberculosis 1, Sarcoma 1, Osteomyelitis 1, Fractura complicata humeri 1, alle med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: Pyæmia 1 med dødeligt Udfald.

Amputation af Underarmen. Indikation paa Sygehus: Vulnera 3, Fractura complicata 1, Pyæmia 1, samtlige med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: Vulnera 3 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald.

Amputation af Laaret. Indikation paa Sygehus: Tuberculosis 7 med heldigt Udfald, 1 var tilbageliggende ved Aarets Udgang, Arthroceace 3 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Actinomycosis cruris 1, Gangraena senilis 3, Fractura complicata 3, Fractura et Arthroceace 1, Cancer regionis popliteæ 1, Sarcoma tibiae 1, Sarcoma femoris 1, alle med heldigt Udfald, Osteomyelitis tibiae 1 med heldigt Udfald, 1 var tilbageliggende, Vulnus 1, Tetanus 1, begge med dødeligt Udfald. Pyarthrus genus 4 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald.

Fødte og Døde i
Nombre des naissances et des décès

Tabel XXVII.

	Bygderne.					
	Fødte		Ialt.	Døde		
	levende	død-fødte		0—1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Barsel- seng.
Riget	45393	1173	23360	3663	344	156
A m t e r :						
1. Kristiania	-	-	-	-	-	-
2. Akershus	3308	91	1710	331	37	6
3. Smaalenene	2913	82	1427	268	41	10
4. Buskerud	2249	52	1181	205	22	3
5. Jarlsberg og Larvik	1714	42	945	136	17	3
6. Hedemarken	3418	94	1736	279	22	12
7. Kristians	3045	75	1449	208	28	4
8. Bratsberg	2085	41	1111	203	21	10
9. Nedenes	1681	52	1029	138	11	10
10. Lister og Mandal	1518	42	881	112	10	2
11. Stavanger	2332	45	1161	143	13	11
12. Søndre Bergenshus	3700	101	2079	337	24	18
13. Bergen	-	-	-	-	-	-
14. Nordre Bergenshus	2284	66	1196	144	10	7
15. Romsdal	2934	73	1392	174	23	9
16. Søndre Trondhjem	2632	77	1559	211	18	9
17. Nordre Trondhjem	1974	61	1098	146	14	9
18. Nordland	4513	88	1932	337	11	13
19. Tromsø	2194	66	942	175	16	15
20. Finnmarken	899	25	532	116	6	5

Udenfor Sygehus: Pyarthrus genus 1, Fractura femoris 1, Fractura cruris 1, Gangräna 1, Sarcoma femoris 1, alle med heldigt Udfald.

Amputation af Læggen. Indikation paa Sygehus: Fratura complicata 6 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Tuberculosis pedis 4 med heldigt, 1 med uopgivet Udfald, Ulcus cruris 3, Gangräna pedis 2, Conquassatio 2, Vulnus 4, Sepsis 1, Cancer cruris 1, Necrosis 3, samtlige med heldigt Udfald, Arthroceae 2 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Gangräna senilis 2 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, tilslut 1 Operation, hvor hverken Indikation eller Udfald er opgivet. Udenfor Sygehus: Tuberculosis 3, Necrosis 2, Conquassatio pedis 1, alle med heldigt Udfald.

Bygderne og Byerne.

dans la campagne et dans les villes.

ved ulykke- lige Haendet- ser.	Selvmord.	Mord og Drab.	Byerne.									
			Fødte			Døde				Selvmord.	Mord og Drab.	
			levende	dod- fødte	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Haendet- ser.			
767	87	18	20814	555	9935	2484	215	46	189	48	8	
-	-	-	7929	218	3618	1095	114	13	72	20	2	
45	12	1	85	3	42	5	-	-	-	-	-	
41	10	2	1419	32	638	161	13	3	14	2	-	
29	3	1	1131	25	526	113	9	3	11	1	2	
30	6	-	1038	26	570	113	9	5	14	2	-	
34	6	4	226	4	102	17	3	-	-	4	-	
30	6	2	242	11	77	21	1	-	-	-	-	
18	2	-	709	17	447	97	4	3	10	2	-	
23	3	-	363	8	166	21	3	2	4	1	-	
30	3	-	605	12	361	62	9	3	3	2	-	
23	6	2	1684	55	719	151	8	2	11	2	1	
61	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	2403	56	1100	276	19	6	16	7	1	
30	2	1	29	-	10	1	-	-	1	-	-	
40	7	3	770	20	365	54	2	-	8	-	-	
35	3	-	1309	36	667	194	16	4	11	-	2	
19	5	1	187	2	123	29	-	-	1	4	-	
155	10	-	186	9	91	16	2	-	2	-	-	
49	1	1	267	13	138	22	-	-	2	-	-	
75	-	-	232	8	175	36	3	2	9	1	-	

Resektion af Ben. Indikation paa Sygehus: R. maxillæ superioris ved Cancer 2 med heldigt Udfald, 1 var tilbageliggende, Sarcoma 2 med heldigt Udfald, R. maxillæ inferioris ved Cancer 3 med heldigt, 1 med dodeligt og 2 med uopgivet Udfald, Sarcoma 1 med ukjendt, Osteomyelitis 1 med heldigt Udfald. R. costarum ved Tuberculosis 2, Abscessus 1, alle med heldigt Udfald, Caries 2 med heldigt, 1 med dodeligt Udfald, Abscessus pulmonis 1 med uheldigt og Abscessus hepatis 1 med dodeligt Udfald. Udenfor Sygehus: R. maxillæ superioris ved Empyema antri Highmori 1 og Necrosis 1, begge med heldigt Udfald. R. maxillæ inferioris ved Sarcoma 1 og Necrosis 1, begge med heldigt Ud-

**Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne Dødsfald med kjendt
(Byer og Bygder) samt i
Décès totals par cause connue dans les**

Tabel XXVIII.		Dødsfald		Dødsfald			
Amt.	Lægedistrikter.	iaalt.	anneldte af Læger. pCt.	Amt.	Lægedistrikter.	iaalt.	anneldte af Læger. pCt.
Riget	33295	28419	85,3	VIII. Bratsberg Amt	1558	1355	86,4
Byer	9935	9326	93,9	Byer	447	374	83,7
Bygder	23360	19093	81,6	Bygder	1111	981	88,3
I. Kristiania	3618	3384	93,5	Skien	629	623	99,0
II. Akershus Amt	1752	1558	88,9	Kragerø	360	293	81,4
Byer	42	32	76,2	Hollen	208	169	81,2
Bygder	1710	1526	89,2	Sauland	105	84	80,0
Heland	212	194	91,5	Kviteseid	99	79	79,8
Ulensaker	545	489	89,7	Tinn	45	31	68,9
Aker	692	612	88,5	Laardal	112	76	67,9
Follo	303	283	86,8	IX. Nedenes Amt	1195	1127	94,3
III. Småalenenes Amt	2065	1729	83,5	Byer	166	159	101,8
Byer	638	578	90,6	Bygder	1029	958	93,1
Bygder	1127	1151	80,7	Vestre Nedenes	495	503	101,6
Eidsberg	367	350	95,4	Evje	66	65	98,5
Hvaler	447	391	87,5	Sætersdalen	82	76	92,7
Sarpsborg	881	720	81,7	Østre Nedenes	458	402	87,8
Moss	370	268	72,4	Aamli	94	81	86,2
IV. Buskerud Amt	1707	1418	83,1	X. Lister og Mand. Amt	1242	986	79,4
Byer	526	465	88,4	Byer	361	346	95,9
Bygder	1181	953	80,7	Bygder	881	610	72,6
Ringerike	229	218	95,2	Kr. sands Stadsfysik	252	243	96,4
Aal	83	75	90,4	Vanse	130	112	86,2
Drammen Stadsfysik	400	357	89,2	Flekkefjord	254	216	85,1
Rollag	70	62	88,6	Oddernes	317	239	75,4
Nes	85	68	80,0	Lynghdal	115	81	70,4
Saudsvær	204	162	79,4	Undal	174	95	54,6
Modum	389	307	78,9	XI. Stavanger Amt	1880	1598	85,0
Drammen	247	169	68,4	Byer	719	697	96,9
V. Jarlsb. og Larv. Amt	1515	1455	96,0	Bygder	1161	901	77,6
Byer	570	526	92,3	Stav. Stadsfysikat	438	430	98,2
Bygder	945	929	98,3	Sandnes	238	225	94,5
Larvik	538	562	104,5	Karmoen	260	240	92,3
Hof	309	284	91,9	Finnø	127	111	87,4
Tonsberg	668	609	91,2	Egersund	221	176	79,6
VI. Hedemarkens Amt	1838	1600	87,0	Haugesund ¹⁾	263	198	75,3
Byer	102	91	89,2	Sand	141	96	68,1
Bygder	1736	1509	86,4	Stavanger	128	82	64,1
Tonset	139	143	102,9	Sogndal	64	40	62,5
Hedemarken	610	588	96,4	XII. Sondre Bergenh. Amt	2079	1761	84,7
Tryssil	78	75	96,2	Indre Sondhordland	136	135	99,3
Rendalen	134	116	86,6	Ytre Hardanger	131	130	99,2
Sondre Østerdalen	339	289	85,3	Ytre Sondhordland	175	166	94,9
Solor og Odalen	522	389	74,5	Søndre Midhordland	237	223	94,1
VII. Kristians Amt	1526	1244	81,5	Tysnes	161	151	93,8
Byer	77	84	109,1	Indre Hardanger	135	126	93,3
Bygder	1449	1160	80,0	Nordre Midhordland	348	317	91,1
Hadeland og Land	349	341	97,7	Voss	170	142	88,5
Lom	119	108	90,8	Alversund	108	83	76,9
Faaberg	227	205	90,3	Osteroen	205	129	63,0
Nordre Valdres	88	75	85,2	Lindaas	227	138	60,8
Ringebu	159	116	73,0	Sveen og Vikebygd	46	21	45,7
Søndre Valdres	116	83	71,6	Herreder ¹⁾			
Toten	372	263	70,7				
Lesje	96	53	55,2				

¹⁾ Sveen og Vikebygd Herreder hører til Haugesund Lægedistrikt.

**Aarsag og de i alt indtrufne Dødsfald inden Riget og Amterne
de enkelte Lægedistrikter.**

départements et dans les districts civils médicaux.

Tabel XXVIII (Forts.).		Dødsfald			Dødsfald				
Amt.	Lægedistrikter.	amt. i alt.	annmeldte af Læger.	pCt.	Amt.	Lægedistrikter.	amt. i alt.	annmeldte af Læger.	pCt.
XIII. Bergen.....	1100	1086	98,7		Levanger	212	168	79,2	
					Kolvereid	62	48	77,4	
XIV. Nordre Bergen h. Amt	1206	971	80,5		Frosten	122	85	69,7	
By	10	7	70,0		Vikten	51	31	60,8	
Bygder	1196	961	89,6		Stjordalen	160	95	59,4	
Kirkebo	75	84	112,0		Fosnes	76	42	55,3	
Indviken	81	85	104,9						
Gloppen	63	64	101,6						
Vik	75	76	101,3						
Lyster	69	65	94,2						
Laerdal	111	102	91,9						
Gulen	81	72	88,9						
Nordfjordeidet	60	50	83,3						
Kinn	133	100	75,2						
Indre Sondfjord ..	114	83	72,8						
Ytre Nordfjord ..	108	76	70,4						
Sogndal	84	41	48,8						
Ytre Sondfjord ..	152	73	48,0						
XV. Romsdal Amt	1757	1530	87,1		Buksnes	152	114	75,0	
Byer	365	356	97,5		Ranen	173	129	74,6	
Bygder	1392	1174	84,3		Sortland	118	87	73,7	
Indre Sondmør	98	100	102,0		Hadsel	157	115	73,2	
Sundalen	72	73	101,4		Østflototen	100	69	69,0	
Sondre Nordmør ..	386	371	96,1		Gildeskål	75	51	68,0	
Østre Sondmør	75	70	93,3		Ofoten	173	117	67,6	
Nordre —	254	233	91,7		Alstahaug	203	132	65,0	
Surendalen	103	92	89,3		Folden	67	43	64,2	
Ørskog	89	76	85,4		Flakstad	48	17	35,4	
Ytre Romsdal	265	216	81,5						
Vestre Sondmør	169	134	79,3						
Indre Romsdal	128	92	71,9						
Nordre Nordmør	118	73	61,9						
XVI. Søndre Trondhj. Amt	2226	1930	86,7		XIX. Tromsø Amt	1080	717	66,4	
By	667	662	99,3		By	138	136	98,6	
Bygder	1559	1268	81,3		Bygder	942	581	61,7	
Røros	150	162	108,0		Tromsø	221	197	89,1	
Orkedalen	246	254	103,2		Ibbestad	104	90	86,5	
Trondhj. Stadsfysik.	667	662	99,3		Maalselven	66	50	75,8	
Nordre Fosen	83	77	92,8		Lynge	113	84	74,3	
Hevne	77	64	83,1		Karlse	53	37	69,8	
Hitteren	164	136	83,0		Trano	62	41	66,1	
Guldalen	228	188	82,5		Balsfjorden	72	44	61,1	
Indre Fosen	92	73	79,3		Trondenes	163	91	55,8	
Ytre —	118	86	72,9		Lenviken	79	33	41,8	
Opdal	74	48	64,9		Skjervø	111	42	37,8	
Strinden	256	136	53,1		Berg	36	8	22,2	
Selbu	87	44	50,6						
XVII. Nordre Trondhj. Amt	1221	975	79,9		XX. Finmarkens Amt ..	707	424	60,0	
Byer	123	102	83,0		Byer	175	139	79,4	
Bygder	1098	873	79,5		Bygder	532	285	53,6	
Stenkjær	168	166	98,8		Vardø	92	87	94,6	
Namsos	114	112	98,2		Vadsø	96	81	84,4	
Inderoen	146	135	92,5		Alten	115	91	79,1	
Grong	110	93	84,5		Maaso	79	57	72,2	
					Sydværanger	31	19	61,3	
					Tanen	45	22	48,9	
					Kistrand	39	14	35,9	
					Loppen	43	13	30,2	
					Hammerfest	118	34	28,8	
					Lebesby	49	6	12,3	

De hyppigste af Lægerne opgivne Dødsaaarsager ved Sygdom.
Causes de décès (morts par accidents non compris), classées par ordre de fréquence.

Tabel XXIX.

Dødsaaarsag.	Sund.	Deraf i		Procentforhold af suntlige opgivne Dødsfalde.		
		Byer.	Bygder.	Riget.	Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	4337	1470	2867	15,9	16,2	15,7
Alderdomssvaghed	3840	530	3310	14,1	5,8	18,1
Kraeft (Cancer og Sarkom) . .	2126	598	1528	7,8	6,6	8,4
Akut Diarré	1797	1042	755	6,6	11,5	4,1
Akut Bronkit og katarralsk Lunge- betaændelse	1422	540	882	5,2	6,0	4,8
Lungebetaændelse	1388	464	924	5,1	5,1	5,0
Tuberkuløse Betændelser udenfor Lungerne	1335	458	877	4,9	5,1	4,8
Organisk Hjertesygdom	1207	436	771	4,4	4,8	4,2
Hjerneslag	1073	400	673	3,9	4,4	3,7
Medfødt Svaghed	1067	402	665	3,9	4,4	3,6
Kronisk Bronkit	769	257	512	2,8	2,8	2,8
Morbus Brighti	636	197	439	2,3	2,2	2,4
Mave-Tarmkatarr	482	141	341	1,8	1,6	1,9
Kramper hos Smaabørn	437	170	267	1,6	1,9	1,5
Hjertelammelse	412	153	259	1,5	1,7	1,4
Kighoste	338	120	218	1,2	1,3	1,2
Hjernebetaændelse (suppurativ) . .	310	129	181	1,1	1,4	1,0
Diffus Peritonit	224	77	147	0,8	0,8	0,8
Influenza	201	87	114	0,7	1,0	0,6
Forskjellige Hjernesygdomme . . .	195	79	116	0,7	0,9	0,6
Rakit	188	94	94	0,7	1,0	0,5
Ileus og Volvulus	187	36	151	0,7	0,4	0,8
Cystit	179	35	144	0,7	0,4	0,8
Forskjellige andre Nyre- og Urin- veissygdomme	157	32	125	0,6	0,4	0,7
Difteri	156	54	102	0,6	0,6	0,6
Arteriosklerose	136	82	54	0,5	0,9	0,3
Sindssygdomme	131	41	90	0,5	0,5	0,5
Sukkersyge	125	52	73	0,5	0,6	0,4
Rygmarvssygdomme	123	41	82	0,5	0,5	0,4
Skarlagensfeber	118	41	77	0,4	0,5	0,4
Mæslinger	103	66	37	0,4	0,7	0,2
Andre Dødsaaarsager ved Sygdom	2124	739	1385	7,8	8,2	7,6
Samtlige opgivne Dødsaaars. ved Sygd.	27323	9063	18260			

fald. R. costarum ved Corpus alienum thoracis 1, Caries 1, Sarcoma pleurae 1, alle med heldigt Udfald, Tuberculosis 1 med heldigt og 1 med dødeligt Udfald.

Trepanation. Indikation paa Sygehus: Abscessus epiduralis et necrosis laennaris 2 med heldigt. Epilepsi 1 med heldigt, 1 med uopgivet Udfald, Fract.

Vakcinerede.

Vaccination.

Tabel XXX.

	Middeltal af levende Fødte i Treareet 1899—1901.	Antal Vakcine- rede i 1901.	Forhold i pCt.
Riget	66258	51147	77,2
Amter:			
1. Kristiania	8157	2548	31,2
2. Akershus	3303	1804	54,6
3. Smaalenene	4260	3197	75,0
4. Buskerud	3389	2675	78,9
5. Jarlsberg og Larvik	2837	2385	84,0
6. Hedemarken	3646	3398	93,1
7. Kristians	3344	2295	68,7
8. Bratsberg	2594	2351	90,8
9. Nedenes	2063	1673	81,2
10. Lister og Mandal	2142	1949	91,0
11. Stavanger	3847	3224	83,7
12. Søndre Bergenhus	3702	3780	102,1
13. Bergen	2369	1486	62,8
14. Nordre Bergenhus	2335	2100	89,9
15. Romsdal	3771	3517	93,3
16. Søndre Trondhjem	3901	3062	78,5
17. Nordre —	2235	2253	100,8
18. Nordland	4761	4349	91,4
19. Tromsø	2432	1969	81,0
20. Finnmarken	1170	1132	96,7

tura complicata cranii 4 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Empyema antri Highmori 1 med uheldigt Udfald.

Exartikulation. Indikation paa Sygehus: E. humeri ved Aneurysma arterie subclavie 1 med dødeligt Udfald. E. manus: Sarcoma 1, Phlegmone 1, begge med heldigt, Vulnus 1 med heldigt, 1 med uopgivet Udfald. E. coxae: Sarcoma 2 med heldigt, Coxitis 1 med uopgivet Udfald. E. genus: Luxatio inveterata 1 med heldigt, Tuberculosis 1 med heldigt og 1 med uheldigt, Contractura 2 med uopgivet Udfald. E. pedis: Arthrocase 1 og Tuberculosis 1, begge med heldigt Udfald og 2 tilbageliggende, uopgivet Indikation 1 med heldigt Udfald. Symes Operation: Tuberculosis 1, Arthrocase 1, begge med heldigt Udfald. Lisfrances Operation ved Caries 1 med uheldigt Udfald. Pirogoffs Operation: Tuberculosis 4, Arthrocase 1, Pes varus 2, alle med heldigt Udfald. Choparts Operation ved Tuberculosis 2 med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: E. manus ved Vulnus 4 med heldigt Udfald. E. genus: Gangraena senilis 1 med heldigt, Conquassatio cruris 1 med uheldigt Udfald.

Oversigt over de udførte retsmedicinske
Liste des actes

Tabel XXXI.

Overvrigtelsedistrikter.	Legale Obduktioner			Syns-forretninger over Lig- og Lig- rester.	Under- søgelse i Levende i Anledning af tilfæltet Legems- skade.
	af Nyfodte.	af Andre.			
Riget	5	24		12	9
Amtet:					
1. Kristiania	2	6			1
2. Akershus	2	2			-
3. Smaalenene	-	-			-
4. Buskerud	-	2		1	2
5. Jarlsberg og Larvik	-	1		-	-
6. Hedemarken	1	1			
7. Kristians	-	1			-
8. Bratsberg	-	2		2	
9. Nedenes	-	-		2	
10. Lister og Mandal	-	-		1	
11. Stavanger	2	1			-
12. Søndre Bergenhus	-	-			1
13. Bergen		3			-
14. Nordre Bergenhus	-	-			-
15. Romsdal		-		1	
16. Søndre Trondhjem	1	3			
17. Nordre Trondhjem	1	1			-
18. Nordland	2	-			-
19. Tromsø	-	-			1
20. Finmarken	-	-			4

Resektion af Led og Arthrektomi. Indikation paa Sygehus:
R. humeri: Arthroace 5, Tuberculosis 2, uopgivet Indikation 1, alle med heldigt Udfald. R. cubiti: Tuberculosis 6 med heldigt, 1 med dodeligt Udfald. Arthroace 2, Synovitis 1, Fractura humeri inveterata 1, alle med heldigt Udfald, 2 var tilbageliggende. R. articuli manus: Tuberculosis 2, Necrosis 1, Arthroace 1, alle med heldigt Udfald. R. coxae: Tuberculosis 4 med heldigt, 1 med uheldigt, 1 med dodeligt og 2 med uopgivet Udfald, 2 var tilbageliggende, Arthroace 2 med heldigt og Coxitis 3 med heldigt Udfald, 5 var tilbageliggende. R. genus: Tuberculosis 22 med heldigt, 1 med uheldigt, 2 med dodeligt Udfald, 4 var tilbageliggende. Arthroace 8 med heldigt, 1 med uheldigt og 1 med

Forretninger i 2det Halvaar 1900.
medicaux forense.

Understøgelser af Kvinder til Afgjørelse af Spørgemmaal om		Svanger- sted- fundet	Svanger- skabs Samleie.	Under- sogelser af Born til Af- gjørelse af Spørge- mmaal om Varig- hed.	Under- sogelser til Af- gjørelse af Spørge- mmaal om forøvet Utgut.	Andre rets- med- cinske Erkla- ringer.	Til- sammen alminde- lige rets- med- cinske Erkla- ringer.	Rets- psykia- triske Erkla- ringer.	Rets- kemiske Erkla- ringer.	Samlet Antal Erkla- ringer.
		3	0	24	3	90	36	1	1	127
						12	5		17	
						4	-		4	
						-	2	-	-	2
						1	6	3	1	10
						-	1	-	-	1
		1	1			4	-			4
		-	-			1	4			5
		1	2			7	1			8
		-	-			1	3	1		4
		2	1			4	5			9
		-	-			2	5	-		5
		1	-			2	-			2
		-	-			3	-			3
		1	-	1		3	1			4
		-	1		5	7	2			9
		-	-			2	3	4		10
1					3	6	5			11
					-	3	2			5
					-	2	1			3
					7	-	11	-		11

uopgivet Udfald, Vulnus sclopetarium 1, Contractura 1, Gangrena 1, Tumor albus 1, uopgivet Indikation 1, alle med heldigt Udfald. R. articuli pedis: Tuberculosis 10 med heldigt, 1 med uheldigt og 1 med dødeligt Udfald, 3 var tilbageliggende, Arthroace 6 med heldigt, 1 med uheldigt og 1 med dødeligt Udfald. Uden for Sygehus: R. cubiti ved Luxatio et fractura 1 med uopgivet Udfald. R. articuli manus ved Tuberculosis 4, R. coxae ved Coxitis 1, R. genus ved Tuberculosis 7, R. articuli pedis 2, samtlige med heldigt Udfald.

Arthrotomi. Indikation paa Sygehus: Corpus alienum genus 3, Osteomyelitis 2, Hydrarthrus 1, Mures articularis 3, Synovitis chronica 1, Gonitis 1,

Oversigt over de udførte
Liste des actes

Tabel XXXI (Forts.).

Overøvrighedsdistrikter.	Legale Obduktioner		Syns- forretninger over Lig og Lig- rester.	Under- sogelser af Levende i Anledning af tilfojet Legems- skade.
	af Nyfodte.	af Andre.		
Riget	36	50	28	12
Amtet:				
1. Kristiania	9	5	-	
2. Akershus	2	2	-	
3. Smaalenene	3	4	5	
4. Buskerud	-	3	2	
5. Jarlsberg og Larvik	-	-	-	1
6. Hedemarken	3	3	1	-
7. Kristians	2	3	1	-
8. Bratsberg	1	2	3	1
9. Nedenes	-	1	3	1
10. Lister og Mandal		2	2	-
11. Stavanger	4	4	-	2
12. Søndre Bergenhus	1	3	-	1
13. Bergen	2	6	4	-
14. Nordre Bergenhus	-	1	-	-
15. Romsdal	2	3	-	-
16. Søndre Trondhjem	4	-	3	1
17. Nordre Trondhjem	-	1	3	-
18. Nordland	1	4	-	-
19. Tromsø	-	1	-	-
20. Finmarken	2	2	1	5

Luxatio inveterata 3, Fractura 1, Luxatio et fractura 1, Tuberculosis 5, Luxatio menisci genus 1, Pyæmia 1, alle med heldigt Udfald. Pyarthrus 13 med heldigt, 4 med uheldigt Udfald, Vulnus perforans 1 med heldigt, 1 med uopgivet Udfald, Tuberculosis pedis 1 med uheldigt Udfald. Udenfor Sygehus: Pyarthrus 4, Tuberculosis 2, Fractura 1, Mures articulares 1, Fodleddsbetændelse 1, Luxatio pollicis 1, samtlige med heldigt Udfald.

Underbinding af større Arterier. Paa Sygehus: Arteria iliaca interna 1, A. femoralis 2, A. radialis 1, A. ulharis 2, A. spermatica 1, alle med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: A. maxillaris externa 1, A. radialis 3, A. tibialis antica 1, A. tibialis postica 1, A. pedica 1, uopgivet Arterie 5, alle med heldigt Udfald.

retsmedicinske Forretninger.

médicaux forense.

Undersogelser af Kvinder til Afgjørelse af Spørgsmål om Svanger-skab eller fundet skab eller Samleie. Fedsel.	Undersogelser af Born til Afgjørelse af Spørgs- maal om forøvet Utgift.	Undersogelser af Hæ- bredstil- stand	Andre rets- medi- cinske Erkla- ringer.	Til- sammen alminde- lige rets- medici- nske Erkla- ringer.	Rets- psykiat- riske Erkla- ringer.	Rets- kemiske Erkla- ringer.	Samlet Antal Erkla- ringer.
17	18	53	17	232	82	7	321
-	-	6	20	19	-	39	
1	-	-	5	1	-	6	
1	-	3	17	15	2	34	
-	1	-	6	6	-	12	
-	-	-	1	1	-	2	
-	-	-	7	2	-	9	
-	-	4	10	5	-	15	
-	-	6	13	1	-	14	
1	2	-	-	8	2	-	10
2	-	3	1	10	3	-	13
2	1	3	1	17	5	-	22
-	-	1	1	7	4	3	14
-	-	-	-	12	1	-	13
1	1	-	-	3	1	-	4
-	4	3	1	13	2	-	15
2	-	6	1	17	4	-	21
-	3	7	-	15	2	-	17
4	-	6	1	16	5	-	21
2	-	3	-	6	2	2	10
3	5	9	2	29	1	-	30

Borttagelse af Kræftsvulster. Cancer labii 43 med heldigt, 3 med uopgivet Udfald, C. oris 4, C. nasi 5, C. frontis 1, C. buccæ 1, alle med heldigt Udfald, C. faciei 1 med uopgivet Udfald, C. lingvae 3, faucium 1, alle med heldigt Udfald, C. maxillæ 1 med ukjendt, 1 med uopgivet og 1 med dodeligt Udfald, C. colli 5 med heldigt, C. glandulae colli 3 med heldigt og 1 med uheldigt Udfald, C. axillaæ 1 med heldigt Udfald, 1 tilbageliggende, C. glandulae lymphaticæ 1, C. antibrachii 1, C. manus 1, alle med heldigt Udfald, C. mammae 21 med heldigt, 1 med uheldigt Udfald, C. abdominis 1, C. inguinis 1, C. penis 4, C. femoris 1, alle med heldigt Udfald, C. vulvae 4 med heldigt, 1 med uheldigt Udfald, C. recti 1, C. cruris 1, begge med heldigt Udfald, Sarcoma parotidis 3,

S. colli 5, alle med heldigt Udfald, S. glandulae colli 2 med uheldigt, S. glandulae submaxillaris 1 med uopgivet Udfald, S. mammae 1, S. muse, deltoidei 1, S. manus 1, S. antibrachii 2, S. costae 1, S. dorsi 1, S. ingyinis 2, S. testis 1, S. femoris 1, S. ossis ischii 1, S. cruris 1, S. tibiae 1, alle med heldigt, S. pedis 1 med uheldigt Udfald, uopgivet Saede 1 med heldigt Udfald, 1 tilbageliggende. **Udenfor Sygehus:** C. labii 103 med heldigt, 1 med dodeligt og 1 med ukjendt Udfald, C. frontis 1, C. auris 1, C. buccæ 1, C. nasi 1, C. palpebrae superioris 1, C. gingivæ 2, C. lingvæ 2, alle med heldigt, C. faciei 4 med heldigt 1 med uopgivet Udfald, C. nuchaæ 1, C. colli 1, C. maxillæ superioris 1, C. maxillæ inferioris 1, C. axillæ 2, C. mammae 2, C. abdominis 1, C. penis 1, C. vulvæ 1, C. femoris 1, C. perinei 1, C. cruris 1, C. cutis 1, alle med heldigt Udfald. Sarcoma nasi 1, S. gingivæ 2, S. mammae 1, samtlige med heldigt Udfald.

Tracheotomi. Paa Sygehus: Difteri og Croup 4, alle døde. Papillomata laryngis 1, ved Resectio maxillæ sup. 1, Stenosis laryngis 1, Corpus alienum laryngis 1, Vulnus laryngis 1, Strictura tracheæ 1, alle med heldigt Udfald, Tuberculosis 1 med ukjendt, Tumor laryngis 1 med dodeligt Udfald. **Udenfor Sygehus:** Croup 2 med heldigt, 2 med dodeligt Udfald, Corpus alienum laryngis 1, Lepra laryngis 1, begge med heldigt Udfald.

Borttagelse af Brystkjertelen. Indikation paa Sygehus: Cancer 27 med heldigt, 2 med uheldigt, 5 med uopgivet Udfald, Mastitis chronica 1, Tuberculosis 1, Tumor 2, alle med heldigt Udfald. **Udenfor Sygehus:** Cancer 14, Tumor 1, Fibroadenoma 1, Fibroma 1, Tuberculosis 1, alle med heldigt Udfald.

Empyemoperation opgives udfort i alt 118 Gange, deraf paa Sygehus 65, udenfor 53 Gange, med følgende Udfald efter de forskellige Operationsmethoder. **Paa Sygehus:** Resectio costæ 43 med heldigt, 1 med uheldigt, 6 med dodeligt, 6 med uopgivet Udfald, 1 var tilbageliggende. Incision (Thoracotomy) 3 med heldigt, 1 med dodeligt Udfald. **Udenfor Sygehus:** R. costæ 34 med heldigt, 2 med dodeligt og 1 med uopgivet Udfald. Incision: 2 med heldigt, 1 med dodeligt Udfald. Punktion: 9 med heldigt, 1 med dodeligt Udfald. Desuden udførtes 3 Empyemoperationer med heldigt Udfald uden nærmere Angivelse af Operations-metoden.

Laparotomi. Ialt opgives udfort 202 Operationer, deraf 200 paa og 2 udenfor Sygehus, desuden 7 Provelaparotomier, 6 paa og 1 udenfor Sygehus, hvilke ikke er medtagne i Summen. Af Operationerne paa Sygehus havde 102 heldigt, 3 uheldigt, 42 dodeligt, 33 uopgivet Udfald 2 Patienter var tilbageliggende, desuden uden opgivet Indikation og Udfald 2, samt 12 Operationer uden Opgave over, hvormange der falder paa hver opført Indikation, alle med heldigt Udfald. Indikationen var i 28 Tilfælde Kraft: C. ventriculi 1 Gang med heldigt, 1 med uheldigt, 3 med dodeligt og 2 med uopgivet Udfald, Sarcoma intestinorum 1 (uopg.), C. intestinalis 1 (død), 2 (uopg.), C. uteri 2 (h.), 1 (d.), C. ovarii et uteri 3 (h.), C. ovarii 2 (h.), 1 (d.), C. recti 1 (d.), C. hepatis 2 (d.), 1 (uopg.), C. vesicæ felleæ 1 (d.). I 47 Tilfælde Svulster: Tumor uteri 8 (h.), 8 (uopg.), Tumor uteri et ovarii 1 (h.), Tumor ovarii 20 (h.), 1 (d.), Tumor parovarialis 1 (h.), Tumor abdominis 2 (h.), 1 (uh.), 1 (d.), Tumor pancreatis 1 (h.), Tumor hepatis 1 (uopg.), Lipoma 1 (h.), Tumor retroperitonealis 1 (d.). I 84 Tilfælde forskellige Betændelser: Ulcus ventriculi 1 (uopg.), Ulcus duodeni 1 (d.), Salpingitis og Salpingooofritis 9 (h.), Appendicitis 26 (h.), 4 (d.), 5 (uopg.), 1 (tilbageliggende), Parametritis 1 (h.), Abscessus ovarii 1 (h.), Peritonitis 6 (h.), 12 (d.).

Peritonitis tuberculosa 5 (h.), 1 (uh.), 6 (uopg.). Abscessus abdominis 1 (h.), 1 (tbl.). Fistula intestinalis 1 (d.), Cholelithiasis 1 (h.). Gangraena S. Romani 1 (d.). 1-23 Tilfælde andre Lideleser: Ulcus 3 (h.), 5 (d.), 5 (uopg.). Volvulus 2 (h.). Intussusceptio 1 (d.). Vulnus scelopetarium 1 (h.), 1 (uopg.). Retrofixatio uteri 1 (h.). Graviditas extrauterina 2 (h.). Ruptura intestinorum 1 (d.). Hernia abdominalis 1 (h.). Hertil kommer de 12 ovennævnte Operationer ved Cancer ventriculi, Tuberculosis abdominis og Pyosalpinx. Udenfor Sygehus: Abscessus 1 (d.), uopgivet Indikation og Udfald 1.

Gastrotomi opgives alene udført på Sygehus ved Stricture oesophagi hos 1 med heldigt, 1 med dodeligt og 1 med uopgivet Udfald, 2 var tilbageliggende, Cancer oesophagi 1 med heldigt, Cancer cardiac 1 med uheldigt og Cancer pylori 1 med dodeligt Udfald.

Gastroenterostomi. Indikation på Sygehus: Cancer pylori 1 med heldigt, 3 med dodeligt, 1 med uopgivet Udfald. Stenosis pylori 3 med heldigt Udfald, 1 tilbageliggende. Stricture pylori 1 med heldigt, 1 med uheldigt, 2 med dodeligt Udfald. Ulcus ventriculi 2 med heldigt, 2 med dodeligt, 3 med uopgivet Udfald, Cancer ventriculi 3 med uheldigt, Dilatatio ventriculi 1 med dodeligt, Tumor intestinalis 1 også med dodeligt Udfald. Udenfor Sygehus: Cancer ventriculi 1 med heldigt Udfald.

Resectio pylori udførtes på Sygehus ved Tumor abdominis 1 Gang med heldigt, Cancer ventriculi 1 med heldigt, 1 med dodeligt Udfald, Cancer pylori 1 med dodeligt Udfald, og 1 Patient var tilbageliggende.

Operation på Galdeblæren udførtes på Sygehus ved Cholelithiasis 11 Gange med heldigt, 1 med uheldigt, 1 med dodeligt og 3 med uopgivet Udfald, 1 var tilbageliggende. Pericholecystitis 1, Cholecystitis 2, Hydrops vesice felleae 2, Cancer duodeni 1, alle med heldigt Udfald. Cancer vesice felleae 1 med dodeligt Udfald. Udenfor Sygehus: Cholelithiasis 2 med heldigt Udfald.

Nephrotomi. Indikation på Sygehus: Haematuria 1, Neuralgia renis 1, begge med heldigt Udfald, Pyonephrosis 5 med heldigt, 2 med uopgivet Udfald, 1 var tilbageliggende, Anuria 1, Tuberculosis 1, begge med dodeligt, Pyelitis 1 med uopgivet Udfald.

Nephrektomi. Indikation på Sygehus: Tuberculosis 3 med heldigt, 2 med dodeligt Udfald, Pyonephrosis 4 med heldigt, 4 med uopgivet Udfald, Hydronephrosis 1, Sarcoma 2, Tumor renis 1, alle med heldigt, Lithiasis 1 med dodeligt Udfald. Udenfor Sygehus: Tuberculosis 1 med heldigt Udfald.

Nephraphi, Nephropexi. Indikation på Sygehus: Ren mobilis 3 med heldigt, 1 med dodeligt og 2 med uopgivet Udfald.

Herniotomi. På Sygehus: 47 Gange med heldigt, 9 med dodeligt og 25 med uopgivet Udfald. Udenfor Sygehus: 39 med heldigt, 13 med dodeligt Udfald.

Radikaloperation for Brok. På Sygehus: 146 Gange med heldigt, 4 med dodeligt, 3 med uopgivet Udfald. Udenfor Sygehus: 29 Gange med heldigt, 1 med dodeligt og 1 med uopgivet Udfald.

Hysterectomy per vaginam. Indikation på Sygehus: Cancer 11 med heldigt, 1 med dodeligt og 1 med uopgivet Udfald, Fibroma 1, Fibromyoma 2, Ulcus uteri 1, Inversio et prolapsus uteri 1, alle med heldigt, Myoma 1 med heldigt, 2 med uopgivet Udfald. Udenfor Sygehus: Cancer 2, Myomata 1, Prolapsus uteri 1, alle med heldigt Udfald. **Hysterectomy per abdomen:** Indikation på Sygehus: Pyosalpinx 1, Myoma 4, Cancer 2, alle med heldigt, Fibroma 1 med heldigt og 1 med uopgivet Udfald. Desuden

udfortes Exstirpation af Uterus paa Sygehus uden Angivelse af Operations-methoden ved Myoma 1, Cancer 5, Metrorrhagia 1, alle med heldigt, Fibromyoma 1 med heldigt og 1 med dødeligt Udfald.

Operation paa uteri Adnexer. Paa Sygehus: Salpingitis 2 med heldigt, 1 med uopgivet Udfald, Hydrosalpinx 1 med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: Salpingitis 1 med heldigt, Salpingoofritis 1 med heldigt og 1 med ueheldigt Udfald.

Ovariotomi. Paa Sygehus: Ved forskjellige Svalstformer 35 Gange med heldigt, 6 med uopgivet Udfald, ved Dysmenorrhoea 1, Atresia vaginæ 1, begge med heldigt, ved Oofritis 1 med dødeligt Udfald. Udenfor Sygehus: Tumores 12 Gange med heldigt Udfald.

Af **obstetriciske Operationer** opgives udført af Læger 1 859 hos 1 825 Fødende eller hos 2,7 pct. af samtlige Barselkvinder, idet ved 30 Twilling-fødsler begge Twillinger og ved 2 Trillingfødsler alle Trillinger forløstes ved Kunsthjælp.

Tabel XXII (Side 48* og 49*) viser Operationernes Art og Fordeling paa Overøvrighedsdistrikterne.

Tabel XXIII (Side 50*) viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XXIV (Side 51*) giver Oplysning om de 30 Twillinger og de 6 Trillinger, der opgives forløste ved Kunsthjælp.

Tabel XXV (Side 52* o. flg.) giver en Oversigt over Udfaldet af de obstetriciske Operationer efter de forskjellige Indikationer.

Antallet af **Fødte** og **Døde** i Riget og Amterne vil sees af Tabel XXVI (Side 55*), der er et Uddrag af de fra det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemaengdens Bevægelse i Aaret.

Fordelingen af **Fødte** og **Døde** m. v. paa Rigets Bygder og Byer sees af Tabel XXVII (Side 56* og 57*)

Antallet af levende Fødte udgjorde 66 207 og af Døde 33 295.

For det hele Rige bliver der saaledes et Overskud af 32 912 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 50,3.

I Bygderne udgjorde Antallet af levende Fødte 45 393 og af Døde 23 360, altsaa et Overskud af 22 033 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 51,5.

I Byerne udgjorde Antallet af levende Fødte 20 814 og af Døde 9 935, hvorved der bliver et Overskud af 10 879 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 47,7.

I de af Lægerne indsendte Opgaver over Døde er **Dødsaarsagen** opgivet for 28 419 eller 85,4 pct. af samtlige indtrufne Dødsfald og for 27 324 eller 84,9 pct. af de ved Sygdom fremkaldte Dødsfald 32 178.

For Bygderne er opgivet Dødsaaarsag for 19 093 Døde eller 81,7 pct. af samtlige indtrufne Dødsfald og for 18 261 eller 81,2 pct. af de ved Sygdom foranledigede Dødsfald (22 488).

For Byerne er opgivet Dødsaaarsag for 9 326 Døde eller 93,9 pct. af samtlige indtrufne Dødsfald og for 9 063 eller 93,5 pct. af de ved Sygdom foranledigede Dødsfald (9 690).

De af Lægerne opgivne Dødsaaarsager i Procentforhold til samtlige indtrufne Dødsfald i Riget og i de enkelte Lægedistrikter sees af Tabel XXVIII (Side 58* og 59*).

De hyppigste af Lægerne opgivne Dødsaaarsager ved Sygdom sees af Tabel XXIX (Side 60*).

De opgivne **Dødsaaarsager** er sammenstillede i Tabellerne XXXVII—XL; i Tabel XXXVII findes opført de kjendte Dødsaaarsager i Riget og Amterne, i Tabel XXXVIII Kjen- og Aldersopgaver for de i Riget Døde med kjendt Dødsaaarsag, i Tabel XXXIX Dødsaaarsager i Byerne og i Tabel XL Kjøn og Alder for de i Byerne Døde.

De Vakcineredes Antal udgjorde ifølge Embedslægernes Indberetninger 51 147 eller 77,2 pct. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1899—1901. I 1900 var Antallet 49 447 eller 75,1 pct. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1898—1900.

Tabel XXX (Side 61*) viser Antallet af Vakcinerede i Amterne og Forholdet til Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1899—1901 for hvert Amt.

Ved Statens Vakeineinstitut i Kristiania indpodedes 32 Kalve, af hvilke 3 maatte kasseres dels paa Grund af abortivt Anslag, dels paa Grund af Seborrhœa. Desuden udsendtes ikke Vakeine fra 1 Kalv, da der ved Prøvevakeinationer viste sig daarrigt Anslag. Talt udsendtes 13 465 Rør i 1 621 Forsendelser, indeholdende Vakeine beregnet tilstrekkelig til Indpodning af 69 930 Personer. Beretning om Resultatet indløb for 45 219 Vakeinationer, hvoraf 854 Revakeinationer. Anslagsprocenten for kjendte 1ste Gang Vakcinerede var gjennemsnitlig 94,8 pct., for Revakcinerede 71,8 pct.

Tabel XXXI (Side 62* og flg.) giver Oplysning om Antallet af udførte **retsmedicinske Forretninger** for 2det Halvaar 1900 og for 1901 efter Opgayer fra den retsmedicinske Kommission.

Sygehuse. Statsanstalter: Rigshospitalet i Kristiania, der tillige er klinisk Undervisningsanstalt, 2 Stiftelser for Spedalske (i Bergen og ved Trondhjem), 1 Sanatorium for Tuberkuløse ved Molde, 3 militære Sygehuse (Garnisonssygehuset i Kristiania, Karl Johansvaerns Sygehush i Horten og det militære Sygehush i Fredriksstad). Under Statens Bestyrelse hører endvidere Vaarsildafgiftsfondets Sygehuse i Hangesund og i Fløe. Staten yder Bidrag til Kysthospitalerne for skrofuløse Børn, ved Fredriksværn og i Hageviken ved Bergen. Af Amts sygehuse findes et eller flere i de fleste Amter, i det Hele 29; i Tromsø Stift tilhører disse vedkommende Aaeters Medicinalfond, og flere af dem er kun i Virksomhed i Fisketiden. I de fleste Byer og i enkelte Landdistrikter findes kommunale Sygehuse, tildels i Forening med Epidemilazareter. Af andre Sygehuse kan nævnes Diakonisseanstaltens og Diakonhjemmets Sygehuse samt Vor Frue Hospital (katholsk) i eller ved Kristiania, flere private

Sygestatistik for Strafarbeidsanstalterne.

Statistique des maladies dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés.

Tabel XXXII.

	Samlet Antal Fanger.	Tilbaeliggende fra foregående Aar ¹⁾ .	Tilkomme i Aarets Löb ²⁾ .	Tilsammen behandlede ³⁾ .	Udgaaede ⁴⁾	Dode ⁵⁾ .	Tilbaeliggende ved Slutningen af Aaret ⁶⁾ .	Tilkomme med Sygdommen opstaet ¹⁰⁾ for Indkosten ⁸⁾ .	Sygeanstaltende, der anfanges at være fængsleage af Fængselsret eller Opnoldet i Haengstet ⁹⁾ .	Behandlede i Sygecelle eller på Sygeafdeling ¹¹⁾ .	Sygeude i Sygecelle eller på Sygeafdeling ¹²⁾ .			
Bodsfængslet	M. 557 ⁸⁾ h.	1	102	103	82	4	15	-	2	16	86	1	14	342
Akershus Strafanstalt	M. 503 ⁸⁾ h.	8	73	81	47	13	9	5	7	27	46	3	81	3 086
Trondhjems Strafanstalt	M. 202 ⁸⁾ h.	-	20	20	19	1	-	-	-	2	18	-	20	159
Strafanstalten for Kvinder	K. 163 ⁸⁾ f.	5	50	55	29	14	8	-	4	24	26	5	55	1 514

^{*)} Antallet af de fra foregående Aar hensiddende og af samtlige i Aarets Löb indkomme Fanger.

¹⁾ Restants au 1 Juillet 1909. ²⁾ Tombés malades pendant l'année. ³⁾ Total. ⁴⁾ Sortis. ⁵⁾ Guéris. ⁶⁾ Allant mieux. ⁷⁾ Non guéris.

⁸⁾ Décédés. ⁹⁾ Restants à la fin de l'année. ¹⁰⁾ Nombre des entrants, la maladie ayant commencé. ¹¹⁾ Avant l'entrée. ¹²⁾ Après l'entrée.

¹³⁾ Cas des maladies supposés d'être occasionnés par la vie ou le séjour en prison. ¹⁴⁾ Traitées en cellule de malade ou dans l'infirmérie de l'établissement. ¹⁵⁾ Nombre des jours passés en cellule de malade ou dans l'infirmérie.

Kliniker i Kristiania, Bergen og andre Byer samt flere af den katholske Mission oprettede mindre Sygehuse. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet saæregne Sygeafdelinger og ved forskjellige Fattighuse, Fabriker, Bergvaerker og lign. findes større eller mindre Sygelokaler.

Der var 2 **Fødselsstiftelser** i Virksomhed, 1 i Kristiania og 1 i Bergen, begge forbundne med Jordmoderskoler. Til Fødselsstiftelsen i Kristiania er desuden knyttet en liden Afdeling for Kvinder og en for Barnesygdomme.

Antallet af **Sindssygeasyler** var 11, nemlig 3 Statsasyler, 2 til milde Stiftelser knyttede Asyler samt 3 kommunale og 3 private Asyler. Hertil kommer Kriminalasylet i Trondhjem.

Strafanstalterne. Rigets Strafarbeidsanstalter var: Bodsfængslet, Cellefængsel for Mandsfanger i Kristiania, Akershus Strafanstalt, Fællesanstalt for Mandsfanger i Kristiania, Trondhjems Strafanstalt, Fællesanstalt for Mandsfanger i Trondhjem, samt Strafanstalten for Kvinder, Fællesanstalt for kyndelige Fanger i Kristiania.

Ifolge Beretning for Budgetaaret fra 1ste April 1900 til 31te Marts 1901 var Sundhedstilstanden i Strafanstalterne meget god.

Tabel XXXII med Underafdelinger a—d (Side 70* og flg.) giver Oplysning om Sygdomsforholdene.

Af Sindssygdom er opfort 7 Tilfælde, deraf 3 i Bodsfængslet og 4 i Akershus Strafanstalt.

Paa Akershus Strafanstalt dode 5 Fanger, 2, henholdsvis 64 og 53 Aar gamle, af kronisk Bronkit; en, 32 Aar gammel, af Cystit; en, 64 Aar gammel, af Anæmi og en, 21 Aar gammel, af Diarré.

Som Sygdomme, der antages at være forårsagede ved Faengselslivet, er ved Bodsfængslet opfort 1 Tilfælde af Psykose, ved Akershus Strafanstalt 2 Tilfælde af Anæmi og 1 af Psykose, og ved Strafanstalten for Kvinder 2 Tilfælde af Kardialgi og 3 af Anæmi.

De i Strafanstalterne indtrufne Sygdomstilfælde er ordnede i følgende Grupper:

Tabel XXXII a.	Epidemiske og andre smitsomme Sygdomme.		Andre indvortes Sygdomme.		Andre chirurgiske Sygdomme og Hud-sygdomme.		Sindssygdomme.		Tilsammen.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet	10	-	35	-	25	-	3	-	103	
Akershus Strafanstalt	17	-	35	-	25	-	4	-	81	
Trondhjems Strafanstalt	8	-	5	-	7	-	-	-	20	
Strafanstalten for Kvinder	17	-	33	-	5	-	-	-	55	
Tilsammen	65	17	75	33	57	5	7	-	204	55
	82		108		62		7		259	

Sygeudgifterne har i Beretningsterminen udgjort:

Tabel XXXII b.

	Sygeudgifter.	Deraf sierskilt for Medikamenter.
Bodsfængslet	Kr.	Kr.
	1) 2 005,21	5) 1 180,55
Akershus Strafanstalt	2) 2 291,27	500,20
Trondhjems Strafanstalt	3) 730,42	621,42
Strafanstalten for Kvinder	4) 1 310,30	428,52
Tilsammen	6 337,20	2 730,69

¹⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining paa Sindssygeasyl Kr. 593,54, for Fangers Forpleining paa Rigshospitalet Kr. 189,00 og til Forbindsager m. v. Kr. 42,12. ²⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining paa Sindssygeasyl Kr. 1 044,55 og for 1 Fanges Forpleining paa Rigshospitalet Kr. 540. ³⁾ Deraf til en Fanges Forpleining paa Sygehus Kr. 12,00. ⁴⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining paa Sindssygeasyl Kr. 152,68 samt for 1 Natvægters og 1 Fanges Forpleining paa Rigshospitalet Kr. 182,70. ⁵⁾ Dette forholdsvis høje Beløb skriver sig fra, at der i Beretningsaaret er betalt for 2 Kalenderaar, nemlig 1899 og 1900.

Resultatet af de i Beretningsterminen udgaaede Fangers Veining fremgaar af følgende Tabel:

Tabel XXXII c.

	Vundet i Vægt.	Tabt i Vægt.	Uforandret Vægt.
Bodsfængslet	51,5	46,1	2,4
Akershus Strafanstalt	28,8	60,8	10,4
Trondhjems Strafanstalt	50,6	31,0	18,4
Strafanstalten for Kvinder	45,5	45,5	9,0
Tilsammen	13,8	18,7	7,5

Sygeligheden hos Strafanstalternes Opsynspersonale i Beretningsterminen sees af følgende Uddrag af Sygelisterne:

Tabel XXXII d.

	Fra forrige Aar.		Til konone i Aarts Loh.	Tilsammen.	Hælbrede.	I Bedring.	I helbrede.	Døie.	Tilbagelejende ved Aarts Udgang.	
	M.	K.								
Bodsfængslet	-	-	20	20	20	-	-	-	-	-
Akershus Strafanstalt	1	-	77	78	76	-	-	-	-	2
Trondhjems Strafanstalt	-	-	10	10	10	-	-	-	-	-
Strafanstalten f. Kvinder	-	-	5 12	5 12	5 12	-	-	-	-	-
Tilsammen	1	-	124	125	123	-	-	-	-	2
	1	-	124	125	123	-	-	-	-	2

Foranstaende er et Uddrag af Norges officielle Statistik, 4de Række, No. 61: Beretning om Rigets Strafarbeidsanstalter for Aaret 1ste April 1900 til 31te Marts 1901, hvortil forovrigt henvises.

Riget er delt i 158 **Lægedistrikter**, hvoraf 6 Stadsfysikater. Desuden var i Finmarken ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt.

Medicinalpersonalet. 29 Læger udgik i Aarets Lob fra Universitetet. Ifølge Laegeforsyningen for 1901 og dennes Tilleg var Antallet af autoriserede Læger ved Aarets Udgang 1129, hvoraf 20 kvindelige. Efter Fradrag af 142 i Udlændet bosatte, eller hvis Opholdssted var ukjendt, var 599 eller 60,7 pCt. bosatte i Byerne og 388 eller 39,3 pCt. bosatte i Landdistrikterne, alt var 1 077 bosatte i Norge og 55 i Udlændet (deraf 3 i forskjellige Lande i Europa, 1 i Asien, 6 i Afrika, 1 i Australien, 41 i Amerika).

Af de her i Landet bosatte Læger var ifølge Laegeforsyningen 1 Livmedikus, 14 Professorer, 2 Prosektorer, den ene tillige Sekreter ved det medicinske Fakultet, 1 Amanuensis ved Universitetet, 1 Medicinaldirektor, 1 Kontorchef i Medicinaldirektoratet, 1 Direktor for det civile Veterinarvæsen, 6 Stadsfysici, 147 Distriktslæger¹⁾, 2 Berglæger (deraf 1 tillige Distriktslæge), 3 var Direktører og 3 Reserve-læger ved Statens Sindssygeasyl, 1 Direktor for Tuberkulosesanatorium, 1 Læge ved Kriminalasylet (tillige Bestyrer af et kommunalt Sinds-sygeasyl), 9 Læger ved kommunale eller private Asyls. Ved Rigshospitalet var ansat 1 Direktor, 9 Overlæger, 4 Reserve-læger og 7 Assisterter ved enkelte Hospitalsafdelinger, det pathologisk-anatomiske Institut og Röntgeninstitutet, 1 var Overlæge for den spædalske Sygdom og 2 Læger ved Stiftelser for Spædalske. Ved Fodselsstiftelserne var ansat 2 Overlæger (deraf 1 Professor) og 2 Reserve-læger. Ved Strafanstalterne var 3 Læger ansatte, 46 opføres som Læger ved Amtssygehuse, kommunale eller andre Sygehuse (deriblandt flere Distriktslæger), 1 som Direktor for Kristiania Bys Sygehuse, 2 som Sundhedsinspektører, 2 som Politilæger, 23 som By- eller Kommunelæger i Byerne, 11 som Læger ved Bad eller Sanatorier.

I Armeens Sanitet: 1 Generalmajor, 1 Oberst, 1 Oberstløjtnant, 6 Majorer, 42 Kapteiner, 16 faste Premierløjtnanter.

I Marinens Sanitet: 1 Kommandørkaptein, 7 Kapteiner, 5 faste Premierløjtnanter.

705 Læger opføres uden nogen fast Ansættelse, og 1 havde civilt Embede udenfor Lægestanden²⁾.

Antallet af **Apothek** i Virksomhed var 137, hvoraf 36 med reelt, 101 med personligt Privilegium, deraf 1 givet Rigshospitalet som saadtant, 6 Apothek havde Filial, der er medregnede blandt de med personligt Privilegium.

Apothekernes Fordeling på Laegetraktene sees af Tabel I. Tabel XXXIII (Side 76* o. flg.) giver en Oversigt over det ved Landets Apothek fungerende Personale, forsaaadt derom haves Oplysning.

I 1901 underkastede 29 sig Apothekerexamen.

Af **Tandlæger** var der ifølge Fortegnelsen over Læger, Tandlæger og Dyr-læger i Norge i 1901 229. For 219 er deres Bopæl i Laegetraktene kjendt, se Tabel I.

¹⁾ Ved Fortegnelsens Udgivelse var en Del Distriktslægeembeder ubesatte ²⁾ Ovenfor er flere steds samme Læge opført under forskjellige Stiftlinger.

Af **Jordmødre** udexamineredes 61, deraf ved Jordmoderskolen i Kristiania 44, ved Jordmoderskolen i Bergen 17. Jordmodernes Antal var efter Embedslægernes Opgaver 1174, hvis Fordeling paa Amter og Laagedistrikter sees af Tabel 1.

Hjælpevakcinatørernes Antal var efter Distriktslægernes Opgaver 713, hvis Fordeling paa Amter og Laagedistrikter sees af Tabel 1.

Følgende Kommuner erholdt i 1901 kongelig Approbation paa **Sundhedsforskrifter** eller Tillæg til og Forandringer i saadanne:

Halsaa og Hartmark Herred (Lister og Mandal Amt) 3de Januar.
 Tryssil Herred (Hedemarkens Amt) 12te Januar.
 Hol Herred (Buskerud Amt) 12te Januar.
 Aamli Herred (Nedenes Amt) 26de Januar.
 Berg Herred (Tromsø Amt) 26de Januar.
 Hurdalen Herred (Akershus Amt) 6te Februar.
 Sannikdal Herred (Bratsberg Amt) 16de Februar.
 Sandeled Herred (Nedenes Amt) 16de Februar.
 Borge Herred (Nordlands Amt) 16de Februar.
 Enebak Herred (Akershus Amt) 9de Marts.
 Hosanger Herred (Søndre Bergenhus Amt) 9de Marts.
 Selje Herred (Nordre Bergenhus Amt) 9de Marts.
 Øislebø Herred (Lister og Mandal Amt) 11te April.
 Tysvær Herred (Stavanger Amt) 11te April.
 Tinn Herred (Bratsberg Amt) 29de Mai.
 Laudal Herred (Lister og Mandal Amt) 29de Mai.
 Haugesund Kjøbstad (Stavanger Amt) 29de Mai.
 Trondhjem By 29de Mai.
 Tromsøsundet Herred (Tromsø Amt) 29de Mai.
 Aakre Herred (Stavanger Amt) 1ste Juli.
 Skudenes Herred (Stavanger Amt) 1ste Juli.
 Fane Herred (Søndre Bergenhus Amt) 1ste Juli.
 Hemsedal Herred (Buskerud Amt) 12te Juli.
 Ledingen Herred (Nordlands Amt) 12te Juli.
 Drammen Kjøbstad (Buskerud Amt) 17de August.
 Vegaarsheien Herred (Nedenes Amt) 17de August.
 Grytten Herred (Romsdals Amt) 17de August.

Desuden er dels under 24de Juli, dels under 2den August, 9de November og 14de December 1901 for følgende Herreder vedtaget Forskrifter til Forebyggelse af ondartede, smitsomme Sygdomme i Overensstemmelse med Justitsdepartementets Udkast af 26de April 1899:

Nittedalen (Akershus Amt);
 Trøgstad og Id (Smaalenenes Amt);
 Sandsvær, Flesberg og Hol (Buskerud Amt);
 Fredriksværn (Jarlsberg og Larvik Amt);
 Romedal, Løiten, Aasnes, Stange, Tryssil, Nes, Furnes,
 Grue, Ytre Rendalen, Aamot, Søndre Odalen, Hof,
 Kvikne, Lille-Elvedalen, Eidskogen, Tonslet, Nordre
 Odalen, Stor-Elvedalen, Tolgen, Våaler, Elverum og
 Vinger (Hedemarkens Amt);
 Gran, Østre og Vestre Gausdal, Nordre og Søndre Fron,
 Øier, Faaberg, Ringebu, Dovre og Lesje (Kristians Amt);

Hjartdal, Tinn, Gransherred, Hitterdal og Bamle (Bratsberg Amt);
Ostre Moland, Bygland, Valle, Tromø og Søndeled
(Nedenes Amt);
Holme (Lister og Mandal Amt);
Nerstrand, Strand, Finnø, Hjelmeland, Fister, Aardal,
Sjernero og Rennesø (Stavanger Amt);
Vossestranden, Ulvik, Manger, Lindaas, Jondal og
Strandebarne (Søndre Bergenhus Amt);
Lyster, Selje, Indre Holmedal og Eid (Nordre Bergenhus Amt);
Tingvold, Ørskog, Sandø, Frænen, Bud, Sokkelven,
Skodje, Hjørundfjord, Vannelven, Sylte, Grytten,
Bolso, Vartdalsstranden og Herøy (Romsdals Amt);
Bjugn, Børskogenen, Meldalen, Skjørn, Roan, Strinden,
Jossund og Osen (Søndre Trondhjems Amt);
Vaagan, Hemnes, Nesne, Donnes og Mo (Nordlands Amt);
Maalselven, Bardo, Dyrø, Tranø og Sorreisen (Tromsø
Amt) og
Loppen - Oksfjord og Hammerfest (Finnmarkens Amt).

Apothek og Personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

Amt.	Tabel XXXIII.		Privilegium.	Personale.	Personale.		Farmaceutisk Kandidat.	Farmaceut uden Apothe- kexamen.	Discipel.
	rect.	personligt.			Apotheker.	Autoriseret Provvisor.			
I. Kristiania:									
Elefanten	1	-	1	-	1	-	3	1	-
Svanen	1	-	-	1	1	-	5	1	-
Løven	-	1	1	-	-	-	3	1	-
Rigshospitalets Apothek	-	1)	1	-	1	-	5	1	-
Hjorten	-	1	-	-	-	-	3	1	-
Nordstjernen	1	-	1	-	-	-	3	1	-
Falken	1	-	-	-	1	-	4	1	-
Hygien	1	-	1	-	-	-	3	1	-
Oslo Apothek	1	-	-	-	-	-	4	1	-
Grünerløkkens Apothek	1	-	1	-	-	-	3	1	-
Orion	1	-	1	-	-	-	3	1	-
Idun	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Jernb.torvets Apothek	1	-	1	-	-	-	4	1	-
Kronen	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Uranienborg Apothek ..	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Hebe	1	-	1	-	-	-	3	1	-
Bien	1	-	1	-	-	-	2	1	-
Det rode Kors	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Flora	1	-	1	-	-	-	1	1	-
St. Hans Haugens Apoth.	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Bjørnen	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Apotheket ved Vestb.	1	-	1	-	-	-	1	1	-
II. Akershus Amt:									
Sandviken	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Lillestrom	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Eidsvold	-	1	-	1	-	-	1	1	-
Drobak	1	-	1	-	-	-	1	1	-
III. Smaalenenes Amt:									
Moss:									
Elefanten	1	-	1	-	-	-	1	1	-
Ornen	-	1	1	-	-	-	1	1	-
Fredriksstad:									
Vestsidens Apothek ..	1	-	1	-	1	-	1	1	-
Svanen	-	1	1	-	1	-	1	1	-
Hjorten	-	1	1	-	1	-	1	1	-
Filial i Selbak	-	1	1	-	1	-	1	1	-
— Græsvik	-	1	1	-	1	-	1	1	-
Sarpsborg:									
Sarpsborgs Apothek ..	-	1	-	1	1	-	1	1	-
Løveapotheket	-	1	1	-	-	-	2	1	-
MySEN	-	1	1	-	-	-	1	1	-
Fredrikshald:									
Svanen	1	-	1	-	-	-	1	1	2
Ornen	1	-	1	-	-	-	2	1	1
Filial i Tistedalen ..	-	1	-	1	-	-	1	1	-

¹⁾ Ifølge kgl. Resolution af 4de December 1856 har Rigshospitalet som saadant Ret til at drive et Apothek.

Apothek og Personale.

Tabel XXXIII (Forts.). Amt.	Privilegium.		Personale.				Discipel.
	recl.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provvisor.	Farma- ceutisk Kandidat.	Farmaceut uden Apothe- kernesamen.	
IV. Buskerud Amt:							
Drammen:							
Bragernes	1	-	1	-	1	1	2
Strømsø	-	1	-	-	1	1	-
Ørmen	-	1	1	-	1	-	-
Hønefoss	1	-	1	-	1	1	-
Hougsund i Øvre Eiker	-	1	1	-	1	-	-
Filial i Vikesund ...	-	1	-	1	1	-	-
Kongsberg	1	-	1	-	1	-	1
Hallingdals Apothek .	-	1	1	-	-	-	1
V. Jarlsberg og Larvik Amt:							
Horten.....	1	1	1	1	1	-	-
Tønsberg:							
Loven	1	-	-	1	1	-	1
Svanen	-	1	1	-	2	-	2
Svelvik	-	1	1	-	-	-	-
Holmestrand.....	1	-	1	-	1	-	1
Sandefjord:							
Sandefjord Apothek...	-	1	1	-	1	-	1
Nordstjernen	-	1	1	-	1	-	-
Larvik: Ormen	1	-	1	-	2	1	-
Svanen	-	1	1	-	1	1	1
Filial i Fredriksvern	1	-	-	-	-	-	1
VI. Hedemarkens Amt:							
Kongsvinger.....	1	-	1	-	1	-	1
Hamar: Svanen	-	1	1	-	1	-	1
Loven	-	1	-	1	1	-	1
Ringsaker	-	1	1	-	1	-	-
Elverum.....	-	1	1	1	1	-	-
Tonset	1	1	1	-	1	-	2
VII. Kristians Amt:							
Brandbu	1	-	1	-	1	-	-
Valdres Apothek....	-	1	1	-	1	-	1
Totens Apothek	1	-	-	-	-	-	-
Gjovik	-	1	1	-	2	-	-
Lillehammer	1	-	1	-	1	1	1
VIII. Bratsberg Amt:							
Skien:							
Svanen	1	-	1	-	1	-	-
Skiens nye Apothek ..	-	1	1	-	2	-	1
Porsgrunn.....	1	-	1	-	1	-	1
Brevik	1	-	1	-	-	1	1
Langesund	-	1	1	-	-	-	1
Kragerø.....	1	-	1	-	1	-	2
Ulefoss	-	1	1	-	-	1	1
Kviteseid	-	1	1	-	-	1	1
Notodden.....	1	1	1	-	1	-	1

Apothek og Personale.

Tabel XXXIII (Forts.).	Privilegium.		Personale.					
	Amt.	Præst.	personligt.	Apothek.	Ant. apot.	Farmaceutisk Kandidat.	Farmaceut. uden Apothekerkexamen.	Discepol.
IX. Nedenes Amt:								
Osterrisor	1	-	-	1	-	-	-	1
Tvedstrand	-	-	1	-	-	-	-	1
Arendal:								
Loven	1	-	-	1	-	3	-	2
Svanen	-	-	1	-	-	1	-	1
Grimstad	1	-	-	1	-	1	-	1
Lillesand	-	-	1	1	-	2	-	-
X. Lister og Mandal Amt:								
Kristiansand:								
Loven	1	-	-	1	-	2	-	1
Elefanten	1	-	-	-	-	1	-	-
Svanen	-	-	1	1	-	1	-	-
Mandal	1	-	-	-	-	1	-	1
Farsund	-	-	1	1	-	1	-	1
Flekkefjord	1	-	-	1	-	1	-	1
XI. Stavanger Amt:								
Egersund	1	-	-	-	-	-	-	1
Sandnes	1	-	1	-	-	1	-	1
Stavanger:								
Hygiea	1	-	-	1	-	2	-	2
Hjorten	-	-	1	1	-	1	-	1
Svanen	-	-	1	-	-	1	-	2
Kopervik	1	-	-	1	-	-	1	3
Haugesund:								
Loven ¹⁾	1	-	-	-	-	-	-	-
Hayfruen	1	-	1	-	-	-	-	-
XII. Sondre Bergenshus Amt:								
Vossevangen	1	-	1	-	-	2	-	-
XIII. Bergen:								
Loven	1	-	-	1	-	-	2	-
Svanen	1	-	-	1	-	-	7	-
Elefanten	-	-	1	-	-	1	-	3
Hjorten	1	-	-	1	-	-	2	-
Nordstjernen	1	-	-	-	-	1	-	-
Ornen	1	-	1	-	-	-	-	3
Hygiea	1	-	1	-	-	-	-	1
XIV. Nordre Bergenshus Amt								
Lierdalsoren	1	-	-	-	-	1	-	1
Floro	1	-	-	-	-	1	-	1

¹⁾ Apotheket blev lukket den 1ste December 1899.

Apothek og Personale.

Amt.	Privilegium.		Personaleet.			Discipel.
	reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farmaceutisk Kandidat.	
XV. Romsdals Amt:						
Volden	1	1	1			1
Aalesund:						
Nordstjernen	-	1	1		1	2
Svanen	1	-	1		1	2
Molde	1	-	1		1	1
Kristiansund:						
Løven	1	-	1			3
Filial paa Nordlandet	-	1	-		1	1
Svanen	-	1	1		1	1
XVI. Sondre Trondhjems Amt:						
Trondhjem:						
Løven	1	-	-	1	3	12
Svanen	1	-	1	1	3	1
Hjerten	-	1	-	1	1	2
Ornen	-	1	1	-	2	1
St. Olaf	-	1	1	-	3	1
Roros	1	-	-	1	1	1
Orkedalsøren	-	1	1		1	1
XVII. Nordre Trondhjems Amt:						
Stjordalen	-	1	1		1	1
Levanger	1	-	1		1	2
Stenkjaer	1	-	1		1	1
Namsos	-	1	1		1	3
XVIII. Nordlands Amt:						
Mosjøen	-	1	1		1	1
Bronno	-	1	1		-	1
Bodo	1	-	-		2	-
Kabelvaaig	-	1	1		1	1
Stokmarknes	-	1	1		1	-
Narvik	-	1	1		1	1
XIX. Tromsø Amt:						
Harstad	1	1			2	
Tromsø:						
Renen	1	1			2	
Svanen	1	1			2	1
XX. Finmarkens Amt:						
Hammerfest	1	1			1	1
Vardo	1	1			1	1
Vadsø	-	1	1		-	1
	Tilsammen	36	101	106	35	191
						55
						105

Syphilis paa Syge-
La syphilis dans

Tabel XXXIV.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Hebbede.			
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	
Rigshospitalets Hudsygeafdeling	¹⁾ 36	12	24	169	63	106	205	75	130	138	52	86	
Kristiania Bys Sygehus	19	9	10	189	111	78	208	120	88	149	87	62	
Kristiania Garnisons	-	-	-	8	8	-	8	8	-	7	7	-	
Moss Bys	-	1	-	1	2	-	2	3	-	3	-	3	
Smaalenenes Amts	-	8	3	5	19	10	9	27	13	14	23	10	13
Fredriksstad Bys	-	1	1	-	9	6	3	10	7	3	8	5	3
Fredrikshald	-	1	-	1	1	-	1	2	-	2	-	-	
Drammen	-	6	4	2	15	6	9	21	10	11	15	9	6
Karl Johansvaens	-	-	-	-	11	11	-	11	11	-	10	10	-
Jarlsberg og Larvik Amts	-	1	-	1	18	3	15	19	3	16	17	3	14
Hedemarkens	-	-	-	-	46	23	23	46	23	23	35	16	19
Kristians Amts	²⁾ 3	2	1	2	2	-	5	4	1	4	3	1	
Bratsberg	-	7	4	3	13	6	7	20	10	10	20	10	10
Tvedstrand Bys	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Arendal Bys	-	³⁾ 2	1	1	10	2	8	12	3	9	10	3	7
Lister og Mandal Amts	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kristiansund Bys	-	1	1	-	4	3	1	5	4	1	4	4	-
Mandal Bys	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Stavanger Amts	-	2	1	1	14	7	7	16	8	8	10	4	6
— Bys	⁴⁾ 7	3	4	18	5	13	25	8	17	19	7	12	-
Bergens	-	⁵⁾ 12	8	4	73	38	35	85	46	39	72	40	32
Romsdals Amts	-	2	-	2	11	5	6	13	5	8	8	2	6
Aalesund Bys	-	-	-	-	2	-	2	2	-	2	1	-	1
Trondhjem —	-	7	-	7	44	14	30	51	14	37	44	14	30
Indherreds	-	2	-	2	13	5	8	15	5	10	13	4	9
Naudatens	-	1	-	1	6	2	4	7	2	5	5	2	3
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	1	1	-	5	3	2	6	4	2	5	3	2	
— — - Bodø	3	-	3	31	12	19	34	12	22	28	12	16	
— — Buksnes	1	-	1	13	10	3	14	10	4	8	7	1	
— — Stokmark- nes	2	-	2	3	1	2	5	1	4	5	1	4	
Tromsø Amts Sygehus i Tromsø	⁶⁾ 3	1	2	8	3	5	11	4	7	3	1	2	
Finnmarkens — i Hammerfest	-	-	-	5	5	-	5	5	-	4	4	-	
Vardo	-	-	-	9	5	4	9	5	4	6	4	2	
Vadso	⁷⁾ 1	-	1	-	1	-	2	-	2	2	-	2	
Tilsammen	130	51	79	774	371	403	904	422	482	676	324	352	

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 35, deraf 12 Mænd, 23 Kvinder. ²⁾ Ifølge tilbageliggende. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 9, deraf 4 Mænd, 5 Kvinder. Aarsliste tilbageliggende 2, deraf 1 Mand, 1 Kvinde. ⁷⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 128, deraf 50 Mænd, 78 Kvinder.

husene i 1901.

les hôpitaux.

Udgaaede				Dode			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform for indkomne Tilfælde.				Antallet af For- pleinings- dage.	Middeltal af For- pleinings- dage for hver Udskrevne.		
i Bedring.			uhelbredede.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	primær.	kon- stitu- tional.	heredi- taer.	nop- givet.	
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
10	6	4	1	-	1	6	2	4	50	15	35	16	137	16		15106	97,4
20	10	10	9	8	1	5	2	3	25	13	12	23	161	5		10181	55,6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	8	-		545	77,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-		74	24,7
1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	19		2096	87,3
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	6		464	46,6
1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	243	12,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	5	1	13	1		1626	108,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	4	7	-		398	39,2
-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1	17	-		1083	60,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	7	4	4	42	-		3198	91,4
-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	461	92,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	-	1006	50,3
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1	9	-		687	62,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	4	-		179	44,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-		10	-
3	2	1	2	1	1	-	-	-	1	1	-	1	12	1	-	1045	69,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	5	-	18	-		1167	61,4
4	3	1	-	-	-	2	2	2	7	3	4	4	65	4		3999	51,3
1	-	1	-	-	-	-	-	-	4	3	1	-	9	2	-	638	71,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-		-	-
3	3	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	4	38	2	-	2796	59,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	1	12	-		931	71,7
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	6	-		203	38,8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	5	-		366	53,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	6	1	28	2	-	1112	39,7
4	2	2	-	-	-	-	-	-	2	1	1	1	11	1	-	417	34,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-		300	60,0
4	2	2	-	-	-	2	1	1	2	-	2	-	8	-		175	43,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	4	-		298	49,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	2	1	8	-		108	54,0
52	26	26	16	12	4	18	6	12	142	54	88	68	670	36		50912	66,8

forrige Aarsliste tilbageliggende 3, deraf 2 Mænd, 1 Kvinde. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste ingen
 Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 11, deraf 6 Mænd, 5 Kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige
 Mænd. ⁷⁾ Ifølge forrige Aarsliste ingen tilbageliggende. ⁹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbage-

Tabel over Tilfælde af Sindssyg-
Mouvement des aliénés

Tabel XXXV.	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			Hebbedede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Afdelinger	-	-	-	6	3	3	6	3	3	-	-	-
Kristiania Bys Sygehus	¹⁾ 2	1	1	31	12	19	33	13	20	1	-	-
Diakonisearstalten Sygehus	1	-	1	8	-	8	9	-	9	-	-	-
Akers kommunale	--	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Smaalenenes Amts	--	-	-	4	3	1	4	3	1	-	-	-
Fredriksstad Bys	-	-	1	1	6	2	4	7	2	5	-	-
Fredrikshald	-	-	-	7	4	3	7	4	3	1	1	-
Drammen	-	-	1	14	4 ¹⁾	10	15	4	11	2	1	1
Jarlsberg og Larvik Amts Sygehus	-	-	-	3	-	3	3	-	3	1	-	1
Ringsaker kommunale Sygehus	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Furnes «Sygehjem»	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	1
Kristians Amts Sygehus	²⁾ 23	8	15	54	34	20	77	42	35	3	1	2
Bratsberg	--	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Østerriisor Bys	³⁾ -	-	-	3	1	2	3	1	2	-	-	-
Tvedstrand	-	-	-	2	1	1	2	1	1	1	1	-
Grimstad	--	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Kristiansand Bys Sygehus	-	-	-	3	-	3	3	-	3	-	-	-
Stavanger Amts Sygehus	-	-	-	6	2	4	6	2	4	-	-	-
Bys	-	-	-	23	9	14	23	9	14	1	-	1
Bergen	--	-	-	4	4	-	4	4	-	2	2	-
Aalesund	--	-	-	3	1	2	3	1	2	-	-	-
Trondhjem	1	1	-	20	13	7	21	14	7	2	-	2
Indherreds Sygehus	1	-	1	1	-	2	1	1	-	2	1	1
Nordlands Amts Sygehus i Bodø	2	-	2	8	5	3	10	5	5	7	4	3
— — — Stokmark- nes	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
Sulitjelma Sygehus	⁴⁾ -	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Finnmarkens Amts Sygehus i Hammer- fest	-	-	-	3	2	1	3	2	1	-	-	-
- Vadso	1	-	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-
Tilsammen	⁵⁾ 34	10	24	218	106	112	252	116	136	24	11	13
Fiske sygehuset i Skjervo	1	1	-	1	1	-	2	2	-	-	-	-
Sum	35	11	24	219	107	112	254	118	136	24	11	13

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 1 Mand. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbage-

³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 1 Mand. ⁴⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende

dom, behandlede paa Sygehus.

dans les hôpitaux.

Udgaaede			Dode.			Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne:													
i Bedring.			uhelbredede.						Melancholia.	Mania.	Amenia.	Dementia.	Paranoia.	Insania.	Epilepsia.	Hypocondria.	Idiotismus.	Hysteria.				
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.														
1	1	-	4	2	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	3			
4	3	1	26	10	16	1	1	1	1	7	2	-	4	3	1	-	-	-	14			
1	-	1	5	-	5	1	-	1	2	12	3	1	-	2	-	2	-	-	-			
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-			
3	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4			
2	1	1	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6			
1	1	-	2	1	1	1	1	1	2	1	1	3	-	2	-	-	-	1	-			
1	-	1	9	1	8	1	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	14			
-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
14	10	4	27	18	9	1	1	-	32	12	20	7	17	-	9	-	14	2	1	2	2	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-		
1	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-		
2	1	1	3	-	3	-	-	-	1	1	-	-	-	5	-	-	1	-	-	-		
3	2	1	19	7	12	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	20	-	-	-	-		
-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-	1	-	-	1	-		
3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-		
1	1	-	16	11	5	-	-	-	2	2	-	5	-	1	1	-	-	-	-	13		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-		
1	1	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	2	3	-	3	-	-	-	-		
-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-		
2	1	1	2	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-		
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
41	24	17	134	58	76	6	1	5	47	22	25	29	30	4	22	9	53	2	4	4	2	59
-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
41	24	17	136	60	76	6	1	5	47	22	25	30	30	4	22	9	53	2	4	4	2	59

liggende 22, 7 Mænd og 15 Kvinder. *) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 1 Mand, 33, 11 Mænd, 22 Kvinder.

Antal af de paa Syge-

Mouvement des malades

Tabel XXXVI.

	Tilbageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			hebbede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets medicinske Afdelinger	112	58	54	808	410	398	920	468	452	326	167	159
— chirurgiske —	104	63	41	943	567	376	1047	630	417	535	310	225
— Hudsyge-Afdeling.....	65	20	45	350	132	218	415	152	263	307	115	192
— Øjen- —	24	14	10	352	218	134	376	232	144	281	177	104
— Afd. for Øre, Strube-, Næse-og Svælgsygdomme	26	16	10	140	71	69	166	87	79	102	52	50
— Borneafdeling	39	22	17	182	90	92	221	112	109	93	42	51
— Nerveafdeling.....	23	17	6	74	49	25	97	66	31	13	12	1
Rigshospitalets Afdelinger tilsammen	393	210	183	2849	1537	1312	3242	1747	1495	1657	875	782
Fodselsstiftelsens gynaekologiske Afd.	11	-	11	165	-	165	176	-	176	146	-	146
— Børne- —	3	-	3	36	7	29	39	7	32	35	7	28
Kristiania Bys Sygehus Afdeling A	81	52	29	695	395	300	776	447	329	410	238	172
— — B	60	1	59	607	19	588	667	20	647	322	14	308
— — C	57	57	-	534	534	-	591	591	-	170	170	-
— — D	53	40	18	276	209	67	329	249	80	104	68	36
— paa Gronland	41	-	41	67	-	67	108	-	108	5	-	5
— Bellevue ved Trond- hjemsveien ..	44	21	23	143	56	87	187	77	110	14	5	9
— — paa Blegøen	28	-	28	81	-	81	109	-	109	6	-	6
— — — Sorgenfri	21	6	15	69	31	38	90	37	53	37	13	24
— — — Borneafdeling	36	36	-	439	439	-	475	475	-	289	289	-
Kristiania Bys Sygehus ialt	421	213	208	3225	1817	1408	3646	2030	1616	1500	860	640
Diakonisearstalten Sygehus	54	9	45	474	121	353	528	130	398	226	54	172
Kristiania Garnisons —	5	5	-	212	212	-	217	217	-	184	184	-
Akers kommunale	17	4	13	95	49	46	112	53	59	38	19	19
Moss Bys	8	5	3	64	32	32	72	37	35	41	17	24
Smaalenenes Amts	17	7	10	92	52	40	109	59	50	63	33	30
Fredriksstad Bys	18	10	8	112	59	53	130	69	61	71	39	32
Fredrikshald —	21	11	10	155	91	64	176	102	74	110	69	41
Drammen	44	27	17	377	189	188	421	216	205	297	158	139
Karl Johansvaerns	-	-	-	181	180	1	181	180	1	156	135	1
Jarlsberg og Larvik Amts	11	7	4	214	111	103	225	118	107	140	65	75
Hedemarkens	9	4	5	103	50	53	112	54	58	67	28	39
Hamar Bys	9	5	4	69	33	36	78	38	40	51	28	23
Ringsaker kommunale	7	4	3	28	14	14	35	18	17	22	12	10
Furnes «Sygehjem»	12	4	8	11	5	6	23	9	14	3	-	3
Kristians Amts Sygehus	35	13	22	146	89	57	181	102	79	38	19	19
Bratsberg —	34	15	19	211	117	94	245	132	113	140	68	72
Østerrisor Bys	6	1	5	12	8	4	18	9	9	3	2	1
Tvedstrand —	-	-	-	13	4	9	13	4	9	7	2	5
Arendal —	6	2	4	77	33	44	83	35	48	48	19	29
Grimstad —	7	2	5	54	31	23	61	33	28	47	25	22
Lister og Mandal Amts	5	2	3	50	27	23	55	29	26	29	16	13
Kristiansand Bys	20	6	14	181	102	79	201	108	93	140	86	54

husene behandlede Syge.

dans les hôpitaux.

Udgaaede			Dode.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortalitets- procent til samtlige Udgaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal Forplei- ningsdage for hver Udgaaende.	Udgift til Medicin for hver Syg i Dognet. Ore.	Antallet af Forplei- nings- dage.			
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.								
240	113	127	106	62	44	143	77	66	105	49	56	17,5	104,0	46,6	21,2	37953
229	160	69	97	48	49	85	51	34	101	61	40	8,0	111,0	42,8	9,5	40518
21	11	10	4	1	3	9	3	6	74	22	52	2,6	73,8	79,0	16,2	26929
41	28	13	29	15	14	2	1	1	23	11	12	0,6	24,9	25,7	3,6	9076
29	15	14	11	6	5	2	2	-	22	12	10	1,4	24,5	62,0	8,7	8932
47	28	19	12	6	6	35	18	17	34	18	16	18,7	35,3	68,8	16,6	12870
47	31	16	11	8	3	4	3	1	22	12	10	5,3	21,5	104,5	20,8	7840
654	386	268	270	146	124	280	155	125	381	185	196	9,8	395,0	50,4	14,5	144118
15	-	15	-	-	-	9	9	6	-	6	5,3	11,7	25,2	-	-	4288
1	-	1	-	-	-	3	-	3	-	-	7,7	2,1	19,2	-	-	751
176	95	81	57	34	23	42	28	14	91	52	39	6,1	79	42,2	-	28883
136	1	135	60	1	59	91	3	88	58	1	57	15,0	74	44,4	-	27055
177	177	-	63	63	-	108	108	-	73	73	-	25,8	64	53,6	-	23399
74	65	9	16	11	5	67	54	13	68	51	17	25,7	60	76,6	-	22001
22	-	22	10	-	10	36	-	36	35	-	35	49,3	40	198,4	-	14485
18	8	10	17	8	9	93	35	58	45	21	24	65,5	41	105,5	-	14982
33	-	33	13	-	13	26	-	26	31	-	31	33,3	26	121,2	-	9452
16	8	8	16	6	10	-	-	-	21	10	11	-	29	152,3	-	10508
107	107	-	24	24	-	8	8	-	47	47	-	2,4	39	43,8	-	14374
35	14	21	24	9	15	78	42	36	34	6	28	27,9	39	50,1	-	14057
794	475	319	300	156	144	549	278	271	503	261	242	17,5	491	57,0	-	179196
127	28	99	53	16	37	63	20	43	59	12	47	13,4	65,5	51,0	13,8	23902
8	8	-	6	6	-	4	4	-	15	15	-	2,0	14,4	26,1	20,1	5276
21	13	8	8	3	5	25	9	16	20	9	11	27,2	24,0	95,1	-	8749
11	7	4	3	3	-	9	5	4	8	5	3	14,1	8,1	46,0	16,2	2949
15	9	6	4	3	1	11	5	6	16	9	7	11,8	19,3	76,0	26,3	7068
22	11	11	10	5	5	14	8	6	13	6	7	12,0	17,9	55,8	27,9	6538
20	10	10	9	5	4	21	11	10	16	7	9	13,2	19,4	44,4	12,9	7103
22	9	13	23	8	15	32	19	13	47	22	25	8,6	48,6	47,4	3,8	17722
14	14	-	3	3	-	1	1	-	7	7	-	0,6	10,7	22,4	25,2	3903
23	18	5	22	12	10	16	11	5	24	12	12	7,9	20,5	37,2	16,9	7483
7	3	4	1	1	-	14	9	5	23	13	10	15,7	20,3	83,1	15,6	7391
8	2	6	-	-	-	11	5	6	8	3	5	15,7	9,2	48,1	21,5	3370
1	-	-	1	-	1	4	2	2	8	4	4	14,8	6,5	88,1	32,8	2379
1	-	1	1	-	1	2	1	1	16	8	8	28,6	10,7	55,7	-	3901
47	27	20	35	26	9	10	8	2	51	22	29	7,7	42,8	119,1	4,2	15606
39	26	13	17	10	7	27	16	11	22	12	10	12,1	34,0	55,7	15,0	12439
3	1	2	1	-	1	4	3	1	7	3	4	36,4	5,5	180,8	20,0	1989
-	-	-	5	1	4	1	1	-	-	-	-	7,7	-	-	-	-
12	5	7	2	2	-	13	5	8	8	4	4	17,3	8,6	42,0	20,2	3148
6	5	1	5	3	2	-	-	-	3	-	3	-	4,7	29,3	-	1698
8	3	5	3	2	1	8	4	4	7	4	3	16,7	8,2	62,2	18,0	2984
6	1	5	10	2	8	30	14	16	15	5	10	16,1	18,7	36,8	11,3	6843

Antal af de paa Syge-

Tabel XXXVI (Forts.).

	Til- bageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Mandal Bys Sygehus	3	2	1	95	46	49	98	48	50	59	29	30
Stavanger Amts —	11	5	6	152	73	79	163	78	85	76	34	42
— Bys —	79	44	35	712	332	380	791	376	415	475	233	242
Haugesund —	7	2	5	61	38	23	68	40	28	50	-	-
Bergens (kom.) Sygehus medicinske Af- deling	48	20	28	531	308	293	579	328	251	303	178	125
— — chirurgiske Af- deling	50	23	27	596	300	296	646	323	323	442	201	241
— — Afdeling paa Lungegaarden	71	37	34	310	190	120	381	227	154	147	99	48
Bergen Bys Sygehus tilsammen	169	80	89	1437	798	639	1606	878	728	892	478	414
Romsdals Amts Sygehus	11	6	5	180	101	79	191	107	84	117	64	53
Aalesunds kommunale —	2	1	1	20	7	13	22	8	14	6	3	3
Trondhjem Bys —	73	29	44	840	455	385	913	484	429	440	220	220
Indherreds —	22	12	10	382	241	141	404	253	151	299	185	114
Namdalens —	18	11	7	202	108	94	220	119	101	113	55	58
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	13	6	7	156	83	73	169	89	80	88	46	42
— — — Bodø	23	11	12	284	153	131	307	164	143	192	99	93
— — — Buksnes	22	14	8	238	140	98	260	154	106	173	101	72
Sulitjelma —	12	6	6	71	38	33	83	44	39	39	17	22
Tromsø — Tromsø	5	4	1	69	54	15	74	58	16	55	46	9
Karlso —	53	25	28	806	160	146	359	185	174	235	120	115
Finnmarkens Amts Sygehus i Hammer- fest	21	17	4	319	265	54	340	282	58	226	196	30
— — — Vardo	17	13	4	250	193	57	267	206	61	225	176	49
— — — Vadso	15	11	4	88	63	25	103	74	29	69	45	24
	Tilsammen			1749	865	884	15088	8329	6759	16837	9194	7643
Fiskesygehus i Vaero	-	-	-	21	21	-	21	21	-	16	16	-
— - Stene	-	-	-	76	76	-	76	76	-	66	66	-
— - Henningsvaer	-	-	-	24	24	-	24	24	-	15	15	-
— - Kabelvag	-	-	-	54	52	2	54	52	2	48	46	2
— - Skjervø	1	1	-	23	16	7	24	17	7	10	7	3
— - Gamvik (Tanen)	-	-	-	35	33	2	35	33	2	26	26	-
	Tilsammen			1	1	-	233	222	11	234	223	11
	Sum			1750	866	884	15321	8551	6770	17071	9417	7654
										9282	5170	4062

husene behandlede Syge.

Udgaaede			Dode.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortalit- ets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Aantal Forplei- ningsdage for hver Ud- skrevne.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnet. Ore.	Antallet af Forplei- nings- dage.			
i Bedring.	uhelbredede.		Tils. Md.		Kv.	Tils. Md.		Kv.	Tils. Md.	Kv.						
Tils. Md.	Kv.	Tils. Md.	Kv.	Tils. Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.								
25	13	12	7	3	4	3	-	3	4	3	1	3,2	6,2	24,1	-	2261
33	18	15	21	9	12	11	6	5	22	11	11	7,8	20,5	53,0	16,4	7473
132	52	80	43	18	25	60	31	29	81	42	39	8,5	76,4	39,3	9,1	27899
6	-	-	1	-	-	8	-	-	3	1	2	12,3	4,9	27,5	-	1786
114	67	47	70	39	31	53	28	25	39	16	23	9,8	62,8	42,5	-	22923
82	57	25	42	22	20	27	18	9	53	25	28	4,6	52,3	32,0	-	19010
64	32	32	37	20	17	60	37	23	73	39	34	19,5	71,2	84,6	7,1	26045
260	156	104	149	81	68	140	83	57	165	80	85	10,8	186,2	52,7	-	67978
25	17	8	15	9	6	18	11	7	16	6	10	10,3	19,8	41,3	18,9	7235
7	3	4	5	1	4	-	-	-	4	1	3	-	-	-	-	-
203	112	91	77	42	35	105	68	37	88	42	46	12,7	88,7	39,3	-	32396
35	22	13	9	6	3	23	14	9	38	26	12	6,3	45,8	45,7	10,6	16743
52	32	20	10	6	4	25	14	11	20	12	8	12,5	29,5	53,9	12,5	10775
44	27	17	17	5	12	16	10	6	4	1	3	9,7	16,5	36,5	13,8	6026
52	32	20	27	13	14	16	7	3	26	13	13	3,6	25,3	32,8	27,0	9231
33	21	12	7	3	4	23	15	8	24	14	10	9,7	23,5	36,3	29,3	8578
12	5	7	8	6	2	9	8	1	15	8	7	13,2	15,6	84,0	-	5714
10	4	6	4	3	1	2	2	-	3	3	-	2,8	4,2	21,8	-	1548
31	18	13	25	13	12	26	17	9	42	17	25	8,2	-	-	-	-
3	2	1	3	1	2	1	1	-	-	-	-	5,0	1,6	28,8	-	576
52	42	10	10	7	3	26	17	9	26	20	6	12,1	32,1	50,1	29,4	10710
10	8	2	2	2	-	19	15	4	11	5	6	7,4	20,1	28,7	28,0	7350
13	11	2	1	1	-	7	7	-	13	10	3	7,8	14,6	59,2	20,8	5326
2922	1656	1260	1233	642	590	1693	920	765	1888	943	945	11,3	1946,3	47,4	-	710399
4	4	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	0,8	13,5	33,6	283
4	4	-	-	-	-	4	4	-	2	2	-	2,7	2,4	11,7	-	866
6	6	-	2	2	-	1	1	-	-	-	-	4,2	1,2	18,5	-	444
3	3	-	1	1	-	2	2	-	-	-	-	3,7	2,7	18,0	-	976
8	6	2	2	2	-	4	2	2	-	-	-	16,7	1,1	17,0	0,26	407
8	6	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2,9	1,3	13,6	40,4	478
33	29	4	6	6	-	12	10	2	2	2	-	5,2	9,4	14,9	-	3454
2955	1685	1264	1239	648	590	1705	930	767	1890	945	945	11,2	1955,8	47,0	-	713853

Kjendte Døds-

Causes de décès par

Tabel XXXVII

Dodsaaersager. (Causes de décès).	Sum.	Mandkj. Kvindekj.	Kristiania. Akershus Amt.	Mandkj. Kvindekj.	Sørlandenes Amt.	Mandkj. Kvindekj.	Buskerud Amt.	Mandkj. Kvindekj.	Jarlsberg og Iarvik Amt.	Mandkj. Kvindekj.	Kristians Amt.
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.											
<i>I. Akute.</i>											
Exantematisk Tyfus											
Tyfoidefeber	174	8	3	1	7	4	2	1	1	5	3
Epid. Cerebrospinalmeningit	35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	118	8	5	1	8	10	9	7	6	7	1
Mæslinger	103	3	1	-	1	-	-	-	1	1	1
Difteri (Croup)	156	6	12	5	3	3	5	3	5	5	4
Kighoste	338	17	14	8	13	7	9	12	14	10	8
Influenza	201	11	33	7	6	2	12	8	4	3	6
Gigtfeber	84	1	12	4	4	-	2	2	4	3	1
Koldfeber	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Erysipelas, Phlegmone og Absces	91	5	5	3	2	1	4	4	3	2	2
Pyaemi og Septhaemi	171	7	6	8	3	3	3	2	3	6	4
Akut Diarré (Kolerine)	1797	241	241	59	53	72	47	65	50	39	34
Dysenteri	32	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-
Tetanus, Trismus	16	3	1	-	-	-	-	1	-	1	1
Aktinomykose	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Furunkel, Karbunkel	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Kroniske.</i>											
Tuberkulose (uden opgivet Sæde)											
a. Lunge	3	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
b. Tarmkanalen	4387	250	275	89	126	121	142	113	113	97	125
c. Ben og Led	146	6	7	-	2	6	5	4	6	4	10
d. Urin- og Kjonsorganer	133	9	3	1	1	2	5	3	4	4	3
e. Lymfekjertler (Skrofulose)	38	-	3	1	-	1	-	6	-	1	1
f. Andre Organer	48	3	3	-	2	1	2	-	-	-	-
g. Tuberkulos Meningit	84	10	11	5	5	5	4	-	1	2	3
h. Miliartuberkulose	820	27	44	17	14	26	23	21	16	24	15
Spedalskhed	66	2	3	1	3	-	2	3	3	3	2
Syfilis	32	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Kraft :											
1. Carcinom (uden opgiv. Sæde)	81	2	1	6	5	3	6	-	6	5	-
a. Mayen	1212	67	46	40	33	36	31	41	36	58	51
b. Leveren	142	6	7	10	5	7	6	8	5	3	10
c. Brystkjertelen	69	-	10	-	-	-	4	-	4	-	3
d. Kjonsorganerne	130	1	27	-	3	-	5	-	10	1	7
e. Andre Organer	376	22	25	8	3	19	11	14	14	12	7
2. Sarkom (uden opgiv. Sæde)	5	2	1	-	-	-	-	-	-	11	7
a. Bensystemet	48	1	1	2	2	1	2	2	1	2	2
b. Andre Steder	63	2	1	3	2	2	4	2	1	1	1
Skjorbug	11	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4
Sukkersyge	125	10	11	5	10	3	3	3	6	3	3
Pernicios Anæmi	65	4	5	3	2	2	4	3	2	2	2

aarsager.
départements.

Kjendte Døds-

Tabel XXXVII (Forts.).

Dedsaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Hedmarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Leukaemi, Pseudoleukaemi	15	2	-	1	-	-	-	1	-	1	-
Rakit	188	31	26	3	3	4	4	5	-	7	4
Krenisk Alkoholisme	10	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfodt Svaghed	1067	88	74	39	32	47	49	31	13	32	29
Alderdomssvaghed	3840	47	56	85	94	97	91	71	94	76	92
Anemi	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis et Rheum, chron.	20	2	4	-	-	-	-	1	2	-	-
Diabetes incipidus	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemofili	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-- Baseowi	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-- maeul. Werlhof. Purpura	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura haemorrhagica	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.											
<i>I. Hjerne og Ryggmarc.</i>											
Apoplexi og Hjernesomboli	1073	45	62	39	22	28	29	29	42	29	36
Suppurativ Meningit	310	26	23	3	31	13	10	5	10	14	10
Epilepsi	63	4	2	1	1	2	2	2	1	4	2
Kramper hos Smaabørn	437	33	24	24	10	18	20	10	15	14	10
Sindssygdomme	131	11	7	10	4	2	3	1	5	2	4
Andre Hjernesygdomme	195	20	9	7	4	12	6	5	6	5	4
Ryggmarvssygdomme	123	5	5	1	7	12	3	3	4	5	3
Andre Sygdomme i Centralnervesystemet	15	1	5	-	-	-	-	1	1	1	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>											
Endo- og Perikardit	34	2	1	1	1	1	2	1	1	1	2
Klappefeil og andre organiske Hjertesygdomme	1207	67	98	35	43	30	45	36	36	31	43
Hjerfelammelse	412	18	26	18	18	25	15	7	7	9	16
Arteriosklerose	136	14	11	5	-	3	2	6	2	3	2
Aneuryisma	18	4	-	1	-	-	-	-	-	2	-
Embolii, Thrombose, Flebit	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, Ascites	11	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Ruptura cordis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygd. i Cirkulationsorg.	13	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>											
Bronkit, akut	930	60	72	37	37	37	31	34	25	20	26
-- kronisk og Bronkiektasi	769	51	54	39	30	27	21	17	25	23	30
Pneumoni, kataralsk	492	52	31	14	4	15	23	11	7	20	11
-- crepus	1388	107	91	56	27	41	40	25	30	33	23
Lungegangraen	22	2	1	-	-	-	-	1	2	1	-
Pleurit, seros	59	1	1	4	3	2	1	2	1	5	1
-- purulent	29	2	-	-	-	2	1	2	1	1	1
Lungeemboli	131	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-

aarsager.

Kjendte Døds-

Tabel XXXVII (Forts.).

Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Buskerud Amt.		Jarlshorg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.
Asthma, Emfysem	15	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-
Lungeblødning	4	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Lungeodem	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Spasmus et oedema glottidis .	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygd. i Respirationsorg.	24	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>IV. Digestionskanalen.</i>															
Mave-Tarmkatarr	482	19	18	10	14	14	18	12	6	9	12	22	14	8	4
Mavesaar og Duodenalsaar .	107	11	5	1	3	2	3	4	1	2	6	3	1	5	2
Blindtarmbetingelæselse . . .	100	10	7	1	3	4	6	4	3	6	5	12	3	4	1
Diffus Peritonit	224	9	15	4	3	7	6	3	4	8	3	6	10	6	6
Indeklent Brok	77	4	3	1	1	2	5	1	3	1	3	2	5	1	2
Heus og Volvulus	187	3	8	8	2	6	-	3	7	7	5	5	6	6	3
Dilatatio ventriculi	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Stenosis pylori	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strictura oesophagi	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Digestions- kanalen	37	8	13	1	-	-	1	1	1	1	1	12	-	-	-
<i>V. Leveren.</i>															
Galdestenssygdom	17	1	5	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Leverkirrose	19	4	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	2	-	2
Andre Leversygdomme og Ikterus	70	6	12	4	1	3	1	1	1	1	-	1	3	-	2
<i>VI. Urinorganerne.</i>															
Cystit, Cystopyelonefrit, Cysto- pyelit	179	4	3	13	-	8	1	7	-	5	1	11	2	15	-
Morbus Brighti	636	20	42	22	21	15	10	20	12	17	11	14	15	21	21
Andre Nyre- og Urihveissyg- domme	157	6	7	4	4	14	10	1	-	4	4	8	3	3	2
<i>VII. Kjønsorganerne.</i>															
Sygd. i mandlige Kjønsorganer -- kvindelige --	18	10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
--	22	-	4	-	-	-	2	-	-	2	-	1	-	-	-
<i>VIII. Hud- og ydre Sygdomme.</i>															
Pemfigus hos Nyfødte	35	-	1	1	-	-	-	-	-	1	3	1	2	3	-
Senil Gangren	76	5	6	1	-	2	1	1	-	4	3	3	1	1	1
Ben- og Ledsygdomme	27	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Elephantiasis Arabum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Gangren	5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Hudsygdomme	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i denne Gruppe	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. Barselsygdomme.</i>															
Barselfeber	101	-	5	-	3	-	8	-	4	-	3	-	3	-	3
Barselkrampe	37	-	3	-	2	-	1	-	2	-	2	-	3	-	1
Embolii og Thrombose	13	-	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-

aarsager.

												Mandkj.	Bratsberg Amt.
												Kvindekj.	
29	16	8	9	15	7	23	17	15	12	12	1	Mandkj.	Nedenes Amt.
4	4	1	1	4	3	9	3	5	4	4	1	Kvindekj.	
1	1	3	6	1	2	1	2	3	1	1	1	Mandkj.	Lister og Man- dal Amt.
6	1	6	6	2	3	1	1	3	1	1	1	Kvindekj.	
1	1	2	6	2	8	13	7	12	12	12	1	Mandkj.	Stavanger Amt.
5	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Kvindekj.	
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Mandkj.	Bergen,
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Kvindekj.	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Mandkj.	Nordre Bergenhus Amt.
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Kvindekj.	Romsdals Amt.
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Mandkj.	Sondre Trondhjems Amt.
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Kvindekj.	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Mandkj.	Nordre Trondhjem Amt.
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Kvindekj.	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Mandkj.	Tromsø Amt.
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Kvindekj.	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Mandkj.	Finnmarkens Amt.
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Kvindekj.	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Ungivet.	

Kjendte Døds-

Tabel XXXVII (Forts.).

Dodsaaarsager. (Causes de décès.)	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Buskerud Amt.		Hedmarkens Amt.		Kristians Amt.				
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.			
Blodning	43	-	2	-	1	-	2	-	1	-	2	-	1			
Livmoderbristning	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Dystoki	12	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-			
Abort	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Hjertelammelse	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Illeus, Volvulus	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-			
Ukjendt Aarsag	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
D. Dannelsesfeil.																
Cyanose (medfødt)	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-			
Hjernemisdannelsse, Spina bifida	25	2	3	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1			
Ectopia viscerum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Andre Dannelsesfeil	16	1	-	-	-	-	1	-	1	1	3	-	-			
E. Andre Aarsager.																
Abscessus mediastini antie	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-			
Acanthosis nigricans	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Amyloiddegeneration	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Febris	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Fistula stercoralis	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-			
Forblodning	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Coma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Nervegigt	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Omphalitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Otitis media	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Tumor	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-			
Tumor colli	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Tumor mediastini	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Udmattelse	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Ulcus calcanei	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
— cruris	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-			
Vitia organica abdominis	29	-	-	1	-	-	-	3	1	3	-	-	-			
— pectoris	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
Tilsammen		27324	1594	1700	785	718	834	833	697	687	701	701	749	808	616	601
F. Unaturlig Død.																
Akut Alkoholforgiftning	13	12	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Andre Forgiftninger	20	7	1	-	1	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	
Drukning	585	7	1	22	4	21	6	12	2	23	5	12	2	4	3	
Forfrysning	11	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	
Forbrænding	60	4	4	3	1	2	1	2	1	2	2	3	4	1	1	
Andre Ulykkestilfælde	271	33	14	13	3	12	4	12	1	11	2	7	5	9	-	
Drab og Mord	12	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	2	-	
Selvmord	123	15	1	6	2	8	4	1	6	8	8	4	4	1	1	
Sum		28419	1663	1721	829	729	880	849	727	691	754	710	781	819	638	606

Kjøn- og Aldersopgaver

Causes de décès

Tabel XXXVIII.	Sum.	De vigtigste Døds- aarsager Forhold i pct. til samtlige opgivne Døds- aarsager ved Sygd	Fordeling paa Kjøn (par sexe).	0-1 Aar.		1-5 Aar.		5-10 Aar.		10-15 Aar.			
				Mandkj.	Kvindekj.	Opgivet	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.													
<i>I. Akute.</i>													
Exantematisk Tyfus . . .	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-			
Tyfoidfeber	174	0,6	100	74	-	-	1	1	3	6	3		
Epidemisk Cerebrospinalmeningit	35	0,1	14	21	-	2	1	1	3	3	7		
Skarlagerstæber	118	0,4	56	62	-	6	8	35	36	12	15		
Maeslinger	103	0,4	44	59	-	14	16	26	31	3	6		
Difteri (Croup)	156	0,6	75	81	-	9	6	30	31	20	28		
Kighoste	338	1,2	155	183	-	83	102	60	72	10	7		
Influenza	201	0,7	81	120	-	9	7	9	5	3	1		
Gigtfeber	84	0,3	41	43	-	-	2	3	5	3	6		
Koldfeber	5	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-		
Erysipelas, Phlegmone og Absces	91	0,3	51	40	-	10	13	2	3	1	1		
Pvaemi og Septaemi . . .	171	0,6	100	71	-	5	9	2	3	8	12		
Akut Diarré (Kolerine)	1797	6,6	929	868	-	559	499	190	194	36	21		
Dysenteri	32	0,1	14	18	-	-	6	3	2	3	1		
Tetanus, Trismus	16	-	12	4	-	-	1	1	-	1	2		
Aktinomykose	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-		
Furunkel, Karbunkel . . .	2	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-		
<i>II. Kroniske.</i>													
Tuberkulose (uden opgivet Sæde)	3	-	2	1	-	-	1	-	-	-	-		
a. Lungerne	4337	15,9	2045	2292	-	23	16	50	45	40	67		
b. Tarmkanalen	146	0,5	73	73	-	6	1	12	10	10	6		
c. Ben og Led	133	0,5	78	55	-	-	-	2	4	6	6		
d. Urin- og Kjonsorg. . .	38	0,1	19	19	-	-	-	-	-	-	1		
e. Lymfekjertler (Skro- fulose)	48	0,2	24	24	-	5	5	10	3	2	3		
f. Andre Organer	84	0,3	39	45	-	1	4	4	3	6	5		
g. Tuberkulos Meningit	820	3,0	390	430	-	84	81	129	155	73	73		
h. Miliartuberkulose . . .	66	0,2	28	38	-	1	4	4	4	2	4		
Spedalskhed	32	0,1	18	14	-	-	-	-	-	-	-		
Syphilis	63	0,2	39	24	-	28	14	-	-	-	-		
Kraft:													
1. Carcinom (uden op- givet Sæde)	81	0,3	41	40	-	-	-	-	-	-	-		
a. Maven	1212	4,4	666	546	-	-	-	-	-	-	-		
b. Leveren	142	0,5	88	54	-	-	-	-	-	-	-		
c. Brystkjertelen . . .	69	0,3	-	69	-	-	-	-	-	-	-		
d. Kjonsorganerne . . .	130	0,5	7	123	-	-	-	-	-	-	-		
e. Andre Organer . . .	376	1,4	207	169	-	-	1	1	-	-	-		
2. Sarkom (uden opgivet Sæde)	5	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-		
a. Bensystemet	48	0,2	24	24	-	1	1	1	1	-	1		
b. Andre Steder . . .	63	0,2	26	37	-	1	1	1	1	-	2		

ved kjendte Dødsaaersager.

par sexe et âge.

Fordeling paa Alder (par âge).										Alder er opgivet for					
15–20 Aar.	20–30 Aar.	30–40 Aar.	40–50 Aar.	50–60 Aar.	60–70 Aar.	70–80 Aar.	80–90 Aar.	90–100 Aar.	Over 100 Aar.						
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
10	17	36	21	20	7	10	5	6	6	4	3	1	100	74	2
2	2	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	1	14	21	
1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	56	62	
1	-	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	44	59	
3	3	6	2	3	2	4	6	8	7	5	11	8	75	81	
3	-	-	2	2	3	8	2	-	1	1	3	12	155	183	
5	5	1	5	7	12	3	14	7	10	8	14	18	81	120	
5	-	4	11	7	12	12	14	7	10	20	15	35	44	43	
1	1	6	3	8	3	5	5	10	10	20	23	37	4	4	
3	-	1	2	2	-	1	1	1	1	1	1	1	4	1	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	51	40	
253	317	675	585	343	428	246	281	156	214	121	127	56	62	8	2
10	13	12	18	6	2	2	10	4	1	4	1	1	1	12	2291
13	3	28	14	6	7	6	4	5	5	2	3	1	1	1	73
1	1	3	8	7	2	5	2	2	3	1	2	4	1	1	55
1	5	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	19
6	1	7	9	4	4	4	3	2	2	1	1	1	1	1	19
33	33	17	25	5	5	4	4	6	3	1	4	1	1	1	24
3	5	7	5	1	3	3	1	4	2	3	2	1	1	1	24
12	1	-	-	1	1	5	5	6	11	13	9	13	9	5	24
1	4	2	2	16	13	64	59	139	121	220	158	190	152	31	24
-	-	-	-	2	1	8	7	17	15	28	10	22	14	11	39
-	-	-	-	-	-	8	-	12	-	20	-	16	-	4	45
-	-	-	-	-	-	11	-	30	2	28	-	29	5	9	389
-	-	-	-	-	-	15	20	36	24	70	52	61	54	18	430
2	3	3	4	1	2	5	5	4	3	3	10	6	3	1	7
2	-	2	4	1	5	15	20	36	24	70	52	61	54	18	123
2	3	3	4	1	2	5	5	4	3	3	10	6	3	1	7
2	-	2	4	1	5	15	20	36	24	70	52	61	54	18	207
2	3	3	4	1	2	5	5	4	3	3	10	6	3	1	26
2	-	2	4	1	5	15	20	36	24	70	52	61	54	18	26
2	3	3	4	1	2	5	5	4	3	3	10	6	3	1	26
2	-	2	4	1	5	15	20	36	24	70	52	61	54	18	37

Kjøn- og Aldersopgaver

Tabel XXXVIII (Forts.).

Tabel XXXVIII (Forts.).	Sum.	De vigtigste Dods- aarsagers Forhold i p.Ct. til samtlige opgivne Dods- aarsager ved Sygd.	Fordeling paa Kjon (par sexe).	0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
				Mandkj.	Kvindekj.	Løgivet.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.
Skjorbug	11	-	6 5	-	-	1	-	-	-	-	-
Sukkersyge	125	0,5	64 61	-	-	-	4	3	3	6	6
Pernicios Anæmi	65	0,2	31 34	-	-	12	1	3	-	3	4
Leukaemi og Pseudoleuk.	15	-	7 8	-	-	-	-	1	2	1	2
Rakit	188	0,7	120 68	-	51	33	63	33	2	2	-
Kronisk Alkoholisme	10	-	9 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt Svaghed	1067	3,9	589 478	-	583	468	5	9	-	-	1
Alderdomssvaghed	3840	14,1	1736 2104	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmi	1	-	- 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis et Rheumatismus chron.	20	-	6 14	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes insipidus	1	-	- 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmofili	5	-	5 -	-	1	-	4	-	-	-	-
Morbus Addisoni	4	-	2 2	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	3	-	- 3	-	-	-	-	-	-	1	-
— maculosus Werlhofi og Purpura	2	-	- 2	-	-	-	-	1	-	-	-
Purpura hæmorrhagica	1	-	1 -	-	-	-	-	-	-	1	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.											
<i>I. Hjerne og Rygmarv.</i>											
Apopleksi og Hjerneremboli	1073	3,9	526 547	-	-	-	-	1	1	1	1
Suppurativ Meningit	310	1,1	166 144	-	38	21	41	38	12	22	13
Epilepsi	68	0,2	36 27	-	-	-	2	1	1	3	5
Kramper hos Smaabørn	437	1,6	256 181	-	221	148	34	32	-	-	1
Sindssygdomme	131	0,5	73 58	-	-	-	-	-	-	-	2
Andre Hjernesygdomme	195	0,7	114 81	-	13	5	7	11	1	4	7
Rygmarssygdomme	123	0,5	70 53	-	2	3	2	2	3	2	1
Andre Sygdomme i Central- nervesystemet	15	-	5 10	-	-	-	-	1	1	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>											
Endo- og Perikardit	34	0,1	16 18	-	-	3	1	2	-	2	4
Klappefejl og andre org. Hjertesygdomme	1207	4,4	552 655	-	6	3	8	2	15	15	20
Hjerteklumelse	412	1,5	204 208	-	3	2	2	1	3	6	3
Arteriosklerose	136	0,5	81 55	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	18	0,1	15 3	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolii, Thrombose, Flebit	5	-	1 4	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrops, Ascites	11	-	2 9	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura cordis	1	-	- 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Cir- kulationsorganerne	13	-	6 7	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>											
Bronkit, akut	930	3,4	470 460	-	275	218	117	119	13	9	4
— , kronisk og Bronki- ektasi	769	2,8	372 397	-	4	5	4	4	1	1	1
Pneumoni, katarralsk	492	1,8	257 235	-	136	104	75	70	6	15	2
— , croupos	1388	5,1	739 649	-	83	53	61	65	14	12	19
Lungeorganerne	22	0,1	13 9	-	-	-	-	2	-	2	-

ved kjendte Dødsaaarsager.

Fordeling paa Alder (par âge).

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Alder er opgivet for		
Mandkj. Kvindekj.																				
3	12	5	9	8	6	4	6	7	12	4	6	3	6	4	11	12	6	5		
1	1	2	6	5	5	1	1	1	2	2	2	1	1	1	8	12	64	61		
1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	31	34		
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	120	68		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	589	478		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	14		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1		
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
10	10	19	12	10	9	8	9	9	4	3	3	2	3	3	12	12	526	546		
5	1	11	5	2	3	4	6	-	4	3	1	3	2	-	-	-	166	144		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	27		
4	-	9	8	9	9	9	15	6	11	3	7	13	8	14	8	5	-	256	181	
2	4	9	2	8	6	12	8	22	12	16	11	14	8	1	4	1	-	73	58	
5	1	9	4	1	3	9	11	8	4	15	11	15	11	-	1	-	-	112	81	
-	1	-	1	1	-	-	-	1	1	2	3	1	2	-	-	-	-	70	53	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	10		
2	1	4	2	2	2	-	1	-	1	-	4	1	1	-	-	-	-	16	18	
27	25	39	45	32	55	39	60	77	59	107	134	138	167	42	62	1	4	551	654	
4	1	11	11	10	11	19	23	35	30	45	49	46	53	22	18	1	2	204	208	
-	-	-	1	-	-	2	-	4	1	21	14	37	25	16	13	1	1	81	55	
-	-	-	1	-	-	3	-	6	1	3	-	1	-	-	-	-	15	3		
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	2	1	4	-	2	-	1	4		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	9		
-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	2	3	1	-	-	1	-	-	1		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	7		
2	3	3	2	1	3	3	4	6	12	13	19	16	38	17	26	-	3	-	470	459
1	1	-	-	5	8	8	9	33	35	87	92	160	167	64	70	1	4	-	369	396
-	-	-	1	2	1	3	2	5	3	7	10	17	14	2	10	1	2	-	256	235
9	7	35	33	52	44	63	54	90	68	115	102	145	147	50	51	3	5	-	739	649
-	3	3	3	-	2	1	1	1	1	2	2	2	2	-	-	-	-	13	9	

Kjøn- og Aldersopgaver

Tabel XXXVIII (Forts.). Dødsaaersager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Dods- aarsagers Forhold i pct. til samtlige opgivne Dods- aarsager ved Sygd.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0-1 Aar.	1-5 Aar.	5-10 Aar.	10-15 Aar.				
			Mandkj.	Kvindekj.								
Pleurit, seros.....	59	0,2	29	30	3	1	1	2	1	1	1	
— , purulent	29	0,1	21	8	1	-	1	2	1	1	1	
Lungeemboli	13	-	4	9	-	-	-	-	-	-	-	
Asthma, Emfysem	15	-	11	4	-	-	-	-	-	-	-	
Lungeblødning	4	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	
Lungeødem	7	-	3	4	-	-	1	-	1	-	-	
Spasmus et oedema glottidis	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Andre Sygdomme i Respirationsorganerne	24	-	13	11	1	2	1	1	-	-	-	
<i>IV. Digestionskanalen.</i>												
Mave-Tarmkatarr	482	1,8	269	213	128	93	40	27	6	8	1	4
Mavesaar og Duodenalsaar	107	0,4	51	56	1	-	-	1	1	-	1	1
Blindtarmbetændelse	100	0,4	47	53	-	-	1	2	1	1	4	3
Diffus Peritonit	224	0,8	101	123	4	11	8	7	9	7	5	4
Indeklemmt Brok	77	0,3	36	41	4	-	4	-	-	-	-	-
Heus og Volvulus	187	0,7	116	71	4	5	4	1	-	-	-	-
Dilatatio ventriculi	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Stenosis pylori	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Strictura oesophagi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Digestionskanalen	37	-	14	23	2	4	1	2	-	-	-	-
<i>V. Leveren.</i>												
Galdestensygdom	17	0,1	2	15	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverkirrose	19	0,1	12	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Leversygdomme og Ikterus	70	0,3	41	29	17	7	1	-	-	-	-	-
<i>VI. Urinorganerne.</i>												
Cysttit, Cystopyelonefrit, Cystopyelit	179	0,7	152	27	1	2	-	-	-	-	-	-
Morbus Brighti	636	2,3	343	293	3	3	7	3	10	8	8	10
Andre Nyre- og Urinveis- sygdomme	157	0,6	99	58	-	1	3	3	2	1	2	2
<i>VII. Kjønsorganerne.</i>												
Sygl. i mandl. Kjønsorg.	18	0,1	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - kvindelige —	22	0,1	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>VIII. Hud- og ydre Sygdomme.</i>												
Penfigus hos Nyfodte	35	0,1	14	21	14	21	-	-	-	-	-	-
Senil Gangren	76	0,3	37	39	-	-	-	-	-	-	-	-
Ben- og Ledsygdomme	27	0,1	18	9	-	-	3	-	-	-	-	-
Elephantiasis Arabum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangræn	5	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hudsygdomme	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i denne Gruppe	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-

ved kjendte Dødsartsager.

Fordeling paa Alder (par âge).												Alder er opgivet for							
15-20 Aar.		20-30 Aar.		30-40 Aar.		40-50 Aar.		50-60 Aar.		60-70 Aar.		70-80 Aar.		80-90 Aar.		90-100 Aar.		Mandkj. Kvindekj.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
3	1	1	4	2	1	7	2	3	6	4	6	1	1	4	3	1	1	1	29
2	1	1	3	1	1	12	12	3	3	12	12	1	1	12	12	1	1	21	
1	1	1	1	1	1	12	12	1	1	12	12	1	1	12	12	1	1	4	
1	1	1	1	1	1	12	12	1	1	12	12	1	1	12	12	1	1	11	
1	1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	3	2	2	2	2	2	13	
2	5	5	1	4	8	5	5	19	10	22	18	27	24	15	7	1	1	11	
4	8	6	11	7	11	6	10	10	5	12	9	7	9	1	1	1	1	269	
2	5	10	7	6	7	10	9	3	5	6	3	12	8	2	3	3	3	51	
1	1	16	20	10	16	10	15	9	13	14	14	9	14	4	3	1	1	47	
1	8	2	10	6	10	10	10	16	12	21	10	29	20	10	4	1	1	101	
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	36	
1	1	1	1	2	1	2	4	3	3	6	3	1	1	1	1	1	1	116	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
1	1	1	1	2	1	2	4	3	3	6	3	1	1	1	1	1	1	14	
1	1	1	1	1	2	1	2	4	3	6	3	1	1	1	1	1	1	23	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	15	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	7	
1	1	1	2	3	3	3	3	5	4	1	4	8	5	2	2	2	2	41	
1	1	1	2	3	3	3	3	5	4	1	4	8	5	2	2	2	2	29	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	41	
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	152	
8	9	26	28	34	28	2	55	41	47	55	17	6	78	5	48	7	1	1	343
12	4	5	4	5	7	4	8	6	6	19	10	35	8	15	3	1	1	99	
12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	12	57
12	1	1	2	1	1	1	1	5	1	4	3	20	18	9	14	4	2	18	
12	1	1	2	1	1	1	1	5	1	4	3	1	2	1	1	1	2	22	
12	1	1	2	1	1	1	1	5	1	4	3	1	2	1	1	1	2	14	
12	1	1	2	1	1	1	1	5	1	4	3	1	2	1	1	1	2	21	
12	1	1	2	1	1	1	1	5	1	4	3	1	2	1	1	1	2	39	
12	1	1	2	1	1	1	1	5	1	4	3	1	2	1	1	1	2	9	
12	1	1	2	1	1	1	1	5	1	4	3	1	2	1	1	1	2	5	
12	1	1	2	1	1	1	1	5	1	4	3	1	2	1	1	1	2	2	

Kjøn- og Aldersopgaver

Tabel XXXVIII (Forts.).	Sum.	De vigtigste Døds- aarsagers Forhold i pct. til samtlige opgivne Døds- aarsager ved Sygd.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).	0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
				Mandkj.	Kvindeskj.	Ungivet.	Mandkj.	Kvindeskj.	Mandkj.	Kvindeskj.	Mandkj.
C. Barselsygdomme.											
Barselfeber	101	0,4	-	101	-	-	-	-	-	-	
Barselkrampe	37	0,1	-	37	-	-	-	-	-	-	
Emboli og Thrombose . . .	13	-	-	13	-	-	-	-	-	-	
Bledning	43	0,2	-	43	-	-	-	-	-	-	
Livmoderbristning	6	-	-	6	-	-	-	-	-	-	
Dystoki	12	-	-	12	-	-	-	-	-	-	
Abort	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
Hjertelammelse	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
Illeus, Volvulus	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Ukjendt Aarsag	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
D. Dannelsesfeil.											
Cyanose (medfødt)	5	-	3	2	-	3	2	-	-	-	
Hjernemisidannelse, Spina bifida	25	-	13	12	-	10	12	1	1	1	
Ectopia viscerum	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	
Andre Dannelsesfeil	16	-	8	8	-	7	5	1	1	-	
E. Andre Aarsager.											
Abscessus mediastini antie	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	
Acanthosis nigricans	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Amyloiddegeneration	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Febris	3	-	-	3	-	-	2	-	-	-	
Fistula stercoralis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Forblødning	2	-	2	-	-	1	-	1	-	-	
Coma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Nervegikt	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Omphalitis	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	
Otitis media	2	-	1	1	-	-	-	1	-	-	
Tumor	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Tumor colli	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	
Tumor mediastini	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Udmattelse	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Ulcus calcanei	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Ulens cruris	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Vitia organica abdominis	29	-	9	20	-	1	-	1	-	1	
Vitia organica pectoris	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen		27324	-	13564 13760	-	2518 2025	1090 1067	366 398	302 359		
F. Unaturlig Død.											
Akut Alkoholforgiftning	13	-	11	2	-	-	-	-	-	1	
Andre Forgiftninger	20	-	15	5	-	-	5	1	1	-	
Drukning	585	-	502	69 14	1	4	47	22	36	4 34 13	
Forfrysning	11	-	9	2	-	-	1	-	-	-	
Forbrænding	60	-	34	26	-	2	2	20 13	2 3	1	
Andre Ulykkestilfælde	271	-	212	59	-	5	5	14 13	12	2 7	
Drah og Mord	12	-	10	2	-	1	1	-	-	1	
Selvmord	123	-	105	18	-	-	-	-	-	-	
Sum		28412	-	14462 13943	14	2527 2037	1178 1116	417 407	345 376		

ved kjendte Dødsaaarsager.

Fordeling paa Alder (par åge).

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Alder er opgivet for			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Kvindekj.																	
462	534	1078	1045	700	905	776	910	961	978	1388	1315	2145	2173	1549	1707	208	324	1	7	13544	13747
73	7	143	7	69	5	37	4	30	1	17	1	7	1	1	1	1	1	1	11	2	
26	1	45	1	50	3	11	4	15	4	11	8	11	6	12	8	3	1	15	5		
1	1	10	1	18	1	18	7	29	4	14	1	12	2	12	1	1	1	9	2		
563	543	1289	1057	846	917	845	927	1041	986	1439	1329	2179	2184	1558	1716	208	327	1	7	14436	13929

Kjendte Døds-

Causes de décès

Tabel XXXIX.

Dødsårsager.
(Causes de décès).

	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige opgivne Dødsårsager ved syge- domme.													
		I Kristiania.	II Drobak.	III Son, Holen, Hvitsten. Moss.	IV Fredrikshald. Drammen. Hønefoss.	V Aasgaardstrand. Holmestrand.	VI Kongsvinger. Hamar.	VII Gjovik. Lillehammer.	VIII Skiens. Porsgrunn. Brevik.						
A. Infektions-, Er- nærings- og konsti- tutionelle Syg- domme.															
<i>I. Akute.</i>															
Tyfoidefeber	54	0,6	11	-	-	-	2	3	-	-	1	-	-	-	-
Epidemisk Cerebro- spinalmeningit	9	0,1	-	-	-	-	5	1	3	4	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	41	0,5	13	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-
Mæslinger	66	0,7	4	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	54	0,6	18	-	-	1	1	2	-	1	-	-	-	-	1
Kighoste	120	1,3	31	1	-	1	1	3	1	16	-	1	2	-	-
Influenza	87	1,0	44	-	-	1	2	3	2	5	1	12	1	-	-
Gigtfeber	12	0,1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Koldfeber	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Erysipelas, Phleg- mone og Absces	34	0,4	10	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Pyaemi og Septhaemi	38	0,4	13	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	-	1
Akut Diarre (Kole- rine)	1042	11,5	482	-	-	11	2	18	26	37	4	5	6	3	-
Dysenteri	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tetanus, Trismus	5	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aktinomykose	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Furunkel, Karbunkl.	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Kroniske.</i>															
Tuberkulose :															
a. Lungerne	1470	16,2	525	5	3	17	13	36	29	54	2	15	11	12	1
b. Tarmkanalen	60	0,7	13	1	-	-	5	1	1	1	-	1	2	1	5
c. Ben og Led	30	0,3	12	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	1	2
d. Urin- og Kjøns- organer	6	0,1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Lymfekjertler (Skrofulose)	17	0,2	6	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
f. Andre Organer	31	0,3	21	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
g. Tuberkuløs Me- ninginit	285	3,2	71	1	-	4	2	10	5	9	1	1	2	-	2
h. Miliärtuberku- lose	29	0,3	5	1	-	2	-	-	1	-	1	-	-	-	1

aarsager i Byerne.

dans les villes.

Kjendte Døds-

Tabel XXXIX (Forts.).	Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige dødsaaarsager ved Sygd.													
			I Kristiania.	II Drobak. Søn, Hølen, Kriftston.	III Moss. Sandborg. Fredrikstad. Frederikshald.	IV Drammen. Hønefoss. Kongsberg.	V Tonsberg. Horten. Ausgårdstrand.	VI Holmestrand. Svelvik.	VII Sandefjord. Larvik.	VIII Kongsvinger. Hamar. Gjøvik.	VIII Skien. Porsgrund.	Brevik.				
Spedalskhed	18	0,2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	43	0,5	20	-	1	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Kraeft:																
1. Carcinom (uden opg. Sæde)	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	4	5	-	-	-	-
a. Maven	302	3,3	113	1	2	6	3	8	3	13	1	12	-	-	-	-
b. Leveren	44	0,5	13	-	1	1	-	3	1	5	-	-	1	1	-	-
c. Brystkjer- telen	26	0,3	10	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
d. Kjønsorga- nerne	65	0,7	28	-	-	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
e. Andre Or- ganer	128	1,4	47	-	-	1	-	1	2	6	-	1	1	-	-	-
2. Sarkom (uden opg. Sæde)	3	-	3	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
a. Bensystemet	11	0,1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
b. Andre Steder	15	0,2	3	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Skjorbug	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sukkersyge	52	0,6	21	-	-	1	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-
Pernicies Anaemi	21	0,2	9	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Leukaemi og Pseu- doleukæmi	6	0,1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rakit	94	1,0	57	-	-	2	1	2	-	2	-	2	-	-	-	-
Kron. Alkoholisme	7	0,1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt Svaghed	402	4,4	162	1	-	15	5	8	9	8	2	-	3	8	-	1
Alderdomssvaghed	530	5,8	103	1	-	5	3	15	18	26	-	6	7	10	-	1
Arthritis, Rheum. chronicus	7	-	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Hæmofili	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Morbus Addisoni	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— mac. Werl- hofi, Purpura	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura haemorr- hagica	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.																
I. Hjerne og Ryg- mave.																
Apopleksi og Hjerne- emboli	400	4,4	107	1	-	3	2	6	10	14	1	13	8	5	-	1
Suppurativ Meningit	129	1,4	49	-	-	2	3	2	-	5	1	1	1	3	-	1
Epilepsi	16	0,2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Kramper hos Smaa- born	170	1,9	57	-	-	2	1	3	5	10	1	-	-	4	-	2
Sindssygdomme	41	0,5	18	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	1

aarsager i Byerne.

				Kragerø.				
				Langesund.				
				Stathelle.				
				Osterør.				
				Tvedstrand.				
				IX				
				Arendal.				
				Grimstad.				
				Lillesand.				
				Kristiansand.				
				X				
				Mandal.				
				Farsund.				
				Flekkefjord.				
				XI				
				Sogndal.				
				Egersund.				
				Sandnes.				
				Stavanger.				
				XII				
				Skudeneshavn.				
				Kopervik.				
				Haugesund.				
				XIII				
				Bergen.				
				XIV				
				Floro.				
				XV				
				Aalesund.				
				Molde.				
				XVI				
				Kristiansund.				
				XVII				
				Trondhjem.				
				XVIII				
				Levanger.				
				XIX				
				Sænker.				
				XX				
				Nansos.				
				Mosigen.				
				Bodo.				
				X				
				Tromsø.				
				Hammerfest.				
				Vardø.				
				Vadsø.				

Kjendte Døds-

Tabel XXXIX
(Forts.).Dødsårsager.
(Causes de décès).

	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige dødsårsager ved Sydg.																							
		I. Kristiania.	II. Oslo.	III. Moss.	Sarpsborg.	Frederikstad.	IV. Fredrikshald.	Bramnen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Tonshavn.	Horten.	Augsjordstrand.	V. Holmestrand.	Svelvik.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	VII. Lillehammer.	VIII. Skien.	Porsgrund.	Brevik.	
Andre Hjernesygdomme	79	0,9	29	- -	1	-	1	-	6	1	2	1	3	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1		
Rygmarvssyggdomme	41	0,5	10	- 1	1	2	2	2	1	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
Andre Sygdomme i Centralnervesyst.	9	-	6	- -	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>																									
Endo- og Perikardit	16	0,2	3	- -	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-		
Klappefeil og andre organiske Hjertesygdomme	436	4,8	165	2 1	11	3	9	11	16	3	4	6	5	-	-	-	1	7	6	3	2	2	2		
Hjertelammelse	153	1,7	44	- -	5	6	2	-	5	1	1	2	2	-	-	-	1	1	1	1	1	1	1		
Arteriosklerose	82	0,9	25	- -	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Aneurysma	11	0,1	4	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Emboli, Thrombose, Flebit	1	-	-	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Hydrops, Ascites	2	-	-	- -	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	2	2	2		
Ruptura cordis	1	-	-	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Andre Sygdomme i Circulationsorg.	12	-	11	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
<i>III. Respirationsorganerne.</i>																									
Bronkit, akut	334	3,7	132	- 1	6	2	10	6	18	2	5	1	4	-	3	1	6	1	2	1	1	14	7	1	
—, kronisk og Bronkicktasi	257	2,8	105	- 1	6	-	2	6	15	-	4	2	4	-	1	-	9	1	1	1	2	-	3	1	
Pneumoni, kataralsk	206	2,3	83	1 1	1	6	4	4	1	1	-	1	2	-	-	3	7	-	4	1	-	2	4	1	
— croupes	464	5,1	198	2 1	3	3	7	4	20	1	3	2	7	-	1	2	1	3	2	12	5	1	17	4	1
Lungegangren	10	0,1	3	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Pleurit, seros	7	0,1	2	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
— purulent	6	0,1	2	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lungeemboli	2	-	2	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Asthma, Emfysem	1	-	-	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Lungeodeme	5	-	-	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre Sygdomme i Respirationsorg.	22	-	20	- -	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
<i>IV. Digestionskanalen.</i>																									
Mave-og Tarmkatarr	141	1,5	37	- -	-	10	-	2	5	-	1	2	5	-	-	-	2	3	1	1	-	2	8	3	
Mavesaar og Duodenalsaar	37	0,4	16	- -	1	1	-	-	1	-	-	1	1	-	1	-	1	1	-	-	-	1	-	-	
Blindtarmbetændelse	38	0,4	17	- -	1	-	-	2	3	3	-	1	1	-	1	-	1	-	1	-	2	-	-	-	
Difus Peritonit	77	0,8	24	- -	2	-	-	3	1	-	-	2	3	-	1	-	1	-	1	-	4	-	-	-	

aarsager i Byerne.

Kjendte Døds-

Tabel XXXIX (Forts.).		Tilsammen.	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
		Forhold i Procent til samtlige angivne Dødsarsager ved Sygdomme	Kristiania.	Drobak.	Son, Halden, Hvitsten, Moss.	Sarpsborg. Fredrikstad.	Drammen. Hønefoss.	Tonsherg. Horten.	Aasgaardstrand.	Skiens.
Indeklent Brok	19	0,2	7	-	-	-	1	1	1	-
Hæus og Volvulus	36	0,4	11	-	-	1	3	2	-	-
Stenosis pylori	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Andre Sygdomme i Digestionskanalen	25	-	21	-	1	-	1	-	-	-
<i>V. Leveren.</i>										
Galdestensygdom	12	0,1	6	-	-	1	-	-	-	-
Leverkirrose	9	0,1	4	-	-	-	1	-	-	-
Andre Leversyg- domme og Ikterus	31	0,3	18	-	-	-	-	1	-	-
<i>VI. Urinorganerne.</i>										
Cystit, Cystopyelo- nefrit, Cystopyelit	35	0,4	7	-	-	1	2	1	-	-
Morbus Brighti	197	2,2	62	-	1	3	3	9	2	1
Andre Nyre- og Urin- veissygdomme	32	0,4	13	-	-	1	3	6	1	3
<i>VII. Kjøns- organerne.</i>										
Sygd. i mandlige Kjønsorg.	10	0,1	10	-	-	-	-	-	-	-
-- - kvindelige Kjønsorg.	9	0,1	4	-	-	-	1	-	-	1
<i>VIII. Hud- og ydre Sygdomme.</i>										
Pemfigus hos Ny- føde	14	0,2	1	-	-	-	1	2	2	1
Senil Gangren	29	0,3	11	-	-	1	-	1	1	1
Ben- og Ledsgy- domme	18	0,2	1	-	-	-	1	-	-	-
Gangren	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i denne Gruppe	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. Barselsygdomme.</i>										
Barselfeber	20	0,2	5	-	-	1	1	1	1	1
Barselkrampe	15	0,2	8	-	-	-	1	-	-	-
Embolie og Thrombose	8	0,1	3	-	-	-	1	-	-	-
Blodning	7	0,1	2	-	-	-	1	-	-	1
Dystoki	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Abort	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

aarsager i Byerne.

Kjendte Døds-

Tabel XXXIX (Forts.).	Tilsammen.												Forhold i Procent til samtlige opgivne Dødsarsager ved Syget	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII				
	Son, Hølen, Hvitsen.	Moss.	Drobak.	Sarpsborg.	Fredriksstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Hønefoss.	Kongsberg.	Tonsberg.	Horten.	Aasgaardstrand.	Holmestrand.	Svelvik.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjovik.	Lillehammer.	Skien.	Porsgrund.	Brevik.		
D. Dannelsesfeil.																									
Cyanose (medfødt).	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Hjernemis dannelse,																									
Spina bifida	11	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre Dannelsesfeil	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
E. Andre Aarsager.																									
Absces i mediastin.																									
antie.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Febris	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Omphalitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Otitis media	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tumor colli	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Uleus calcanei	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vitia organica ab- dominis.	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen	9063	3294	2012	117	90	183	174	350	25	82	86	114	439	27	86	156	26	62	41	42	155	73	38		
F. Unaturlig Død.																									
Akut Alkoholfor- giftning	8	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Andre Forgiftninger	12	-	8	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Drukning	75	-	8	-	-	1	-	1	-	3	-	1	1	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	10	
Forfrysning	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Forbrænding	19	-	8	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	
Andre Ulykkestil- felde	97	-	47	-	-	1	1	-	5	2	-	-	1	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	1	
Drab og Mord	3	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	2	-	-	1	1	
Selvmord	48	-	16	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	2	-	-	1	-	
Tilsammen	9326	3384	2012	120	91	186	181	357	25	83	88	116	441	27	89	161	27	64	41	43	157	74	49		

aarsager i Byerne.

												Kragerø.
												Langesund.
												Stathelle.
												Osterisør.
												Tvedstrand.
												Arendal.
												Grimstad.
												Lillesand.
												Kristiansand.
												Mandal.
												Farsund.
												Flekkefjord.
												Sigdal.
												Egersund.
												Sandnes.
												Stavanger.
												Skudeneshavn.
												Kopervik.
												Haugesund.
												Bergen.
												Fidro.
												Alstund.
												Molde.
												Kristiansund.
												Tromsø.
												Trondhjem.
												Lævanger.
												Steinkjer.
												Namsos.
												Mosjøen.
												Bodø.
												Hammerfest.
												Vardo.
												Vadsø.
68	18	3	50	14	44	38	10	239	52	19	26	5 57 34 418 29 19 118 1051
6	2	2	1	1	12	2	1			1		135 24 187
1	1	1								6		649 17 37 40 21 68 133 33 63 37
71	20	3	54	14	50	39	12	243	54	19	30	5 57 34 430 30 19 122 1086
7										7		137 24 195 662 20 41 41 21 71 136 33 67 39

Kjøn- og Aldersopgaver ved Causes de décès par sexe

Tabel XL. Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.	Mandkj.	Kvindelkj.
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.													
I. Akute.													
Tyfoidefeber	54	34	20	-	-	1	2	2	2	2	1	3	
Epidemisk Cerebrospinalmeningit.....	9	1	8	-	1	-	2	1	2	-	1	-	1
Skarlagensfeber	41	22	19	1	-	13	11	8	5	-	1	-	1
Mæslinger	66	33	33	10	10	20	19	3	3	-	-	-	-
Difteri (Croup).....	54	21	33	2	1	10	21	6	8	2	3	1	-
Kighoste	120	53	67	29	34	23	29	1	4	-	-	-	-
Influenza	87	30	57	4	2	4	3	-	-	1	-	-	-
Gigtfeber	12	5	7	-	-	1	1	1	1	1	1	-	2
Koldfeber	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas, Phlegmone og Absces	34	19	15	4	8	-	1	-	1	-	-	-	1
Pyæmi og Septæmi	38	25	13	3	6	-	1	1	1	1	-	2	-
Akut Diarré (Kolerine)	1042	544	498	419	349	84	85	5	2	2	1	-	4
Dysenteri	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus, Trismus	5	4	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-
Aktinomykose	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Furunkel, Karbunkel	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
II. Kroniske.													
Tuberkulose:													
a. Lungerne	1470	727	743	10	6	26	23	11	22	26	43	74	105
b. Tarmkanalen	60	34	26	-	-	7	6	7	3	5	2	2	4
c. Ben og Led	30	22	8	-	-	2	1	2	1	3	-	2	2
d. Urin- og Kjønsorg..	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Lymfekjertler (Skrotulose)	17	9	8	2	2	2	2	3	1	1	1	-	2
f. Andre Organer	31	14	17	1	-	1	1	2	6	2	3	2	-
g. Tuberkulos Meningit	285	129	156	34	35	55	67	23	24	7	15	5	5
h. Miliærtuberkulose...	29	11	18	-	2	3	3	2	2	3	1	-	3
Spedalskhed	18	11	7	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Syphilis	43	27	16	19	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Kraft:													
1. Carcinom (uden opgi- vet Sæde)	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
a. Maven	302	160	142	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Leveren	44	23	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Brystkjertelen	26	-	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Kjønsorganerne ..	65	4	61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
e. Andre Organer	128	66	62	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Sarkom (uden opg. Sæde)	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
a. Bensystemet	11	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
b. Andre Steder	15	7	8	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Skjorbug	2	1	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
Sukkersyge	52	28	24	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-

kjendte Dødsarsager i Byerne.

et par âge dans les villes.

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Tabel XI. (Forts.). Dødsårsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0-1 Aar.	1-5 Aar.	5-10 Aar.	10-15 Aar.	15-20 Aar.
		Mandkji. Mandeksi.	Kvindkji. Kvindedeki.	Mandkji. Mandeksi.	Kvindkji. Kvindedeki.	Mandkji. Mandeksi.	Kvindkji. Kvindedeki.	Mandkji. Mandeksi.
Perniciøs Anæmi	21	8	13	1	1	-	-	1
Leukæmi og Pseudoleuk. . . .	6	5	1	-	-	1	-	1
Rakit.	94	58	36	31	19	27	17	-
Kronisk Alkoholisme	7	6	1	-	-	-	-	-
Medfødt Svaghed.	407	223	179	221	176	2	3	-
Alderdomssvaghed	530	211	319	-	-	-	-	-
Arthritis, Rheumatismus chronicus	7	2	5	-	-	-	-	-
Haemofili	2	2	-	1	-	-	-	-
Morbus Addisoni	2	-	2	-	-	-	-	-
— Basedowi	2	-	2	-	-	-	-	1
— maculosus Werl- hofi, Purpura	1	-	1	-	-	1	-	-
Purpura haemorrhagica	1	1	-	-	-	-	1	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.								
<i>I. Hjerne og Rygmarv.</i>								
Apoplexi og Hjernesemboli . .	400	181	219	-	-	-	1	1
Suppurativ Meningit.	129	68	61	23	13	14	19	9
Epilepsi	16	11	5	-	-	1	-	2
Kramper hos Smaabørn . . .	170	97	73	82	67	14	6	1
Sindssygdomme	41	23	18	-	-	-	-	2
Andre Hjernesygdomme . . .	79	48	31	6	-	5	4	2
Rygmarvssygdomme	41	22	19	-	3	1	-	2
Andre Sygdomme i Cen- tralnervesystemet	9	2	7	-	-	1	-	1
<i>II. Circulationsorganerne.</i>								
Endo- og Perikardit	16	9	7	-	-	2	1	1
Klappefeil og andre org. Hjertesygdomme	436	195	241	3	1	1	9	5
Hjertelammelse	153	74	79	3	2	1	2	1
Arteriosklerose	82	48	34	-	-	-	-	-
Aneuryisma	11	10	1	-	-	-	-	-
Embolii, Thrombose, Flebit.	1	1	-	-	-	-	-	-
Hydrops, Ascites	2	-	2	-	-	-	-	-
Ruptura cordis	1	-	1	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Circu- lationsorganerne	12	5	7	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne</i>								
Bronkit, akut	334	162	172	105	73	33	51	5
— , kronisk og Bron- kiektasi	257	120	137	4	4	4	1	1
Pneumoni, katarralsk . . .	206	113	93	67	41	32	29	2
— , croupos	464	239	225	39	37	33	29	5
Lungegangran	10	7	3	-	-	-	2	1
Pleurit, seros	7	2	5	-	-	1	-	1
— , purulent	6	4	2	-	-	1	1	-

kjendte Dødsarsager i Byerne.

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Tabel XL (Forts.).

Tabel XL. (Forts.).	Dodsaaersager. (Causes de décès)	Sum.	Fordeling paat Kjon (par sexe).		0-1 Aar.	1-5 Aar.	5-10 Aar.	10-15 Aar.	15-20 Aar.
			Mandki.	Kvindekj.					
			Mandki.	Kvindekj.					
Lungeemboli.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Asthma, Emfysem.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Lungeodem.....	5	3	2	-	-	1	-	-	1
Andre Sygdomme i Respirationssorganerne.....	22	11	11	1	2	1	-	-	1
<i>IV. Digestionskanalen.</i>									
Mave-Tarmkatarr.....	141	76	65	52	28	3	12	1	3
Mavesaer, Duodenalsaer.....	37	23	14	-	-	1	1	1	-
Blindtarmbetændelse.....	38	21	17	-	-	1	-	1	2
Difflus Peritonit.....	77	31	46	2	4	4	3	4	5
Indeklent Brok.....	19	9	10	3	-	-	-	-	-
Heus og Volvulus.....	36	18	18	1	3	3	1	-	-
Stenosie pylori.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Digestionskanalen.....	25	9	16	1	3	1	1	-	-
<i>V. Leveren.</i>									
Galdestenssygdom.....	12	2	10	-	-	-	-	-	-
Leverkirrose.....	9	6	3	-	-	-	-	-	-
Andre Leversygdomme og Ikterus.....	31	17	14	12	5	-	-	-	1
<i>VI. Urinorganerne.</i>									
Cystit, Cystopyelonefrit, Cystopyelit.....	35	26	9	-	-	-	-	-	-
Morbus Brighti.....	197	97	100	1	-	1	2	1	3
Andre Nyre- og Urinveis-sygdomme.....	32	19	13	-	-	1	-	-	1
<i>VII. Kjønsorganerne.</i>									
Sygdomme i mandlige Kjønsorganer.....	10	10	-	-	-	-	-	-	-
Sygdomme i kvindelige Kjønsorganer.....	9	-	9	-	-	-	-	-	-
<i>VIII. Hud- og ydre Sygdomme.</i>									
Pemfigus hos Nyfødte.....	14	7	7	7	7	-	-	-	-
Senil Gangren.....	29	14	15	-	-	-	-	-	-
Ben- og Ledsygdomme.....	18	12	6	-	-	1	-	-	2
Gangren.....	1	1	-	1	-	-	-	-	1
Andre Sygdomme i denne Gruppe.....	2	2	-	1	-	-	-	-	-
<i>C. Barselsygdomme.</i>									
Barselfeber.....	20	-	20	-	-	-	-	-	3
Barselkrampe.....	15	-	15	-	-	-	-	-	1
Embolii og Thrombose.....	8	-	8	-	-	-	-	-	-
Blodning.....	7	-	7	-	-	-	-	-	-
Dystoki.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Abort.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Hiertelammelse.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-

kjendte Dødsarsager i Byerne.

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Tabel XL (Forts.). Dedsaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0- 1 Aar.		1-5 Aar.		5-10 Aar.		10-15 Aar.		15-20 Aar.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
D. Dannelsesfeil.													
Cyanose (medfødt)	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjernemisdannelsel (Spina bifida)	11	5	6	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Dannelsesfeil	6	3	3	3	1	-	1	-	1	-	-	-	-
E. Andre Aarsager.													
Absces i mediastinumantic.	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Omphalitis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Otitis media	2	1	1	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Tumor colli	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uleus calcanei	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica abdominis	10	4	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9063	4471	4592	1220	966	443	465	121	131	97	109	121	171
F. Unaturlig Dod.													
Akut Alkoholforgiftning	8	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Forgiftninger	12	10	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1
Drukning	75	72	3	1	-	12	1	7	-	4	-	-	7
Forfrysning	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forbrænding	19	9	10	-	-	4	3	-	3	-	-	-	1
Andre Ulykkestilfælde	97	68	29	1	2	8	9	7	2	3	-	-	6
Drab og Mord	3	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Selvmord	48	44	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sum	9326	4684	4642	1223	968	469	478	136	136	104	109	136	172

kjendte Dødsarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par âge).										Alder er opgivet for								
20—30 Aar.	30—40 Aar.	40—50 Aar.	50—60 Aar.	60—70 Aar.	70—80 Aar.	80—90 Aar.	90—100 Aar.	over 100Aar.										
Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.	Mandkji. Kvindekji.								
368	325	285	304	288	292	359	307	398	429	506	642	244	404	21	43	1	4471	4589
1	3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
3	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
18	12	9	1	3	1	4	1	2	2	1	3	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
11	12	1	4	3	5	3	7	2	2	3	2	1	1	1	1	1	1	1
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
5	7	1	7	3	16	5	5	3	1	3	2	1	1	1	1	1	1	1
410	329	317	307	309	299	386	310	414	434	514	645	245	408	21	43	1	4684	4639

**Endel af Lægerne behandlede, epidemiske Sygdomme,
fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder.**

(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).

De i følgende Tabeller optagne romerske Tal betegner de enkelte Amter, saaledes som det paa Side 1° og følgende er anført.

De af Lægerne meddelte Opgaver over Tilfældenes Fordeling paa Maaneder omfatter ikke alle behandlede Tilfælde, idet Tiden ikke altid er opgiven for disse.

a. Exantematisk Tyfus (*Typhus exanthematicus*).

Tabel XLI.	Distrikt.	Tilsammen.												
			Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII.	Lödingen	15	-	-	-	-	-	-	8	1	2	4	-	-
XIX.	Lyngen.....	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	8	4
XX.	Kistrand	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21

b. Tyfoidfeber (*ileotyphus*).

I.	Kristiania	89	3	2	4	7	1	6	3	12	16	14	16	5
II.	Aker	24	-	-	-	-	-	-	-	4	6	2	5	7
	Ullensaker	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	Høland	28	7	-	1	1	6	2	2	-	8	-	-	1
	Follo:													
	Drøbak By	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Son By	55	7	-	1	1	6	2	2	5	15	2	5	9
III.	Eidsberg	8	-	-	-	-	5	2	-	-	-	1	-	-
	Moss:													
	Moss By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg By	22	-	-	-	1	-	3	1	2	6	6	-	3
	Fredriksstad By	14	5	1	1	-	2	-	1	-	1	1	1	1
	Bygder	25	1	1	-	-	4	6	1	3	3	4	2	-
	Hvaler:													
	Bygder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammens Stadsfysikat	6	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1
	Drammens Distrikt:													
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Ringerike:													
	Hønefoss By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Modum	5	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-
	Sandsvær:													
	Kongsberg By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
V.	Tonsberg:													
	Tonsberg By	3	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
	Bygder	40	3	-	-	-	-	5	11	11	7	1	-	2
	Hof:													
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Larvik:													
	Sandefjord By	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-
	Bygder	10	-	-	-	-	2	1	-	5	-	-	-	2

b. Tyfoidfeber (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

b. Tyfoidfeber (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikt.

	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XII. Indre Sondhordland	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Ytre Sondhordland	5	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Tysnes	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger	4	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-
Ytre Hardanger	9	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-
Voss	23	2	3	12	12	1	1	1	4	5	-	-	-
Sondre Midthordland	15	-	-	-	5	6	2	1	1	-	3	1	1
Nordre Midthordland	21	-	-	-	11	-	1	3	1	2	-	2	1
Alversund	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lindaas	40	5	7	-	-	1	12	-	-	2	4	10	9
XIII. Bergen	62	6	2	3	7	1	5	5	2	12	11	8	-
XIV. Lærdal	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sogndal	3	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Vik	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ytre Søndfjord	7	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	-	1
Indre Søndfjord	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Gloppen	5	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kinn:													
Bygder	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordfjordeidet	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
XV. Indre Sondmør	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Østre Sondmør	3	3	-	-	-	-	-	-	-	4	4	2	-
Nordre Sondmør:										1	-	-	-
Aalesund By	11	-	-	-	-	-	1	-	3	2	6	-	2
Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Ytre Romsdal:													-
Bygder	26	-	2	8	2	-	1	3	2	6	-	-	-
Indre Romsdal	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sondre Nordmør:													3
Kristiansund By	5	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Sundalen	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	-	-
Surendalen	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjems Stadsfysik.	91	-	1	2	4	3	9	1	13	20	15	14	9
Strinden	4	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-
Roros	18	10	2	1	-	1	-	-	-	3	-	-	1
Guldalen	10	3	-	-	3	1	-	2	1	-	-	-	-
Orkedalen	3	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Hitteren	15	-	-	5	-	-	2	1	-	-	2	5	-
Ytre Fosen	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Indre Fosen	8	-	-	-	1	2	-	-	-	-	3	-	4
Nordre Fosen	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
XVII. Stjørdalen	5	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Frosten	5	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-
Levanger:													-
Levanger By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Bygder	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	1	3
Inderoen	9	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	3
Stenkjaer:													-
Stenkjaer By	5	-	-	-	1	1	-	-	-	5	-	-	-
Bygder	11	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7	-	-

b. Tyfoidfeber (Forts.).

Tabel XLII (Forts.).		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Grong	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Namsos:														
Namsos By	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Bygder	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-
Fosnes	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Kolvereid	12	-	-	-	1	-	-	1	-	5	3	-	-	-
Vikten	9	-	-	-	-	-	-	-	-	2	4	1	-	2
XVIII. Brønnø	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vefsen:														
Mosjøen By	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ranen	25	-	-	-	2	-	2	11	3	4	-	-	2	2
Lurø	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-
Bodo:														
Bodo By	26	-	-	-	4	1	1	-	-	1	6	3	7	3
Folden	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Skjerstad	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Steigen	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Lædingen	3	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Oftoten	97	12	65	12	-	4	1	1	1	1	-	-	-	-
Buksnes	28	-	-	-	-	3	1	4	6	2	3	-	4	5
Østlofoten	11	1	2	-	-	-	-	2	-	2	4	-	2	-
Hadsel	10	2	1	2	-	-	-	2	1	-	1	-	-	-
Under Lofotfisket	8	-	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	10	2	1	-	2	3	-	-	-	1	-	-	-	1
Ibestad	17	-	1	1	-	-	1	-	-	2	7	4	-	1
Tranø	14	1	1	1	9	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Berg	5	-	-	-	-	1	2	1	1	-	-	-	-	-
Maalselv	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø:														
Tromsø By	15	1	2	1	1	-	3	1	-	3	3	-	-	-
Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Lyngen	10	-	-	-	-	3	4	1	-	-	1	-	-	-
XX. Løppen	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Vardo:														
Vardo By	4	2	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Bygder	6	-	-	2	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-
Vadsø:														
Vadsø By	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

c. Epidemisk Cerebrospinalmeningit (*Meningitis cerebrospinalis epidemica*).

I. Kristiania	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
III. Moss:														
Bygder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V. Larvik:														
Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
VI. Søndre Østerdal	6	-	-	2	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-

c. Epidemisk Cerebrospinalmeningit (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikt.	Tilsammen.												
		Januar.	Februar.	Marts.	April	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XI. Karmoen:													
Skudeneshavn	4	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Haugesund:													
Haugesund By	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
XII. Sveen og Vikebygd													
Herreder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger	10	4	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	6	1	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	-
XV. Vestre Sondmor	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Sondmor	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Nordre Sondmor	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmør	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjems Stadsfysik.													
Orkedalen	3	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
XVII. Stjørdalen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Stenkjær:													
Bygder	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Fosnes	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII. Brønnø	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lurø	3	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Ofoten	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
Buksnes	11	-	-	-	-	1	7	1	2	-	-	-	2
Hadsel	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Ibbestad	4	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Lynge	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
XX. Loppen	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-

d. Skarlagensfeber (*Scarlatina*).

*	I. Kristiania	417	53	30	41	20	23	27	26	26	26	26	49	70
II.	Aker	88	20	4	11	6	3	5	13	10	6	2	4	4
	Ullensaker	148	24	5	13	1	4	5	9	12	3	17	17	38
	Høland	22	1	1	2	-	4	2	2	4	1	4	-	1
	Follo:													
	Drøbak By	6	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Søn og Holen Byer	4	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-
	Bygder	15	7	-	-	1	2	1	1	-	-	3	-	-
III.	Eidsberg	38	5	-	-	-	3	3	4	1	6	2	6	8
	Moss:													
	Moss By	3	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	19	-	2	4	2	-	-	2	1	7	-	1	-

d. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

d. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikts.

	Til sammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VIII. Skien:													
Skien By	11	4	-	-	-	1	-	-	-	3	1	1	12
Porsgrund By	13	3	-	2	-	-	1	-	12	3	-	-	-
Brevik By	3	-	-	-	12	-	1	-	-	-	-	-	-
Bygder	102	12	12	4	-	7	5	9	9	12	13	7	12
Kragerø:													
Kragerø By	9	3	2	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-
Bygder	23	-	-	2	4	1	-	8	1	1	-	-	6
Hollen	8	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	4
Sauland	64	13	9	3	4	4	12	5	5	1	-	1	5
Kviteseid	24	-	-	4	-	2	-	3	-	-	-	8	7
Laardal	109	12	30	16	9	15	11	6	5	1	1	-	3
Tinn	13	8	2	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenes:													
Østerrisor By	6	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	2
Tvedstrand By	5	1	-	1	-	1	-	-	-	-	2	-	-
Bygder	99	4	6	1	10	8	5	5	1	15	10	19	15
Vestre Nedenes:													
Arendal By	53	-	1	-	5	2	-	-	-	10	14	13	8
Grimstad By	12	2	-	-	-	1	1	1	-	6	-	1	-
Bygder	82	12	3	-	10	10	3	2	5	7	8	16	6
Aamli	24	11	1	6	-	3	1	-	-	-	-	2	-
Evje	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Kristiansands Stadsfk.	20	5	2	5	3	-	-	1	4	-	-	-	-
Oddernes:													
Mandal By	7	1	3	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-
Bygder	55	5	2	22	-	5	5	4	12	2	1	1	6
Undal	3	-	-	-	15	-	-	1	-	-	-	-	1
Flekkefjord:													
Flekkefjord By	22	-	-	-	-	-	-	-	-	11	7	-	4
Bygder	10	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2	-	-
XI. Sogndal:													
Bygder	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-
Stavanger Stadsfysikat	6	1	1	3	-	1	-	-	-	-	-	-	12
Stavanger Distrikt ..	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Finno	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sand	7	-	-	-	3	3	-	1	-	-	-	-	-
Karmøy:													
Bygder	6	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Haugesund:													
Haugesund By	6	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	2
Bygder	16	10	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
XII. Ytre Sondhordland ..	21	1	1	1	1	-	1	-	-	3	8	4	2
Tysnes	10	2	3	2	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger	7	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Hardanger	7	-	-	-	-	-	4	-	1	2	-	-	-
Voss	45	5	1	6	3	-	1	-	11	7	1	3	3
Søndre Midthordland ..	19	9	-	5	-	5	2	-	-	7	5	-	3
Nordre Midthordland ..	25	2	-	1	-	-	-	-	-	3	4	3	9
Osterøy	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9
Alversund	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
Lindaas	9	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-

d. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XII (Forts.).

Distrikt.	Tilsammen.	Året											
		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIII. Bergen	65	10	4	12	5	3	3	4	6	3	3	8	7
XIV. Laerdal	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vik	5	1	2	-	-	4	-	1	-	-	-	-	1
Gulen	7	-	3	3	-	-	-	-	1	-	-	-	3
Kirkebø	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Sondfjord	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Gloppe	6	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kinn:													
Bygder	14	-	-	6	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Nordfjord	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
XV. Vestre Søndmør	8	-	-	-	5	-	-	-	2	1	-	-	-
Indre Søndmør	14	-	-	2	-	-	-	7	-	-	-	-	1
Ørskog	12	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Romsdal:													
Bygder	29	1	-	-	9	2	3	-	2	-	-	12	-
Søndre Nordmør:													
Kristiansund By	18	-	6	5	3	2	2	-	-	-	-	-	-
Bygder	50	27	5	6	2	2	5	-	-	-	1	-	6
Surendalen	16	5	-	4	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Nordre Nordmør	6	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVI. Trondhjems Stadsfysik	30	-	-	-	1	-	8	3	-	1	4	12	4
Strinden	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Roros	14	4	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Gulddalen	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
Orkedalen	5	-	-	-	-	1	1	-	-	-	3	-	-
Hitteren	8	4	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Ytre Fosen	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Indre Fosen	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Nordre Fosen	12	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XVII. Stjørdalen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Frosten	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Levanger:													
Bygder	23	2	2	-	-	-	-	1	-	-	2	3	14
Indreoen	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Stenkjær:													
Stenkjær By	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Bygder	55	-	-	-	-	1	-	-	-	12	7	28	15
Namsos:													
Namsos By	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3
Bygder	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Fosnes	11	-	-	4	-	-	-	3	2	-	1	-	1
XVIII. Brønnø	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Alstahaug	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vefsæn:													
Mosjøen By	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Bygder	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ranen	6	-	-	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-
Lure	7	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	3	1
Skjerstad	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Buksnes	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	4
Hadsel	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Under Lofotfisket	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-

d. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

e. Mæslinger (*Morbilli*).

I.	Kristiania	36	13	6	6	3	2	4	-	-	2
II.	Aker	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ullensaker	10	-	7	2	1	-	-	-	-	-
	Holand	9	-	-	1	2	1	1	-	-	3
	Follo:										1
	Bygder	9	1	3	1	4	-	-	-	-	-
III.	Eidsberg	11	7	2	-	-	-	-	-	-	2
	Moss:										-
	Moss By	14	10	4	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:										-
	Sarpsborg By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikstad By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	7	1	-	-	-	-	1	-	-	3
	Hvaler:										-
	Fredrikshald By	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	30	-	-	-	-	-	30	-	-	-
IV.	Drammens Stadsfysikat	109	27	28	36	13	1	-	1	-	2
	Drammens Distrikt:										-
	Bygder	104	13	15	18	25	25	4	4	-	-
	Ringerike:										-
	Bygder	3	1	-	-	-	-	-	-	2	-
	Modum	41	11	8	3	-	-	-	-	2	17
	Sandsvær:										-
	Kongsberg By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Rollag	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
V.	Tønsberg:										-
	Horten By	3	1	-	1	-	-	-	-	-	1
	Bygder	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-
	Hof:										-
	Bygder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Larvik:										-
	Bygder	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1

e. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikt.	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
VI. Sølor og Odalen:													
Kongsvinger By	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	2	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hedemarken:													
Hamar By	2	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	25	7	7	7	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Søndre Østerdalen	63	1	-	6	13	32	7	-	-	-	-	-	-
Tryssil	15	8	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII. Ringebu	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
VIII. Skien:													
Skien By	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Kragerø:													
Kragerø By	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stathelle By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	15	4	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX. Østre Nedenes:													
Bygder	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vestre Nedenes:													
Arendal By	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aamli	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
X. Kristiansands Stadsfk.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Oddernes:													
Mandal By	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Bygder	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vanse:													
Bygder	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XI. Egersund:													
Egersund By	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Sandnes:													
Sandnes By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Stavanger Stadsfysikat	2	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finnø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XII. Ytre Sondhordland . . .	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-
Voss	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Søndre Midthordland . . .	24	14	2	3	1	-	-	-	-	2	2	-	-
Nordre Midthordland . . .	23	1	1	3	-	13	1	4	-	-	-	-	-
Osteroen	25	2	12	2	-	2	-	-	1	2	4	-	-
Alversund	3	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	495	208	84	58	54	35	38	13	1	-	1	-	3
XIV. Lyster	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gulen	17	-	-	-	15	-	-	-	-	-	-	2	-
Ytre Søndfjord	25	-	1	4	10	10	-	-	-	-	-	-	-
Kinn:													
Floro By	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indviken	4	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-

e. Mæslinger (Forts.).

		Til sammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV.	Ytre Romsdal:													
	Molde By	41	2	9	28									
	Bygder	87	11	3	16	10	8	7	20	12				
	Indre Romsdal	5	-	-	-								4	1
	Søndre Nordmør:													
	Kristiansund By ...	400	-	-	-						21	65	158	156
	Bygder	4	-	-	-							1	3	
	Surendalen	9	-	-	-							1	5	3
XVI.	Trondhjems Stadsfysik.	529	210	191	103	15					7	2	1	
	Strinden	10	3	5	2									
	Selbu	1	-	-	1									1
	Guldalen	10	-	-	-		3	3						
	Orkedalen	6	-	-	4			1	1					
	Hitteren	1	1	-	-									
	Ytre Fosen	4	4	-	-									
	Indre Fosen	4	3	1	-									
	Nordre Fosen	4	4	-	-									
XVII.	Stjordalen	3	3	-	-									
	Frosten	4	2	2	-									
	Levanger:													
	Levanger By	4	-	-	4									
	Bygder	1	-	1	-									
XVIII.	Lure	11	-	-	10						1			
	Bodø:													
	Bodin	1	-	-	-									1
XIX.	Trondenes	1	-	-	-									1
	Trano	4	-	-	-									2
	Berg	1	-	-	-							1		
	Tromsø:													
	Tromsø By	9	-	-	-								4	5
	Bygder	1	-	-	-									1
XX.	Alten	14	-	-	-							3	6	5
	Hammerfest:													
	Hammerfest By	160	-	-	-					1	5	36	111	6
	Bygder	2	-	-	-							2		
	Maaso	1	-	-	-									1
	Vardo:													
	Vardo By	1	-	-	-							1		

f. Difteri og Strubehoste (*Diphtheria, croup*).

		1.	Kristiania	488	30	16	21	12	22	37	38	53	53	83	65	58
II.	Aker	74	6	2	3	6	4	3	10	10	3	7	14	6		
	Ullensaker	27	-	1	-	-	1	-	2	9	3	4	7			
	Høland	14	-	2	1	-	-	-	9	1	1	-	-			
	Follo:															
	Bygder	23	-	1	-	1	2	-	8	6	2	1	2			

f. Ditteri og Strubehoste (Forts.).

Tabel XII (Forts.).	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktobr.	November.	December.
Distrikts.													
III. Eidsberg	19		3	-	-	1	1	1	-	-	1	12	-
Moss:													
Moss By	1		-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Bygder	4	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarpsborg:													
Sarpsborg By	8	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2	2
Fredriksstad By	3	-	-	-	1	-	-	1	2	-	1	2	1
Bygder	12	1	1	-	-	-	2	-	-	2	1	2	2
Hvaler:													
Fredrikshald By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	6	1	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	1
IV. Drammens Stadsfysikat	20	2	6	-	4	-	-	1	1	-	2	1	3
Drammens Distrikts:													
Bygder	16	1	1	-	-	2	-	-	8	-	-	4	-
Ringerike:													
Hønefoss By	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Modum	7	1	-	-	1	1	4	-	-	-	-	-	-
Sandsvaer:													
Kongsberg By	3	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
V. Tonsberg:													
Tonsberg By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Horten By	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-
Bygder	11	8	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hof:													
Holmestrand By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Svelviken By	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	12	1	12
Bygder	14	3	3	3	-	-	-	4	-	-	-	-	1
Larvik:													
Larvik By	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-
VI. Solor og Odalen:													
Kongsvinger By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Bygder	17	1	-	1	-	4	1	2	3	2	1	-	12
Hedemarken:													
Bygder	14	1	-	7	12	3	-	-	-	-	-	-	1
Sondre Østerdalen	5	1	-	-	-	-	5	5	12	1	1	-	-
Tryssil	19	-	-	-	7	-	-	5	-	1	1	-	-
VII. Hadeland og Land . . .	16	-	1	-	10	-	-	-	1	2	1	-	1
Toten:													
Gjovik By	72	6	1	-	-	4	14	1	2	4	24	16	-
Bygder	74	20	4	3	5	12	6	8	2	1	8	15	-
Ringebu	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lesje	7	5	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII. Skien:													
Skien By	2	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-
Porsgrunn By	6	12	12	1	-	1	-	-	-	-	1	-	2
Brevik By	1	-	-	12	-	-	-	-	-	-	12	1	-
Bygder	3	-	-	12	-	-	-	-	-	-	12	1	-
Kragero:													
Kragero By	1	-	-	3	-	1	-	-	1	-	-	1	-
Bygder	6	-	-	3	-	1	-	-	1	-	-	1	1

f. Difteri og Strubehoste (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

f. Differi og Strubehoste (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikt.	Tilsammen.												
		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XV. Vestre Sondmor.....	9	12	1	3	3	3	-	-	-	-	-	-	-
Indre Sondmor.....	20	1	1	2	2	2	-	-	-	-	1	-	-
Østre Sondmor.....	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ørskog.....	3	12	-	4	4	4	-	-	-	-	-	-	1
Nordre Sondmor:													
Aalesund By.....	26	2	4	5	1	3	1	4	-	1	1	3	1
Bygder.....	4	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ytre Romsdal:													
Molde By.....	4	-	-	12	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Bygder.....	6	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Søndre Nordmor:													
Kristiansund By.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Surendalen.....	8	-	1	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-
Nordre Nordmor.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
XVI. Trondhjem Stadsfysik.	7	-	-	-	-	-	12	1	1	1	1	1	-
Strinden.....	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Roros.....	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Gulddalen.....	9	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Orkedalen.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Hitteren.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ytre Fosen.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Fosen.....	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-
XVII. Stjørdalen.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
(Levanger:													
Bygder.....	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Inderoen.....	12	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Grong.....	7	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-
Namsos:													
Bygder.....	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Fosnes.....	6	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kolvereid.....	3	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII. Vefsen:													
Mosjoen By.....	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder.....	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Ranen.....	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2
Gildeskaal.....	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Bodo:													
Bodo By.....	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Skjerstad.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	12	4	-	-
Steigen.....	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	11
Hammere.....	11	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Lodingen.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
Ofoten.....	19	-	-	-	12	-	-	-	-	4	4	3	6
Ostlofoten.....	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4	4	1
Hadsel.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Sortland.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Under Lofotfisket.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes.....	8	-	-	-	12	-	-	12	-	-	-	2	-
Ibestad.....	4	-	4	-	-	-	-	12	-	-	2	-	-
Trano.....	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Berg.....	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Lenyiken.....	4	-	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-

f. Differi og Strubehoste (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).		Distrikts-	Tilsammen,												
				Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
		Maalselven	10	-	2	1	-	-	2	-	1	-	-	-	5
		Balsfjorden	3	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		Tromsø:													
		Tromsø By	12	2	-	4	-	-	2	1	2	1	-	-	-
		Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
		Lynge	1	-	-	-	-	-	5	1	-	1	-	-	-
		Skjervo	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-
XX.	Alten	5	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	2
	Loppen	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Hammerfest:														
	Hammerfest By	8	-	-	3	1	-	-	-	1	-	-	-	3	-
	Maaso	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1
	Lebesby	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Vardo:														
	Vardo By	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-

g. Kighoste (*Tussis convulsiva*).

I.	Kristiania	738	194	65	41	62	42	43	37	61	33	51	71	38
II.	Aker	113	23	13	18	14	20	12	5	-	-	2	-	6
	Ullensaker	312	38	54	82	51	18	16	24	9	11	3	3	3
	Holand	42	36	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Follo:													
	Drobak By	5	-	1	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-
	Son og Hølen Byer	9	-	-	-	-	-	-	3	-	2	3	-	1
	Bygder	49	3	3	7	10	4	8	10	1	2	1	-	-
III.	Eidsberg	29	11	6	1	-	7	2	1	-	-	-	1	-
	Moss:													
	Moss By	174	17	41	30	44	20	7	5	5	5	-	-	-
	Bygder	28	13	12	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:													
	Sarpsborg By	79	-	3	-	-	1	-	5	13	20	9	18	10
	Fredriksstad By	43	15	4	4	8	1	2	-	4	4	1	-	-
	Bygder	69	24	9	3	12	12	8	6	3	2	8	-	-
	Hvaler:													
	Fredrikshald By	19	4	7	2	2	-	-	-	2	-	1	1	-
	Bygder	12	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammens Stadsfysikat	482	51	57	60	76	66	41	15	28	46	26	7	9
	Drammens Distrikts:													
	Bygder	116	11	21	14	24	17	6	4	1	-	4	7	7
	Ringerike:													
	Hønefoss By	28	-	-	-	-	-	-	2	-	6	8	5	7
	Bygder	66	3	-	-	-	-	3	4	2	19	17	6	12
	Modum	269	11	27	19	26	3	9	22	20	24	32	40	36
	Aal	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	9
	Sandsvær:													
	Kongsberg By	141	20	26	16	8	7	19	21	11	10	3	-	-
	Bygder	104	36	11	9	17	3	10	8	1	9	-	-	-
	Rollag	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-

g. Kighoste (Forts.).

Tabel XLII (Forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Kighoste (Forts.).											
			Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
V.	Tønsberg:													
	Tønsberg By.....	132	1	-	1	44	44	7	5	1	5	2	15	7
	Horten By.....	104	39	19	7	7	7	-	8	10	3	-	3	1
	Bygder	163	18	21	7	14	33	13	8	21	12	12	8	6
	Hof:													
	Holmestrand By	18	-	-	3	-	8	4	3	-	-	-	-	-
	Bygder	80	4	-	1	23	17	14	10	10	1	-	-	-
	Larvik:													
	Larvik By	184	41	44	50	23	19	4	-	3	-	-	-	-
	Sandefjord By	51	-	3	3	6	10	3	3	4	6	-	6	7
	Bygder	35	3	3	2	8	3	2	9	3	-	-	2	-
VI.	Solør og Odalen:													
	Kongsvinger By....	19	-	-	-	-	-	3	6	-	3	-	-	7
	Bygder	59	3	3	2	13	13	-	9	8	4	1	-	3
	Hedemarken:													
	Hamar By	71	2	-	-	-	2	2	14	21	12	8	5	5
	Bygder	279	38	15	36	38	28	25	31	25	12	14	9	8
	Søndre Østerdalen....	42	-	5	-	4	1	3	4	-	6	14	2	3
	Tryssil	15	6	-	1	-	-	-	-	-	2	6	-	-
	Rendalen	58	2	3	12	28	10	2	1	-	-	-	-	-
	Tomset	16	4	3	-	-	-	5	2	2	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land ..	95	-	-	-	3	-	-	4	4	7	29	16	32
	Nordre Valdres	19	-	-	-	-	12	5	2	-	-	-	-	-
	Toten:													
	Gjovik By	13	1	9	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	56	5	9	28	5	2	1	-	-	6	-	-	-
	Faaberg:													
	Lillehammer By....	30	15	11	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	60	20	26	9	3	1	1	-	-	-	-	-	-
	Ringebu	56	14	8	14	5	-	3	6	5	-	1	-	-
VIII.	Skien:													
	Skien By	298	78	79	40	55	25	6	8	2	-	6	4	-
	Porsgrund By	353	86	122	91	39	8	1	1	-	-	5	-	-
	Brevik By	93	-	-	-	1	-	-	-	3	2	14	54	19
	Bygder	189	52	43	28	34	10	11	7	-	-	4	-	-
	Kragerø:													
	Kragerø By	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Langesund By	31	-	-	-	-	2	2	11	12	4	-	-	-
	Stathelle By	11	2	-	-	-	-	-	-	3	3	1	-	2
	Bygder	18	-	1	2	1	12	-	1	1	-	-	-	-
	Hollen	34	4	2	5	7	4	2	7	1	2	-	-	-
	Sauland	25	-	-	-	-	-	7	12	-	-	1	5	-
	Kviteseid	18	2	-	-	-	-	-	1	7	-	6	1	1
	Laardal	32	-	-	-	3	-	3	2	15	7	2	-	-
	Tinn	108	-	-	-	-	-	5	27	46	19	6	3	2
IX.	Ostre Nedenes:													
	Østerriser By	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Tvedstrand By	8	-	2	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	87	11	13	15	8	10	11	3	3	7	4	-	2
	Vestre Nedenes:													
	Arendal By	91	-	-	17	32	16	5	4	2	8	1	-	6
	Grimstad By	89	-	-	-	-	-	5	-	9	14	37	20	4

g. Kighoste (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

b. Lungebetændelse (*Pneumonia*).

h. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Distrikts.													
V.	Tønsberg:													
	Tønsberg By.....	32	5	1	1	5	2	1	1	1	1	2	3	15
	Horten By.....	33	4	12	1	1	3	3	2	2	2	4	3	6
	Aasgaardstrand By.	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	70	21	3	7	6	5	3	2	2	2	2	1	11
Hof:														
	Holmestrand By	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1
	Svelviken By	7	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	-	1
	Bygder.....	21	4	-	-	4	2	1	3	1	1	3	3	3
Larvik:														
	Larvik By.....	48	6	10	7	3	3	4	4	2	2	1	2	6
	Sandefjord By	17	5	1	3	3	4	5	3	1	1	3	1	4
	Bygder.....	29	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	4
VI.	Sørø og Odalen:													
	Kongsvinger By.....	20	-	7	4	2	2	-	-	1	1	1	1	2
	Bygder.....	114	11	9	15	13	15	12	9	3	3	11	7	16
Hedemarken:														
	Hamar By.....	63	10	14	8	9	7	5	-	1	4	1	3	1
	Bygder.....	185	18	31	39	25	19	11	4	1	7	3	13	14
Søndre Østerdalen.....		95	6	7	12	17	14	7	6	3	4	9	7	2
Tryssil		35	2	5	5	8	4	1	-	-	-	12	4	2
Rendalen		10	1	4	5	12	1	1	-	-	-	1	-	-
Tønset		34	5	1	4	2	3	1	-	-	-	1	3	6
VII.	Hadeland og Land	171	22	24	28	19	13	10	2	3	11	11	14	14
Søndre Valdres	22	2	6	5	2	2	1	-	-	-	3	3	2	1
Nordre Valdres	12	2	-	-	2	2	2	-	-	-	1	-	-	-
Toten:														
	Gjovik By.....	28	-	12	7	1	1	1	-	1	1	-	4	-
	Bygder.....	84	9	8	15	15	13	4	2	2	3	4	5	6
Faaberg:														
	Lillehammer By.....	12	-	3	3	-	-	-	2	2	-	-	1	1
	Bygder.....	34	4	6	4	7	3	-	2	2	1	1	1	1
	Ringebu	22	1	3	1	5	1	2	1	1	1	2	-	5
	Lom	5	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-
	Lesje	8	-	-	1	1	1	2	-	-	1	-	-	-
VIII.	Skien:													
	Skien By.....	93	11	11	7	17	11	3	1	2	1	2	6	21
	Porsgrund By.....	51	2	16	16	6	1	2	1	2	2	1	1	2
	Brevik By.....	32	1	4	1	3	4	3	1	-	2	2	2	11
	Bygder.....	169	28	18	22	27	17	8	5	4	6	8	15	11
Kragerø:														
	Kragerø By.....	36	4	1	3	1	2	2	-	-	1	1	8	13
	Langesund By	16	3	2	3	3	1	1	-	-	1	-	2	-
	Stathelle By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder.....	50	11	13	3	9	4	2	1	1	-	1	4	3
	Hollen	36	8	2	4	7	3	1	-	-	-	12	1	1
	Sauland	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Kviteseid	17	8	3	2	1	1	1	-	-	-	-	-	1
	Laardal	13	1	4	1	2	1	-	-	-	-	3	1	2
	Tim	2	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-

h. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikt.	Tilsammen.	Lungebetændelse (Forts.).											
		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IX. Østre Nedenes:													
Østtorrisor By.....	18	-	3	7	-	1	-	2	-	1	-	1	2
Tvedstrand By.....	9	11	3	5	8	12	6	3	4	1	12	3	11
Bygder.....	69	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vestre Nedenes:													
Arendal By.....	18	3	1	-	1	3	-	-	12	2	1	1	4
Grimstad By.....	16	-	1	-	1	1	-	1	-	12	2	7	-
Lillesand By.....	10	1	5	10	4	9	3	-	-	-	7	8	-
Bygter.....	54	5	5	1	2	2	-	1	-	-	-	-	-
Aamli.....	8	1	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Evje.....	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Sætersdalen.....	5	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
X. Kristiansands Stadsfk.	72	12	9	13	3	8	6	2	2	3	3	8	3
Oddernes:													
Mandal By.....	32	5	3	1	-	2	3	-	-	1	-	6	11
Bygder.....	44	7	9	3	4	5	2	-	3	-	-	4	5
Undal.....	21	3	2	1	12	12	1	-	-	-	-	2	4
Lyngdal.....	9	-	1	-	12	12	-	-	-	-	-	1	-
Vanse:													
Farsund By.....	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
Bygder.....	24	3	3	4	-	4	1	1	-	12	-	3	3
Flekkefjord:													
Flekkefjord By.....	6	12	12	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Bygder.....	7	-	-	-	-	-	-	1	-	12	-	1	-
XI. Sogndal:													
Bygder.....	12	1	3	1	4	1	1	-	-	-	-	-	1
Egersund:													
Egersund By.....	4	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	-
Bygder.....	11	-	-	4	2	3	-	-	-	1	-	1	-
Sandnes:													
Sandnes By.....	8	-	1	-	1	4	-	-	-	-	-	-	2
Bygder.....	39	3	3	4	6	4	4	1	1	2	1	4	6
Stavanger Stadsfysikat	221	24	13	22	20	40	15	11	7	16	10	18	25
Stavanger Distrikt	6	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-
Fimmo.....	25	5	5	4	6	1	3	-	-	-	1	3	-
Sand.....	18	1	-	3	2	3	1	1	-	1	-	3	3
Karmøen:													
Skudeneshavn By.....	20	-	9	1	3	2	-	3	-	1	-	1	-
Kopervik By.....	13	1	-	3	-	1	-	-	-	1	1	4	2
Bygder.....	62	7	4	6	13	7	2	6	2	1	1	6	7
Hangesund:													
Hangesund By.....	75	2	5	5	25	6	4	4	1	1	3	5	14
Bygder.....	13	-	1	4	3	1	-	-	1	-	1	2	-
XII. Sveen og Vikebygd													
Herreder.....	14	1	-	1	3	2	2	-	1	-	-	1	3
Indre Søndhordland	27	2	1	4	7	4	1	1	2	1	-	3	1
Ytre Søndhordland	37	6	7	-	3	4	-	2	-	-	6	5	4
Tysnes.....	46	7	2	2	7	13	3	1	3	2	3	4	3
Indre Hardanger	44	1	-	4	9	1	3	1	2	1	3	4	9
Ytre Hardanger	75	3	3	4	14	23	5	2	1	1	4	9	4
Voss.....	67	3	4	1	5	10	1	8	7	-	4	5	3
Søndre Midthordland	87	3	2	3	25	17	7	3	7	2	3	4	3
Nordre Midthordland	33	9	6	-	2	1	2	3	2	2	3	2	3

h. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikts.

	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Osteroen	67	5	3	8	7	3	3	4	9	3	5	21	3
Alversund	27	3	4	2	10	3	1	1	1	-	-	2	2
Lindaas	17	2	1	4	1	-	-	1	1	-	3	4	1
XIII. Bergen	425	56	33	45	55	41	18	9	5	54	49	30	30
XIV. Laerdal	16	-	1	2	1	2	2	-	2	3	1	-	2
Lyster	15	2	-	2	3	1	2	2	-	2	-	-	1
Sogndal	22	1	1	1	2	1	4	-	-	-	4	6	-
Vik	15	1	-	1	3	3	2	1	-	1	-	3	-
Gulen	19	2	-	1	2	2	3	3	-	-	2	-	4
Kirkebo	21	1	2	2	2	2	5	-	-	1	1	3	2
Ytre Sondfjord	64	6	5	3	6	3	3	3	-	4	3	13	10
Indre Sondfjord	46	2	7	6	1	6	3	-	-	4	3	4	10
Gloppen	15	1	2	-	-	1	5	-	1	1	-	3	-
Kinn:													
Floro By	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	69	3	5	3	12	9	3	2	-	-	6	16	10
Ytre Nordfjord	28	4	5	1	3	3	2	1	-	-	4	5	-
Nordfjordeidet	11	-	1	2	1	1	3	1	-	-	4	3	1
Indviken	11	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV. Vestre Sondmør	71	8	2	3	8	-	3	-	-	12	4	24	17
Indre Sondmør	31	3	2	2	3	-	2	-	-	-	2	6	9
Østre Sondmør	23	4	2	-	3	1	4	1	-	-	-	3	3
Ørskog	18	2	3	2	2	3	1	-	-	1	2	1	1
Nordre Sondmør:													
Aalesund By	61	3	6	4	5	4	1	3	1	1	10	14	9
Bygder	18	1	4	-	4	-	1	2	-	-	4	2	-
Ytre Romsdal:													
Molde By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Bygder	45	2	8	5	7	4	4	2	-	2	4	4	3
Indre Romsdal	21	4	2	7	1	4	-	-	-	1	1	-	1
Søndre Nordmør:													
Kristiansund By . . .	61	9	6	6	7	9	4	2	-	6	5	4	3
Bygder	17	1	4	2	4	3	-	-	-	-	1	1	1
Sundalen	19	1	3	1	4	3	2	1	-	-	1	5	1
Surendalen	30	2	3	1	3	4	3	1	2	-	-	5	1
Nordre Nordmør . . .	29	6	3	5	2	6	1	-	-	1	-	1	4
XVI. Trondhjems Stadsfysik	300	26	34	35	29	23	10	5	6	7	16	58	51
Strinden	8	1	-	-	-	2	1	1	-	-	-	2	1
Selbu	6	1	-	-	3	-	-	1	-	-	-	2	1
Roros	51	5	4	7	10	9	-	1	-	1	4	5	6
Guldalen	45	8	4	5	1	4	4	-	1	-	3	3	10
Opdal	28	7	3	2	3	3	2	4	1	-	-	-	-
Orkedalen	85	4	5	7	8	14	2	4	1	2	7	9	22
Hitteren	36	1	-	4	9	15	-	2	-	-	1	2	2
Hevne	3	-	-	-	1	6	-	-	-	-	-	1	3
Ytre Fosen	13	1	-	3	2	4	3	1	1	1	-	1	5
Indre Fosen	21	-	3	2	4	3	1	-	-	1	-	1	5
Nordre Fosen	44	2	1	5	6	6	7	3	2	-	4	5	3
XVII. Stjørdalen	44	1	3	8	6	10	1	-	-	-	7	3	5
Frosten	32	2	5	5	4	4	1	1	1	2	-	2	5

h. Lungebetaendelse (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikt.	Til sammen.												
		Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Levanger:													
Levanger By	18	-	1	10	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	63	10	12	8	8	7	3	3	1	2	2	6	1
Inderoen	65	7	6	5	14	13	8	2	1	1	1	4	3
Stenkjaer:													
Stenkjaer By	13	-	2	1	-	1	-	1	-	-	1	4	3
Bygder	41	5	4	5	6	5	5	5	1	1	3	5	-
Grong	12	1	-	4	1	1	12	12	2	-	-	-	-
Namsos:													
Namsos By	21	1	2	1	2	3	8	1	-	-	2	-	1
Bygder	11	5	-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	1
Fosnes	29	-	1	3	8	9	-	4	-	-	-	1	1
Kolvereid	16	1	2	2	5	3	-	-	-	-	-	1	2
Vikten	14	1	1	-	2	1	12	1	-	-	1	1	4
XVIII. Brømo	35	5	5	3	5	9	5	-	-	1	-	-	2
Alstahaug	10	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	5
Vefsen:													
Mosjøen By	5	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	2
Bygder	8	-	1	-	-	-	3	-	-	-	1	1	3
Rana	11	1	-	-	4	3	1	1	-	-	-	1	1
Luro	17	-	1	-	7	7	3	1	-	-	3	-	2
Gildeskål	27	4	1	-	7	7	3	1	1	-	-	-	3
Bodo:													
Bodo By	42	4	3	2	9	2	-	1	1	2	5	4	9
Bodin	11	1	1	-	1	1	-	-	-	1	1	2	2
Folden	30	-	5	4	8	12	6	3	1	2	2	5	3
Skjerstad	42	6	2	4	2	5	6	-	-	-	-	1	6
Steigen	6	1	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	1
Hammerø	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Leditingen	3	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Ofoten	34	4	3	1	5	3	1	1	2	4	2	1	7
Buksnes	11	1	-	1	-	1	-	-	-	1	1	3	3
Østflototen	7	1	-	-	3	1	-	-	1	1	-	-	1
Hadsel	29	4	1	2	3	4	2	4	1	1	2	4	1
Sortland	12	2	2	1	1	1	12	-	-	-	-	-	1
Under Lofottfisket	23	2	9	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX. Trondenes	29	1	5	2	3	4	3	1	-	2	-	2	6
Ibbestad	30	4	1	2	4	10	3	1	1	1	-	1	2
Trane	7	-	1	-	-	-	2	-	-	1	-	-	1
Berg	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leniviken	4	-	-	-	1	2	-	-	-	-	1	-	-
Maalselven	8	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	3	3
Balsfjorden	24	3	2	4	6	4	-	-	1	-	-	3	1
Tromsø:													
Tromsø By	31	2	-	3	5	2	-	1	4	-	1	2	11
Bygder	6	-	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Lyngen	13	-	1	-	2	2	-	-	1	-	1	3	3
Skjervø	6	-	2	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-
XX. Alten	9	1	4	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1
Loppen	2	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hammerfest:													
Hammerfest By	25	-	1	1	2	11	2	3	-	2	2	1	-
Bygder	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-

h. Lungebetaendelse (Forts.)

Distrikt.	Til sammen												
		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Okttober.	November.	December.
Maaso	2	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kistrand	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	12
Lebesby	6	1	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-
Tanen	11	1	-	1	3	6	-	-	-	-	-	-	-
Vardo:													
Vardo By	23	1	1	2	1	6	-	-	-	3	6	1	2
Bygder	9	-	-	2	1	-	6	-	-	-	-	-	-
Vadso:													
Vadso By	16	2	-	1	2	-	4	2	1	3	-	-	1
Bygder	6	1	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-	1
Sydvaranger	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

i. Influenza.

I.	Kristiania	5278	513	4144	469	30	7	3	-	-	3	29	80
II.	Aker	459	12	340	79	8	-	-	-	-	-	7	13
	Ullensaker	278	13	91	113	36	12	1	1	2	2	1	7
	Holand	122	4	40	36	17	6	2	1	-	1	3	12
	Follo:												
	Drobak By	112	24	64	15	2	-	-	-	-	-	-	7
	Son og Holen Byer	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	7	8
	Bygder	193	21	73	48	8	3	6	7	2	4	6	1
III.	Eidsberg	100	4	28	39	12	3	3	2	1	3	2	3
	Moss:												
	Moss By	294	6	183	82	8	1	3	-	-	1	2	8
	Bygder	82	5	41	27	1	2	-	-	-	1	3	2
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	285	12	118	92	32	7	7	-	-	-	12	5
	Fredriksstad By	226	8	130	69	13	-	-	-	-	-	6	6
	Bygder	364	24	199	109	12	5	1	-	-	-	9	5
	Hvaler:												
	Fredrikshald By	330	30	77	148	50	9	5	-	-	3	5	3
	Bygder	96	9	23	31	22	5	1	1	-	-	1	3
IV.	Drammens Stadsfysikat	769	45	350	269	21	7	5	4	4	5	19	17
	Drammens Distrikt:												
	Bygder	192	12	86	62	19	-	1	1	3	1	3	4
	Ringerike:												
	Hønefoss By	98	8	31	25	15	4	1	-	5	-	4	5
	Bygder	231	20	75	53	41	3	1	-	1	2	5	15
	Modum	243	24	74	83	33	1	8	2	1	1	1	14
	Nes	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Aal	21	-	-	-	8	10	1	-	-	-	-	2
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	159	11	21	77	16	6	-	3	5	5	2	4
	Bygder	94	13	13	33	10	4	3	5	3	3	5	2
	Rollag	37	-	4	10	19	2	-	-	-	-	1	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	97	15	42	28	2	4	-	1	-	-	-	5
	Horten By	236	43	103	61	16	7	-	-	-	-	-	6
	Bygder	122	9	34	39	24	4	-	4	-	-	2	6

i. Influenza (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikt.

	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Okttober.	November.	December.
Hof:													
Holmestrand By....	48	-	37	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svelviken By.....	32	6	9	7	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Bygder.....	99	14	33	31	10	4	3	1	1	2	1	1	2
Larvik:													
Larvik By.....	11	-	9	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
Sandefjord By....	37	6	11	13	3	1	-	-	-	-	2	1	1
Bygder.....	45	6	15	14	3	2	1	2	-	-	1	1	-
VI. Sørland og Odalen:													
Kongsvinger By....	30	-	28	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder.....	141	4	39	59	27	5	12	1	-	-	-	12	2
Hedemarken:													
Hamar By.....	179	25	75	67	6	-	1	-	-	-	-	-	5
Bygder.....	329	26	74	97	48	20	14	10	8	4	13	7	8
Sondre Østerdalen....	147	13	31	51	31	12	6	1	-	-	-	-	1
Tryssil.....	130	14	26	38	40	6	1	-	-	-	-	-	4
Rendalen.....	112	3	29	56	18	2	-	-	-	-	-	-	2
Tønset.....	42	3	12	18	4	1	4	-	-	-	-	-	-
VII. Hadeland og Land....	229	21	46	61	54	16	-	-	-	-	9	22	-
Sondre Valdres....	18	1	3	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Valdres....	5	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Toten:													
Gjovik By.....	62	4	21	6	8	3	-	-	-	7	1	7	5
Bygder.....	145	12	22	45	44	5	1	-	-	3	1	5	7
Faaherg:													
Lillehammer By....	10	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder.....	48	5	5	17	12	3	1	-	-	-	-	1	2
Ringebu.....	20	1	2	10	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Lom.....	8	-	-	-	3	4	-	-	-	-	-	-	-
Lesje.....	13	1	1	-	1	7	2	-	-	-	-	-	1
VIII. Skien:													
Skien By.....	383	6	55	226	80	3	-	-	-	1	-	4	8
Porsgrund By....	191	28	45	88	16	2	-	-	-	-	1	3	8
Brevik By.....	16	-	11	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder.....	215	15	45	105	31	13	1	-	1	-	1	2	1
Kragerø:													
Kragerø By....	21	6	3	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Langesund By....	31	6	9	5	5	3	-	-	-	-	3	-	-
Bygder.....	100	5	36	24	23	6	2	-	1	-	-	3	-
Hollen.....	22	1	3	7	7	-	2	-	-	-	-	2	-
Sauland.....	159	-	10	29	101	18	1	-	-	-	1	2	-
Kviteseid.....	28	1	8	1	10	4	1	-	-	-	-	-	3
Laardal.....	22	2	7	3	2	1	1	1	1	1	-	-	-
IX. Østre Nedenes:													
Østerrisor By....	147	19	43	66	9	-	-	-	-	-	-	1	9
Tvedstrand By....	88	3	27	32	8	6	-	-	-	-	2	2	10
Bygder.....	206	26	85	48	14	9	1	1	2	3	2	2	13
Vestre Nedenes:													
Arendal By....	77	14	22	26	2	1	2	-	1	1	1	5	7
Grimstad By....	143	19	24	33	20	7	1	1	7	-	4	5	22
Lillesand By....	25	-	4	11	3	2	-	-	-	-	1	2	-
Bygder.....	270	38	30	52	40	22	21	11	8	9	8	12	19

I. Influenza (Forts.).

Tabel XI (Forts.).

Distrikt.		Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Aamli		16	2	5	6	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Evje		20	12	5	6	5	4	12	1	1	1	1	1	1
Sætersdalen		9	3	12	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
X. Kristiansands Stadsfik.	77	-	-	59	18	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Oddernes:														
Mandal By	37	-	29	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6
Bygder	36	4	9	12	6	3	-	-	-	-	-	-	-	2
Undal	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lyngdal	42	1	6	8	9	7	6	-	-	-	-	-	-	-
Vanse:														
Farsund By	9	-	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Flekkefjord:														
Flekkefjord By	95	38	41	12	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	19	2	4	9	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XI. Sognedel:														
Sogndal By	7	2	1	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-
Bygder	94	15	13	24	12	3	1	-	-	2	7	7	7	10
Egersund:														
Egersund By	16	2	-	7	4	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Bygder	22	-	3	8	6	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Sandnes:														
Sandnes By	19	8	1	-	-	1	1	-	-	-	3	3	5	-
Bygder	26	11	1	4	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-
Stavanger Stadsfysiskat	240	25	39	57	53	28	9	5	-	1	5	8	10	-
Stavanger Distrikt	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fimno	4	-	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sand	8	1	-	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Karmoen:														
Kopervik By	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bygder	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Haugesund:														
Haugesund By	280	11	35	111	57	13	3	-	-	-	-	-	10	40
Bygder	14	1	3	2	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-
XII. Sveen og Vikebygd														
Herreder	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1
Indre Sondhordland	45	9	8	6	4	4	1	4	1	-	2	-	1	5
Tysnes	4	2	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre Hardanger	28	3	6	2	12	10	1	2	-	1	-	-	-	1
Ytre Hardanger	56	-	-	5	3	23	2	4	-	-	-	-	16	3
Voss	23	10	4	1	6	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Søndre Midthordland	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	2	-
Nordre Midthordland	35	14	4	2	7	1	-	-	-	1	1	1	2	3
Osterøen	26	-	2	4	4	5	3	3	1	-	3	-	-	1
Alversund	4	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIII. Bergen	878	68	122	393	159	11	5	8	7	24	19	27	35	-
XIV. Lærdal	88	15	10	2	20	17	1	2	8	6	1	-	-	6
Lyster	10	-	-	2	-	4	1	-	-	1	-	1	-	2
Sogndal	15	3	1	1	2	2	2	1	-	-	-	-	2	-
Vik	25	4	2	2	4	4	4	4	4	-	1	1	1	3
Gulen	21	5	1	2	2	4	4	2	1	1	2	-	-	-
Kirkebø	10	-	1	5	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-

I. Influenza (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

Distrikt.	Tilsammen.												
		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Okttober.	November.	December.
Ytre Søndfjord	19	-	-	12	2	2	-	1	1	-	1	3	5
Indre Søndfjord	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	3
Kinn:													
Floro By	18	6	2	-	3	-	-	1	-	1	-	5	-
Bygder	39	9	9	8	1	3	3	1	-	2	1	1	2
Ytre Nordfjord	29	8	3	5	5	3	-	-	1	3	-	1	-
Indviken	14	2	4	-	-	-	-	-	-	-	6	2	2
XV. Vestre Sondmor	53	11	13	4	6	1	2	-	-	2	1	8	5
Indre Sondmor	105	29	19	9	12	8	6	7	2	5	1	4	3
Østre Sondmor	16	5	-	-	2	-	-	-	1	-	4	1	1
Ørskog	56	8	8	8	13	11	1	-	-	-	-	4	3
Nordre Sondmor:													
Aalesund By	77	12	10	12	9	-	-	-	-	-	2	12	20
Bygder	15	2	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	5
Ytre Romsdal:													
Molde By	42	-	-	13	4	3	-	-	-	-	11	4	7
Bygder	81	13	8	27	14	5	4	3	1	-	2	1	3
Indre Romsdal	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sondre Nordmør:													
Kristiansund By	292	93	95	26	17	9	-	2	-	-	-	23	27
Bygder	35	-	13	12	6	-	-	-	-	-	-	-	4
Sundalen	22	3	7	-	5	1	4	-	-	-	-	2	-
Surendalen	44	6	6	12	6	3	4	1	3	1	-	1	1
Nordre Nordmør	30	3	5	6	7	1	-	-	-	-	1	2	5
XVI. Trondhjems Stadsfysik.	292	15	20	93	136	16	-	-	-	-	2	3	7
Strinden	5	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	1	-
Selbu	13	2	-	-	10	-	1	-	-	-	-	-	-
Roros	271	42	27	75	52	30	9	1	4	-	5	7	19
Guldalen	16	1	2	5	5	1	-	-	-	-	1	1	-
Opdal	7	1	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Orkedalen	165	15	24	12	43	31	16	2	1	-	1	7	13
Hitteren	52	4	9	4	10	10	2	3	1	-	1	1	7
Ytre Fosen	12	3	-	2	1	-	3	-	-	-	-	-	3
Indre Fosen	29	2	-	2	12	1	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Fosen	22	-	-	6	7	2	4	2	-	-	1	-	-
XVII. Stjordalen	62	2	7	10	13	19	5	-	1	-	-	2	3
Frosten	33	8	4	7	-	4	3	-	-	-	-	3	4
Levanger:													
Levanger By	35	1	2	4	21	2	1	2	1	-	1	-	-
Bygder	53	8	12	9	9	6	4	1	-	1	-	1	2
Inderoen	63	11	1	4	27	14	5	-	-	-	-	-	1
Stenkjaer:													
Stenkjaer By	41	1	3	20	2	3	1	2	1	1	-	2	5
Bygder	83	6	3	10	26	12	6	1	2	1	2	3	11
Grong	16	2	3	3	2	4	2	-	-	-	-	-	-
Namsos:													
Namsos By	33	3	2	4	4	10	6	-	-	-	-	4	-
Bygder	13	-	-	4	6	3	-	-	-	-	-	-	-
Fosnes	32	5	-	-	16	8	-	-	-	-	-	1	2
Kolvereid	10	-	-	-	7	3	-	-	-	-	-	-	-
Vikten	25	3	5	3	5	7	2	-	-	-	-	-	-

I. Influenza (Forts.).

Tabel XLI (Forts.).

	Distrikt.	Tilsammen.	Måned.											
			Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XVIII.	Bronno	47	14	7	4	10	6	3	-	-	-	-	3	-
	Alstahaug	12	-	-	-	4	2	2	-	-	-	2	-	2
	Vefsen:													
	Mosjøen By	34	1	3	4	11	6	5	-	-	-	-	3	1
	Bygder	9	1	4	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2
	Rana	256	6	10	6	219	12	52	-	-	-	-	-	-
	Luro	16	-	-	-	1	12	-	-	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	21	2	-	2	4	8	4	-	-	-	-	-	-
	Bodø:													
	Bodø By	30	-	4	1	19	6	-	-	-	-	-	-	-
	Bodin	10	-	-	-	-	9	1	-	-	-	-	-	-
	Folden	87	-	-	-	56	31	-	-	-	-	-	-	8
	Skjerstad	129	2	-	42	37	19	3	6	3	-	-	9	8
	Steigen	35	-	-	-	17	13	5	-	-	-	-	-	-
	Hammerø	21	1	2	3	3	2	8	1	1	-	-	-	-
	Lödingen	98	16	10	6	38	12	6	5	-	-	-	-	-
	Ofoten	199	7	5	32	21	30	19	8	7	13	26	15	16
	Buksnes	3	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-
	Østholofoten	55	1	6	10	12	1	1	3	-	5	-	4	12
	Hadsel	190	40	35	29	24	17	10	8	3	2	1	4	17
	Sortland	23	1	4	6	12	-	-	-	-	-	-	-	-
	Under Lofottfisket	407	5	79	180	143	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	92	7	11	31	29	13	-	-	-	-	-	-	1
	Ibbestad	41	-	1	8	15	8	2	1	1	1	1	2	-
	Trano	20	-	5	2	3	-	-	-	-	-	-	1	-
	Berg	71	6	13	40	12	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maalselven	23	4	1	5	7	3	1	2	-	-	-	-	-
	Tromsø:													
	Tromsø By	264	26	27	35	148	28	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	33	8	2	1	22	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngen	11	-	-	4	2	1	1	-	-	-	-	3	-
	Skjervø	37	-	-	-	15	15	3	4	-	-	-	-	-
XX.	Alten	115	9	7	11	40	19	10	2	3	1	6	1	6
	Loppen	43	-	-	6	31	6	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest:													
	Hammerfest By	164	8	10	13	28	52	17	11	7	13	2	2	1
	Bygder	16	-	-	-	-	1	4	2	4	3	2	-	-
	Maaso	66	-	-	-	-	18	41	4	-	-	3	-	-
	Kistrand	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lebesby	67	-	-	-	-	21	24	22	-	-	-	-	-
	Tanen	30	3	1	1	18	4	3	-	-	-	-	-	-
	Vardo:													
	Vardo By	122	19	5	4	33	40	11	5	4	-	-	1	-
	Bygder	37	4	-	-	6	21	6	-	-	-	-	-	-
	Vadsø:													
	Vadsø By	110	8	5	21	68	5	2	-	1	-	-	-	-
	Bygder	50	5	6	4	31	2	-	-	-	-	-	-	-
	Sydværanger	16	-	-	2	13	1	-	-	-	-	-	-	-

FOREKOMSTEN

AF

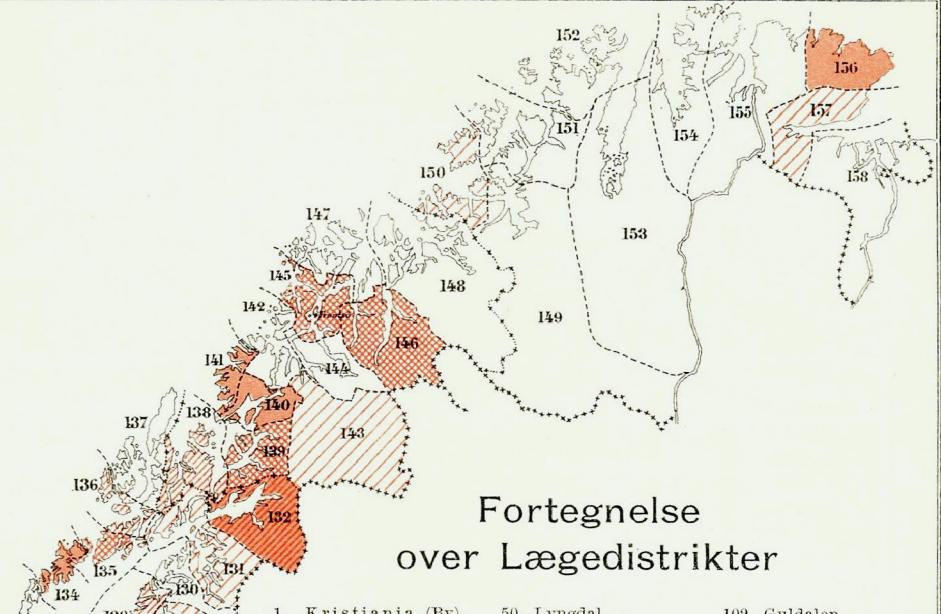
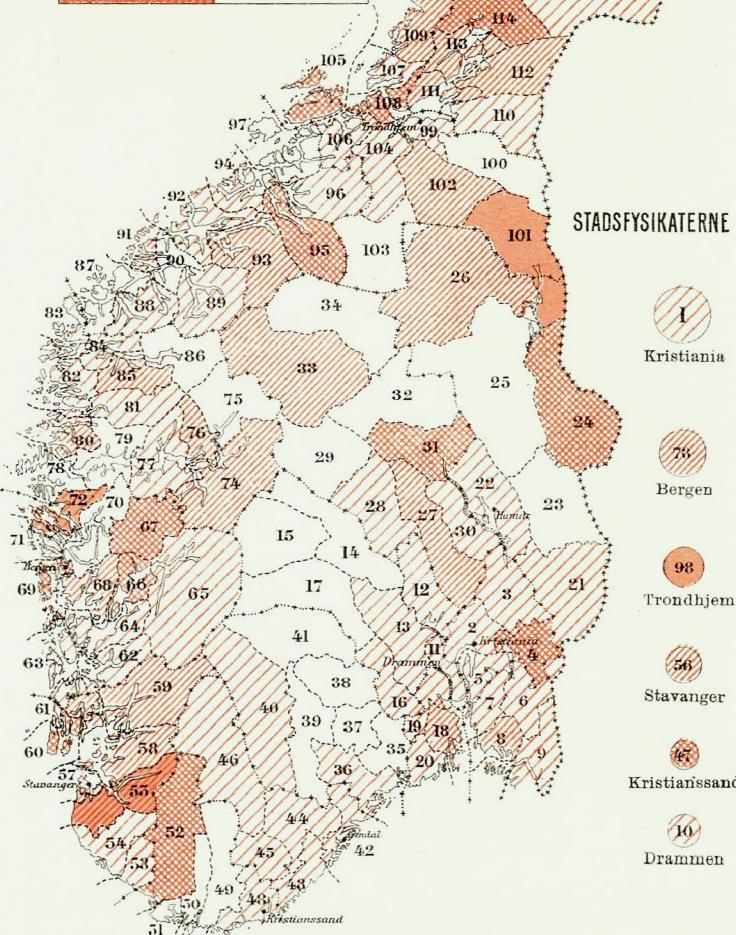
TYFOIDFEBER

I NORGE

I 1901.

Antal Tilfælde pr.
1000 Indbyggere.

	indtil 0,5
	0,51—1,0
	1,01—2,0
	2,01—3,0
	3,01—5,0
	5,01—10,0
	over 10,01

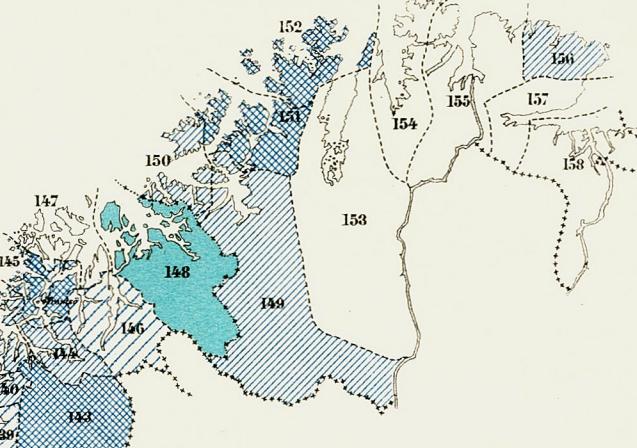
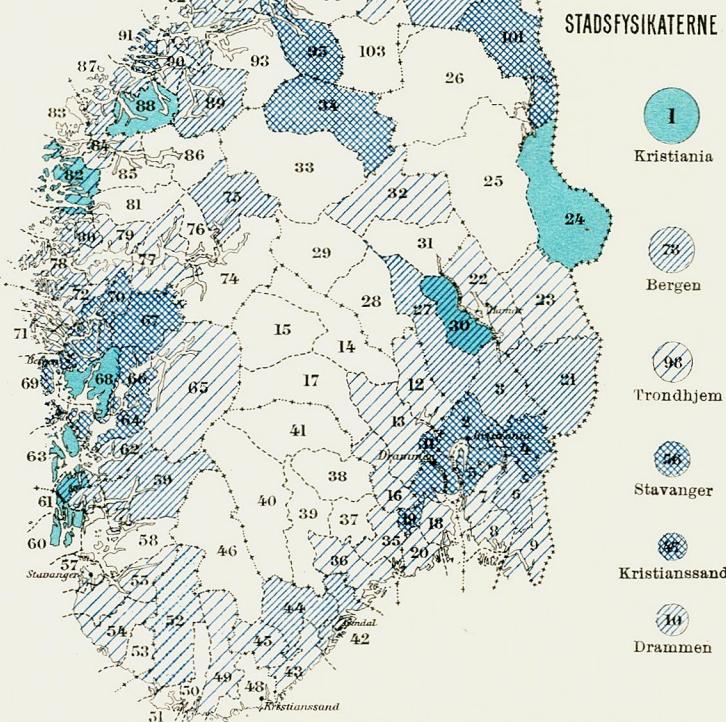
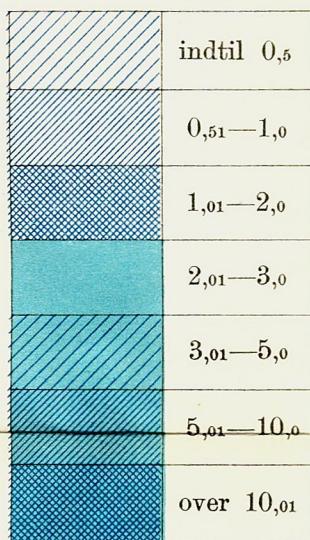

Fortegnelse
over Lægedistrikter

1. Kristiania (By).	50. Lyngdal.	102. Guldalen.
Akershus Amt.	51. Vanse.	103. Opdal.
2. Aker.	52. Flekkefjord.	104. Orkedalen.
3. Ullensaker.	53. Sogndal.	105. Hitteren.
4. Holand.	54. Egersund.	106. Henvne.
5. Follo.	55. Sandnes.	107. Ytre Fosen.
Smaalenenes Amt.	56. Stavanger Stadsfys.	108. Indre —
6. Eidsberg.	57. Stavanger.	109. Nordre —
7. Moss.	58. Finnø.	Nordre Trondhjems Amt.
8. Sarpsborg.	59. Sand.	110. Stjørdalen.
9. Hvaier.	60. Karmøen.	111. Frosten.
Buskerud Amt.	61. Haugesund.	112. Levanger.
10. Drammens Stadsf.	Søndre Bergenhus Amt.	113. Indreoen.
11. Drammen.	62. Indre Søndhordl.	114. Stenkjær.
12. Ringerike.	63. Ytre —	115. Grong.
13. Modum.	64. Tynses.	116. Namsos.
14. Nes.	65. Indre Hardanger.	117. Fosnes.
15. Aal.	66. Ytre —	118. Kolvoreid.
16. Sandsvær.	Jarlsberg og Larvik Amt.	119. Vikten.
17. Rollag.	67. Voss.	Nordlands Amt.
Hedemarkens Amt.	68. Søndre Midthordl.	120. Brønnø.
21. Solør og Odalen.	69. Nordre —	121. Alstahaug.
22. Hedemarken.	70. Osterøen.	122. Vefsen.
23. Søndre Østerdalen.	71. Alversund.	123. Ranen.
24. Tryssil.	72. Lindaas.	124. Lure.
25. Rendalen.	73. Bergen (By).	125. Gildeskaal.
26. Tønset.	Nordre Bergenhus Amt.	126. Bodø.
Kristians Amt.	74. Lærdal.	127. Folden.
27. Hadeland og Land.	75. Lyster.	128. Skjerstad.
28. Søndre Valdres.	76. Sogndal.	129. Steigen.
29. Nordre —	77. Vik.	130. Hammerø.
30. Toten.	78. Gulen.	131. Lædingen.
31. Faaberg.	79. Kirkebø.	132. Ofoten.
32. Ringebu.	80. Ytre Søndfjord.	133. Flakstad.
33. Lom.	81. Indre —	134. Buksnes.
34. Lesje.	82. Kinn.	135. Østflototen.
Bratsberg Amt.	83. Ytre Nordfjord.	136. Hadsel.
35. Skien.	84. Nordfjordeidet.	137. Sortland.
36. Kragerø.	85. Gloppen.	Tromsø Amt.
37. Hollen.	86. Indviken.	138. Trondenes.
38. Sauland.	Romsdals Amt.	139. Ibestad.
39. Kviteseid.	87. Vestre Søndmør.	140. Tranø.
40. Laardal.	88. Indre —	141. Berg.
41. Tinn.	89. Østre —	142. Lenvikin.
Nedenes Amt.	90. Sundalen.	143. Maalselven.
42. Østre Nedenes.	91. Surendalen.	144. Balsfjorden.
43. Vestre —	92. Nordre Nordmør.	145. Tromsø.
44. Aamli.	93. Ytre Romsdal.	146. Lyngen.
45. Evje.	94. Søndre Nordmør.	147. Karlsø.
46. Sætersdalen.	95. Sundalen.	148. Skjervø.
Lister og Mandal Amt.	96. Surendalen.	Finmarkens Amt.
47. Kristiansands Stadsfysikat.	97. Nordre Nordmør.	149. Alten.
48. Oddernes.	98. Trondhjems Stads-	150. Loppen.
49. Undal.	fysikat.	151. Hammerfest.
	99. Strinden.	152. Maasø.
	100. Selbu.	153. Kistrand.
	101. Røros.	154. Lebesby.
		155. Tanen.
		156. Vardø.
		157. Vadsø.
		158. Sydvaranger.

FOREKOMSTEN
AF
DIFTERI
I NORGE
I 1901.

Antal Tilfælde pr.
1000 Indbyggere.

**Fortegnelse
over Lægedistrikter**

1. Kristiania (By).	50. Lyngdal.	102. Guldalen.
2. Akershus Amt.	51. Vanse.	103. Opdal.
3. Aker.	52. Flekkefjord.	104. Orkedalen.
4. Ullensaker.	53. Sogndal.	105. Hitteren.
5. Follo.	54. Egersund.	106. Heyne.
Smaalenenes Amt.	55. Sandnes.	107. Ytre Fosen.
6. Eidsberg.	56. Stavanger Stadsfys.	108. Indre —
7. Moss.	57. Stavanger.	109. Nordre —
8. Sarpsborg.	58. Finnø.	Nordre Trondhjems Amt.
9. Hvaler.	59. Sand.	110. Stjerdalen.
Buskerud Amt.	60. Karmøyen.	111. Frosten.
10. Drammens Stadsf.	61. Haugesund.	112. Levanger.
11. Drammen.	Søndre Bergenshus Amt.	113. Inderøyen.
12. Ringerike.	114. Stenkjær.	
13. Modum.	115. Grong.	
14. Nes.	116. Namsos.	
15. Aal.	117. Fosnes.	
16. Sandsvær.	118. Kolvereid.	
17. Rollag.	119. Vikten.	
Jarlsberg og Larvik Amt.	Nordlands Amt.	
18. Tønsberg.	67. Voss.	
19. Hof.	68. Sønde Midthordl.	
20. Larvik.	69. Nordre —	
Hedemarkens Amt.	70. Osterøyen.	
21. Solør og Odalen.	71. Alversund.	
22. Hedemarken.	72. Lindaas.	
23. Søndre Østerdalen.	73. Bergen (By).	
24. Tryssil.	Nordre Bergenshus Amt.	
25. Rendalen.	74. Lærdal.	
26. Tønset.	75. Lyster.	
Kristians Amt.	76. Sogndal.	
27. Hadeland og Land.	77. Vik.	
28. Søndre Valdres.	78. Gulen.	
29. Nordre —	79. Kirkebø.	
30. Toten.	80. Ytre Søndfjord.	
31. Faaberg.	81. Indre —	
32. Ringebu.	82. Kinn.	
33. Lom.	83. Ytre Nordfjord.	
34. Lesje.	84. Nordfjordeidet.	
Bratsberg Amt.	85. Gloppen.	
35. Skien.	86. Indviken.	
36. Kragerø.	Romsdals Amt.	
37. Hollen.	87. Vestre Søndmør.	
38. Sauland.	88. Indre —	
39. Kviteseid.	89. Østre —	
40. Laardal.	90. Ørskog.	
41. Tinn.	91. Nordre Søndmør.	
Nedenes Amt.	92. Ytre Romsdal.	
42. Østre Nedenes.	93. Indre —	
43. Vestre —	94. Søndre Nordmør.	
44. Aamli.	95. Sundalen.	
45. Evje.	96. Surendalen.	
46. Sætersdalene.	97. Nordre Nordmør.	
Lister og Mandal Amt.	Søndre Trondhjems Amt.	
47. Kristiansands Stadsfysikat.	98. Trondhjems Stadsfysikat.	
48. Oddernes.	99. Strinden.	
49. Undal.	100. Selbu.	
	101. Røros.	
	Finmarkens Amt.	
	149. Altaen.	
	150. Loppen.	
	151. Hammerfest.	
	152. Maasø.	
	153. Kistrand.	
	154. Lebesby.	
	155. Tanen.	
	156. Vardo.	
	157. Vadso.	
	158. Sydvaranger.	

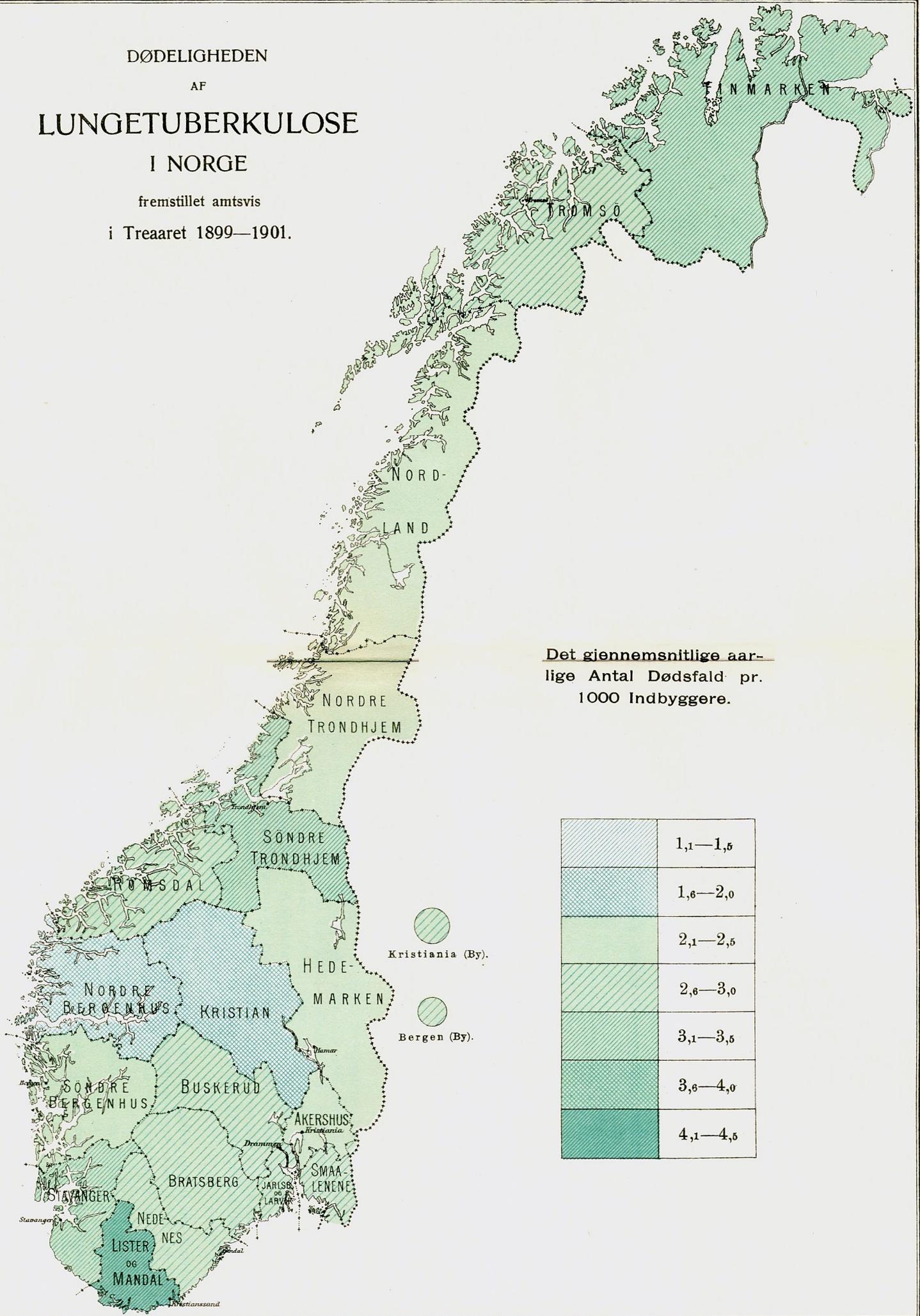
DØDELIGHEDEN

AF

LUNGETUBERKULOSE I NORGE

fremstillet amtsvis

i Treåret 1899—1901.

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Kristiania By

med et Fladeindhold af 16,55 km.² havde ved den almindelige Folketælling 3die December 1900 en Folkemængde af 227 626 hjemmehørende Indbyggere. Ved den af Magistraten den 31te December 1901 afholdte Folketælling udgjorde Folkemængden 224 909 Indbyggere, eller en Formindskelse af 2 717 Personer i Aarets Løb. Overskuddet af Følte over Døde udgjorde 4 311; lægges hertil de nævnte 2 717, maa der af Byens Befolning i Aarets Løb i det Hele være udflyttet over 7 000 Personer. Dette Forhold antages for den væsentligste Del at skyldes den økonomiske Krise.

Sundhedstilstanden var ifølge Beretningen fra Sundhedskommissionen fremdeles tilfredsstillende, om end ikke saa god som Aaret forud. Af epidemiske Sygdomme forekom væsentlig Influenza og akut Diarré hyppigere end Aaret forud; ligesaa viser Difteri, akute Katarrer og croupøs Langebetændelse nogen Forøgelse i de Angrebnets Antal; derimod var Mæslinge- og Kighoste-epidemien omtrent standset og Skarlagensfeber samt Kusma sjeldnere end i 1900. Børnekopper forekom ikke. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælle var noget større end Aaret forud, nemlig 27 887 med 1 053 Dødsfall mod henholdsvis 23 752 med 1 015 i 1900.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau udgivne Tabeller over Folkemængdens Bevægelse 3 618, og Dødeligheden 15,9 pro mille af Byens tilstede værende Middelbefolning (227 700).

Til Sundhedskommissionen indkom Anmeldelser om 3 436 Dødsfall, indtrufne inden Byens Grænser.

De opgivne Dødsfall fordeler sig saaledes paa de forskjellige Maaneder:

Januar	309	Mai	264	September	251
Februar.....	370	Juni	237	Oktober	231
Marts	290	Juli	363	November	226
April.....	270	August	370	December	255

Dødsfaldenes Fordeling paa de forskjellige Sogne og Dødeligheden inden disse i Forhold til den hjemmehørende Folkemaengde ved Aarets Udgang sees af følgende Tabel:

Dødeligheden i Byens 15 Sogne.

Sogne.	Flade-indhold i km. ²	Hjemme-hørende Folke-mængde 31te December 1901.	Til Sund-hedskom-missionen anmeldte Dødsfald.	Dødeligheds-forhold pro mille.
Vor Frelsers	0,77	9 985	143	14,32
Johannes	0,63	14 928	178	11,92
Trefoldigheds	1,00	17 940	246	13,70
Frogner	0,48	13 184	241	18,28
Uranienborgs	1,69	13 155	102	7,75
Fagerborgs	0,95	12 621	150	11,90
Gamle Akers	0,77	12 141	148	11,70
Jacobs	1,83	19 077	288	15,10
Sagenes	2,34	15 702	288	18,34
Paulus	0,50	21 708	310	14,28
Petrus	1,34	20 625	379	18,38
Grønlands	0,63	20 961	396	18,41
Kampens	0,68	15 633	299	19,11
Oslo	1,68	7 521	108	14,36
Vaalerengens	0,70	9 728	160	16,45
Samtlige Sogne	¹⁾ 15,9	224 909	3 436	15,28

¹⁾ Hertil kommer Akershus Fæstnings Omraade (0,3 km.²) og det af Ferskvand bedækkede Areal (ca. 0,3 km.²).

Nedenstaende Tabel giver en Oversigt over Dødeligheden i Forhold (pro mille) til Folkemaengden ved Aarets Udgang i 1860—1901. De til Sundheds-kommisionen indkomne Opgaver over indtrufne Dødsfald er lagt til Grund for Beregningen.

Aar.	Folkem. 31te Dec-ember. ¹⁾	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. 31te Dec-ember.	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. 31te Dec-ember.	Dødelig- hed pro mille.
1860—64	—	24,21	1882	122 424	20,39	1892	161 151	18,94
1865—69	—	22,00	1883	124 155	16,74	1893	167 588	16,99
1870—74	—	20,61	1884	128 300	18,90	1894	174 717	18,33
1875	76 866	22,86	1885	130 790	20,57	1895	182 856	16,35
1876	79 022	22,76	1886	134 036	20,30	1896	192 141	17,74
1877	81 801	19,50	1887	135 615	23,74	1897	203 337	15,73
1878	112 997	17,12	1888	138 319	22,17	1898	221 255	15,72
1879	116 801	17,49	1889	143 347	21,08	1899	226 423	17,42
1880	119 407	20,11	1890	151 130	20,66	1900	227 626	15,71
1881	122 036	18,44	1891	156 535	19,20	1901	224 909	15,28

¹⁾ Folkemaengden var ved Aarets Slutning efter Beregning i 1860 53 435 og i 1864 56 253, efter Tælling i 1869 64 935 og i 1874 75 042.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet med følge	Januar.	Februar.	Marts.	April	Mai	Junii	Juli	August.	September.	Oktobr.	November.	December.	
	Tilfælde.	Dødsfald.														
Tyfoideber	89	11	89	3	2	4	7	1	6	3	12	16	14	16	5	-
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	417	13	417	53	30	41	20	23	27	26	26	26	26	49	70	2
Mæslinger	36	4	36	13	6	6	3	2	4	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	488	18	488	30	16	21	12	22	37	38	53	53	83	65	58	-
Blodgang	5	1	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	7	5	7	2	-	-	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-
Pyæmi, Septhæmi	19	13	19	1	1	4	-	1	-	1	-	-	4	-	7	-
Rosen	124	10	124	5	11	14	5	18	12	6	8	10	9	10	16	-
Røde Hunde	21	-	21	1	-	3	3	4	2	-	-	1	-	2	5	-
Vandkopper	224	-	224	46	19	23	16	19	32	14	-	4	20	15	16	-
Kusma	52	-	52	15	12	5	4	2	3	1	1	1	-	2	6	-
Kighoste	738	31	738	194	65	41	62	42	43	37	61	33	51	71	38	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorg.	11558	215	11558	2087	2054	1116	803	720	527	281	278	449	509	1255	1479	-
Influenza	5278	44	5278	513	4144	469	30	7	3	-	-	-	3	29	80	-
Lungebetændelse	991	198	991	60	97	89	79	107	63	35	51	74	57	102	177	-
Pleurit	310	4	310	35	31	30	35	32	20	10	28	21	26	17	25	-
Gigtfeber	439	3	439	63	39	42	51	41	36	19	30	26	22	32	38	-
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	7082	482	7082	327	247	257	213	271	385	1452	2318	652	378	324	258	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	6	1	6	-	4	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	27887	1053	27887	3448	6783	2165	1346	1315	1201	1924	2867	1366	1202	1990	2280	-

Kristiania By. 1901.

Alder og Kjøn for de af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri (Croup)
Angrebne og Døde.

	Tyfoidfeber.				Skarlagensfeber.				Mæslinger.				Difteri (Croup).															
	Angrebne.		Døde.		Angrebne.		Døde.		Angrebne.		Døde.		Angrebne.		Døde.													
	Præsent.	Md.	Præsent.	Md.	Præsent.	Md.	Præsent.	Md.	Præsent.	Md.	Præsent.	Md.	Præsent.	Md.	Præsent.	Md.												
1ste Halvaar ...	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-												
2det — ...	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	1	-	1	-	2	3												
2—3 Aar	1	1	-	-	37	24	61	5	2	7	11,47	3	2	5	1	1	40,0											
4—5 —	4	5	9	-	49	42	91	3	1	4	4,39	1	1	2	-	-	27											
6—10 —	9	4	13	1	63	81	144	-	2	2	1,39	4	3	7	1	-	71											
11—15 —	1	3	4	-	25	34	59	-	-	-	-	1	-	1	-	-	33											
16—20 —	10	5	15	1	6,66	9	13	22	-	-	-	4	1	5	-	-	14											
21—25 —	5	6	11	1	18,18	7	7	14	-	-	-	4	2	6	-	-	10											
26—30 —	3	4	7	1	14,3	3	3	6	-	-	-	1	2	3	-	-	10											
31—40 —	11	6	17	3	3	17,6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2											
41—50 —	3	1	4	2	2	50,0	1	2	3	-	-	-	-	-	-	-	2											
Over 50 Aar ...	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-											
Uopgivet Alder...	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-											
Tilsammen	46	36	82	8	3	11	13,41	196	208	404	8	5	13	3,22	22	12	34	3	1	4	11,76	204	279	483	6	12	18	3,73

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidslettes paa Side 3 en Tabel, der er udarbeidet efter de fra Stadsfysikus til Medicinaldirektoratet indsendte maanedlige Lister, sammendragne efter de fra Byens Læger og Sygehuse til Sundhedskommisionen indsendte Opgaver.

Tabellen paa Side 4 indeholder Opgaver over Alder og Kjøn for Angrebne og Døde af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri.

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes ialt 82 Tilfælde mod 70 Aaret forud og 96 i 1899. Der indtraf 11 Dødsfald (13,4 pCt.). Sygdommen, der ikke har optrædt med nogen betydeligere Epidemi inden Byen siden Høsten 1896, forekom spredt inden de fleste Sogne. 75 Patienter behandles i Sygehus, 4 afsondredes i sine Hjem, 2 anmeldtes først, efterat Sygdommen var afløben, 1 døde, førend Indlæggelse kunde ske, 12 antoges med større eller mindre Sandsynlighed at have erhvervet sin Sygdom udenfor Byen. En Patient er antagen muligens at være smittet gjennem Østers, nydt i et Selskab udenbys; af 34 Gjester blev 30 syge, dog blev kun, saavidt vides, hos den ene konstateret Tyfoidfeber. Det største Antal Tilfælde indtraf fra August til November. — 39 Læger har i Løbet af Aaret rekvireret sterile Pipetter til Opsamling af Blod for Vidals Serumreaktion. Denne udførtes 116 Gange, hvoraf 30 Gange med positivt Resultat.

Af **Skarlagensfeber** anmeldtes ialt 417 Tilfælde mod 763 i 1900 og 1 152 i 1899. 13 Dødsfald indtraf (3,1 pCt.). De fleste Angrebne viser Maanederne Januar, November og December. Paulus Sogn har 52 Angrebne, et betydelig høiere Tal end nogen af de andre Sogne; det mindste Tal viser Vor Frelsers og Fagerborg Sogne med 10 hver. 56 Patienter behandles udenfor Lazaret, afsondrede i 43 Hjem; 1 anmeldtes først, efterat Sygdommen var afløben.

Af **Mæslinger**, der Aaret forud havde adskillig Udbredning (516 Angrebne), er kun anmeldt 34 Tilfælde, de fleste i Januar, Februar og Marts. Der har vistnok forekommet flere end de anmeldte, idet Mange ikke henter Læge, hvor intet særligt synes at være paafærde.

Difteri (Croup) viser paany nogen Stigning i de Angrebnes Antal, idet dette udgør for Aaret 488 mod 362 i 1900 og 434 i 1899. Sygdommen havde dog ingen udpræget epidemisk Karakter. Den optrædte hyppigst i 2det Halvår, særlig viser Oktober Maaned et noksaa højt Tal (83 Angrebne), medens der i April kun var 12 og i Februar 16 anmeldte Patienter. De østlige Sogne, naar undtages Oslo, opviser de fleste Tilfælde, medens Vor Frelsers, Uranienborg og Fagerborg har de færreste. Med Undtagelse af 8 behandles samtlige Angrebne paa Ullevaal Lazaret. Der indtraf 18 Dødsfald (3,7 pCt.), alle under 10 Aar. Af nedenstaaende Tabel sees Dodeligheden af Difteri i Kristiania siden 1888:

1888	23,70	pCt.		1895	6,85	pCt.
1889	25,00	"		1896	6,50	"
1890	24,50	"		1897	8,00	"
1891	23,61	"		1898	4,93	"
1892	30,33	"		1899	7,80	"
1893	18,30	"		1900	3,61	"
1894	17,17	"		1901	3,73	"

93 Læger har i Aarets Løb rekvireret Serumror med sterile Vatpensler til Undersøgelse paa Difteribaciller, der ved 532 Undersøgelser paavistes 109 Gange.

5 Tilfælde af **Blodgang**, hvoraf 1 endte dodelig, indtraf i Februar. De viste sig dog ikke at være af epidemisk Natur.

Af **Barselfeber** er opført 7 Tilfælde og 5 Dødsfald. Af andre Dødsfald paa Barselseng anmeldtes 17. Efter Opgave fra det statistiske Centralbureau var Antallet af Barselkvinder i 1901 7 954, af hvilke Lægerne opgiver 22, som døde paa Barselseng. Dødeligheden blandt Barselkvinder har saaledes været 2,8 pro mille i det Hele og 0,6 pro mille af Barselfeber.

Vandkopper var ikke meget almindelige, men anmeldtes i alle Aarets Maaneder undtagen August.

Af **Kusma**, der i de 2 foregaaende Aar optraadte epidemisk, anmeldtes alene 52 Angrebne.

Kighoste var ogsaa meget sjeldnere end i 1900, men forekom dog hele Aaret. Der anmeldtes 738 Tilfælde og 38 Dødsfald mod henholdsvis 1 949 og 94 Aaret forud.

Influenza optraadte atter epidemisk, særlig i 1ste Kvartal med Kulmination i Februar, da 4 144 Tilfælde anmeldtes. Der indtraf 44 Dødsfald af Influenza og dens Følgesygdomme. I August anmeldtes 11 Tilfælde af den for nogle Aar siden epidemisk optrædende «Bamlesyge».

Lungebetændelse var ikke almindelig, om end hyppigere end Aaret forud, (991 Angrebne mod 881 i 1900). Dødfaldenes Antal var 198 (20,0 p.Ct.).

Akut Diarré (Kolerine), der i 1900 var forholdsvis sjeldnen, tiltog betydelig i 1901, idet der anmeldtes i alt 7 082 Tilfælde med 482 Dødsfald mod henholdsvis 4 675 og 308 Aaret forud. Som vanlig viser Juli og August de fleste Angrebne. Af de Døde var 364 i Alderen under 1 Aar, 88 mellem 1 og 5 Aar, 22 var over 60 Aar gamle.

Pemfigus hos Nyfødte opføres med 6 Angrebne, af hvilke 1 døde.

Icterus catarrhalis optraadte om Høsten som en Epidemi, der fortsatte ind i det følgende Aar; den var væsentlig udbredt inden Uranienborg og Fagerborg Sogne. Smitteforbindelsen kunde følges fra det ene Tilfælde til det andet gjennem længere Rækker. Der anmeldtes i alt 41 Tilfælde.

Veneriske Sygdomme. Tabellen Side 7 giver Oplysning om de fra praktiserende Læger og Sygehuse anmeldte nye Tilfælde, fordelt paa de enkelte Maaneder. Tabellen paa Side 8 viser det samlede Antal nye Tilfælde af veneriske Sygdomme i Kristiania i Aarene 1876—1901. For 30 af de i 1901 anmeldte nye Tilfælde af Syphilis opgives Smitten at være foregaaet ad andre Veie end Kjønsdelene. Af de i alt anmeldte 2 892 Tilfælde af veneriske Sygdomme behandles 347 i Sygehus. Hvor Smittekilden er angivet at skrive sig fra Udenbys, sendtes Underretning til vedkommende Sundhedskommissons Ordforer. En Kyaksalverske anmeldtes til Politiet for at have taget en Kvinde, lidende af sekunder Syphilis, under Behandling. Paa Grund af Omstændighederne fandt man ikke Grund til at gaa længere end til at tildele hende en alvorlig Advarsel. Forøvrigt henvises til Sundhedskommisionens Beretning for 1901, Bilag 3, Side 93 og fig.

Af **Lungetuberkulose** opgives 525 Dødsfald, der udgør 15,9 p.Ct. af samtlige ved Sygdom foranledigede Dødsfald med kjendt Dødsaaarsag (3 294) og 23,5 p.Ct. af kjendte Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme (2 241). Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af de tuberkuløse Sygdomme hidsættes paa Side 7 et Uddrag af Byens Tuberkuloseprotokol. Se forøvrigt Generalberetningen.

**De af Byens Læger og fra Sygehusene anmeldte nye Tilfælde af
veneriske Sygdomme.**

Maaned.	Blennorrágiske Tilfælde.			Ikke inficerende Chunker.			Erhvervet Syphilis			Hereditær Syphilis.			Sum.
	Mk. Kl.	Kr.	Sum.	Mk. Kl.	Kr.	Sum.	Mk. Kl.	Kr.	Sum.	Mk. Kl.	Kr.	Sum.	
Januar	137	13	150	28	1	29	36	13	49	-	2	2	230
Februar	116	21	137	20	5	25	38	18	56	7	1	8	226
Marts	156	15	171	16	3	19	26	17	43	5	1	6	239
April	91	10	101	12	3	15	28	12	40	1	-	1	157
Mai	194	12	206	25	7	32	45	15	60	1	2	3	301
Juni	111	20	131	25	2	27	38	16	54	2	3	5	217
Juli	94	16	110	24	1	25	19	11	30	-	3	3	168
August	162	17	179	29	-	29	34	17	51	2	2	4	263
September	115	12	127	23	5	28	45	11	56	1	1	2	213
Oktobre	147	12	159	22	1	23	40	40	80	2	2	4	266
November	129	12	141	27	2	29	35	15	50	1	-	1	221
December	232	14	246	41	2	43	48	23	71	1	-	1	361
Sum	1684 ¹⁾	174	1858	292	32 ²⁾	324	432 ³⁾	208	640	23	17	40	2862

¹⁾ Deraf 1 Gut og 11 Pigebørn. ²⁾ Deraf 1 Pigebarn. ³⁾ Deraf 3 Gutter og 3 Pigeborn.

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

	Samlet Antal tuberku- lose Syg- domme.	Tuberkulose i												
		Aande- drætsor- ganerne.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.						
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.					
Kristiania By . . .	1569	560	1453	551	5	-	11	5	73	3	21	1	6	-

Sindssyge. For Kristiania Fattigvæsens Regning forpleiedes i 1901 725 Sindssyge med en samlet Udgift af Kr. 214 250;19. Af disse forpleiedes 263 helt eller delvis i Asyl og 462 privat. I samme Aar blev i Henhold til Lov af 27de Juni 1891 for saadanne Syge, som indgaar under denne Lovs Bestemmelser, af Statskassen refundere ialt Kr. 56 875,45; jfr. forøvrigt denne Beretnings almindelige Del.

Paa **Fødselsstiftelsen** laa tilbage fra Aaret forud 28 Kvinder, af hvilke 27 havde født i 1900. Der indkom i Aarets Løb 1 075 Kvinder, af hvilke 11 havde født før Indkomsten. 2 aborterede, og 61 udgik uden at føde. De Fødendes Antal i 1901 var saaledes tilsammen 1 002. Ialt fødtes 1 013 Børn.

Af de 1 075 indkomne Kvinder var 513 Giftte, 562 Ugifte. Første Gang Fødende var af de 1 002, som fødte i 1901, 594, Flerfødende 408. Af 11 Kvinder, der fødte Tvillinger, var 6 Førstefødende, 5 Flerfødende.

Det anmeldte Antal nye Tilfælde af veneriske Sygdomme i Kristiania i Aarene 1876--1901.

Aar.	Blennorragiske Tilfælde.			Ikke inficerende Chanker.			Erhvervet Syphilis.			Hereditær Syphilis.			Til-sammen.	Middel-folke-mængde.	Anmeldte i Procent af Folke-mængden.	
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.				
1876	-	-	593	-	-	419	-	-	-	-	-	-	1012	79022	1,28	
1877	-	-	909	-	-	134	-	-	297	-	-	-	33	1373	106781	1,28
1878	-	-	1040	-	-	166	-	-	311	-	-	-	31	1548	112977	1,37
1879	951	176	1127	200	114	314	211	154	365	21	15	36	1842	116801	1,58	
1880	1208	219	1427	265	99	364	268	156	424	21	22	43	2258	119407	1,89	
1881	1272	196	1468	353	78	431	302	151	453	33	39	72	2424	122036	1,99	
1882	1140	146	1286	580	127	707	308	188	496	21	23	44	2533	122424	2,07	
1883	1100	186	1286	257	49	306	175	111	286	21	15	36	1914	124155	1,55	
1884	1118	142	1260	208	57	265	172	126	298	17	22	39	1862	128300	1,45	
1885	997	186	1183	175	32	207	148	123	271	33	29	62	1723	130790	1,32	
1886	1095	99	1194	292	65	357	163	101	264	25	14	39	1854	134036	1,39	
1887	829	106	935	306	37	343	175	47	222	21	23	44	1544	135615	1,14	
1888	509	66	575	71	16	87	103	109	212	18	14	32	906	138319	0,66	
1889	585	85	670	73	8	81	187	107	294	10	22	32	1077	143347	0,75	
1890	679	60	739	213	25	238	330	178	508	16	13	29	1514	151130	1,00	
1891	759	42	801	180	15	195	303	170	473	10	10	20	1489	156535	0,95	
1892	935	90	1025	192	13	205	355	208	563	9	18	27	1820	161151	1,13	
1893	1069	97	1166	260	23	283	278	229	507	12	15	27	1983	167588	1,18	
1894	1283	121	1404	281	29	310	353	193	546	25	17	42	2302	174717	1,32	
1895	1482	126	1608	387	34	421	518	206	724	26	14	40	2793	182856	1,52	
1896	1471	149	1620	393	49	442	498	235	733	32	28	60	2855	192554	1,48	
1897	2031	173	2204	447	46	493	450	233	683	25	25	50	3430	203337	1,69	
1898	2125	207	2332	433	51	484	565	259	824	25	27	52	3692	221255	1,67	
1899	1966	191	2157	491	44	535	543	221	764	35	34	69	3525	226423	1,56	
1900	1871	170	2041	507	43	550	457	195	652	28	26	54	3297	227626	1,44	
1901	1684	174	1858	292	32	324	432	208	640	23	17	40	2862	224909	1,27	

Angaaende Leierne var ved 1 013 Fødsler:

Isselfødsel	941	{	1ste 579, deraf 5 med Panden fortil. 2den 362, — 8 — — —
Ansigtsfødsel . . .	2	{	1ste 1. 2den 1.
Pandefødsel . . .	2.		
Tverleie	4	{	hoire Skulderleie med Ryg fortil 2. — — — — bagtil 2.
Sædefødsel ¹⁾ . . .	64	{	1ste Sædefødsel 14. 2den — 15. 1ste Fodfødsel 23. 2den — 12.

Ved de 11 Twillingfødsler var Leierne følgende:

	1ste Isse-fødsel.	2den Isse-fødsel	1ste Sæde-endefødsel.	2den Sæde-endefødsel.	Tverleie.
1ste Twilling	5	4	2	-	-
2den Twilling	1	1	3	3	3
Tilsammen	6	5	5	3	3

Af Modrene døde 11. Som Dodsaaarsag er opfort: Barselfeber 2, Barselkrampe 4 (1 havde tillige Lungebetændelse), Langeemboli 1, Hjertesygdom 1, Bronkopneumoni 1, Nyresygdom 1, Tarmslyng 1 (efter Keisersnit).

Tilbageliggende ved Aarets Udgang var 38. Forpleiningsdagene Antal for Barselkynder var 16 109. Af 1 013 Born var 51 dødfodte, under Opholdet paa Stiftelsen døde 39.

Fra den i Forbindelse med Stiftelsen staaende Jordmoderskole udexaminedes 44 Elever. Af disse var fra

Kristiania By	1	Sondre Bergenhus Amt	2
Akershus Amt	3	Nordre — —	1
Smaalenenes —	3	Romsdals —	1
Buskerud —	5	Sondre Trondhjems —	2
Hedemarkens —	3	Nordre — —	1
Kristians —	4	Nordlands —	4
Bratsberg —	3	Tromsø —	3
Nedenes —	3	Madagaskar	1
Lister og Mandal —	1	Zululand	1
Stavanger —	2		

Af **obstetriciske Operationer** udførtes i Aarets Leb ifølge de derom indkomne Lister og Beretninger ialt 261, hvoraf paa Fødselsstiftelsen 111. Tabellen paa Side 10 og 11 giver en Oversigt over Indikationer og Udfald.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng. Efter Lægernes Anmeldelser til Sundhedskommisionen er 22 Kvinder døde af Barselsygdom. Dodsaaarsagerne for disse var: Barselfeber 5, Barselkrampe 7, Emboli 3, Blødning 2, Abort 2, Albuminuri 1, Hjertelammelse 1, Dystoki 1.

¹⁾ Heri indbefattes Fødsler efter Vending.

Obstetriciske

Indikation.	Tangforlosning.				Vending.			
	Modre.		Born.		Modre.		Born.	
	Lev.	Dod.	Lev.	Dodf.	Lev.	Dod.	Lev.	Dodf.
Paa Stiftelsen:								
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	31	¹⁾ 1	30	2	2	2	2	
Bækvensneverhed	3	-	2	1	2	2	2	
Barselkrampe	6	-	2	4	-	-	-	
Placenta praevia og Blødning ..	1	-	-	1	4	-	4	
Hjertesygdom	1	-	1	-	-	-	-	
Svulst i Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	
Nefrit	-	-	-	-	-	-	-	
Isseleie med Panden fortil	2	-	2	-	-	-	-	
Ausigtsleie	1	-	-	1	-	-	-	
Fremfald af Navlesnor	1	-	1	-	2	2	2	
— - - - - Fod ved Siden at Hovedet	-	-	-	-	-	1	1	
Tverleie	-	-	-	-	-	3	3	
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen	46	1	38	9	14	14		
Udenfor Stiftelsen:								
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	96	-	²⁾ 97	-	-	-	-	
Bækvensneverhed	8	-	7	1	1	1	1	
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	
Placenta praevia og Blødning ..	-	1	-	1	1	1	1	
Livmoderbristning	-	1	-	1	-	-	-	
Svulst i Livmoderen	-	-	-	-	1	1	1	
Tuberculosis incipiens	-	-	-	-	-	-	-	
Isseleie med Panden fortil	4	-	³⁾ 5	-	-	-	-	
Ausigtsleie	1	-	1	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	9	⁴⁾ 8	1	
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	1	1	-	
Tilsammen	110	2	111	3	13	12	1	
Ialt i Kristiania	156	3	149	12	27	26	1	
	159		161			27		

¹⁾ Dodsårsag: Barselfeber. ²⁾ Deraf en 1ste Twilling, 2den forlost (lev.) ved 2den forlost (lev.) ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen findes anført (jfr. Ann. 4). Levedygtige Trillinger), forlostes let med Haanden. ³⁾ Hos 1 af disse blev det ene Laar-paa Dödslisten som Dödsfall paa Barselseng.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel:

Laagedistrikt.	Fødte			Døde					
	leven- de.	dod- fødte.	iadt.	0 - 1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Haen- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Kristiania Stadsfysikat	7929	218	3618	1095	114	13	72	20	2

Operationer.

Udtractning ved Bækkenendeleie.			Partus praematurus artificialis.			Keisersnit.			Perforation			Efter- byrds- operation.		Abortus provocatus.	
Modre.	Born.		Modre.	Born.		Modre.	Born.	Modre.	Modre.	Modre.	Modre.	Modre.	Modre.	Modre.	
Lev.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Dodf.	Lev.	Dod.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Dod.
7	7														
1	1		7	5	2	6) 2		1	3	1					
3	2	1													
						1			1						
															1
1	1														
12	11	1	7	5	2	3	1	4	1	25					1
5	5) 4	1	2	1	1										
1	1										1				
6	5	1	2	1	1							1	13	1	
18	16	2	9	6	3	3	1	4	2	38		2	1	1	
			18		9										

Vending, hvor Udfaldet for Moderen er anført (jfr. Ann. 4). 3) Deraf en 1ste Twilling,
4) Deraf to 2den Twillinge (jfr. Ann. 2 og 3) og en 3die Trilling (de 2 øvrige ikke
ben brukket under Udtrekningen). ⁶⁾ Dod af Heus 4 Dage efter Operationen (ikke opfort

Der var saaledes et Overskud af 4 311 Føgte og Forholdet mellem Føgte
og Døde = 100 : 45,6.

De af Lægerne opgivne **Dødsaarsager** sees af Tabellen paa Side 12 o. flg.

Dødsaarsager i de 5 første Leveaar sees af Tabellen paa Side 20.

De hyppigste **Dødsaarsager** var: Lungetuberkulose 525, akut Diarré
482, Kraeft 222, akute Katarrer i Aandedrætsorganelne 215, Lungebetændelse

Liste over de af Lægerne

meddelte Dødsaarsager.

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dodsaaarsag.	Tilsammen.	Derav		0—1		1—5		5—10		Alder	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Rakit	57	31	26	14	14	17	12	-	-	-	-
Kronisk Alkoholisme	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Medfødt Svaghed	162	88	74	87	73	1	1	-	-	-	-
Alderdomssvaghed	103	47	56	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrit, kronisk Rheumatisme	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemofili	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Morbus Addisoni	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— maculos, Werlhofii	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.											
<i>I. Hjerne og Rygmarv.</i>											
Apoplexi og Hjerneemboli	107	45	62	-	-	-	-	-	-	-	1
Suppurativ Meningit	49	26	23	9	5	6	10	1	3	1	2
Epilepsi	6	4	2	-	-	-	-	-	-	2	-
Kramper hos Smaabørn	57	33	24	29	20	4	4	-	-	-	-
Sindssygdomme	18	11	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Hjernesygdomme	29	20	9	5	-	1	1	-	1	1	-
Rygmaryssygdomme	10	5	5	-	1	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Hjerne og Rygmarv	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>II. Cirkulationsorganerne.</i>											
Endo- og Perikardit	3	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Klappefeil og andre org. Hjerte-sygdomme	165	67	98	1	1	1	-	4	1	2	5
Hjertelammelse	44	18	26	-	1	1	-	-	1	-	-
Arteriosklerose	25	14	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Cirkulationsorg.	11	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>III. Respirationsorganerne.</i>											
Bronkit, akut	132	60	72	41	37	15	20	1	-	-	-
— kronisk og Bronkiektasi	105	51	54	2	3	1	-	1	1	-	-
Pneumoni, katarralsk	83	52	31	34	14	14	11	-	1	-	-
— croupos	198	107	91	25	23	16	14	4	1	3	-
Lungegangren	3	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Pleurit, seros	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— purulent	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungeemboli	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Aandedraetsorg.	20	10	10	1	1	1	1	-	-	-	-

meddelte Dødsaaarsager.

og Kjøn.												Over 100 Aar.	Uop- givet Alder.					
15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100		
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	2	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	23	15	21	32	-	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	4	2	1	2	9	8	18	20	10	19	2	10	-	-	-
1	2	3	-	2	-	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	3	2	1	2	-	1	-	2	-	1	3	1	-	-	-	-	-
1	-	-	2	-	4	1	4	1	1	1	1	3	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	4	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	2	6	4	10	7	8	14	12	5	11	16	7	31	2	11	-	1	-
-	-	2	3	2	3	2	2	4	5	3	4	3	6	1	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	6	2	6	7	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	1	2	1	-	-	1	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	7	1	6	-	-	-
-	-	-	-	1	-	3	1	6	6	12	6	16	22	9	14	-	1	-
-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	3	1	-	-	1	-	-
-	-	6	5	8	6	10	6	10	8	11	9	14	10	-	7	-	2	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	2	1	-	-	1	-	1	1	1	1	3	2	1	2	-	-	-

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dodsaaarsag.	Tilsammen.	Deraf		0—1		1—5		5—10		Alder	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
<i>IV. Digestionskanalen.</i>											
Mave-Tarmkatarr	37	19	18	15	8	-	5	-	-	-	1
Mavesaar	16	11	5	-	-	-	1	-	-	1	-
Blindtarmbetændelse	17	10	7	-	-	-	-	1	-	1	-
Diffus Peritonit	24	9	15	-	1	1	2	1	4	1	1
Indeklent Brok	7	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Ileus og Volvulus	11	3	8	-	1	1	1	-	-	-	-
Andre Sygdomme i Digestions- kanalen	21	8	13	1	2	-	-	-	-	-	-
<i>V. Leveren.</i>											
Galdestenssygdom	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Leverkirrose	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Leversygdomme	18	6	12	5	5	-	-	-	-	-	-
<i>VI. Urinorganerne.</i>											
Cystit, Cystopyelonefrit	7	4	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbus Brighti	62	20	42	-	-	-	-	-	-	-	3
Andre Nyre- og Urinveissygdomme	13	6	7	-	-	-	1	-	-	-	-
<i>VII. Kjønsorganerne.</i>											
Sygdomme i mandlige Kjønsorg. — - kvindelige —	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>VIII. Hud- og ydre Sygdomme.</i>											
Pemfigus hos Nyfodte	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Senil Gangren	11	5	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Bensygdomme	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Andre Sygd. i Hud og ydre Org.	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
<i>C. Barselssygdom.</i>											
Barselfeber	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolii	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Abort	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystoki	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hjertelammelse	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>D. Dannelsesfeil.</i>											
Hjernemisdannelselse, Spina bifida .	5	2	3	2	3	-	-	-	-	-	-
Andre Dannelsesfeil	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

meddelte Dødsaaarsager.

og Kjøn.												Over 100 Aar	Uop- givet Alder.				
15 - 20		20 - 30		30 - 40		40 - 50		50 - 60		60 - 70		70 - 80		80 - 90		90 - 100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	1	-	-	-	-	-	1	2	-	1	1	1	1	-	-	-
-	-	-	1	1	2	2	-	2	-	4	1	1	-	-	-	-	-
2	3	2	1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
-	-	2	2	2	5	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-
-	-	1	1	-	1	-	2	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-
-	-	-	2	-	2	3	-	3	3	4	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	1	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	3	1	-	-
-	-	4	3	8	5	6	3	10	4	7	5	4	-	-	-	-	-
-	1	1	-	2	-	2	1	-	-	2	1	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	-	-	3	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dødsaaarsag.	Tilsammen.	Deraf		Alder					
				0—1		1—5		5—10	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
E. Andre Aarsager.									
Febris	3	-	3	-	2	-	-	-	-
Omphalitis	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Otitis media	2	1	1	-	-	1	-	-	1
Tumor colli	1	1	-	1	-	-	-	-	-
Uleus calcanei	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3294	1594	1700	503	430	183	193	32	40
								28	39
F. Unaturlig Død.									
Akut Alkoholforgiftning.	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Andre Forgiftninger.	8	7	1	-	-	1	-	1	-
Drukning.	8	7	1	1	-	1	-	1	2
Forbrænding	8	4	4	-	-	2	2	-	-
Andre Ulykkestilfælde	47	33	14	-	-	6	5	4	2
Drab og Mord	1	1	-	-	-	1	-	-	-
Selvmord	16	15	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	90	69	21	1	-	11	7	6	4
Ukjendt Dødsaaarsag	52	33	19	23	10	2	2	-	-
Sum	3436	1696	1740	527	440	196	202	38	40
								32	39

198, organisk Hjertesygdom 165, medfødt Svaghed 162, Tuberkulose udenfor Lungerne 131, Hjerneslag 107, kronisk Bronkit 105, Alderdomssvaghed 103, Brights Nyresygdom 62.

Veirliget. Vinteren var koldere end normalt, medens Sommeren var betydelig varmere. Aarets Middeltemperatur blev $0,8^{\circ}$ højere end gjennemsnitlig. Nedbørens Størrelse var lidt over det Normale, men den faldt ujævnt, navnlig viste Juli et meget stort Underskud, saa Sommeren i det Hele maa betegnes som tør. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 21, opstillet efter Tagttigelser ved det meteorologiske Institut i Kristiania (25 m. over Havet).

Strafanstalterne. Om Strafanstalterne og Sygepleien inden disse henvises til den almindelige Beretning.

I **Sundhedskommisionen** afholdtes i Aarets Løb 19 Møder, i Kvarantænekommisionen 1 Møde. Sundhedskommisionens Journaler viser til-

meddelte Dødsaaarsager.

og Kjøn.										Over 100 Aar.	Uop- givet Alder.								
15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100			
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
48	56	117	124	105	127	104	104	128	120	142	132	146	203	57	115	1	15	1	1
-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	3	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	9	-	3	1	1	2	4	-	3	2	-	1	-	3	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	3	-	3	-	2	1	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	17	2	7	2	6	3	9	-	5	3	-	1	-	3	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	3	-	1	-	2	1	1	4	-	2	-	-	-	-
51	56	135	126	112	129	113	107	138	120	149	136	147	208	57	120	1	15	1	1

sammen 4 097 Numere over indkomne Sager, hvoraf 1 240 Numere vedkommer Bygningsanmeldelser. Byggevirksomheden har antagelig i 1901 været endnu mindre end i 1900.

Kontrolen med Renovationen og Byens Renhold har fremdeles været udført af Sundhedskommissionens Ingenør med Assistent og det han underlagte Personale. Der udførtes i det Hele 98 788 Undersøgelser. De af Ingeniøren paatalte og anmeldte Misligheder er som Regel fjernede efter derom af Sundhedskommisionen fattet Beslutning. Renholdsvesenet var i det Hele gjentagne Gange Gjenstand for Behandling inden Kommissionen og mellem Myndighederne, idet der gjorde sig afvigende Anskuelser gjældende mellem Renholds værkets Bestyrelse og Sundhedskommisionen angaaende Reglerne for en hensigtsmæssig Renovation.

Klager over Stank fra Kloaken i Piperviken (Bisletbækken Udløb) og fra Frognerkilen, hvor Havvandet og Strandbredden stadig bliver mere og mere forurenset af organiske Stoffe, har givet Anledning til Forhandling, men endnu ikke resulteret i praktiske Foranstaltninger.

Et Andragende fra Sogneselskaberne i Aker og Bærum om Tilladelse til at transportere Kogjædse i Kasser af Træ istedenfor som ellers paabudt af Jern fandt man ikke at kunne anbefale.

Dødsaaarsager i de 5 første Leveaar.

	Antal Dode						Af 100 Dødsfald var					
	under 1 Aar.		i 2det og 3die Aar.		i 4de og 5te Aar.		under 1 Aar.		i 2det og 3die Aar.		i 4de og 5te Aar.	
	Uag্রefolte.	Eg্রefolte.	Uag্রefolte.	Eg্রefolte.	Uag্রefolte.	Eg্রefolte.	Uag্রefolte.	Eg্রefolte.	Uag্রefolte.	Eg্রefolte.	Uag্রefolte.	Eg্রefolte.
Af Sygdomme i Tarmkanalen (Diarré, cholera nostras, Gastroenteritis acuta & chronica)	140	247	12	76	-	5	48,6	36,3	25,3	28,1	-	6,5
Sygdomme i Aandedreetsorganerne (Bronkit, katarralsk og croupos Lungebetændelse)	36	145	18	67	-	8	12,5	21,3	38,3	24,8	-	10,4
Tuberkulose og Skrofulose	-	21	3	45	1	23	-	3,1	6,4	16,7	33,3	29,9
Medfødt Svaghed	49	111	-	2	-	-	17,0	17,6	-	0,7	-	-
Kramper	13	36	1	5	-	2	4,5	5,3	2,1	1,9	-	2,6
Syfilis	6	11	-	-	-	-	2,0	1,6	-	-	-	-
Kighoste, Difteri (Croup), Skarlagensfeber, Mæslinger	7	13	3	28	1	8	2,4	1,9	6,4	10,3	33,3	10,4
Rakit	12	16	6	20	-	-	3	4,2	2,4	12,8	7,4	3,9
andre Sygdomme	14	58	3	26	1	26	4,9	8,5	6,4	9,6	33,3	33,8
ukjendt Dødsaaarsag	11	22	1	1	-	-	3,8	3,2	2,1	0,4	-	2,6
Tilsammen	288	680	47	270	3	77	-	-	-	-	-	-

Modarbejdelsen af de smitsomme Sygdomme har fremdeles været udført paa samme Maade som tidligere. Da de derfor fastsatte Regler i enkelte Punkter ikke har været tilfredsstillende, blev de reviderede og omarbejdede af 2den Sundhedsinspektør i Forening med Stadsphysikus; de reviderede Regler vedtages i et Møde det følgende Aar.

Løn til den i forrige Aarsberetning omtalte Assistent til Kontrol af Renlighedsforholdene ombord paa Skibe blev ikke bevilget af Kommunestyret.

I Aarets Løb blev Antallet af de Sygdomme, der ifølge Sundhedsforskrifterne kan forlanges dagligt anmeldte til Sundhedskommisionen, forøget med 3, nemlig Dysenteri, Pest og epidemisk Cerebrospinalmeningit¹⁾.

En Undersøgelse af tuberkuløse Skolebørn ved Skolelægerne afsluttedes i Aarets Løb.

Ifølge disse Undersøgelser var det samlede Antal Folkeskoleborn, som efter Opgaverne maa antages at lide af Lungtuberkulose, 353, hyoraf 145 Gutter og 208 Piger. 167 af det samlede Antal antages at lide af Sygdommen i smitsom Form. Omtrent 1,5 pct. skulde saaledes være angrebne af Lungtuberkulose. Af tuberkuløse Ben- og Ledlidelser er opført 52 Tilfælde, hyoraf 28 med aabne Saar, og af vædkende, tuberkuløse Kjertellidelser 33 Tilfælde.

¹⁾ De Sygdomme, der saaledes for Tiden er Gjenstand for daglig Anmeldelse, er følgende: Pest, asiatisk Kolera, Dysenteri, epidemisk Cerebrospinalmeningit, Tyloidfeber, exantematisk Tyfus, Bornekopper, Mæslinger, Skarlagensfeber, Difteri, Rosen, Pemfigus neonatorum, Barselfeber og andre akute indvortes Sygdomme, der er en Folge af Barselseng, samt Tuberkulose og veleriske Sygdomme.

Meteorologiske lagttagelser.

Maaned.	Lufttrykket ved Havets Overflade.	Luftens Temperatur.						Relativ Fugtighed. Procent. Middel.	Regnhøde, maalt Kl. 8 Morgen.	Fremherskende Vind.	Antal Dage med Nelbør.	Antal Dage med Taage.
		Middel- temperatur C.	Normal- temperatur C.	Absolut Minimum C.	Absolut Maximum C.	Absolut Maximum C.						
Januar . . .	762,2	÷ 5,7	÷ 4,4	÷ 18,4	9,0	80	22,7	NE.	14	3		
Februar . . .	59,6	÷ 7,7	÷ 4,5	÷ 20,2	3,1	69	30,3	NE.	14	1		
Marts	59,4	÷ 1,3	÷ 1,4	÷ 10,7	10,0	69	53,9	NE.	15	2		
April	58,9	6,0	4,4	÷ 4,1	22,1	65	31,8	S.	11	1		
Mai	65,0	13,0	10,5	0,9	27,5	61	35,8	S.	16	0		
Juni	60,0	15,3	15,5	6,6	26,6	73	78,7	S.	20	0		
Juli	62,1	22,7	17,0	12,7	35,0	62	8,6	S.	5	0		
August	58,9	17,4	15,9	7,7	31,0	72	121,4	S.	17	0		
September . . .	64,5	12,7	11,5	5,5	20,5	83	13,4	NE.	9	1		
Oktober	58,7	8,9	5,5	÷ 1,8	15,8	89	114,7	NE.	22	0		
November	58,0	÷ 1,7	0,1	÷ 12,3	8,5	71	4,6	NE.	6	9		
December	53,8	÷ 3,5	÷ 3,6	÷ 16,0	5,6	78	85,5	NE.	23	6		
Aaret	760,1	6,3	5,5	÷ 20,2	35,0	73	601,4	S.	172	23		
Normalverdier for Aaret . . .	759,16					73	592	S.	178	25		

Da en Forstærkelse af Tilsynet med utsatte Pleiebørn ansaaes paakraevet, blev dette efter Forestilling af Stadsfysikus indrommet, og midlertidig Bevigning til Ansættelse af 2 Kvinder gaves foreløbig for et $\frac{1}{2}$ Aar fra 1ste December. I indeværende Aar er der ogsaa kommet i stand en Undersøgelse af Pleiehjemmene ved Politiet for at sikre sig mod, at Pleiebørn bliver utsatte hos berygtede eller forbryderske Mennesker. Rapport om disse Undersøgelser afgives til Sundhedskommissionen. Ligesaa er der under Ledelse af Kommissionens Assistent for Tilsynet med Pleiehjem oprettet et Kontor for Udsættelse af Pleiebørn og Forhaandsundersøgelse af Pleiehjem.

Kontrollen med de arbejdende Klassers Boliger blev ligesom tidligere ført af Arbeiderboligkontorets Chef.

Kontrollen med Næringsmidlerne fortæs fremdeles af Stadsdyrlægen, under hvem ogsaa Tilsynet med Stalde, Fjos og Grischuse henhørte. Der blev ved ham med Assisterter i alt foretaget 13 362 Undersøgelser i Aarets Lob. — Ved Stadskemiheren foretages regelmæssige bakteriologiske og kemiske Undersøgelser af Byens Drikkevand, endvidere blev forskellige Næringsmidler og Brugsgjenstande undersøgte paa skadelige eller giftige Tilsætninger.

I det Hele er der ved Sundhedsinspektørernes og Stadsdyrlægens Assisterter udfort følgende Antal Undersøgelser:

I Anledning af smitsomme Sygdomme (jberegnet tuberkulose) 3 643, venerske Sygdomme 782, Pleiebørn 8 127, Melkeudsalg 5 978, Slagterier og Pølse-magerier 1 830, Bagerier 2 879, andre Undersøgelser til Kontrol med Næringsmidler 5 809, Undersøgelser af Arbeidsrum og Værksteder 1 381, af Logishuse 290, af Stalde, Fjos og Grischuse 1 435, af Skibe 2 025, andre Undersøgelser 108, tilsammen 33 871 mod 29 255 i 1900.

Forøvrigt henvises til den trykte Beretning fra Kristiania Sundhedscommission for 1901.

Den offentlige Vakcination udførtes af 1ste Sundhedsinspektør og Bøgerne i de vanlige Lokaler. Der vakcineredes 2 548 Børn. Af private Læger vakcineredes ifølge modtagne Anmeldelser i alt 73 Børn. Kun animal Lymfe anvendtes.

Statens Anstalt for Frembringelse af dyrisk Vakcine ligger i Kristiania.

Sygehuse. Af offentlige Sygehuse findes i og ved Byen 7, nemlig Rigshospitalet, Fødselsstiftelsen, det kommunale Sygehús med Underafdelinger, Garnisonssygehuset, Diakonisseanstaltens Sygehús, Diakonhjemmet og «Vor Frue Hospital» (katholsk). Til Indlæggelse af smitsomme Sygdomme har Byen Lazareter paa Ullevaal udenfor Bygrænsen. Fremdeles findes 2 Sindssygeasyls, nemlig det kommunale Asyl og Oslo Hospitals Asyl. — Flere af Byens Læger har større eller mindre Sygeafdelinger forbundne med sine Kliniker.

Der findes i Byen 5 offentlige **Badeindretninger**, hvor der solgtes følgende Antal Billetter: Kristiania Bade- og Vaskeanstalt 48 286, Folkebadet paa Enerhougen 46 429, Folkebadet ved Sagene 78 962, Kristiania Bad 50 066 og Kristiania varme Søbad 14 600.

Ved samtlige nye Folkeskoler er der indredet Bad for Eleverne.

Apothekenes Antal udgjorde 22, der alle visiteredes. Angaaende deres Personale henvises til den almindelige Beretning.

Ifølge den officielle Fortegnelse over Landets Læger var Antallet af de i Kristiania bosatte 267, hvoraf omkring 30 antages ikke eller kun i ringe Grad at praktisere. Tandlægernes Antal var 92, og Jordmødrenes opgives til 97, foruden 18, der antages ikke at praktisere.

II. Akershus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, og Bykommuner.	Dele deraf indhold i km. ²	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de De- cember 1900.	Antal Læger ¹⁾ .	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjelpe- vaktnører.
Amtet	5 223,70	116 896	43	3 53	36			
1. Aker	1 035,30	48 554 ²⁾	22	2 21	9			
Aker	424,60	23 591	13	1 ³⁾ 11	5			
Asker	106,28	4 592	3	-	1			
Bærum	185,00	9 156	3	-	5			
Nittedalen	182,75	2 704	1	-	2			
Skedsmo	136,67	8 511	3	1	2			

¹⁾ Ved Distriktslægens Bopæl er her, ligesom for de øvrige Amter, Herredets Navn udhaevet ved spærrede Typer. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiania. ³⁾ Deraf bor 3 i Kristiania.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Dec. 1900.	Tilstedev. Antal Lager.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- valgminatorer.
2. Ullensaker	Ullensaker	2 086,88	34 491	9	1	17	12
	Sørum	240,45	5 764	2	-	4	2
	Gjerdrum	102,66	2 540	-	-	1	1
	Nannestad	80,28	1 685	-	-	1	1
	Nes	331,56	3 913	1	-	1	1
	Eidsvold	624,45	8 060	2	-	3	2
	Hurdalen	339,42	9 493	4	1	5	3
	Fering	271,52	1 910	-	-	1	1
		96,54	1 126	-	-	1	1
3. Høland	Høland	1 319,50	14 121	4	-	7	8
	Urskog	621,72	5 743	3	-	3	3
	Fet	418,61	4 197	1	-	2	3
		279,17	4 181	-	-	2	2
4. Follo ¹⁾	Drøbak, Kjøbstad	782,02	19 730	8	-	8	7
	Hølen, Lædested	0,80	2 308	3	-	1	-
	Son, —	0,13	165	1	-	-	-
	Hvitsten, —	0,20	719	-	-	-	-
	Vestby	0,07	102	-	-	-	-
	Kraakstad	113,53	2 765	-	-	1	1
	Enebak	149,63	3 197	1	-	1	1
	Aas	252,21	3 052	1	-	2	2
	Frogner	92,08	3 031	2	-	1	1
	Nesodden	84,71	2 216	-	-	1	1
		88,66	2 175	-	-	1	1

¹⁾ Fra Follo Lægedistrikt er paa Grund af Distriktslægens Død alene indkommet Sygelister og Liste over Dodsaaersager. ²⁾ Bor i Hølen.

Sundhedstilstanden betegnes som i det Hele tilfredsstillende; i Aarets første Maaneder forekom dog Influenza epidemisk, og Kighoste var ikke saa lidet udbredt navnlig i 1ste og 2det Kvartal. Akut Diarré var usædvanlig hyppig i Sommermaanederne. Mæslinger var derimod sjeldnere end Aaret forud, og Kusmaepidemien kan betragtes som ophørt, medens Skarlagensfeber opviser omrent det samme Antal Angrebne som i en Række af tidligeere Aar. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme udgjorde 7 563 med ikke mindre end 373 Dødsfald mod 7 154 med 283 Dødsfald i 1900.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 752 eller 14,9 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (117 600). Aaret forud var Dødeligheden 15,3 pro mille.

Epidemiske

	Ialt kjendte Tilfælde.	Dødsfald.	Tiden er opgiven for	Januar.					Februar.		Marts.		April.		Mai.		Juni.	
				Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.									
Tyfoideber	56	3	55	7	-	1	1	6	2									
Skarlagensfeber	283	2	283	57	10	26	8	13	13									
Mæslinger	29	1	29	2	10	4	7	1	1									
Difteri (Croup)	139	10	138	6	6	4	7	7	3									
Blodgang	14	1	14	2	-	-	-	-	2									
Barselfeber	8	3	8	-	-	1	-	-	1									
Pyæmi, Septhæmi	14	11	7	1	-	1	-	-	-									
Rosen	81	5	81	4	4	6	5	7	9									
Røde Hunde	7	-	7	-	-	4	1	1	1									
Vandkopper	80	-	80	2	5	5	1	3	5									
Kusma	15	-	15	4	-	1	1	2	-									
Kighoste	530	21	530	100	76	108	75	43	36									
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	2501	92	2483	428	490	350	281	176	111									
Influenza	1167	13	1167	74	610	292	71	21	9									
Lungebetændelse	432	83	432	34	55	69	45	47	22									
Pleurit	125	7	125	11	10	14	13	14	14									
Gigtfeber	138	8	137	17	8	11	13	18	5									
Akut Diarré (Kolerine)	1942	112	1942	159	44	38	57	64	99									
Pemfigus (hos Nyfødte)	3	1	3	-	1	-	-	-	-									
Tilsammen	7564	373	7536	808	1329	935	586	423	333									

Angaaende de **epidemiske Sygdommes** Fordeling paa Laagedistrikter og Maaneder henvises til ovenstaende Tabel, sammendraget efter Laegernes Opgaver.

Af **Tyfoideber** anmeldtes adskillig flere Tilfælde end i de nærmest foregaaende Aar. Af de i Aker Laagedistrikt anmeldte 24 Angrebne, hvoriblandt 1 dode, var 20 bosatte i Aker, 1 i Bærum og 3 i Skedsmo. Samtlige angrebes i Aarets 5 sidste Maaneder; om en af dem oplyses, at han kom syg til sine Forældre i Østre Bærum fra Kristiania, hvor han boede. I Ullensaker Distrikts indtraf 2 Tilfælde paa Gardermoen Exercerplads, hvor de indlagdes i Sygehus. 1 Tilfælde i Nannestad skyldtes antagelig Smitte fra Aker. Fra Holand Distrikts anmeldtes 28 Angrebne med 1 Dødsfald. Sygdommen optraadte i Blaker og Hemnes og holdt sig paa hvert Sted til en enkelt Grænd. Forlobet var gjen-nemgaaende let. Paa Grund af Vanskellighed ved at skaffe de Syge forneden Pleie, blev et Par Sygepleiersker anskaffede fra Kristiania. Der oprettedes et Lazaret, som dog ikke blev taget i Brug, da det lykkedes at begrænse Epidemien. (Agersborg). I Follo forekom et enkelt Tilfælde i Vestby.

Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktobre.	November.	December.	Fordeling paa Laagedistrikterne:								
						1		2		3		4		
						Aker.	Tlf.	Dsf.	Ullensaker.	Tlf.	Dsf.	Holand.	Tlf.	Dsf.
2	5	15	2	5	9	24	1	3	-	28	1	1	1	1
25	26	13	23	26	43	88	2	148	-	22	-	25	-	-
-	-	-	-	3	1	1	-	-	10	-	9	1	9	-
29	26	9	12	23	6	74	4	27	3	15	2	23	1	-
4	5	1	-	-	-	-	-	-	13	1	-	-	1	-
-	-	3	2	-	1	2	-	2	1	2	2	2	2	-
-	2	1	1	1	-	4	4	6	6	1	1	3	-	-
10	7	7	10	8	4	25	2	29	1	9	-	18	2	-
-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-
8	-	2	8	15	26	38	-	19	-	1	-	22	-	-
1	-	2	2	2	8	-	3	-	-	3	-	1	-	-
44	10	15	10	3	10	113	4	312	13	42	1	63	3	-
90	60	64	94	160	179	1122	47	777	30	247	4	355	11	-
9	3	7	7	17	47	459	8	278	1	122	3	308	1	-
29	9	20	17	43	42	116	36	217	21	44	15	55	11	-
5	6	10	8	8	12	35	3	56	4	18	-	16	-	-
11	8	11	8	8	19	50	2	42	2	24	4	22	-	-
474	742	155	85	67	58	1013	52	505	35	203	13	221	12	-
-	-	-	2	-	-	1	-	2	1	-	-	-	-	-
741	909	333	291	389	459	3180	165	2449	119	790	47	1145	42	-

Af **Skarlagensfeber** opgives 283, for det Meste mildt angrebne Patienter, spredte i alle Laagedistrikter og gjennem alle Aarets Maaneder. Til Baerum, Aker Distrikt, hvor der forekom 12 Tilfælde, antoges Smitten i de fleste Tilfælde at være bragt fra Kristiania. I det Hele opgives fra Aker Distrikt 88 Angrebne med 2 Dodsfall. Fra Ullensaker Distrikt er anmeldt 148 Tilfælde uden Dodsfall. Sygdommen angives at være optraadt i samtlige Herreder undtagen Nannestad og Fering. Fra Ullensaker Herred spredte den sig til Eidsvold og fulgte der Hovedveien opover til Bohnsdalen, hvor den blandt de her tæt boende Arbeiderfamilier fik stor Udbredelse. Dens overalt milde Forlob vanskeliggjorde dens Begraendsning, idet mange Tilfælde kun lejlighedsvis kom til Laegernes Kundskab, og Smitten saaledes fik Anledning til uhindret at brede sig videre. (Svanoe). I Holand Distrikt forekom vistnok adskillig flere Tilfælde end de paa Sygelisterne opforte. (Agersborg).

Af **Mæslinger** opfores efter Epidemien i de to foregaaende Aar kun 29 Tilfælde, de fleste i Aarets første Kvartal. Sygdommen var ikke saa lidet udbredt

i Nes Herred af Ullensaker Distrikt, men Lægehjælp benyttedes saagodtsom ikke paa Grund af dens milde Forløb. (Svanøe).

Af **Difteri** (Croup) forekom det i flere Aar omrent sædvanlige Antal (139 Tilfælde med 10 Dødsfald). De fleste Angrebne opgives fra Aker Distrikt, nemlig 74, hvoraf 4 døde. Blandt 9 Tilfælde i Bærum Herred antages 7 at skyldes Smitte fra Kristiania. (Jensen). Nogle Tilfælde i August i Ullensaker skyldtes antagelig Smitte fra et Par Mandskaber paa Gardermoen, der havde lidt af «Sygdom i Halsen» og senere blev indlagt for Difteri paa det militære Sygehus samme steds. Et Tilfælde hos et Barn i Nannestad skyldtes ogsaa Smitte fra Gardermoen. I Eidsvold Herred forekom spredte Tilfælde, ligesaa nogle faa i Sørums og Gjerdrum. I sidstnævnte Herred var den først Angrebne en liden Gut i en Fattigstue; han havde 6 Sødkende om sig, men ingen af disse angrebes. (Christophersen). I Follo Distrikt forekom en mindre Epidemi i Aas Herred; de fleste Tilfælde optraadte paa Landbrugsheiskolen. Saamange, som kunde erholde Plads, blev indlagte i Ullevaal Lazaret; de øvrige isoleredes bedst mulig i sine Hjem.

Af 14 opførte Tilfælde af **Dysenteri** forekom 13 med 1 Dødsfald i Ullensaker Distrikt omkring Gardermoen i Maanederne Juni--August. (Svanøe).

Pyæmi opføres med 14 Tilfælde og 11 Dødsfald. De 3 Angrebne, der overstod Sygdommen, er alle anmeldte fra Follo Distrikt.

Kighoste viser nogen Tilbagegang, men var ogsaa i 1901 ikke lidet udbredt inden Amtet. I Ullensaker Distrikt var Sygdommen saaledes meget mere udbredt, end de meddelte Opgaver viser; den havde i Almindelighed et let Forløb, saa Læge ikke søges. Ialt anmeldtes 530 Angrebne, hvoraf 21 døde, mod henholdsvis 763 og 15 Aaret forud.

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne var nærmest noget sjeldnere end sædvanligt.

Influenza synes derimod at have været noget mere udbredt (1 167 Angrebne mod 819 i 1900). Epidemien herskede som vanligt stærkest i Aarets første Kvartal med Kulmination i Februar, men Tilfælde anmeldtes desuden i Aarets samtlige Maaneder. Flere Læger anfører, at Sygdommens Forløb dette Aar var mildere og lettere end tidligere.

Lungebetændelse var lidt hyppigere end Aaret forud, tildels begrundet i den herskende Influenzaepidemi.

Af **akut Diarré** (Kolerine) anmeldtes 1 942 Tilfælde med 112 Dødsfald mod henholdsvis 956 og 59 i 1900, da Sygdommen var noksaa sjeldnen. Den større Hyppighed i 1901 hænger rimeligtvis sammen med den tørre, varme Sommer. I Bærum, Aker Distrikt, var Sygdommen stærkt udbredt og tildels ondartet. I Eidsvold, Ullensaker Distrikt, forekommer jævnlig et forholdsvis højere Antal Angrebne end i de øvrige Herreder. Grunden hertil antages at være, at Befolkningen paa mange Steder tager Drikkevand fra Elve og Bække, hvori der umiddelbart ovenfor kastes Affald og Søppel. Fra Sørums og Gjerdrum klages over Drikkeydet fra deaabne Brønde.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** iagttoget et Tilfælde i Aker Distrikt og to i Ullensaker.

Veneriske Sygdomme, behandlede udenfor Sygehus, sees af Tabellen paa næste Side.

I Bærum, Aker Distrikt, forekommer veneriske Sygdomme yderst sjeldnen. Naar de forekommer, er Smittekilden næsten altid at søge i Kristiania By.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1		2			
			Aker.	Ullensaker.	Holand.	Follo.		
			Tilf. + Dods. f.	Tilf. + Dods. f.	Tilf. + Dods. f.	Tilf. + Dods. f.	Tilf.	
Veneriske Saar	2	-	2	-	2	-	-	
Konstitutionel Syfilis . .	23	4	5	1	9	2	1	
Hereditær — . . .	4	-	2	-	2	-	-	
Gonorré og Uretrit . . .	31	-	10	-	12	-	2	
							7	

(Jensen). I Nannestad, Ullensaker Distrikt, forekom flere Tilfælde af Gonorré i Oktober; Smitten udbredtes ved 2 Kvinder, der iafald for den enes Vedkommende havde faaet Sygdommen paa Gardermoen. Begge indlagdes paa Sygehus. (B. Bruun). I Nes Herred iagttoges 5 Tilfælde af erhvervet Syfilis, af hvilke 3 skyldtes Smitte fra utsatte, syfilitiske Børn. Det ene af disse var ægte født og bortsat strax efter Fødselen. Pleiemoderen kom under Behandling med primær Affektion af den ene Tonsille. Det andet var ægte født; dets Moder havde indtil for 2 Aar siden tjent i Kristiania og havde vistnok gjennemgaaet Syfilis der. Sygdommen opdagedes som primær Halsaffektion hos Manden. Ved Undersøgelse i Hjemmet fandtes Barnebogen lidende af sekundær Syfilis, og om Barnet oplystes det, at det havde lidt af langvarigt Udslet om Munden og Endetarmsaabningen. Moderen var fri for ethvert Tegn paa Sygdommen, og benegtede nogensinde at have havt Syfilis; men hun var i ethvert Fald nu immun og blev hverken smittet af Manden eller Barnet. De øvrige 2 Tilfælde af erhvervet Syfilis var hos Tjenestepiger, smittede af en Arbeider fra Nabobygden, der eftersporedes og indlagdes i Sygehus. 2 af de her omhandlede Tilfælde behandledes i Hjemmet, de øvrige indlagdes i Rigshospitalet. (Søberg).

Af Fnat opgives for det hele Amt 32 Tilfælde, deraf 28 i Ullensaker Distrikt.

Tuberkulose. Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme inden Amtets Distrikter hidsættes (paa næste Side) en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. Se ogsaa Generalberetningen. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 14,3 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 19,0 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 25,0 pCt. og 32,0 pCt., for Bygderne 14,1 pCt. og 18,7 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa næste Side. I Ullensaker Distrikt synes det, som om Forstaelsen af Sygdommen og af Renlighedens Betydning ligeoverfor Smitteudbredelsen efterhaanden vinder Indgang. Nogen overdryven Smittefrygt er kun undtagelsesvis tilstede; men den tidlige Ligegeyldighed ligeoverfor Sygdommens Smitsonhed svinder hurtig. (Svanee).

Kræft. Om denne Sygdoms Smitsonhed meddeles fra Eidsvold folgende: En gammel Kone — Fattiglem — døde efter i 2 Aar at have lidt af Kræft i Endetarmen. Hun pleiedes væsentlig af Konen i Nabohuset. Kort efter blev dennes Mand syg af Kræft, derpaa vedkommende Fattigtilsynsmand og en anden Kone i Nabolaget, der havde direkte Befatning med den førstnævnte Kone. Samtlige er døde. (Collett).

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Laagedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i									
			Aande- drætsor- ganerne.		Urin- og Kjons- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjer- tel.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Aker	269	98	247	94	4	1	3	2	11	1	3	1
Ullensaker	241	63	207	63	4	-	1	-	18	-	7	4
Holand	37	13	31	11	-	-	-	-	4	2	1	1
Follo	55	21	51	21	1	-	-	-	1	-	-	2
Akershus Amt.	602	195	536	189	9	1	4	2	34	3	11	8
Deraf i Byer	14	6	13	6	-	-	-	-	1	-	-	-
-- Bygder	588	189	523	183	9	1	4	2	33	3	11	8

Døde af Lungetuberkulose.

Laagedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved		
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	593	90	165	428
Ullensaker	470	65	119	351
Holand	186	10	47	139
Follo	254	50	42	212
Drøbak By	20	5	4	16
Son og Holen Byer	12	3	3	9
Bygder	222	42	35	187
Akershus Amt	1503	215	373	1130
Deraf i Byer	32	8	7	25
-- Bygder	1471	207	366	1105

Ernæringsforstyrrelser og **Mavelidelser** synes at være i Tittagende i Eidsvold, Ullensaker Distrikt. «Det gamle enkle, men solide Kosthold forsvinder her som mangesteds ellers, og istedet træder centrifugeret Melk, Kaffe og Smørbrød samt i stor og stigende Udstrækning simpel Hermetik, som er både dyr og daarlig Mad for Arbeidsfolk». (Lystad).

Forgiftning. I Ullensaker Distrikt iagttoget en Nikotinforgiftning hos en 8 Aar gl. Gut. Symptomerne var: Bevidstløshed, Brækninger, lette Kræmper, sammentrukne Pupiller, lidet, langsom Puls. Bevidstløsheden varede i 8 Timer, men Gutten kom sig. Han havde både skraaet og rogt ikke ganske smaa Mængder Tobak i Løbet af en Eftermiddag. (Collett).

Om **Amtets Sindssyge**, se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækken-endeie.				Perfora-tion.	Exviscera-tion.		Efter-byrds-operation.	
	Modre.		Born.		Modre.		Born.		Modre.		Børn.			Modre.		
	Lev.	Dod.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Dodf.	Lev.	Dod.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Dod.	Lev.	
Utilstrækkelige eller smerte-fulde Veer.	32	-	²⁾ 32	-	2	-	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Bækvensneverhed.	7	-	5	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Barselkrampe.	5	¹⁾ 1	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-	-
Placenta previa og Blødning	1	-	1	-	1	-	1	-	⁴⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdøle. .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tverleie.	-	-	-	-	5	³⁾ 5	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Fremfal af Navlesnor. . .	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fastvoxning.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilbageholdelse.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Uterus bicornis.	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgivet Indikation.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	49	1	46	4	9	6	4	2	1	2	1	2	1	1	1	7
	50		50		10			3		3		2		2		

¹⁾ Dodsarsag: Barselkrampe. ²⁾ Deraf en 2den Twilling, om 1ste intet anført. ³⁾ Deraf en Twilling, uopgivet hvilken; for den anden, der også forlodtes ved Vending, er Indikationen ikke angivet. ⁴⁾ Kvinden døende af Blødning ved Legens Ankomst. Vending var gjort af Jordmoderen og Fosteret følt til Hovedet. ⁵⁾ Dodsarsag: Barselkrampe.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes i alt 74 saadanne, deraf i Aker Distrikt 23, i Ullensaker 36, i Høland 9, i Follo 6. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa foregaaende Side.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af nedenstaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1641 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 51,6.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver dode 6 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har ogsaa opgivet Dødsaarsagen for 6 Barselkvinder saaledes: Barselfeber 3, Barselkrampe 2, Blødning 1.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte			Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Aker	1474	39	692	161	23	1	15	4	1
Ullensaker	1035	23	545	101	6	3	16	5	-
Høland	391	18	212	28	-	2	5	2	-
Follo	493	14	303	46	8	-	9	1	-
Drobak By	57	3	21	3	-	-	-	-	-
Hvitsten Ladested	3	-	2	-	-	-	-	-	-
Son	19	-	16	1	-	-	-	-	-
Holen	6	-	3	1	-	-	-	-	-
Bygder	408	11	261	41	8	-	9	1	-
Akershus Amt	3393	94	1752	336	37	6	45	12	1
Deraf i Byer	85	3	42	5	-	-	-	-	-
— - Bygder	3308	91	1710	331	37	6	45	12	1

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	215	8	207
Alderdomssvaghed	179	1	178
Kraeft	122	4	118
Akut Diarré	112	-	112
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	92	3	89
Lungebetændelse	83	3	80
Organisk Hjertesygdom	78	3	75
Medfødt Svaghed	71	1	70
Hjerneslag	61	1	60

Veirriget. Sommeren var sædelses tør og varm. Udbyttet af Jorden blev derfor i Regelen under et Middelsaars. Der herskede flere Steder ikke lidet Vandmangel.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Ullensaker Distrikt er i de fleste Herreder Gaardsbrug Hovedmaeringsveien; i Eidsvold findes ikke lidet Fabrikdrift, i Hurdalen og Fering væsentligst Skogdrift. For Gaardbrugerne var Aaret meget godt, idet Driften var let og Indhøstningen god med høje Priser for deres Varer. I Hurdalen og Fering gjorde dog de daarlige Tider sig mere og mere gjeldende i Aarets Løb, især derved, at Tømmerhugsten indskrænkedes. — Levemaaden er noget bedret, hvad der for en Del kan have sin Grund deri, at det har været vanskeligt at faa Tjenere, og at disse nu har betydelig større Fordringer end tidligere. Der drikkes fremdeles for meget Kaffe og for lidet Melk, idet denne gaar til Meierierne alle Ugens Dage undtagen om Søndagene, da Meierierne holdes lukkede. Denne saakaldte «Søndagsmelk» maa derfor som Regel strække til for den hele Uge. Kjød nydes væsentligst i saltet Tilstand, endvidere bruges ikke lidet amerikansk Flesh samt mindre godt Margarinsmør. Alkohol bruges i ikke ringe Maengde, hvortil den lette Adkomst til Kristiania bidrager. Ved Begravelser og Bryllupper udfoldes fremdeles megen og stigende Luksus saavel i Mad som Drikke. Varigheden er ofte to til flere Dage, Sædeligheden staar fremdeles i de fleste Bygder lavt, nægte Fødsler er ikke sjeldne. — Boligerne forbedres overalt, idet der nu forlanges lysere og højere Værelser. Paa enkelte Steder bruges endnu den Uskik, at Tjenere af begge Kjøn ligger i samme Sengested; dette er opslaact paa Væggen i to Etager, saaledes at Tjenestegutten ligger i øverste Etage, Tjenestepigen i nederste. Herved spares om Vinteren Opvarming af et Værelse, og derfor er Skikken saa vanskelig at faa udryddet. (Svanøe). — I Nannestad Herred er de hygieniske Forhold ganske gode, ligesom Levemaaden ogsaa er god. Her leveres dog ogsaa al Melk til Meierierne, saa det er vanskeligt at faa kjøbt Melk paa Gaardene. Den centrifugerede Melk fra Meierierne smager ikke, hvorfor Kaffeforbruget er stort. Nogen sædelses Arbeidsledighed var der ikke, men Arbeidspriserne var i Vinterhalvaaret smaa. (B. Bruun). — Jordbruget i Sørum og Gjerdum Herreder maa siges at staa højt; der kjøbes nu en Maengde Gjødsel fra Kristiania, noget man tidligere ikke befattede sig videre med; Kvægavlen staar meget højt; det røde, kollede Romerikskvæg er landskjendt som en udmerket Race, baade hvad Melkeydelsen angaar og som Slagt. — Levemaaden er almindelig Bondekost, dog noget ensformig. Af Kaffe drikkes der fremdeles for meget. (Christophersen).

I Høland Distrikt lader de hygieniske Forhold som før meget tilbage at ønske. Der er fremdeles Mangel paa godt Drikkevand omrent overalt, og Distriktslægens Bestræbelser for at faa rettet herpaa har saavel i Høland som Urskog Herreder hidtil været forgjæves; disse Herreders Sundhedskommisioner har ogsaa nedvotteret de foreslaade Sundhedsvedtægter. Levemaaden er fremdeles daarlig og ensformig, væsentlig Kaffe og Smørbrød samt Havrevælling og Grød Dag ud og Dag ind for Arbeidsklassen. Renlighedssandsen er meget ringe, Beklædningen daarlig og Stellet i Hjemmene malpropert og misligt. Sædeligheds tilstanden er fremdeles saa som saa og Ædrueligheden for en stor Del afhængig af Fortjenesten. (Agersborg).

Sygepleien. I Ullensaker Distrikt er der i en Del Bygder ansat Diakonisser eller uddannede Sygepleiersker, men paa de fleste Steder er der endnu Mangel paa Sygepleie, skjent Forstaelsen af dens Nytte udbreder sig. (Svanøe).

Sygehuse. Paa Gaarden Tonsen i Østre Aker er der for Fattige et Pleiehjem (Fattiggård) i Forbindelse med Sygehush. Ullevaal Lazaret for epidemiske Syge, Diakonhjemmets Sygehush samt Ganstad Sindssygeasyl ligger i Vestre

Aker; i Bærum Herred er der Anledning til at faa indlagt enkelte fattige Syge i den nye Fattiggård paa Dønski, hvor der i det Hele kan optages 80 Personer i en tidsmessig, 2 Etages Murbygning med Centralopvarming, Bad, Vandledning fra Staavivandet, fortrinlig Ventilation etc. De Fattige faar her en udmerket Forpleining. Bygningen har i fuld Stand med nødvendigt Udstyr kostet omtrent 60 000 Kr. (Jensen og Schmidt). — I Asker findes et lidet Sygehús paa 5 Senge paa Asker Gaard. Fremdeles findes et privat Sindssygeasyl i Østre Aker og paa Grefsen et Sanatorium for Tuberkulose. Paa Gardermoen er der et militært Sygehús, aabent i Sommertiden under Øvelserne.

Badeindretninger. Eidsvolds Bad og Sanatorium var i Virksomhed. Ved Bygdø, Nordstrand og flere Steder i Nærheden af Kristiania, samt i Drøbak findes Sjøbadehuse, tildels i Forbindelse med Forlystelsesetablissementer.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommisioner samt af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundhedscommisioner. Antal Møder.	Kvarantæne-commisioner. Antal Møder.	Vakcinerede.
Akershus Amt.....	62	1	1804
Aker	1) 26		1059
Ullensaker	2) 20	-	6) 17
Høland	3) 9	-	318
Follo	4) 7	5) 1	410

1) Aker 18, Asker 1, Bærum 5, Skedsmo 2. 2) Ullensaker 6, Sorum 2, Gjerdrum 3, Namnstad 3, Nes 4, Hurdalen 2. 3) Holand 4, Urskog 3, Fet 2. 4) Drøbak 1, Kragstad 1, Enebakk 1, Aas 2, Frogner 1, Nesodden 1. 5) Son og Hvitskogen 1. 6) Privat Vakcinerede af Doktor Lystad. Antallet af Vakcinerede forsvigt inden Ullensaker Lægedistrikt i 1901, meddeler den kst. Distriktslæge ikke at have fundet opført nogetsteds i Embedets Arkiv.

For Aker Herred (Aker Distrikt) indkom der i 1901 249 Bygningsanmeldelser. Der er i Aker 4 Distrikter med Hensyn til Bebyggelsen: Akers Byggehelte, underlagt Kristiania Bygningslov af 1899, er 25 Km.² stort, Vestre Akers Bygningskommune, underkastet Lov om Bygningsvesen af 1896, 9,2 Km.², Østre Akers Bygningskommune, underkastet sidstnævnte Lov, 8,19 Km.² og den øvrige Del af Aker, der bygger efter Akers Sundhedsforskrifter, 389,57 Km.². Foruden Gjennemgangelse af Bygningsanmeldelserne med Tegninger har det paaligget Distriktslægen, som Medlem af disse Bygningskommuners Bygnings- og Reguleringskommisioner, at deltage i 67 enkelte Møder vedkommende Bygningssager. Hertil kommer, at Ordføreren i Byggeheltet personlig maa inspicere de færdige Bygninger, før Færdigtest kan udfærdiges af Bygningskommisionen. Sundhedskommisionens Protokol viser 576 Journalnumere for indgaaede og 884 for udgaaede Skrivelser, i det Hele 1 460 Expeditioner, som bogførtes. For de epidemiske Sygdommes Vedkommende føres der siden Begyndelsen af 1900 2 Protokoller; i disse er for 1901 opført som indgaaede 188 og som udgaaede 196 Skrivelser. — Akers Sundhedskommisions Budget for 1901 beløb sig til Kr. 4 110,00. Den bestaar foruden af Ordføreren (Distriktslægen i Aker) af 12 Medlemmer, 6 fra Vestre og 6 fra Østre Aker. (Hennum).

III. Smaalenenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Deler deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Decb. 1900.	Aantal Læger.	Tandlæger.	Jordmodne.	Hjelpe- valgkuratorer.
Amtet		4 143,82	136 167	53	13	66	28
1. Eidsberg		1 405,96	22 099	7	1	15	9
	Rømskogen	163,94	490	-	-	1	-
	Rødenes	221,67	1 372	-	-	3	2
	Rakkestad	416,32	5 308	2	-	2	1
	Eidsberg	229,30	5 515	3	1	3	2
	Trogstad	205,73	3 563	1	-	3	2
	A s k i m	67,64	3 631	1	-	2	1
	Skiptvet	101,36	2 220	-	-	1	1
2. Moss		783,91	23 748	12	2	11	6
	Moss, Kjøbstad	1,51	8 900	8	2	4	-
	Moss, Landsogn	56,67	1 627	-	-	1)	1
	Spydeberg	138,86	2 570	1	-	1	1
	Høbel	143,68	2 253	1	-	1	1
	Vaaler	249,17	2 303	1	-	2	2
	Raade	113,73	2 782	-	-	1	1
	Rygge	80,29	3 313	1	-	1	1
3. Sarpsborg		701,12	60 674	19	6	26	7
	Sarpsborg, Kjøbstad	3,84	6 978	6	2	4	-
	Fredriksstad, —	9,41	14 553	9	4	7	-
	Tune	177,62	8 023	-	-	2	1
	Varteig	69,34	1 117	-	-	1	1
	Skjeberg	193,65	4 820	-	-	1	1
	Borge	77,48	6 713	1	-	4	1
	Onsø	121,17	6 695	2	-	4	2
	Glemminge	48,61	11 775	1	-	3	1
4. Hvaler		1 252,83	29 646	15	4	14	6
	Fredrikshald, Kjøbstad	1,85	11 948	10	4	5	-
	Hvaler	86,39	3 781	1	-	3	2
	Berg	255,46	4 980	1	-	2)	1
	Id.	382,34	5 222	-	-	1	1
	Aremark	526,79	3 715	3	-	4	2

¹⁾ Jordmoderen bor i Moss. ²⁾ Jordmoderen bor i Fredrikshald.

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoideber	71	11	71	7	2	1	1	11	11
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	748	18	748	100	46	33	63	56	71
Mæslinger	65	1	65	18	6	-	-	1	1
Difteri (Croup)	55	6	55	5	4	1	3	1	6
Blodgang	9	-	9	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	13	8	13	1	-	4	1	3	-
Pyæmi, Septhæmi	34	5	34	2	-	1	4	6	2
Rosen	156	5	156	12	14	13	19	14	25
Røde Hunde	14	-	14	1	-	4	-	-	1
Vandkopper	157	-	157	38	28	18	22	5	17
Kusma	163	-	163	51	45	23	24	4	2
Kighoste	453	16	453	94	84	41	57	31	14
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	5499	106	5499	809	846	713	594	394	302
Influenza	1777	14	1777	98	799	597	150	32	20
Lungebetændelse	645	84	645	63	108	82	74	56	40
Pleurit	280	5	280	34	23	30	24	32	25
Gigtfeber	303	2	303	32	29	40	30	26	28
Akut Diarré (Kolerine)	3542	119	3542	85	74	96	115	123	204
Skjørbug	4	-	4	-	-	-	-	1	1
Tilsammen	13989	400	13989	1451	2108	1697	1181	796	770

Sundhedstilstanden betegnes som ganske god, idet der ikke optraadte Epidemier af Betydning, naar undtages, at Skarlagensfeber havde adskillig Udbredelse, navnlig i Sarpsborg og Hvaler Distrikter, og at Tyfoideber forekom noksaa hyppig i Sarpsborg Distrikt. Akut Diarré var noget hyppigere end Aaret forud, medens Kusma, Kighoste og de fleste øvrige epidemiske Sygdomme viser Aftagen. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomme udgjorde 13 989 Tilfælde med 400 Dødsfald. De tilsvarende Tal for Aaret iforveien var 15 938 og 508.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 065 eller 15,1 pro mille af den beregnede tilstedevarende Middelbefolknings 137 000 mod 15,9 pro mille Aaret forud.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til ovenstaende Tabel, sammendraget efter Lægernes Opgaver.

Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Eidsberg.	Moss.	Sarpsborg.	Hvaler.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
3	5	11	12	3	4	8	1	1	-	61	9	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
44	60	75	77	46	77	38	1	22	2	389	8	299	7
30	3	-	-	3	3	11	1	14	-	9	-	31	-
3	5	2	3	16	6	19	1	5	1	23	4	8	-
6	3	-	-	-	-	1	-	-	-	8	-	-	-
-	-	-	2	2	-	5	4	1	-	6	3	1	1
-	6	3	3	6	1	2	1	5	1	6	1	21	2
11	12	9	5	12	10	11	2	31	1	86	1	28	1
-	1	1	1	4	1	1	-	5	-	5	-	3	-
7	-	8	4	5	5	11	-	21	-	80	-	45	-
2	3	2	1	5	1	3	-	25	-	122	-	13	-
19	28	34	12	28	11	29	3	202	1	191	8	31	4
194	255	278	254	309	551	441	13	1099	13	2649	55	1310	25
3	1	4	6	32	35	100	1	376	1	875	7	426	5
21	25	34	19	55	68	91	20	157	10	282	42	115	12
24	17	20	19	18	14	37	1	49	1	151	2	43	1
15	22	18	14	27	22	25	-	73	-	139	1	66	1
565	1417	451	199	114	99	212	12	683	21	1672	45	975	41
2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-
949	1863	950	631	685	908	1045	61	2773	52	6755	186	3416	101

Tyfoidfeber var fremdeles temmelig almindelig, om end det anmeldte Antal Tilfælde, ialt 71, hvoraf 11 dødelige, var betydelig mindre end Aaret forud. I Eidsberg forekom en Del spredte Tilfælde. Til Skiptvet syntes Smitten hos et Par let Angrebne at være medbragt fra Askim, idet Sygdommen bød ud efter disse Hjemkomst fra Arbeide ved Kykkelsrudanlæggene. Paa Gaarden Torp optraadte Sygdommen hos en Person, der paa Jernbanen havde truffet sammen med en anden, der kort iforveien (paa Gaarden Oroug i Askim) havde gjennemgaaet en alvorlig Tyfoidfeber, og spist af dennes medbragte Niste. (Randers, Bjerk). Hovedmassen af Tilfælde, 61 med 9 Dødsfald, forekom i Sarpsborg Distrikt; de fleste skyldtes antagelig Smitte fra et Hotel i Fredrikstad. Dettes Værtinde havde i December Aaret forud selv været under Lægebehandling for en tyfoidfeberliggende Lidelse, men Diagnosen blev ikke bekræftet, før hendes Børn i Slutningen af Januar indsognede af ndtalt Tyfoidfeber og indlagdes paa Sygehus. Imidlertid anmeldtes i Løbet

af denne Maaned tildels fra forskjellige Kanter af Byen en Række Tyfoidfebertilfælde, der indlagdes i Sygehus, og hvor Smitten kunde føres tilbage til nævnte Hotel. Den første var en tilreisende Veiarbeider fra Glemminge; han indlagdes direkte fra Hotellet. Den anden var en paa Vestsiden boende Pige, der havde været Opvartningspige i nævnte Hotel, men derpaa var sendt hjem til Forældrene som syg. Dernæst anmeldtes en Mand, der nogle Dage havde logeret i Hotellet. Ved hans Indlæggelse blev Hotellet indtil videre lukket for Modtagelse af Reisende og Bingen grundig desinficeret. 4de og 5te Tilfælde var hos Værtindens ovennævnte Børn. Dernæst konstateredes Sygdommen hos en Mand i Onsø, som efter i Juleugen at have boet et Par Nætter i nævnte Hotel havde været sengeliggende en 14 Dages Tid; han afgik ved Døden, inden Indlæggelse kunde ske. En Mand fra Skjeberg havde ligeledes logeret i Hotellet, før han indlagdes i Sarpsborg Sygehus. Endelig døde paa Hvalerne af Tyfoidfeber en Mand, der ogsaa havde opholdt sig et Par Dage i Hotellet. For at hindre en lignende Smitteoverførelse i Fremtiden anmeldedes Lægerne om herefter ufortøvet at anmeld ethvert for Tyfoidfeber mistænkligt Sygdomstilfælde, der maatte indtræffe paa Hoteller, Restauranter o. lign., hvorfra man kunde befrygte mere end almindelig Fare for Udbredelse af Smitte. En anden lidet Epidemi, hvor alle de Angrebne anmeldtes paa engang, forefaldt i Glemminge Herred i Mai i 3 Huse lige ved hverandre udenfor Bygrænsen; fra de samme Huse, hvor selvfølgelig omhyggelig Desinfektion blev foretagen, anmeldtes yderligere i Juni 4 Tilfælde. Et Tyfoidfebertilfælde, hvor Smitteforholdet ikke kunde eftervises, indtraf blandt Aarets Rekrutter. Den Syge havde paa Kasernen ikke ligget i noget af de Rum, hvor Sygdommen var forekommet Aaret forud. (Giebelhausen). — I Hvaler Distrikt observeredes kun det ovenfor nævnte ene Tilfælde, der endte dødelig. (Handberg).

Af **Cerebrospinalmeningit** er anmeldt et heldig forløbende Tilfælde fra Raade Herred.

Af **Skarlagensfeber** er anmeldt 748 Tilfælde (hvorfra 18 dødelige) mod 917 og 26 forrige Aar. I Eidsberg Distrikt udbredte den sig navnlig mod Aarets Slutning. Den forekom især i Eidsberg og Trøgstad Herreder, var i det Hele taget mild og optrådte hyppig som en Diphtheria scarlatinosa med yderst sparsomt eller endog manglende Udslet. (Randers). I Skiptvet forekom kun nogle faa Tilfælde; Smitten skrev sig her fra Sveddal. (Bjerk). I Moss Distrikt synes Sygdommen at have været sjeldnere, medens der i Sarpsborg Distrikt kom til Anmeldelse 389 Tilfælde, hvorfra 8 dødelige. Sygdommen forekom i Sarpsborg By og nærmest omliggende Landdistrikter gjennem alle Aarets Maaneder, med nogen Stigning i Hostmaanederne. Forløbet synes i det Hele taget at have været meget mildt. I Fredriksstad opviser Maanederne Januar og December de fleste Tilfælde. (Giebelhausen). Ogsaa i Hvaler Distrikt forekom Sygdommen spredt over det hele Aar og med mildt Forløb. Den største Udbredning faldt paa Aarets første Maaneder. Fra Hvaler Herred skriver Kommunelæge Handberg om Epidemien, som var begyndt forrige Aar og holdt sig hele Aaret igjen nem, at mange Flere har været angrebne end de Anmeldte, idet Sygdommen dels var saa mild, at den blev overseet, dels blev hemmeligholdt af Enkelte, for at undgaa det Bryderi og den Tvang, som følger med Anmeldelsen. Det viste sig atter, at Skolerne er udmærkede Smittespredere; der er langt færre Tilfælde i Sommerferierne, naar Skolerne er lukkede, og Tilfaldenes Antal øges strax, saasart Skolerne igjen aabnes om Høsten.

Ogsaa af **Mæslinger** forekom et mindre Antal Tilfælde end foregaaende Aar. Hyppigst synes Sygdommen at have optrådt inden Hvaler Distrikt, hvor der i Juli anmeldtes 30 Tilfælde fra Id. Hvorfra Smitten skrev sig, kunde ikke

bringes paa det Rene; men Sygdommen begyndte i Juni hos en Stenhugger paa Holtsengen i Øvre Enningdal i Id og udbredte sig derfra til flere Steder i Omegnen; den standsede efter en Maaneds Tid, skjønt Mæslinger ikke havde været paa de Kanter paa flere Aar. (Nannestad).

For **Difteri** anmeldtes 55 Angrebne, hvoraf 6 døde, mod 93 og 16 Aaret forud. Størst Udbredning havde Sygdommen i November Maaned. I Eidsberg Distrikt anmeldtes de fleste Tilfælde fra Trøgstad samtidig med Skarlagensfeberen dersteds; det ligger derfor nær at antage, at en Del Tilfælde kanske har været af scarlatines Natur. (Randers). Fra Sarpsborg Distrikt er opført 23 Tilfælde, hvoraf 8 i Sarpsborg og 3 i Fredriksstad; i det Hele synes Sygdommen at have forløbet mildt. I Hvaler forekom 8 Tilfælde uden Dødsfall; Smitteforholdene her kunde ikke bringes paa det Rene.

Af **Blodgang** er ialt anmeldt 9 Tilfælde, hvoraf de 8 i Sarpsborg Distrikt. Det 9de, et alvorligt Tilfælde, forekom os en Mand paa Kykkelsrud i Askim, Eidsberg Distrikt. (Randers).

Barselfeber var forholdsvis sjeldnere, medens **Pyæmi** viser omrent vanlig Hyppighed. Fra Selbak ved Fredriksstad anføres, at Folk i Almindelighed der har en sand Skræk for «Blodforgift», og at selv den mindste Lymfangit bringer dem hovedkuls til Lægen, endog midt paa Natten. (N. M. Nilsen).

Forrige Aars Epidemi af **Kusma** fortsatte sig gjennem de første Maaneder af 1901, men aftog snart. Der anmeldtes ialt kun 163 Tilfælde, mod 1 412 Aaret forud. Ogsaa **Kighoste** aftog betydelig i Aarets Løb. I Skiptvet af Eidsberg Distrikt forekom Kighoste spredt rundt i Bygden, men saa let, at intet Tilfælde kom til Behandling. (Bjerk). I Selbak ved Fredriksstad var der vistnok ogsaa en Del Tilfælde; men der søgte sjeldent Læge, førend der kom Komplikationer. (N. M. Nilsen). Paa Hvaler forekom Sygdommen kun i Aarets 2 første Maaneder. (Handberg).

Influenza var noksaa hyppig i Aarets første Maaneder, Epidemien kulminerede i Februar og Marts, i Fredriksstad og Omegn noget tidligere end i det øvrige Amt. (Giebelhausen). I Hvaler Distrikt gav Sygdommen Anledning til 4 Dødsfall (Nannestad); kun de sværere Tilfælde kom til Behandling og anmeldtes. (Handberg).

Af **akut Diarré** opføres et større Antal Anmeldte end almindelig. I Eidsberg Distrikt var Sygdommen som vanlig i Sommermaanederne meget hyppig; ofte udmarkede den sig ved stor Haardnakethed og hyppige Recidiver. (Randers). I Fredriksstad og Omegn var den ligeledes meget almindelig i Sommermaanederne og kulminerede i August, da der anmeldtes henved 400 Angrebne. (Giebelhausen). Inden Hvaler Distrikt var Sygdommen dobbelt saa hyppig og Dodeligheden omrent dobbelt saa stor som Aaret iforvejen. Aarsagen var rimeligtvis den mer end almindelig stærke Varme om Sommeren og Drikkevandet, der paa enkelte Steder paa Landet var meget daarligt, naar de almindelige Vandbeholdninger slap op. (Nannestad). Uagtet Sommeren ogsaa paa Hvalerne var usædvanlig tor og hed, optraadte der kun faa saa alvorlige Tilfælde, at man søgte Lægehjælp. Blandt Stenhuggerne paa Strand paa Spjæroen var dog en lettere Diarré meget hyppig. (Handberg).

Katarralsk Gulsot optraadte epidemisk i Hvaler Distrikt. Den begyndte i Fredrikshald i August Maaned og fortsatte sig udeover Høsten og Vinteren. Der blev anmeldt i Byen 134 og i Landdistriket 21 Angrebne, flest i November (57) og December (42); men der var en hel Del flere Angrebne, der ikke søgte Læge og derfor ikke anmeldtes. Undertiden forløb Sygdommen paa

nogle Dage, men den kunde ogsaa være ved nogle Uger og efterlod ofte en langvarig Svækkelsestilstand. Saavidt vides, angrebes ingen over 30 Aars Alderen, og der døde ikke nogen. (Nannestad).

Udenfor Sygehus iagttagne Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Laagedistrikterne:					
			1		2		3	
			Eidsberg.	Moss.	Sarpsborg.	Hvaler.	Tilf.	Dødsf.
			Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.
Veneriske Saar.....	5	-	2	2	-	-	-	1
Erhvervet Syfilis.....	74	3	6	15	1	39	2	14
Hereditær —	3	-	-	2	-	-	-	1
Gonorré.....	174	-	16	39	-	73	-	46

De **veneriske Sygdomme**, navnlig Gonorré, optraadte, skriver Distriktslæge Randers i Eidsberg, beklagelig hyppig blandt den store Arbeiderbefolkning i Askim, ved Kykkelsrudanhæggene. I Sammenligning med tidligere Aar var der en betydelig Tiltagen, uagtet vistnok langtfra alle Tilfælde blev anmeldte. En stor Del, som man ikke fik Rede paa, behandles saaledes af Kristianiaspecialister, andre, der ikke netop var Novicer, behandlede sine kjønslige Skavanker selv eller lagde sig, hvis de var svenske, ind paa Gøteborgs Sygehus. Men heldigvis synes disse Sygdomme ikke at have faaet synderligt Indpas blandt Bygdens hjemmehørende Befolkning. — I Hvaler Distrikt anmeldtes af nye Tilfælde af Syfilis i Fredrikshald 6 og fra Landdistriket 5 Tilfælde, alle fra Id, hvor der er en Mængde løse Personer beskæftigede i Stenhusgerierne. (Nannestad). Paa Hvalerne kommer ikke mange Tilfælde til Behandling. Dog viser de tertære Syfilisformer hos ældre Folk, at Sygdommen er hyppigere, end man skulde tro. Formodentlig lader Sjøfolk sig behandle andetsteds for disse Sygdomme. (Handberg).

Af **Fnat** er i hele Amtet opgivet 18 Tilfælde; i Sarpsborg Distrikt er Sygdommen lidet udbredt, og intet Tilfælde blev anmeldt dette Aar. (Grimsgaard).

I Selbak ved Fredriksstad er **Rakit** en meget almindelig Sygdom blandt Arbeiderklassens Børn. En Dame i Fredriksstad har havt en udstrakt Praxis med «at gjøre ved» for Sygdommen. (N. M. Nilsen).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 15,8 pct. af samtlige kjendte ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 20,8 pct. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 16,8 og 22,9 pct. og for Bygderne 15,2 og 19,7 pct. Se forøvrigt Tabel paa Side 39. Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme inden Distrikterne, hidsættes en Tabel, udarbeidet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt i den almindelige Beretning. Distriktslæge Randers i Eidsberg udtaler som sit bestemte Indtryk, at Tuberkulosen der i Distriktet er i Aftagende, ialfald inden Askim Herred. De gjennem Opgaverne fremkomne Tal er dog sikkerlig for smaa, idet ikke paa langt nær alle ældre Tilfælde er komne med. Da imidlertid omrent alle nye Tilfælde er medtagne, vil Resultaterne, efterhvert som den gamle Stamme dør ud, blive

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberku- lose Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- draets- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen		Ben og Led.		Lymfe- kjertler.		Hu- den.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	
Eidsberg	135	56	99	47	4	2	-	-	20	7	6	-	6	
Moss	100	33	93	33	1	-	-	-	4	-	2	-	-	
Sarpsborg	254	125	232	113	1	-	10	10	8	2	3	-	-	
Hvaler	112	37	105	36	-	-	-	-	5	-	1	1	1	
Amtet	601	251	529	229	6	2	10	10	37	9	12	1	7	
Deraf i Byer	214	84	198	78	2	-	5	5	6	1	3	-	-	
— - Bygder	387	167	331	151	4	2	5	5	31	8	9	1	7	

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved		
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epide- miske Syg- domme.
Eidsberg	333	59	61	272
Moss	259	36	52	207
Moss By	117	17	23	94
Bygder	142	19	29	113
Sarpsborg	700	114	186	514
Sarpsborg By	90	13	24	66
Fredriksstad By	183	36	54	129
Bygder	427	65	108	319
Hvaler	375	54	101	274
Fredrikshald By	174	29	48	126
Bygder	201	25	53	148
Smaalenenes Amt	1667	263	400	1267
Deraf i Byer	564	95	149	415
— - Bygder	1103	168	251	852

nejagtigere. — Tuberkulosen har i Fredriksstad og Omegn forvoldt 96 af de ialt anmeldte 430 Dødsfald. Disse Tal taler vel tydelig om Nødvendigheden af Tuberkuloseloven, hvis Virkninger man dog først senere vil kunne paavise, naar Alt, Anmeldelse og Desinfektion, er kommet mere i Orden. Misforholdet mellem Anmeldte og Døde viser, at der næsten maa en ordentlig Optælling til for at faa Rede paa, hvor stort egentlig Antallet af Syge er; thi paa Landet ialfald er det vistnok endnu sjeldent, at man for en Sygdom, der engang af Læge er erklaeret for Tuberkulose, siden søger Læge. (Giebelhausen).

Af **Kræft** opgives i Eidsberg et større Antal Døde i de senere Aar end før. (Randers).

Sindssyge. I Eidsberg Distrikt forpleiedes med Amts- og Statsbidrag i alt 80 Sindssyge samt 1 privat hos en forhenværende Vogter ved Gaustad. Udsætning af Sindssyge hos Private støder stadig paa flere og flere Vanskelligheder. I enkelte af Distrikts Prestegjeld findes omrent ikke en villig, dertil skikket Forpleier. Det har derfor været til adskillig Hjælp, at en forhenværende Vogterske ved Gaustad Asyl har oprettet en Pleianstalt paa Kvakstad i Askim, hvor hun for Tiden forpleier 15 sindssyge Kvinder. Her hersker et renligt Stel og en Orden, der fordelagtig adskiller sig fra Stellet paa de fleste Steder, hvor Sindssyge modtages i Forpleining. (Randers). Om Amtets Sindssyge se forøvrigt den almindelige Beretning.

Ulykkestilfælde og Forgiftninger. I Svendal af Moss Distrikt gaar neppe noget Aar hen, uden at én eller flere faar sine Hænder ødelagt i Hakkelse-maskiner, ved at faa kappet af en eller flere Fingre eller endog hele Haanden. Ved uønsdig Skydning ved et Bryllup fik en af Gjæsterne den hele Forlædning, bestaaende af Filt, Papir og Mose skudt ind i Øienhulen ved Næsen. Øieæblet blev trykket udad, og Orbitas indre Væg fraktureredes. Øjet beholdt dog Lyssands. (Bjerk). — Fra Fredriksstad, Sarpsborg Distrikt, omtales følgende Forgiftning af Nitrobenzol. En Aften i Marts skulde 5 Mand kjøbe «Lad» hos en Handlende; hans Beholdning var imidlertid sluppen op for længere Tid siden paa en liden Rest nær, der var igjen paa et Fad. Beholdningen tappedes op paa 4 uskyllede Flasker, hvoraf Mændene kjøbte 2. Den ene Flaske blev drukket op af de 4 af dem i Forening, medens den 5te fandt, at Vinen smagte saa ilde, at han ikke kunde drikke den; den anden Flaske blev slaaet itu. Paa Veien til sine Hjem faldt de fire, en for en, bevidstløse om. Et Par tilkaldte Læger fandt dem blaagraa i Ansigtet, med kold Hud, næsten manglende Respiration og Tænderne tæt sammenbidte, saa Mavepumpe ikke kunde anvendes. Kunstig Respiration blev sat igang, og ved ihærdigt Arbeide uddover Natten lykkedes det endelig at faa Liv i alle 4. Efter disses Bortgang fra Butikken blev de 2 andre Flasker solgt til en anden Arbeider; da han en Stund efter beruset kom til sit Hjem, havde han ingen Flasker med sig. Medens han ventede paa Aftensmaden, faldt han pludselig bevidstløs om med et Udseende som de andre før beskrevne Mænds. Han døde, trods Anvendelsen af Mavepumpe og kunstig Respiration, ud paa Morgen. Hvormeget han havde nydt af Vinen, vides ikke. En liden Rest af den paa Ankeret tilbageblevne Vin blev undersøgt ved det farmakologiske Institut og fundet at indeholde ikke lidet Nitrobenzol (Myrbanolie). (Giebelhausen). — Paa Hvaler (Hvaler Distrikt) forekommer Øiensygdomme hyppig blandt Stenhuggerne som Følge af Stensprut i Øinene. 8 Mænd, som her nyder aarlig Invaliderente af Rigsforsikringsanstalten, er alle Stenhuggere med Øienskader. (Handberg).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger i alt 188, deraf i Eidsberg Distrikt 23, Moss 19, Sarpsborg 122 og Hvaler 24. Om Indikationer og Udfald se Tabellen paa næste Side.

Paa **Barselseng døde** ifølge Presternes Opgaver 13 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsaaersagerne for 12 saaledes: Barselfeber 8, Blødning 2, samt Barselkrampe og Emboli hver 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 42. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 267 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 47,7.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perforation.		Efter- byrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.	
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	¹⁾ 108	112	3	²⁾ 6	-	6	-	4	⁴⁾ 3	⁵⁾ 1	-	-
Bækvensneverhed	20	19	1	5	-	2	3	-	-	-	2	-
Barselkrampe	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Svulst i Bækkenet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 1	-
Kræft i Livmoderen	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	6 ³⁾ 1	-	7	1	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	9
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	138	141	4	23	1	16	9	4	3	1	2	11
				145		24		4			3	
						25						

¹⁾ Deraf 7 Twillingfødsler: 3 Gange forløstes begge Twillinger levende ved Tang. 4 Gange 1ste Twilling ved Tang og 2den (lev.) ved Vending, hvor Udfaldet (lev.) for Moderen er anfert; jfr. Anm. 2. ²⁾ Deraf 4 Twillingfødsler; jfr. Anm. 1. ³⁾ Twillingfødsel (begge Twillinger levende). Moderen døde af Blødning. ⁴⁾ Deraf 2 2den Twillinger. Om 1ste intet anført. ⁵⁾ Ved Tang paa Sædet. ⁶⁾ Dødsaarsag: Emboli.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven-de.	død-fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulyk- elige Hæn-delser.	ved Selv-mord.	ved Mord og Drab.
Eidsberg	552	15	367	45	7	2	7	4	1
Moss	685	18	370	73	10	2	10	2	-
Moss By	286	8	139	37	4	-	4	-	-
Bygder	399	10	231	36	6	2	6	2	-
Sarpsborg	2259	57	881	209	24	6	25	3	-
Sarpsborg By	294	4	107	30	1	-	2	-	-
Fredriksstad By	506	15	187	41	4	1	2	1	-
Bygder	1459	38	587	138	19	5	21	2	-
Hvaler	836	24	447	102	13	3	13	3	1
Fredrikshald By	333	5	205	53	4	2	6	1	-
Bygder	503	19	242	49	9	1	7	2	1
Smaalenenes Amt	4332	114	2065	429	54	13	55	12	2
Deraf i Byer	1419	32	638	161	13	3	14	2	-
Bygder	2913	82	1427	268	41	10	41	10	2

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	263	95	168
Alderdomsvaghed	188	41	147
Kræft (Cancer og Sarkom)	137	35	102
Akut Diarré	119	57	62
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	106	39	67
Medfødt Svaghed	96	37	59
Lungebetændelse	84	17	67
Tuberkuløse Betændelser udenfor Lungerne	82	32	50
Organisk Hjertesygdom	75	34	41
Hjerneslag	57	21	36

Veirriget. Vinterens Temperatur var som gjennemsnitlig, men med mere Sne end vanligt. Ligesom Aaret iforveien var der gjennemgaaende lidet Nedbør, men et kortvarigt, noksaa rigeligt Regnveir før St. Hans skaffede en god Græsvæxt og et taaleligt Høaar. I det Hele var Sommeren tør og hed, saa der enkelte Steder blev Vandmangel; i Selbak ved Fredriksstad var Vandbassinet

omtrent tomt fra tidlig paa Vaaren af, og man var henvist til at hente sit Drikkevand langveisfra, medens Madvand blev taget fra Glommen. (N. M. Nilsen). Høsten bragte heller ikke meget Regn, og Vandmangelen fortsatte, saa man fleresteds udover Vinteren maatte kjøre Vand lange Veie. Rugavlingen blev noksaa god, medens Vaarsæden var under middels med kort Straa. Poteterne gav middels Udbytte. (Nannestad).

Om Levemaade og hygieniske Forhold er der i Eidsberg, hvad Distriktet i sin Helhed angaar, lidet Nyt af Interesse at anføre. I Askim Herred har den betydelige Tilstrømning af Arbeidere ved Kykkelsrudanlæggene bevirket mindre gode hygieniske Forhold. Beboelsesforholdene, der allerede tidligere var mindre gode, forværredes yderligere, og de i en Hast opførte Arbeiderbarakker var i flere Henseender mangelfulde. Imidlertid er der stadig blevet opført nye, private Boliger. Det maa under saadanne Forhold forbause, at Sundhedsforholdene har været saa jævnt gode. Smitsomme, epidemiske Sygdomme har paa enkelte, spredte Tilfælde nær været omtrent ukjendte; herfra maa dog undtages veneriske Lidelser, der for Resten udelukkende skyldes Arbeidernes eget uregelmæssige Liv, og hvis Oprindelse i omtrent alle Tilfælde har været at søge udenfor Distriktet. Den Sygdom, der nærmest maa siges at være en Følge af ovenomtalte, mislige Beboelsesforhold i Forening med Natarbeide og Drikfældighed, er Lungebetændelse, der optraadte noksaa ondartet. — Distrikts 2 dygtige og energiske Veterinærer har foretaget en Del Undersøgelser af Kvægbesætningerne ved Tuberkulininjektioner, i Regelen med negativt Resultat. Paa en Gaard i Rakkestad reagerede imidlertid 16 af 18 Dyr, der alle slagtedes. Besætningen bestod væsentlig af Ayrshireblanding. Tuberkulose vides ikke at have optraadt blandt Menneskene paa Stedet. (Randers).

I Selbak pr. Fredriksstad lever Folk i det Hele taget godt, men Kaffe og Kage bruges i stor Udstrækning; nysilt Melk er dyr og ikke let tilgjængelig, da Bønderne for det Meste leverer al Melk til Meierierne. Sandsen for Spar-sommelighed er vistnok ikke meget udbredt blandt Arbeiderne; de forbruger, hvad de tjener; der spores dog nu nogen Forandring til det Bedre siden Oprettelsen af en liden Sparebank paa Stedet. De fleste Ikke-Gaardbrugere ernærer sig som Brugs- og Teglværksarbeidere; medens tidligere Arbeidet ved Teglværkerne mest udførtes af Svensker, er der nu mange norske Arbeidere ved Teglværkerne og det selv meget velstaaende Gaardbrugeres yngre Sønner. Arbeidernes Boliger er gjennemgaaende meget gode; mange eier sit eget lille Hus med en liden Haveflæk til. Grønsager dyrkes dog lidet, Poteterne spiller Hovedrollen. Gjennemgaaende er Befolkningen ædruelig; til de store Høitider, især til Jul, indkjøbes dog store Portioner Brænevin og Øl, og der kan da forefalde Spektakler og Slagsmaal. Drukkenskab og Slagsmaal er i det Hele aftaget betydelig, siden det saakaldte 50-Flaskesalg (med deraf følgende «Spleiselas») er ophævet. Veneriske Sygdomme findes omtrent ikke blandt Arbeiderbefolkningen, og de faa spredte Tilfælde, der kommer til Observation, skyldes som Regel Sjøfolk. (N. M. Nilsen).

Badeindretninger. Moss Badehus (Sjøbad) holdtes aabent i 80 Dage. Der toges 8 129 Strøm-, 818 Kar-, 761 Gytje- og 181 Styrtbad. Paa Arbeiderforeningens Sjøbadehus toges 15 000 Strømbad. Paa Moss Folkebad toges i Tidsrummet til 1ste Juni, for hvilket alene Opgave kunde erholdes, 1 924 Badstubbud og 1564 Karbad. I Sarpsborg Distrikts har Borregaard et Dampbad for eget Brug; i Borge ligger Thorsøkilens Bad, i Skjeberg Høisands Bad. I Hvaler Distrikts forefindes i Fredrikshald By et Badehus for Karbad, Douche og Dampbad. Desuden findes 2 Sjøbadehuse, hvor alle Skolebørn kan faa badø

gratis. Paa Gaarden Ledeng i Ømark drives fremdeles om Sommeren et simpelt Bad, hvor der gives kolde og varme Bade samt Furunaalsbade; paa Stedet findes ogsaa en Jernkilde. Det besøges mest af Nærboende baade paa norsk og svensk Side af Grændsen. (Nannestad).

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

Sygehuse. Amtssygehuset ligger i Fredriksstad. — Der er ved Kykkelsrud opført et efter Omstændighederne meget tilfredsstillende Sygehus, og her er da først og fremst alle Tilskadekomne behandlet, men dernæst ogsaa omrent alle Tilfælde af Lungebetændelse. Sygepleien har været besørget af en Diakon. (Randers). I samtlige Byer findes kommunale Sygehuse. I Sarpsborg indviedes det tidsmæssig udstyrede nye Sygehus, hvor Bylægen er Sygehuslæge; det er en stor Lettelse at kunne indlægge de ved Fabrikerne Tilskadekomne her istedetfor at maatte føre dem den lange Vei til Amtssygehuset i Fredriksstad. (Grimsgaard). I Fredrikshald blev det gamle, lidet tidsmæssige Sygehus «Ebenezer» færdigt efter Ombygningen og fik Navnet «Fredrikshalds kommunale Sygehus». Det omfatter en almindelig Afdeling med 28 Pladse og særskilt Epidemiafdeling paa 16 Senge. Ombygningen har kostet henved Kr. 64 000 (foruden en Del Nyanskaffelser af Senge og Inventar). (Tandberg). Desuden har Byen et stort Interneringslokale samt det af katholske Søstre drevne «St. Josefs Hospital» med 20 Senge. (Nannestad). I Fredriksstad findes foruden Amtssygehuset et militært Sygehus «Bettesda», samt et Sygehus, tilhørende den katholske Mission. Planen om et eget Epidemisygehus nød heller ikke dette Aar nogen Fremme. Man slog sig foreløbig til Ro med, at Amtet i sit Epidemilokale paa 28 Senge, ogsaa vilde modtage Byen tilhørende smitsomme Syge i den Udstrækning, Pladsen tillader. Forhaabentlig er vel den oprindelige Plån med egen Epidemibygning for Byen ikke helt opgivet, men kun udsat. (Giebelhausen).

Fattigsygepleien skildres fra Eidsberg Distrikt som god. (Randers).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommisioner, om Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Kvarantæne-kommis-sioner. Antal Møder.	Vakcinerede.
Smaalenenes Amt	53	2	3197
Eidsberg	¹⁾ 6	-	599
Moss	²⁾ 16	-	286
Sarpsborg	³⁾ 21	⁵⁾ 1	1630
Hvaler	⁴⁾ 10	⁶⁾ 1	682

¹⁾ Rakkestad 2, Eidsberg 1, Trøgstad 1, Askim 2. ²⁾ Moss By 6, Moss Landsogn 1, Spydeberg 1, Hobel 4, Vaaler 1, Raade 1, Rygge 2. ³⁾ Sarpsborg By 3, Fredriksstad By 4, Tune 3, Skjeberg 1, Borge 7, Onso 2, Glemminge 1. ⁴⁾ Fredrikshald By 4, Hvaler 1, Berg 2, Id 1, Aremark 2. ⁵⁾ Fredriksstad. ⁶⁾ Fredrikshald.

IV. Buskerud Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Deler deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaknemødre.
Amtet		14816,83	112 743	42	11	50	18
1. Drammen Stads- fysikat	Drammen, Kjøbstad	6,86	23 153 ¹⁾	15	7	8	-
2. Drammen Læge- distrikt		596,32	15 696 ²⁾	4	-	4	2
	Lier	319,97	8 207	2	-	2	-
	Røken	114,07	4 015	-	-	1	1
	Hurum	161,97	3 085	1	-	1	1
	Holmsbu, Ladested ³⁾	0,31	389	-	-	-	-
3. Ringerike		1 697,54	16 848	6	2	10	4
	Hønefoss, Kjøbstad	1,06	2 005	3	1	3	-
	Hole	304,04	3 452	1	1	2	1
	Norderhov	752,16	8 468	1	-	2	2
	Aadalen	640,28	2 923	1	-	3	1
4. Modum		2 360,30	27 496	9	-	12	2
	Nedre Eker	117,72	4 671	2	-	2	-
	Øvre —	470,18	7 676	3	-	4	1
	Modum	519,17	8 985	2	-	3	-
	Sigdal	889,28	3 780	1	-	2	{ 1
	Krødsherred	363,95	2 384	1	-	1	
5. Nes		?	7 471	1	-	4	3
	Nes	1 522,84	3 733	1	-	2	1
	Gol	512,01	2 195	{	-	2	2
	Hemsedal	838,91	1 418		-	-	-
	Del af Nore (Distriket) Tunhovd)	?	125	-	-	-	-
6. Aal		2 657,00	5 165	1	-	2	2
	Aal	1 154,27	3 320	1	-	1	1
	Hol	1 502,73	1 845	-	-	1	1
7. Sandsvær		1 324,75	12 734	4	2	7	2
	Kongsberg, Kjøbstad	63,08	5 696	4	2	3	-
	Sandsvær	680,90	4 892	-	-	2	1
	Flesberg	580,77	2 146	-	-	2	1
8. Rollag		?	4 180	2	-	3	3
	Rollag	435,39	1 390	1	-	1	1
	Rest af Nore (undt. Tunhovd) ⁴⁾	?	1 381	1	-	1	1
	Opdal	2 101,42	1 409	-	-	1	1

¹⁾ Af disse er 2 ikke praktiserende. ²⁾ Distriktslægen bor i Drammen By. ³⁾ Hører til Hurum Herred. ⁴⁾ Nore Herred har et Fladeindhold af 763,49 km.² og en Folkemængde af 1506.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- givnen for	Januar.	Februar.		Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktoper.	November.	December.	
	Tilfælde.	Dødsfald.															
Tyfoidefeber	15	-	15	1	-	-	-	-	-	-	1	1	2	5	4	1	-
Børnekopper	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	560	14	560	118	52	52	34	34	39	34	37	47	35	46	32	20	20
Mæslinger	259	5	259	52	51	57	38	27	4	5	9	1	2	2	5	4	-
Difteri (Croup)	48	2	48	5	7	-	5	3	5	3	2	-	-	-	-	-	-
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	2	-	-
Barselfeber	12	4	11	3	1	1	1	-	-	6	2	1	2	2	-	3	-
Pyæmi, Septhæmi	22	3	22	1	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	18
Rosen	168	6	168	15	18	9	15	12	8	11	16	16	16	14	14	18	4
Røde Hunde	21	-	21	8	1	6	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	4
Vandkopper	108	-	108	18	15	28	2	2	1	1	2	5	4	14	14	16	16
Kusma	188	-	188	48	34	45	27	5	4	4	1	8	8	1	1	3	-
Kighoste	1223	25	1223	132	142	118	151	96	88	76	63	114	90	73	80	-	-
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	4491	77	4468	559	642	523	401	338	279	171	219	272	310	375	379	-	-
Influenza	1845	17	1845	133	654	612	182	37	21	15	19	19	29	54	70	-	-
Lungebetændelse	437	55	437	48	63	67	51	49	23	12	18	17	19	26	44	-	-
Pleurit	295	4	295	25	21	42	26	31	30	23	17	21	16	14	29	-	-
Gigtfeber	285	2	284	23	25	25	25	22	28	25	33	18	17	16	27	-	-
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	3597	115	3587	93	114	97	117	145	324	799	1182	312	149	172	83	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	12	-	12	1	1	-	3	3	-	1	1	-	2	-	-	-	-
Tilsammen	13592	329	13557	1284	1842	1685	1080	804	861	1186	1621	854	706	819	815	-	-

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).

	Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Drammen Stadsfysikat.		Drammen Læge- distrikt.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	6	-	1	-	1	-	5	-	-	-	-	-	21	-	-	-
Børnekopper	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	145	4	122	7	10	-	164	1	15	1	-	-	98	1	6	-
Mæslinger	109	3	104	2	3	-	41	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Difteri (Croup)	20	1	16	-	2	-	7	1	-	-	-	-	3	-	-	-
Blodgang	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	1	1	1	-	6	1	1	-	1	1	1	-	1	1
Pyæmi, Septhæmi	-	-	14	-	4	1	-	-	1	1	-	-	-	-	3	1
Rosen	48	-	26	1	14	-	40	2	15	3	6	-	18	-	1	-
Røde Hunde	2	-	7	-	6	-	4	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Vandkopper	30	-	27	-	8	-	27	-	-	-	-	-	16	-	-	-
Kusma	11	-	30	-	45	-	25	-	-	-	-	-	77	-	-	-
Kighoste	482	16	116	1	94	1	269	5	-	-	11	-	245	1	6	1
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	1483	19	447	11	1188	14	767	18	42	1	31	3	511	11	22	-
Influenza	769	5	192	1	329	3	243	4	1	-	21	3	253	1	37	-
Lungebetændelse	127	20	57	7	82	6	113	15	-	-	7	1	45	5	6	1
Pleurit	46	-	55	1	76	-	80	2	6	1	3	-	26	-	3	-
Gigtfeber	42	-	72	-	47	1	65	1	8	-	6	-	39	-	6	-
Koldfeber	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	970	37	260	10	914	15	863	31	16	1	56	13	514	7	4	1
Pemfigus (hos Nyfødte)	3	-	8	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4297	105	1556	42	2824	41	2721	81	105	8	142	21	1851	26	96	5

Sundhedstilstanden kan neppe betegnes som ganske tilfredsstillende. Skarlagensfeber og Kighoste optraadte epidemisk, og akut Diarré havde fornemmelig i Sommermaanederne en usædvanlig stor Udbredelse. Derimod var Tyfoidfeber og Lungebetændelse forholdsvis sjeldne. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde var 13 592 med ialt 329 (2,4 pCt.) Dødsfall. De tilsvarende Tal i 1900 var 12 619 og 230 (1,8 pCt.).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 1 707 eller 15,1 pro mille af den beregnede tilstedevarende Middelfolkemængde 113 200 mod 15,3 pro mille Aaret forud.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 46 og 47, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes ialt 15 Tilfælde uden Dødsfall, det laveste Tal i en længere Aarrække. I Drammen By forekom i 2det Halvaar 6 Tilfælde, 1 i hver Maaned; 2 af Patienterne kom syge til Byen. I Drammen Distrikts forekom 1 Tilfælde i Røken og paa Ringerike 1 i Hønefoss; det sidste var hos et Pigebarn, der sammen med sin Moder boede i en stor Arbeiderbolig, begge indlagdes paa Lazaret. Smittekilden kunde ikke paavisес, men da Moderen ofte havde indtaget Omstreifere i sit Logis, laa det nær at antage, at disse havde medbragt Smitten. I Modum forekom 5 spredte Tilfælde, hvoraf 3 i Nedre Eker. Paa Kongsberg (Sandsvær) anmeldtes 2 tvivlsomme Tilfælde.

Et isoleret Tilfælde af **Børnekopper** indtraf uden paaviselig Smittekilde i en Udkant af Drammen By hos en ældre Kvinder, der indlagdes paa Lazaret.

Af **Skarlagensfeber** anmeldtes 560 Tilfælde, hvoraf 14 endte dødelig. Sygdommen havde som Regel et mildt Forløb, og kun i faa Tilfælde indtraf der Eftersygdomme eller Komplikationer. Inden Drammen Distrikts viste Publikum Sygdommen mangesteds liden Opmærksomhed, hvorfor den ofte fik god Anledning til at sprede sig; som Bevis paa, hvor let man kunde tage det, anfører Distriktslægen, at han ofte traf Børn i Afskallingsperioden springendeude barbenede og daarlig klædte, samt at han, da der anmeldtes et Tilfælde fra Holmsbu, ved fortsat Undersøgelse og Forespørgsler fik konstateret 13 andre Tilfælde. I 3 af de 7 dødelig endende Tilfælde var Dødsaaresagen Nyresygdom. I Modum var Sygdommen mest udbredt i den vestlige Del af Distrikts; ogsaa i Nes forekom enkelte lette Tilfælde, angivelig foranlediget ved Smitte fra Drammen. Fra Sandsvær, hvor Sygdommen synes at have været noksaa udbredt (72 Tilfælde paa Kongsberg), skeede Smitteinport til Rollag, hvor der indtraf nogle faa Tilfælde.

Mæslinger forekom som Fortsættelse af forrige Aars Epidemi væsentlig i Aarets første Halvdel og fornemmelig i Drammen By og Distrikts. Sygdommen synes ikke at have optraadt i Hallingdal og kun enkeltvist i Nummedal.

Af **Difteri** anmeldtes 48 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige; blandt de 20 i Drammen By anmeldte behandles 12 paa Lazaret, de øvrige 8 var mere tvivlsomme Tilfælde. I Drammen Distrikts indtraf Halvdelen af de anmeldte Tilfælde i hvert af Herrederne Hurum og Lier. I Modum forekom af 7 Tilfælde 6 i Øvre Eker og i Sandsvær 3 paa Kongsberg.

Kusma optraadte efter Epidemien Aaret forud væsentlig i de første Maaneder i Amtets sydlige Del.

Sammesteds forekom ogsaa **Kighoste** meget almindelig som Fortsættelse af forrige Aars Epidemi.

Influenza var sjeldnere end i de nærmest foregaaende Aar og havde sin største Udbredning i Aarets 4 første Maaneder, fornemmelig i Februar og Marts.

Akut Diarré (Kolerine) forekom hyppig i de mere end almindelig varme og tørre Sommermaaneder. Fra Modum anføres, at Sygdommen dersteds ofte ytrede sig som en hæmorrhagisk Kolik med yderst langvarigt Forløb, og at den afstedkom adskillige Dødsfald blandt Smaabørn og gamle Folk. Ogsaa i Aal foraarsagede den voldsomme Epidemi mange Dødsfald, særlig paa Steder, hvor de hygieniske Forhold var mindre gunstige.

Icterus catarrhalis optraadte i Rollag jævnt fordelt over hele Aaret i «Grænd»-Epidemier, idet efterhaanden næsten hver Gaard og Plads blev hjem-søgte, og saavel Voxne som Børn blev angrebne; Sygdommen varede som Regel ca. 4 Uger, og Forløbet var ofte temmelig alvorligt. (Maarud).

Af **Pemfigus** hos **Nyfødte** anmeldtes 12 Tilfælde i og omkring Drammen; intet Dødsfald.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
			1		2		3		4		6
			Drammen	Stads-fysikat.	Drammen	Læge-distrkt.	Ring-rike.		Modum.		7
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Veneriske Saar	11	-	6		2		1		-	-	2
Erhvervet Syphilis, nye Tilfælde	26	1	12		5		1		3	1	1
Hereditær Syphilis	3	-	2		1		-		-	-	-
Gonorré, Uretrit	122	-	80		13		9		15	2	3

Af Fnat opgives ialt behandlet 49 Tilfælde.

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes efterfølgende Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaersagslister for det hele Amt 16,3 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald, og 21,4 pCt. af Dødsfald, der ikke var foraarsagede af epidemiske Sygdomme. For Byerne var disse Forhold 15,5 pCt. og 21,6 pCt., og for Bygderne 16,7 pCt. og 21,3 pCt. Se forøvrigt den almindelige Beretning. — At Tuberkuloseloven har virket gavnligt, skrives der fra Ringenrike, derom er ingen Tivil, naar hensees til den langt større Forsigtighed, der udvises ligeoverfor Tæringsyge i det sidste Aar. I Norderhov Pleiehjem, hvor nu fast Sygepleierske er ansat, er der indrettet 2 Værelser for dette Herreds tuberkuløse Fattige. Men de Syge stritter af alle Kræfter imod at blive indlagte der; og naar de bliver daarlige efter at være kommet dit, hvor det jo vilde være godt at have dem isolerede, insisterer de alle paa at komme hjem igjen. (R. Müller.) — Fra Modum anføres: De i den nye Tuberkuloselov paabudte Forholdsregler mod Smitte samt om Desinfektion er i det Væsentlige kun, hvad der allerede tidligere har været forsøgt gjennemført, men som det nu med Loven i Haand skulde falde lettere at faa gjennemført. Man har aldrig mærket Vrangvillie ligeoverfor Lovens Bestemmelser,

heller ikke overdreven Smittefrygt. Under smaa og trænge Forhold bliver ofte Virkningen af de paabudte Forholdsregler temmelig illusorisk. Patienter, der lever under saadanne Forhold, burde i Sygdommens sidste Stadium altid indlægges paa et Pleiehjem, men et saadant savnes desværre endnu her i Distriket. Flytning af de Syge meldes ofte ikke til Lægen og ofte heller ikke Dødsfald. Lungetæringen er mest udbredt i det af Arbeidere tættebefolkede Fabrikdistrikt og her særlig blandt Kvinderne; for Mændenes Vedkomende er den overveiende Del af de Angrebne Metalarbeidere, hvormod Sygdommen paafaldende sjeldent forekommer blandt Cellulose- og Sliberiarbeidere. (L. Dedichen).

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberku- lose Syg- domme.	Tuberkulose i							
		Aande- drætsor- ganerne.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjertler.	Huden.
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Drammen Stadsfysikat.	109	55	106	52	2	2	1	1	-
— Lægedistrikt	54	13	52	12	1	1	1	-	-
Ringerike	91	25	90	25	-	-	1	-	-
Modum	111	46	105	44	1	1	4	1	-
Nes	18	5	10	3	3	2	3	-	2
Aal	17	9	16	9	-	-	-	1	-
Sandsvær	25	17	23	16	-	-	1	1	-
Rollag	20	5	19	5	-	-	-	1	-
Buskerud Amt	445	175	421	166	7	6	11	3	4
Deraf i Byer	138	67	133	63	2	2	2	2	-
— Bygder	307	108	288	103	5	4	9	1	1

Kræft synes at udbrede sig i de senere Aar. (Pettersen).

Om Amtets Sindssyge se den almindelige Beretning. I Drammen Distrikt forpleiedes i 1901 ialt 152 Patienter, hvoraf 21 private. Det overveiende Flertal var anbragt i Kolonier, hvoraf der er 14 med Belæg fra 3 og op til 16 Patienter; de øvrige var anbragte paa Steder, hvor der blot forpleies 1 à 2 Syge. Forpleiningen maa som Regel siges at være ganske god. (Pettersen).

Af Lægerne udførtes 91 obstetriciske Operationer, hvoraf i Drammen Stadsfysikat 24, Drammen Distrikt 12, Ringerike 12, Modum 29, Nes 2, Aal 2, Sandsvær 9, Rollag 1. Indikationer og Udfald vil sees af Tabellen paa Side 52.

Jordmoderhjælpen. Jordmødrene i Drammen By bistod 980 Barselkvinder, af hvilke 16 var Tvillingfødende; 210 var bosat udenfor Byen; 962 Børn fødtes i Isseleie, 5 i Ansightsleie, 14 i Sædeleie, 7 i Fodleie og 8 i Tverleie. — Jordmødrene i Drammen Distrikt bistod 322 Fødende, hvoraf 3 var Tvillingfødende; 90 andre Fødende blev hjulpne af udenfor Distriket boende Jordmødre; 303 Børn er opgivet født i Isseleie, 4 i Ansightsleie, 6 i Sædeleie, 2 i Fodleie og 5 i Tverleie.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfalder ved			
	Sygdom.	Lunge-tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Drammen Stadsfysikat	350	54	105	245
— Lægedistrikt	163	28	42	121
Ringerike	212	39	41	171
Hønefoss By	25	2	9	16
Bygder	187	37	32	155
Modum	300	59	81	219
Nes	66	3	8	58
Aal	74	8	21	53
Sandsvær	160	29	26	134
Kongsberg By	82	15	14	68
Bygder	78	14	12	66
Rollag	59	6	5	54
Buskerud Amt	1384	226	329	1055
Deraf i Byer	457	71	128	329
— Bygder	927	155	201	726

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven-de.	død-fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulyk-kelige Hæn-delser.	ved Selv-mord.	ved Drab.
Drammen Stadsfysikat ..	778	21	400	85	8	2	7	1	2
— Lægedistrikt ..	441	10	247	51	5	-	7	-	-
Holmsbu Ladested	7	-	4	1	-	-	-	-	-
Bygder	434	10	243	50	5	-	7	-	-
Ringerike	531	6	229	41	3	-	6	1	-
Hønefoss By	191	-	30	10	-	-	-	-	-
Bygder	340	6	199	31	3	-	6	1	-
Modum	919	17	389	80	7	1	10	2	-
Nes	174	2	85	13	1	-	1	-	-
Aal	123	6	83	10	1	2	2	-	-
Sandsvær	321	10	204	33	5	1	4	-	1
Kongsberg By	155	4	92	17	1	1	4	-	-
Bygder	166	6	112	16	4	-	-	-	1
Rollag	93	5	70	5	1	-	3	-	-
Buskerud Amt	3380	77	1707	318	31	6	40	4	3
Deraf i Byer	1131	25	526	113	9	3	11	1	2
— Bygder	2249	52	1181	205	22	3	29	3	1

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækken- endeleie.		Keisernit.		Exvis- ceration.	Efter- byrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	Moder.	Barn.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Dødf.	Død.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . . .	48	45	¹⁾ 4	-	-	-	1	1	-	-	1	-
Bækvensneverhed	3	2	1	-	-	-	-	-	²⁾ 1	1	5	-
Barselkrampe	³⁾ 3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
Isseleie med Panden fortil	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	8	⁴⁾ 5	3	-	-	-	-	-	-
Daarlige Fosterlyd	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	61	55	7	9	5	4	1	1	1	1	6	12
				62		9						

¹⁾ Ved en Twillingfødsel forløstes 1ste Twilling ved Tang (dødf.) og 2den ved Vending (lev.); Moderen forblev ilive; jfr. Anm. 4.
²⁾ Dødsaaarsag: Ileus 10 Dage efter Operationen. ³⁾ Hos en af disse, der fødte for 11te Gang, havde der ogsåaa ved den første Fødsel været anvendt Tang paa Grund af Barselkrampe. ⁴⁾ Deraf en 2den Twilling; jfr. Anm. 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 51.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 673 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 50,5.

Efter Presternes Opgaver er 6 Kvinder døde paa Barselseng, efter Lægernes 8. Af disse opgives 4 døde af Barselfeber, 2 af Barselkrampe, 1 af Blødning og 1 af Ileus (efter Keisersnit).

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	226	71	155
Alderdomssvaghed	165	32	133
Kræft (Cancer og Sarkom)	134	33	101
Akut Diarré (Kolerine)	115	46	69
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	77	27	50
Organisk Hjertesygdom	72	23	49
Hjerneslag	71	28	43
Tuberkuløse Betændelser udenfor Lungerne..	67	18	49
Lungebetændelse	55	24	31
Medfødt Svaghed	44	10	34

Veirrigtet. Vaaren kom tidlig og med tilstrækkelig Nedbør; Sommeren udmærkede sig ved Tørke og en usædvanlig Varme (paa Modum aflæstes en Dag $32\frac{1}{2}^{\circ}$ C.). Uagtet Vandmangelen ikke var saa stor som i de 2 foregaaende Aar, tog dog Korn og Poteter lidt Skade, og man maatte ogsaa dette Aar flere Steder hente Vand langveisfra. Ved Juletidér faldt der megen Sne, som en Storm 1ste Juledag drev sammen i Fonner, hvorved al Trafik i Helgen standsedes.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Drammen By var Arbeidslønnen og Fortjenesten for Arbeidsklassen noget mindre end i de foregaaende Aar, men der herskede ikke nogen større Arbeidsledighed og heller ikke nogen usædvanlig Fattigdom eller Nød. Kommunale Funktionærer og Bestillingsmænd oppebar ogsaa i dette Aar det for 1900 tilstaaede Dyrktidstillæg. — Byggevirksomheden var omrent den samme som i de foregaaende Aar, og Husleien holdt sig omrent paa den samme Høide. (C. Bonnevie).

I Drammen Distrikt er Lierstrandens et bymæssigt bebygget Strøg lige ved Drammen By, blevet forsynet med rigeligt og godt Vand fra nævnte Bys Vandledning, idet nemlig den i forrige Medicinalberetning under Drammen omtalte 5 à 6 Kilometer lange Rørledning fra det nye Vandreservoir i «Skaper-tjern» i Lier blev lagt gjennem dette Strøg. Tidligere havde de omrent 1 600 Mennesker, som bor her, været henviste til elendige Brønde eller til Brakvandet i Elvemündingen eller Fjorden.

I Ringerike lægges der Vægt paa at skaffe bedre Boliger. Renlighedssandsen er i Tiltagende og Spyttuevanen i afgjort Aftagen. (R. Müller).

Fra Modum betegnes de hygieniske Forhold som jævnt gode saavel blandt Bønderne som blandt Arbeiderne. Disse havde regelmæssig Fortjeneste, da ingen af de mange Fabrikker trods de flau Tider standsede sin Virksomhed; den paa

saa mange andre Steder i Landet raadende Misère gjorde sig derfor ikke saa meget gjældende der. Flere Teglværk laa dog nede. (Chr. Bull). — Fra Krøds-herred anføres, at Drik blandt Arbeidsklassen og blandt Ungdommen har tiltaget adskillig i de senere Aar. (Løvig).

I Nes Distrikt har der i de sidste 10 Aar været jævnt gode Aaringer. Prisforhœielsen paa alle de Varer, der udføres, de talrige Handelskarers øgede Fortjeneste og de større Lønninger for alle Arbeidsfolk har sat noget mere Liv i Folkets Foretagsomhed; nogle smaa, nye Sagbrug og Høvlerier er opførte og gamle, forfaldne atter istandsatte; der er mere Iver i Jordarbeidet, Slaamaskiner og andre forbedrede Redskaber er mange Steder i Brug, og særlig i den øvre Del af Dalen er Interessen øget for Husdyrenes Udseende og Stel; i et Par Myrer er Fabrikation af Torvstrø sat igang. For den, der i en længere Tid har været kjendt med Forholdene, er Fremgangen meget mærkbar. Helt anderledes er det i alt, hvad der henhører under Kvindernes og Husmødrenes Omraade. Her er en paaafaldende Stillestaaten og ~~Vest~~olden ved det gamle, uagtet antagelig Halvdelen af alle de voxne Kvinder en eller flere Vintre har været ude i forskjellig Slags Tjeneste i de nærmeste Byer eller deres Opland og saaledes seet og deltaget i andet Stel for Mennesker og Dyr. Madstallet er saaledes nu om-trent som for lange, lange Tider siden — mindst mulig tillavet og nyttiggjort og meget ofte lidet renligt. Føden er i og for sig næsten overalt rigelig og kraftig. Indførelsen af Margarin voxer dog hurtigt — væsentlig blandt den «arbejdende» Klasse uden Jord, men ogsaa Gaardbrugerne begynder at kjøbe billig Margarin og sælge mere af sit Smør. I den allerstørste Del af Distriktet bruges fremdeles den gamle Bygningsvis med en stor, oprøstet Stue (uden Loft) med Peis, hvilket i væsentlig Grad bidrager til at gjøre Indendørs-Livet friskt. Men med Renlighedsstallet er det, naar bortsees fra en noget bedre Lørdags-Rengjøring (Gulvvask osv.) samt lidt jævnere Forsyning med rene Haandklæder og Lagener, fremdeles ikke særlig rart bevendt. (A. Olsen).

Fra Kongsberg (Sandsvær) betegnes de hygieniske Forhold og Leve-maaden som noksaa gode. De fleste Arbeidere er ansat ved Sølvværket og Vaabenfabriken med forholdsvis god Løn; for de forøvrigt ikke talrige Løsarbeidere var det nok om Vinteren lidt vanskeligt at faa Arbeide, men det endte som Regel med, at Kommunen sorgede for at beskjæftige dem. (Nyquist).

Sygehuse. Ovenfor under Tuberkulose er nævnt Norderhov Pleiehjem paa Ringerike; forøvrigt henvises til Medicinalberetningen for forrige Aar.

Sygepleien. I Drammen By var Fattigvæsenets Udgifter for de sidste 3 Aar følgende:

	Sygehus- udgifter.	Medicinal- udgifter.	Samlede Udgifter.
	Kr.	Kr.	Kr.
1899	6 006	2 705	136 744
1900	7 711	3 158	130 368
1901	6 399	2 890	133 434

I Nes og Gol Sogne er der til Diakonissehuset ved private Bidrag sendt 2 Piger for at uddannes til Menighedsdiakonisser; de skal begynde sin Virksomhed næste Aar. (A. Olsen).

Badeindretninger. I Drammen By er der, foruden en lidet privat Badeanstalt for Kar- og Badstubad, ved 2 Folkeskoler Douschebad; disse blev i

dette Aar paa Grund af den rigeligere Vandforsyning mere benyttet end tidligere. Det af Samlaget for Brændevinshandel opførte offentlige Bad og Vaskeri blev paa det Nærmeste færdigt i dette Aar. (C. Bonnevie). I Hønefoss Folkeskole er der et Kar- og Styrtbad, der mod en lav Kontingent staar til almindelig Afbenyttelse. Paa Modum ligger St. Olafs Bad. I Nes blev Distriktslæge Rømckes Folkebad kjøbt af en Del private Folk, der, naar en ny Ovn bliver indsat, hvorved Driften kan blive billigere, atter vil lade det træde i Virksomhed. (A. Olsen). Paa Kongsberg, hvor der ligesaalidt som forøvrigt i Sandsvær Distrikt findes offentlige Badeindretninger, blev der om Sommeren paa Grund af den stærke Varme givet en mere udstrakt Tilladelse til at bade i Laagen; et Vaskehus stilleses ogsaa til offentlig Afbenyttelse i dette Øiemed. (Nyquist).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommisjoner og af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommisionerer. Antal Møder.	Vakcinerede.
Buskerud Amt.	52	2 675
Drammen Stadsfysikat	6	526
— Lægedistrikt	1) 3	415
Ringerike	2) 6	439
Modum	3) 17	684
Nes	4) 5	175
Aal	5) 7	113
Sandsvær	6) 7	235
Rollag	7) 1	88

¹⁾ Lier 1, Røken 1, Hurum 1. ²⁾ Aadalen 1, Norderhov 1, Hole 1, Hønefoss 3.
³⁾ Øvre Eker 5, Nedre Eker 4, Modum 4, Sigdal 2, Krødsherred 2. ⁴⁾ Nes 1, Gol 2, Hemsedal 2. ⁵⁾ Aal 3, Hol 4. ⁶⁾ Kongsberg 6, Flesberg 1. ⁷⁾ Rollag 1.

I Drammen By er Kloakanlægget fremdeles Gjenstand for **Sundheds-kommisionens** særlige Omsorg; saaledes er Strømsøbyen nu fra at have været Byens sletteste Strøg med Hensyn til Afløbsforhold efter Kloaknettets Fulddendelse dersteds blevet omtrent det bedste. — Opnævnelse af Kvinder til at have Tilsyn med utsatte Børn under den skoleberettigede Alder synes at have vakt Interesse og Sympathi. — Til Foranstaltninger mod smitsomme Sygdomme, deri indbefattet Sygehus- og Lazaretforpleining af epidemiske og veneriske Syge, medgik paa Budgettet Kr. 4 353 og til Desinfektion af Boliger og smittede Effekter Kr. 1 868. — I Desinfektionsanstalten udførtes 229 Desinfektioner med strømmende Vanddamp uden Overtryk. (C. Bonnevie).

V. Jarlsberg og Larvik Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Dec. 1900.	Aantal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjelpe- væktnører.
Amtet		2 319,58	101 003	41	15	44	14
1. Tønsberg		781,11	46 422	20	8	21	9
	Tønsberg, Kjøbstad.	1,62	8 200	6	3	4	-
	Horten, Ladested . . .	3,71	9 093	6	4	5	-
	Aasgaardstrand, Ladest.	0,18	360	1	1	1	-
	Vaale	82,30	2 533	-	-	1)	1
	Borre	63,86	2 874	-	-	1)	1
	Sem	103,03	5 841	-	-	2)	1
	Andebu	176,97	2 698	1	-	1	1
	Stokke	118,79	4 744	1	-	3	2
	Nøtterø	55,29	5 074	2	-	2	1
	Ramnes	137,97	2 819	1	-	2	1
	Tjømø	37,39	2 686	2	-	2	1
2. Hof		866,52	20 259	7	1	10	1
	Holmestrand, Kjøbstad	0,42	2 437	3	1	2	-
	Svelviken, Ladested . .	0,50	1 159	1	-	1	-
	H o f	158,55	2 191	1	-	2	-
	Lardal	278,88	2 370	1	-	1	-
	Skoger	114,37	4 261	-	-	1	-
	Stremmen	54,19	1 580	-	-	1	-
	Sande	172,59	3 827	1	-	1	1
	Botne	87,02	2 434	-	-	1	-
3. Larvik		671,95	34 322	14	6	13	4
	Larvik, Kjøbstad . . .	2,60	10 301	9	4	5	-
	Sandefjord — . . .	1,12	4 783	3	2	3	-
	Sandeherred	116,85	6 509	-	-	1	-
	Tjølling	65,33	3 501	-	-	1	1
	Hedrum	298,95	3 849	-	-	1	1
	Brunlanes	185,14	4 469	-	-	3)	2
	Fredriksværn	1,96	910	2	-	-	-

¹⁾ Jordmoderen bor i Horten. ²⁾ Jordmoderen bor i Tønsberg. ³⁾ Den ene Jordmoder bor i Larvik.

Sundhedstilstanden synes i det Hele taget at have været ganske tilfredsstillende. Foruden Skarlagensfeber og Kighoste, der optraadte epidemisk, forekom Tyfoidfeber og akut Diarré hyppigere end Aaret forud, derimod var Influenza og akute Kataarrer i Aandedrætsorganerne mindre almindelige. Lungebetændelse var ganske usædvanlig sjeldent inden Amtet. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme udgjorde 8 819 med 331 Dødsfald (3,8 pCt.). Aaret forud var de tilsvarende Tal 9 241 og 261 (2,8 pCt.).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 515 eller 15,0 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (101 300). Aaret forud var den 15,6 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til den paa Side 58 og 59 indtagne Tabel, der er sammendraget af Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes ialt 55 Tilfælde og 5 Dødsfald. 16 af Patienterne sees at være behandlet paa Amtets Sygehus. I Tønsberg By forekom 3 spredte Tilfælde; 2 var hos Sjøfolk, der havde medbragt Sygdommen fra Udlændet; det tredie hos en Opvartningspige paa et simplere Spisehus. I Tønsberg Landdistrikt forekom 40 Tilfælde, hvoraf 31 paa Tjømø, 7 i Stokke og 2 i Sem (Valle). I Tjømø indtraf i Januar 3 Tilfælde paa Bretsø, sandsynlig foranlediget ved Smitte fra Kristiania. I Juli dukkede Sygdommen op paa Helgerød og forplantede sig til flere af Nabogaardene og til Vasser. Tilfældene i denne Epidemi havde gjennemgaaende et meget mildt Forløb; enkelte Patienter var næsten under hele Sygdommen endog oven Senge. Roseola manglede som Regel. I Stokke indtraf 7 Tilfælde paa Øen Veier, hvor der i de sidste Aar har pleiet at optræde enkelte, spredte Tilfælde om Sommeren; 6 af disse forekom i 2 Nabohuse paa Gaarden Kriken, hvor Brøndene, da Sygdommen antoges at skyldes inficeret Vand, blev tømte og kalkede; et Tilfælde paa Gaarden Tangen stod ikke i Smitteforbindelse med disse. I Vallø (Sem) var 2 Børn, som med Forældrene var ankomne fra Hammerfest, blevne syge paa Reisen; et af dem døde. I Hof Distrikts anmeldtes et Tilfælde fra Strømmen og i Larvik Distrikts et fra Sandefjord By, hvilket var foranlediget ved Smitte i Frankrig, samt 10 fra Bygderne omkring Sandefjord.

Skarlagensfeber optraadte epidemisk i alle 3 Distrikter og havde meget større Udbredelse end Aaret forud; Sygdommens Forløb var dog som Regel fremdeles meget godartet; enkelte Steder lod man endog i sin Uvidenhed om dens Natur angrebne Børn fortsætte Skolegangen. Der forekom dog ogsaa enkelte meget alvorlige Tilfælde; saaledes omtales fra Tønsberg Distrikts ét, der indtraf hos en 8 Aar gammel Gut i Melsomvik med dobbeltsidig Otit, Cellulit og Gangræn af de forreste Ganebuer, endvidere Lungebetændelse, Blodbrækning samt en fuldt udviklet pyæmisk Feber af omkring $3\frac{1}{2}$ Maaneds Varighed; omsider indtraadte dog Helbredelse, men med en noget formindsket Høreevne paa den ene Side. I Hof Distrikts anmeldtes de fleste Tilfælde fra Svelvik og Strømmen; Sygdommen var meget udbredt ved Berger og Fosseklevens Fabriker, hvor Bebyggelsen er tættest; de Syge isoleredes saavidt mulig dels i Hjemmene og dels i Fabrikernes Isolationslokale. I Larvik Distrikts anmeldtes det overveiende Antal fra Byerne.

Af **Difteri** anmeldtes færre Tilfælde end Aaret forud, ialt 39 med 8 Dødsfald; 10 af Patienterne behandles paa Amtets Sygehus. I Tønsberg Distrikts forekom 1 Tilfælde i Byen af samme Navn, 3 paa Horten og 11 i Bygderne, fornemmelig paa Nøtterø, hvor Epidemien var en Fortsættelse fra Aaret forud. Her indtraf nemlig lige over Nytaar efter et «Juletræselskab» nogle Tilfælde i et Par Huse, det ene paa Oterbæk og det andet paa Torød; efter senere modtagne Oplysninger synes der at være al Sandsynlighed for, at

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er oppgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidfeber	55	5	55	4	-	-	-	2	2
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	778	20	778	83	62	161	73	52	44
Mæslinger	10	-	10	3	3	1	-	-	1
Difteri (Croup)	39	8	39	11	5	5	1	-	-
Blodgang	10	4	10	5	1	-	3	1	-
Barselfeber	4	3	4	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, Septhaemi ..	9	6	4	-	1	-	-	1	1
Rosen	101	5	101	10	5	11	5	8	8
Røde Hunde	30	-	30	1	1	14	5	-	9
Vandkopper	111	-	111	18	7	19	4	12	11
Kusma	272	-	272	58	39	108	34	15	7
Kighoste	767	41	767	106	90	74	125	141	47
Akute Katarrer i Aandedrætsorg.	3198	77	3198	570	481	351	222	203	171
Influenza.....	729	8	727	99	293	204	60	24	5
Lungebetændelse.....	264	56	264	46	23	28	25	21	11
Pleurit	166	10	166	19	10	15	24	17	15
Gigtfeber	101	8	101	8	10	9	6	13	13
Koldfeber	6	2	5	1	-	-	1	1	-
Akut Diarré (Kolerine)	2162	74	2162	87	75	50	72	74	117
Beri-Beri	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	5	4	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8819	331	8807	1130	1106	1050	660	585	462

Smitten oprindelig skrev sig fra Sparrydningen, hvor omrent alle Folkene havde havt ondt i Halsen, efterat en Gut var kommen syg hjem. Paa Hundsal i Vaale døde en Pige under Kvælningssymptomer; paa samme Gaard og i samme Seng havde en anden Pige Aaret forud ligget syg af samme Sygdom. I Hof Distrikt indtraf 6 Tilfælde i Svelviken, 1 i Holmestrand og 14 i Bygderne, fornemmelig i Strømmen; naar undtages 3 Tilfælde, der optraadte i ét Hus og muligens var foranledigede ved Smitte gjennem Fløde fra et Meieri, forekom de øvrige spredt. Fra Larvik By opfører 3 Tilfælde; de behandles paa Epidemilazaretet sammesteds.

Af **Blodgang** forekom ialt 10 Tilfælde, hvoraf 4 dødelige i Tønsberg Distrikt. Af disse indtraf 9 paa Nøtterø inden nogle beslægtede Familier; de første Tilfælde forekom paa en Gaard, hvor en Abekat, der holdtes i Fjøset,

Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktobre.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
						1		2		3	
						Tønsberg.		Hof.		Larvik.	
						Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
5	18	11	7	4	2	43	2	1	1	11	2
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
34	56	47	67	54	45	235	4	173	-	370	16
-	-	-	-	2	-	7	-	1	-	2	-
4	-	1	3	5	4	15	3	21	5	3	-
-	-	-	-	-	-	10	4	-	-	-	-
-	-	-	-	1	2	2	1	-	-	2	2
-	-	-	-	-	1	5	2	2	2	2	2
6	7	7	9	13	12	49	2	6	1	46	2
-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	22	-
2	-	-	9	8	21	36	-	5	-	70	-
2	2	3	-	-	4	132	-	3	-	137	-
46	52	27	4	34	21	399	18	98	8	270	15
120	97	156	194	291	342	2210	23	236	19	752	35
8	3	-	2	8	21	455	1	179	5	95	2
12	8	11	12	16	51	136	28	34	12	94	16
12	11	12	13	7	11	88	2	20	6	58	2
8	7	5	7	3	12	54	1	20	-	27	7
-	-	-	-	2	-	3	1	2	1	1	-
407	759	181	180	105	55	1320	18	186	14	656	42
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	1	-	1	1	3	3
666	1021	461	509	553	604	5209	110	988	75	2622	146

havde frit Spillerum; da den led af en ondartet Saarsydom, og man havde Mistanke om, at Sygdommen kunde skrive sig fra den, blev den dræbt, og Fjøset og Kreaturerne rengjort. (Lindseth). Et dødelig forløbende Tilfælde, der indtraf paa Tjømø, stod ei i Smitteforbindelse med de ovennævnte.

Kighoste havde stor Udbredelse over det hele Amt, særlig i April—Mai. Angaaende Sygdommens Udbredning anføres fra Stokke, at den med Udgangspunkt i den østlige Del af Hovedsognet hurtig spredte sig over det hele Herred.

Af **Influenza** er anmeldt et betydelig mindre Antal end Aaret forud. Fra Stokke berettes om en Del Tilfælde, der indtraf i Melsomvik blandt de indkommanderede Signalmandskaber; disse var indkvarteret paa Kanonbaadene «Ægir» og «Sarpen», hvor der var trægt om Rum og daarlig Luftvexling, og Smitten antoges medbragt af et Mandsskab fra Hvalørerne.

Af **Lungebetændelse** var Antallet af anmeldte Tilfælde betydelig under det Gjennemsnitlige (591) for de 3 Tiaar 1871—1900, hvorimod Dødeligheden var meget større, nemlig 21,2 pCt. mod 14,9 pCt. i ovennævnte Tidsrum.

Med Hensyn til de anmeldte Tilfælde af **akut Diarré** (Kolerine) var saavel Sygeligheden som Dødelighedsprocenten (3,4) over det Gjennemsnitlige i Aarene 1871—1900 (1 440 Tilfælde og 2,3 pCt. Dødelighed). Over Halvdelen af de i dette Aar kjendte Tilfælde anmeldtes i Juli. og August, da mange Brønde paa Grund af den tørre og hede Sommer var tomme og Drikkevandet daarligt.

Af **Fnat** er ialt anmeldt 77 Tilfælde. Denne Sygdom, som i de 2 foregaaende Aar havde været meget udbredt i Stokke, syntes paa det Nærmeste at være udryddet, efterat saavdts muligt de syge Personer, som behandlede sig selv, var blevet opsporede og indprentede at rengjøre sine Gang- og Sengklæder efter Kuren.

Af **Beri-Beri** er fra Aasgaardstrand anmeldt et Tilfælde, antagelig hos en hjemkommen Sjømand. Paa Dødslisten for Stokke er opført et Dødsfald af denne Sygdom, der var indtruffet i Glasgow.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehushandledede Tilfælde vil sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:			
					Tønsberg.	Hof.
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	11	-	1	-	-	10
Syfilis, konstitutionel	44	1	31	1	4	9
— hereditær	3	1	3	1	-	-
Gonorré og Uretrit	136	-	74	-	8	54

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidstættes en Tabel paa næste Side; den er udarbeidet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. Se førvrigt i den almindelige Beretning. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaersagslister for det hele Amt 15,8 pCt. af samtlige kjendte ved Sygdom foranledigede Dødsfald, og 20,6 pCt. af Dødsfald, der ikke var forårsaget af epidemiske Sygdomme. For Byerne var disse Forhold 14,3 pCt. og 19,6 pCt., og for Bygderne 16,6 pCt. og 21,2 pCt. Førstvrigt henvises til Tabellen paa næste Side. I Tønsberg By er der indsamlet Penge til Opførelse af et Tuberkulosehjem, da Amtssygehuset af Mangel paa Plads ikke kan modtage Tæringssyge. Inden Larvik Distrikt har Lungetuberkulosen en sørgetlig stor Udbredelse saavel i Byer som i Bygder; men da Befolkningen nu er blevet mere opmærksom paa Smittefare, har Renlighedssandsen i den senere Tid gjort en glædelig Fremgang. (Hansteen).

Kræft, især Mavekræft, samt **Sindssygdomme** er i de senere Aar blevet mere hyppige end før. (Hansteen).

Et Tilfælde af **Forgiftning med Nitrobenzol** (Myrbanolie) indtraf i Tønsberg Distrikt hos en Mand, der brugte dette Stof i sin Haandtering, og som for at berøve sig Livet havde taget ind en Dosis deraf. Ved Indkomsten paa Amtssygehuset, var han i den Grad cyanotisk, at han blandt Patienterne fik

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i									
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjert- ler.	
	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Tlf.	Tlf.
Tønsberg	188	63	177	59	-	3	3	5	1	1	2	
Hof	75	40	72	40	1	-	-	-	-	1	1	
Larvik	94	36	92	35	-	1	1	-	-	1	-	
Amtet	357	139	341	134	1	4	4	5	1	3	3	
Deraf i Byer	137	54	130	49	-	4	4	2	1	1	-	
— - Bygder	220	85	211	85	1	-	-	3	-	2	3	

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	590	89	110	480
Tønsberg By	86	11	26	60
Horten —	114	12	21	93
Aasgaardstrand —	4	1	-	4
Bygder	386	65	63	323
Hof	272	48	75	197
Holmestrand By	39	7	8	31
Svelviken —	27	5	10	17
Bygder	206	36	57	149
Larvik	540	84	146	394
Larvik By	156	26	38	118
Sandefjord —	86	11	36	50
Bygder	298	47	72	226
Jarlsberg og Larvik Amt	1402	221	331	1071
Deraf i Byer	512	73	139	373
— - Bygder	890	148	192	698

Navn af «Blaamanden», men efterhvert blev Hudens og Sclera ikterisk; Leverdæmpningen var forøget, og der udviklede sig Parese i Arme og Ben, samt Hævelse i Haandleddene og Ødem i Fødderne. Først langt om længe fik han saapas Førlighed i Extremiteterne, at han kunde spise selv og gaa omkring; han udskreves efter 10 Ugers Forløb. (Lindseth).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger i alt 94, nemlig i Tønsberg Distrikt 49, i Hof 8 og i Larvik 37. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa næste Side. .

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Born.		Mødre.		Born.			
	Lev.	Dod.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Mødre.	Mødre.
Utilstrækkelige og smertefulde Veer Bækkensneverhed.....	52	-	¹⁾ 53	-	1	1	-	⁵⁾ 3	⁶⁾ 2	1	2	-	-	-
Barselkrampe.....	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Hjertelammelse.....	1	-	²⁾ 2	-	1	³⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele.....	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning.....	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Isseleie med Panden fortil.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	-	6	⁴⁾ 6	1	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsteie.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fremfald af Navlesnor.....	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	63	1	65	1	11	8	4	3	2	1	4	9		
			64		66			12		3				

¹⁾ En af disse var en 1ste Tvilling. ²⁾ Heraf en 1ste Tvilling, den anden forlod ved Vending. ³⁾ hvor Udfaldet for Moderen (lev.) er opført.
⁴⁾ En af disse var en 2den Tvilling. ⁵⁾ En af disse fødte Trillinger; 1ste Trilling forlodtes ved Tang, 2den ved Vending, 3die ved Udtrækning; jfr. Ann. 1, 4 og 6. ⁶⁾ a) Af disse forlodtes den ene ved Tang paa Sædet. b) Den anden var en 3die Trilling.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** er følgende meddelt fra Tønsberg:
Af Distrikts 21 Jordmodre bisted 19 ved 1 199 Fødsler, hvoraf 524 i Byerne
og 675 i Bygderne. Blandt Leierne var 1 006 Isseleier, 3 Ansigtssleier, 18
Sæde- og 8 Fodleier og 4 Tverleier. 17 Twillingfødsler forekom. (Lindseth).

Paa **Barselseng** døde efter Presternes Opgaver 8 Kvinder, efter Lægernes
7; deraf opgives 3 døde af Barselfeber, 2 af Barselkrampe, 1 af Emboli og 1
af Hjertelammelse.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af nedenstaende Tabel:

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le-vende.	død-fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Degrn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulyk- kelige Hæn-delser.	ved Selv-mord.
Tønsberg	1282	30	668	95	8	3	21	3
Tønsberg By	214	5	113	22	2	1	5	1
Horten —	285	13	116	19	1	1	2	-
Aasgaardstrand —	10	-	4	-	-	-	-	-
Bygder	773	12	435	54	5	1	14	2
Hof	535	14	309	49	6	4	10	2
Holmestrand By	67	1	54	9	2	2	2	-
Svelvikken —	37	-	29	3	-	1	-	-
Bygder	431	13	226	37	4	1	8	2
Larvik	935	24	538	105	12	1	13	3
Larvik By	284	4	177	36	4	-	3	1
Sandefjord —	141	3	77	24	-	-	2	-
Bygder	510	17	284	45	8	1	8	2
Jarlsberg og Larvik Amt . . .	2752	68	1515	249	26	8	44	8
Deraf i Byer	1038	26	570	113	9	5	14	2
Bygder	1714	42	945	136	17	3	30	6

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 237 Fødte og
Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 55,0.

De hyppigste Dødsaaersager var:

Dødsaaersag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	221	73	148
Alderdomsvaghed	168	13	125
Kraeft (Cancer og Sarkom)	116	40	76
Organisk Hjertesygdom	77	30	47
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	77	29	18
Akut Diarré (Kolerine)	74	40	34
Medfødt Svaghed	61	25	36
Tuberkulose udenfor Lungerne	57	20	37
Lungebetændelse	56	16	40
Kronisk Bronkit etc.	53	16	37
Hjerneslag	51	28	23

Angaaende de **hygieniske Forhold** etc. skrives fra Sandefjord: Opbygelsen af det ifjor nedbrennede Strog blev paa det Nærmeste fuldført, og de ny anlagte Gader forsynet med Kloak- og Vandledning. I Midten af Byen er der udlagt en aaben Plads, der tilligemed de bredere Gader er beplantet med Traer. Den økonomiske Tilstand maa i det Store og Hele taget ansees for at være taalelig god, hvorvel Byen endnu ikke har forvundet det Knæk, den led ved Ildebranden. Handelsomsetningen opgives nemlig at være betydelig aftaget, for en stor Del foranlediget ved, at Mange, der intet havde at bestille, nedsatte sig som Handlende i det til Byen hørende Opland. I Sandeherred og Kodal (Andebu) er der saaledes for Tiden ikke mindre end 27 Handelsmaend, deraf 21 i førstnævnte Herred og 6 i Kodal. Disse sælger fornemmelig Kolonial- og andre Madvarer, men ogsaa Manufakturvarer og Isenkram. Hvalfangsten paa Finmarken og Færøerne gav gjennemgaaende et godt og for Enkelte endog et rigt Udbutte. Men Skibsfartens Afkastning var derimod betydelig under et Middelsaars og bragte for Fleres Vedkommende endog Tab. Af de herværende Fabriker har Trævarefabriken, der beskjæftigede 30 Mand, nedlagt sin Virksomhed, medens de øvrige (begge Teglværkerne, Bicyklefabriken, de to Dampsage, Ølbryggeriet og Frammes mekaniske Værksted) holdtes igang. Det sidste beskjæftigede omkring 250—300 Mand og Bicyklefabriken 30. Om end den største Del af Befolkingen maa siges at være ædruelig, nydes der dog af Sjogutter, Arbeidere og Haandværkere et ikke saa ganske ringe Kvantum Spirituosa, som for en stor Del hentes fra Naboyerne, saa det er tvivlsomt, om Nydelsen af den Slags Varer er aftaget, siden Samlaget for 3 Aar siden nedvoteredes. (J. Christensen).

Af **Badeindretninger** er der i Larvik et kommunalt Kar- og Badstubbad. Forøvrigt var Badene i Larvik, Sandefjord og Fredriksværn godt besøgte. Paa den Badet i Sandefjord tilhørende Eiendom Hjertnes er der opført 3 store ved Korridorer forbundne Societetslokaler, og omkring disse anlagt en større Park.

Sygehuse. Karl Johansværens Sygehus i Horten tilhører Marinen. I Tønsberg har Amtet og denne By et felles Sygehus. Holmestrand har et kommunalt Syge- og Fattighus. Paa Kysthospitalet for skrofuløse Børn ved Fredriksværn er der ifølge Aarsberetningen for Budgetaaret 1901—1902 behandlet 217 Patienter. Der udskrives 118 Børn, hvoraf 87 pct. med gunstigt Resultat. Forpleiningsdagenes Antal var 34 057 med en Udgift af Kr. 1,43 pr. Dag. Staten bidrager med Kr. 15 000 aarlig til Hospitallets Drift paa Betingelse af, at der i Kurpenge pr. Patient pr. Dag kun erlægges 1 Kr. I Larvik er der et Epidemilazaret samt 4 Sygestuer paa Fattighuset. I Sandefjord er der 3 Sygeværelser paa Kommunegaarden.

Syge- og Fattigpleie. I Sande (Høf Distrikt) er der stiftet en Syge- og Fattigpleieforening, som har ansat en uddannet Sygepleierske. (O. Lund).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Tabellen paa næste Side giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommisioner, samt af Vakcinerede.

I Sandefjord er der af **Sundhedskommisionen** vedtaget Forskrifter for Behandling af Madvarer i Slagterboder og andre Udsalgssteder for Næringsmidler. Endvidere blev det forordnet, at Lokumer og Kreaturstalde ikke maatte lægges til Gade eller offentlig Plads. Baade i Sandefjord og Sandeherred er der til at føre det nærmere Tilsyn med utsatte Børn ansat Kvinder, i Bygderne 13, en i hver Skolekreds, og i Sandefjord 2.

Lægedistrikter.	Sundheds-	Kvarantaen-	Vaccineerde.
	kommis- sioner.	kommis- sioner.	
	Antal Møder.	Antal Møder.	
Jarlsberg og Larvik Amt	95	2	2385
Tønsberg	1) 30	-	1120
Hof	2) 18	4) 2	460
Larvik	3) 47	-	805

¹⁾ Horten 5, Tønsberg 5, Aasgaardstrand 4, Sem 2, Nottero 2, Tjømo 3, Andebu 1, Rammes 1, Vaale 1, Borre 2, Stokke 4. ²⁾ Svelviken 6, Skoger 1, Sande 2, Holmestrand 3, Botne 4, Strømmen 2. ³⁾ Larvik 17, Sandefjord 12, Sandeherred 2, Fredriksvern 5. De øvrige Herreder 11. ⁴⁾ Holmestrand 1, Svelviken 1.

Vakcination forlanges ofte i Larvik og Omegn af ældre Personer, som skal indgaa Ægteskab eller udvandre. Der er nemlig dersteds en Mængde Dissentere, som ikke har Konfirmationstvang og saaledes heller ikke har været nødt til at lade Bornene vaccine. (Hansteen).

VI. Hedemarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder,	Flade-	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Lager.	Tandlæger.	Jordmoder.	Hjelpe- vaktnører.
	Dele deraf og Bykommuner.	indhold i km. ²					
Amtet		27452,52	126 703	47	8	54	44
1. Solor og Odalen		3 569,27	32 401	12	2	11	9
	Kongsvinger, Kjøb- stad	0,80	1 500	3	1	1	-
	Vinger	492,20	4 598	1	-	¹⁾ 2	2
	Eidskogen	645,52	6 028	1	-	1	1
	Sondre Odalen	513,16	6 343	3	1	1	1
	Nordre --	493,53	4 238	1	-	2	1
	Brandval	587,18	3 795	1	-	1	1
	Grue	836,88	5 899	2	-	3	2
2. Hedemarken		2 627,75	45 586	19	4	17	9
	Hamar, Kjøbstad	1,11	5 969	5	4	4	-
	Vang	314,87	5 681	1	-	1	1
	Furnes	218,33	3 800	-	-	1	1
	Stange	327,38	6 660	4	-	3	2
	Romsdal	363,41	4 531	1	-	1	1
	Loitzen	349,05	5 023	2	-	1	1
	Nes	175,21	3 412	2	-	1	-
	Ringsaker	878,39	10 510	4	-	5	3

¹⁾ Deraf bor den ene Jordmoder i Kongsvinger.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die De- cember 1900.	Antal Læger:	Tandlæger:	Jordmødre:	Hjælpe- vaknemødre.
3. Søndre Østerdalen		2 987,01	20 234	6	2	7	6
	Elverum	1 285,22	8 605	3	1	3	2
	Vaaler	674,11	3 701	1	-	1	1
	Aasnes	607,03	4 866	1	1	1	1
	Hof	420,65	3 062	1	-	2	2
4. Tryssil		¹⁾ 3 107,27	6 699	2	-	5	5
	Tryssil	3 107,27	6 092	2	-	4	4
	Drevsjø Kapeldistrikt af Øvre Rendalen			-	-	-	-
	Øvre Engerdalen Kapel- distrikt af Ytre Ren- dalen	607		-	-	1	1
		4 309,66		-	-	-	-
5. Rendalen		¹⁾ 10 656	4	-	8	7	
	Øvre Rendalen (Drevsjø Kapeldistrikt undt.)			-	-	1	1
	Ytre Rendalen (Øvre Engerdalen Kapel- distrikt undtaget)	3 211		-	-	-	-
	Aamot	1 325,32	3 596	1	-	1	1
	Stor-Elvedalen	1 628,07	3 413	1	-	2	2
	Sollien	459,32	486	-	-	1	1
6. Tønset		6 351,11	10 370	4	-	6	8
	Lille-Elvedalen	2 208,26	3 342	1	-	2	2
	Tønset	1 126,97	3 155	1	-	2	3
	Tolgen Prestegjeld af Tolgen	2 063,73	3 197	1	-	1	2
	Kvikne Sogn af Kvikne	952,15	676	1	-	1	1

Anm. Inset Annex til Kvikne med 523 Indbyggere hører til Opdal Lægedistrikt; en Del af Tolgen Herred (med 234 Indb.) hører til Roros Prestegjeld og til Roros Lægedistrikt, — hvilke Distrikter begge tilhører Søndre Trondhjems Amt.

¹⁾ Fladeindholdet af Tryssil og Rendalen Distrikter er tilsammen 10 829,64 km.²

Sundhedstilstanden synes i det Hele at have været noksaa tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme forekom fremdeles Skarlagensfeber og Kighoste epidemisk, den forstnævnte Sygdom dog mindre udbredt end Aaret forud; endvidere var de akute Katarrer i Aandedraetsorganerne og akut Diarré adskillig hyppigere end i 1900, Influenza og Lungebetændelse derimod noget sjeldnere. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde og Dødsfald udgjorde 9 499 og 330 mod henholdsvis 9 073 og 353 i 1900.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 838 eller 14,4 pro mille af den beregne, tilstedeværende Middelfolkemængde (127 100). Aaret forud var den 15,8 pro mille.

Angaaende Fordelingen af de anmeldte Tilfælde af **epidemiske Sygdomme** paa Maaneder og Laegdistrikter henvises til Tabellen paa Side 68 og 69, sammendraget efter Laegernes Opgaver.

Af **Tyoidfeber** anmeldtes for det hele Amt tilsammen 27 Tilfælde med 1 Dødsfall mod henholdsvis 59 og 7 Aaret forud. I Solør og Odalen Distrikt forekom 4 Tilfælde, af hvilke et i Vinger hos en Patient, der kom syg hjem fra en Sjøreise, forlod dødelig. 2 Tilfælde i Sondre Odalen skyldtes Smitte fra Kristiania gjennem en Mand, der havde været paa Besøg hos sine Sviger-forældre og blev syg der; han kunde alligevel reise hjem til Kristiania, hvor han siden døde. Nogle Dage efter Patientens Afreise blev Svigermoderen syg og ikke længe efter et Barn paa Nabopladsen. Endskjønt Afsondringen var meget vanskelig i de smaa, overfyldte Husmandsstuer, blev dog ikke Flere smittede. (A. Arnesen). Fra Hedemarken Distrikt er opført 9 Tilfælde (4 fra Løiten, 4 fra Ringsaker og 1 fra Nes). Patienten i Nes, en Tømmermand, havde havt noget Reparationsarbeide paa Gaarden Overlien, hvor der tidligere har været Tyoidfeber. (W. Holm). Et Tilfælde i Brøttum paa Ringsaker antoges at skyldes Smitte fra Lillehammer. (Løken). I Løiten opstod i December en lokal Epidemi, hvoraf dog de fleste Tilfælde først indtraf i Begyndelsen af det følgende Aar. Den begyndte paa et Handelssted, hvor samtlige Medlemmer af Husstanden samt en Del Slægtninge af de først Angrebne blev syge. En Del Varer blev undersøgt ved det hygieniske Institut i Kristiania, men noget Holdepunkt for Smittens Opstaaen kunde ikke findes. (Wefring). I Øvre Rendalen Fjelddistrikts af Tryssil optraadte Sygdommen paa flere Steder, saaledes paa Gaarden Sønmaa-haugen i September; samtidig forekom en Række Tilfælde paa Gaarden Galten, og herfra oversettes Smitten til Drevsjø. Samtlige Patienter kom sig efter en langvarig Rekonvalescents. I Sønnaadalen skal der tidligere flere Gange have vist sig Tyoidfeber, og paa Grund af den varme og tørre Sommer med usædvanlig lav Vandstand, har der maaske været frigjort et gammelt Smittefocus. (Harboe). Det ene Tilfælde i Tønset Distrikt forekom i Tolgen; Smittekilden ukjendt. (Oxholm).

6 Tilfælde af **Cerebrospinalmeningit** optraadte alle i Sondre Øster-dalen Distrikt, 3 i Elverum blandt Born i samme Familie og 3 i Vaaler. (K. Nilssen).

Skarlagensfeber viser betydelig Nedgang i de Angrebnes Antal mod Aaret forud (i 1901 433 Tilfælde mod 1 122 i 1900). Sygdommen var dog fremdeles ikke lidet udbredt inden alle Laegdistrikter. I Solør og Odalen herskede der saaledes en udbredt Epidemi hele Aaret igjennem i Eidskogen, i de andre Herreder forekom den mere sporadisk indskrenket til enkelte Grænder. I det Hele var Forlobet godartet, men af og til indtraf ogsaa alvorlige Tilfælde; saaledes døde 3 Born i en Familie i Brandval. (Aamodt). I Sondre Odalen var den noksaa hyppig i Aarets første Maaneder, men godartet; saa de fleste Syge vistnok ikke kom under Laegebehandling, og derved bidrog til at bringe Smitten videre. (A. Arnesen). I Nordre Odalen indtraf i December 4 Tilfælde hos en Skolelærer i Mo Annex. Skolen lukkedes strax og aabnedes ikke igjen, før de Syge i Lærerens Familie var friske. (Ansteensen). I Grue Herred standsede Epidemien fra foregaaende Aar; den havde været meget udbredt, men særdeles mild. (Haslerud). I Hedemarken Distrikt forekom der for det Meste spredte Tilfælde, i Nes Herred fortsatte Epidemien fra Aaret forud sig i de første Maaneder af 1901; den var dog saa mild, at de fleste Tilfælde vistnok ikke kom til Laegernes Kundskab. (J. Lund). I Sondre Øster-dalen optraadte den over hele Distrikts, ligeledes med godartet Forløb; af 90 anmeldte Angrebne vides kun 2 døde. Paa et Sted i Elverum havde nogle Tatere logeret i Huset,

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- givne for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktoper.	November.	December.	
	Til- fælde.	Døds- fald.														
Tyfoidefeber	27	1	25	2	-	-	-	-	-	-	2	2	8	3	5	3
Cerebrospinalmeningit	6	-	6	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	433	13	433	96	27	42	16	30	38	32	20	36	19	37	40	-
Meslinger	115	2	115	16	17	13	15	37	7	4	2	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	56	12	56	3	-	8	9	7	6	7	5	5	3	-	-	3
Blodgang	21	-	21	-	-	-	1	5	1	-	3	9	2	-	-	-
Barselfeber	24	3	24	6	-	2	2	1	1	3	-	1	2	3	3	3
Pyæmi, Septhaemi	19	10	19	4	-	3	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	110	3	110	12	8	10	7	8	11	9	7	3	8	10	17	-
Røde Hunde	3	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
Vandkopper	74	-	74	14	9	10	11	5	-	1	-	2	10	7	5	-
Kusma	91	-	91	15	7	12	9	17	9	3	4	3	1	4	7	-
Kighoste	559	26	559	55	29	51	83	54	40	67	56	39	43	16	26	-
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	3 825	107	3 792	403	610	674	509	283	225	201	128	130	177	219	233	-
Influenza	1 110	3	1 110	88	314	388	174	46	28	12	8	8	13	10	21	-
Lungebetændelse	556	64	556	53	78	87	84	64	30	20	8	22	22	40	48	-
Pleurit	257	5	257	30	27	21	24	23	24	14	18	20	22	15	19	-
Gigtfeber	208	1	208	23	12	17	23	13	21	16	11	16	16	20	20	-
Koldfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	1 998	75	1 998	128	94	91	85	95	119	360	542	184	132	84	84	-
Skjørbug	2	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	4	3	4	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9 499	330	9 462	948	1 232	1 431	1 056	692	564	755	814	490	473	475	532	-

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).

	Fordeling paa Laagedistrikterne:											
	1		2		3		4		5		6	
	Sølor og Odalen.	Hedemarken.	Søndre Østerdalens.		Tryssil.		Rendalen.		Tonset.			
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	4	1	9	-	-	-	13	-	-	-	1	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	139	8	97	-	90	2	29	-	16	-	62	3
Mæslinger	10	-	27	-	63	2	15	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	18	4	14	4	5	2	19	2	-	-	-	-
Blodgang	-	-	-	-	7	-	-	-	14	-	-	-
Barselfeber	2	-	15	2	2	-	3	-	1	-	1	1
Pyæmi, Septæmi	6	5	8	2	4	2	-	-	1	1	-	-
Rosen	23	1	50	1	9	-	7	-	4	1	17	-
Røde Hunde	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	12	-	47	-	8	-	-	-	4	-	3	-
Kusma	31	-	33	-	2	-	12	-	8	-	5	-
Kighoste	78	5	350	11	42	2	15	-	58	6	16	2
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne .	689	40	1 777	39	680	16	151	-	407	7	121	5
Influenza	171	1	508	1	147	-	130	-	112	1	42	-
Lungebetændelse	134	10	248	33	95	11	35	2	10	1	34	7
Pleurit	55	1	92	3	21	-	34	-	23	-	32	1
Gigtfeber	40	-	65	1	40	-	31	-	14	-	18	-
Koldfeber	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	417	15	654	29	385	12	115	2	206	10	221	7
Skjørbug	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3	-	-
Tilsammen	1 830	91	3 995	127	1 610	50	609	6	882	30	573	26

4 Dage forinden et Barn, det eneste i Familien, blev sygt. I Vaaler og Hof Herreder var Sygdommen mere udbredt end i Aasnes. (K. Nilssen). I Tryssil forekom den overmaade hyppig over store Dele af Distriket, især i Aarets sidste Halvdel, men i Regelen med mildt Forløb. (Harboe). I Tønset Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Lille-Elvedalen Herred. Epidemisk artede Sygdommen sig alene i Foldalen, hvor der i Januar paa 5 à 6 Gaarde i Kirkekredsen fandtes 23 Individer smittede. Den strax iværksatte Isolation og Standsningens af Skolen viste sig virkson; i alle de smittede Huse blev Desinfektion udført af den ansatte Desinfektor. (Oxholm).

Af **Mæslinger** forekom navlig i Aarets 1ste Halvdel en Del Tilfælde. De fleste opgives fra Søndre Østerdalens Distrikt, særlig i Vaaler Herred. I Tryssil Distrikt var Sygdommen meget udbredt i Aarets første Maaneder som Efterslet efter Epidemien i det foregaaende Aar.

Af **Difteri** (Croup) opføres et noget større Antal Angrebne end Aaret forud, i det Hele 56, hvoraf 12 døde. I Solør og Odalen Distrikt forekom 18 Tilfælde; blandt disse optraadte 10 i Eidskogen Herred, i de øvrige Herreder forekom kun enkelte, spredte Tilfælde. I Søndre Odalen behandledes 2 Tilfælde, et i hver Ende af Bygden. Smitten antoges ikke usandsynlig at skrive sig fra nogen af de talrige Geseller og Fantefolger, som gjennemstreifer Herredet. (A. Arnesen). I Nordre Odalen blev i Mai en Gut syg i et Hjem med mange Børn, uden at Sygdommen dog spredte sig videre. Desinfektion udførtes, da Gutten var bleven frisk, 14 Dage efter. I Juli gjennemgik han paany en typisk Difteri, fremdeles uden at smitte Andre. (Anstensen). Et Tilfælde i Grue optraadte i et 6 Aar tidlige smittede Hus. (Haslerud). I Ringsaker, Hedemarken Distrikt, forekom 4 Tilfælde i Brumunddalen; samtlige, der først i haablos Tilstand kom under Serumbehandling, endte dødelig. Smittekilden forblev uopdaget. (K. Løken). Fra Vang beretter Cand. med. A. Erichsen om 10 Tilfælde af en ondartet Angina, som om Høsten optraadte i en Gaard. Hos de 3 først Angrebne — Børn i en liden Husmandsstue — kunde Smitten paavises at skrive sig fra en syg Kat, som altid havde været vant til at ligge i Seng med Børnene. Katten blev dræbt, og ved Undersøgelse fandtes dens Svalg dækket af et tykt, hvidt, let afløseligt Belæg. Ingen af de Angrebne døde, men hos en af dem optraadte der et tydeligt Anfall af forbigaaende Hjertelammelse. I Søndre Østerdalens Distrikt indtraf 4 af de anmeldte 5 Tilfælde i en Malers Familie i Leiret (Elverum); Smitten syntes her at være bragt fra Kristiania. Et af Børnene døde; de 3 øvrige indlagdes i Sygehus og behandledes strax med Serum, der virkede overraskende heldigt. (K. Nilssen). I Tryssil Distrikt blev 2 Børn syge i April paa Pladsen Øverby i Osen; de døde begge paa samme Tid pludselig af Hjertelammelse, efterat Rekonvalescenten allerede var indtraadt. Nogen Smittekilde kunde ikke med Sikkerhed paavises; men strax for Sygdommens Udbredt havde man modtaget noget Tøi fra en Gaard i Skjærberget, hvor der Sommeren 1899 var forekommet flere Tilfælde af Difteri. Senere optraadte paa 7 à 8 Steder i Søndre Osen mange Tilfælde af Sygdommen; alle disse Patienter kom sig efter Behandling med Serum. Befolkningen er meget ængstelig for Difteri, saa den med Villighed underkaster sig de strenge Afsondringspaabud og skyr de smittede Huse. (Harboe). I Rendalen og Tønset Distrikter kan Sygdommen ikke sees at være forekommet.

Af **Blodgang** opføres 21 Tilfælde, deraf 7 i April—Juni i Søndre Østerdalens og 14 udover Høsten i Rendalen. Ingen Dødsfald.

Af **Barselfeber** opføres 24 Angrebne og 3 Døde. I Nordre Odalen, Solør og Odalen Distrikt, skyldtes et Tilfælde en gammel Hjælpekonse

Slurveri. Den examinerede Jordmoder maatte nogle Dage efter Fødselen fjerne de stinkende Placentarrester. Trods Blødning og Feberen overstod Barselfkvinden Sygdommen. Senere er Hjælpkonerne, hvis Bistand har været særdeles meget benyttet, mindre søgte og antages nu, da man ogsaa i Annexerne har faaet Jordmødre, at ville forsvinde som overflødige. (Ansteensen). I Ringsaker, Hedemarken Distrikt, forekom 2 Dødsfald af Barselfeber. Denne Sygdom er optraadt temmelig hyppig inden Bygden i det sidste Tiaar. Man har derfor søgt gjennemført, at Jordmedrene altid medbringer et Forklæde, som ganske om-slutter deres Dragt, og at de underkaster sine Hænder en omhyggelig Rensning først ved grundig Vaskning med Børste, varmt Vand og Sæbe, dernæst Børstning med Alkohol og til sidst Vaskning med Lysol, Karbol eller Sublimatvand. (K. Løken).

Kusma, der Aaret forud havde været meget almindelig inden Amtet, forekom ogsaa dette Aar hyppigere og adskillig mere udbredt, end det fremgaar af det paa Sygelisterne opførte Antal Tilfælde; forholdsvis Faa søgte nemlig Lægehjælp. I Tryssil var Komplikation med Orkit hyppig, og hos 2 Kvinder indtraadte der efter Sygdommen Abort med stærke Blødninger. De fleste Tilfælde optraadte forøvrigt i Fjelddistriket, hvor Sygdommen ikke var forekommel paa mange Aar. (Harboe).

Kighoste var fremdeles ikke lidet udbredt inden Amtet, særlig inden Hedemarken Distrikt.

De akute Katarrer i Aandedrætsorganerne var hyppigere end i de foregaaende Aar og Dødeligheden af disse Sygdomme større end sædvanlig.

Influenza var derimod sjeldnere. Fra Hedemarken Distrikt anføres det, at denne Sygdom synes at svinde mere og mere, ligesom dens Karakter bliver mildere. Den er heller ikke saa ofte ledsgaget af alvorlige Eftersygdomme eller efterfulgt af det Kraftetab, som tidligere saa almindelig var Tilfældet. Uagtet den optraadte epidemisk, særlig i Februar og Marts, hjemsøgtes dog ikke hver Gaard af den, som for faa Aar tilbage kunde være Tilfældet. (J. Lund).

Lungebetændelse opviser ogsaa et mindre Antal Angrebne end i Aarene forud, uagtet den paa enkelte Steder kunde være ganske hyppig. Saaledes om-tales fra Søndre Odalen, at den især i Mai Maaned optraadte usædvanlig ofte. Paa en Gaard, Skøien i Ullern Annex, var den utvivlsomt smitsom; først blev den ældste Datter syg, derpaa hendes 3 Søskende og til sidst Moderen. Alle Tilfælle endte lytisk. (A. Arnesen). I Nordre Odalen var Antallet af Angrebne ogsaa ganske stort, men Dødeligheden ringe.

Akut Diarré (Kolerine) optraadte ligesom i 1899 meget hyppig, medens den i 1900 havde været forholdsvis sjeldn; der opgives 1 998 Angrebne mod henholdsvis 963 og 2 009 i de to foregaaende Aar. Uagtet den tørre og varme Sommer mange Steder foranledigede, at Drikkevandet var mindre godt, havde, iafald inden Hedemarken Distrikt, Sygdommen ikke saa stor Udbredelse, naar Ringsaker og Løiten undtages, som man kunde befrygte. (J. Lund). I Søndre Østerdalens Distrikt var den hyppigere end i noget af de nærmest foregaaende Aar, særlig i August Maaned. I Tønsæt Distrikt iagttoges i ikke faa Tilfælde blodige Afførringer; Sygdommen havde mere ondartet Karakter, jo længere Nord i Distriket den optraadte. Den forekom hyppigst i Juli, da Varmen og Tørken var paa det Høieste. (Oxholm).

Af **Miltbrandpustel** (Anthrax) forekom et Tilfælde i Grue, Solør og Odalen, og et i Nes, Hedemarken, med gunstig Udgang for begge. Om det første Tilfælde er det oplyst, at det skyldtes Smitte ved Aabningen af et Dyr, der var død af Miltbrand.

Af Fnat anmeldtes ialt 48 Tilfælde, deraf 24 i Tønset Distrikt.

Icterus catarrhalis havde epidemisk Udbredelse i enkelte Distrikter. Saaledes opføres tilsammen 30 Tilfælde paa 2 Lægers Lister fra Hedemarken; den ene anfører, at Sygdommen havde vist sig smitsom; en lidet Epidemi med 16 Angrebne optraadte i September i nedre Del af Vang Herred. I Hamar forekom i Aarets Løb 42 Tilfælde. I Tryssil optraadte Sygdommen endemisk over hele Bygden mod Aarets Slutning; de fleste Tilfælde kom dog ikke til Behandling. Aarsagen skyldtes muligens den tørre og varme Sommers Indvirkning paa Drikkevandet. (Harboe). Fra Tønset Distrikt opføres 32 Angrebne.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** behandles 4 Tilfælde, hvoraf 3 med dødeligt Udfald, i Rendalen Distrikt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
			1		2		3		4	5	6
			Solør og Odalen.	Hedemarken.	Søndre Østerdal.	Trysil.	Rendalen.	Tønset.			
			Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Tlf.	
Veneriske Saar	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Syfilis, konstitutionel	47	3	8	1	31	1	6	1	1	1	
— hereditær	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	
Gonorré og Uretrit.	69	-	28	-	29	-	9	-	-	3	

Paa Amtssygehuset behandles af venerisk Sygdom ialt 49 Tilfælde, af hvilke 37 tilhørte Hedemarken Distrikt. I Furnes smittede en gammel, fra Nordland hjemsendt Mand 7 andre Personer. Han led af en syfilisk Mund- og Svelgaffektion, som han miskjendte og ikke sogte Lægehjælp for. Han blev lagt i Lægd paa en Gaard, hvor der benyttedes felles Drikkekar — et gammelt Trækrus; ved dette antoges Smitten overført til de 7 Personer. Alle de Smittede indlagdes i Amtssygehuset, og fra den Tid af indtraf ingen nye Tilfælde i Furnes. Den vistnok i det Hele mislige Sædelighedstilstand gav ogsaa Anledning til Overførelse af Syfilis fra nogle andre Personer, der led af Sygdommen, uden efter egen Paastand at have havt Tanke om Sygdommens Natur. (J. Lund).

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Amtets Lægedistrikter hidsættes paa næste Side en Tabel, udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. Se forørigt den almindelige Beregning. — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 14,3 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede kjendte Dødsfald og 18,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 13,6 pCt. og 16,9 pCt. og for Bygderne 14,3 pCt. og 18,2 pCt. Forørigt henvises til Tabellen paa Side 73.

I Nørre Odalen, Solør og Odalen Distrikt, har Annexet Mo fremdeles 4 à 5 Gange saa mange tuberkuløse Syge som Hovedsognet Sand. I tidligere Dage var det især inden Annexets sydligste Skolekreds, at de fleste Tuberkuløse fandtes; nu er her omtrænt ingen igjen, medens de fleste nye Tilfælde optræder i den nordligste Kreds. (Ansteensen). Paa Ringsaker, Hedemarken Distrikt, var i Femåret 1897—1901 blandt 712 Dødsfald Tuberkulose

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberkuløse Syg- domme.		Tuberkulose i											
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjertler.			
	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.		
Solør og Odalen.	134	63	117	57	2		4	2	4	2	6	1	1	1
Hedemarken	177	55	165	54	-		1	-	11	1	-	-	-	
Søndre Østerdalen	90	42	84	42	-		-	-	5	-	1	-	-	
Tryssil	14	5	13	4	-		1	1	-	-	-	-	-	
Rendalen	1) 35	15	32	14	-		-	-	3	1	-	-	-	
Tonset	51	18	39	18	1		-	-	4	-	6	-	1	
Hedemarkens Amt	501	198	450	189	3		6	3	27	4	13	1	2	1
Deraf i Byer	31	9	31	9	-		-	-	-	-	-	-	-	
— - Bygder	470	189	419	180	3		6	3	27	4	13	1	2	1

¹⁾ Heri indbefattet de til Tryssil Lægedistrikt hørende Dele af Herredene Øvre og Ytre Rendalen.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved		
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Solør og Odalen	378	52	91	287
Kongsvinger By	26	3	5	21
Bygder	352	49	86	266
Hedemarken	576	83	127	449
Hamar By	62	9	12	50
Bygder	514	74	115	299
Søndre Østerdalen	285	49	50	235
Tryssil	68	9	6	62
Rendalen	111	13	30	81
Tonset	139	16	26	113
Hedemarkens Amt	1557	222	330	1227
Deraf i Byer	88	12	17	71
— - Bygder	1469	210	313	1156

Dodsaaarsag i 117, medens der i samme Tidsrum kun forekom 7 Dødsfald af de akute, epidemiske Sygdomme, som indgaar under det Offentliges særlige Forsorg (Tyfoidfeber 1, Skarlagensfeber 2, Difteri 4). Sundhedskommisionen vedtog Regler for Rensning ved Tuberkulose. (K. Løken). I Søndre Østerdalen

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udstrækning ved Bækken- endeleie.		Partus prematurus artificialis.		Perforation.		Efter- byrds- opera- tion.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Moder	Barn.	Moder	Barn.	Mødre.		Mødre.	
	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	52	1) -	2) 52	2	1	-	5)	1	-	1	1	-	-	-	-	-
Bækvensneverhed	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	3)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdelse	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Truende Livmoderbristning	-	-	-	-	-	4)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tverleie	-	-	-	-	6	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	56	1	55	3	7	2	6	3	1	1	1	1	2	1	3	4
	57		58		9		9									

¹⁾ Dødsaaarsag: Barselfeber. ²⁾ Deraf ved en Fødsel begge Tvillinger, ved en anden 1ste Tvilling, medens 2den fødtes levende ved Naturens Hjælp. ³⁾ Dødsaaarsag: Blødning. ⁴⁾ Død 9 Dage efter Forløsningen af indre Blødning. ⁵⁾ 2den Tvilling, 1ste født levende ved Naturens Hjælp.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le-vende.	død-fodte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulyk- kelige Hæn-delser.	ved Selv-mord.	ved Drab.
Solør og Odalen.....	849	23	522	91	6	3	6	2	1
Kongsvinger By	39	2	31	4	-	-	-	2	-
Bygder	810	21	491	87	6	3	6	-	1
Hedemarken	1329	36	610	90	10	5	13	5	2
Hamar By	187	2	71	13	3	-	-	2	-
Bygder	1142	34	539	77	7	5	13	3	2
Søndre Østerdalen	649	11	339	67	7	1	3	2	1
Tryssil	220	9	78	7	-	1	5	1	-
Rendalen	310	9	134	26	2	1	4	-	-
Tonset	270	9	139	15	-	1	3	-	-
Gaarde af Tolgen Herred	5	-	6	-	-	-	-	-	-
Inset Sogn af Kvikne ..	12	1	10	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amt	3644	98	1838	296	25	12	34	10	4
Deraf i Byer	226	4	102	17	3	-	-	4	-
-- Bygder	3418	94	1736	279	22	12	34	6	4

Distrikt tiltager Tuberkulosen fremdeles i Elverum, hvor der i 1900 døde 24 og i 1901 29 af Lungetuberkulose. Tuberkuløs Meningit indtager her som før en mere fremskult Plads end i de øvrige Herreder. (K. Nilsen). I Tryssil Distrikt er Tuberkulosen overmaade udbredt og, som det synes, utvivlsomt i Tiltagende, især i Trakten om Østby og i Søndre Osen paa Vestsiden af Sjøen. Smitgefrygten er stor, og det er meget vanskeligt at faa Nogen til at passe Tæringspatienter. (Harboe).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Solør og Odalen Distrikt forpleiedes med Amts- og Statsbidrag 62 Sindssyge, hjemmehørende i Distriket, desuden var der for andre Distrikter utsat 52 (fra andre Amter end Hedemarkens 41). Fremdeles var der en Del Sindssyge anbragte i Kolonier, indtil 20 paa ét Sted, og nye saadanne søges oprettede. De Sindssyges Forpleining maa i det Hele taget siges at være god; et Par af Kolonierne staar direkte under Gaustad Asyl. (Aamodt).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 76, deraf i Solør og Odalen Distrikt 16, i Hedemarken 38, i Søndre Østerdal 8, Tryssil 7, Rendalen 4, Tonset 3. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 74.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 12 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dølsaarsagen for 9 Kvinder: Barselfeber 3, Barselkrampe 3, Blødning 2, Livmoderbristning 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 75.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 1806 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 50,4.

De hyppigste Dødsaaarsager var :

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssyaghed	233	7	226
Lungetuberkulose	222	12	210
Kraeft	154	8	146
Akute Katarer i Aandedrætsorganerne . . .	107	7	100
Tuberkulose udenfor Lungerne	96	2	94
Organisk Hjertesygdom	82	6	76
Akut Diarré	75	4	71
Hjerneslag	64	4	60
Lungebetændelse	64	4	60
Medfødt Svaghed	62	6	56

Veirriget. Efter en for det Meste streng Vinter kom Vaaren tidlig, men den var tildels sur og kold. Sommeren var overalt særdeles varm og tør, Høsten mild. — Udbyttet af Jordbruget betegnes fra Hedemarken Distrikt som et godt Middelsaars. I Søndre Østerdalens Distrikt gik den vedvarende Tørke især ud over Sætervoldene og Skogbeiterne, saa Kreaturerne maatte tages hjem tidligere end sædvanlig; heldigvis havde man rigeligt af Hjemmemfoder. Af vildtvoksende Bær var der en stor Mængde, men de indsankes kun i ringe Mængde, da Fortjenesten ved Bærsankningen synes forlidten. Havebrug og Frugtavl drives i altfor ringe Udstrækning. Vistnok er Jordsmonnet ikke det bedste, og Klimatet i Stroget nærmest Glommen er ogsaa uheldigt, da en kold Norden vind, endog i den milde Aarstid, oftest fejer ned gjennem Dalen. Men allerede inden en Afstand af 1 Kilometer fra Elvedraget — 40 à 50 Meter høit — er man kvit de værste Hindringer for «Jordbrugets Binaeringer», og saafremt Interessen for disse var tilstede, vilde man ved hensigtsmæssigt Valg af Nyttevæxter og Frugtsorter ganske vist her som andetsteds kunne fordelagtig udnytte Jordlapperne. I Hernes i Elverum høster man saaledes ganske gode Æbler. Aarets Middeltemperatur var efter Jagttagelser, anstillede paa Gaarden Fjeldmora i Elverum, $\pm 3,2^{\circ}$, den laveste Temperatur for Aaret jagttoges den 30te Januar med $\div 24,0^{\circ}$, den høieste den 10de Juli med $+ 25,0^{\circ}$. Antallet af Dage med Klarveir var 198, med Nedbør 74, deraf Regn i 51 og Sne i 23. (K. Nilssen). I Tryssil var Aargangen god, ligesaa Arbeidsfortjenesten. (Harboe).

Levemaade og hygieniske Forhold. I Solør og Odalen Distrikt, hvor Tømmerdriften er en væsentlig Næringskilde for Befolkningen, var denne i Vintermaandene særdeles livlig og skaffede god Fortjeneste. (Aamodt).

Fra Søndre Odalen beretter Kommunelæge A. Arnesen: Paa samme Tid som der var mange Penge blandt Folk ved den store Tømmerdrift, steg ogsaa For-

dringerne til Livet, og det er ikke Odelingernes Sag at lægge noget tilside til knappere Tider. Brugen af Öl og Braendvin, især Kognak, maa betegnes som usædvanlig stor. Ikke alene til Jul og Paaske, men snart sagt til hver Søndag, forsyner selv Tjenestegutter og Losarbejdere sig med denne Vare, og saa drikker de saalænge, de har noget. Renligheden staar ikke høit, skjønt Fremskridt nok kan spores; det er dog i mange Tilfælde ikke saa meget Villien som Evnen om at gjøre. Tjenerhjælp er baade kostbar og vanskelig at skaffe. Ofte maa Husmoderen være baade Barnepige, Kokkepige og Budeie, og da er det let forstaetligt, at Stellet ikke kan blive, som det burde. En Mængde Kaffe drikkes; Poteteskage eller Stomp bruges paa langt nær ikke saa meget som før. Hjemmebagning af Brød foregaar i større Udstrækning; Havrevælling og Havregrød bliver mere og mere en dagligdags Ret. — Af sanitære Forbedringer kan nævnes, at en Gjødseltomt paa Skarnes Jernbanestation efter Henstillet fra Sundhedscommissionen skal flyttes snarest mulig. Flytningen vil koste omtrent Kr. 5 000.

Fra Hedemarkeren Distrikt betegnes fremdeles de hygieniske Forhold som ganske gode. Det bliver mere og mere almindeligt, at Tjenerne paa Gaardene arbeider paa egen Kost; den uheldige Følge heraf er, at Kaffe med Smør og Brød træder i Stedet for den oftest gode og kraftige Kost paa Gaardene. Mangelen paa Melk er som tidligere følelig paa Grund af, at Melkekondenseringsfabriken paa Hamar og Meieriene sluger Alting. (J. Lund). I Loiten forbedres Boligerne, medens Renlighedssandsen kunde være større, især den personlige Renlighed. Hus- og Madstel viser Tegn til Fremskridt. Margarin bruges mere og mere, saa Natursmør snart er en Sjeldenhed selv paa Bondegårdene. (Wefring).

I Søndre Østerdalens Distrikt faar som for Arbeiderne og de Næringsdrivende overhovedet sine Indtægter af Skogbrug og Tømmerdrift, og da disse Næringskilder ogsaa i det nærværende Aar har flytt ligesaa rigelig som i tidligere gode Aar, burde der ikke nu være nogen økonomick Tilbagegang. Naar der alligevel i Aarets Løb har været hørt mere højlyde Klager over «de daarlige Tider», ligger Aarsagen hertil hos Konsumenterne selv, der altid vanskelig formaar at afpassa sit Forbrug efter de omskiftende Konjunkturer. Disse har i senere Tid stillet sig særdeles problematiske for Arbeidsklassen og de Ubevilledede, som i tidligere Dage — under Kristiania-Jobbeperioden — havde lagt sig til et mere eller mindre flot Levesæt, der nu skulde reguleres i Forhold til de stigende Priser paa omtrent alle Livsfordødenheder. Dette formaar man ikke, da hertil kræves moralsk Mod og Kraft, hvorfor Krediten og Sparebankerne maa være de Redningsmidler, der fremdeles holder Smaafolk oppe — flydende paa Overfladen, indtil Hjælpen kommer fra — «bedre Tider». Drikketrafikken har været mindre synlig — selvfolgelig paa Grund af de knappe Pengetider; thi Afholdsfolket udgjør her en sørgelig lidlen Gruppe, som, trods ihærdige Bestræbelser, lidet eller intet formaar i Kampen mod Kong Alkohol, der i disse Landsdele synes at have grundlagt et Almenvælde, forsaavd som det ikke ansees for synderlig nedværdigende, at Bygdens gode Mænd stadig viser sig som hans ivrige Tilhængere; hos Kvinderne derimod har han endnu ikke vundet Indpas. Et passende Forhold til Alkoholdyrkelsen staar Sædeligheden. Antallet af Piger med Børn forfleres efterhvert og skaffer Forældrene eller Fattigvæsenet stigende Byrder. Veneriske Sygdomme forekommer dog — som nye Tilfælde — ikke saa hyppig; derimod findes der adskillige invetererede Tilfælde, der har sin Oprindelse fra Grundsetmarkederne eller Exercerpladsen (Terningmoen). Frugtbarheden er lidlen hos de velstaaende Familier, men overmaade stor hos de øvrige Samfundsklasser; det er ganske almindeligt, at en Arbeiderfamilie har 8 à 10 Børn. Ved dette Misforhold lider fornemmelig Mødrene utroligt, da hele Husstellet og Børneopdragelsen hyller paa dem alene, idet Mændene enten er ude paa Arbeide eller paa Rangel og ofte kommer drukne hjem om Natten. Hjemmets Sundhedspleie bliver derfor meget

forsømt. Husmødrene formaar simpelthen ikke at bære den overvældende Byrde. — de gaar sig trætte, bliver blodfattige, nervesvage, sindslidende og overgiver til sidst det Hele til Vanrøgt og Elendighed. Hertil bidrager tillige de altfor trange Boliger, der ikke synes beregnet til at skulle huse saa mange Beboere i et eneste Rum, hvilket ovenikjøbet skal bruges til Kjokken. I Arbeiderboligerne her i Elverum har hver Beboer antagelig kun gjennemsnitlig 5 à 6 Kubikmeter Luftrum til sin Raadighed for Natten. Kvinderne er i Regelen meget strævsomme, saalænge Helbreden og Hunørret holder dem oppe; de vil gjerne have det rent og pent hos sig og leve godt, endog naar Fattigdommen stærkt præger deres Hjem. At kunne forbedre Husmødrenes Kaar er her en Opgave af stor social Betydning; uden at dette først sker, vil alt Straev for at fremme den hjemlige Sundhedspleie være illusorisk. Adgangen til godt Drikkevand er i Elverum i Almindelighed rigelig, men paa enkelte Steder meget besværlig. Endog i Elverums Leir (Byen) maa der graves lige til 20 Meter dybt, inden man finder Vand. Kommunen har derfor nu skaffet Pengemidler (ved Garantilaan) til, at Leiret kan faa sit Vandværk. (K. Nilssen).

I Tryssil Distrikt spores jævn Fremgang i de hygieniske Forhold. Med Hensyn til Ædruelighed antages Aaret at have været bedre end de foregaaende Aar. Sædeligheden er upaaklagelig, og de mange Ungdomsforeninger virker heldig til at heve Moralen. En enkelt Del af Distrikten, nemlig Lordalens nordre Del, synes i denne Henseende at staa adskilligt tilbage; der er Natte-løberiet endnu i fuldt Flor. (Harboe).

Syge- og Fattigpleie. I Kongsvinger virker fremdeles en Menighedsdiakonisse til god Hjælp for de fattige Syge. I Hovedsognet i Nordre Odalen har man i 3 Aar ogsaa haft en Menighedsdiakonisse, hvis Hjælp stadig legges Beslag paa. I Brumunddalens, Ringsaker, har der i flere Aar været valgt en Tilsynskvinde for hvert utsat Barn. For disse Kvinder er udfærdiget Instrux. I Elverum har «Foreningen for Sygepleie» fremdeles 4 Diakonisser til sin Tjeneste; disse virker til stort Gavn for de Syge og Laegerne, men synes ikke at have haft synderlig opdragende Indflydelse paa den store Almenhed. — Øvre og Ytre Rendalen har hver sin fast ansatte Sygepleierske, uddannede ved Diakonisse-anstalten i Kristiania. Ligesaa lønner disse Herreder hver sin Desinfektor, der efter Distriktskogens Anvisning og Paabud desinficerer efter epidemiske Sygdomme. — For Renterne af et Legat paa Kr. 10 000,00 lønnes en Sygepleierske for Tønset. Meget faa Syge behandles i Distrikten for Fattigvæsenets Regning. (Oxholm).

Sygehuse. I Kongsvinger findes et lidet Sygehus, der benyttes til Indlæggelse af epidemiske Sygdomstilfælle. Paa Gjøsegaarden i Vinger er der en privat Kuranstalt for Tuberkuløse; Begegget er omkring 15. Amtets Sygehus ligger i Stange; i Hamar og Ringsaker findes kommunale Sygehus, i Furnes og Romedal private Sygehjem. I Nes er der en privat Anstalt for Behandling og Pleie af Alkoholikere og Morfinister. I Elverum forpleiedes i det kommunale Sygehus ialt 12 Personer med tilsammen 239 Liggedage. Sygepleien besørgedes af en af de 4 Diakonisser, som lønnes af «Foreningen for privat Fattig- og Sygepleie». Denne erholder et aarligt Bidrag af Kr. 500,00 af «Elverums Öl og Vinsamлаг», forat en af Sygepleierskerne altid skal staa til Raadighed for Syghuset. (K. Nilssen).

Kvaksalveruvæsen. I Tryssil Distrikt, som tidligere skal have været et Eldorado for Kvaksalvere, benyttes disse nu ikke længere. (Harboe).

Badeindretninger. I Kongsvinger er der et vel indrettet Badehus for Karbad, Dampbad, Gyttje- og Furunaalsbad, ligesaa findes der en Anstalt for

Kar- og Dampbad paa Hamar. Ved Tønset Jernbanestation er der et Badehus for Karbad, der i Sommertiden er aabent 1 à 2 Gange ugentlig; i den kolde Aarstid fryser Vandet i Rorene. Badehuset tilhører et Aktieselskab og er i Forfald. (Oxholm).

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommisioner og af Vakeinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommisioner. Antal Møder.	Vakeinerede.
Hedemarkens Amt	64	3398
Solør og Odalen	¹⁾ 16	765
Hedemarken	²⁾ 20	1342
Søndre Østerdalen	³⁾ 7	447
Tryssil	⁴⁾ 1	276
Rendalen	⁵⁾ 12	235
Tønset	⁶⁾ 8	333

¹⁾ Kongsvinger 5, Vinger 1, Eidskogen 2, Søndre Odalen 2, Nordre Odalen 1, Brandval 2, Grue 3. ²⁾ Hamar 4, Vang 1, Furnes 2, Stange 2, Romedal 2, Loften 3, Nes 2, Ringsaker 4. ³⁾ Elverum 3, Aasnes 1, Hof 3. ⁴⁾ Tryssil 1. ⁵⁾ Øvre Rendalen 3, Ytre Rendalen 2, Aanot 2, Stor-Elvedalen 3, Sollien 2. ⁶⁾ Lille-Elvedalen 2, Tønset 1, Tolgen 2, Kvikne 3.

Sundhedskommisioner. Ringsaker Sundhedskommision bestaar af 12 Medlemmer, $\frac{1}{4}$ Del af Herredsstyret foruden Ordføreren. Det har været under Overveielse at faa Antallet nedsat til ganske faa af Hensigtsmaessigheds-hensyn. (K. Løken).

VII. Kristians Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 31. De- cember 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjelpe- vakcinatorer.
Amtet		25342,32	116 280	41	7	48	37
1. Hadeland og Land	Jevnaker Lunner Gran Brandbu Søndre Land Nordre —	2 932,19 165,86 278,23 351,33 470,60 781,35 884,82	26 885 3 908 3 370 4 110 5 026 5 774 4 697	11	1	14	7
2. Søndre Valdres	Søndre Aurdal Nordre — Etnedalen	2 488,38 1 128,86 919,72 439,80	9 924 3 825 4 323 1 776	4	1	5	5
3. Nordre Valdres	Østre Slidre Vestre — Vang	2 943,32 869,50 467,37 1 606,45	6 937 2 217 2 627 2 093	3	-	4	4
4. Toten	Gjøvik, Kjøbstad Østre Toten Vestre — Vardal Biri	1 486,52 0,94 399,54 411,69 268,16 406,19	28 055 3 249 7 940 7 582 4 458 4 826	8	1	9	7
5. Faaberg	Lillehammer, Kjøb- stad Faaberg Øier Østre Gausdal Vestre —	2 359,51 2,25 478,27 689,22 223,29 966,48	16 733 3 179 5 386 3 202 2 695 2 321	7	4	5	4
6. Ringebu	Ringebu Søndre Fron Nordre —	3 166,69 1 256,27 547,04 1 363,38	11 896 4 485 3 016 4 395	4	-	3	3
7. Lom	Lom Skiaker Vaage (midttagen Sel Annex)	5 801,15 1 948,35 2 154,70 1 698,10	9 230 2 645 2 255 4 330	2	-	4	4
8. Lesje	Lesje Dovre Sel Annex af Vaage	4 164,56 2 244,90 1 475,21 444,45	6 620 2 560 2 126 1 934	2	-	4	3

¹⁾ Bopæl: Gjøvik.

Sundhedstilstanden synes i det Hele at have været ganske god. Skarlagensfeber og Difteri optraadte hyppigere end i de senere Aar, men havde gjennemgaaende et mildt Forløb. Diarré var almindelig i Sommermaanederne. Influenza og Lungebetaendelse forekom sjeldnere end sædvanlig. Det samlede Antal anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 5 998, blandt hvilke 251 Dødsfald (4,2 pCt.); i 1900 var de tilsvarende Tal 6 323 og 253 (4,0 pCt.).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 1 526 eller 13,1 pro mille af den beregnede, tilstedevarende Middelbefolning 116 600. Aaret forud var Dodeligheden 13,4 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til den paa Side 82 og 83 indtagne Tabel, der er sammendraget af Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 43 Tilfælde, hvoraf 8 endte dødelig. I Hadeland og Land, hvor der ialt forekom 15 Tilfælde, var der i et Hus paa Staksrud i Brandbu 5 Angrebne; blandt 4 Tilfælde i Nordre Land hørte de 2 til en langvarig Husepidemi paa Mortenstuen i Nordsinnen, medens de 2 andre forekom paa Lille-Aurlund i Østsinnen. Aaret forud var Sygdommen optraadt paa Nabogaarden Store-Aurlund. I Søndre Land var der 2 Angrebne i Fluberg; den ene var en Diakonisse, som havde pleiet de Syge i den i Medicinalberetningen for 1900 omtalte Slagterfamilie; det andet Tilfælde var hos en Jernbanearbeider. I Gran indtraf 3 Tilfælde og i Lunner 1. I Søndre Valdres anmeldtes et tvivlsomt Tilfælde paa en Gaard yderst i Begndalen og i Toten Distrikts 3, alle paa Vestre Toten. Fra Faaberg er opført 19 Angrebne, deraf 11 i August; af disse sidste Tilfælde forekom 8 i Lillehammer. I de sidste 3 Aar har der paa Lillehammer af og til dukket op enkelte Tilfælde, uden at det har været muligt at finde nogen antagelig Grund. Infektion gjennem Vand eller Melk synes at kunne udelukkes. Ved Epidemien Begyndelse iaaer foranstaltede Sundhedskommisionen de offentlige og private Kloaker renset og gjennemskyldet; de fleste Angrebne indlagdes paa Byens Lazaret. Paa Storberge i Faaberg indtraf i Begyndelsen af Aaret atter et Tilfælde i Tjenerboligen (jfr. Medicinalberetningen for 1900). I Øier forekom om Vaaren 1 Tilfælde paa Haug og i Slutningen af Aaret 4 paa Klokkergaarden, begge Steder sandsynlig foranlediget ved Infektion af Drikkevandet. Da der paa sidstnævnte Sted holdtes Skole, blev denne indstillet, og de Syge, samtlige tilhørende Lærerens Husstand, isoleredes i et af Skolens Værelser. Endvidere indtraf 1 Tilfælde paa en afsidesliggende Plads øverst i Musdal; den Syge, en Veiarbeider, havde boet paa Gaarden Moshus sammen med 4 andre, hvoraf den ene i 4 Uger havde ligget syg uden Lægehjælp med Symptomer paa Tyfoidefeber. (Torp). I Vaage, Lom Distrikts, forekom om Høsten 5 Tilfælde paa Sandhusgaarden og Ødegaarden i den afsidesliggende Grænd Skaaryangen, hvor Sygdommen ofte har forekommet. (Øvergaard).

Af **Skarlagensfeber**, der navnlig tiltog i Aarets anden Halydel, anmeldtes ialt 160 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige. Inden Hadeland og Land Distrikts optraadte Sygdommen paa Jevnaker med nogle spredte Tilfælde, mellem hvilke der ikke kunde paavises nogen Sammenhaeng; en mindre Epidemi forekom om Høsten i Nordre Land; i Slutningen af Aaret dukkede der op nogle Tilfælde paa et Par Gaarde i Søndre Land, efter al Sandsynlighed foranlediget ved en Omstreiferfamilie. Paa en Gaard i Snertingdalen, Toten, optraadte ogsaa Sygdommen, lige efter at et Taterfolge havde overnattet der. I Søndre Valdres viste den sig paa nogle Gaarde i Etnedalen, først i en Grænd i Bruflat, angivelig foranlediget ved Smitte fra Nordre Land, og senere paa et Sted længere op i Dalen; i Slutningen af Aaret forekom nogle Tilfælde i Aurdalsbygden, saaledes 5 i et Hus, der er Hvilested for Læskjørere. I Faaberg holdt Sygdommen til i Gausdalsbygderne, men var her af saa let Natur, at

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tidten er opgiven for	Månedene												Krisztians Amt, 1901.
	Tilfælde.	Dødsfald.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	
Tyfeidfeber	43	8	43	4	1	1	1	1	1	1	14	2	4	8	5	33
Skarlagensfeber	160	2	160	13	2	3	4	3	1	13	29	30	11	18	-	-
Mæslinger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	170	6	170	31	6	5	15	3	10	22	4	5	5	5	32	32
Blodgang	16	-	16	1	-	1	-	-	-	6	3	5	-	-	-	-
Barselfeber	10	3	9	1	2	1	1	1	-	-	1	2	-	-	-	-
Pyaemi, Septhæmi	43	4	41	3	4	4	2	3	10	6	1	4	-	3	1	1
Rosen	102	4	101	14	12	13	6	11	8	5	7	6	4	8	7	7
Røde Hunde	58	-	58	21	25	10	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	52	-	52	2	10	14	6	13	-	2	-	-	-	2	3	-
Kusma	110	-	110	22	20	29	17	10	9	3	-	-	-	-	-	-
Kighoste	329	14	329	55	63	58	16	15	10	12	9	13	30	16	32	-
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	2123	76	2106	245	360	335	258	188	125	91	54	79	93	144	134	-
Influenza	558	6	558	45	102	158	137	38	4	-	1	12	2	22	37	-
Lungebetændelse	398	55	398	40	64	67	51	38	26	7	9	18	20	30	28	-
Pleurit	157	6	157	17	19	24	20	14	12	10	6	9	8	14	4	-
Gigtfeber	228	4	227	27	23	22	30	26	24	12	10	10	7	17	19	-
Akut Diarré (Kolerine)	1418	63	1415	44	43	50	30	37	130	385	400	162	54	47	33	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	12	3	11	3	1	-	-	-	-	2	1	2	1	1	1	-
Tilsammen	5998	254	5962	588	757	795	595	402	370	576	550	358	240	362	369	-

Epidemiske Sygdomme.

Forts. .	Fordeling paa Laagedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Hadeland og Land.	Søndre Valdres.	Nordre Valdres.	Toten.		Faaberg.	Ringebu.		Lom.		Lesje.					
	Tilf.	Dødsf.	Tilf. + Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf. + Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.		
Tyfoidefeber	15	2	1	-	-	-	3	2	19	4	-	-	-	-		
Skarlagensfeber.....	19	-	17	-	-	-	25	-	27	2	62	-	10	-		
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-		
Difteri (Croup)	16	-	-	-	-	-	146	3	-	-	1	1	-	7		
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	10	-		
Barselfeber	3	-	1	-	1	1	3	1	-	-	1	1	-	1		
Pyæmi, Septhæmi	16	-	4	-	-	-	21	2	-	-	1	1	1	-		
Rosen	24	-	4	1	2	-	24	1	24	1	9	1	12	3		
Røde Hunde	57	-	Udbredt	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Vandkopper	39	-	4	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-		
Kusma	53	-	4	-	-	-	40	-	8	-	5	-	-	-		
Kighoste	95	-	-	-	19	2	69	2	90	7	66	3	-	-		
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	780	29	104	5	91	5	499	12	439	10	112	9	54	5		
Influenza	229	2	18	-	5	-	207	3	58	1	20	-	8	-		
Lungebetaendelse	171	28	22	2	12	-	112	16	46	5	22	2	5	1		
Pleurit	44	2	15	2	9	-	33	-	41	1	8	-	4	3		
Gigtfeber	89	3	6	-	4	1	86	-	14	-	14	-	8	7		
Akut Diarré (Kolerine) ..	563	14	48	2	3	-	493	25	274	7	68	1	32	2		
Pemfigus (hos Nyfødte)...	6	1	-	-	-	-	5	2	-	-	1	-	-	-		
Tilsammen	2219	81	248	12	147	9	1685	69	1040	38	397	19	139	9		
														123		
														17		

Kristians Amt. 1901.

Publikum som Regel ikke ofrede den nogen særlig Opmærksomhed. (Torp). I Ringebu var der i Aarets Begyndelse nogle Tilfælde som Fortsættelse fra forrige Aar, men i August dukkede Sygdommen pludselig op igjen i et sterre Sommerpensionat, hvor 8 af de omrent 30 Gjester blev angrebne; kort forud havde en Taterkynde været der med et sygt Barn, og med dette havde den, der først blev angreben, leget; fra Pensionatet spredte Sygdommen sig videre. Samtidig brød den ogsaa ud i et Naboherred, hvor Smitten ligeledes efter al Sandsynlighed var indført med Tatere. (J. F. Holst). I Vaage, Lom, optraadte Sygdommen saa let, at Folk ikke havde nogen Anelse om dens Natur; Skolegangen afbrødes sjeldent mere end 3—4 Dage for dens Skyld. (Øvergaard).

Mæslinger forekom paa en enkelt Undtagelse nær ikke.

Af **Difteri** anmeldtes usædvanlig mange, ialt 170 Tilfælde, hvoraf 6 dødelige. Inden Hadeland og Land Distrikt forekom 3 spredte Tilfælde i hvert af Herrederne Jevnaker og Lunner samt 1 i Gran. I Søndre Land optraadte om Vaaren blandt Skolebørnene i Losegaardenes Kreds en lidet Epidemi, der stod i Forbindelse med den større og mere langvarige, som samtidig forekom inden Toten Distrikt. Her anmeldtes ikke mindre end 146 Angrebne, deraf 72 fra Gjøvik og Resten fordelte paa alle Bygder med Undtagelse af Biri. At Sygdommen fik saa stor Udbredning, skyldtes vistnok den Omstændighed, at Mange gik omkring med en let Halsaffektion, som ved foretagen bakteriologisk Masserundersøgelse af Skolebørnene viste sig at være af differisk Natur. Blandt 13 iagttagne Tilfælde af let Parese havde der hos 2 kun været en let Angina. Serum anvendtes i alle Tilfælde, hvor Sygdommen ikke havde varet over 5—6 Dage; i 4 Huse, hvor Isolation ikke kunde iværksættes, anvendtes det ogsaa som Profylaktikum; nogle af de Serumbehandlede fik Udslet, og hos 2 iagttoges lette Ledsmærter. Der indtraf kun 3 Dødsfald, og Sygdommen havde baade hos Serumbehandlede og Andre et let Forløb. Syge, hos hvem der havde været Belæg i Svælget, holdtes isolerede i mindst 4 Uger efter Belæggets Afstødning, naar der ikke ad bakteriologisk Vei var konstateret Smittefrihed. Skolelokalerne blev efter Epidemien rengjorte og desinficerede. (Marcusen). I Gudbrandsdalen var Sygdommen sjeldent. 1 enkelt Tilfælde opgives fra Ringebu, og i Lesje optraadte i Bredebygden i Sel i Januar 5 Tilfælde paa Pladsen Næperud og i Marts 2 paa Pladsen Harestuen.

Af **Barselfeber** er anmeldt 10 Tilfælde, deraf paa en Plads i Sel, Lesje, et, der antoges at skyldes Smitte fra et Barn i Huset, der led af Ansigtrosen; Konen havde ingen Assistance havt ved Fødselen, hverken af Jordmoder eller Andre. (Øvergaard).

Af **Røde Hunde** iagttoges 58 Tilfælde. Sygdommen havde i Begyndelsen af Aaret stor Udbredelse i Søndre Valdres, hvor den var en Fortsættelse af forrige Aars Epidemi.

Af **Vandkopper** er det største Antal anmeldt fra Hadeland og Land, men de forekom ogsaa hyppig mod Slutningen af Aaret i Søndre Valdres og i Tretten, Faaberg.

Af **Kighoste** iagttoges i Hadeland og Land de fleste Tilfælde paa Jevnaker; Sygdommen havde som Regel der et let Forløb. I Valdres forekom den kun i nordre Distrikt som en lidet Epidemi i Vang. Forøvrigt var Sygdommen adskillig udbredt i Toten, Faaberg samt den østlige Del af Ringebu.

Af **Influenza** er anmeldt et forholdsvis lidet Antal Angrebne. Fra Søndre Valdres anføres det, at der forekom flere udprægede Tilfælde, hvoraf

nogle var kompliceret med Lungebetændelse; «forøvrigt ynder nu Folk at kalde al Forkjølelse for Influenza». (B. Lange). I Toten har Sygdommen i de senere Aar været i afgjort Tilbagegang, og den optræder hverken saa udpræget eller saa ondartet som tidligere. (Marcussen). I Lesje angives den at have forekommet ret hyppig, og kulminerede der i 2det Kvartal.

Af **Lungebetændelse** er anmeldt ialt kun 398 Tilfælde, det mindste Antal siden 1868. Saaledes anføres fra Vaage, Lom, at Sygdommen i dette Aar syntes at være omrent forsvunden. I de 3 Tiaar, 1871—1900, har det gjennemsnitlige, aarlige Antal Angrebne for det hele Amt været 632 med en Dødelighed af ca. 12,5 pCt.; i dette Aar var dog Dødeligheden 13,8 pCt.

Akut Diarré (Kolerine) optraadte baade hyppig og temmelig ondartet, fornemmelig i de hede Maaneder Juli og August. I Aarene 1871—1900 har Antallet af Angrebne og Dødsfald af denne Sygdom for dette Amt gjennemsnitlig været henholdsvis 632 og 14 (2,2 pCt.). I dette Aar anmeldtes 1 418 Angrebne, og Dødeligheden naaede 4,4 pCt. Fra Søndre Valdres anfører Distriktslæge B. Lange: Sygdommen indfinder sig stadig, naar det rindende Vand, man har paa Gaardene, enten fryser bort om Vinteren, eller bliver borte paa Grund af Tørke om Sommeren og Høsten. Da slet Vand saaledes nærmest maa ansees for den væsentlige Aarsag til dens Optraeden, fremholdes det stedse, baade i Sundhedskommissonsmoder og ellers, at Folk bør skaffe sig frostfri Brønde paa Gaardene. I Toten var Sygdommen ofte ledsaget af blodige Udtømmelser. Flere Børn døde allerede i Sygdommens første Døgn under Fænomener af en højgradig Intoxikation. I Lom Distrikt forekom den særdeles hyppig i Aarets 2den Halvdel i Vaage, fornemmelig i Hedalen. Ogsaa i Lesje var den meget udbredt.

Poliomyelit optraadte i April med 2 spredte Tilfælde i Nørre Valdres; i intet af Tilfældene kunde Smitte paavises. Sygdommen vides ikke at være lagttaget før hverken i dette eller de tilstødende Distrikter. (Stengel).

Udenfor Sygehøus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:			
			1		4	
			Hadeland og Land.	Søndre Valdres.	Toten.	Faaberg.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf. Dsf.
Veneriske Saar.....	3	-	2	-	1	-
Syfilis, konstitutionel	10	1	5	-	2	3
Gonorré, Uretrit	52	-	11	5	11	25

Af **Fnat** er for det hele Amt anmeldt 19 Tilfælde.

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes en Tabel, der er udarbeidet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt i den almindelige Beretning. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaarsagslister for det hele Amt 10,9 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.	Tuberkulose i												
		Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kærtler.				
		Tlf. Dsf.	Tlf. Dsf.	Tlf. Dsf.	Tlf. Dsf.	Tlf. Dsf.	Tlf. Dsf.	Tlf. Dsf.	Tlf. Dsf.	Tlf. Dsf.	Tlf. Dsf.			
Hadeland og Land	113	42	93	39	2	-	1	1	8	1	5	-	4	1
Søndre Valdres	26	6	24	5	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Nordre —	21	6	20	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Toten	109	36	100	34	1	-	-	-	5	1	3	1	-	-
Faaberg	62	18	59	18	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Ringebu	26	10	24	9	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Lom	50	19	37	16	1	1	5	2	5	-	2	-	-	-
Lesje	12	-	5	-	1	-	-	-	2	-	1	-	3	-
Kristians Amt	419	137	362	127	6	1	6	3	25	4	12	1	8	1
Deraf i Byer	42	8	41	8	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Bygder	377	129	321	119	5	1	6	3	25	4	12	1	8	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved		
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Hadeland og Land	332	36	81	251
Søndre Valdres	83	6	12	71
Nordre —	73	13	9	64
Toten	258	33	69	189
Gjovik By	41	5	20	21
Bygder	217	28	49	168
Faaberg	202	21	38	164
Lillehammer By	42	5	8	34
Bygder	160	16	30	130
Ringebu	110	10	19	91
Lom	107	12	9	98
Lesje	52	2	17	35
Kristians Amt	1217	133	254	963
Deraf i Byer	83	10	28	55
— - Bygder	1134	123	226	908

Dødsfald, og 13,8 pCt. af Dødsfald, der ikke var formarsaget af epidemiske Sygdomme. For Byerne var disse Forhold 12,1 pCt. og 18,2 pCt., og for Bygderne 10,8 pCt. og 13,5 pCt. I Toten har Tuberkuloselovens Gjennemførelse ikke

medført nogen større Vanskelighed eller alvorlig Misnøje, da de fleste Læger allerede i flere Aar har tilraadet de selvsamme Forholdsregler, som Loven krever. Efter Foranstaltung af Kristians Amts Lægeforening er der udarbeidet og trykt en Plakat, indeholdende de Regler, som bør iagttages for at forebygge Smittefarene for den Syges Omgivelser; denne Plakat har ydet Lægerne en god Støtte i deres Bestræbelser for at udbrede en korrekt Opfatning af Sygdommen, og det har kun rent undtagelsesvis haændt, at Smittefrygten har ytret sig paa en urimelig Maade. (Marcussen). I Modsetning hertil omtales fra Faaberg en utidig, overdreven Smittefrygt. Naar der tages Hensyn til, at Bygderne i dette Distrikt hyppig hjemseges af Syge fra andre Egne af Landet, og at der sjeldent sker Anmeldelse til Sundhedskommissionerne fra de Læger, der har behandlet dem i Hjemmet, kan den almindelig raadende og tildels overdrevne Skräk for Smitte neppe ansees for at være helt ugrundet. Paa Grund af de nævnte, manglende Anmeldelser bliver Lægen saaledes fuldstændig uvidende om, hvorvidt Hygienens Krav tilbørlig efterkommes paa de Syges Opholdssteder; de indenbygds Tuberkuløse faar man derimod efterhaanden bedre og bedre Greie paa. Alle Bestræbelser i profilaktisk Retning stiller sig dog gjerne som mere eller mindre faaafængte, saalænge det skorter, saa meget som det gjør, paa personlig Properhed og Renlighed i Almindelighed. Selv blandt de allerbedste af vor Ahnue er Stallet halvskiddent paa Grund af den sparsomme Brug af rent Vand. I Lillehammer har Byens Sanitetsforening med Iver taget fat paa at danne et Fond til Hjælp for trengende Tuberkuløse; ved en Bazar, der afholdtes i dette Øiemed, indkom Kr. 2 700,00, og man haaber ved fortsatte Bestræbelser snart at kunne skaffe Kuropold for et Par Syge. Som Udsending fra Lillehammer Sanitetsforening har Distriktslægen holdt Foredrag i Vaage og Sel om Tuberkulose og faaet stiftet lignende Foreninger dersteds. Paa Amtssygehøstet i Lillehammer er der nu stillet ca. 20 Senge til Disposition for tuberkuløse Patienter, og Afdelingen er stadig belagt med Patienter, der er indlagte i Henhold til Tuberkuloselovens §§ 6 og 13; paa lange Tider vil saaledes mange Bygder inden Amtet kunne forskaanes for at bygge særskilte Pleiehjem for uhelbredelige Tæringssyge. (Torp).

Kræft synes ifølge Meddelelse fra Faaberg at tiltage i Hyppighed, og Folket der holder til den Tro, at den er smitsom. (Torp).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Faaberg forpleiedes i Aarets Løb 77 Sindssyge paa Amtssygehøstet i Lillehammer, hvor disse Patienter har nydt en god Pleie under Sygehøstets Kontrol og Hygiene til stor Hjælp for Amtets Sindssygevæsen. I Kolonierne har der været ca. 70 Patienter. Forpleiningen har været upåklagelig, men paa Grund af Levnetsmidernes Fordyrelse i de sidste 10 Aar har Forpleiningsprisen været i stadig Stigning og nærmer sig nu gjennemsnitlig Kr. 300,00 pr. Aar. (Torp).

Af Læger udførtes ialt 102 **obstetriciske Operationer**, deraf i Hadeland og Land 44, Søndre Valdres 9, Nordre Valdres 1, Toten 19, Faaberg 20, Ringebu 4, Lom 3 og Lesje 2. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 88.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 89.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 761 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 46,4.

Efter Presternes Opgaver døde 4 Kvinder **paa Barselseng**, efter Lægernes 6; som Dødsarsag opgaves for 3 Barselfeber og for andre 3 henholdsvis Barselkrampe, Blødning og Dystoki.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Per- foration.	Exvis- ceration.	Efter- byrds- operation.	
	Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.				
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer .	54	1) 53	2) 5	3	2	3) 1	5	3	4) 2	-	-	-	
Bækkensneverhed	4	3	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	
Barselkrampe	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Placenta prævia og Blødning	1	-	1	3	1	2	-	-	-	-	-	-	
Ueftergivelige Fødselsdøle	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Isseleie med Panden fortil .	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skjævt Isseleie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Pandeleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	2	-	
Stort Fosterhoved	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	5) 1	-	-	-	-	-	-	-	
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	
		Tilsammen	69	65	8	11	5	7	5	3	2	2	8
					73			12		5			

¹⁾ Blandt disse var 2 førstkomende Tvillinge; den tilsvarende anden forløstes i 1 Tilfælde levende ved Vending og i 1 levende ved Udtrækning, hvor henholdsvis Udfaldet for Moderen (lev.) er opført. Ved en Tvillingfødsel forløstes begge Born levende ved Tang.
²⁾ En af disse var en førstkomende Tvilling; den tilsvarende anden forløstes dødfødt ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen (lev.) er opført; jfr. Ann. 3. ³⁾ 2den Tvilling; jfr. Ann. 2. ⁴⁾ Hos en af disse skeede Udtrækningen ved Tang. ⁵⁾ En første Tvilling, hvis tilsvarende anden også forløstes levende ved Vending.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le-vende.	død-føde.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulyk- kelige Haen-delser.	ved Selv-mord.	ved Drab.
Hadeland og Land.....	823	24	349	63	5	1	8	3	1
Søndre Valdres.....	283	12	116	13	3	-	1	-	-
Nordre —	144	6	88	10	1	1	2	-	-
Toten.....	904	15	372	75	9	-	9	1	-
Gjovik By	144	4	40	15	-	-	-	-	-
Bygder	760	11	332	60	9	-	9	1	-
Faaberg	452	17	227	32	6	-	3	1	-
Lillehammer By	98	7	37	6	1	-	-	-	-
Bygder	354	10	190	26	5	-	3	1	-
Ringebu	321	2	159	19	2	2	4	1	1
Lom	207	5	119	7	-	-	2	-	-
Lesje	153	5	96	10	3	-	1	-	-
Kristians Amt	3287	86	1526	229	29	4	30	6	2
Deraf i Byer.....	242	11	77	21	1	-	-	-	-
— - Bygder.....	3045	75	1449	208	28	4	30	6	2

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomsvaghed	191	9	182
Lungeberkulose.....	133	10	123
Kraeft (Cancer og Sarkom).....	115	2	113
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	76	3	73
Tuberkuløse Betaendelser udenfor Lungerne..	71	7	64
Akut Diarré (Kolerine).....	63	13	50
Organisk Hjertesygdom.....	61	1	60
Medfødt Svaghed.....	60	6	54
Lungebetaendelse	55	6	49
Hjerneslag	51	1	50

Veirriget. Aaret udmærkede sig ved en ualmindelig varm og tør Sommer. Paa de fleste Steder blev Mængden baade af Ho og Halm lidet, saa der tiltrods

for de gode Sæterslaatter maatte kjøbes Hø fra Fladbygderne, og Besætningerne dertil reduceres; i Lesje var det et Misvæxtaar baade for Hø og Korns Vedkommende.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Søndre Valdres skrives: Husene er gjennemgaaende daarlig byggede; ved Opførelse af nye Bygninger sørges der ofte ikke for, at Fylden mellem den ydre og indre Kjeldernur er tør; naar saa Gulvstokkene ikke isoleres, men lægges direkte paa den fugtige Fyld, kommer der let Sop i dem. Da der i Kjelderne ikke er Lys eller Ventilation, stiger der stadig op i Værelset gjennem Lemmen i Gulvet en klam Luft, som udover Vinteren og Vaaren gjerne er op blandet med Duften af raadne Poteter og Gammelost. Der drives nogen ulovlig Braendevinshandel inden Distriket, og der findes utvivlsomt flere «Gauker». (B. Lange).

I Nordre Valdres er Fremgangen i hygienisk Henseende meget langsom. For om muligt at bidrage til en bedre Forstaelse af Hygienens Betydning har en af Lægerne i Distriket holdt Foredrag herom paa forskjellige Steder. Jordbruget drives lidet rationelt og synes forsaavidt at være i Tilbagegang, som Bygden, der for en Menneskealder siden kunde brødføde sig selv, nu kjøber Madvarer i store Kvanta. Da der holdes for mange Kjør i Forhold til Fodermængden, og man efter gammel Skik indretter sig saa, at alle Kjør kalver om Vaaren, bliver Melkeudbyttet i det Hele lidet, i lange Tider om Vinteren absolut intet; Mængden af Sæterprodukterne er neppe Halvdelen af, hvad de kunde være. (Stengel og P. O. Lie).

Fra Toten meddeles, at Levemaaden blandt almindelige Arbeidere, tiltrods for de ret gode, økonomiske Forhold, hverken er billig eller sund. Da Melken i de senere Aar er blevet meget dyrere og dertil i mangen Grænd næsten ikke til at opdrive, bruges der til Brødet næsten udelukkende Margarin og Kaffe; det hænder endog, at Spædbarn maa noie sig med Vasvaelling i Taateflasken; at herved fremmes Fordeieselssygdomme, Blodmangel og Rakit, siger sig selv. Blandt Bønderne er Levemaaden og Sundhedstilstanden meget bedre. Ådrueigheden synes hverken at have forbedret eller forverret sig siden Samlagets Opprettelse, i Gjøvik og Omegn ser man jævnlig overstadig Berusede. Sædeligheds tilstanden synes blandt den fastboende Befolkning at være upaaklagelig; men med Fabrikanlæggene og store offentlige Arbeider er der kommet en hel Del løse Folk, som i denne Henseende har gjort Skade. Veneriske Sygdomme iagt toges dog forholdsvis sjeldent. Overfor de hygieniske Krav har saavel Amtets som Kommunernes bevigende Myndigheder vist baade Interesse og Offervillighed, hvorved Arbeidet i Sundhedsvæsenets Tjeneste er blevet mere tilfredsstillende end tidligere. (Marcusen).

Fra Lom og Skiaaker foregik der en stor Udvandring af Gutter og Piger til de Forenede Stater. Det er de driftigste og de blandt Ungdommen, der vil noget, som udvandrer, hvad man ikke kan fortænke dem i, da det, som bydes dem her, kun er at blive Tjenere eller Husmandsfolk. At komme i en selvstændig Stilling, ved f. Ex. at kjøbe en Gaard, er der her ikke Tale om, da i Regelen alle Jord eiendomme, der sælges til Folk udenfor Slægten, bliver taget igjen paa Odel, især hvis der til Ejendommen hører uanede Herligheder. Folke mængden er derfor i stadigt Aftagende. I Vaage er Kleberstensdriften i Nordherred og paa Lahn omrent ophørt, hvorved Folk paanyt udelukkende er henvist til sit Jordbrug, der ikke drives med den tilbørlige Intensitet. I Hedalen hører der endnu til de fleste Gaarde en Del Skog, som tildels rovdrives, og som derfor om nogle faa Aar vilde have været «en Saga blot», hvis ikke Værnskogsloven var kommen, og Staten desuden ved Kjøb havde sikret sig en Del ribbete Teige

hist og her. Et afskrækkende Bevis paa, hvor det havde baaret hen, er en liden Graend, der ved Afskogning allerede er blevet ubehoerlig. (Øvergaard).

I Lesje Distrikt er de vigtigste Næringsveie Agerbrug, Fædrift og til-dels lidt Farmandssyssel. Boligerne er i Almindelighed sunde og Levemaaden enkel og tarvelig; samfængt Bygmel af Aarets Avling anvendes til Grød 2 Gange daglig (Dugur og Kveldsver); til Noon (Middag Kl. 4) skaffes der i Almindelighed Kjødmad, og til Frokost nydes Smørbrød og Ost. Kaffe og Tobak mis-bruges tildels. Af Spirituosa konsumeres der ikke saa lidet ved høitidelige Anledninger saasom ved Juletid, men forvrigt forekommer Drifsfældighed sjeldent. Usædelighed ytrer sig som oftest i Form af tidlige Forbindelser uden kirkelig eller borgerlig Sanktion, men det bliver gjerne snart til Indtraedelse i Ægteskab. (C. Guldberg).

Sygehuse. Amtets Sygehus ligger paa Lillehammer. Paa Gjøvik findes et lidet kommunalt Sygehus, der kan rumme indtil 10 Patienter; epidemiske Syge anbringes kun i 2den Etage. Paa Lillehammer, i Østre og Vestre Toten samt Vardal er der smaa Epidemilazareter for 6—12 Patienter. Sanatoriet paa Tonsaasen (Søndre Valdres) har fast Læge det hele Aar; det var godt besøgt, fornemmelig i Vintersæsonen. Sanatorierne i Gausdal (Faaberg), Breidal-blík (Søndre Valdres) og Fosheim Sæter (Nordre Valdres) har Læge paa Stedet, hvorhos flere andre Sanatorier staar under Lægetilsyn den Tid, de er aabne.

Syge- og Fattigpleien. I Hadeland og Land Distrikt har 4 Herreder indkjøbt Fattigaarde, hvor fornemmelig gamle Folk samt Syge, især med kroniske Tilfælde, forpleies. Ved Sygepleien assisterer udkerte Sygepleiersker. I Nordre Aurdals Hovedsogn (Søndre Valdres) underholdes Sygepleierske af en privat Forening. I Toten ansættes der flere og flere Menigheds-diakonisser, som yder et fortræffeligt Arbeide særlig i de fattige Stuer. I Vardal er der en Stiftelse, hvor Fattige fra dette Herred og Gjøvik optages.

Badeindretninger. Paa Gjøvik og i Lillehammer er der Badeanstalter. I forstnævnte By ydes der en Dag ugentlig frit Bad til Skolebørnene. Ved flere Sanatorier og Hoteller findes Indretninger for kolde og varme Bad. Paa Løken i Vestre Slidre (Nordre Valdres) er der en liden Badstue; i Østre Slidre var der en under Opførelse, hvortil flere interessererde Mænd har medvirket dels ved Pengebidrag, dels ved Leverance af Tømmer eller udført personligt Arbeide. I Ringebu opførtes 2 Badehuse, 1 i Nordre Fron for Badstubad og 1 i Søndre Fron ogsaa for Karbad, men uagtet Prisen for begge Slags Bad kun var 25 Øre, har Sogningen kun været meget ringe. Antagelig vil det endnu tage lang Tid, inden Sandsen for Hudkultur og korporlig Renlighed blandt Befolkingen her naar op i Høide med Civilisationens Krav. (J. F. Holst). I Tretten (Faaberg) var ligeledes en Badstue under Bygning. For Arbeiderne ved Rodfos Patronfabrik og ved Melkekondenseringsfabriken paa Kap (Toten) findes Bad.

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

Tabellen paa næste Side giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommisioner og af Vakcinerede.

Kvaksalveri har oftere, saaledes ogsaa i dette Aar, været drevet i Valdres af en Omstreifer; nu har han averteret sig som «Læge», samt bekjendtgjort, at han tager Tæringssyge i Kur. (B. Lange og P. O. Lie).

Lægedistrikter.	Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vakeinerede.
Kristians Amt	75	2 295
Hadeland og Land	1) 14	804
Søndre Valdres	2) 13	312
Nordre —	3) 5	191
Toten	4) 12	Ingen
Faaberg	5) 13	290
Ringebu	6) 6	371
Lom	7) 4	209
Lesje	8) 8	118

¹⁾ Nordre Land 2, Søndre Land 3, Jevnaker 2, Lunner 2, Gran 2, Brandbu 3.
²⁾ Nordre Aurdal 7, Søndre Aurdal 3, Etnedalen 3. ³⁾ Vestre Slidre 2, Vang 1, Østre Slidre 2. ⁴⁾ Gjøvik 4, Vardal 2, Østre Toten 2, Vestre Toten 2, Biri 2. ⁵⁾ Lillehammer 8, Vestre Gausdal 1, Østre Gausdal 1, Øyer 1, Faaberg 2. ⁶⁾ Ringebu 3, Søndre Fron 1, Nordre Fron 2. ⁷⁾ Lom 2, Skiaaker 2. ⁸⁾ Lesje 4, Dovre 4.

VIII. Bratsberg Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Decb. 1900.	Til Lager.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjelpe- vakinatører.
Amtet		15 189,09	98 298	39	6	54	35
1. Skien		1 066,24	38 210	16	4	21	6
	Skien, Kjøbstad . . .	2,13	11 459	8	3	7	-
	Porsgrund, — . . .	1,26	4 804	4	1	4	-
	Brevik, — . . .	0,76	2 159	2	-	1	-
	Eidanger	139,50	3 697	-	-	1	1
	Solum	317,82	8 088	1	-	6	3
	Gjerpen	380,91	7 151	1	-	1	-
	Slemdal	223,86	852	-	-	1	1
2. Kragerø		1 650,41	21 982	7	1	9	6
	Kragerø, Kjøbstad . .	1,17	4 954	4	1	2	-
	Langesund, Ladested . .	0,88	1 344	1	-	-	-
	Stathelle, — . . .	0,24	472	-	-	-	-
	Bamble	286,83	4 676	1	-	2	2
	Sannikedal	196,83	2 535	-	-	1	1
	Skaata	109,61	3 972	-	-	1	-
	Drangedal	1 054,85	4 029	1	-	3	2

¹⁾ Den offentlig ansatte Jordmødre bor i Skien By. ²⁾ Bor i Kragerø By.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 3de Decb. 1901.	Antal Lager.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hælpe- vakcinerer.
3. Hollen		1 141,81	11 870	5	-	8	4
	Hollen	257,54	3 957	3	-	3	1
	Lunde	259,65	2 225	-	-	1	1
	Bø	281,66	2 657	1	-	3	1
	Saude	342,96	3 031	1	-	1	1
4. Sauland		1 716,04	7 441	3	1	5	4
	Hitterdal	407,44	3 868	2	1	3	1
	Hjartdal	891,84	2 336	1	-	1	1
	Grausherred	416,76	1 237	-	-	1	2
5. Kviteseid		2 256,07	7 841	2	-	4	6
	Seljord	665,83	3 067	1	-	1	3
	Kviteseid	712,08	3 153	1	-	1	1
	Nissedal	878,16	1 621	-	-	2	2
6. Laardal		4 151,00	7 560	5	-	5	5
	Laardal	287,76	1 364	1) 2	-	1	1
	Fyresdal	1 253,18	1 814	1	-	1	1
	Mo	694,49	1 850	1	-	1	1
	Vinje	1 215,87	1 702	1	-	1	1
	Rauland (Mossstrandens Sogn undtagen)	699,70	830	-	-	1) 2) 1	
7. Tinn		3 207,52	3 394	1	-	2	4
	Tinn	1 774,36	2 373	1	-	1	3
	Hovin	302,46	885	-	-	1	1
	Mossstrandens Sogn af Rauland	1 130,70	136	-	-	-	-

¹⁾ Deraf 1 ikke praktiserende. ²⁾ Vakcinerer i hele Rauland Herred.

Sundhedstilstanden kan neppe betegnes som ganske tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme forekom Skarlagensfeber, Kighoste, Influenza og akut Diarré hyppig, den sidste fornemmelig i Sommermaanederne; endvidere optrædte Kusma epidemisk i enkelte Distrikter. Antallet af samtlige, anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme var 9 038, blandt hvilke 351 med dodeligt Udfald (3,9 pCt.); i 1900 var de tilsvarende Tal 7 156 og 265 (3,7 pCt.).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde i alt 1 558 eller 15,8 pro mille af den beregnede, tilstedeværende Middelbefolning (98 800). Året forud var Dødeligheden 15,7 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til den paa Side 94 og 95 indtagne Tabel, der er sammendragen af Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidfeber** er i alt kun anmeldt 6 Tilfælde. I Kragerø angrebes 1 Person i Sannikedal og 2 paa Ørvik i Skaato. I Laardal indtraf et Tilfælde hos en fra Øvelserne hjemkommen Soldat, og senere paa Omdals Brug et hos en netop fra Kristiania ankommen Funktionær; den Sidstnævntes Kontubernal angrebes kort efter og reiste til Ullevaal, hvor han blev indlagt. (Prydz).

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte	Tilfælde.	Dødsfald.	Tiden er opgiven for											
				Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Tyfoldfeber	6	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	1	1
Skarlagensfeber	379	7	379	52	55	32	22	30	30	38	24	21	18	18	39
Mæslinger	18	-	18	5	10	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	22	3	22	2	4	2	2	2	-	-	2	-	2	3	3
Blodgang	17	4	17	-	-	-	-	-	-	-	16	1	-	-	-
Barselfeber	6	4	4	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, Septhaemi	20	4	19	-	3	2	2	1	1	3	2	1	-	4	-
Rosen	56	3	56	7	5	4	4	5	5	8	1	3	4	4	6
Røde Hunde	9	-	9	1	1	-	-	-	-	1	1	-	3	2	-
Vandkopper	79	-	79	21	8	13	7	-	5	1	-	-	6	5	13
Kusma	287	-	287	27	36	41	33	20	18	17	5	12	14	34	30
Kighoste	1212	35	1212	220	247	167	140	61	37	77	87	37	32	79	28
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	2992	103	2946	490	400	408	337	278	170	119	95	87	118	214	230
Influenza	1189	10	1188	70	232	505	275	50	8	1	3	2	6	16	20
Lungebetændelse	522	94	521	77	74	62	76	45	30	9	7	13	19	42	67
Pleurit	108	5	107	14	10	14	15	10	8	5	8	1	5	13	4
Gigtfeber	118	5	116	16	9	18	10	15	9	7	6	7	7	6	6
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	1992	73	1982	86	64	80	77	104	99	417	687	170	71	67	60
Penfigus (hos Nyfødte)	4	1	4	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9038	351	8974	1088	1159	1352	1000	624	423	705	944	358	306	508	507

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.)

	Fordeling paa Lægedistrikterne:														
	1		2		3		4		5		6		7		
	Skiens.	Kragerø.	Hollen.	Sauland.	Kviteseid.	Laardal.	Tinn.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.
Tyfoidefeber	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
Skarlagensfeber	129	4	32	-	8	-	64	-	24	-	109	3	13	-	-
Mæslinger	1	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	15	2	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bledgang	17	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	-	2	2	-	-	1	1	1	-	-	-	1	1	-
Pyæmi, Septæmi	10	2	5	-	-	-	1	1	3	-	1	1	-	-	-
Rosen	36	3	7	-	6	-	-	-	4	-	2	-	1	-	-
Røde Hunde	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	50	-	9	-	1	-	19	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	246	-	27	-	6	-	2	-	6	-	-	-	-	-	-
Kighoste	933	15	62	5	34	8	25	3	18	-	32	-	108	4	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	2404	71	268	7	67	9	64	3	60	8	64	2	65	3	-
Influenza	805	5	152	4	22	-	159	-	29	1	22	-	-	-	-
Lungebetændelse	346	49	103	28	36	11	5	3	17	2	13	1	2	-	-
Pleurit	59	3	20	1	9	1	5	-	7	-	6	-	2	-	-
Gigtfeber	62	4	21	-	13	-	4	-	7	1	6	-	5	-	-
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	1428	54	302	6	54	7	65	-	40	2	76	4	27	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6553	217	1040	54	256	36	414	11	217	14	334	11	224	8	-

Skarlagensfeber optraadte med som Regel spredte, mildt forlobende Tilfælde inden alle Distrikter. Fra Kragerø omtales nogle Tilfælde, der indtraf paa Børte i Skaato; Smitten havde her antagelig spredt sig fra et Hus, hvor man kort forud havde holdt Bryllup. I Sauland fortsatte Epidemien fra Aaret forud sig i Hitterdal. De fleste Angrebne forekom i det tæt bebyggede Stræg ved Notodden og nærmeste Graender, men enkelte viste sig ogsaa i den nordlige Del af Herredet og paa tilstodende Gaarde i Sauland. Paa Grund af Sygdommens Mildhed var det vanskeligt at faa den begrænset, da mange Tilfælde ikke blev anmeldt, og Smitten saaledes fôrtes omkring. Paa Skolerne blev Børnene et Par Gange undersøgt. To Gange brød Sygdommen ud paa Steder, hvor der efter foregaaende Tilfælde allerede var desinficeret af Husets egne Folk; efterat Desinfektion var blevet udført af opkerte Folk og med Dampning af Tøjet, har imidlertid saadant ikke siden haendt. (F. Holst). I Kviteseid forekom Sygdommen i 9 Huse inden Herredet af samme Navn; de fleste Tilfælde indtraf i Morgedal, hvorfra Smitten kom til Tveitgrænd; paa den derværende Skole synes Børn fra en langt afsidesliggende Gaard at være blevne angrebne. Nogle Tilfælde i Kilen og Fjaagesund stod i Forbindelse med Epidemien dersteds for 2 Aar siden, idet et inficeret Klædesplag var blevet givet bort urensset. Der indtraf ingen Dødsfall eller Eftersygdomme, wagtet omtrent alle de Angrebne gik ude, selv i den kolde Aarstid, baade under selve Sygdommen og Afskallingen. (Heidenreich). I Laardal optraadte Sygdommen om Vaaren paa nogle Gaarde i Høidalsmo, foranlediget ved Smitte fra Morgedal; i Slutningen af Aaret dukkede der atter op nogle Tilfælde, der skyldtes Smitte fra Fyresdal, hvor Epidemien fra det foregaaende Aar fortsatte sin jævne Gang. (Prydz). I Tinn viste Sygdommen sig ligesom i de sidste 5 à 6 Aar, dog kun med et lidet Antal Angrebne. (Fladvad).

Af **Mæslinger** iagttoget en Del Tilfælde, væsentlig i Bamle, som en Fortsættelse af forrige Aars Epidemi.

Af **Difteri** anmeldtes ialt 22 Tilfælde, hvoraf 3 med dodelig Udgang. I Skien Distrikt indtraf 15 Tilfælde, hvoraf 6 i Porsgrund og 2 i Brevik. I Kragerø Distrikt forekom 7 Tilfælde, hvoraf 1 i Byen af samme Navn og de øvrige i Byderne, fornemmelig i Drangedal, som Fortsættelse af forrige Aars Epidemi. Angaaende denne har Dr. Solberg leveret en Beskrivelse i Tidsskrift for den norske Lægeforening for 1901.

Af **Barselfeber** kjendes 6 Tilfælde, hvoraf 4 dodelige. Blandt disse var et Tilfælde i Bamle, hvor en ukynlig Hjælpkone havde forløst en Del af Efterbyrden; de afskyligt stinkende Rester, der omtrent udgjorde Halyvparten af en normal Placenta, maatte fjernes af Lægen 3 Dage bagefter. (Frich).

Kusma synes at have haft stor Udbredelse i Skien Distrikt og var enkelte Steder paafaldende hyppig kompliceret med Orkit. Ogsaa i Seljord af Kviteseid optraadte den epidemisk.

Kighoste forekom i Skien Distrikt som en temmelig udbredt Epidemi, men synes at have været mindre udbredt i Kragerø og Hollen. I Sauland kom kun faa Tilfælde til Behandling, da man almindelig har den Tro, at der intet kan gjøres for dem. I Kviteseid optraadte Sygdommen i Seljord, Vraadal og Treungen Sogne. I Laardal begyndte den om Vaaren i Herredet af samme Navn og om Sommeren i Skafsa og Mo, hvor den vandt almindelig Udbredning. I Aarets anden Halydel synes den ogsaa at have forekommet epidemisk i Tinn.

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne. Fra Kragerø anføres, at der i Anledning af «Forkjørelser» i den Egn ikke er noget stærkt Paakrav

efter Læge, da Klimatforholdene i Almindelighed er særdeles jævne og lune og uden bratte Overgange. (Carlsen).

Influenza havde sin største Udbredning i Maanederne Februar--April. Sygdommen var noksaa godartet og Symptomerne tildels saa ubestemte, at der ofte var Tvivl om Diagnosen. I Kviteseid forekom den i Herredet af samme Navn i Begyndelsen af Aaret omtrent i hvert Hus og var ikke sjeldent kompliceret med Lungbetændelse; senere viste den sig i Nissedal og Treungen, men ytrede sig her væsentlig med gastriske Symptomer; i Seljord iagttoget kun nogle spredte Tilfælde. I Mai blussede Epidemien atter op i Nissedal og Vraadal, denne gang fornemmelig med Bronkialkatarrer, og altid efterfulgt af den vanlige Træthed og Mathed. (Heidenreich).

Lungbetændelse optraadte noget saa nær med det samme Antal Tilfælde som gjennemsnitlig i de 3 Decennier 1871—1900 (508), hvorimod Dødeligheden (18,0 pCt.) var større end den normale i det nævnte Tidsrum (15,7 pCt.). Fra Hollen og Kviteseid angives dog Antallet af de forekomne Tilfælde at have været usædvanlig lidet.

Akut Diarré forekom adskillig hyppigere (1 992 anmeldte Tilfælde) og var ledsgaget af større Dødelighed (3,7 pCt.) end den gjennemsnitlige i de oven-nævnte 30 Aar (henholdsvis 1 125 og 2,5 pCt.). I Skien Distrikt indtraf der i Juli og August i Byggerne flere Tilfælde med Feber og blodige Udtømmelser; de var saa heftige og langvarige, at Lægerne ofte var i Tvivl, om de ikke snarere burde henregnes til Dysenteri; flere ældre Personer døde. (A. Backer). Fra Hollen omtales Sygdommen som forholdsvis sjeldent, hvorimod den var særdeles udbredt i Hitterdal (Sauland Distrikt); ligesaa i Kviteseid, hvor der forekom flere voldsomme, dysenterilignende Tilfælde, der som Regel var af kort Varighed, men ofte recidiverede.

Af **akut Gastro-Enterit** indtraf paa Stamland i Eidanger (Skien Distrikt) 20 Tilfælde hos 11 Voxne og 9 Børn som Følge af «Knaost»-Forgiftning.

Fnat angives at være i Tiltagende i Kviteseid i de senere Aar, uagtet Amtet gratis leverer Skabsalve; man venter nemlig oftest med at søge Hjælp, indtil alle i Huset, eller endog hele Skolekredsen, er smittet. (Heidenreich). I Laardal behandles 10 Familier for Fnat.

Af **Miltbrand** iagttoget 2 Tilfælde i Drangedal. En Mand, der havde aabnet en selvdyd Ko, fik en ørestor, blaaagtig «Blemme» paa Langfingeren; der var ingen Forstyrrelse af Almenbefindendet, men Ømfindtlighed og Svulst af Kjertlerne i Axehulen. Baciller fandtes i Maengde. Saaret øt sesedes med Karbol-syre, men groede først igjen efter 5 Ugers Forløb. Hos en anden Mand, der havde været behjælpelig med Nedgravningen af nævnte Ko, kom der en hampefristor, rødgul Pustel paa Haandryggen med Ømfindtlighed og Hævelse af en Kjertel i Albuboiningen; ogsaa her paavistes Baciller i Pustelindholdet; Saaret helede ikke før efter 9 Ugers Forløb. (Solberg).

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** vil sees af Tabellen paa næste Side.

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Amtets Distrikter hidsættes paa Side 99 en Tabel, der er udarbeidet efter de indsendte Uddrag af Kommunernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt i Generalberetningen. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde ifølge Lægernes Dødsaarsagslister for det hele Amt 18,0 pCt. af samtlige, ved Sygdom foraarsagede, kjendte Dødsfald og 24,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 15,2 pCt. og 21,5 pCt. og for Byggerne

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælle.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
			1		2		3		4		5	
			Skien.	Kragero.	Hollen.	Sau-land.	Kviteseid.	Laar-dal.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.
Veneriske Saar	6	-	2	-	1	-	-	-	-	-	3	-
Syfilis, konstitutionel	47	1	31	-	16	-	-	-	-	-	-	1
— hereditær ...	8	1	6	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Gonorré og Uretrit .	99	-	84	-	9	1	1	-	4	-	-	-

19,0 pCt. og 25,6 pCt. Fra Bamle (Kragerø Distrikt) skrives: Efter alt, hvad der er gjort og fremdeles gjøres for at holde denne Sygdom i Ave, skulde man snart kunne haabe at se nogen Frugt. De hygieniske Forhold i Hjem og Skole har gjort Fremskridt, de Syge passer sig bedre, og de Friske har lært at drage sig til Nutte de Forholdsregler, man sent og tidlig bølgerer dem om. Naar saa hertil kommer Sanatoriebehandling, Desinfektion af Værelser samt af Seng- og Gangklæder ved Død og Bortflytning, -- hvilket sidste i dette Herred er gjennemført allerede paa det 7de Aar —, saa skulde jo dette bidrage til, at Sygdommen ikke saa let overføres til Andre, og at saaledes efterhaanden Antallet af angrebne Personer mere og mere indskrænkes. Foruden de sædvanlige Raad om at vise Forsigtighed med det Ophostede eller Afsondre er der særlig blevet lagt Vægt paa, at Gulvene i Sygeværelserne daglig vaskes, at der ofte foretages Storrengjøring, at Tepper og Ryer banlyses fra Gulvene, at Seng- og Gangklæder ofte luftes i Solen og bankes etc. Da det er det idelige Dryp, som tilsidst pleier at virke, har de lokale Aviser ifølge Opfordring velvillig en Gang imellem paa et fremskudt Sted indtaget kortfattede «Forholdsregler til at hindre Udbredelse af Tæring», og en af dem har stillet nogle saadanne Exemplarer til Lægens Disposition, hvorved enhver ny Tæringspatient har kunnet faa et med hjem. Følgende Sygehistorie hidsættes fra Tuberkuloseprotokollen for Bamle: En liden Pige, der for vel et Aar siden havde paadraget sig et Saar under en Negl, legede jævnlig med en Del Filler, som havde tilhørt en for nogle Aar siden afdød Tuberkulosepatient; Saaret blev tuberkuløst, og da hun senere bed sig i Tungen og ofte fingrede paa dette nye Saar, udviklede der sig ogsaa her Tuberkulose; begge Saar trodsede enhver lokal, medikamentøs Behandling, men da der skulde skrides til Operation, døde hun af Maeslinger, hvortil sluttede sig en fuldt udviklet, akut Lungentuberkulose. (Frich). I Sauland har den grundige og mere forretningsmæssige Maade, hvorpaa Desinfektion i den senere Tid udføres, vakt Tillid; medens det før næsten aldrig haandede, at Nogen af sig selv forlangte Desinfektion efter Afdøde, meldes nu Dødsfaldene øieblikkelig med Forlangende om, at Rensning maa blive udført saa snart som muligt. Herefter vil der i ethvert Fald ikke blive spredt saa mange inficerede Klæder udover Bygden som før. I det Hele taget har Tuberkulosloven bidraget meget til, at der nu udvises større Forsigtighed, og antagelig har ogsaa det mere udbredte Kjendskab til Smitteforholdet ved denne Sygdom bragt Frygten mere paa ret Spor og inden rimelige Grændser. (F. Holst). Fra Kviteseid anføres, at Smittefrygten der er sterre, end den med Rimelighed bør være; naar en Tæringspatient er død eller er flyttet, modtages derfor Desinfektricen med aabne Arme; i Anledning af

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i							
			Aande- dræts- organer	Urin- og Kjøns- organer	Tarm- kanalen	Ben og Led.	Lymfe- kjertler.	Huden.	Tilf.	Dsf.
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Skien	216	83	204	82	2	1	-	7	1	2
Kragerø	125	50	117	50	3	1	-	-	-	2
Hollen	85	39	70	34	-	2	1	11	4	2
Sauland	43	20	42	20	-	-	-	1	-	-
Kviteseid	44	17	39	16	-	-	-	4	1	1
Laardal	38	17	33	15	-	2	2	1	-	2
Tinn	17	5	15	4	-	2	1	-	-	-
Bratsberg Amt	568	231	520	221	5	8	4	24	6	9
Deraf i Byer	165	63	154	62	1	1	-	7	1	2
— - Bygder	403	168	366	159	4	7	4	17	5	7
										2

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved		
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Skien	601	98	217	384
Skien By	155	28	66	89
Porsgrund By	73	7	17	56
Brevik By	38	4	5	33
Bygder	335	59	129	206
Kragerø	282	46	54	228
Kragerø By	68	14	7	61
Langesund By	18	1	9	9
Stathelle By	3	-	-	3
Bygder	193	31	38	155
Hollen	166	36	36	130
Sauland	84	20	11	73
Kviteseid	75	15	14	61
Laardal	75	17	11	64
Tinn	30	14	8	22
Bratsberg Amt	1313	236	351	962
Deraf i Byer	355	54	104	251
— - Bygder	958	182	247	711

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforlosning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Perfora- tion.	Efterbyrds- operation.	
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Moder.	Mødre.	
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	54	51	3	-	-	-	-	3	2	1	-	-
Bækvensneverhed	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Barsellkrampe	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2
Isseleie med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	-	2	2	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	61	57	4	7	1	5	3	3	2	1	1	9
				61	8	8		3				

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		i alt.	Døde		paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
	le- vende.	dod- føgte.		0—1 Aar.	i 1ste Dogn.			
Skien	1191	24	629	145	7	4	9	2
Skien By	331	8	194	51	1	1	2	1
Porsgrund By	138	5	96	21	1	1	-	1
Brevik By	69	1	44	8	-	1	1	-
Bygder	653	10	295	65	5	1	6	-
Kragerø	626	16	360	69	9	3	9	1
Kragerø By	119	1	87	13	1	-	3	-
Langesund By	38	-	23	2	-	-	4	-
Starhelle By	14	2	3	2	1	-	-	-
Bygder	455	13	247	52	7	3	2	1
Hollen	314	7	208	36	4	1	3	-
Sauland	198	4	105	15	1	1	-	-
Kviteseid	207	3	99	17	1	-	5	-
Laardal	175	3	112	9	1	2	1	-
Tinn	83	1	45	9	2	2	1	1
Bratsberg Amt	2794	58	1558	300	25	13	28	4
Deraf i Byer	709	17	447	97	4	3	10	2
— Bygder	2085	41	1111	203	21	10	18	2

Tuberkuloseloven er der nemlig i Distriktet ansat 5 kvindelige Desinfektricer, 2 i hvert af Herrederne Seljord og Nissedal, med 30 Kroner i aarlig Løn af Kommunekassen, og 1 i Kviteseid, lønnet med 50 Kroner. Disse Kvinder udfører et ikke let, men virkningsfuldt og nyttigt Arbeide mod Smitteoverførelsen. Desinfektionstønder (Parafintønder, der er renset med Kalk og kogende Vand) er anskaffet for Amtets Regning og anbragt efter Behovet i de større Grænder; Flytningen besøges som Regel af Huseieren, eller ved længere Transport til Fattige for Amtets Regning. (Heidenreich).

De Sindssyges Forpleining er forholdsvis upaaklagelig, men der kræves Kontrol; ofte er det ogsaa umuligt at opdrive bedre Forhold. En Amtsanstalt til Forpleining af Sindssyge vilde derfor være saare ønskelig. (Backer, F. Holst).

Obstetriciske Operationer. Af Laeger udførtes i alt 82 saadanne, deraf i Skien Distrikt 38, Kragerø 26, Hollen 3, Sauland 5, Kviteseid 3, Laardal 4 og Tinn 3: Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa foregaaende Side.

Jordmoderhjælpen. I Hollen Distrikt bistod 7 af 8 Jordmodre, fra hvilke Indberetning foreligger, ved 181 Fødsler; Fostrene hold sig 1 Gang i Ansichtsleie, 2 i Sædelcie, 2 i Fodleie og Resten i Isseleie. 3 Gange fødtes Tvillinger og 1 Gang et Kjødæg.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1236 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 55,8.

Paa Barselseng døde ifølge Presternes Opgaver 13 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsaaersagen for 10, deraf for 4 Barselfeber, for 2 Barselkrampe, for 3 Blødning og for 1 Dystoki.

De hyppigste Dødsaaersager var:

Dødsaaersag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose.....	236	54	182
Alderdomssvaghed	112	25	87
Kraeft (Cancer og Sarkom).....	105	25	80
Akute Katarrer i Aannedraetsorganerne	104	31	73
Lungebetændelse	94	34	60
Akut Diarré	73	27	46
Tuberkulose udenfor Lungerne	68	13	55
Organisk Hjertesygdom.....	66	19	47
Hjerneslag	53	19	34
Mave-Tarmkatarr	45	16	29

Veirliget. Aaret udmærkede sig ved en usædvanlig varm og tør Sommer; heller ikke i dette Aar blev Jorden saaledes ordentlig gjennemblødt, hvad den enkelte Steder ikke har været paa flere Aar. Tørken varede til langt udover Høsten og først mod Slutningen af Aaret kom der rigelig Nedbør i Form af et voldsomt Snefald. Udbyttet af Jordbruget, der fra Vaaren af tegnede til et Kronaars, blev for Hø og Poteters Vedkommende som i et Middelsaar, men for Kornets adskilligt under. Af Grønsager og Bær blev der ogsaa lidet, og Frugthøsten slog aldeles Feil.

Levemaade og hygieniske Forhold. De daarlige Konjunkturer i den senere Tid for Skibsfart, Isbrug og Trælast har i Kragerø selvfolgelig sat den økonomiske Evne adskilligt tilbage. Fortjenesten for Arbeidsklassen har ikke været rar og Livsvilkaarene derfor været adskillig trykkede. Det nyt opførte Andelsmeieri har afhjulpet et stærkt følt Savn, idet den tidligere Vanskælighed for Byfolk ved at faa Melk nu er ophort. Derimod har den Del af Landbefolkningen, som ikke har Kjør, nu meget ofte ondt for at skaffe sig om aldrig saa lidet Melk, hvilket især for Smaabørns Ernaeringsforhold er beklageligt; Interessenterne har nemlig forpligtet sig til at sende til Meieriet al den Melk, som produceres paa Gaardene, og som ikke forbruges i Husholdningen. For Bonden har Opræftelsen af Meieriet været til stort Gavn; saa længe der nemlig var godt om Skog og let ved Hugst i den at skaffe sig Penge, var Interessen for Jordbruget ringe; men nu, da Skogen paa mange Eiendomme er bortført, og det viser sig, at ogsaa den daglige Leverance af Melk kan kaste noget af sig, har Interessen tiltaget adskilligt. (Carlsen). I Bamle bedres Levemaaden vistnok Aar om andet, Renligheden tiltager, og man bliver mere nøieregnende med ordentligt og propert Stel saavel i Kjøkken som i Fjøs. Hvad Ædruelighed angaaer, staar Befolkningen utvivlsomt paa et højt Standpunkt; enkelte Bønder kan vistnok engang imellem komme beruset hjem fra Langesund eller Stathelle, hvor man endnu har Samlag, men det hører til Undtagelserne, og der er kun faa Vanedrikkere. Ogsaa Sædeligheden maa siges at staa noksaa højt; vistnok

er der fremdeles ikke faa Brude, som er frugtsommelige ved Bryllupet, men om Utroskab i Ægteskabet hører man næsten aldrig Tale. (Frich).

Fra Sauland skrives: Hvad der gjennem Aviser, Brochurer og Foredrag i Anledning af Tuberkulosen bringes ud blandt Folk angaaende Renlighed, Udluftning, Melke- og Madstel, vil utvivlsomt komme til at sætte sine Mærker i Almuens hustlige Stel; i ethvert Fald vises der nu mere Interesse for disse Ting, og Betydningen af et ordentligt Husstel vil vistnok lidt efter lidt trænge igennem. En god Støtte i det hygieniske Arbeide har Lægerne i Folkeskolens Lærere, især af de yngre Kuld, der for det Meste viser stor Interesse for Hygienen. Uagtet Landmaudsprodukterne har staaet i hoi Pris, har dog de lave Tømmerpriser og Pengeknapheden paa alle Hold i Forbindelse med de høje Skatter medført et mærkbart, økonomisk Tryk; alle Foranstaltninger paa det hygieniske Omraade, der udskræver Bevilgninger, er ikke lette at faa gjennemført. Landbrugets Binaeringer, Havestel, Hønsehold m. m., har nok i senere Aar vundet nogen Indgang hos Almuen, men synderligt Udbytte har det neppe hidført, i ethvert Fald ikke med Hensyn paa Almuens Levevis, og vil det vel heller ikke, førend man lærer at tilberede sin Føde paa en bedre Maade og lærer at spise de mange nærende og billige Sager, som nu vrages. Intet vil i den Henseende være virksommere end Oprættelsen af Skolekjokkener paa flest mulige Steder, noget som der dog nu spores nogen Interesse for. (F. Holst).

I Kviteseid har der ogsaa i denne Vinter været afholdt to Skolekjøkkenkurser i Treungen og et i Vraadal; de var godt besøgte og vil faa varig, god Virkning baade i Retning af bedre og sundere Tillavning, og hvad renlig Behandling af Maden angaaer. — I Seljord og Vraadal er der vakt Motion om at bygge Badstubad. (Heidenreich).

I Laardal Distrikt, særlig i Fyresdal og Vinje, synes der at være jaen Fremgang med Hensyn til Renlighed, Ædruelighed og Sædelighed. Ved at sammenligne de Kvanta Öl og Braendevin, som i de sidste 2 Femaaer ad Bandak-kanalen er indført til Øvre Telemarken (af Öl henholdsvis 3 163 Hl. og 3 197 Hl., og af Braendevin — herunder ogsaa indbefattet et ringe Kvantum Vin — ca. 1 338 Hl. og 838 Hl.), vil det sees, at der i Forbruget af Öl har været en svag Øgning, af Braendevin derimod en stærk Aftagen. Interessen for Bygdepolitiken er levende, men de hyppige Møder af de mandstærke Kommunestyrer, Skolestyrer etc. krevet et stort Offer af Arbejdssage om Aaret. Kommuneskatterne er steget betydelig og har flere Steder endog naaet op til ca. 20 pct. Væsentlig paa Grund af Udvandring er den økonomiske Eyne hos Arbeider- og Tjenerstanden tiltaget meget i de senere Aar, men samtidig har ogsaa Fordringerne og Fornødenhederne øget. Da det stadig bliver mere og mere almindeligt, at Folk har daarlige Taender, henvendte Distriktslægen sig til Skolestyrerne for at erholde statistiske Oplysninger med Hensyn til Taendersnes Tilstand hos Skolebørnene; ifølge Lærernes Undersøgelser havde af 483 Børn i Alderen fra 7—15 Aar 367 eller 76 pct. syge Taender. I enkelte Egne, og som det syntes fornemmelig saadanne, hvor man har let Adgang til Butikker og Bagerier, kunde Procenten gaa op til 100, medens den i mere afsides og «Civilisationen» fjernere liggende Trakter kun var ca. 20. Paa Reiser har Distriktslægen, naar han kom forbi Skolehuse, benyttet Anledningen til at holde Foredrag for Bornene over Aarsagerne til Sygdom i Taenderne; den skyldes vistnok tildels det nu brugelige Brod. For et Par Generationer tilbage dyrkedes der adskillig mere Korn end nu (omkring 50 pct. mere). Dette forkedes i Badstuer og blev malet paa forholdsvis simple Kvaerne; det halvgrove, sammalede Mel, der ikke blev renset for Saer paa nogen fuldkommen Maade, blev alligevel udmærket og var let fordeieligt, da de fine Celler i Kornet, væsentlig paa Grund af Tørkningen, lettere blev sprængt under Mahning. Men uagtet det indførte Bymel ifølge

almindelig anerkjendt Erfaring volder mere Fordøiesesbesværligheder end det hjemmeproducerede, saa ansees det første dog endnu for bedre og lekrere end det sidste, hvilket hovedsagelig anvendes til Kreaturfode. Det synes dog nu, som om Opinionen saa smaaat holder paa at vende sig til Fordel for Hjemmemleet. (Prydz)

Sygehuse. Bratsberg Amtssygehus ligger i Solum ved Skien. I Porsgrund har man St. Josefs Hospital, tilhørende den katholske Mission. I Skien, Porsgrund, Brevik og Kragerø er der Epidemilazareter. Ved hvert af de 2 førstnævnte er der en Desinfektionsanstalt, som jævnlig benyttes ogsaa af Folk fra Omegnen. Sanatorierne i øvre Telemarken var jævnt godt besøgte i den bedste Sommertid.

Sygepleien. I Gjerpen er der ansat 2 oplærte Sygepleiersker. I Skien og Porsgrund virker flere Menighedsdiakonisser.

Badeindretninger. Anstalter for kolde og varme Bad findes tilligemed Folkebad i Skien og Porsgrund. Ved Bunden af Eidangerfjorden findes en større Badeanstalt med tilhørende Logishus. I Kragerø toges en nyopført Badeindretning i Brug ved Aarets Udgang; Bygningen med Dampkjedel, Varmeapparater og fornødent Inventar til 5 Karbadrum foruden Dampbadrummet med 4 Afkledningsrum og Ventevaerelse kostede vel 15 000 Kroner. I Laardal er der 5 Styrbad, som hvem, der vil, har Anledning til at benytte gratis om Sommeren. Af Badstubad med billig Adgang (10 Øre) for Almenheden har man foruden de 2 ældre i Fyresdal faaet et nyt i Vinje. I Tinn blev Folkebadet (Badstubad med Styrt) i Atraa Sogn taget i Brug i September. Det holdtes aabent hver Lørdag Eftermiddag fra Kl. 2—9. Entré 10 Øre pro persona pr. Bad. Søgningen var hver Gang gjennemsnitlig 30; deraf var omrent Fjerdeparten Kvinder og Børn. I Østbygden (Tinn) har man begyndt at samle Penge til en lignende Indretning. (Fladvad).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommisioner og af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommisioner. Antal Møder.	Kvarantæne-kommisioner. Antal Møder.	Vakeinerede.
Bratsberg Amt	102	3	2 351
Skien	1) 37	8) 1	893
Kragerø	2) 19	9) 2	368
Hollen	3) 9	-	385
Sauland	4) 4	-	76
Kviteseid	5) 7	-	254
Laardal	6) 23	-	250
Tinn	7) 3	-	125

¹⁾ Skien 12, Porsgrund 6, Brevik 3, Solum 6, Gjerpen 5, Slomdal 1, Eidanger 4.

²⁾ Kragerø 8, Langesund 3, Stathelle 1, Skaato 1, Samnikedal 3, Bamle 2, Drangedal 1.

³⁾ Hollen 2, Lunde 2, Saude 2, Bø 3. ⁴⁾ Hjartdal 1, Hitterdal 1, Gransheired 2. ⁵⁾ Kviteeid 3, S-ljord 1, Nissedal 3. ⁶⁾ Laardal 4, Fyresdal 6, Mo 5, Vinje 4, Rauland 4.

⁷⁾ Tinn 1, Hovin 2. ⁸⁾ Skien. ⁹⁾ Kragerø 1, Langesund 1.

IX. Nedenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder,	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de De- cember 1900.	Antal Latge- r	Tandlæger.	Jordmoder.	Hjelpe- vakennatorer.
	Dele deraf og Bykommuner.						
Amtet	9 348,00	75 925	29	7	36	23	
1. Østre Nedenes	874,16	23 762	8	2	9	6	
Østerrisor, Kjobstad	0,25	3 860	3	1	1	-	
Tvedstrand, Ladested	0,09	1 645	2	1	1	-	
Gjerstad	312,66	2 445	1	-	1	1	
Sondeled	189,78	3 077	-	-	2)	2	
Dybvaag	47,71	2 901	2	-	3	1	
Holt	181,52	4 215	-	-	-	-	
Østre Moland	86,34	2 056	-	-	-	1	
Flosta	22,79	1 632	-	-	-	1	
Tromo	30,02	1 931	-	-	1	-	
2. Vestre Nedenes	1 131,99	37 607	17	5	17	7	
Arendal, Kjøbstad . . .	15,61	10 684	8	3	5	-	
Grimstad, —	0,22	2 764	4	1	2	-	
Lillesand, Ladested . . .	0,39	1 239	2	1	1	-	
Froland	294,97	2 379	1	-	1	1	
Øiestad	109,33	4 316	1	-	1	-	
Hisø	8,74	2 615	-	-	1	-	
Fjære	59,67	4 789	-	-	1	1	
Landvig	190,68	2 187	-	-	1	1	
Eide	32,36	716	-	-	1	1	
Vestre Moland	102,46	2 219	-	-	1	1	
Birkenes	238,34	1 895	1	-	1	1	
Høvaag	79,22	1 804	-	-	1	1	
3. Aamli	1 995,71	5 995	2	-	5	4	
Aamli	1 181,95	2 813	2	-	2	1	
Vegaarsheien	349,29	1 899	-	-	1	1	
Mykland	299,86	717	-	-	1	1	
Herefoss	164,61	566	-	-	1	1	
4. Evje	1 139,43	4 201	1	-	3	4	
Vegusdal	333,57	947	-	-	1	1	
Evje	176,85	917	-	-	1	1	
Hornnes	392,62	1 251	1	-	1	1	
Iveland	236,39	1 086	-	-	1	1	
5. Sætersdalen	4 206,71	4 360	1	-	2	2	
Bygland	1 356,90	2 181	1	-	1	1	
Valle	1 298,22	1 711	-	-	1	1	
Bykle	1 551,59	468	-	-	-	-	

1) Tillige Jordmoder for Holt Herred. 2) Den ene Jordmoder bor i Østerrisor.

Epidemiske

	Ialt kjendte		Tiden er angiven for						
	Tilfælde.	Dødsfald.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
Tyfoidefeber	11	2	11	1	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	283	11	282	30	11	9	27	25	12
Mæslinger	6	-	6	-	5	-	-	-	-
Difteri (Croup)	35	2	35	6	4	5	2	-	-
Blodgang	8	2	6	1	-	-	1	2	-
Barselfeber	12	7	12	-	1	1	-	-	-
Pyæmi, Septæmi	41	10	36	-	1	2	-	2	-
Rosen	62	1	62	8	2	10	2	6	3
Røde Hunde	4	-	4	-	-	1	-	-	-
Vandkopper	69	-	69	10	1	11	15	16	5
Kusma	42	-	42	7	10	2	1	6	-
Kighoste	452	28	450	30	37	44	63	46	27
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	1803	50	1780	204	244	210	166	142	129
Influenza	1002	13	1001	124	244	280	107	52	29
Lungebetændelse	211	49	210	21	18	25	19	32	11
Pleurit	185	2	185	18	15	16	22	19	16
Gigtfeber	152	6	151	19	9	11	10	14	14
Koldfeber	17	-	17	2	-	-	1	3	2
Akut Diarré (Kolerine)	1027	44	1026	52	38	41	44	52	65
Skjørbug	2	1	2	-	1	-	-	-	1
Beri-Beri	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Penfigus (hos Nyfødte og Voxne)	3	-	3	1	-	1	-	-	-
Tilsammen	5428	228	5391	534	641	671	480	418	319

Sundhedstilstanden betegnes som god fra alle Lægedistrikter undtagen fra Sætersdalen, hvor den var mindre tilfredsstillende. Skarlagensfeber og Kighoste, samt om Sommeren akut Diarré, optrædte epidemisk. Mæslinger forekom sjeldent, og Influenza var mindre hyppig end i de nærmest foregaaende Aar. Det samlede Antal anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 5 428, hvoraf 228 dodelige, mod 5 982 og 183 i 1900.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 195 eller 15,8 pro mille af den beregnede, tilstedevarende Middelfolkmængde (75 800). I 1900 udgjorde Dødeligheden 15,8 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed hidsættes ovenstaaende Tabel, sammendraget efter Lægernes Opgaver.

Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktobre.	November.	December.	Fordeling paa Laagedistrikterne:									
						Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sæters- dalens.	
						Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.
2	1	2	2	-	1	5	1	2	-	2	1	1	-	1	-
8	6	38	32	53	31	110	4	148	7	24	1	1	-	-	-
-	-	1	-	-	-	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-
4	4	3	-	1	6	13	-	16	1	4	-	2	1	-	-
1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	4	-	1	1
2	2	-	1	4	1	3	1	5	5	-	-	4	1	-	-
1	7	7	1	12	3	5	5	34	3	1	1	-	-	1	1
5	2	4	6	3	6	20	1	34	-	2	-	3	-	3	-
-	1	-	-	-	2	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
3	-	1	2	-	5	8	-	60	-	-	-	1	-	-	-
-	-	6	3	2	5	21	-	16	-	3	-	2	-	-	-
23	32	39	67	29	13	99	4	315	17	26	5	3	1	9	1
111	80	113	92	137	152	771	17	906	22	90	4	23	1	13	6
14	18	13	15	23	82	441	7	516	4	16	-	20	2	9	-
9	6	8	6	20	35	96	18	98	23	8	1	4	4	5	3
17	14	15	14	11	8	68	1	97	1	8	-	5	-	7	-
18	10	6	14	14	12	57	2	82	1	9	1	3	1	1	1
4	5	-	-	-	-	10	-	7	-	-	-	-	-	-	-
168	335	90	60	43	38	447	20	462	16	28	1	35	1	55	6
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-
390	525	346	315	352	400	2177	82	2811	101	224	14	111	12	105	19

Af **Tyfoidefeber** iagttoget forholdsvis faa, ialt 11 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige. I Østre Nedenes Distrikt behandledes 5, deraf 3 i Tromø Herred, 1 i Holt og 1 i Dybvaag. 2 Tilfælde i det forstnævnte Herred indtraf i to Nabohuse; i det ene af disse var Tyfoidefeber forekommert for 3 à 4 Aar siden. Alle de Syge kunde isoleres i sine Hjem, saa Sygdommen ikke spredte sig videre. (Martens). I Vestre Nedenes Distrikt var den ene af de opførte Angrebne en fra Exercerpladsen fra Vestre Moland hjemvendt Soldat. (Østberg). I Aamli Distrikt var der ogsaa 2 Angrebne, deriblandt en Tjenestepige paa et Brug under Gaarden Gjeland, hvor der paa Nabobruget havde været Tyfoidefeber for et Aar siden. (Bimbealle). Et enkelt Tilfælde i Sætersdalen Distrikt skyldtes Smitte fra Ofoten. Patienten, en Pige, fulgte sit Herskab herfra sydover; hun blev syg i Kristiania 14 Dage efter Afreisen, men blev først sengeliggende efter

Ankomsten til Bygland; herfra flyttedes hun til det katholske Hospital i Kristiansand, da det ikke var muligt at faa Nogen til at pleie hende paa den Gaard, hvor hun boede. (Paus).

Af **Skarlagensfeber** anmeldtes over dobbelt saa mange Angrebne som Aaret forud, næsten alle fra Østre og Vestre Nedenes samt Aamli Distrikter. Inden Østre Nedenes optraadte Sygdommen i begrænsede Epidemier over hele Distriktet med det største Antal Angrebne i Aarets sidste Kvartal. I Holt Herred standsedes Skolen, indtil Lokalet var blevet rengjort. Af 110 Behandlede angives 4 at være døde. I Vestre Nedenes anmeldtes ialt 148 Angrebne og 7 Dødsfald. De fleste Tilfælde forekom i Hisø, hvor Bebyggelsen er mere bymæssig. Paa Grund af Sygdommens lette Optraeden overførtes Smitten rimeligtvis i de fleste Tilfælde ved unnmeldte Syge, som gik oppe og ude; direkte Smitte fra en Familie til en anden kunde nemlig ikke prævises. Kun i en enkelt Kreds blev Skolen indstillet. (Østberg.) Kommunelæge Balchen i Birkenes Herred beretter, at paa Svaland og Lunder, hvortil Sygdommen var kommen fra Vennesla, var den temmelig ondartet (2 Dødsfald). I Aamli Distrikt fortsatte Epidemien sig fra Aaret forud paa flere Gaarde i Vegaarsheien og i tilstødende Dele af Aamli. Den optraadte mildt.

Af **Difteri (Croup)** opføres 35 Tilfælde og 2 Dødsfald mod henholdsvis 53 og 4 Aaret forud. I Østre Nedenes Distrikt behandles 13 Angrebne, deraf 5 i Østerrisør By; ingen døde. I Flosta forekom 3 Angrebne i ét Hus; forresten forekom Tilfældene enkeltvis under opklarede Smitteforhold. (Martens). Af de 16 i Vestre Nedenes Distrikt behandlede Syge tilhørte 1 Arendal, 5 Grimstad, 1 Lillesand og 9 Landdistrikter. En voxen Pige døde. I Aamli Distrikt forekom 3 af de anmeldte 4 Tilfælde paa Nergaarden i Aamli Herred.

Af **Barselfeber** opgives 12 Tilfælde med 7 Dødsfald. I Vestre Nedenes Distrikt, hvor samtlige 5 Behandlede døde, anmeldtes 2 fra Arendal By, Resten fra Landdistrikterne.

Af **Pyæmi og Septhæmi** forekom 41 Tilfælde og 10 Dødsfald. I Østre Nedenes Distrikt døde alle de 5 anmeldte Syge, medens i Vestre Nedenes Distrikt af 34 Angrebne kun de 3 skal være døde. Et Tilfælde i Aamli og et i Sætersdalen Distrikt endte begge med Døden.

Kighoste synes hele Aaret igjennem at have hersket epidemisk over den største Del af Amitet. Dødsprocenten opgives til 6.

Influenza var sjeldnere end vanlig, men forekom noksaa almindelig udbredt i Aarets første 3 à 4 Maaneder. I Østre Nedenes optraadte den overalt i Distriktet; de fleste Tilfælde behandles i Byerne, forholdsvis faa i Landdistrikterne; den forløb i Regelen let og uden Komplikationer. (Martens). I Birkenes Herred af Vestre Nedenes Distrikt optraadte Sygdommen i stærkere Grad end vanlig, uden at der dog søges Lægehjælp, førend Eftersygdomme indfandt sig. (Balchen). I Sætersdalen Distrikt bredte Influenzaen sig over hele Dalen, men Lægehjælp ansaas oftest overflødig. (Paus).

Antallet af Angrebne af **Lungebetændelse** var adskillig mindre end sædvanligt.

Akut Diarré (Kolerine) var adskillig hyppigere end Aaret forud. For det hele Amt er opgivet 1 027 Behandlede med 44 Dødsfald, deraf falder henholdsvis 495 med 8 Døde paa Byerne og 582 med 36 Døde paa Bygderne. Aarsagen til Sygdommens Hyppighed maa rimeligtvis søges i den varme og torre Sommer, der paa mange Steder foranledigede Vandmangel og nødte Befolkingen til at benytte mindre rent Vand til Drikke. I Birkenes Herred, Vestre

Nedenes Distrikt, forekom saaledes i Sommermaanederne talrige, tildels voldsomme Tilfælde af Diarré, men Læge hentedes kun sjeldent og oftest i sidste Øieblik. (Balchen). I Sætersdalen Distrikt forekom der en heftig Epidemii i Aaraksbø (Sandnes Sogn) og i Austad i Juli Maaned. I førstnævnte Sogn døde paa en Befolknings af 250--300 Mennesker 6 ældre Personer i Løbet af én Maaned; blodige Afføringer forekom undertiden. Som medvirkende til Epidemien Heftighed omtales den store Urenlighed paa disse Kanter; Folk vasker sig omrent aldrig uden om Søndagen. Man ligger ofte i samme Seng, og i sine Arbeitsklaeder; løse Exkrementer falder her og der uden at passes paa. Befolknigen advaredes mod at nyde Drikkevandet ukogt. (Paus).

Et Tilfælde af **Beri-Beri** hos en voxen Mand opføres fra Grimstad, Vestre Nedenes Distrikt, i Mai, antagelig hos en hjemvendt Sjømand.

Pemfigus hos Nyfødte opføres med 3 Tilfælde; af disse forekom det ene i Grimstad i en Jordmoders Praxis, som i tidligere Aar haardnakket har været fulgt af Sygdommen, trods gjentagen, nøagtig Desinfektion.

Akut Poliomyelit optraadte i Sætersdalen Distrikt med et Par Tilfælde, hvorfaf dog det ene egentlig tilhører det foregaaende Aar. Denne Patient, en Gut paa Gaarden Løiland i Valle, blev lam i Fødderne og er det fremdeles. I 1901 blev en 8 Aar gammel Gut paa Gaarden Frøirak i Bygland paretisk i Fødderne, saa han maaatte bæres. Han bedredes, saa han kunde springe, men han havde ondt for at faa med højre Fod. Der fandtes hos ham nogen Atrofi af Lægmusklerne, især paa Ydersiden. (Paus).

Af **Paralysis ascendens acuta** iagttoget i Bygland (Sætersdalen) 2 Tilfælde, der begge endte dødelig i Løbet af 2 Døgn. Patienterne, 2 Søskende, blev begge først lamme i Fødderne, derfra steg Lammelsen i Løbet af 12 Timer opover. (Paus).

Af **Fnat** er opført 8 Angrebne for det hele Amt, deraf 7 i Østre Nedenes og 1 i Evje Distrikt.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehuis behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen.	Fordeling paa Lægedistrikterne:		
		1	2	3
		Østre Nedenes.	Vestre Nedenes.	Evje.
Veneriske Saar.....	11	2	9	-
Syfilis, konstitutionel	33	12	21	-
— hereditær	3	2	1	-
Gonorré og Uretrit	88	22	64	2

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 17,1 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 21,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 13,7 pCt. og 17,3 pCt. og for Bygderne 17,7 pCt. og 22,5 pCt.

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuberku- lose Syg- domme.	Tuberkulose i										
		Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.				
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.			
Østre Nedenes ..	139	48	135	46	-	-	1	1	1	2	-	-
Vestre — ..	144	23	132	23	1	-	-	7	2	-	2	
Aamli	52	13	51	12	1	1	-	-	-	-	-	
Evje	20	11	17	9	1	1	-	2	1	-	-	
Sætersdalens	10	4	7	4	-	-	-	2	1	-	-	
Nedenes Amt	365	99	342	94	3	2	1	12	2	5	2	
Deraf i Byer ..	66	18	64	18	-	-	-	1	1	-	-	
— - Bygder ..	299	81	278	76	3	2	1	11	4	-	2	

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved		
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Østre Nedenes	391	62	82	309
Østerrisør By	50	9	8	42
Tvedstrand Ladested	14	6	3	11
Bygder	327	47	71	256
Vestre Nedenes	483	94	101	382
Arendal By	49	3	11	38
Grimstad By	38	4	9	29
Lillesand Ladested	10	-	3	7
Bygder	386	87	78	308
Aamli	74	13	14	60
Evje	63	12	12	51
Sætersdalens	74	5	19	55
Nedenes Amt	1085	186	228	857
Deraf i Byer	161	22	34	127
— - Bygder	924	164	194	730

Forørigt henvises til ovenstaaende Tabel. Se forørigt om Tuberkulosen i den almindelige Beretning. I Tvedstrand, Vestre Nedenes Distrikt, har Gjennemførelsen af den nye Tuberkuloselovs Krav ikke medført nogen Vanskelighed; kun undtagelsesvis har f. Ex. Paabudet om at benytte Spyttekrus vakt Uvillie hos gamle Individer. Saakænge Pleiehjemsspørgsmålet ikke er løst, vil vel ogsaa

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtractning ved Bækkenendeleie.		Perfora-	Efterbyrds-
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Born.	tion.	operation.
	Lev.	Død.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . .	25	1)	1	25	1	1	2)	2	-	4	5)	4
Bækkensneverhed	1	-		1	-	1	-	1	-	-	-	1
Barselkrampe	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Blødning	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	-	4)	2	-	-	-	-
Forbenede Suturer	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	1	3)	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	35	1	34	2	5	3	3	4	4	4	4	7
	<u>36</u>		<u>36</u>			<u>6</u>						

1) Død 8 Dage efter Fødselen af Barselfeber. 2) Begge Tvillinger. 3) 2den Tvilling, 1ste født levende ved Naturens Hjælp. 4) Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet anført. 5) Deraf 1 Gang ved Tang.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					ved ulyk- kelige Hænd- elser	ved Selv- mord.
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar- sel- seng.			
Østre Nedenes	778	21	458	60	9	1	10	1	
Østerrisor By	113	3	53	7	2	-	3	-	
Tvedstrand Ladested	72	2	13	-	-	-	-	-	
Bygder	593	16	392	53	7	1	7	1	
Vestre Nedenes	863	26	495	63	5	8	8	1	
Arendal By	74	2	51	4	-	1	1	-	
Grimstad By	71	-	39	10	1	-	-	1	
Lillesand Ladested	33	1	10	-	-	1	-	-	
Bygder	685	23	395	49	4	6	7	-	
Aamli	157	5	94	16	-	1	5	2	
Eyje	128	1	66	12	-	-	2	-	
Sætersdalen	118	7	82	8	-	2	2	-	
Nedenes Amt	2044	60	1195	159	14	12	27	4	
Deraf i Byer	363	8	166	21	3	2	4	1	
— - Bygder	1681	52	1029	138	11	10	23	3	

Lovens fuldstændige Gjennemførelse omkring i de tuberkuløse Hjem ikke være helt tilfredsstillende. Der foretages nu Desinfektion efter Tuberkuløse. (S. Erichsen). Fra Vestre Nedenes Distrikt omtaler Distriktslægen, at de Tuberkuløse endnu anmeldes meget mangelfuld. Af 90 Døde var saaledes kun 21 anmeldte til Indførelse i Tuberkuloseprotokollerne. Det hygieniske Tilsyn med de Tuberkuløse er ligesaa mangelfuld som Anmeldelsen. De Syge behandles som Regel ambulatorisk. Tilsyn og Kontrol i Hjemmet foregaar ikke. Udenom den lovbefalede Desinfektion opnaaes dog overalt, at Gulve kittes og males i Sygerummene. En bedre Gjennemførelse af Lovens Forskrifter og skarpere Kontrol vil forhaabentlig dog fremtidig kunne finde Sted efter de i Aaret indhøstede Erfaringer. (Østberg). I Aamli Distrikt synes Tuberkulosen fremdeles at tiltage. Saalenge Hygienen staar saa lavt i de fleste Hjem, synes Kampen mod Tuberkulosen at være noksaa haablos. (Binneballe). Distriktslæge Benneche i Eyje udtales ligeledes, at det endnu ikke er lykkedes at faa ordentlige og paalidelige Fortegnelser over de Tuberkuløse i Distrikttet. Mange Tilfælde behandles i Kristiansand, Arendal og andetsteds; disse anmeldes oftest ikke. Den raadende Smittefrygt og den paagaaende Agitation for Bekjempelsen af Sygdommen har tildels havt en skadelig Virkning. Frygten for Sygdommen, særlig naar den har til Baggrund «Tæring» i Familien, har en svækrende Indflydelse og gjør de Enkelte mere modstandsloose og derfor mere modtagelige for Sygdommen. For ikke at skrämmme Patienterne, bør der vises stor Forsigtighed ved Diagnosen og i det Hele lægges stor Vægt paa det psychiske Indtryk, som denne erfaringmessig gjør paa de Syge.

Om Amtets Sindssyge se den almindelige Beretning. I Aamli Distrikt er der fremdeles Vanskeligheder ved at faa anbragt Sindssyge i Forpleining. Denne bliver ogsaa kostbarere, men maa i det Hele taget kaldes god. (Binneballe).

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 57 saadanne, deraf i Østre Nedenes 25, i Vestre Nedenes 24, i Aamli 5, i Evje 1, i Sætersdalen 2. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 111.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 112. Der bliver saaledes et Overskud af 849 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 58,5.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 12 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaarsagen for 13, deraf døde 7 af Barselfeber, 1 af Barselkrampe og 5 af Bledning.

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	186	22	164
Alderdomssvaghed	161	12	149
Kræft	75	17	58
Organisk Hjertesygdom	71	14	57
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	50	8	42
Lungebetændelse	49	6	43
Hjerneslag	48	15	33
Akut Diarré	44	8	36
Tuberkulose udenfor Lungene	44	6	38
Medfødt Svaghed	42	7	35
Brights Nyresygdom	32	3	29
Kighoste	28	3	25
Kronisk Bronkit	28	4	24

Veirriget. Vinteren var streng, tildels med megen Sne. Sommeren var usædvanlig varm og tør, saa Drikkevandet mange Steder blev sparsomt, eller ren Vandmangel opstod.

Levermaade og hygieniske Forhold. I Tvedestrands, Østre Nedenes Distrikt, findes ingen Luxus paa noget Hold. Byens økonomiske Evne er gaaet tilbage paa Grund af de mindre heldige Vilkaar for Skibsfarten. Arbeiderstanden rekrutteres ikke længere af yngre Kræfter; disse søger til Naboyerne, hvor der er noget mere Virksomhed. Tilbagegangen skyldes dog ikke alene Konjunkturerne, men ogsaa Mangel paa Fremsyn og Foretagsomhed. Alkoholbrugen har inden alle Staender været overdreven, dens skadelige Indflydelse kan spores saa at sige allevegne. (S. Erichsen). Den i Dybvaag og Flosta praktiserende Læge Wischmann omtaler, at blandt hans Klientel paa Borøen har $21\frac{1}{4}$ pct. af samtlige Patienter været opført under Diagnosen: Caries dentium, og de Personer inden dette, der ikke bærer Gebiss, kan snart tælles. Om Aarsagen hertil ligger i Kosten, Drikkevandet, den megen Frugtspisning eller i andet, lader han være usagt.

Distriktslæge Østberg i Vestre Nedenes skriver: Distriktet har ikke saa faa, tildels større Fabriker. Rundt om disse opføres af Arbeiderne tidsmæssige Huse, iafald med Hensyn til Høide og Udstyr, men muligens tildels

kolde, da de i Regelen opføres af Reisværk og vel ikke altid tættes forsvarlig. Ogsaa blandt Gaardbrugerne foregaar i den sidste Tid Ombygning, navnlig af Udhuse, sammenhængende med den paatagelige Fremgang i Gaardsdriften. Det er saaledes ikke længere sjeldent at træffe Optagelse af ny Jord, navnlig Myr. En enkelt Gaardbruger har saaledes opbrudt 40 Maal. Slaamaskiner findes snart paa hver Gaard. I Froland og Øiestad er større Dampmeierier i Drift; forresten er Meierierne henlagte til Byerne, i Høvaag til en gammel Brig. Medens Landbruget viser Fremskridt, er det Modsatte Tilfælde med Skibs-fart og Skibsbygning. Antallet af hjemmehørende Skibe formindskes Aar for Aar; næsten alle Skibsverfter er nedlagte. Rigtignok er der kommet 2 Jern-skibsbyggerier isteden, men al Bygning her foregaar for fremmed Regning. De tilbageblevne Skibe gjorde imidlertid gode Affærer i Aarets Løb, indtil Fragterne mod Slutningen af Aaret atter gik ned. Trælastmængden og Skogdriften er omrent den samme Aar om andet og vil vel vedblive at være det, saa længe der er Skog igjen. En stor Del af Kystbefolkningen farer eller har faret til sjøs og har Sands for at stelle med og om sine Huse. Boligerne er derfor upaaklagelige, og yderst sjeldent er der Grund til at klage over Mangel paa Renlighed. Derimod er det moralske Forhold ikke godt hverken i den ene eller i den anden Retning. Drikfældigheden, navnlig i Byerne, holder sig paa samme Høide som før. Af Laddevin drikkes vistnok ligesaa meget, efterat der er kommet Brændevinssamlag, som før. Navnlig er det Ungdommen, som har lagt sin Elsk paa Vinen, Piger saavel som Gutter. Masturbation drives i ikke ringe Udstrækning og har vistnok ikke lidet Betydning med Hensyn til Fremkomst af Sindssygdom. I Klaeddragt hersker adskillig Luxus blandt Kvinderne -- for en stor Del paa Kredit.

I Aamli begynder den gamle Tro, «at frisk Luft og rent Vand er to af de skadeligste Ting i Verden, især naar Sygdom indträffer», at blive mindre grundsikker. Især synes Sygehuset i denne Retning at have virket godt, idet Patienter, som har ligget der, har været højlig forundret over, hvor behageligt det føles at blive befriede for sin skidne Hamm. Mange Aar vil dog desværre endnu hengaa, inden Renlighed vil blive en almindelig Dyd inden Aamli Læge-distrikt. Der gives endnu Dele af Distriket, hvor der findes enkelte Personer, som vasker sig blot én Gang aarlig. Drikfældigheden er fremdeles noksaa stor. (Binneballe).

I Evje Distrikt var Udbryttet af Jordbruget middels. Høet kom godt ind, men var udrygt. Det stærke Prisfald paa Trælast fremkaldte adskillig økonomisk Elendighed og nogen Arbeidsløshed, der dog blev væsentlig afhjulpet ved den forøgede Feldspat-drift. Denne har i de senere Aar trukket en ikke lidet Skare Arbejdere til Distriket, hvor Huse bygges i større Antal, især i Evje. Jordbruget synes ogsaa at tage Opsving, gode Kreaturer og velstelte Gaarde er nu ikke saa sjeldne. Ogsaa Myrdyrkning synes at være i god Gang. Bykosten begynder imidlertid, ikke altid til Held, mere og mere at afløse den tidligere Landskost. (Benneche).

I Sætersdalen Distrikt har Levemaaden ikke undergaet større Forandring; dog benyttes mere og mere Rug istedetfor egen Avling af Byg, da Folket holder op med at dyrke Korn. Denne Forandring i Kosten giver hos Mange Anledning til Mavekatarr, da de ikke kan stege Brød, medens det ikke længere er fint at spise Fladbrød. Hjemmeindustrien aftager, eftersom Døledragten aflægges, og efterat der hos Handelsmændene, hvis Antal stadig voxer, bliver Anledning til at faa alt muligt. Det almindelige Arbeide er Agerbrug og Skogdrift, men med Trælastprisernes Falderen ophører den kontante Omsætning, saa Dalens økonomiske Evne synes at være lidet, naar Tømmerfloden ophører. Paa den anden Side gaar der opover Dalen adskillige Kasser med Brændevin, saa man deraf skulde tro, at der var Penge nok. Paa enkelte

Steder slaar Ungdommen sig sammen og kjøber kassevis fra Samlaget i Kristiansand. Da sees Gutter og Jenter ligge berusede. Usædeligheden synes dog ikke at være saa stor, som man efter dette kunde vente. (Paus).

Sygehuse. I Østerrisor, Østre Nedenes Distrikt, findes et lidet Sygelhus paa 10 à 12 Senge med et lidet Epidemilazaret paa 3 smaa Værelser. I Tvedestrond er der et lidet Sygehush med 6 Senge for epidemiske og 4 for almindelige Syge. I Vestre Nedenes Distrikt findes Sygehuse i Arendal og Grimstad. Ligesaa er der i Arendal et Epidemilazaret og i Grimstad ved Sygehushuset et Isolationslokale for epidemiske Sygdomme. Sygehushuset i Aamli Distrikt blev taget i Brug i Februar. Det bestyres af en fra Bygden udgaat Sygepleierske, der er uddannet ved Diakonisseanstalten i Kristiania og ved Rigs-hospitalets kirurgiske Afdeling. Der har i Aarets Løb været forpleiet 19 Patienter med tilsammen 320 Forpleiningsdage. (Binneballe).

Fattigsygepleien betegnes fra Østre Nedenes Distrikt som god. I Evje skal den fremdeles være mislig. Efter privat Initiativ er der ansat en i Bergen oplært Sygepleierske, der er meget søgt og gør god Nutte. (Benneche). I Sætersdalen Distrikt er Fattigsygepleien fremdeles tilfredsstillende i Bygland, derimod ikke i Valle. De 14-daglige Reiser til Valle maatte opøre, da Fattigstyret fandt ikke at kunne udrede Distriktslægens Diætgodtgjørelse. (Paus).

Jordmoderhjælpen. I Sætersdalen Distrikt har 2 Jordmødre bistaaet ved tilsammen 16 Fødsler.

Badeindretninger. I Østerrisor findes et større Badehus for kolde og varme Bad, ligesaa er der i Tvedestrond en Badeanstalt for varme Karbad og Dampbad. I Grimstad er der et meget tarveligt Sjøbadehus; men der er nu dannet et Aktieselskab til Anlæg af et Badehus for varme og kolde Sjøbad, Damp- og Gytjebad.

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommis-sioner og af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.
Nedenes Amt	56	1673
Østre Nedenes	1) 21	709
Vestre —	2) 19	719
Aamli	3) 8	53
Evje	4) 4	104
Sætersdalen	5) 4	88

¹⁾ Østerrisor 4, Tvedestrond 1, Dybvaag 2, Gjerstad 2, Holt 5, Søndeled 4, Østre Moland 2, Barbu 1. ²⁾ Grimstad 5, Lillesand 1, Fjære 3, Landvig 1, Eide 1, Øiestad 1, Hisø 2, Froland 2, Høvaag 1, Vestre Moland 1, Birkenes 1. ³⁾ Aamli 2, Vegaarsheien 3, Herefoss 1, Mykland 2. ⁴⁾ Evje 1, Hornnes 1, Iveland 1, Vegusdal 1. ⁵⁾ Bygland 2, Valle 2.

X. Lister og Mandal Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb 3de Decb. 1900.	Amtslæger.	Tandlæger.	Jordmedre.	Hjelpe- vaktnatterer.
Amtet		7 264,25	78 259	30	8	52	30
1. Kristiansand Stadsfysikat	Kristiansand Kjøbstad	16,04	14 701	14	5	10	-
2. Oddernes	Mandal, Ladested Oddernes Randosund Tveid Vennesla Øvrebo Haegeland Søgne Holme Halsaa og Hartmark	1 146,96 0,92 96,27 43,12 111,59 106,17 116,00 203,09 239,83 113,07 116,90	21 937 3 656 4 043 1 079 1 666 1 937 830 861 3 477 1 272 3 116	1) 6 3 - - 1 1 - - - - -	2 2 - - - - - - - - -	14 3 2 1 2 1 1 1 2 1 1	8
3. Undal	Spangereid Søndre Undal Nordre Undal Landal Øslebø Finsland Bjelland Grindum Aaseral	1 960,28 63,36 171,70 195,80 97,73 153,76 114,15 164,84 130,46 868,48	11 399	2	-	8	8
4. Lyngdal	Lyngdal Hægebostad	841,83 380,24 461,59	6 302 4 358 1 944	1	-	3	4
5. Vanse	Farsund, Ladested Vanse Herred Spind	268,34 0,24 139,28 87,54 41,28	9 015	3	-	8	4
6. Flekkefjord	Flekkefjord, Kjøbstad Nes Hittero Liknes Fede Fjotland Bakke Gyland Siredalen	3 030,80 0,20 150,62 89,70 299,55 64,54 489,05 243,96 176,25 1 516,93	14 905	4	1	9	6

1) Distriktslægen bor i Kristiansand.

Sundhedstilstanden var tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme forekom Tyfoidfeber noget hyppigere end sædvanligt; ligesaa var Diarré almindeligere end i de nærmest foregaaende Aar. Kighosteepidemien var i stærkt Aftagende, og af de øvrige epidemiske Sygdomme optraadte kun mindre, lokale Epidemier. Det samlede Antal anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde for Aaret 4 176 med 173 Dødsfall mod henholdsvis 4 787 og 217 i 1900.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 242 eller 15,9 pro mille af den beregnede, tilstedevarende Middelfolkemengde (78 200). Aaret forud var den 19,3 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 118 og 119, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Tyfoidfeber forekom udenfor Kristiansand og nærmeste Omegn væsentlig inden Flekkefjord Distrikt. I Kristiansand By anmeldtes 16 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige. I Januar indtraf 1 Tilfælde, hvor Smitten var importeret fra Udlændet (fra Nantes). I de sidste Dage af Juli indtraf i en Arbeiderbolig flere mistænkelige Sygdomstilfælde, hvoraf enkelte ambulante. Efterat Diagnosen var fastslaaet ved Hjælp af Vidals Reaktion, blev samtlige Angrebne indlagte paa Odderøens ene Lazarret, der var stillet til Disposition af Medicinalstyrelsen, medens Arbeiderboligen grundig desinficeredes. Adskilligt tydede paa en Infektion gjennem Melk, men ved Undersøgelse, foretagen hos Leverandørerne, kunde intet mistænkeligt opdages, og Epidemiens Oprindelse forblev uklar. Om 2 Tilfælde i Oktober antoges det, at de skyldtes Smitte fra et inficeret Bolster under følgende Omstændigheder: Et Pigebarn, der havde lidt af Tyfoidfeber, var efter 5 Ugers Ophold paa Sygehuset blevet udskrevet; da hun led af Enuresis nocturna et diurna, blev hendes Bolster ophængt til Tørring paa et Rækværk i Gaardsrummet, hvor Pigebarnet legede sammen med andre Børn. Et af disse, en Gut, blev senere angrebet af Tyfoidfeber; sandsynligvis har der været Tyfusbaciller i den Urin, hvormed Bolsteret var gjennemvædtet, og Gutten har da faaet Smitten gjennem Bolsteret. (Brodkorb). I Flekkefjord Distrikt optraadte Sygdommen i 3 forskellige Huse i Nes Sogn. Disse Patienter indlagdes alle i Amtssygehuset, hvor 3 af dem døde. Senere optraadte flere Tilfælde i et enkelt Hus i Liknes Sogn.

Skarlagensfeber viser Tilbagegang fra Aaret forud, men havde fremdeles ikke saa lidet Udbredning. Der anmeldtes ialt 117 Tilfælde, de fleste fra Kristiansand og Flekkefjord med Omegn. I Kristiansand anmeldtes intet Tilfælde i Aarets 3 sidste Maaneder, saa Sygdommen der kan betragtes som uddød efter i flere Aar at have hersket epidemisk om end meget mildt. (Brodkorb). I Oddernes Distrikt havde man en lidet udbredt og meget mild Epidemi. (Borge). I Undal Distrikt var der ikke længere Tale om nogen sammenhaengende Epidemi; kom i Søndre Undal hovede mod Slutningen af Aaret Tilfældene sig noget mere op. Forløbet var ogsaa her let, saa tildels ingen som helst Behandling var nødvendig. (Nørregaard). I Flekkefjord Distrikt optraadte Sygdommen først i Bakke Sogn saa mildt, at de fleste Patienter gik oppe ogude. Først da der optraadte et Par Tilfælde af Vetersot, kom Sygdommen under Lægebehandling og blev anmeldt. Senere overførtes den til Flekkefjord. (E. Hansen).

Af **Mæslinger** anmeldtes 14 Tilfælde ialt, deraf 2 i Mandal og 10 i Oddernes Distrikt forvrigt.

Blandt de anmeldte 19 Angrebne af **Difteri** (Croup) var 16 i Januar fra Kristiansand By. De er opførte paa Listerne under Rubriken «Strubehoste» og medførte intet Dødsfall; Stadsfysikus oplyser ogsaa, at Tilfældene neppe har

Epidemiske

	Tilfælde.	Ialt kjendte	Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Dødsfald.											
Tyfoidfeber	36	8	36	1	6	6	-	-	-	-	11	-
Skarlagensfeber	117	2	117	11	7	27	6	5	5	6	6	21
Mæslinger	14	-	14	8	-	-	-	-	-	1	-	-
Difteri (Croup)	19	1	19	18	-	1	-	-	-	-	-	-
Blodgang	3	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	6	3	6	-	1	3	-	-	-	-	-	1
Pyæmi, Septhæmi	14	1	13	-	1	2	2	-	2	-	1	2
Rosen	55	5	55	7	6	9	3	5	3	6	-	7
Røde Hunde	11	-	11	1	-	-	1	-	-	1	-	-
Vandkopper	44	-	44	8	-	1	5	2	7	-	-	7
Kusma	75	-	75	6	5	10	11	29	8	-	-	1
Kighoste	45	8	42	10	7	11	1	1	-	3	-	3
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	1961	41	1946	299	242	207	159	140	121	87	62	128
Influenza	318	12	317	45	97	104	39	11	7	-	1	2
Lungebetændelse	217	53	217	34	27	23	11	26	14	10	6	6
Pleurit	78	1	77	4	2	4	8	9	6	10	8	4
Gigtfeber	80	4	80	11	2	5	3	11	9	7	11	4
Koldfeber	7	-	7	-	1	-	-	-	4	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine) .	1075	32	1075	39	36	36	43	50	60	113	359	190
Pemfigus (hos Nyfødte)	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4176	173	4153	502	440	450	292	289	246	244	465	376

været af difterisk Natur, og antager, at Difteri knapt er forekommet i Byen i Aarets Løb.

Røde Hunde forekom mod Aarets Slutning og **Vandkopper** i alle dets Maaneder i stor Udstrekning i Kristiansand, hvor de dog hverken anmeldtes eller behandledes. (Brodkorb). I Lyngdal Distrikt var Vandkopperne betydelig udbredt i Aarets sidste Halvdel, medens Røde Hunde forekom alene som en lidet, begrænset Epidemi.

Af **Kusma** opføres fra Kristiansand i Aarets første Halvdel to Tilfælde, senere anmeldtes ingen, uagtet der vistnok var et ikke lidet Antal Angrebne. (Brodkorb). I Tveid, Oddernes Distrikt, var Sygdommen meget udbredt.

Kighoste. I Kristiansand gik den Aaret forud stærkt udbredte Epidemi betydelig tilbage; det opførte Antal Angrebne giver selvfølgelig ikke

Sygdomme.

Oktober	Nøvember	December	Fordeling paa Laagedistrikterne:											
			Kristian-		Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekke-	
			sand	Stadsfysik.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.
8	4	-	16	2	3	-	-	-	-	-	-	-	17	6
11	1	11	20	1	62	1	3	-	-	-	-	-	32	-
5	-	-	1	-	12	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	16	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	1	-
-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3	2	2	-
-	2	1	2	-	1	1	-	-	-	-	11	-	-	-
3	2	4	18	2	12	1	1	-	2	1	5	-	17	1
1	5	2	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-
-	3	11	26	-	11	-	1	-	-	-	-	-	6	-
1	1	3	71	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	2	-	10	-	16	1	1	1	1	-	-	-	17	6
111	191	199	1121	10	413	11	57	2	34	8	149	3	187	7
1	2	8	77	7	73	-	2	-	43	-	9	-	114	5
5	27	28	72	12	76	15	21	7	9	6	26	6	13	7
8	8	6	30	-	19	1	9	-	2	-	10	-	8	-
9	6	2	38	3	11	-	8	-	6	-	6	-	11	1
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
54	61	34	662	20	148	7	18	3	37	-	31	-	179	2
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
222	316	311	2189	59	864	39	123	14	134	15	259	11	607	35

paalidelig Maalestok for Sygdommens Hyppighed. (Brodkorb). I Oddernes Distrikt herskede den fremdeles, men den kom kun enkeltvis til Lægebehandling. I Undal Distrikt forekom den især i de øvre Bygder Konnesmo, Laudal og Bjelland. I Lyngdal Distrikt viste sig ogsaa en Del Tilfælde af godartet Natur.

Influenza forekom ogsaa dette Aar epidemisk, kulminerende i Februar—Marts; Sygdommen havde dog ringere Udbredning og mildere Forløb end tidligere. Medens der fra Undal anføres, at Sygdommen der næsten ikke havde vist sig (Nørregaard), var den i Lyngdal hyppig og tildels voldsom, ikke sjeldent kompliceret med Gulsot og Eftersygdomme, som Lungebetændelse (Keyser). I Flekkefjord optraadte den mildere end tidligere, men efterlod hos mange Angrebne en Svækkelsestilstand. (E. Hansen).

Akut Diarré (Kolerine) var adskillig hyppigere end Aaret forud. I Kristiansand var den især almindelig i August—September; Uldtømmelserne

var tildels blodige. (Brodkorb). I Oddernes Distrikt havde Sygdommen paa langt nær den Udbredning som almindelig om Sommeren, nogensteds denne var usædvanlig varm. I Tved Herred forekom den dog meget hyppig og i sterk Grad. Inden Lyngdal Distrikt optraadte Sygdommen ofte, ikke alene i Sommermaanederne og om Høsten, men ogsaa om Vinteren, baade hos Børn og ældre Folk.

Om Fnat anføres det, at den er temmelig sjeldent i Undal, medens den skal være hyppig i Lyngdal, særlig i Hægebostad Herred. Den kommer her ofte i lang Tid ikke under Behandling og breder sig i vide Kredse, dels fordi Patienterne skammer sig og behandler sig selv, dels fordi Sygdommen gjennem længere Tid ikke erkjendes som smitsom. (Keyser).

Veneriske Sygdomme. Antallet af udenfor Sygehuis behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Laagedistrikterne:							
			1 Kristian-		2 Oddernes,		3 Undal,		5 Vanse,	
			Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.
Syfilis, konstitutionel . .	16	2	10	1	2		1	1	1	2
Gonorré og Uretrit . . .	66	-	39	-	14		7	-	-	6

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes en Tabel paa næste Side; den er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Byernes og Herredernes Tuberkuloseprotokoller. Se forørigt den almindelige Beretning. Dødsfald af Lungetuberkuløse udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsursagslister for det hele Amt 20,1 p.Ct. af samtlige ved Sygdom forårsagede, kjendt Dødsfald og 24,5 p.Ct. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 18,7 p.Ct. og 23,7 p.Ct. og for Bygderne 20,7 p.Ct. og 24,9 p.Ct. Forørigt henvises til Tabellen paa næste Side. I Undal Distrikt er Tuberkulosen fremdeles hyppig og betinger ca. 25 p.Ct. af samtlige Dødsfald. Endnu spores der saaledes ingen Virkning af den forsigtige Behandling af Opspyttet, som nu visseleg for det Meste finder Sted. Værst er Forholdet i Valle og Spangereid; i Aaseral er det noget bedre end for. Til Sanatorium reiser af og til en Enkelt. To saadanne, som begge var for sentude, døde imidlertid inden 1 Aar efter Hjemkomsten; den ene afbrød dog selv Kuren efter 1 Maaneds Ophold. De noget overdrivne Forventninger om Sanatoriebehandlingens Nytte, vil neppe helt kunne opfyldes. Den ufravigelige Betingelse herfor, at de Syge reiser lid hurtigst muligt, lader sig under almindelige Landsens Forhold ikke opfylde, enten fordi Patienterne allerede er for langt komne, naar de søger Læge, eller, hvis dette ikke er Tilfældet, fordi de ikke vil gaa til en saadan Bekostning, førend de selv mærker tydelige Virkninger af Sygdommens Herjen. Derimod tor man sætte mere Haab til den større Agtpaa-givenhed og det bedre Stel i Hjemmene, som nu begynder at trænge sig ind i Bevidstheden. (Nørregaard). Distriktslæge Keyser i Lyngdal skriver: Tuberkulosen er jo, som bekjendt, den store Hovedsygdom paa disse Kanter, og den synes stadig at vinde Terrain. Dens Smitsomhed er nu Publikum velbekjendt

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i								
			Aande- draets- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led		Lymfe- kjertler.
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Kristiansand											
Stadsfysikat . . .	72	25	72	25	-	-	-	-	-	-	-
Oddernes	152	30	134	29	1	-	1	-	9	1	5
Undal	81	22	74	22	-	-	1	-	3	-	3
Lyngdal	33	9	29	7	-	-	1	1	1	1	2
Vanse	34	12	33	12	-	-	-	-	1	-	-
Flekkefjord	50	19	48	18	1	1	1	-	-	-	-
 Lister og Mandal											
Amt	422	117	390	113	2	1	4	1	14	2	10
Deraf i Byer . . .	122	36	119	36	-	-	-	-	1	-	1
— - Bygder . . .	300	81	271	77	2	1	4	1	13	2	9

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved		
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Kristiansand Stadsfysikat	239	47	59	180
Oddernes	223	52	39	184
Mandal By	52	5	9	43
Bygder	171	47	30	141
Undal	93	31	14	79
Lyngdal	79	9	15	64
Vanse	109	22	11	98
Farsund By	19	4	-	19
Bygder	99	18	11	79
Flekkefjord	199	27	35	164
Flekkefjord By	26	7	2	24
Bygder	173	20	33	140
 Lister og Mandal Amt	942	188	173	769
 Deraf i Byer	336	63	70	266
— - Bygder	606	125	103	593

Fødte og Døde.

Laagedistrikter.	Fødte		i alt.	Døde				ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selv- mord.
	leven- de.	dod- fødte.		0—1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar- sel- seng.			
Kristiansand Stadsfysikat . . .	402	9	252	41	5	2	3	-	
Oddernes	636	15	317	49	1	1	14	-	
Mandal By	101	1	51	8	-	1	-	-	
Bygder	535	14	266	41	1	-	14	-	
Undal	287	9	174	19	4	1	1	1	1
Lyngdal	181	5	115	11	2	-	2	-	
Vanse	210	6	130	17	4	-	3	-	
Farsund By	46	1	32	7	3	-	-	-	
Bygder	164	5	98	10	1	-	3	-	
Flekkefjord	407	10	251	37	3	1	10	4	
Flekkefjord By	56	1	26	6	1	-	-	2	
Bygder	351	9	228	31	2	1	10	2	
Lister og Mandal Amt . . .	2123	54	1242	174	19	5	33	5	
Deraf i Byer	605	12	361	62	9	3	3	2	
— - Bygder	1518	42	881	112	10	2	30	3	

overalt her; Foranstaltninger mod samme vinder godt Gehør, og Befolkningen i det Hele taget synes gjerne at ville lægge Arbeide til i Kampen mod den, ved at beflitte sig paa en større Renlighed i Hjemmene. Desværre er, hvor det just trænges mest, de økonomiske Vilkaar hyppig ringe og Oplysningen ligesa; her kan man endnu af og til faa høre, især af ældre Folk, at længere i Renlighed kan man ikke komme end nu, at den staar paa et ganske anderledes højt Standpunkt end i deres unge Dage. — «og da horte vi sjeldent eller aldrig noget til denne Taeringen»; Folk fik da farveligere Kost, havde daarligere Klæder, sled mere ondt, «men de levede og blev gamle Folk alligevel». Distriktslege H. Meyer i Vanse Distrikt bemærker: Strax en Anmeldelse indløber, faar den Syge tilsendt et Exemplar af de trykte Forskrifter om Forholdsregler mod Sygdommen. Senere foretages en Inspektion hist og her, hvor det i Forholdenes Medfor maa anses mest nødvendigt. Tilsynet burde dog i mange Tilfælde være mere effektivt. — Kommunelæge O. Selsvag skriver, at Tuberkuloselovens Gjennemførelse ikke har vakt nogen Vanskelighed eller Modvillie blandt Befolkningen. Der vises stor Beredyllighed til at efterkomme givne Forskrifter saavel ved Tuberkuloses Pleje som ved Rengjøring af de Dodes Efterladenskaber og Bopæl. Nogen usund Smittefrygt kan ikke spores. Udbredelsen af de almindelige Forskrifter for Tuberkulose antages at ville være af Betydning baade for den personlige Renlighed og for Renligheden i Hjemmene. I Flekkefjord Distrikt er nu Kjendskabet til Sygdommens Smitsomhed og Helbredelighed almindelig. Sanatoriebehandling søges meget af de nyligt Angrebne og undertiden med gunstige Resultater. (E. Hansen).

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.		Efterbyrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Moder.	Barn.	
	Lev.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	30	26	¹⁾ 4	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Bækkenesverhed	6	6	-	-	-	-	-	-	-	³⁾ 1	1	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning ..	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Uopgivet Indikation	-	-	-	1	²⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	37	33	4	3	1	2	2	1	1	1	1	3
			<u>37</u>		<u>3</u>			<u>2</u>				

¹⁾ Deraf det ene dødt flere Timer før Lægens Ankomst. ²⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ³⁾ Tang anlagdes, først paa Sædet, siden paa sidstkomende Hoved.

Blegsot og **Anæmi** er hyppige blandt den opvoxende Slægt i Lyngdal og synes ikke at være sjeldnere oppe paa Heiegaardene end nede i Dalen. (Keyser).

Sindssyge. De for offentlig Regning udsatte Sindssyges Forpleining i Flekkefjord Distrikt maa efter Omstændighederne ansees forsvarlig. (E. Hansen). Angaaende de Sindssyges Antal m. v. henvises til den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 46 saadanne, deraf i Kristiansand 15, i Oddernes Lægedistrikt 10, i Undal 3, i Lyngdal 3, i Vanse 7, i Flekkefjord 8. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 123.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 5 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaarsagen for 6 Kvinder saaledes: Barselfeber 3, Emboli 2, Dystoki 1. Den sidstnævnte, en Kone i Aaseral, Undal Distrikt, døde uforløst efter 3 Døgns Lidelser. Fosteret laa i Tverleie; Konen var først i over 2 Døgn assisteret af Hjælpekonner, tilsidst af Jordmoderen, men da var det allerede for sent at sende Bud efter Laegen. (Nørregaard).

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 122.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 881 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 58,8.

De **hyppigste Dødsaarsager** var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	188	63	125
Alderdomsvaghed	152	31	121
Kræft	64	25	39
Lungebetændelse	53	17	36
Organisk Hjertesygdom	49	19	30
Hjerneslag	42	25	17
Tuberkulose udenfor Lungerne	48	20	28
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	41	12	29
Akut Diarré	32	23	9

Veirigtet. Vaaren kom tidlig, Sommeren var sædeles varm og tør, Høsten mild. I Undal blev Avlingen af Hørigelig, af Korn og Poteter mindre.

Levemaade og hygieniske Forhold. Kristiansand By har i sin nyeste Del, beboet af omrent 2 000 Personer, gode og sunde Træhuse. Naar Kneipernes gamle Stamgjester undtages, er Ådrueheden i Stigende. Handels- og Arbeidskonjunkturer, der saa mange andre Steder i vojt Land har været ugunstige, var i Kristiansand gode, og Adgangen til vellønnet Arbeide endog gunstigere end sædvanligt, takket være Virksomheden paa det mekaniske Værksted, ved Dokken og Skibsværfterne. (Brodtkorb).

Oddernes Distrikt indtager saavel i hygienisk som ethisk Henseende et Standpunkt, der fortjener ubetinget Anerkjendelse. (Borge).

Distriktslægen i Undal skriver: De Forhaabninger, man i Begyndelsen satte til Meierierne, synes desværre ikke overalt at være blevne opfyldte. I Konnesmo er et af dem helt nedlagt. I Vigmstad, Valle og Laudal kjæmper de en haard Kamp for Tilverelsen, og selv i Osloebø og Finsland, hvor det hidtil er gaaet bedst, er der Tilbagegang i den daglige Leverance. Under de gode Smørpriser, som i de sidste Aar har hersket, finder de Fleste sig bedst tjente med Hjemmetilvirkningen, der nu ofte foregaar med Separator. Næringsmidlerne er i de sydlige Dele meget Fisk, i Heiene mest Fladbrød, ellers «Stomp», der baade kjøbes og bages hjemme. Kjødet bliver dyrere og dyrere. — Renligheden er i det Hele meget god, mindre tilfredsstillende i Heiene, mindst i Aaseral. En Hindring danner de tunge og tildels fastspigrede Mohler og Bohave, navnlig de gamle nationale Himmelsenge med Hylder og Skab imellem, mod hvilke der derfor stadig maa føres Krig, — desværre ikke endnu med synderligt Resultat. — Drunkenskaben synes virkelig at være noget mindre i de senere Aar. Langs Veiene støder man, siden Mandals Samlag blev nedstemt, absolut sjeldnere paa fulde Folk. Til Jul hentes derimod Brændevin hjem i kaggevis fra Kristiania, og overalt brygges et noksaa stærkt, undertiden meget godt Öl. — Usædeligheden er utvivlsomt mindre her end mange andre Steder i Landet. I de sydlige Sogne er der en stærkt fremtrædende Religiositet, og selv i de øvre Bygder, hvor før aandelig Død, Drunkenskab, Raahed og tildels Forbrydelser havde sit Hjem, er nu en Reaktion indtraadt, rigtignok under en mindre heldig Form, idet Bønnemøder o. l. afholder det ene efter det andet paa Gaard efter Gaard til langt paa Nat. (Nørregaard).

Farsund By, Vansø Distrikt, brændte for den væsentligste Del ned Natten mellem 12te og 13de August. Ved Byens Regulering blev alle de gamle, trange Smug sløjfede. Gaderne blev fra 12,5 til 15 Meter brede, nogle faa dog kun 10 Meter. Kloak blev besluttet anlagt i alle de større Gader; derved vil megen Uhumuskhed og Stank fjernes. Møder i Bygnings-, Regulerings- og Sundhedskommisioner har under disse Forhold skaffet meget Arbeide. Farsund vil nu vistnok blive en pen og ren By. (Meyer).

I Flekkefjord Distrikt undergaar de hygieniske Forhold langsomt Forbedringer; lavest staar Liknes, hvor ogsaa Drik, om end i Aftagende, nu er almindeligst. I andre Dele af Distriket mærkes ogsaa Aftagen, om end den lette Adgang til «mod Efterkrav» at faa Brændevin fra Kristiania leder til Drik, særlig ved Høitiderne. (E. Hansen).

Sygehuse. I Kristiansand findes et kommunalt Sygehus med Isolationslokale, Statens Kvarantæanstalt paa Odderøen, Eg Sindssygeasyl og et kommunalt Sindssygeasyl, samt et katholsk Hospital, «St. Josefs». I Mandal er der et kommunalt Sygehus med Isolationslokale. Amtssygehuset i Flekkefjord har gjennemgaet en fuldstændig Reorganisation og er nu i meget god Stand, om end enkelte Ting endnu venter paa Gjennemførelse. (E. Hansen).

Badeindretninger. I Kristiansand er der en Varmtbadeanstalt og flere Sjøbadehuse. Inden Oddernes Distrikt er der i Mandal foruden Sygehusets Bad et offentligt Sjøbad; ved Hunsfoss Fabriker er der indrettet et tidsmæssigt Bad for Arbeiderne. (Borge). I Lyngdal Distrikt findes ved Lyngdals Meieri et Karbad, hvortil Adgang for Enhver; det har hidtil været lidet søgt. (Keyser). I Flekkefjord er der et nyt Badehus for Sjøbad, tidsmæssigt indredet; en Anstalt under samme Tag for varme Bad og Badstubad er planlagt, men Rummene dertil er endnu ikke indrede. (E. Hansen).

Om **Amtets Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommisioner samt Vakeinerede.

Lægedistrikter.	Sundheds-kommisioner. Antal Møder.	Kvarantæne-kommisioner. Antal Møder.	Vakeinerede.
Lister og Mandal Amt.	67	7	1949
Kristiansand Stadsfysikat	8	4	283
Oddernes	1) 16	1	577
Undal	2) 15	-	276
Lyngdal	3) 5	-	166
Vanse	4) 10	-	253
Flekkefjord	5) 13	2	394

¹⁾ Mandal 2, Oddernes 4, Randosund 1, Tveid 1, Øvrebo 1, Hægeland 1, Sogne 1, Vennesla 1, Halsaa og Hartmark 1, Holme 3. ²⁾ Spangereid 2, Sondre Undal 1, Nordre Undal 2, Øslebo 2, Laudal 2, Bjelland og Grindum 2, Finsland 2, Aaseral 2. ³⁾ Lyngdal 2, Hægehostad 3. ⁴⁾ Farsund 5, Vanse 2, Herred 2, Spind 1. ⁵⁾ Flekkefjord 3, Nes 1, Hitterø 2, Fjotland 1, Fede 1, Bakke 1, Liknes 2, Gyland 2.

XI. Stavanger Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmætre.	Hjælpe- vakmatorer.
Amtet		9 147,16	125 658	38	7	74	40
1. Sogndal		790,77	5 917	2	-	4	3
	Sogndal, Ladested..	0,19	400	1	-	1	-
	Sogndal	291,63	2 513	-	-	1	1
	Lund	292,59	1 887	1	-	1	1
	Heskestad	206,36	1 117	-	-	1	1
2. Egersund		1 298,02	13 627	3	1	5	3
	Egersund, Ladested	0,32	3 217	3	1	1	-
	Egersund	207,57	2 638	-	-	1	-
	Ogne	107,57	1 099	-	-	1	1
	Helleland	143,26	1 308	-	-	{ 1	1
	Bjerkreim	693,29	1 757	-	-	1	-
	Nærø	60,31	1 812	-	-	1	1
	Varhaug	85,70	1 796	-	-	1	-

Laagedistrikter.	Tilsvarende Herreder,	Flade	Tilstedev.	Antal Lager	Tandlæger.	Jordmodre.	Hjelpe-
	Dele deraf og Bykommuner.	indhold i km ² .	Indb. 3die Decb. 1900.				væktnatører.
3. Sandnes		1 955,84	17 092	5	-	6	5
	S a n d n e s , L a d e s t e d .	0,81	2 607	3	-	1	-
	Høiland	170,63	4 221	-	-	1	1
	Klep	128,49	2 599	-	-	1	1
	Time	184,71	2 854	1	-	1	1
	Gjesdal	218,04	1 784	1	-	1	1
	Høle	109,58	1 094	-	-	1	1
	Fossan	1 143,58	1 933	-	-	1	1
4. Stavanger Stads- fysikat	S t a v a n g e r , K j ø b s t a d .	6,26	29 877	15	5	24	-
5. Stavanger		228,16	9 994	1)	-	5	5
	Hetland	114,97	5 613	-	-	2	3
	Haaland	85,24	3 253	-	-	2	1
	Mostero	27,95	1 128	-	-	1	1
6. Finnø		1 521,19	10 524	3	-	8	8
	Renneso	40,82	1 071	-	-	2)	1
	F i n n ø	42,43	1 389	1	-	1	1
	Strand	195,58	2 204	1	-	1	1
	Aardal	505,26	812	-	-	1	1
	Hjelmeland	535,06	2 011	-	-	1	1
	Fister	42,56	882	-	-	1	1
	Nerstrand	122,04	1 400	1	-	1	1
	Sjernero	37,44	755	-	-	1	1
7. Sand		2 495,48	9 449	2	-	7	6
	Jelse	257,27	2 123	-	-	2	2
	S a n d	213,78	1 402	1	-	1	1
	Suldal	1 219,46	2 066	-	-	2	1
	Sande	514,20	1 554	1	-	1	1
	Vikedal	290,77	2 304	-	-	1	1
8. Karmoen		447,22	13 821	3	-	8	5
	Skudeneshavn, L a d e s t e d .	0,48	1 145	1	-	1	-
	K o p e r v i k , —	0,36	981	2	-	1	-
	Skudenes	68,29	2 659	-	-	2	1
	Aakre	32,35	2 276	-	-	1	1
	Avaldsnes	150,76	4 262	-	-	2	1
	Bokn	46,92	761	-	-	1	1
	Tysvær	148,06	1 737	-	-	1	1
9. Haugesund ³⁾		404,21	15 357	4	1	7	5
	H a u g e s u n d , K j ø b s t a d .	0,91	7 693	4	1	3	-
	Skaare	73,15	2 618	-	-	1	1
	Torvestad	31,08	2 041	-	-	1	2
	Skjold	168,73	1 910	-	-	1	1
	Vass	130,34	1 095	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Stavanger By. ²⁾ Jordmoderen i Renneso fungerer ogsaa som Jordmoder og Hjelpevakinatrice i en Del af Mostero Herred. ³⁾ Til Haugesund Laagedistrikter hører S v e e n og V i k e b y g d Herreder af Søndre Bergenhus Amt, af sammen 214,23 km². Størrelse med 2 922 tilstedevarende Indbyggere; Distriktet i det Hele udgør saaledes 618,44 km², med 18 279 Indbyggere.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Årsdelen											
	Tilfælde.	Dødsfald.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Tyfoidfeber.....	165	20	165	1	1	2	13	13	18	72	15	10	8	6	6
Cerebrospinalmeningit	15	6	14	-	-	8	5	1	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	52	-	52	13	2	3	3	4	-	1	3	6	9	3	5
Mæslinger	8	1	8	4	-	-	-	-	1	2	-	-	1	-	-
Difteri (Croup).....	144	16	144	11	14	17	21	13	6	7	1	3	3	22	26
Blodgang	5	2	4	-	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselfeber.....	14	7	11	1	2	1	3	1	1	1	-	-	-	1	-
Pyæmi, Septhaemi	26	7	24	4	4	2	2	1	4	3	1	1	1	-	1
Rosen	112	5	111	6	12	16	11	8	14	7	5	10	10	9	3
Røde Hunde	3	-	3	-	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Vandkopper	140	-	140	20	21	30	19	3	7	7	10	10	4	3	6
Kusma	5	-	5	-	-	1	2	1	-	-	-	-	1	-	-
Kighoste.....	99	6	98	36	18	20	8	8	2	-	2	3	1	-	-
Akute KatarreriAandedraetsorg.	4027	76	4005	495	654	560	374	336	223	122	97	145	246	423	330
Influenza.....	734	9	734	76	97	223	142	49	19	10	-	6	14	31	67
Lungebetændelse	527	57	527	44	46	57	86	73	30	27	12	24	18	49	61
Pleurit	249	5	249	26	23	20	28	20	16	20	21	23	19	21	12
Gigtfeber	187	4	187	28	15	13	19	23	21	10	6	6	11	19	16
Koldfeber	6	-	6	2	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	1
Akut Diarré (Kolerine).....	2290	72	2290	143	174	165	132	120	159	214	480	285	185	129	104
Skjørbug	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	20	5	20	2	2	-	1	2	-	1	-	4	2	5	1
Tilsammen	8830	298	8799	912	1086	1139	874	678	522	505	653	537	533	721	639

Epidemiske Sygdomme.

Forts.).	Fordeling paa Laegedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9			
	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Stavanger Stads- fysikat.	Stavanger Laeg- distrikts.	Finne.	Sand.	Karmoen.	Haugesund.	Tilf.	Dødsf.									
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidfeber	1	-	1	-	94	10	30	4	7	-	7	2	6	1	14	3	5	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1	7	4	-	-
Skarlagensfeber	8	-	-	-	-	-	6	-	2	-	1	-	7	-	6	-	22	-	-	-
Mæslinger	-	-	2	-	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	-	-	3	1	5	1	40	4	3	1	-	-	7	2	29	3	57	4	-	-
Blodgang	-	-	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Barselfeber	2	-	1	1	6	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-
Pyæmi, Septæmi	1	1	1	1	4	1	8	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	9	2	-
Rosen	6	-	6	1	19	-	34	-	1	1	2	-	8	-	10	2	26	1	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	6	-	5	-	116	-	2	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-
Kusma	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Kighoste	4	-	7	2	7	-	72	1	1	1	2	1	3	-	-	-	3	1	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorg.	116	1	277	12	198	7	2476	24	28	7	26	5	79	2	532	10	295	8	-	-
Influenza	101	2	38	-	45	-	240	1	1	-	4	1	8	1	3	-	294	4	-	-
Lungebetændelse	12	2	15	1	47	4	221	8	6	6	25	8	18	2	95	23	88	3	-	-
Pleurit	7	-	33	2	20	-	70	-	3	1	5	-	13	-	23	1	75	1	-	-
Gigtfeber	6	-	9	1	24	-	87	1	2	1	2	1	11	-	27	-	19	-	2	-
Koldfeber	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	82	-	195	-	164	3	1272	32	6	3	9	1	68	2	198	7	296	24	-	-
Skjorbug	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2	7	2	-
Penfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	349	7	597	23	644	32	4689	76	62	21	85	19	231	12	955	52	1218	56	-	-

Stavanger Amt. 1901.

129

Sundhedstilstanden kan i det Hele taget betegnes som nogenlunde tilfredsstillende. Af Tyfoidfeber og akut Diarré indtraf et større Antal Tilfælde end sædvanlig. For de fleste andre epidemiske Sygdommes Vedkommende er der derimod anmeldt færre Tilfælde end Aaret forud. Ialt er der af epidemiske Sygdomstilfælde anmeldt 8 829, hvoraf 298 endte dødelig (3,4 pCt.) mod henholdsvis 10 639 og 420 (3,9 pCt.) Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 1 880 eller 14,9 pro mille af den beregnede, tilstedevarerende Middelbefolning (126 300). Aaret forud var Dødeligheden 18,3 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 128 og 129, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidfeber** forekom ialt 165 Tilfælde, hvoraf 20 endte dødelig. Et saa stort Antal Tyfoidfeber tilfælde har ikke været opgivet fra Amtet siden i 1891, da der anmeldtes 209 som Angrebne af Sygdommen. I Sognadal indsygnede paa Gyland senhostes en ældre Kone. Smittekilden kunde ikke med Sikkerhed paavises; det er kun oplyst, at hun Sommeren forud havde sendt Uld til en Fabrik, hvor den var blevet forarbejdet til Tøi, og at hun, kort før hun blev syg, havde klippet dette Tøi til Klaeder. (Holtermann). I Varhaug (Egersund Distrikt) forekom et enkelt Tilfælde hos en Mand, der var smittet i Time under Epidemien der. I Sandnes begyndte den i Slutningen af Juni paa Taksdalsgaardene i Time og udbredte sig hurtig til Aarestad, Helland og Tuneim. Da man kom paa det Rene med, at den skummede, ikke pasteuriserede Melk fra Meieriet maatte være Smittebæreren, blev dette lukket. Der forekom nemlig, oplyser Distriktslægen, intet Sygdomstilfælde udenfor Meieriets Kundekreds, medens kun Fjerdeparten af Kunderne gik fri, heri iberegnet alle dem, som af Princip kogte den separerede Melk. I en Graend paa 5 Gaarde forekom Sygdommen saaledes paa de 4, medens den 5te, hvor man af Frygt for Tuberkulose aldrig nyder den separerede Melk ukogt, gik fri. Det anføres dog ogsaa, at ingen af Meieriets Personale blev syg, wagtet man der ikke havde iagttaget nogen Forsigtighedsregel. Meieriet har imidlertid siden anskaffet sig et Pasteuriseringsapparat. I det store Hele taget var Epidemien ikke meget ondartet; af 85 Syge i 34 Huse døde 9 (10,6 pCt.). Skolelokalet indrededes og benyttedes en Tid som Lazaret for de Tilfælde, hvor saadan Behandling var mest paakrevet. Paa Kaasen i Lysefjord indtraf 4 Tilfælde; en Pige kom i August syg hjem fra Stavanger og døde; derefter angrebes Faderen og 2 Sødkende. (H. Lund). I Stavanger By anmeldtes 30 Tilfælde; 28 sees at være behandlet paa Sygehushuset. I et enkelt Hus indtraf der flere Tilfælde, uden at det lykkedes med Sikkerhed at opspore Smittekilden; efterat de Angrebne var indlagt paa Sygehushus, og de øvrige Beboere interneret, indtil der var foretaget grundig Desinfektion, viste der sig ikke flere nye Tilfælde. (Zimmer). I Stavanger Lægedistrikts forekom 3 spredte Tilfælde hos hjemkomne Vaarsildfiskere; i de øvrige, ligeledes spredte Tilfælde kunde ikke Smittekilden paavises; der turde være Mulighed for, at den fra Stavanger og Bergen kommende Latringjødning er Aarsag til saadanne sporadiske Tilfældes Opræden. Paa Amtets Sygehushus behandles der i Arets Løb 10 Tyfoidfeberpatienter fra forskellige Distrikter. (Hagemann). I Hjelmeland (Finnø Distrikt) fik en Fisker Sygdommen; han havde under Brislingfisket været i Lag med Folk fra Haugesund; hele hans Familie smittedes. (Wille). I Sand Distrikt døde en Kone, der kom syg hjem fra Stavanger; hun havde dersteds plejet en Datter, som senere indlagdes i Sygehushus for Tyfoidfeber. 3 andre Tilfælde indtraf i Vikedal, nemlig 2 hos en Landhandler og 1 hos dennes Nabo. Fra Karmoen er anmeldt 14 Tilfælde. Deraf tilhørte 7

i April en Familie, der var smittet af en fra Sildefiske hjemkommen Mand, hvor Sygdommens Art var blevet miskjendt. Da det paa Grund af Frygt for Smitte ikke var muligt at opdrive Hjælp til at pleie denne Familie, blev den sendt til Amtets Sygehus. I Juni forekom der i Skudeneshavn en Husepidemi med 4 Angrebne. I en Familie blev samtidig Moder, Datter og Søn syge og lidt senere nok en Datter; Gutten, der kom syg hjem fra Vea, havde om Aftenen Temperatur paa 39° , samt Diarré og Sopor, men var næste Dag feberfri; Diagnosen kan for hans Vedkommende derfor ikke fastholdes. Begge Døtre døde. Det fjerde Tilfælde var hos en Arbeider. Smitten, antog man, skyldtes fremmede Fiskere. I Oktober kom en Veiarbeider syg hjem fra Strandebarm, hvor der paa den Tid forekom nogle Tilfælde af Tyfoidfeber. (Distriktslæge Dietrichson, Kommunelæge Jensen). I Haugesund Distrikt indtraf 5 Tilfælde, hvoraf 4 i Byen. Alle paa én nær havde paadraget sig Sygdommen i St. Petersburg ved at drikke Newavand; den fjerde, Husværtin, smittedes i Byen ved, at en af Rekonyalescenterne, der havde faaet Tilhold om at slaa Udtemmelserne i Sjøen, istedet benyttede Gaardens Privet. (Casperson).

Af **Cerebrospinalmeningit** anmeldtes ialt 15 Tilfælde, hvoraf 6 endte dodelig. Diagnosen var i flere Tilfælde noget tvivlsom, især hvor der havde været Influenza lige iforveien. I Sogndal døde i April en voxen Kvinde af Sygdommen. Fra Karmoen Distrikt opføres 7 Angrebne, 4 fra Skudeneshavn og 3 voxne Sønner paa Sandre, ca. 5 km. fra Lædestedet. I Haugesund Distrikt forekom 5 Tilfælde i Byen inden Distriktslægens Husstand; Sygdommen begyndte her som en almindelig Influenza, der da forekom epidemisk paa Stedet; Distriktslægens Hustru og 3 Børn døde; det sidste af Børnene obduceredes, og der påvistes Pus i Meningerne, saavel Hjernens som Rygmarvens. Omrent samtidig indtraf i Bygderne 1 Tilfælde paa Faoen i Torvestad, 1 Tilfælde i Skjold og 1 i Nabobygden Vikebygd af Søndre Bergenshus Amt. Den Angrebne i Torvestad var et lidet Barn, der blev sygt, 3 à 4 Dage efter at en Slægtning, som opholdt sig i det samme Hus, var blevet angrebet af en almindelig Influenza. (Casperson).

Af **Skarlagensfeber**, der fremdeles var i Aftagende inden Amtet, kjendes 52 Tilfælde, uden Dødsfall. I Sogndal forekom Sygdommen paa Solbjør i Land, indført fra Flekkefjord. I Sand holdt den til hos en Strandsidder-familie i Jelse, hvor en voxen Søn, der var kommen hjem fra Fiske, havde medbragt Smitten. I Karmoen indsygnede i Begyndelsen af Aaret 2 Børn paa Langaaer i Ferkingstad efter et Julebesøg paa Hillesland i Falmes Annex til Skudenes, hvor et af Børnene havde haft Sygdommen i let Grad. Om Høsten dukkede der op en Del Tilfælde paa Skeiseid i Førdesfjorden; Familien havde været i Begravelse paa en Gaard i Skjold, hvor der Aaret forud havde været Skarlagensfeber, og Smitten var antagelig fulgt med nogle Smaaleger, som et af Børnene fik med sig hjem. (O. Dietrichson).

Difteri var ogsaa sjeldnere end paa mange Aar; der kjendes ialt 144 Tilfælde, hvoraf 16 havde dødeligt Udfald. I Egersund Distrikt forekom Sygdommen paa Hestad i Helleland. I Stavanger By anmeldtes 40 Tilfælde, fordelt paa alle Aarets Maaneder; 33 af de Angrebne behandles paa Epidemilazaretet. I Sand indtraf 5 Tilfælde i Vikedalsosen og 1 hos en Landhandler i Erfjord. Paa Karmoen ophørte udover Vaaren den gjennem længere Tid periodevis optrædende Difteri i Ferkingstad. I Juni forekom et Par Tilfælde paa Hesje i Tysvær, og i November dukkede Sygdommen op paa Tuestad i Avaldsnes, muligens foranlediget ved Smitte fra Hangesund. I Skudeneshavn indtraf 6 Tilfælde i et Par Huse. Der blev i Regelen paabudt Isolation, saalænge der ved bakteriologisk Undersøgelse fandtes Difteribaciller i Slim fra

Svælg og bagre Næseparti. Varigheden af Isolationen var i 61 Tilfælde, for hvilke der haves paalidelige Oplysninger, gjennemsnitlig 24 Dage. Denne Forholdsregel, anføres det, vil antagelig i høj Grad medvirke til i Forbindelse med Hovedrengejøring og Desinfektion at hindre Sygdommens Udbredelse. Men en saadan langvarig Isolation er ikke let at gennemføre, hvor ikke Boligerne er nogenlunde rummelige og de økonomiske Forhold nogenlunde gode. Her, hvor Pluraliteten af Befolkningen er Smaafolk, der ikke taaler synderligt af Extraudgifter, vilde et lidet Epidemilazaret være til megen Nutte. Som Forholdene nu er, staar der langt mere Skræk af Difteri paa Grund af de Ubehageligheder, som Isolation og Desinfektion samt Frygten for Smitte medfører, end af Sygdommen i og for sig. (Distriktslæge Dietrichson og Kommunelæge Jensen). I Haugesund Distrikt forekom 50 Tilfælde i Byen fordelt paa alle Aarets Maaneder; fra Bygderne i Distriket anmeldtes 7 Tilfælde.

Af **Vandkopper** kjendes 140 Tilfælde, deraf 116 i Stavanger By, hvor Epidemien var en Fortsættelse fra forrige Aar.

Kusma havde ikke ringe Udbredning i den søndre Del af Karmøen; Smitten var indført fra Bergen.

Kighoste var meget sjeldnere end sædvanlig og synes ikke nogetsteds at have optrådt epidemisk.

Akut Bronkit forekom epidemisk i Aarets første Maaneder i Skudeneshavn og Omegn (Karmøen); Størsteparten af de Syge var Fiskere, der i Almindelighed slider meget ondt paa Sjøen og i sine altfor trange Logier. Senere indtraf der hos Børn nogle spredte Tilfælde af Laryngit, hvoraf 3 forløb dodelig, uden at der hos nogen af dem var Grund til at antage, at der forelaa Difteri. (E. Jensen).

Lungebetændelse havde den gjennemsnitlige Udbredning; men Sygdommens Dødelighed var adskillig mindre end den vanlige inden Amtet. Sygdommen angives fra Sogndal at forekomme forholdsvis sjeldent i Kystdistrikterne, hyppig derimod i de indre Bygder. Paa Karmøen forekommer den ogsaa meget almindelig, men volder forholdsvis lidet Dødelighed i den yngre og midlere Alder. Der er, anfører Distriktslæge Dietrichson, ingen Sygdom, hvor Forskjellen i Tilfældenes Forløb paa Østlandet og Vestlandet er saa paafaldende som ved Lungebetændelse, og Grunden til dette mere benigne Forløb paa disse Kanter skyldes ikke usandsynlig Befolkningens Ædruelighed.

Af **akut Diarré** anmeldtes et større Antal Tilfælde end, saavidt vides, i noget tidligere Aar, for hvilket der foreligger statistiske Oplysninger. I Suldal (Sand Distrikt) forekom Sygdommen epidemisk, fornemmelig paa 4 Gaarde i Kvildalsbygden i Juli og August. Flere blev syge under Opholdet i Heien og smittede ved Hjemkomsten alle Folk paa Gaarden. Tilfældene var noksaa alvorlige med blodige Udtømmelser og lang Rekonvalescents. Sygdommen skyldtes Drikkevandet, der paa Grund af den langvarige Tørke var daarligt; det blev paabudt at koge Vandet, nedgrave Udtømmelserne og iagttagte personlig Renlighed. (Østvold). Paa Karmøen var Sygdommen om Vaaren meget udbredt blandt Fiskerne, men optrådte ellers kun spredt.

Af **Pemfigus** hos Nyfødte kjendes 20 Tilfælde, hvoraf 5 dodelige. I Karmøen indtraf der udover Høsten 5 Tilfælde i Kopervik og 1 i Bygderne. I den sydlige Del af Øen iagttoget der i Aarets første Halvdel 3 Tilfælde, hvormed antagelig det foregaaende Aars Epidemi kan betragtes som afsluttet. Til dette Resultat synes den Jordmoderen meddelte detaillerede Veiledning til aseptisk Behandling af den Fødende og Børnene at have bidraget mere end den gjentagne Suspension af Jordmoderen. (E. Jensen).

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kulose Syg- domme.	Tuberkulose i									
		Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjertler.	
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Sogndal	26	14	23	13	-	-	1	1	1	-	-
Egersund	73	32	67	30	2	-	-	-	2	1	2
Sandnes	94	35	89	35	-	-	-	-	2	-	-
Stavanger Stads- fysikat	245	100	233	100	-	-	8	-	1	-	3
Stavanger Læge- distrikt	32	9	32	9	-	-	-	-	-	-	-
Fimø	31	14	28	12	-	-	-	-	2	1	1
Sand	52	25	50	23	1	1	1	1	-	-	-
Karmoen	74	35	72	35	1	-	-	-	1	-	-
Haugesund	79	29	72	27	2	1	1	1	3	-	1
Stavanger Amt . .	706	293	666	284	6	2	11	3	12	2	4
Deraf i Byer . . .	364	149	312	147	2	1	9	1	4	1	6
— Bygder . . .	342	144	324	137	4	1	2	2	8	2	3
											1

Af **Tetanus** inddraf i Karmoen 2 dødelig endende Tilfælde. Det ene af disse var hos en Gut, der ved Sygdommens Udbrud i 4 Dage havde gaaet med en Haglladning i den store Brystmuskel; i samme Hus var der for nogle faa Aar siden død en Heden Pige af samme Sygdom, og atter nogle faa Aar tidligere var Moderen død af Barselkrampe. (Dietrichson).

Pustula maligna i mild Grad optrædte i Sogndal hos en Mand, der havde flaaet et af Miltbrand dødt Dyr.

Af **Fnat** anmeldtes ialt 54 Tilfælde, deriblandt 20 fra Stavanger By.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfaa.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
			2	3	4	5	6	7	8	9		
			Egersund	Sandnes	Stavanger Stads- fysikat.	Stavanger Læge- distrikt.	Fimø.	Sand.	Karmoen.	Hauge- sund.		
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Veneriske Saar . . .	19	-	2	-	15	-	-	-	-	-	2	-
Erhvervet Syfilis . . .	87	3	1	3	46	2	-	-	2	-	3	32
Hereditter — . . .	3	1	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-
Gonorré, Uretrit . . .	314	-	19	10	243	-	1	1	2	-	5	33

I Sand forekommer Syphilis meget sjeldent hos den hjemmeverværende Befolkning, nægtet der ofte gjores Reiser til Byen. (Østvold).

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal.....	39	13	7	32
Sogndal Ladested	5	1	-	5
Bygder	34	12	7	27
Egersund	171	34	23	148
Egersund Ladested	57	22	3	54
Bygder	114	12	20	94
Sandnes	220	40	32	188
Sandnes Ladested	34	4	3	31
Bygder	186	36	29	157
Stavanger Stadsfysikat	418	92	76	342
— Lægedistrikt	80	13	21	59
Finnø	109	21	19	90
Sand	92	24	12	80
Karmoen	237	36	52	185
Skudeneshavn Ladested	29	5	11	18
Kopervik	19	2	7	12
Bygder	189	29	34	155
Haugesund	192	35	56	136
Haugesund By	118	19	45	73
Bygder	74	16	11	63
Stavanger Amt	1558	308	298	1260
Deraf i Byer	680	145	145	535
— Bygder	878	163	153	725

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne bidsættes en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt i Generalberetningen. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henvold til Lægernes Dodsaaersagslister for det hele Amt 19,8 p.Ct. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald, og 24,5 p.Ct. af Dødsfald, der ikke var forårsaget af epidemiske Sygdomme. For Byerne var disse Forhold 21,4 p.Ct. og 27,2 p.Ct., og for Bygderne 18,6 p.Ct. og 22,5 p.Ct. Om Tuberkuloseloven anføres fra Sandnes, at den har bidraget til, at man har faaet Rede paa mange hidtil ukjendte Tilfælde, og at den vistnok gjennem Lægernes hygieniske Regler vil faa megen Betydning med Hensyn til Fremme af Renlighed. (H. Lund). I Stavanger By indlagdes 17 Personer paa Sygehus paa Grund af Fare for Smitte. Tvangs-indlæggelser blev ikke foretagne. Efter Dødsfald og Flytninger udførtes 112 Gange Desinfektion under Tilsyn af en egen Desinfektor, der har en Kvinde til Assistent. (Zimmer).

Sammendrag af Indberetninger fra Jordmødrene i Sand Lægedistrikt.

Jordmoder distrikter.	Antal anmeldende Jordmødre.		Deraf opgives:						Af Børnene var: ufuldhaerne. dødfolte.	Komplika- tioner:	Antal Fodsler, hvor Læge tilkaldt.	Operationer.			Dødsfall paa Barsel- seng.
	Bistand ved Antal Fodsler.	Isseleie.	Stædeleie.	Tverleie.	Fodleie.	Blæreag.	Tvillingfødsel.	Udtrækning.				Vending.	Tangforløsing.	Udtagelse af fast- siddende Møder- kage.	
Sand	1	27	28	-	-	-	1	-	1)	1	-	-	-	-	-
Sande	2	24	22	1	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-
S. Suldal	1	31	27	1	-	3	-	-	2	2)	1	-	1	-	1
N. Suldal	1	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vikedal	1	31	31	-	1	-	-	1	-	3)	1	1	1	-	1
Erfjord	1	13	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jelse	1	37	34	2	-	-	4)	1	-	-	2	2	-	-	1
Tilsammen	8	170	162	4	2	3	1	2	2	5	3	4	2	2	1

A n m.: Jordmoderen i Nordre Suldal tiltraadte Posten i Juni. Her ikke af hende medtaget 7 Fodsler, der var fuldendte ved hendes Ankomst. I Sande vikarerede en Jordmoder under den fast Ansattes Sygdom i første Halvaar.

¹⁾ 2den Tvilling. ²⁾ Efter Udtrækning ved Fodleie. ³⁾ Efter Vending og Udtrækning. ⁴⁾ Blæreagget fodtes i 7de Maaned, bestod af 2 Døle af Længde 12 cm. og Bredde 8 cm.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleje.			Partus prematurus artificialis.		Perfora- tion.	Efter- byrds- operation.	
	Modre.		Born.		Modre.		Born.		Modre.		Born.		Modre.			
	Lev.	Dod.	Lev.	Dodf.	Lev.	Uopg.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . . .	109	1)	1	101	9	-	-	-	8	7	1	-	-	-	-	-
Bækvensneverhed	10	-	-	9	1	-	-	-	-	-	-	2	2	-	7	-
Barselkrampe	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Truende Livmoderbrist- ning	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	11	1	7	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Opslaade Arme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Timeglasformet Sam- mentrækning af Liv- moderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgivet Indikation . .	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	121	2	112	11	14	1	9	6	9	7	2	2	2	7	14	
	123		123		15		15		9	9						

1) Dodsårsag: Akut Anæmi.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven-de.	dod-fødte.	Ialt.	0-1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Barsel-seng.	ved ulykke-lige Hændelser.	ved Selv-mord.	ved Drab.
Sogndal	164	2	64	8	-	-	1	1	-
Sogndal Ladested	5	-	5	-	-	-	-	-	-
Bygder	159	2	59	8	-	-	1	1	-
Egersund	412	10	221	28	4	3	2	2	-
Egersund Ladested ...	103	3	55	8	1	-	-	-	-
Bygder	309	7	166	20	3	3	2	2	-
Sandnes	570	14	238	32	5	3	4	2	2
Sandnes Ladested	114	4	34	7	1	-	-	-	-
Bygder	456	10	204	25	4	3	4	2	2
Stavanger Stadsfysikat	1088	38	438	97	3	1	8	2	-
— Lægedistrikt	301	6	128	19	1	2	3	-	-
Finno	251	9	127	9	1	-	-	1	-
Sand	244	4	141	13	1	1	4	-	-
Karmoen	443	6	260	31	3	-	8	-	-
Skudeneshavn Ladested	42	1	32	5	1	-	1	-	-
Kopervik —	39	1	20	4	1	-	-	-	-
Bygder	362	4	208	25	1	-	7	-	-
Haugesund	620	14	309	59	4	3	4	-	1
Haugesund By	293	8	135	30	1	1	2	-	1
Bygder	327	6	174	29	3	2	2	-	-
Stavanger Amt	4016	100	1880	294	21	13	34	8	3
Deraf i Byer	1684	55	719	151	8	2	11	2	1
— Bygder	2332	45	1161	143	13	11	23	6	2

Om Jordmoderhjælpen i Sand henvises til Tabellen paa Side 135, udarbeidet af Distriktslege Ostvold.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 170 saadanne, nemlig i Egersund 20, Sandnes 18, Stavanger By 80, Stavanger Lægedistrikt 1, Finno 7, Sand 4, Karmoen 11 og Haugesund 29. Indikation og Udfald vil sees af Tabellen paa foregaende Side.

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af ovenstaende Tabel. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 136 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 46,8.

Paa **Barselseng** døde ifølge Presternes Opgaver 13 Kvinder, ifølge Lægernes 10, hvoraf 7 opgives døde af Barselfeber, 1 af Barselkrampe, 1 af Emboli og 1 af Blødning.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	308	145	163
Alderdomsvaghed	205	44	161
Tuberkuløse Betændelser udenfor Laungerne	118	55	63
Kraeft (Cancer og Sarkom)	89	35	54
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	76	40	36
Akut Diarré (Kolerine)	72	52	20
Organisk Hjertesygdom	66	30	36
Lungebetændelse	57	16	41
Hjerneslag	53	19	34
Medfødt Svaghed	46	36	10

Veirriget. Aaret udmærkede sig ved en usædvanlig mild Temperatur. Vaaren kom tidlig og var ligesom Sommeren varm og tør, hvorfor Hømængden blev under middels. I Skudeneshavn, der har den høieste gjennemsnitlige Aarsvarme ($7,4^{\circ}$ C.) af alle meteorologiske Observationsstationer i Landet, var den høieste af læste Temperatur 29° C. Om Høsten var Veiret gunstigt for Indbjergning af Korn og Poteter.

Tabellen paa næste Side giver Oplysning om de **meteorologiske Forhold** efter Tagtagelser af Distriktslæge Holtermann i Sogndal.

Levemaade og hygieniske Forhold. Bedring i hygienisk Henseende hindres i Sogndal væsentlig ved Befolkingens Fattigdom og Uvidenhed, Brændets Dyrhed samt Vedhængen ved gamle Vamr. Ungdommen er for en stor Del træg og dorsk, men vil ikke desto mindre gaa pent kledd og kan ikke længer noje sig med hjemmevirkede Klæder. Husfliden indskrenker sig til Forarbejdelse af simple Redskaber til Brug i Huset, ved Gaardsdriften eller paa Fisket. I Lund er dog Befolkingen i det Hele mere arbeidsom, og der er ikke liden Husflid, som væsentlig omfatter Bedker- og andet Træarbeide; der er da ogsaa større Velstand og bedre hygieniske Forhold end i de to andre Herreder. (Holtermann).

Fra Sandnes anføres: Naar det gjælder rent Stel, bliver det i Almindelighed Kvinderne, som maa tage Loftet, men da de som Regel har sin fulde Hyre med den øvrige Husgjerning og Barnene, og da Tjenerhold for Folk flest falder for kostbart, svigter Tiden og Krafterne, og Renholdet skydes til side. En Desinfektionsanstalt (Tøndesystemet) er i Aarets Løb opført i Time. (H. Lund).

I Stavanger By er nye Gader oparbeidet i en Længde af 2 366 m., og af nye Kloaker er der lagt 1 298 m., hvorefter Kloaknettets samlede Længde nu udgjør 38 604 m. Nybygningen, væsentlig af mindre Træhuse, er aftaget, dels fordi den tidligere har været forceret, dels paa Grund af daarligere Tider. Paa Kjerringholmen er opført et større Exportslagteri for Faar med 2 store Hængehaller; en Fjøsbygning med Svineslagteri og et mindre Slagteri for Storfæ

Oversigt over meteorologiske Forhold i Sogndal.

	Luft- tryk. Middel	Temperatur C°.				Vind.			Nedbørhoide.			Skydække.			Tordenveir.			Normal p.t.	
		Max.	Min.	Mid- del.	Nor- mal.	Overveiende Retning.	Dage Stille- løge Storm.	mm.	Nor- mal.	Forskjel.	Dage Overskyet. Løge Klart.	Dage Løge.	Antal Dage.	Hfr.					
Januar	757,7	7,2	11,8	0,7	1,1	NV, NO, 54 pct.	3 6	83,2	129	45,0	18	2	1	6,7	3				
Februar	755,8	5,0	12,0	1,6	0,5	NV, NO 58 pct., V, S, SO,	1 2 0 6	51,0	108	57,0	10	7	1	0	0	1			
Marts	753,1	7,2	7,6	0,8	1,5	NV, NO 56 pct., V, S, SO,	0 5	73,0	78	5,0	10	7	2	0	0	1			
April	753,6	17,8	3,8	6,9	5,1	NV, NO 56 pct., V, S, SO,	0 2	70,2	50	20,0	12	7	3	0	0	1			
Mai	760,8	22,0	0,4	11,7	9,3	NV, NO 56 pct., V, S, SO,	0 2	42,0	68	26,0	7	4	4	0	0	5			
Juni	755,8	22,2	3,5	13,2	13,0	NV, NO 56 pct., V, S, SO,	1 2	78,8	66	12,0	11	3	4	2	13,4	11			
Juli	757,7	29,0	6,7	18,4	14,7	NV, NO 56 pct., V, S, SO,	1 3	50,6	107	56,0	5	8	7	4	26,6	24			
August	755,0	24,7	7,7	15,6	14,7	NV, NO 56 pct., V, S, SO,	0 3	210,0	145	65,0	13	1	5	5	33,3	27			
September	758,4	21,9	6,3	14,3	12,3	NV, NO 56 pct., V, S, SO,	1 6	42,6	140	97,0	14	2	3	0	0	9			
Oktober	754,0	16,8	0,7	9,5	8,1	NV, NO, 52 pct.	0 3	133,2	157	24,0	14	1	4	0	0	11			
November	756,1	9,9	9,3	2,6	4,2	NV, NO, 52 pct.	6 6	135,8	138	2,2	12	6	4	0	0	6			
December	746,2	8,8	9,8	1,5	1,7	NV, NO, 52 pct.	0 16	141,2	132	9,2	17	0	0	3	19,9	15			
Middel	755,8	16,0	2,6	7,8	7,2		Sum	13	60	1111,1	1309	÷ 198,0	143	48	39	15	100	100	

Stavanger Aut. 1901.

er under Opforelse. Arbeidsklassen lever fremdeles under gode Forhold, da Lønningerne ikke er væsentlig formindskede. Af Politiets Indberetning fremgaar det ikke, at Drikfeldigheden viser nogen Nedgang. (Zimmer).

Fra Sand anføres: Uagtet her er godt for Arbeide, og Lønningerne til Tjenestegutter og -piger er steget meget, er der dog Mange, som udvandrer eller som søger andet Slags Arbeide, saasom ved Jernbane- og Veianlæg. I Aannetiderne er det derfor næsten uøjørligt for Bonden at opdrive extra Hjælp, hvorfor den, der kan klare sig uden saadan, men med Assistance af Kone og Børn, er heldigst stillet. Her som andre Steder har Ungdommen ogsaa fulgt godt med Tiden, hvad Fordringer til Frihed saant finere Klæder og Levemaade angaaer. (Østvold).

I Karmsen bidrog det forholdsvis gode Vaarsildfiske i Forbindelse med et godt Aar for Jordbrugerne Sit til, at den økonomiske Tilstand var noksaa god, saa at forholdsvis Faa drog til Amerika. Der er lidt Læsetrang, og i intet af Herrederne er der noget Bygdebibliothek. Derimod er der flere Goodtemplarloger og Ungdomsforeninger, hvor Sanden for lidt høiere Interesser vækkes, og hvor der kan faaes Bøger til Uldaan. Hvor disse Foreninger ledes af gode Kraefter, er Tilstutningen stor, og baade Ældre og Yngre folger med ved Foredragene, deltager i Sang og Leg og faar sig en Opkvikning i det daglige, ensformige Liv, hvilket gjør dem godt. Skudeneshavn har sin Næring for den allermestorste Del fra Fiskerne — Vaarsildfiske, Skreifiske, Islandsfiske og det daglige Fiske —, men det pekuniære Udbytte er vekslende, usikkert og i Almindelighed ikke stort. Befolningen er sædelses adruelig og noisom, men lidet foretagsom. Skatteprocenten er dog blandt de høieste i Landet. I alle Herreder er der anskaffet Desinfektionstønder og ansat faste Desinfektorer, der aflatnes pr. Arbeidsdag med Kr. 5,00, hvoraf de Kr. 3,00 udredes af Amtskassen. (O. Dietrichson og E. Jensen).

Sygehuse. Paa Egersund Sygehus behandledes 37 Patienter. I Stavanger er Byens kommunale Sygehus samt Amstsygehuset beliggende; paa det forstnævnte behandledes i Arets Løb ialt 751 Patienter; der udfortes 344 Operationer, hvoraf 329 med godt Udfald. For epidemiske Sygdomme benyttes Bjergsted Lazaret; endvidere er der en privat Klinik samt et katholsk Sygehus (St. Franciscus's Hospital). I Aakre (Karmoen) er der for Vaarsildafgiftsfondets Regning leiet et Sygehus, der kun bruges i Fisketiden. Kopervik Kommune har indkjøbt et Hus til Isolationslokale; der er 3 Værelser og 4 Senge; i Nærheden er der bygget en Desinfektionsanstalt, hvor der benyttes strømmende Vanddamp uden foregået Tryk. I Skaare Herred, lige ved Haugesund Bys Grændse, findes et Vaarsildfondet tilhørende Sygehus, hvor et Par Stuer er overladt Haugesund til Afbenyttelse.

Fattigpleien. I Avaldsnes er der en Fattiggaard med Baderum og Desinfektionsanstalt. Beleget er fra 30 til 50.

Badeindretninger. Ved Sygehuset i Egersund findes Varmtbad med Douche, aabent 1 Gang i Ugen; ved Fayancefabriken samme steds varmt Bad og Dampbad for dens Funktionærer og Arbeidere; desuden er der et offentligt Sjøbadehus. I Sandnes Distrikt er der i Forbindelse med Uldvarefabriken paa Aalgaard i Gjesdal oprettet et Badehus for Arbeiderne og deres Familier. I Stavanger By er ved Badehuset paa Jorenholmen leveret 1 649 varme Bad, Dampbad, Gyttjebad og Furunaalsbad. Folkebadet samme steds (varme Karbad 1 Gang ugentlig til en Pris af 10 Øre pr. Bad) har været benyttet af 4 436 Personer. Ved Koldtvandsbadet paa Stromstenen leveredes Bad for 6 420 Voxne og 7 153 Born. I Skudeneshavn er et lidet Badehus for Sjøbad og varme Karbad samt en privat Badstue. I Kopervik har man begyndt

at indsamle Penge til Opførelse af en lignende Badstue. For at faa oparbeidet Trangen til at benytte en saadan, maatte dog Betalingen sættes saa lav, at Badet ikke vilde lønne sig som Forretning. Det vilde derfor antagelig være bedst, om Kommunen eventuelt overtog Driften i de første Aar og samtidig lod Badstuen blive benyttet som Skolebad. (O. Dietrichson). I Haugesund er i Løbet af Aaret det gamle Bad ved Sygehuset blevet afløst af et Kar- og Dampbad, der er forbundet med et af et Interessentskab dannet Dampvaskeri.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Møder i Sundheds- og Kvarantænekommisioner, Vakeinerede og retsmedicinske Forretninger:

Lægedistrikter.	Sundheds-	Kvarantæne-	Vakeinerede.
	kommisioner. Antal Møder.	kommisioner. Antal Møder.	
Stavanger Amt	142	3	3224
Sogndal	1) 8	-	204
Egersund	2) 5	-	288
Sandnes	3) 26	-	358
Stavanger Stadsfysikat	14	1	688
— Lægedistrikt	4) 8	-	305
Finnø	5) 10	-	302
Sand.	6) 14	-	232
Karmøen	7) 15	-	387
Haugesund	8) 42	9) 2	460

¹⁾ Sogndal Ladested 1, Sogndal Herred 2, Lund 3, Heskstad 2. ²⁾ Egersund Herred 1, Helleland 1, Nærø 1, Varhaug 1, Ogne 1. ³⁾ Sandnes 5, Hoiland 2, Time 9, Klep 5, Gjesdal 2, Fossan 2, Hole 1. ⁴⁾ Hetland 4, Haaland 2, Mostero 2. ⁵⁾ Aardal 2, Nerstrand 2, Finnø 1, Rennesø 1, Strand 1, Fister 1, Sjernero 1, Hjelmeland 1. ⁶⁾ Sand 4, Suldal 3, Sande 2, Vikedal 2, Jelso 3. ⁷⁾ Avaldsnes 3, Aakre 2, Skudenes 1, Tysvær 1, Bokn 2, Kopervik 6. ⁸⁾ Haugesund 26, Skjold 2, Vass 2, Skaare 7, Torvestad 5. ⁹⁾ Haugesund.

I Stavanger By afholdt Sundhedscommissionen 14 Møder, hvori behandles 188 Sager. I Kvarantænekommisionen afholdtes 1 Møde i Anledning af Pest i Liverpool og Glasgow. Saaledes disse Byer var erklaeret pestsmittet, foretages paa Bykassens Regning Undersøgelser ombord i Fartøjer, der kom fra Steder nordenfor Liverpool og Hull. — Antallet af udsatte Børn var ved Aarets Begyndelse 26, der i Aarets Løb foregedes med 6; der udgik ved Flytning fra Byen 2, til Forældre 1, paa Grund af Alder 5; ved Aarets Udgang var Antallet saaledes 24; af disse var 4 anbragt i privat Forpleining og 20 i Betania Børnehjem og Pleiestiftelsen for Smaabørn. Kvinder var beskikket til at have Tilsyn med Børnene. (Zimmer).

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, eller Dele deraf.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 31. Decb. 1900.	Antal Lager.	Jordbrudte.	Hjelpe- vaktnører.
Søndre Bergenhus Amt		15606,40	132 687	29	76	64
Sveen Herred ¹⁾		130,84	1 847	1	1	1
Vikebygd — J		83,39	1 075	1	2	1
1. Indre Sondhordland		1 094,72	8 282	2	6	4
	Skaanevik	588,27	2 894	1	3	1
	Etne	318,01	2 044	-	1	1
	Fjelberg	188,44	3 344	2 ²⁾	2	2
2. Ytre Sondhordland		602,51	10 416	3	10	7
	Stord	135,34	2 293	3	3	1
	Valestrand	58,81	993	-	2	1
	Finnaas	225,15	4 736	-	4	4
	Fitjar	183,21	2 394	-	1	1
3. Tysnes		1 042,50	9 040	3	7	7
	Tysnes	260,59	4 215	2	3	3
	Kvinnherred	781,91	4 825	2 ²⁾	4	4
4. Indre Hardanger		5 554,45	9 958	3	7	7
	Ullensvang	2 583,94	5 311	2	3	3
	Ulvik	841,42	1 535	1	1	1
	Granvin	189,04	1 227	-	1	1
	Eidfjord	1 269,20	1 077	-	1	1
	Roldal	670,85	808	-	1	1
5. Ytre Hardanger		877,34	7 758	2	4	4
	Strandebarm	108,87	1 592	1	1	1
	Varaldsø	81,58	803	-	1	1
	Jondal	233,07	2 001	-	1	1
	Vikør	453,82	3 362	1	1	1
6. Voss		2 073,52	11 942	3	3	2
	Voss	928,01	7 850	3	1	-
	Ævanger	590,55	2 092	-	1	1
	Vossestranden	554,96	2 000	-	1	1
7. Søndre Midthord- land		995,43	15 050	4	6	6
	Os	411,75	5 009	3	2	2
	Fuse	102,31	1 069	-	2	2
	Fane	218,03	6 549	1	2	2
	Haalandsdalen	102,53	628	-	-	-
	Strandvik	160,81	1 795	-	-	-

¹⁾ Hører til Haugesund Lægedistrikt. ²⁾ Praktiserer ikke.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, eller Dele deraf.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 3de Decbr. 1900.	Antal Lager.	Jordnøde.	Hjælpe- valgminatorer.
8. Nordre Midthord- land		433,22	19 808	1) 2	7	5
	Sund	94,40	2 172	-	1	2
	Austevold	82,47	2 368	-	2	1
	Fjeld	141,20	3 281	-	1	1
	Askoen	93,78	7 360	2) 1	2	1
	Aarstad	21,37	4 627	-	1	-
9. Osteroen		1 561,93	17 276	4	10	9
	Haus	200,13	5 036	2	1	2
	Bruvik	392,26	4 243	1	3	2
	Hosanger	804,09	3 455	-	4	3
	Hammær	165,45	4 542	1	2	2
10. Alversund		242,79	7 323	1) 1	4	4
	Alversund	105,58	3 108	-	2	2
	Heilo	112,33	3 322	-	2	1
	Hjelmen Sogn af Manger	24,88	893	-	-	1
11. Lindaas		913,76	12 912	1	9	7
	Rest af Manger	94,18	4 267	-	3	2
	Lindaas	276,52	6 422	1	5	4
	Mastfjorden	543,06	2 923	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Bergen. ²⁾ Praktiserer ikke.

Sundhedstilstanden har i det Hele været nogenlunde god. Af epidemiske Sygdomme forekom Lungebetændelse hyppigere end vanlig; forøvrigt anmeldtes af akut Diarré, Skarlagensfeber og Difteri nogle flere, af Influenza og Tyfoidfeber et mindre Antal Tilfælde end Aaret forud. Maesling-epidemien fra forrige Aar var ved Aarets Slutning ophort i største Delen af Amtet. Antallet af samtlige anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde for det hele Amt 3 614 med 388 Dødsfald (10,7 pCt.) mod henholdsvis 3 966 og 335 (8,4 pCt.) i 1900.

Dødeligheden. De Dodes Antal udgjorde 2 079 eller 15,6 pro mille af den beregnede, tilstedeværende Middelfolkmængde (133 000). I 1900 var Dødeligheden 16,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 144 og 145, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Paa Side 147 findes en grafisk Fremstilling over Forekomsten af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Difteri og Lungebetændelse i Søndre Midthordland i de sidste 25 Aar, udarbejdet af Distriktslæge Krüger.

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes ialt 120 Tilfælde, hvorfaf 14 dodelige. I Indre Søndhordland forekom paa Handeland i Fjelberg et Tilfælde, der antagelig var foranlediget ved Smitte fra Bergen. Paa Stordøen i Ytre Søndhordland blev 2 Mænd syge; de var smittet under Vaarsildfisket ved

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte Tilfælde.	Bodsfall.	Tiden er opgivne for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Sandte Dødsfalls Ant. 1901.
Tyfoidfeber	120	14	120	8	10	4	19	8	5	5	11	15	8	14	13	
Cerebrospinalmeningit	12	5	11	4	2	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skarlagensfeber	163	1	163	19	5	15	23	11	-	1	20	19	15	16	19	
Mæslinger	94	17	93	18	15	8	1	17	1	4	3	4	6	-	16	
Difteri (Croup)	154	17	154	4	22	8	16	8	15	6	12	18	22	16	7	
Blodgang	47	8	45	-	-	6	1	2	11	8	1	2	8	2	4	
Barselfeber	24	12	23	1	9	3	3	1	2	-	1	1	1	1	-	
Pyæmi, Septæmi	38	25	30	9	1	1	1	3	1	1	5	-	-	4	4	
Rosen	107	1	107	7	8	9	10	6	11	10	6	13	12	12	3	
Vandkopper	45	-	45	7	7	-	3	24	-	2	-	1	-	-	1	
Kusma	2	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	
Kighoste	212	27	209	30	12	22	14	24	13	8	7	24	22	29	4	
Akute Katarrer i Aandedretts- organerne	1023	64	999	127	108	97	107	84	70	45	52	39	82	107	81	
Influenza	234	4	234	39	25	21	28	44	7	14	2	3	7	28	16	
Lungebetændelse	541	135	541	45	33	33	93	81	28	31	14	16	36	95	36	
Pleurit	154	5	149	20	13	14	22	25	5	5	8	9	5	11	12	
Gigtfeber	108	10	108	18	7	12	7	5	11	5	8	5	12	9	9	
Akut Diarré (Kolerine)	526	42	519	34	16	22	20	41	43	91	104	43	46	44	15	
Pemfigus (hos Nyfødte)	10	1	10	2	-	-	1	-	-	-	-	-	4	3	-	
Tilsammen	3614	388	3562	392	293	278	372	385	223	236	254	212	286	391	240	

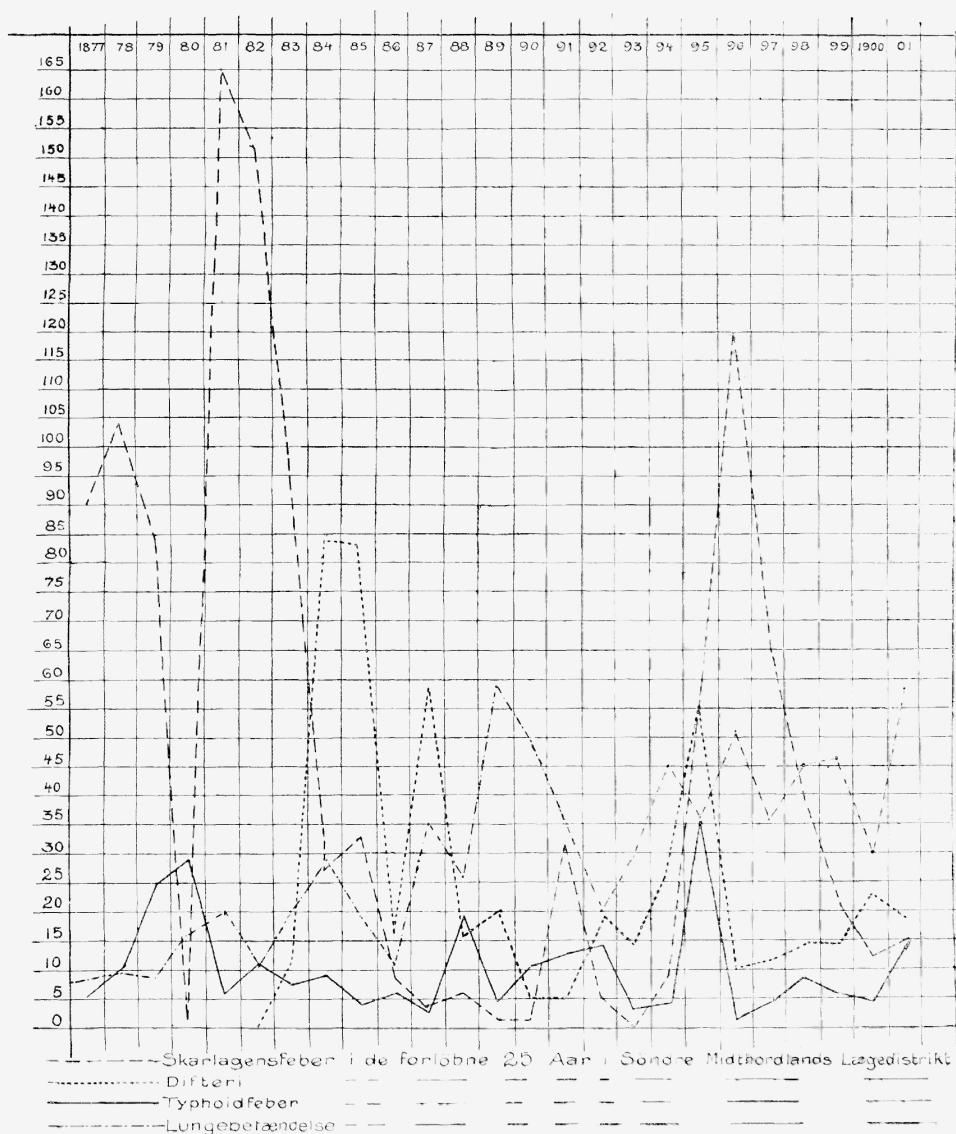
Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).

	Fordeling paa Laagedistrikterne:													Søndre Bergenhus Amt. 1901.										
	1 a	1 b	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11												
	Sveen og Vike- bygd Herrder.	Indre Sønd- hord- land.	Ytre Sønd- hord- land.	Tysnes.	Indre Hardan- ger.	Ytre Hardan- ger.	Voss.	Søndre Midt- hord- land.	Nordre Midt- hord- land.	Osteroen.	Alver- sund.	Lindaas.												
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.										
Tyfoildfeber	-	-	1	1	5	-	1	-	4	1	9	1	23	3	15	-	21	3	-	-	1	-	40	5
Cerebrospinalmeningit .	1	-	-	-	-	-	-	-	10	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	21	-	10	-	7	-	7	-	45	-	19	-	19	1	19	-	1	-	9	-
Mæslinger	-	-	-	-	16	-	1	1	-	-	-	-	2	-	24	5	23	9	25	1	3	1	-	-
Difteri (Croup)	-	-	8	1	25	-	16	2	2	1	9	-	14	-	31	3	26	8	19	1	2	-	2	1
Blodgang	-	-	-	-	3	-	12	6	-	-	5	-	-	-	19	-	5	-	-	-	1	-	2	2
Barselfeber	-	-	1	-	4	4	-	-	-	-	1	1	3	1	5	3	3	1	1	-	4	1	2	1
Pyæmi, Septhæmi ..	1	1	1	1	3	3	1	1	-	-	1	1	12	5	2	2	9	6	1	1	4	1	3	3
Rosen	-	-	5	-	8	-	5	-	18	-	16	-	24	-	21	-	1	1	8	-	1	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	36	-	2	-	6	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	-	-	44	2	35	3	1	1	3	1	4	4	36	8	66	5	5	1	16	2	2	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne . .	21	1	31	2	90	8	69	7	256	3	83	-	76	9	84	4	27	17	239	11	19	2	28	-
Influenza	2	-	45	2	-	-	4	1	28	-	56	-	23	-	11	-	35	-	26	1	4	-	-	-
Lungebetaendelse	14	2	27	5	37	10	46	15	44	12	75	17	67	10	87	25	33	17	67	4	27	7	17	11
Pleurit	5	-	15	-	5	1	17	-	37	1	7	-	16	-	10	-	2	-	37	2	3	1	-	-
Gigtfeber	2	-	10	2	7	-	5	2	8	1	11	-	15	1	16	1	4	-	24	1	3	1	3	1
Akut Diarré (Kolerine)	10	-	36	2	17	-	46	5	58	-	112	6	68	8	57	7	15	14	84	-	3	-	20	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	1	-	-	2	-	-	-	-	
Tilsammen	56	4	225	18	276	29	234	41	476	24	432	30	426	45	481	56	234	78	569	25	79	14	126	24

Karmoen; 3 andre Tilstede i September optraadte hos Børn. I Tysnes indsygnede paa Skarvetun i Ølve en fra Vaarsildfiske hjemkommen ung Mand, i Ullensvang (Indre Hardanger) anmeldtes 4 Tilstede, et paa Brandstveit, et paa Ringøie og 2 paa Utne; paa de to førstnævnte Gaarde havde Sygdommen forekommet for et Par Aar siden; for Utnes Vedkommende havdes intet Holdepunkt til Forklaring af Sygdommens Opstaen. (J. Olsen). Inden Ytre Hardanger opstod Tyfoidfeber i et Hus paa Hjartnes i Strandebarm, hvor en Veiarbeider fra Karmoen var indlogeret; ikke lenger efter indsygnede Manden i Nabohuset; ialt angrebes i disse 2 Huse 9 Personer. (T. Kinck). I Voss indtraf 23 Tilstede; den største Del af disse var Arbeidere ved Jernbane linien; de isoleredes paa Epidemilazaretet. (Gjestland). I Søndre Midt hordaland anmeldtes, foruden et sporadisk Tilstede hos en liden Gut fra Øst landet i Arbeiderboligen ved Fleslands Glasverk (Fane), 14 Tilstede i et Par Huse paa Nordtveit i Strandvig (Fuse); Smitten antoges at være kommen til denne Gaard med et Aaklæde, der var indkjøbt fra Revne, hvor der for et Par Aar siden havde forekommet Tyfoidfeber. For at pleie de Syge kom der fra Bergen 2 Pleiersker, hvoraf den ene blev smittet. (Krüger). I Nørre Midt hordaland indtraf 19 Tilstede i Solheimsviken, en Forstad til Bergen; 11 indsygnede i April, ved den Tid da Gjødselen, hvoraf ikke saa lidet kommer fra Bergen, spredtes uover Marken; 7 Tilstede indtraf i Sommermaanederne i Huse, der ligger nedenfor en langstrakt, gjødslet Bakke, hvorfra der var Tilsig til de nedenfor liggende Brønde. Senhøstes optraadte et Tilstede, der sandsynligvis stod i Forbindelse med ovenfor nævnte. Paa Askoen fik en Gut et heftigt Tilbagefald efter Hjemkomsten fra Bergen, hvor han havde paadraget sig Sygdommen og var behandlet paa Sygehus. Et andet Tilstede indtraf paa Solsvik i Fjeld, hvor Sygdommen var stærkt udbredt for et Par Aar siden. I dette Distrikts indtraf desuden i et Barakkerum blandt Sikkerhedsbesætningen i Grav dal 7 Tilstede af en febril Sygdom, hvis Natur det ikke lykkedes at bringe paa det Rene. De indlagdes paa Bergens Sygehus, og Barakkerummet blev om hyggelig rengjort. Uagtet forskellige Omstændigheder ikke talte for Drikke vandet som Sygdommens Aarsag, bor det dog anføres, at dette notorisk ved den Tid var blevet forurenet ved Klædesvask og Gjødselvand. (Falkenberg). I Alversund indtraf uden paaviselig Smittekilde et Tilstede paa Hanevik i Mæland. Fra Lindaas opføres 40 Angrebne. 7 Personer, hvoraf 4 i ét Hus, indsygnede paa Synnevaag i Austreim i Aarets 2 første Maaneder, muligens inficerede gjennem Drikkevandet. Paa Hjartaas blev en Gut syg i Februar i et Hus, hvor der i Slutningen af forrige Aar var indtruffet 4 Tilstede af Tyfoidfeber, uagtet Desinfektion var foretaget. Ligeledes optraadte et Tilstede paa Nabogaarden Aaraas hos Handelsmanden dersteds. Samtidig forekom der paa Langenes i Lygre 2 og paa Tolleshaug i Sæbø 1 Tilstede, uden at det var muligt at paavise Smittekilden. Tilstedet paa Aaraas dannede muligens Udgangspunktet for en Epidemi paa Nabogaardene, der optraadte om Hosten og varede i ca. 3 Maaneder. I September angrebes nemlig en Datter af den nævnte Handelsmand, og i de følgende Maaneder indsygnede i et Par Huse paa Lekvold 8 Individer. Paa en anden Nabogaard, Vikene, var en Kone død efter 4 Ugers Sygdom, hvorpå der ikke blev hentet Læge. Sandsynlig har hun lidt af Tyfoidfeber, thi Husets 3 voxne Døtre blev senere omstrent samtidig angrebet af denne Sygdom. I Nabohuset paa denne Gaard indtraf desuden 2 Tilstede, samt paa Solend ét, der dog ikke var ganske tydelig udtalt. Paa Fedjeøens Nordside, samt tilgrændsende Holmer, hvor den største Del af Befolningens er samlet, forekom af og til mistænkelige Tilstede, saaledes 7 i December i et Par tæt indpaa hver andet liggende Huse. Aarsagen til disse har sandsynlig ogsaa været inficeret Drikkevand. (S. Lange).

Forekomsten af nogle epidemiske Sygdomme i Søndre Midthordlands Læge-district i 1877—1901.

Af **Cerebrospinalmeningit** anmeldtes 12 Tilfælde, 1 i Sveen og Vikebygd, samt 10 i Indre Hardanger paa forskjellige Steder i Ullensvang og Kinservik. Desuden forekom i Østerøen Distrikt et isoleret Tilfælde, der endte dødelig.

Af **Skarlagensfeber** kjendes i alt 163 Tilfælde, hvoriblandt 1 Dødsfald. I Tysnes optraadte i Januar paa en af Myklebustgaardene i Omvikdalen et ganske alvorligt Tilfælde, hvorpaa efterhaanden Husets øvrige Børn samt en voxen Tjenestepige blev angrebne; kort efter indtraadte ogsaa et alvorligt Tilfælde hos Naboen; forøvrigt forekom Sygdommen spredt og var af en mild Karakter. I Ulvik (Indre Hardanger) indtraf nogle Tilfælde paa Tveit og i en Barakke ved et Stenbrud i Nærheden. I Ytre Hardanger optraadte i Mai 5 Tilfælde paa Kysnes i Strandebarm og senere et isoleret paa Fjeldgaarden Birkenes. I August forekom Sygdommen paa Torsnes i Jondal hos en Familie fra Nordhordland, der var i Feriebesøg. Fra ingen af disse Steder udbredte Smitten sig videre. (T. Kinck). I Voss optraadte Sygdommen noksaa almindelig, men meget mildt. I Fane (Søndre Midthordland) forekom paa Stensvik 7 Tilfælde, der tildels var komplicerede med heftig Nyrelidelse og udbredte Hydroper. Paa Mille, Lilletveiten, Nesttun og Hop optraadte Sygdommen mere godartet. Paa Askøen i Nordre Midthordland indtraf de fleste Tilfælde i Strudshavn paa et Sted, hvor Husene ligger lige ind paa hverandre, og hvor hvert af disse beboes af et Par Familier med mange Børn; alle disse maatte som rimelig smittes, da ogsaa ellers Forholdene var yderst daarlige. Paa Fløen i Aarstad forekom 2 spredte Tilfælde. (Falkenberg). I Østerøen optraadte en Del lette Tilfælde i Aarets sidste Maaned i og omkring Arne Fabriker, samt paa Armetveit og Salhus. I Alversund jagttoges kun et Tilfælde paa Moldeklev i Mæland. Fra Lindaas, hvor nogle Tilfælde indtraf paa et Par Gaarde i Manger og Masfjorden, anføres det, at Befolkningen paa de Kanter i Sygdomstilfælde for det Meste søger til Bergen. Reisen foregaar som Regel med de lokale Dampsksibe, i hvis ofte overfyldte Saloner smitsom Sygdom let kan overføres til andre Passagerer. (S. Lange).

Af **Mæslinger**, der Aaret forud optraadte epidemisk inden Amtet, anmeldtes 94 Tilfælde, hvoraf 17 dødelige. Sygdommen forekom i Ytre Søndhordland kun paa Uglenes i Fitjar; men der angrebes da ogsaa baade Voxne og Børn. I Begyndelsen af Aaret var den almindelig udbredt i Søndre Midthordland og paa Askøen (Nordre Midthordland). I Hammer og Hosanger (Østerøen) optraadte Sygdommen epidemisk, fortsat fra det foregaaende Aar.

Af **Difteri** anmeldtes 154 Tilfælde, hvoraf 17 dødelige. Fra Mølstrevægnes i Sveen var en Familie flyttet til Haugesund; da et Par af Familiens Børn blev syge af Difteri lige efter Ankomsten, antog man, at de havde haft Smitten med fra det gamle Hjem, hvorfor dette blev desinficeret. (Caspersen). I Indre Søndhordland indtraf 4 Tilfælde i Skianevik og 4 i Ølen, samt i Ytre Søndhordland 25 i en enkelt Skolekreds paa Stordøen. I Tysnes forekom 7 lette Tilfælde paa Malkenes, Sætre og Drange i Opdal; af 9 Tilfælde i Kvinnherred optraadte 5 paa Fugleberg i Ølve og de øvrige 4 paa Malmanger i Rosendal; til sidstnævnte Sted antoges Smitten at være bragt med Landliggere fra Bergen. I Indre Hardanger forekom et Tilfælde i Ulvik og et paa Lote i Kinservik. I Ytre Hardanger jagttoges enkelte, noget tvivlsomme Tilfælde i Jondal, hvor samtidig en let, katarralsk Angina var temmelig almindelig. I Søndre Midthordland forekom Sygdommen i Fane paa Natland og Sædal, i Fusse paa Engevik og i Os fornemmelig paa Lepsøen, hvor efterhaanden 14 Personer angrebes i et Par Huse. Angaaende Smitteforholdene anfører Distriktslæge Krüger, at det er meget vanskeligt at komme til noget bestemt Resultat derom

i et Distrikt med saa livlig Forbindelse med Bergen og Nabodistrikterne; se nærmere herom i Distriktslægens Artikel i Medicinsk Revue for September 1901. Samtlige Angrebne serumbehandledes, samt desuden ogsaa nogle af de tilsyneladende Friske i de smittede Huse. En af disse «Friske», en voxen Pige, fik et Par Dage efter Indsprætningen en let Rødme i Suelget med et Par knappenaalshovedstørre, graa, karakteristiske Pletter, som snart igjen svandt uden videre Behandling. Under hele Sygdomsforlobet foretages der jævnlig Desinfektion for at hindre Ophobning af Smittestof, foruden at der tilsidst foretages en grundig Rengjøring. I Nordre Midthordland havde Sygdommen i de 3 første Kvartaler kun vist sig med nogle spredte Tilfælde, væsentlig paa Godviken, Strømmen og Laxevaag i Askøen Herred, samt et enkelt i Fjeld; men i 4de Kvartal blussede der op en større Epidemi i Sund; her havde der om Sommeren i Tælevaagen og Skoge været paa Besøg en Kone fra Haugesund med sin Søn, der havde ondt i Halsen. I Midten af August anmeldtes et Par Tilfælde i et Hus paa den sidstnævnte Gaard, men Sygdommen fik ikke her Anledning til at sprede sig; i Tælevaagen derimod, hvor der ogsaa havde været Syge, der dog ikke var blevet anmeldte, havde Smitten udbredt sig til de fleste Huse paa Nordsiden, nemlig paa Gaardene øvre og midtre Tveite samt Tæle; Skolen blev lukket og forovrigt omfattende Forholdsregler truffet for at forebygge Sygdommens videre Spredning. (Falkenberg). I Østerøen forekom i Begyndelsen af Aaret nogle Tilfælde paa Breistein i Hammer, som Fortsættelse af den dersteds i Slutningen af det foregaaende Aar herskende Epidemi. Udpaa Sommeren optraadte Sygdommen ved Arne Fabriker, men da der her findes Isolationslokaler, kunde de Syge fjernes fra Hjemmene og saaledes Smitten lettere bekæmpes. I Bruvik indtraf et let Tilfælde, foranlediget ved Smitte fra Nabohygden. I Slutningen af Aaret iagttoget et Tilfælde paa Hausvik og et paa Rølland i Arne. (Thesen). I Alversund var der langt ud paa Hosten mange Børn med Halse syge, men kun i et Par spredte Tilfælde i Herlo konstateredes Difteri. (Fretheim). I Lindaas indtraf 2 Tilfælde paa en Gaard i Masfjorden i et Hus, hvor der for nogle Aar siden var Difteri. (S. Lange).

Af **Bloodgang** er anmeldt 47 Tilfælde, hvoraf 8 dødelige. I Tysnes (Herred) var dysenterilignende Mayesyge noksaa udbredt udover Høsten og Vinteren og foranledigede flere Dødsfald blandt Børn og gamle Folk. I de Huse, hvor Sygdommen forekom, blev Melk og andre Fødevarer flyttet ud af Sygeværelset og Omgivelserne tilholdt at vaske sine Hænder før Maaltiderne. (F. Mørch). I Ytre Hardanger optraadte Sygdommen paa Linge i Strandebarn samt i Mundemsdal, og i Søndre Midthordland i Fusé væsentlig omkring Aadlandsfjorden og paa Vinnes.

Af **Barselfeber** anmeldtes ialt 24 Tilfælde, deraf fra Alversund 4, der alle forekom i meget urenlige Huse.

Af **Rosen** kjendes 107 Tilfælde, hvoraf 1 dodeligt. I Søndre Midthordland iagttoget paa Samdal i Fane en Husepidemi. Her angrebes efterhaanden alle Familiens 9 Medlemmer af Vandrerosen. Familien boede meget trængt, var lidet renlig og stærkt befængt med Lopper, som rimeligtvis har inokuleret Smittestoffet. Forovrigt iagttoget der ogsaa flere andre Steder Tilfælde, der paatagelig var foranlediget ved Smitte. (Krüger).

Af **Vandkopper** omtales fra Ytre Hardanger en begrænsed Epidemi paa Fjeldgaarden Oie i Varaldsø, hvor alle Børn og unge Mennesker blev syge. (T. Kinck).

Kighoste synes væsentlig at have optraadt i mere eller mindre begrænsede Epidemier, saaledes i Indre og Ytre Søndhordland, i Ytre Har-

danger fornemmelig omkring Norheimssund i Vikør, samt i Voss og Nørdré og Søndre Midthordland; i sidstnævnte Distrikt var den som vanligt ledsgaget af Mæslinger. (Krüger).

At akute Katarrer i Aandedrætsorganerne forekommer saa hyppig i Østeren Distrikt, skyldes efter Distriktslægens Sigende uhensigtsmaessig Beklædning og mangelfuld personlig Renlighed. Endog paa Børn bliver der pakket en Masse Klæder, hvorför de, naar de om Vinteren fra de ophedede Stuer kommer ud uden Ydertrøj, let paadrager sig Forkjølelse. (Thesen).

Influenza forekom epidemisk i den kolde Aarstid, særlig først paa Aaret. I Ytre Hardanger optraadte Sygdommen om Vaaren især i Strandebarm og i Slutningen af Aaret i Vikør. I Voss iagttoges ikke sjeldent snigende Eftersygdomme, fornemmelig Lungebetændelse. I Søndre Midthordland, hvor Influenza overhovedet ikke vandt nogen synderlig Udbredning, forekom de fleste Tilfælde henimod Aarets Slutning.

Af **Lungebetændelse** anmeldtes 541 Tilfælde, hvoraf 135 endte dødelig (25 pCt.). Saavdts vides er dette det høieste Antal anmeldte Tilfælde og Dødsfald i dette Amt paa et Aar; Gjennemsnitstallene for Tiaaret 1886—95 var 405 Tilfælde og 77 Døde.

Akut Diarré (Kolerine) var meget udbredt i Indre Søndhordland og i Strandebarm af Ytre Hardanger i dette Aars varme Sommermaaneder og udover Høsten. I Tynnes, fornemmelig i Kyrmherred, kunde de Gaarde let tælles, som ikke var hjemsøgte. Sygdommen var meget heftig i sin Optreden og havde i flere Tilfælde megen Lighed med Dysenteri. Det var især Børn og gamle Folk, som fik den. (Vangsnaes).

Af **Fnat** er anmeldt 39 Tilfælde.

Andre akute Sygdomme. Af Poliomyelitis anterior acuta iagttoges 1 Tilfælde i Sveen og 2 i Søndre Midthordland; men der skal foruden disse have forekommet flere saavel i sidstnævnte Distrikt som i Bergen og Omegn. (Torkildsen). Et Tilfælde af Insolation omtales fra Ytre Hardanger. En Gut i Strandebarm var i Juli en Formiddag oppe i Fjeldet og arbeidede med at tække et Sæl; Solen skinnede ualmindelig varmt deroppe, medens det lavere liggende Land var skjult af en stærk, solbeskinnet Taage. Patienten blev med stort Besvær bragt ned til sit Hjem i Bygden, hvor han et Par Dage laa i en komalignende Tilstand, men kom sig dog noksaa snart under Brug af indvendige og udvendige Medikamenter. (T. Kinck). I ktere us hos Børn optraadte i Ytre Hardanger som 2 særskilte Epidemier i Strandebarm og Herand (Jondal).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af Tabellen paa næste Side.

Fra Søndre Midthordland anføres, at de vistnok faa Tilfælde, som ved en eller anden Fremmed kan være bragt ind i Bygderne, antagelig søger Raad hos Læger i Byen, for at undgaa Skammen. (Krüger).

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Amtets Distrikter hidsættes paa Side 152 en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Herredernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt i Generalberetningen. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Døds-aarsagslister for det hele Amt 13,8 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdommeforaarsagede Dødsfald og 17,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 152. Fra Indre Søndhordland skrives: Paa disse Kanter vil visselig Tuberkuloseloven gjøre stor Nutte og frembringe gode Resultater; saaledes er det ikke til at tage Fejl af, at Renlig-

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Laagedistrikterne:									
			1 Indre Sond- hordland.	2 Ydre Sond- hordland.	4 Høibe	6 Hardanger.	7 Voss.	Søndre Midthordland.	8 Nordre Midthordland.	9 Osterøy.	10 Alversund.	11 Lindaas.
			Tlf.	Tlf.	Df.	Tlf.	Tlf.	Tlf.	Tlf.	Df.	Tlf.	Tlf.
Veneriske Saar	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Syfilis konstitutionel	6	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-
— hereditær	2	2	-	-	1	-	-	-	1	1	-	1
Gonorré og Uretrit	29	-	2	1	-	1	16	2	1	-	3	-
												3

hedssandsen allerede har gjort betydelige Fremskridt. I enkelte Familier er Sygdommen meget udbredt; men det hænder ogsaa ofte, at unge Mennesker af hidtil friske Familier, efterat de en Tid har været borte fra Hjemmet, dels i Tjeneste i en af de nærliggende Byer, dels til sjøs eller i Amerika, kommer syge hjem. Da det som Følge af manglende Plads eller af økonomiske Grunde kan være vanskeligt at skaffe de *Syge Ophold* ved et Sanatorium, maa Oprettelsen af smaa, velstelte Pleiehjem ansees for paakraevet. Paa saadanne vilde Patienterne, især de Fattige, faa en bedre Pleie end i sine respektive Hjem, hvorhos Faren for Sygdommens Udbredelse inden disse vilde blive mindre. (Wallace). I Tysnes iagttoget inden Herredet af samme Navn 26 Tilfælde af Lungetuberkulose; da Tredieparten af disse var hos unge Sjømænd, ligger det nær at antage, at Forholdene ombord i de smaa Kystfartøjer, med hvilke en stor Del af den mandlige Befolknings her farer, bidrager Sit til Sygdommens Udbredelse. I Kvinnherred, hvor de sanitære Forhold er mere tilfredsstillende, var Antallet af de iagttagne Tilfælde blot 11. (F. Mørch). Distriktslægen i Indre Hardanger antager ikke, som af Andre anført, at Tæringen skulde holde paa at dø ud i Ullensvang; den har tyvertimod efter hans Mening fremdeles stor Udbredning i Distriktet (28 Tilfælde, hvorfaf ikke mindre end 17 i Ullensvang og kun 11 i Distrikts 4 øvrige Herreder). Denne ulige Fordeling er forsaavidt paafaldende, da Folkemengden i Ullensvang ikke er meget større end i de andre Herreder tilsammen, og da Forholdene baade i økonomisk Henseende og med Hensyn til Renlighed i Hjemmene er nogenlunde ens. Ullensvang har imidlertid paa Grund af sit milde Klima i mange Aar været sogt af Tæringssyge som Kursted; disse har været indlogeret dels paa Hôteller og dels i private Familier, hvor der neppe altid er blevet advist den tilborlige Forsigtighed. (J. Olsen). I Voss er der indsamlet ca. 15500 Kr. til Oprettelse af et Pleiehjem for uhelbredelige Tæringssyge, og Tomt for et saadant er allerede indkjøbt paa et solrigt og lunt Sted nær Vossevangen. (Gjestland). Distriktslægen i Søndre Midthordland anfører, at man nu overalt er meget forsiktig ligeoverfor Smitten, og at denne Forsigtighed, ledet i det rette Spor, vistnok vil føre til Sygdommens Aftagen. (Krüger). Fra Alversund klages over Mangelen af et Pleiehjem for 20 - 25 Syge; med de spændte Kommunebudgetter er dog Udsigterne hertil sorgeligt smaa. (Fretheim). I Lindaas synes Tæring at forekomme hyppigere i Herredet af samme Navn end i Distrikts to andre Herreder. Særlig er Sygdommen temmelig almindelig i et til Myking Sogn hørende Dalfore, hvor dog de hygieniske Forhold er

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kulose Syg- domme.	Tuberkulose i							
		Aande- draets- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.	
Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Tlf.
Sveen og Vikebygd									
Herreder	15	6	13	6	1	-	-	-	1
Indre Søndhordland	55	25	48	22	3	2	-	3	1
Ytre —	38	10	33	10	1	-	-	2	2
Tysnes	34	11	34	11	-	-	-	-	-
Indre Hardanger . .	43	13	41	13	-	-	-	2	-
Ytre — ..	55	19	53	19	-	-	-	-	2
Voss	59	24	56	22	-	-	2	1	1
Søndre Midthordland	55	15	47	14	-	-	-	6	1
Nordre —	73	29	70	28	1	1	-	1	1
Osterøen	60	18	60	18	-	-	-	-	-
Alversund	31	11	30	10	-	-	1	1	-
Lindaas	35	11	34	11	-	-	-	1	-
Søndre Bergenhus									
Amt.	553	192	519	184	6	3	3	2	5
									4

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved			
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.	
Sveen og Vikebygd Herreder	21	6	4	17	
Indre Søndhordland	129	22	18	111	
Ytre —	152	15	29	123	
Tysnes	146	14	11	105	
Indre Hardanger	118	13	24	94	
Ytre —	125	23	30	95	
Voss	134	11	45	89	
Søndre Midthordland	217	24	56	161	
Nordre —	312	35	78	234	
Osterøen	124	27	21	100	
Alversund	80	12	15	65	
Lindaas	134	31	24	110	
Søndre Bergenhus Amt	1 692	233	388	1 304	

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udstrækning ved Bækkenendeleie.		Perfora-	Decapita-	Efterbyrds-	
	Modre.		Børn.	Modre.		Børn.	Moder.	Barn.				
	Lev.	Dod.	Dodf.	Lev.	Dod.	Lev.	Dodf.	Lev.	Dod.	Dod.	Lev.	Dod.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	26	26	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-
Bekkensneverhed	4	3	1	-	-	-	-	-	-	3) 1	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1) 4	2	2	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Isseleie med Panden fortil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4 2)	2	1	5	-	-	-	4) 1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5) 1
Uopgivet Indikation	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen			31	30	1	6	6	5	7	1	1	1
						31		12	12			
										2	1	
										3		

¹⁾ 1 døde af Barselfeber, 2 døde af Blødning, 1 døde pludselig et Par Timer efter Forløsningen (Dystoki). ²⁾ Den ene døde af Blødning, den anden døde af Livmoderbristning (?). ³⁾ Antagelig død af Barselfeber. ⁴⁾ Dødsårsag: Afkraeftelse (Dystoki). ⁵⁾ Døde under Udtagningen.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte			Døde				ved ulykke- lige Hænd- elser.	ved Selv- mord.
	leven- de.	dod- de.	foede-	ialt.	0--1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar- sel- seng.		
Sveen og Vikebygd Herredet	77	3	46	5	1	-	-	-	-
Indre Søndhordland	483	8	136	17	1	-	-	5	-
Ytre —	302	4	175	28	1	4	2	6	-
Tysnes	248	7	161	15	1	-	-	2	-
Indre Hardanger	199	5	135	5	-	-	-	7	-
Ytre —	209	6	131	11	1	1	-	1	1
Voss	310	15	170	29	4	1	1	12	-
Søndre Midthordland	435	12	237	53	6	1	-	7	1
Nordre —	637	14	348	84	2	3	-	4	-
Osterøen	503	13	205	39	3	-	-	7	-
Alversund	228	7	108	16	1	3	-	2	-
Lindaas	369	7	227	35	3	3	-	8	-
Søndre Bergenhus Amt.	3700	101	2079	337	24	18	61	-	2

betydelig bedre end i Herredet ellers. Hvad Gjennemførelsen af Tuberkuloselovens Bestemmelser angaaer, anføres der samme steds fra, at denne i mange Tilfælde støder paa store Vanskelligheder i de ofte smaa og trange Boliger. Forøvrigt faar man Indtryk af, at der anvendes noksaa stor Forsigtighed med de Syges Expektorat. Smittefrygten er gaaet Folk i Blodet, hvorfor ogsaa Desinfektionen efter denne Sygdom vistnok i Almindelighed udføres med større Omhu end efter andre smitsomme Sygdomme. En mindre heldig Følge af Smittefrygten er den, at enslige Personer, der lider af Tæring, har vanskeligt ved at faa Logis. (S. Lange).

Klorose optraeder hyppig blandt de unge Kvinder, anføres der fra Osterøen Distrikt; hertil bidrager efter Distriktslægens Mening deres Leveset og Arbeidsvirksomhed meget, idet nemlig de Fleste er Fabrikarbeiderske eller Sypiger og deres Kosthold daarligt. Mange af dem gaar ogsaa senere tilgrunde af Tuberkulose. (Thesen).

Obstetriciske Operationer. Af Læger er anmeldt udført i alt 49 saadanne, nemlig i Indre Søndhordland 1, Ytre Søndhordland 4, Tysnes 5, Indre Hardanger 5, Ytre Hardanger 4, Voss 7, Søndre Midthordland 1, Nordre Midthordland 12, Osterøen 5, Alversund 2 og Lindaas 3. Indikationer og Udfald vil sees af Tabellen paa foregaaende Side.

Med Hensyn til **Jordmoderhjælpen** i Søndre Midthordland har Embedslægen i dette Distrikt meddelt Følgende om de Fodsler, ved hvilke Jordmodrene har bistaaet (se Tabellen paa næste Side).

Antallet af **Fødte** og **Døde** vil sees af ovenstaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1 621 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 56,2.

Jordmoderhjælpen i Søndre Midthordland Lægedistrikt.

Jordmoderdistrikter.	Antal Fødsler.	1ste Isseleie.		2det Isseleie.		Isseleie med Ansigtspan- delen fortil.	Ukjendt fødsler. Leie.	Sæde- leie.	Abort.	Tvilling- fødsler.	Død- føgte.	Blod- ning.	Læge tilkaldt.
		Isseleie.	Isseleie.										
Os	50	27	13	1		5	4	-	-		?		3
Sammanger	64	30	23	1		-	9	1	2	1	4	1	2
Fane	109	87	10	3		1	5	2	1	1	3	5	6
Haalandsdalen	19	14	5	-		-	-	-	2	-	2	-	
Strandyig	50	26	14	2		1	7	2	3	1	2	4	
Tilsammen	292	184	65	7		2	26	9	8	3		10	11

Paa Barselseng døde ifølge Presternes Opgaver 18 Kvinder og ifølge Laegernes 19, hvoraf 12 opgives døde af Barselfeber, 3 af Blodning, 1 af Livmoderbristning og 3 af Dystoki.

De hyppigste Dødsaaersager var:

Dødsaaersag.	Antal Dødsfald.
Alderdomssvaghed	380
Lungetuberkulose	233
Lungebetændelse	135
Kræft (Cancer og Sarkom).	112
Medfødt Svaghed	82
Tuberkulose udenfor Lungerne	65
Akute Katarrer i Aandedraetsorgaerne	64
Hjerneslag	58
Organisk Hjertesygdom	55
Akut Diarré (Kolerine).	42
Brights Nyresygdom	40

Veirliget var hele Aaret vidunderlig smukt, saa gamle Folk ikke kunde mindes Magen. Høavlen var udmaerket saavel med Hensyn til Maengde som Godhed; hvad man slog den ene Dag, fik man i Sondhordland indbjerget den anden. Ogsaa Poteterne var af udmaerket Kvalitet. Kornaylingen var derimod under et Middelsaars. (Vangsnæs). Fra Os aufører Distriktslæge Krüger: Uagtet det ikke er muligt at opstille almennyldige Regler for Veirligets Indflydelse paa Sundheden, hvor saa mange andre Faktorer ogsaa gjør sig gjældende, saa synes det dog, som om stærkt Regn efter lang Torke om Sommeren, hvorved en Maengde organiske Stoffe skylles ned i Bække og Bronde, fremkalder Forstyrrelse i Fordielseskanalen; ellers synes ikke stærk Nedbor at virke skadeligt, tyvertom. Kulde i Forbindelse med østlig Vind og en vis Fugtighedsgrad i Luften beforderer paa disse Kanter særlig Sygdomme i Svalg og Lunger.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Tysnæs anføres om Kosten, at den som Regel bestaar af Sild, eller anden salt Fisk, og Poteter, Grød, Smorogbrod, Poteteskager, saunt ikke at forglemme Kaffe. Fersk Fisk er en sjeldent Ret, ligesaa ferskt Kjød, som man paastaar, der ikke er Smag i. Ved Gjæstehud er det en stor Sjældenhed, at der sættes solide Retter paa Bordet, som f. Ex. Kjød og Poteter, da dette ikke vilde ansees for fint nok; fint Trakttement derimod er det, naar man diskør op med en Masse forskjellige Sorter Brod; foruden Smor bringes ikke noget Paalaag, undtagen kanske lidt Primost eller Sukker. Hertil kommer Kaffe som den suveræne Drik; at byde Melk istedet vilde ansees som et grovt Brud paa god Tone. (Vangsnæs).

I Indre Hardanger er Renligheden i Almindelighed god, fornemmelig blandt de bedrestillede Bønder; hos disse kan man ofte finde udmaerket Stel og Ordenssands. Imidlertid er Urenligheden ogsaa mange Steder meget stor. Bad-

Meteorologiske Observationer paa Lofthus i Ullensvang.

Maaned.	Lufttryk	Middel-	Nedbør	Antal Dage med		
	Middel.	temp.	mm.	Nedbør.	Sne.	Klart.
Januar.....	758,4	÷ 0,2	107,6	16	6	6
Februar.....	758,0	÷ 2,5	49,3	8	7	1
Marts	755,9	0,8	41,2	10	3	7
April.....	755,1	7,4	54,4	9	3	6
Mai	763,0	11,4	38,0	6	0	9
Juni.....	757,5	13,3	45,5	17	0	1
Juli	760,0	19,9	12,5	6	0	6
August.....	756,4	15,1	164,0	18	0	0
September.....	760,4	12,9	50,5	6	0	0
Oktober.....	755,2	8,7	121,7	16	0	2
November.....	757,3	0,8	152,5	14	5	5
December.....	748,4	0,1	148,0	10	6	2
Hele Aaret.....	757,1	7,3	985,2	136	30	45

ning hjemme i Husene hører vistnok til de store Sjeldenheder. Selv om Sommeren, da der for de Fleste er god Anledning til at bade i Sjøen, ser man blandt Voxne denne Anledning sjeldent benyttet, og der gives vistnok Mange, der saa at sige aldrig bader sit Legeme. Navnlig er Urenligheden stor i Eidfjord, hvor de økonomiske Kaar ogsaa er mindre gode. Man ser her, som for øvrigt ogsaa paa mange andre Steder i Distriktet, Melken opbevaret i samme Rum, i hvilket Familien sover, spiser og daglig opholder sig. Kosten er god og nærende. Om Sommeren, naar Kreaturerne beiter paa Høifjeldet, er det dog knapt om Melk i Bygden. I den senere Tid har man begyndt at bruge Frugt som Næringsmiddel i Form af Frugtsuppe eller lignende. Hovednæringsveien er Gaardsbrug oftest i Forening med Frugtavl. Fiskeriet i Fjorden er ubetydeligt. En og anden Gang forekommer Brislingfiske i Eidfjord, en Del Lax fiskes ogsaa hist og her i Fjorden og de større Elve. Den tidlige Deltagelse med Fartoier i Nordlandsfisket er i den senere Aar saagodtsom ophort. Gaardparterne er smaa. I Almindelighed fødes 5—8 Kør med Hest samt en Del Smaler; de mest dyrkede Kornsorter er Byg og Havre, dertil kommer Poteter og Kaalrabi. Korndyrkningen spiller dog ingen Rolle; man legger mest an paa at producere Smør, og flere Meierier er i den senere Tid oprettede; disse drives ogsaa, som det synes, med Held. Produktet sendes for det Meste til England. En Del Gammelost laves ogsaa ved Meierierne og afhaendes hjemme. Af langt større Betydning er Frugtavlen, der har naact en høj Grad af Udvikling og navnlig i de senere Aar stadig udvides ved nye Plantninger. Den giver ogsaa hvert Aar en sikker Indtægt. Størstedelen af Frugten sendes til Stavanger, Bergen, Trondhjem og nordenfor liggende Byer, en Del ogsaa til Østlandet. Dyrkning af Kjøkkenväxter er ogsaa i de senere Aar mere Gjenstand for Opmærksomhed. Hønseavl omfattes ligeledes med større og større Interesse og skaffer allerede mangen Familie en god Biindtægt. Den huslige Industri staar ikke paa noget højt Trin og indskräcker sig hovedsagelig til Forarbejdelse af lettere Gaardsredskaber og tildels Træskjærerarbeider, for det kvindelige Kjøns Vedkommende

til Vævning for Husbrug og finere Arbeider i den saakaldte Hardangerson. Større Fabrikvirksomhed forekommer ikke. En Uldvarefabrik findes paa Hovland i Sørfjorden og sysselsætter for Tiden nogle og tyve Arbeidere. Fabrikens Produkter fandt før Mellemrigslovens Ophævelse livlig Afsætning i Sverige. En Del mindre Sagbrug og Møller findes ogsaa her. Som ny Fabrik kan nævnes et Cideri paa Aga i Sørfjorden. Enkelte Fosser i Distriket er kjøbte af Spekulanter, men det lader til at gaa sent med deres Anvendelse i Industriens Tjeneste. Boligerne er hos de mere velstaaende Bønder lyse og rummelige, hos de mindre Bemidlede bestaar de som oftest kun af et større Rum med Kjøkken eller af et enkelt Rum med Kogeovn; det tjener paa engang til Daglig-, Spise- og Sovestue. De gamle i sanitær Henseende fortrinlige Røgstuer synes mere og mere at forsvinde. Folket er meget ædrueligt. Drik og Svir forekommer næsten ikke, naar undtages de Steder, der er Centra for Turisttrafiken, f. Ex. Fide og Odda. Her giver den lette Fortjeneste Anledning til mange slags Udskeielser. En meget brugt og meget yndet Drik er det saakaldte Hardangerøl, der baade er stærkt og velsmagende, men sjeldent giver Anledning til Misbrug. Folket er oplyst, videbegjærligt og intelligent. De i de senere Aar her saavel som andre Steder rundt omkring i Bygderne oprettede Ungdomsforeninger synes at virke forædlende paa Ungdommen i Retning af Opdragelse, Orden og Sædelighed. (J. Olsen).

Fra Søndre Midthordland skrives: Spegesild og formennelig saltet Brisling er Hovednæringsmidlet; nydt sammen med gode Poteter, Havreflædbrød og Melkesuppe kogt paa Havremel giver den en velsmagende og sund Næring. Kjød, i Almindelighed Faarekjød, er Høitidskost. Flesk spises noget mere, helst som Niste paa Reiser; Fisk, saltet eller tørret og ludet, er heller ikke Hverdagskost undtagen for dem, som bor langs Sjøen, og selv for disse er fersk Fisk ofte ikke at bekomme i ugevis. Den friske Melk går almindelig til Meierierne eller til Smørfabrikerne. Man faar tilbage separeret Melk og Margarin; men det synes, som om man ikke lidet synderlig ved dette Bytte, der er en Nødvendighed for at skaffe Kontanter til Skatter etc. Ved Noisomhed, Windskibelighed og Ædruelighed slaar man sig ganske godt igjennem, naar ingen store Uheld rammer. Men det er meget Faa, som faar lagt synderligt paa Kistebunden. Paa den anden Side er der heller Ingen, som lidet videre Nød i dette Distriket, thi Befolkningen er hjælpsom mod Trængende, og Fattigstyrerne er hensynsfulde mod virkelig Fattige. En styg Skat paa Folket er «Splinterne». Det er ikke Smaating, som disse Parasiter Aar om Andet suger ud af den stakkels Landbefolkning; paa mere afsidesliggende Steder indkraever de sin Tribut under Trudsler og Haandgribeligheder. Fylderi og Slagsmaal folger gjerne disse ubudne Gjester, tildels vel ogsaa smitsomme Sygdomme. Alt, hvad der gjøres for at haemme Uvæsenet, saasom Oprettelse af Børnehjem o. s. v., synes hidtil at være frugtesløse Anstrengelser. Vel slænger Splinterne af og til, naar det falder dem bekvent, en Unge ind i Hjemmet; men om en Tid kommer de igjen og fordrer Ungen tilbage for at hale den omkring gjennem Sølen. Byder man en tiggende Splint Arbeide, snur han strax Ryggen til. At leye af Andres Arbeide synes at være hans Valgsprog. — Arbeidsfortjenesten har i Regelen været ganske god, idet adskillig Husebygning med Planeringsarbeider, Veianlæg, Fabrikarbeide samt Smaaindustri har givet ganske god Dagløn (2 à 3 Kr. pr. Dag à 10 Timer). En ikke ringe Indtægtskilde flyder af Landliggertrafikken i Sommertiden. Byfolket fører gjerne med sig mere Renlighed og Ordenssands til Bygderne, saa det er en Fornøjelse at se de mange vakre, velstelte Huse, som findes næsten overalt i Distriket. Til Gjengjeld faar Byfolket fyldt sine Lunger med ren Luft og dermed sine Aarer med friskere Blod. Beklædningen er gjennemgaende hensigtsmæssig; noget nær den samme Sommer og Vinter, i godt Veir og Ruskveir.

Dette skal jo paa en Maade være moderne i Sportsverdenen. Klæderne er almindelig af hjemmespunden Uld og Bomuld; det er mærkeligt, hvor længe en saadan Vadmeluskufte kan holde Væden ude; men Duften er ikke god, især en varm Sommerdag i Kirken. (Krüger).

I Alversund er det, som forvrigt blandt Kystbefolkningen omkring Bergen, særlig blandt den Del, der hovedsagelig ernærer sig ved Fiskeri, smaat bevendt med Renligheden. Aabne Døre og vinduer ansees som en Hovedaarsag til Sygdomme, fornemmelig hos Smaabørn. Renlighed og Orden med Hus, Madstel, Person og Klæder betragtes som en Luxus, der kun anstaar sig fine og rige Folk. (Fretheim).

I Lindås foregaar der stadig Nybygning af Huse. De Fattigere og Husmændene har det ofte smaat og trængt, og Luftkubus for hver af Beboerne er ofte uforsvarlig liden, et Forhold, der gjøres endnu værre derved, at man overalt har Kogevn i Beboelsesværelset og har en sand Rædsel for frisk Luft, og det især, hvis der ligger en Syg i Rummet. Han maa ikke udsettes for Trek! Hvad Renligheden i Husene angaar, saa er den gjennemgaaende nogenlunde god. I enkelte Grænder er dog Tilstanden i saa Henseende meget utilfredsstillende, især i den ydre Del af Distriket. Hvad den personlige Renlighed angaar, saa er det ikke raret bevendt dermed, og af Utøi, især Lopper, der trives godt i den løse Sengehalm, er der et Utal i de fleste Huse. (S. Lange).

Sygehuse og Sygepleie. Med Hensyn til Forholdene paa Gamlebjæmmet i Kinservik (Indre Hardanger) meddeles, at de Fattige der efter Omstendighederne har det særlig godt, idet de faar, hvad de trænger, og Kosten maa siges at være vel saa god som den, der før Indkomsten var vant til. Anstalten er forbundet med Gaardsbrug, der bestyres af en Økonom, som med Familie ogsaa har Tilsyn med de Gamle. Laeghjælp kan tilkaldes pr. Telefon. Med Hensyn til Laeghjælp er Røldal særlig uheldig stillet, da Afstanden til Lofthus, hvor Distriktslægen bor, er 75 à 80 Kilometer. Om Sommeren er Adkomsten lidt vistnok ganske let; men i Vintertiden, naar Røldalsveien er tilsneet, og den underste Del af Sørfjorden kan være mere eller mindre ufremkommelig paa Grund af Ishindring, er det ofte umuligt eller forbundet med overordentlige Vanskægheder for Laegen at kunne besøge Stedet. Som Følge heraf bliver han ogsaa kun rekvrireret i yderste Nød. (J. Olsen). I Voss Herred sættes Fattigpleieforeningen ved Gaver fra Private og ved Bidrag fra Ølsamlaget istand til at hjælpe Trængende, der ikke har Fattigunderstøttelse; der uddeles aarlig 12--1300 Kr. I det kommunale Epidemilazaret behandles i dette Aar 20 Syge, og i det af Sygepleieforeningen leiede Lokale paa 8—10 Senge ca. 100; paa sidstnævnte Sygehuse, der støttes af Sparebank, Ølsamlag og Private, behandles Fattige for 1 Kr. pr. Dag; Ikke-fattige betaler det Samme, men maa desuden honorere Laegen. (Gjestland). I den vestlige Del af Os (Søndre Midtjylland) ligger Hagevikens Kysthospital for skrofuløse Børn; der er Plads for 45, men om Sommeren kan der ved Hjælp af en Barakke yderligere anbringes 8. Fremdeles Askvikens Børnehjem, «Splintehjemmet», med Plads for 35 Børn. Endvidere Rekonvalescenthjemmet paa Ravneberghougen med 35 Pladse for Ubenmidlede, overanstrengte Kvinder, saasom Syersker, Butikjomfruer o. l. I Fane ligger Sæthres Institut for aandssvage Børn; Belægget har hidtil været 130, men Institutet er udvidet til at kunne modtage 160. (Krüger). I Aarstad (Nordre Midtjylland) ligger Møllendal Sindssygeasyl, og i Østerøen ved Arne Fabriker et lidet Isolationslokale, der har været til stor Nutte.

Af offentlige **Badeindretninger** findes Solstrand Sjøbad ved Bjørnefjorden i den vestlige Del af Os; sammestedes kan ogsaa faaes varme Bad og Dampbad. (Krüger).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af Moder i Sundheds-kommissioner og af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommissioner.	Vakcinerede.
	Antal	Moder.
Søndre Bergenhus Amt	85	3780
Sveen og Vikebygd Herred	4	86
Indre Søndhordland	¹⁾ 9	260
Ytre —	²⁾ 5	200
Tysnes	³⁾ 7	287
Indre Hardanger	⁴⁾ 6	168
Ytre —	⁵⁾ 4	302
Voss	⁶⁾ 8	212
Søndre Midthordland	⁷⁾ 10	399
Nordre —	⁸⁾ 11	592
Osteroen	⁹⁾ 11	434
Alversund	¹⁰⁾ 3	298
Lindaas	¹¹⁾ 7	542

¹⁾ Skaanevik 3, Fjelberg 4, Etne 2. ²⁾ Stord 1, Fitjar 2, Valestrand 1, Finnaas 1.
³⁾ Tysnes 4, Kvinnherred 3. ⁴⁾ Ullensvang 2, Ulvik 1, Granyin 1, Eidfjord 1, Roldal 1.
⁵⁾ Strandebarm og Varaldse 2, Vikor 1, Jondal 1. ⁶⁾ Voss 5, Vossestranden 2, Ålvanger 1.
⁷⁾ Os 3, Fane 3, Fus 4. ⁸⁾ Aarstad 6, Askoen 4, Sund 1. ⁹⁾ Hammer 3, Bruvik 4, Hosanger 1, Haus 3. ¹⁰⁾ Alversund 2, Herle 1. ¹¹⁾ Lindaas 2, Manger 3, Mastfjorden 2.

Sundhedskommissionen i Aarstad, Nørre Midthordland, har i Anledning af de mange Tilfælde af Tyfoidfeber, der volder det Offentlige stor Bekostning, samt paa Grund af de gjentagne Klager over Brondenes Forurensning, forbudt Brugen af «Boskasser» i de bymæssigt bebyggede Strog i Solheimsviken og Laxevaag; disse Kasser var nemlig stadig en Kilde til Lukt, Sig og Urenlighed; desuden var de ofte raadne og umulige at faa rengjort. Istedet skal hver Familie nu samle Bossset i egne Bøtter eller Spand og bringe disse til Bemanden, naar han ved Ringning melder sin Ankomst (regelmæssig 2 Gange om Ugen). Der er ogsaa inført Natrenovation mod en aarlig Godtgjorelse af 1 600 Kr. Flere Steder er Aflobet ved Groftær og Kloaker blevet forbedret, men mest savnes en offentlig Vandledning, da Brondene hyppig forurenses ved Overvand eller Sig fra Mark eller Nabos Udhuse; da imidlertid Omkostningerne ved et saadant Anlæg vilde blive uforholdsmaessig store for Herredet alene at udrede, har Sundhedskommissionen endnu ikke voyet at fremkomme med Forslag derom. (Falkenberg).

XIII. Bergens By.

Fladeindhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Decb. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.
Bergens By	13,55 71 867	¹⁾ 57	16	37

¹⁾ Desuden er Distriktslægerne i Nordre Midthordland og Alversund bosatte i Bergen.

Sundhedstilstanden var tilfredsstillende; Mæslingeepidemien fra foregaaende Aar var i betydeligt Aftagende. Af andre epidemiske Sygdomme optraadte Kighoste og akut Diarré talrigere end vanlig, medens Influenza var sjeldnere. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme (9 621) og Dødsfald (308) var adskillig mindre end det foregaaende Aars (12 019 og 415).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 100 eller 15,1 pro mille af den beregnede, tilstedeværende Middelfolkemængde (72 800). Aaret forud udgjorde den 18,2 pro mille. Af de til Bergens Sundhedskommission anmeldte 1 090 Dødsfald var 63 blandt udenbys Personer. Dødsfaldenes Fordeling paa Maanederne sees af følgende Tabel:

	Aaret.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Dødsfald foraarsaget ved Sygdom blandt Byens Indvaanere	999	81	92	71	88	81	78	92	91	80	90	81	74
Udenbys døde paa Hospitaler for Spedalske	17	2	1	3	-	-	2	1	1	1	1	2	3
Udenbys døde paa Sygehus og i Sindssygeeasyler	¹⁾ 40	2	4	4	3	5	5	1	6	3	2	1	4
Ulykkestilfælde	23	2	1	2	-	-	2	6	-	2	3	3	2
Selvmord	11	3	-	-	3	-	2	-	1	-	-	1	1
Samtlige anmeldte Dødsfald	1090	90	98	80	94	86	89	100	99	86	96	88	84

¹⁾ Dødsaaersagerne var for disse: Tyfoidfeber 2, Cerebrospinalmeningit 1, Difteri 1, Rosen 1, Diarré 1, Lungetuberkulose 10, Kraft 1, Sygdom i Hjerne og Rygmarv 6, Sygdomme i Cirkulationsorganerne 5, i Respirations- 2, i Fordeielses- 4, i Urinorganerne 3 og i Hud og ydre Dele 1, Forgiftning 1, ukjendt 1 (August Maaned).

Den procentvise Dødelighed inden de forskjellige Aldersklasser vil sees af følgende Tabel:

Sum.	0—1	1—5	5—10	10—15	15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—80	80—90	90—100
1090	249	123	36	27	33	93	75	81	73	100	120	70	10
i pCt.	28,8	11,3	3,3	2,5	3,1	8,5	6,9	7,4	6,7	9,2	11,0	6,4	0,9
435 = 40,0 pCt.												655 = 60,0 pCt.	

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed hidsættes Tabellen paa omstaaende Side, sammendragen efter de fra Lægerne og Sygehusene indkomne Maanedslister.

Tyfoidefeber var ogsaa dette Aar forholdsvis sjeldn. Af de i alt behandlede 62 Tilfælde var 20 fra Landdistriket, hvoriblandt 9 fra Solheimsviken, 57 behandles i Sygehus, 5 i Hjemmet. Tilfældene forekom i alle Aarets Maaneder, hyppigst om Høsten. Af Tilfældene forekom som sædvanlig de fleste i 3die Kreds,¹⁾ og dobbelt saa mange i Forhold til Folketallet som i 5te, tiltrods for at 3die Kreds baade med Hensyn til hygieniske Forhold i sin Almindelighed og specielt med Hensyn til Melkeforsyningen maa siges at være ulige heldigere stillet end 5te. Nogen anden Forklaring paa dette Forhold, end at 3die Kreds paaføres Smitte fra det nærliggende Solheimsviken, kan neppe gives. — I 5te Kreds forekom en lidet Husepidemi paa 3 Tilfælde i Oktober—November. Et Meieri blev i nogle Dage lukket og renset, da der fra det var smittet i 4 Tilfælde.

Af **Cerebrospinalmeningit** anmeldtes 6 Tilfælde, 3 blandt Voxne og 3 blandt Børn af forskellige Husstande.

Skarlagensfeber var noget hyppigere end Aaret forud. Der er i alt anmeldt 65 Tilfælde, de fleste i Aarets 1ste og sidste Kvartal og i 1ste, 3die og 5te Kreds. 31 behandles i Sygehus, 34 i Hjemmet.

Mæslingeepidemien fra forrige Aar, da der anmeldtes tilsammen 2 125 Tilfælde, fortsatte sig over Nytaar med tilsammen 495 anmeldte Tilfælde, de fleste (208) i Januar Maaned. Der kjendes 18 Dødsfall, væsentlig blandt Småbørn, for det Meste foraarsagede ved Bronkopneumonier.

For **Difteri** (Croup) behandles 51 Tilfælde, hvoraf 10 endte dødelig (19,6 pCt.). 5 Angrebne var udenbys Personer. 43 behandles i Sygehus, 8 i sine Hjem. De fleste Tilfælde forekom i 3die Kreds, deriblandt 3 Tilfælde hos én Familie.

Af **Barselfeber** er anmeldt 7 Tilfælde med 3 Dødsfall. Der havde været forskjellig Jordmoder for hvert, og ingen af disse kunde tillægges nogen Skyld. De 3 dødelig forlæbne var ved spontane Fødsler, hvor der ikke engang var foretaget indvendig Undersøgelse. Ved to af disse var den Fødende syg allerede ved Fødselsens Begyndelse, i det tredie skyldtes Autoinfektionen sandsynligvis smudsigt Toi. Bergens Jordmodre har anskaffet Toibestik for Opbevaring af sine Instrumenter og Apparater, der, naar Thermometre og Medicinflasker er udtagne, koges ved hver Fødsel. Lignende Toibestik maa samtlige, udexaminede Jordmodre-elever anskaffe sig. — For at hindre den vistnok hyppige Autoinfektion ved smudsigt Toi, er der skeet Henvendelse til «Foreningen for fattige Barselkvinders Understøttelse» om til Jordmodrene at uddele en Del rene Stiklager, som de kan have med sig i Fattigpraxis.

¹⁾ Om Kredsindelingen i Bergen se Kartet paa næste Side.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- givne for												
	Til- fælde.	Døds- fald.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Tyfoidefeber	62	6	62	6	2	3	7	1	5	5	2	12	11	8	-
Cerebrospinalmeningit	6	2	6	1	-	-	-	1	-	-	1	1	3	-	-
Skarlagensfeber	65	-	65	10	4	12	5	3	3	4	-	6	3	8	7
Mæslinger	495	18	495	208	84	58	54	35	38	13	1	-	1	-	3
Difteri (Croup)	51	10	51	16	6	3	2	4	3	2	8	1	3	2	1
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Barselfeber	7	3	7	-	1	1	1	1	-	-	2	-	1	-	-
Pyæmi, Septhæmi	6	6	5	1	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Rosen	151	5	151	19	20	9	26	13	8	6	8	9	7	8	18
Røde Hunde	9	-	9	1	3	-	2	-	-	-	-	3	-	-	-
Vandkopper	113	-	113	24	14	5	10	6	10	4	3	3	8	7	19
Kusma	13	-	13	-	1	2	1	-	-	-	2	3	3	1	-
Kighoste	1003	23	1003	242	117	97	58	55	37	21	49	84	64	86	93
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	3773	47	3773	477	444	356	303	191	130	122	125	441	418	404	362
Influenza	878	1	878	68	122	393	159	11	5	8	7	24	19	27	35
Lungebetændelse	425	59	425	56	33	45	55	41	18	9	5	54	49	30	30
Pleurit	228	1	228	20	18	19	21	25	8	18	18	17	17	26	21
Gigtfeber	198	-	198	25	14	14	23	27	15	13	9	12	15	17	14
Koldfeber	6	-	6	-	3	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	2119	125	2119	66	61	55	63	98	116	259	572	464	176	100	89
Pemfigus (hos Nyfødte)	11	2	11	3	1	-	-	3	1	1	-	1	1	-	-
Tilsammen	9621	308	9620	1243	947	1075	790	512	400	488	810	1135	800	727	693

Af **Pyæmi** kjendes 6 Tilfælde, alle med dødelig Udgang.

Rosen forekom med noget flere Tilfælde (151) end forrige Aar.

Den mod Slutningen af forrige Aar tiltagne **KighostEEPIDEMI** naaede sit Maximum i Januar Maaned med 242 anmeldte Tilfælde. I Høstmaanederne var der efter nogen Stigning. Ialt blev 1 003 Tilfælde anmeldte. 23 forløb dødelig.

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne var sjeldnere end foregaaende Aar.

Af **Influenza** anmeldtes færre Angrebne end paa flere Aar, ialt 878. Der forekom dog adskillige Tilfælde i 1ste Kvartal og især — henved Halvparten — i Marts.

Lungebetændelse var ogsaa sjeldnere end foregaaende Aar (425 mod 532 Tilfælde). Over Halvparten eller 243 var hos Børn. Der kjendes 59 Dødsfald.

Af **akut Diarré** anmeldtes 2 119 Tilfælde, hvoraf 1 316 hos Børn, og 1 295 i 3die Kvartal. Sygdommens usædvanlige Hyppighed var rimeligvis foranlediget ved den usædvanlige Sommervarme. Af 125 Dødsfald var de 92 hos Børn i 1ste Aldersklasse. Mortalitetsprocenten var 5,9.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** er anmeldt 11 Tilfælde, men der forekom vistnok mange flere. Der forefaldt dog kun 2 Dødsfald.

Af **Fnat** anmeldtes 41 Tilfælde, deraf 20 hos Voxne.

De **veneriske Sygdommes** Opræden i Maanederne sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Veneriske Saar	74	-	3	17	7	13	2	2	3	5	3	7	8	4
Erhvervet Syphilis	145	1	22	9	13	20	12	20	6	10	2	15	7	9
Hereditær —	8	6	1	-	2	-	-	-	2	-	-	1	1	1
Gonorré og Uretrit	563	-	63	39	49	51	47	35	24	41	58	63	45	48

Antallet af **veneriske Sygdomstilfælde**, behandlede i Aarene 1895—1901, sees af følgende Tabel:

Aar.	Veneriske Saar og Syphilis (konstitutionel og hereditær).				Gonorré (Uretrit).				Tilsammen.						
	Paa Sygehus.		Udenfor Sygehus.		Paa Sygehus.		Udenfor Sygehus		Veneriske Sygdomme.		Veneriske Saar og Syphilis.		Gonorré og Uretrit.		
	Behandlede.		Deraf		Behandlede.		Deraf		Behandlede.		Deraf		Behandlede.		
	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	
1901..	77	39	38	150	137	13	25	2	23	538	484	54	790	227	563
1900..	91	41	50	174	169	5	21	11	10	543	496	47	829	265	564
1899..	107	39	68	187	184	3	38	3	35	558	531	27	890	294	596
1898..	48	29	19	267	240	27	39	16	23	454	428	26	808	315	493
1897..	30	22	8	157	135	22	32	14	18	343	327	16	562	187	375
1896..	29	25	4	135	113	22	52	37	15	418	392	26	634	164	470
1895..	22	12	10	95	85	10	52	19	33	329	304	25	498	117	381

Langtfra alle anmeldte Tilfælde af veneriske Sygdomme tilhører eller er erhvervet i Bergens By. Af arvet Syphilis er der vistnok forekommet mange flere Tilfælde end de anmeldte 8.

De anmeldte Tilfælde af Chunker og Syphilis pr. 10 000 Indvaanere stiller sig saaledes for nedenstaende Aarrække (Middelfolkemængden i 1901 var efter det statistiske Centralbureaus Opgave 72 800):

1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
23,1	30,8	28,1	26,9	27,1	40,2	26,8	22,8	20,2	27,4	29,9	47,7	42,3	37,2	31,2
27,2 pCt.										27,5 pCt.				37,7 pCt.

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.	Tuberkulose i													
	Aande- draets- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben- og Led.		Lymfe- kjertler.		Hu- den.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Bergens By	513	167	503	166	2	-	-	-	5	1	2	-	1	-

Til Oplysning om Antallet af anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** hidsættes en Tabel udarbeidet efter det indsendte Uddrag af Tuberkuloseprotokollen, der antages at give et temmelig korrekt Udtryk for Sygdommens Udbredning. Se forøvrigt denne Beregnings almindelige Del. For Lungetuberkulose er anmeldt 257 Mænd og 246 Kvinder; udflyttet 12 Mænd og 7 Kvinder; helbredet 3 Mænd og 5 Kvinder; tilbage ved Aarets Slutning var 147 Mænd og 163 Kvinder. 13 Mænd og 17 Kvinder har af Sundhedskommisionen været indlagt i Sygehus i Henhold til Tuberkuloselovens § 6. En af disse, en Kvinde, vilde i Henhold til dens § 10 være bleven nægtet at fortsætte sin hidtil drevne Beskjæftigelse. 176 Meddelelser om konstateret Tuberkulose er sendt til Ordfrerer i forskjellige udenbys Sundhedskommissioner. Som det var at vente, har Tuberkuloselovens Ikrafttræden fremkaldt megen Uro og Smittefrygt.

Med de nominative Anmeldelser med Angivelse af Bosted vil det forhaabentlig i Fremtiden blive mulig nøjagtigt at kunne følge Sygdommens Udbredning og Smitteforhold, forsaavidt dette er knyttet til Boligerne. Man vil sikkertlig da kunne komme til at lægge en Dæmper paa den altfor overdrevne Frygt for Smitte. Intet Smittestof er for Tiden saa udbredt som Tuberkulosens, og det kan kun forbause, at det ikke fremkalder langt flere Tilfælde hos dem, som idelig flytter fra Bolig til Bolig. Man kan nemlig være temmelig vis paa, at der i disse Leieboliger i et Tidsrum af f. Ex. 10 Aar har været Tilfælde af Tuberkulose i hver eneste en, og at altsaa Anledningen til Smitte har været der. Om der er skeet Smitte eller ei, kan man med de nuværende Hjælpemidler ikke afgjøre; dog afgiver Dødsstatistikken — med alt Forbehold forøvrigt — nogen Veiledning i saa Henseende. (Lindholm).

Bergens Sundhedskommission, som i Rensning af Bolig, Seng- og Gangklæder ser Hovedmidlet til Bekämpelse af Tæring, agter saavidt mulig at over-

tage denne Desinfektion, saaledes, foruden som hidtil ved Dødsfald, ogsaa ved Flytning fra Rum, som har været anvendt som Bolig for en Tæringssyg. Den haaber derved tillige at opnaa, at den Syge i sin egen Interesse vil anmeldte Flytningen. Ligeledes agter den at overtage Desinfektion af Sengklæder i alle Tilfælde, hvor den Syge ved Indlæggelsen i Sygehus har delt Seng med en Frisk eller er Tjenestetyende eller Læredreng, samt i alle Tilfælde, hvor Stadsfysikus efter Omstændighederne finder det paakrævet for at hindre, at Nogen «flytter» sig til Sygdommen.

Af **Lungetuberkulose** er ialt opgivet 166 Dødsfald eller 15,3 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald og 21,3 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.

Samtige i Byen indtrufne Dødsfald af Lungetuberkulose, beregnet for hvert 10 000 Indvaanere (Middelfolkemængde ca. 71 500 efter Stadsfysikus's Opgave), stiller sig saaledes for nedenstaaende Aar:

1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894	1895	1896	1897	1898	1899	1900	1901
24,4	30,6	30,2	31,5	33,9	30,9	32,9	37,1	29,7	27,5	27,2	24,9	28,5	30,1	23,2
24,1	pCt.						31,6	pCt.				26,8	pCt.	

Foruden de 166 Dødsfald af Lungetuberkulose indtraf 57 Dødsfald af Tuberkulose i andre Organer, deriblandt af tuberkuløs Hjernebetændelse 40 og af Miliaertuberkulose 4.

Dødsfald af **Kræft** udgjorde ialt 70 mod 64 Aaret forud.

Af **obstetriciske Operationer** er ialt udført 185, deraf 35 paa Fødselsstiftelsen. Indikationer og Udfald vil sees af Tabellen paa næste Side.

Paa Fødselsstiftelsen forpleiedes ialt 273 Kvinder, hvoraf 6 var tilbageliggende fra 1900 og 6 laa tilbage ved Udgangen 1901. Af de indkomne 267 Kvinder var 219 gifte, 48 ugifte; førstefødende var 129, flerfødende 138. Der fødtes 263 Børn, idet 3 Kvinder fødte Tvillinge, medens 5 udgik uden at føde, 1 fødte en Blæremola, og 1 var indlagt for Blødning efter Abort.

Fosterleierne opgives at have været:

1ste Isseleie	158,	deraf 3 med Panden fortil.
2det —	91,	« 4 — « —
Ubestemt —	1.	
Ansightsleie	1 (1ste).	
Sædeleie	7,	deraf 5 i 1ste, 2 i 2det.
Fodleie ¹⁾	5,	« 4 - « 1 - «

Om Molafødselen se Medicinsk Revue for 1902.

Fra den til Fødselsstiftelsen knyttede **Jordmoderskole** udexaminededes 17 Elever; af disse var fra Kristians Amt 1, Lister og Mandal Amt 2, Stavanger 2, Søndre Bergenhus 5, Nordre Bergenhus 6, Romsdal 1.

¹⁾ Deraf 3 Fodsler, hvor der var foretaget Vending — 2 Gange ved Tverleie og 1 Gang ved Isseleie med forliggende Moderkage.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.			Perforation.		Efterbyrds- operation.	
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Lev.	Mødre.	Lev.
	Lev.	Død.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Paa Fødselsstiftelsen:																
Utilstr. eller smertefulde Veer	9	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensteverhed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5	1)	1	-	-
Barselkrampe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Temperaturstigning	1	1	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Albuminuri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv	11	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	22	22	-	2	-	-	2	1	1	6	5	1	1	-	-	3
Udenfor Fødselsstiftelsen:																
Utilstr. eller smertefulde Veer	2)	69	73	-	6	-	3)	5	4)	1	5)	6	8	-	-	-
Bækkensteverhed	12	9	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	3	2	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	10	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Truende Kollaps hos den Førende	-	-	-	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Asystoli	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	3	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	9	-	6)	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Fare for Fosterets Liv	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Tilsammen	106	106	4	21	2	19	6	6	8	-	-	-	-	-	-	8
Ialt i Bergen	128	128	4	23	2	19	8	7	9	6	5	1	1	-	-	11
				132		25								6		

¹⁾ Dødt før Operationen. ²⁾ Ved 4 Tvillingfødsler forløstes 2 Gange 1ste Tvilling ved Tang (lev.), 2den ved Vending (lev.), hvor Udfaldet for Moderen (lev.) er opført, jfr. Anm. 3 og 6; 1 Gang forløstes begge Tvillinger (lev.) ved Tang; 1 Gang forløstes 1ste Tvilling (lev.) ved Tang, 2den (lev.) ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen (lev.) er opført, jfr. Anm. 5. ³⁾ Heraf 1 2den Tvilling, 1ste forløst (lev.) ved Tang. ⁴⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet oplyst. ⁵⁾ Ved 3 Tvillingfødsler forløstes 2 Gange alle Børnene ved Udtrækning, samtid 1 Gang 2den Tvilling (lev.) ved Udtrækning og 1ste (lev.) ved Tang. ⁶⁾ Heraf 2 2den Tvillinger; 1ste Tvilling forløstes i et Tilfælde (lev.) ved Tang, i det andet ved Naturens Hjælp.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte		Døde						
	leven- de. dod- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hænd- elser.	ved Selv- mord.	ved Drab.	
Bergens By	2403	56	1100	276	19	6	16	7	1

Der bliver saaledes et Overskud af 1 303 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 45,8.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 6 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaaarsag for 7 Barselkvinder, af hvilke 3 døde af Barselfeber, 2 af Emboli og 2 af Blødning.

Angaaende **Dødsaaarsagerne** ved de i Byen indtrufne Dødsfald henvises til Tabellen paa Side 170 og flg.

De **hyppigste Dødsaaarsager** var: Lungetuberkulose 166, akut Diarré 125, Kraft 70, Langebetændelse 59, Tuberkulose udenfor Længerne 57, Alderdomssvaghed 57, akute Katarrer i Aandedrætsorganerne 47, organisk Hjertesygdom 42 og medfødt Svaghed 41.

Veirligt. Ifølge Meddelelse fra det meteorologiske Institut var Aarets Middelbarometerstand 757,2 mm. Middeltemperaturen var 6,7° C. Høieste Varmegrad var 31,4° (den 31te Juli) og laveste Kuldegrad - 10,2 (den 30te Januar). Efter 3 Observationer om Dagen var Vindretningen Antal Gange følgende: N: 31, NO: 0, O: 44, SO: 99, S: 289, SV: 14, V: 60, NV: 238 og Stille 319. Den samlede Nedbør udgjorde 2 028,3 mm. Størst Nedbør havde Oktober med 310,5 mm., mindst Juli med 19,1 mm. Regndagenes Antal udgjorde 147. Klarvejr var der i 64 Dage.

Levemaade og hygieniske Forhold. Byggevirksomheden har været ringe i Modsætning til de foregaaende Aar. Medens der i 1900 blev færdigbygget 75 Beboelseshuse med tilsammen 256 Etager, er der i det forløbne Aar blevet færdigbygget kun 9 paa tilsammen 28 Etager. 9 ældre Huse er derhos blevet ombygget og tildels paabygget én Etage. Mange Bekyemmeligheder staar ledige, og der kan saaledes neppe siges at være Mangel paa Husrum, men Arbejdsløshed og de trange Tider har bevirket, at de Ubemiddelede har stuvet sig sammen. Som et Exempel blandt mange kan anføres, at et lidet Hus, som ved Folketællingen var beboet af kun to (og som har rimelig Plads for fire), ved Eftersyn fandtes beboet af 18 (hvorf 9 Voxne), og at der i et Kvistværelse paa kun 21 m.² fandtes 6 Beboere. En saadan Sammenstuvning er ikke til at undgaa, saakænge det ikke paalægges Huseieren eller hans Stedfortraeder at sørge for, at Huset eller Værelset ikke udlejes til flere Personer, end det har passende Rum til. Denne Sammenstuvning kan befrygtes at ville medføre videre Udbredning af Tuberkulosen.

meddelte Dødsaaarsager.

Liste over de af Lægerne

meddelte Dødsaaarsager.

og Kjøn.		15--20		20--30		30--40		40--50		50--60		60--70		70--80		80--90		90--100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
		1		2		1		1		2		6		5		9		8	
		1		1		1		1		1		1		1		1		2	
		1		1		1		1		1		1		1		1		1	
		1																	
1	2	1	1	1		2	6	1	2	6	3	3	2						
		1	1	2		2	6	1	2	1	3	1	1	4					
		1																	
		1																	
1		1	5			2	2	5	4	3	2	4	2	6	1	3			
		1																	
		1	1	1															
				1	1														
		1																	
		1	1	2						5	1	3	1	1	4	1	2	2	2

Liste over de af Lægerne

(Forts.). Dødsaaarsag.	Tilsammen.	Deraf		Alder							
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		
VII. Kjønsorganerne.											
Sygdomme i de kvindelige Kjønsorganer	1	-	1	-	-	-	-	-	-		
VIII. Hud- og ydre Sygdomme.											
Pemfigus hos Nyfødte	2	1	1	1	1	-	-	-	-		
Senil Gangræn	1	1	-	-	-	-	-	-	-		
Bensygdomme	7	5	2	-	-	-	-	-	-		
C. Barselssygdom.											
Barselselfer	3	-	3	-	-	-	-	-	-		
Embolii	2	-	2	-	-	-	-	-	-		
Blødning	2	-	2	-	-	-	-	-	-		
D. Dannelsesfeil.											
Cyanose	1	1	-	1	-	-	-	-	-		
Andre Dannelsesfeil	1	1	-	1	-	-	-	-	-		
E. Andre Aarsager.											
Vitia org. abdominis	1	1	-	-	-	-	-	-	-		
F. Unaturlig Død.											
Akut Alkoholforgiftning	1	-	1	-	-	-	-	-	-		
Andre Forgiftninger	1	1	-	-	-	-	-	-	-		
Drukning	3	3	-	-	-	1	-	-	-		
Forfrysning	1	1	-	-	-	-	-	-	-		
Forbrænding	1	1	-	-	-	1	-	-	-		
Andre Ulykkestilfælde	17	12	5	-	-	1	1	1	1		
Selvmord	11	9	2	-	-	-	-	-	-		
Tilsammen	1086	588	498	147	100	59	63	15	21	17	10
Ukjendt Dødsaaarsag	4	-	4	-	2	-	1	-	-	-	-
Sum	1090	588	502	147	102	59	64	15	21	17	10

Natrenovation udførtes ved Aarets Slutning fra 4 622 Huse med 13 896 Kagger. Ved Dagenovation er bortført 78 900 Kasser til en samlet Vægt af ca. 10 600 Tons. Kloaknettet er blevet udvidet med 737,6 l. m. Ved Aarets Udgang udgjorde det tilsammen 47 992,7 l. m. og bestod af 815 l. m. støbte Kloakrør, 39 379 l. m. Rørledninger og 7 798,4 l. m. tørmurede Ledninger.

Sygehuse. Foruden Fødselsstiftelsen, Neewengaarden Sindssygeasyl og Epidemilazaretet findes i Byen et kommunalt Sygehús med en Underafdeling i det tidligere Lungegaardshospital. Desuden er der et katholsk Sygehús, «St. Fran-

meddelede Dødsaaarsager.

og Kjøn.

15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70		70—80		80—90		90—100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.														
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	3	-	2	-	-	2	-	2	-	1	-	1	-	1	-
-	-	-	1	-	3	2	2	2	-	1	-	2	-	-	-	-	-
18	15	56	37	46	29	41	40	41	32	53	47	61	58	30	40	4	6
18	15	56	37	46	29	41	40	41	32	53	47	61	59	30	40	4	6

ciscus's Hospital», Rosenbergs private Sindssygeasyl, Pleiestiftelsen No. 1 og St. Jørgens Hospital, begge de sidstnævnte Anstalter for Behandling af Spedalske. Paa Bergens private Klinik behandles i Aarets Løb 316 Patienter, hvoraf 14 laa tilbage fra 1900; Antallet af Liggedage var 6 456. I Aarets Løb blev den tidligere Badeanstalt i Langegaardens Sygehuis ombygget til Epidemibarakke, og der blev indredet en tidsmaessig Operationsstue ved St. Franciscus's Hospital.

Badeindretninger. I Doktor Wieseners Folkebad toges 28 921 Bad af Voxne og 2 500 af Folkeskolens Børn. I det kommunale Sygehuis's Badeindret-

ning toges 6 183 Karbad af Folk fra Byen og 5 576 af Sygehusets Betjening og Patienter; Romer- og Dampbad af Folk fra Byen 4 976 og fra Sygehuset 2 859; desuden blev der af Byens Folk taget 430 Styrtbad, 192 medicinske Bad og 149 Gytjebad; tilsammen 20 275 Bad.

Om Byens Apothek se den almindelige Beretning.

Fattigsygepleien. Af Bylægerne er for Fattigvæsenets Regning behandlet i de Syges Hjem 1 990 Personer. Desuden behandles i Sygehus 238 Patienter, i Sindssygeasyl 57, i Arbeidsanstaltens Sygehus 172 og i Kurafdelingen for veneriske Kvinder 22, tilsammen 507 Individer. Der foretages 100 Visitationer af Prostituerede, de fleste ved Indsættelse i Tvangsarbeidsanstalt.

Sundhedskommissionen afholdt ialt 26 Møder, hvori behandles blandt Andet følgende: Forslag til Forandring i Sundhedsvedtegterne, angaaende Kontrol med Næringsmidler samt Tillæg til Afsnittet om Boliger og Stalde, fakultativ Fleskekontrol med Adgang for Sundhedskommissionen til at paabyde, at udenlandsk Flesk forsynes med Mærke, der angiver dets Oprindelse; Faststættelse af Fristen for Lægernes Annmeldelse af Tuberkuløse m. v.; Bevilgning til Desinfektion ved Tuberkuløses Flytning; Oprettelse af et Pestlaboratorium i Epidemilazaretets Lighus; udvidet Sygehusplads for Behandlingen af smitsomme Sygdomme; Tilsyn med utsatte Pleiebørn.

Ved den **offentlige Vakcination** vakcineredes 1 180 Personer, alle med animal Lymfe. Af private Læger vakcineredes 296 med animal og 10 med humaniseret Lymfe. Tilsammen er saaledes vakcineret 1 486 Personer.

Til Hjælpvakecinatører omsendtes 125 Rør med humaniseret Lymfe.

Ved **Stadsfysikatets Kontor** behandles 2 472 Sager. Bydesinfektørens Protokol udviser, at der er foretaget Desinfektion af 446 Værelser, hvoraf 49 tapetserede, med en Udgift for det Offentlige af Kr. 1 879,80. Lazaret-desinfektøren desinficerede 7 575 Kollis fra 473 Hjem.

Angaaende **Kjødkontrollen** m. v. meddeles, at der ikke er indtraadt nogen Forandring til det Bedre med Stellet i Byens Slagterier, der kun kan taales i Forventning om, at Bergen i den nærmeste Fremtid vil faa et offentligt Slagthus. Navnlig er Slagteboderne i en saa slet Tilstand, at renlig Udførelse af Slagtningen er umulig. Mange Kjødudsalg og Slagteverksteder er saa slet indredede og daarlig vedligeholdte, særlig Gulvene — af Træ eller løse Heller —, saa utætte og de benyttede Arbeidsborde saa ujævne, at en tilfredsstillende Ren-gjøring er meget vanskelig og derfor sjeldent bliver udført. Der er ved Besigtigelse konfiskeret 3 Tønder bedærvet, letsaltet Kjød og 552 Kg. Kjød i mindre Partier.

Der blev tilført Byen 88 649 Kg. mindre Kjød end Aaret forud, væsentligst vel paa Grund af Kjødmangel i Bergens Oplandsdistrikter, hvor foregaaende Aars Fodermangel havde gjort det nødvendigt at reducere Besætningerne. Der er stemplet og anvendt et meget større Kvantum Hestekjød end før, væsentlig til Pølsefabrikationen. Blandt det Kjød, der blev nægtet Stempling, var største Parten Tintekjød fra de nærmest Byen liggende Herreder.

Med Fisketorvet, hvor Forhollene fremdeles er lidet tilfredsstillende, har der været ført daglig Kontrol, og Flere, der har ført bedærvede Varer, er ilagt Mulkt.

Melke- og Brødudsalgene, hvorfra der ofte forhandles ogsaa andre Frihandelsvarer, findes som Regel i Lokaler, der staar i umiddelbar Forbindelse med Familiens Beboelses- og Soverum. Expeditionen udføres da af den samme Person, som samtidig maa udføre det hele Husstel. Herved kan Smitte let spredes.

3 Udsalg er forbudt, hvor selve Forhandlingsrummet samtidig benyttedes som Sove- og Beboelsesrum. Melkeundersøgelserne har været fortsat som tidligere; Resultaterne heraf er i Aarets sidste Halvdel offentliggjort gjennem Aviserne. I sidste Halvdel af Aaret viste derefter kun 15 pCt. af de undersøgte Melkeprøver forlidet Fedtgehalt, medens Aaret forud dette havde været Tilfældet med 28 pCt. Fra de reelle Forhandlere hører man kun Tilfredshed over disse Melkeundersøgelser.

I Udsalg for Fede- og Kolonialvarer samt Vildt er der foretaget 268 Besigtigelser.

XIV. Nordre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommune.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger.	Jordmoder.	Hjelpe- vakinarer.
Amtet	18481,51	88 214	24	64	57	
1. Lærdal	3 625,86	7 045	3	4	5	
Lærdal	583,67	2 136	1	1	1	
Borgund	577,94	752	-	-	-	
Aardal	994,60	1 284	-	1	1	
Aurland	1 455,95	2 786	2	2	2	
Af Leikanger:						
Gaardene Fronningen og Tingestad af Fres- vik Sogn	18,70	87	-	-	-	1
2. Lyster	2 225,15	5 215	2	3	5	
Lyster	1 559,87	3 029	2	2	3	
Jostedalen	529,20	934	-	1	1	
Af Hafslo:						
Joranger Sogn		463	-	-	-	
Fet		363	-	-	-	
samt af Solvorn Sogn	136,08					
Gaarden Ytre Kroken,						
og det tidligere Urnes						
Sogn		426	-	-	-	
3. Sogndal	887,33	5 168	1	3	4	
Sogndal	440,66	3 592	1	1	2	
Af Hafslo:						
Hafslo Sogn		1 269	-	1	1	
Solvorn (undt. Gaarden	446,67					
Ytre Kroken og det tid-						
lige Urnes Sogn)		307	-	1)	1)	2

¹⁾ Jordmoderen, der tillige er Hjelpevakinarice, fungerer ogsaa i den til Lyster Lægedistrikt horende Del af Hafslo Herred.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommune.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Lager.	Jordnøde.	Hælpe- vakcinatører.
4. Vik		1 792,24	8 138	3	9	5
	Leikanger (med Undtagelse af det, som tilhører Lærdal Distrikts)	451,43	2 453	1	4	2
	Balestrand	626,15	2 168	1	2	2
	Vik	714,66	3 517	1	3	1
5. Gulen		885,00	6 527	1	5	4
	Gulen	416,64	3 146	-	-	1
	Sulen	213,25	1 819	1	-	1
	Brekke Sogn af Lavik og Brekke	185,59	977	-	-	1
	Bo Sogn til Hyllestad	69,52	585	-	-	1
6. Kirkebø		1 467,57	6 350	2	6	4
	Kirkebø	667,00	1 661	1	3	1
	Lavik Sogn af Lavik og Brekke	239,63	1 200	1	-	1
	Indre Holmedal	560,94	3 489	-	3	2
7. Ytre Søndfjord		874,86	8 208	2	6	4
	Hyllestad (undtagen Bo Sogn)	191,23	1 842	-	1	1
	Askvold	178,27	2 667	1	2	2
	Ytre Holmedal	505,36	3 699	1	3	1
8. Indre Søndfjord		1)	7 381	2	5	5
	Aalhus Sogn og Del af Helgeim Sogn af Jelster	?	1 919	-	2	2
	Førde	493,12	2 896	1	1	2
	Naustdal	394,80	2 566	-	2	1
9. Gloppe		1)	6 026	1	3	3
	Rest af Helgeim Sogn af Jelster	?	922	-	-	-
	Gloppe	673,63	3 216	1	2	2
	Breim	358,26	1 888	-	1	1
10. Kinn		1 160,16	9 091	3	6	6
	Flores, Ladested	0,72	949	3	1	3
	Kinn	687,04	4 657	-	-	-
	Bremanger	347,24	2 306	-	4	2
	Vevring	125,16	1 179	-	1	1

¹⁾ Fladeindholdet af Indre Søndfjord og Gloppe Distrikter er tilsammen 2 572,45 km.² Jelster Herred er 652,64 km.² stort.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommune.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Decb. 1900.	Aantal Læger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakmæsterer.
11. Ytre Nordfjord		549,47	7 288	2	4	4
	Selje	322,19	5 414	1	3	3
	Rugsund Sogn af Daviken	227,28	1 874	1	1	1
12. Nordfjordeidet		1)	4 767	1	4	2
	Eid	252,40	3 138	1	3	1
	Daviken (midtogen Rugsund Sogn)	427,19	1 430	-	1	1
	Del af Hornindalen (Heggebygden)	?	199	-	-	-
13. Indviken		1)	7 010	1	6	6
	Rest af Hornindalen	?	1 475	-	1	1
	Indviken	502,31	3 041	1	2	2
	Stryn	889,20	2 494	-	3	3

¹⁾ Fladeindholdet af Nordfjordeidet og Indviken Distrikter er tilsammen 2 441,42 km.² Hornindalen Herred er 370,32 km.² stort.

Sundhedstilstanden synes i det Hele at have været meget god. Tyfoidfeber forekom mindre hyppig, Difteri derimod lidt oftere end Aaret forud. Kighoste opfraadte som en meget udbredt Epidemi. Antallet af anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde tilsammen 3 389, deraf 160 dødelige (4,7 pCt.). Aaret forud var de tilsvarende Tal 4 291 og 166 (3,9 pCt.).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 206 eller 13,7 pro mille af den beregnede, tilstedeværende Middelfolkemaengde (88 300). Aaret forud var den 15,0 pro mille. Med Hensyn til Dødelighedsforholdene i de enkelte Bygder i Ytre Nordfjord Distrikt henvises til Tabellen paa Side 180, udarbeidet af Distriktslaege A. Olsen.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 182 og 183, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **Tyfoidfeber**, der forekom sjeldnere end i de nærmest foregaaende 3 Aar, er i alt anmeldt 32 Tilfælde, hvoraf 8 endte dodelig. I Lærdal Distrikt tilhørte 5 Tilfælde i Januar og Februar den Epidemi, som i Slutningen af forrige Aar herskede i Borgund. I det først angrebne Hus, hvor alle Beboere paa 2 nær havde været syge, blev tilslut ogsaa den Kone, som i mange Uger havde passet de Syge, angrebet. 2 andre Tilfælde optraadte i et Hus paa Lærdalsøren; Smittekilden kunde her ikke paavises. (J. Moinichen). I en Barakke i Nærheden af Opsæt blev en Arbeider ved Jernbaneanlægget Voss—Taugevand angrebet; han transporteredes til Voss kommunale Epidemilazaret, hvor han senere afgik ved Døden. (H. Bruun). Fra Sogndal og Vik er anmeldt 3 Tilfælde fra hyrt Distrikt; paa sidstnævnte Sted angrebes 2 paa Vikøren og 1 paa Lilleøren; nogen Smitteforbindelse mellem disse kunde ikke paavises; for «Sotti»,

Dødeligheden i Ytre Nordfjord i 1901.

		Folketal 31de December 1900.		Dødsfald 1901.		Dødsfald af Sygdom i pro mille af Befolkingen.	Antal.	Døde uden Læge- tilsyn.	Dødsfald blandt under 1 Aar.	Born 1-5 Aar.	Døde af tuberku- lose Sygdomme.	Døde af epi- demiske Syg- domme.	Døde af Kraft.	Gjennemsnitsalder.										
		Døraf Ulykker.		Dødsfald af Sygdom i pro mille af Befolkingen.																				
		pct af Døds- faldene.	pro mille af Befolkingen.	pct af Døds- faldene.	pro mille af Befolkingen.																			
Stat Jordmoderdist.	1769	19	-	10,74	8 42,11 4,52	2 10,53	1	5,26	2 10,53	1,13	-	-	2 10,53	1,13	54,89									
Selje	—	1468	24	-	16,36	5 20,83 3,41	3 12,50	-	5 20,83	3,41	-	-	4 16,67	2,72	52,88									
Vaagso	—	2231	34	7	12,10	4 14,81 1,79	4 14,81	1	3,70	6 22,22 2,69	2	7,41 0,90	2 7,41	0,90	41,65									
Rugsund	—	1903	24	-	12,61	8 33,33 4,02	4 16,67	1	4,17	4 16,67 2,10	1	4,17 0,53	-	-	48,25									
Laagedistriket . . .	7371	101	7	12,75	25 26,60 3,39	13 13,83	3	3,19	17 18,99 2,31	3	3,19 0,41	8 8,51	1,09	48,38										

som Nervefeber her benævnes, har Publikum stor Frygt, saa man kan være rolig for, at den paabudte Isolation bliver effektiv. (Helsing). — I Ytre Søndfjord blev i Sommermaanederne 6 Børn angrebne i et Hus paa Halsnes i Ytre Holmedal. Smitten skyldtes antagelig Bornenes Bedstemoder, der var blevet syg og døde kort Tid efter et Besøg i Bergen hos en tyfoidfebersyg Slægtning. Senhostes indtraf et Tilfælde paa Einen i Askvold. (Frisak). — I Indre Søndfjord forekom et Tilfælde i Naustdal paa Gaarden Holmeseter, hvor Sygdommen har været flere Gange tidligere, sidste Gang i 1897; Smittestoffet synes at holde sig i de gamle Bygninger, som kun vanskelig kan desinficeres. (Gloersen). — I Gloppe Distrikt indtraf i Marts 4 ondartede Tilfælde i et Hus paa Hauge; 2 endte dodelig. Ud paa Hosten forekom der et Par ligeledes alvorlige Tilfælde paa Gaardene Austreim og Sandem. (Harlem). — I Ytre Nordfjord blev i Januar 2 Personer angrebne paa Væno i Selje ved Smitte fra en Patient, som kort før Nytaar var død af Tyfoidfeber. Senere indsygnede en Fisker ombord paa et i Kristiansund hjemmehørende Fiskedampskib, med hvilket han fulgte til Hjemstedet. (A. Olsen). I Nordfjord edet forekom 2 Tilfælde, der ikke stod i Forbindelse med hinanden; det ene var hos en 70-aarig Omstreifer, der var kommen syg dit. (Rummelhoff).

Skarlagensfeber forekom med enkelte Tilfælde inden de fleste Distrikter, men synes ikke nogetsteds at have haft nogen større Udbredning; Sygdommen optrædte gennemgående mildt; der er i alt anmeldt 48 Tilfælde, hvoraf de fleste (14) inden Kinn Distrikt.

Af **Mæslinger** iagttores nævnlige om Vaaren en Del Tilfælde; de fleste optrædte i Gulen og Ytre Søndfjord Distrikter.

Af **Difteri** er i alt anmeldt 14 Tilfælde, hvoraf 6 dodelige. Sygdommen forekom i Lyster i Begyndelsen af Aaret som en Fortsættelse af Epidemien Aaret forud. I Vik indtraf et Tilfælde i Esefjorden og et i Fjærland, og i Gulen 4 i 2 Familier i Bofjorddalen; her var et ældre Barn død af Croup, for Sygdommen anmeldtes. I Kirkebo forekom 1 Tilfælde og i Ytre Søndfjord 4 i et Hus paa Solheimsfossen i Dale Sogn; den først Angrebne her, et lidet Barn, som havde været syg i 11 Dage, forend Læge tilkaldtes, døde. Hele Husstanden behandles med Serum. Senhostes dukkede Sygdommen op paa Tysse i Holmedal Sogn. — I Kinn anmeldtes 28 Tilfælde, hvoraf i Floro 2, der begge isoleredes i Hjemmene. I Landdistriktet optrædte Sygdommen til tre forskellige Tider over tre længere fra hverandre liggende Stro, nemlig i Eikefjord, i Bremangerpollen og paa Storo. I Nordfjord edet indtraf 1 Tilfælde paa Hundvik.

Af **Blodgang** sees opfort 29 Tilfælde fra 4 Distrikter. I Sognadal havde Sygdommen fornemmelig Tilhold paa Kvam. Fra Gulen opgives 3 Tilfælde fra Brekke. I Ytre Søndfjord, hvor Sygdommen i de senere Aar har været mere eller mindre udbredt, var der 4 Angrebne i et Hus paa Hofflandsdal i Guldal.

Af **Barselfeber** anmeldtes 18 Tilfælde, hvoraf 6 dodelige. I Ytre Nordfjord angrebes en Kone i Skramshyden paa Vaagso; hun assisteredes af en uerfaren Hjælpekone, der lige fra Mørkarbeide gik til denne Gjerning med sprukne og suare Finger; Sygdommen artede sig som et akut Delirium og endte dodelig. (A. Olsen).

Om et Tilfælde af **Rosen** meddeles følgende fra Gloppe: Sygdommen var kompliceret med Abscesser i Nakken og stod muligens i Forbindelse med en kronisk Orebetændelse; da den Syge i over 3 Uger havde haft tildels meget hoi

Epidemiske Sygdomme.

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																						
	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13		
	Sogndal.		Vik.		Gulen.		Kirkebø.		Ytre Sond-fjord.		Indre Sond-fjord.		Gloppen.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord-eidet.		Indviken.		
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
Tyfoldfeber	3	1	3	-	-	-	-	-	7	-	1	-	5	2	1	-	3	-	2	1	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	5	1	7	-	6	-	3	-	-	-	6	-	14	-	3	-	-	-	1	4	1
Mæslinger	-	-	-	-	17	-	-	-	25	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	-	-	2	2	4	1	1	-	5	1	-	-	-	-	28	1	-	-	1	-	-	-	-
Blodgang	14	4	-	-	3	-	-	-	4	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	3	2	3	1	1	-	2	-	1	-	2	-	-	-	2	2	2	1	-	-	-	-	-
Pyæmi, Septhaemi	-	-	2	1	4	3	4	-	1	1	-	-	9	-	4	-	4	2	-	-	3	-	-
Rosen	6	-	3	-	6	-	3	1	13	-	4	-	5	-	6	-	8	1	4	-	17	1	-
Vandkopper	-	-	4	-	-	-	-	-	1	-	2	-	6	-	2	-	4	-	5	-	-	-	-
Kusma	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	9	-	14	2	16	3	5	-	27	3	23	-	-	-	48	1	4	1	-	-	56	-	-
Akute Katarrer i Aandedraetsorganerne	28	2	90	3	90	1	41	3	91	4	28	1	42	2	236	5	118	5	218	4	23	4	-
Influenza	15	-	25	-	21	-	10	-	19	-	4	-	-	-	57	2	29	-	-	14	-	-	-
Lungebetændelse	22	1	15	7	19	5	21	2	64	8	46	5	15	4	73	6	28	5	11	3	11	3	-
Pleurit	3	-	20	-	21	-	16	-	14	-	9	1	20	-	29	-	9	-	2	-	8	1	-
Gigtfeber	5	-	11	1	3	-	2	-	14	-	12	-	8	-	14	-	9	-	2	-	8	1	-
Akut Diarré (Kolerine) . .	19	1	49	1	33	-	14	-	23	-	32	-	26	3	77	1	69	1	176	-	34	1	-
Pemfigus (hos Nyfødte) . . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	127	11	247	19	246	13	127	7	313	17	164	7	142	11	609	18	290	16	421	9	178	12	-

Feber og ligget i et Slags Delirium, hvorunder 2—3 Naboer uafsladelig maatte passe ham, foretages der et Par Gange Aareladning med efterfølgende Saltvandsinfusion; der tappedes hver Gang vel $\frac{1}{2}$ Liter Blod og infunderedes 1 Liter Saltvand. Bevidstheden klarnede, Pulsen bedredes, og Temperaturen nernmede sig Normalen; første Gang varede Bedringen kun et Dogn, men anden Gang var den blivende. Efter en lang Rekonvalescents indtraadte fuldstændig Helbredelse, (Harlem). Fra Ytre Nordfjord berettes: I et Hus i Leirgulen i Rugsund, hvor der var død en Kone af Rosen, fik kort Tid efter 2 Smaapiger og en halvvoxen Gut, der boede i det samme Rum, Lungebetændelse; hos Gutten efterfulgte denne Sygdom af en Absces i Nates, og en af Smaapigerne fik et meget akut Empyem. (A. Olsen).

Kighoste havde en meget stor Udbredning over største Delen af Amtet. Epidemien var i nogle Egne en Fortsettelse fra forrige Aar; til andre Steder opgives Sommergjester fra Bergen at have medbragt Smitten.

Af **Influenza** er der for det hele Amt anmeldt et betydelig mindre Antal Tilfælde end Aaret forud. I Aurland (Lærdal Distrikt) optraadte Sygdommen endemisk; den begyndte med Angina og Feber og slog sig senere enten paa Aandedrætsorganerne eller paa Tarmkanalen; i nogle faa Tilfælde iagttoges Erythema nodosum som Komplikation. (E. Moinichen). I Ytre Nordfjord begyndte Epidemien paa sondre Side af Statlandets Høidedrag og udbrede sig efterhaanden over Seljebygden til Ulvesund, Vaagso og indover Nordfjord; om Høsten fortsatte den over Rugsund sydover. Sygdommen kompliceredes hyppig med Lungebetændelse, for hvilken mange Gamle, særlig i Seljebygden, bukkede under. (A. Olsen).

Af **Lungebetændelse** er for det hele Amt Antallet af anmeldte Sygdomstilfælde (356) og Dodsfald (50) lidt større end det gjennemsnitlige for Aarene 1871—1900 (328 og 46), men mindre end Gjennemsnitstallene for Fem-aaret 1896—1900 (439 og 57). Denne mindre hyppige Forekomst stod i Gulen muligens i Forbindelse med den særlig varme Vaar og Forsommer. (J. Nielsen). Tilfælde, der tyder paa Sygdommens Smitsomhed, omtales fra Ytre og Indre Søndfjord Distrikter; paa en Plads under Tysse i Holmedal blev 4 Personer efterhaanden angrebne. (Frisak og Gløersen).

Om et Par Tilfælde af **Pleurit**, der fulgte efter Erythema nodosum, berettes der Følgende fra Lærdal. En 40-aarig Mand havde hørt Brysthindebetændelse et Par Uger; samtidig med dens Forsvinden indtraadte Hævelse og saa betydelig Omfindlighed i Hypogastrum, at han ikke talte selv det letteste Tappe over sig. Efter nogle Ugers Forlob fandtes der kun strammende Smærter i venstre Side af Underlivet, og efter en langvarig Rekonvalescents indtraadte fuldstændig Helbredelse. Hos Søsteren, der omrent samtidig blev syg, resorberedes Exsudatet efter en Tids Forlob, men hun døde det følgende Aar af Lungetuberkulose. Aaret forud havde deres Broderdatter, ligeledes efter forlagaet Erythema nodosum, faaet først Pleurit og senere en hoigradig Ascites; hun døde ogsaa af Lungetuberkulose, men forinden var der ved Paracentese af Underlivet udømt en Maengde stinkende Vædske. (J. Moinichen).

Af **akut Diarré** (Kolerine) var Antallet af anmeldte Tilfælde større end Gjennemsnitstallet. I det Store og Hele taget synes Sygdommen at have optraadt hyppigere og voldsommere i Indlandsbygderne end ved Kysten. Sygdommens store Udbredning sættes i Nordfjordeidet i Forbindelse med Drikkeydet, hvoraf der paa Grund af den usædvanlig ringe Nedbor var sparsom Forsyning. Det var dertil daarligt.

Af andre akute Sygdomme forekom 1 Tilfælde af Poliomyelit hos en Gut i Vik Distrikt. I Ytre Nordfjord indtraf 1 Tilfælde af Angina Ludovici hos en Mand, der nogen Tid forud var opereret for en recidiverende Syust på Underkjaevens Tandkjød. Affektionen begyndte nogenlunde typisk med sylne Kjertler omkring Angulus maxilla og under Musc. sterno-cleido-mastoideus. Haevelsen, der fra først af lignede et malignt Lymphom, øgedes lidt efter lidt og infiltrerede omsider ogsaa Huden. Gjennem Aabninger i denne udtomtes der sparsomme Maengder af Vaevsbrokker i en myse-lignende Vaedske, og efterhvert, som Massen svundt, sank Haevelsen. Manden var, da Sygdommen havde varet i $\frac{3}{4}$ Aar, yderlig afkraeftet. (A. Olsen).

Af Fnat er anmeldt fra 4 Distrikter ialt 78 Tilfælde, de fleste fra Gluppen og Indviken; i sidstnævnte Distrikt har der i flere Aar været en Epidemi, som det faldt noksaa vanskeligt at faa Bugt ned. (H. Brodkorb). I Ytre Nordfjord forklarede Distriktslægen i Skolehuset i Anledning af en udbrudt Epidemi Sygdommens Natur og Behandling for en Forsamling af Forældre og Born, og en Opskrift paa Skabsalve uddeltes. (A. Olsen).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde	Dodsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
			Lærdal.	Lyster.	Vik.	Kirkcha.	Innde Sond-fjord.	Kinn.	Ytre Nord-fjord.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dodsf.
Veneriske Saar	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Syfilis, konstitutionel . . .	5	1	1	-	-	-	2	-	2	1
Gonorré og Uretrit.	14	-	6	1	2	-	1	2	2	-

Strax over Nytaar efter Juleturningen i Bergen maatte en hel Del Arbejdere ved Jernbaneanlegget Voss—Taugevand sendes til Sygehus som lidende af Gonorré. (H. Bruun).

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidstilles en Tabel paa Side 186, udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. Se forovrigt den almindelige Beretning. Dodsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henthal til Laegernes Dodsaarsagslister for det hele Amt 13,3 pct. (for Bygderne 13,4) af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dodsfald og 16,0 pct af Dodsfald, der ikke var foraarsaget af epidemiske Sygdomme. Fra Florø er intet Dodsfald af Lungetuberkulose anmeldt. — Fra Lærdal anfører Distriktslæge J. Moinichen: Til denne Sygdoms Bekämpelse har Amtet vedtaget at udrede Udgifterne saavel til Desinfektorer som til de fornødne Apparater og Kemikalier. Men det vil nok blive meget vanskeligt at finde Folk, der er skikket til dette Hver. Med Hensyn til fattige Tuberkulosenes Indlæggelse paa Sygehus, da er der visse Mange, som trænger at komme væk fra sine trange og overbefolkede Hjem, men der er intet Amtssygehus, og Herredernes økonomiske Tilstand er ikke for Tiden saadan, at de har Raad til at oprette Pleiehjem endog af farveligste Sort. Tuberkuloseloven synes ikke at have

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i									
			Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerfler.	
	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.
Lærdal	63	23	55	21	-	-	-	-	3	2	5	-
Lyster	22	6	20	5	-	-	1	1	1	-	-	-
Sogndal	16	6	15	6	-	-	-	-	1	-	-	-
Vik	21	5	18	5	-	-	-	-	3	-	-	-
Gulen	23	3	23	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Kirkebø	9	4	8	4	-	-	-	-	1	-	-	-
Ytre Søndfjord . . .	30	14	30	14	-	-	-	-	-	-	-	-
Indre —	32	9	28	8	-	-	-	-	2	-	2	1
Gloppen	31	7	29	7	-	-	1	-	1	-	-	-
Kinn	47	18	43	16	1	1	1	1	1	-	-	1
Ytre Nordfjord . . .	36	7	34	7	-	-	-	-	2	-	-	-
Nordfjordeidet . . .	21	3	18	2	-	-	1	1	2	-	-	-
Indviken	33	12	33	12	-	-	-	-	-	-	-	-
Nordre Bergenhus Amt	384	117	354	110	1	1	4	3	17	2	7	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfall ved		
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	97	18	13	84
Lyster	62	9	7	55
Sogndal	40	6	11	29
Vik	74	4	19	55
Gulen	68	4	13	55
Kirkebø	83	9	7	76
Ytre Søndfjord . . .	68	20	17	51
Indre —	81	10	7	74
Gloppen	63	7	11	52
Kinn	97	11	18	79
Floro Ladested . . .	6	-	4	2
Bygder	91	11	14	77
Ytre Nordfjord . . .	69	12	16	53
Nordfjordeidet . . .	50	2	9	41
Indviken	83	12	12	71
Nordre Bergenhus Amt	935	124	160	773
Deraf i By	6	-	4	2
— - Bygder	929	124	156	773

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Perfora-tion.	Exviscera-tion.	Efterbyrds-operation.
	Mødre.	Born.		Mødre.	Born.			
	Lev.	Lev.	Dodf.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	25	23	2	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	5	5	-	1	1	2	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	1	1	-	-	-
Forsømt Tverleie	-	-	-	-	-	-	1	¹⁾ 1
Hydrocefalistisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	1	-	-
Anenkefalisk —	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen		33	<u>30</u>	3	2	2	3	<u>2</u>
			<u>33</u>				<u>3</u>	

¹⁾ Dølsaarsag: Livmoderbristning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		i alt	Døde			ved ulyk- kelige Hænd- delser,	ved Selv- mord,	ved Drab.
	leven- de,	dod- følte		0 - 1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar- sel- seng.			
Lærdal	172	2	111	10	-	-	1	1	1
Lyster	115	1	69	7	-	-	3	-	-
Sogndal	148	3	84	13	-	2	1	-	-
Vik	219	9	75	6	-	1	2	-	-
Gulen	163	11	81	9	1	-	5	-	-
Kirkebø	170	3	75	10	2	-	1	-	-
Ytre Søndfjord	203	3	152	16	-	1	4	-	-
Indre —	201	3	114	21	2	-	1	-	-
Gloppen	120	6	63	6	-	-	-	-	-
Kinn	277	10	133	16	1	2	3	-	-
Floro Ladested	29	-	10	1	-	-	1	-	-
Bygder	248	10	123	15	1	2	2	-	-
Ytre Nordfjord	206	1	108	13	2	1	9	-	-
Nordfjordeidet	144	5	60	8	1	-	-	-	-
Indviken	175	9	81	10	1	-	1	1	-
Nordre Bergenhus Amt	2313	66	1206	145	10	7	31	2	1
Deraf i By	29	-	10	1	-	-	1	-	-
Bygder	2284	66	1196	144	10	7	30	2	1

skærpet Sandsen for Renlighed, men derimod at have fremkaldt en utidig Smittefrygt, hvilket har medført, at syge Naboer og Bekjendte ofte mangler Hjælp. I Aurland Herred findes de fleste Syge i Næro- og Flaamdalene, der ogsaa har en stor Gjennemfærdsel, hvorimod Sygdommen har faaet mindre Indpas i Vashygden og Aurlands Hovedbygd. (E. Moinichen). I Vik Distrikt synes Sygdommen at udbrede sig noget, men kan dog ikke siges at spille nogen synderlig fremtrædende Rolle. Den nye Lov lader i det Hele taget til at have virket godt, og de Syge har loyalt rettet sig efter Sundhedskommissionens Paabud. (Helsing). Blandt 30 kjendte Tilfælle i Gulen var der 18 nye; af disse har en Del paadraget sig Sygdommen i Bergen. Som Regel har Legen faaet noksaa hurtig Besked om disse hjemkomne Syge, men det har ogsaa hændt, at der er gaaet altfor lang Tid hem, inden Hjemflytningen kom til hans Kundskab. (J. Nielsen.) I Kirkebo Distrikt ser det ud, som om Sygdommen vinder Terræn i Indre Holmedal, ogsaa i mange Tilfælle importered ved hjemvendende Ungdom fra Bergen. I Hjembygden lagttages som oftest endnu langtfra den tilborlige Forsigtighed med Spytten, og paa de fleste Gaarde opbevares Fodemedller, navnlig den Melk, som der skal samles Fløde paa, i Husets eneste varme Rum, som er Alles og eventuelt ogsaa den Syges almindelige Opholdssted og Soverum. (R. Bergh). — I Ytre Søndfjord har Kundskaben om Smittefare ikke udvaret til nogen utidig Smitteredsel blandt Befolkningen, og de Syge paa sin Side har beredvillig rettet sig efter

Tuberkuloslovens Bestemmelser. (Frisak). I Nordfjordeidet har Sundhedskommissionen bestemt, at Folkeskolelokalerne kun maa bruges til Skole og ikke til andre Møder. (Rummelhoff).

Kræft synes at være i Tiltagende i Vik Distrikt. (Helsing).

Om Amitets Sindssyge se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 42 saadanne, deraf i Lærdal Distrikt 1, Lyster 1, Sogndal 3, Vik 4, Gulen 5, Kirkebø 1, Ytre Sondfjord 7, Indre Sondfjord 1, Gloppe 4, Kinn 7, Ytre Nordfjord 1, Nordfjordeidet 2 og Indviken 5. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 187. - Uforlost døde i Indre Sondfjord en 38-aarig Kone. Fosterets hoire Arm faldt frem ved Vandets Afgang. Jordmoderen, der kom tilstede ikke længe efter, gjorde 2 frugteloze Forsøg paa Vending; denne lykkedes heller ikke for Lægen, og da heller ikke Exvisceration og Dekapitation kunde udføres, døde Konen den følgende Dag under stadig tiltagende Afkraeftelse. (Gloersen).

Jordmoderhjælpen. I Lyster Distrikt bistod 3 Jordmodre ved sammen 76 Fødsler.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 188.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1107 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 52.1.

Paa **Barselseng** døde efter Presternes Opgaver 7 Kvinder, efter Lægernes 11. Dodsaarsagen var for 6 Barselfeber, 1 Barselkrampe, 1 Blødning, 1 Livmoderbristning og 2 Dystoki.

De hyppigste Dodsaarsager var:

Dodsaarsager.	Deraf i		
	Antal Dødsfald.	Byer	Bygder.
Alderdomsvaghed	232	-	232
Lungetuberkulose	124	-	124
Kraeft (Cancer og Sarkom)	85	-	85
Lungebetændelse	50	1	49
Medfødt Svaghed	40	-	40
Akute Katarrer i Aandedraetsorganerne	39	3	36
Tuberkulose Betændelser udenfor Lungerne	35	-	35
Hjerneslag	30	-	30
Organisk Hjertesygdom	30	2	28
Kronisk Bronkit	29	-	29

Veirliget. Aaret udmarkede sig ved en lang, varm og tor Sommer. Udbyttet af Jordbruget blev, hvor ikke Tørken gjorde for megen Skade, tildels adskillig over middels. Det Samme var Tilfældet med Frugtavlen, som formennelig for Æblers Vedkommende i enkelte Strog var særdeles vellykket, medens den i andre Egne totalt mislykkedes paa Grund af Tørke og Insekter; Priserne paa Frugt var usædvanlig høje. Tobakshosten i Lyster var særdeles god.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Lærdal Distrikt auføres, at det fremdeles der er smaaat bevendt med de hygieniske Forhold, og at Bestraelserne for at bedre disse synes at monne saa lidet. Foruden Ungdomslagene vil antagelig de oprettede Meierier med sine Krav paa en proper Behandling af Melken vise sig at være det virksomste Middel til at opbjælpe Renlighedssanden. Kreaturerne er blevet tuberkulinundersøgt, og man har for det Meste anskaffet fine Melkespand og Separatører. En Bedrift, som synes at tiltale alle unge Sogninger, er at være Mellemmand; de handler med alt muligt, saasom Heste, Kjør, Skind, Bavarer, Frugt, Poteter, Filler etc.; Haandværksdrift derimod lader ikke til at ligge for dem. De Mange, som ingen Jordvei har, og for hvem Handelen ikke gaar, reiser i Regelen til Amerika, hvor de Fleste har Slægtninge, og hvor de bliver nødt til at tage ordentlig i. Kostholdet maa betegnes som godt, fornemmelig hos Bønderne, som bruger sin Gaards Produkter; ferskt Kjød haves kun til enkelte Tider af Aaret, men da der er lidet Sands for at bevare Kjødet ferskt og tillave det vel, bliver det for det Meste nedsalstet. Kaffebruguet er overdrevet, især om Sommeren, naar Kjørene er tilsæters. Ædrueligheden derimod staar høit; det er kun Fækarer, Jernbanearbeidere og lign., som leilighedsvis skeier ud. Ved selve Jernbaneanlægget er det overmaade sjeldent at se en drukken Mand, da der holdes strengt Opsyn med, at der ikke indføres berusende Drikke til Barakkerne; en og anden Gang har det dog været tilladt ordentlige Arbeidere gjennem Afdelingskontorerne at forskrive Spirituosa af god Kvalitet, hvoraf der saa til Forbrug blandt f. Ex. 4 à 5 Mand er blevet udleveret 1 Flaske Brændevin ad Gangen. Arbeidsfortjenesten ved Jernbaneanlægget har været meget god — indover Højfeldet gjennemsnitlig Kr. 5,50 pr. Dag —, hvorfor støe Arbeidere har kunnet lægge adskilligt tilbedste; de Fleste har det dog ikke med at spare, men rangler Størstedelen af de optjente Penge bort. (J. og E. Møinichen, H. Bruun).

I Lyster Distrikt er de ny opførte Huse rummelige og lyse og de i de senere Aar byggede Udhuse saapas store, at de rummer alt det, som før var spredt i Smaabygninger rundt paa Tunet; dette er derved blevet friere og lettere at holde rent. Kostholdet er som Regel godt, men Tilberedningen ofte mangelfuld. (E. Paasche).

Nogen Fremgang kan nok spores hist og her i Vik Distrikt, men fortgaard det ikke. Drikfældighed er der ikke meget af; Sædeligheden staar ikke høit. (Helsing).

Fra Gulen skrives: Vistnok er Husmødrene rundt om i Hjemmene ikke synderlig flinke i Kogekunsten, men som Regel greies den harske Spgesild, de halvstegte Bygmel-Poteteskager og den klumpede, kompakte Grøden med sur Melk til noksaa godt; Kroppen holder i det Hele godt ud, saa man ofte hos Folk langt oppe i 70 og 80-Aarene kan finde en utrolig Seighed og Udholdenhed. Ædruelighedstilstanden er god. Drik og Spektakel i Brylluper og Gravel er det nu sjeldent at høre noget om, og de nævnte Gilder varer som Regel heller ikke saa længe som tidligere. Ølbrygning i Hjemmene tager ogsaa af, isærude ved Kysten, dog brygges der mangesteds endnu til Jul og tildels ogsaa til Vaaraannen. Sædelighedstilstanden kan neppe roses. Mellem Forlovede hører ægte-skabeligt Samliv til Dagens Orden, og Tiden for Bryllupet bestemmes ofte af den Omstændighed, at det bliver «nødvendigt» at gifte sig. Klædedragten taber ogsaa i dette Distrikt blandt Ungdommen mere og mere sit landlige Snit og Præg. Mange Gutter og Piger drager til Bergen, og naar de saa kommer hjem paa Besøg, virker de i sine Byklæder som Modejournaler. (J. Nielsen).

I Kirkebø Distrikt vinder et renligere Stel mere og mere Indgang. Klæderne — navnlig Underklæderne — er gjennemgaaende hjemmevirkede, i Almindelighed uldne og solide. Af hjemmevirkede uldne Sengetepper (Kvitler)

setter Husmodrene en Ære i at have saa mange som muligt; til Stads bruges Tapper, der er vævet af forskjellig faryet Garn i bestemte Mønstre (Smætaakker). I Indre Holmedal drives ikke saa lidt, næsten haandværksmæssig, Husflid; navnlig Bødkeri drives, og det endog i saadan Maalestok, at man har været bange for, at Skogen skulle ødelægges ved alt det Trævirke, man tog; en vigtig Artikel er Fjerddinger og Kagger, der sendes til Indre Sogn, hvor de fyldes med Indmaden af Skjel, der saltes og over Bergen bliver sendt til de store Fiskerier nordpaa for der at bruges som Agn. En stor sanitær Mislighed, navnlig i tæt bebyggede, landsbyliggende Streg, er de fornemmeelig i Indre Holmedal almindelig forekommende »Kjokkenmoddinger», som det er af Vigtighed for Sundhedskommissionen at faa søgt fjernet. (R. Bergh).

I Ytre Søndfjord er Fattigdommen stor; kun ganske Faa tjener mere, end der behoves til den allertarveligste Leyemaade for sig og sine; og for Ytre Holmedals Vedkommende er Stillingen blevet yderligere forværet ved at mange industrielle Anlæg, der har kostet mange Penge, er mislykkede. Under saadanne Forhold kan ingen synderlig Fremgang ventes; kun med Hensyn til Kreaturstellet kan der spores nogen Forbedring, idet Sultefodring ikke længer er saa almindelig, og der hist og her er blevet sat op nye og mere tidsmæssige Udhusbrygninger. (Frisak).

I Indre Søndfjord er som overalt ellers Folkehjælp kostbar og mangen Gang endog umulig at skaffe paa Grund af Udvandringen. Der maa da særlig i Vaar- og Hostaamnen arbeides paa Spræng for at blive færdig i rette Tid. Om Vinteren fører Gaardmanden et noksaa mageligt Liv, hvorimod Kvinderne ogsaa da har mere end nok at gjøre i Huset. Kosten bestaar mest af saltet og speget Mad (Spegesild, saltet og speget Kjod), Poteter, Havrefladbrød, Havre- og Maisgrød, Potetskager og Melkekager (af Grymmel og Melk). Som Barselmad er Rømmegrød, iafald i nogenlunde velstaaende Hjem, en ufravigelig Regel. Melken gaar til Meiererne, hvorfra den separeret kommer tilbage; den synes som saadan ikke altid at taales i raa Tilstand, fremkalder undertiden Diarré. Madstellet er lidet propert. Ol brygges endnu i mange Hjem til Høitider, festlige Anledninger og Begravelser. I Brylluper kan man nok se enkelte Berusede, men ellers er det en Sjeldenhed. Forholdsvis Mange er Totalafholdende. Sædeligheden staar ganske højt. Klædedragten er tyk og ilden fra inderst til yderst. (Gloersen).

I Ytre Nordfjord har de senere Aars gode Fiske, den paa det Nærmeste gjennemførte Udkiftning og de forholdsvis betydelige Anlæg af Landeveie bevirket Fremgang. Men Bedringen af de sanitære Forhold indendørs, Renlighedsstellet og Husstyret, hemmes ved den nulevende Generation af Mødre, der har seet for lidet af Verden og af Stellet udenfor sin egen Bygd. At vække Ungdommens Sands for Forbedringer, ikke mindst paa det sanitære Omraade, turde være et af de større Goder, de vestlandske Ungdomsstevner fører med sig; disse Moder fortjener derfor en større Opmærksomhed fra de lokale Sundhedsmyndigheders Side, end der almindelig ofres dem. Ædrueligheden er i det Hele god; paa et Sted som Moldøen, med en hel Del fremmede Fiskere og Dampsksib-folk og med over 2 gamle Sjømil til nærmeste Politifunktionær, forekommer der dog selvfolgelig af og til Fylderi og Uordener. (A. Olsen).

I Indviken erstattes de gamle Ljaarstuer mere og mere af moderne Huse. De første havde, trods sin Rogovn, dog mange Fordele; der var højt under Taget, Ventilation, og Rogen twang desuden til end yderligere Udluftning. I de nye Stuer er der lavt under Taget, meget mindre Luftrum og jævnlig Mad-damp, som ikke udluftes. Kosten er brav, men Havren forsvinder mere og mere; Meiererne medforer, at der paa Gaardene kun nydes separeret Melk. Turisttrafikken har ikke havt nogen heldig Indflydelse hverken i økonomisk eller moralsk

Henseende paa de Dele af Distriket, der er mest berort af den. Ædrueligheden er saaledes i de Egne afgjort paa Retur. (H. Brodkorb).

Sygehuse. I Florø findes et Vaarsildfondet tilhørende Sygehushus. Ved Jernbaneanlægget Voss—Taugevand er der et Sygehushus paa Hallingskeid og et paa Myrdalsleite, begge med Plads for omrent 4—5 Syge. I det førstnævnte er der et eget Rum til Isolation af epidemiske Sygdomstilfælde. Paa Myrdalsleite (lige ved Lægens Bolig) er der ansat en Diakonisse, der dog er forpligtet til at tjenerestgjøre hvorsomhelst. (H. Bruun).

Badeindretninger. Folkebadet paa Aurlandsvangen (Lærdal Distrikt) har uden Twivl øvet en gavnlig Indflydelse i vide Kredse. Tilreisende fra andre Bygder vil gjerne prøve Badet, som de alle finder udmarket, og et Par Steder er man gaaet ived med at samle ind Penge til Opforelse af lignende Folkebad. (E. Moinichen). Paa Sygehuset i Florø stod Karbadene til almindelig Afbenyttelse et Par Dage før de store Høitider. (Skridshol).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommisioner og af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommisioner.	Vakcinerede.
	Antal Møder.	
Nordre Bergenhus Amt	66	2100
Lærdal	1) 6	141
Lyster	2) 7	77
Sogndal	3) 5	74
Vik	4) 4	157
Gulen	5) 7	138
Kirkebø	6) 2	153
Ytre Søndfjord	7) 6	172
Indre —	8) 3	243
Gloppen	9) 5	104
Kinn	10) 11	300
Ytre Nordfjord	11) 4	234
Nordfjordeidet	-	113
Indviken	12) 6	194

¹⁾ Lærdal 2, Aurland 1, Borgund 1, Aardal 2. ²⁾ Lyster 2, Jostedalen 5. ³⁾ Hafslø 2, Sogndal 3. ⁴⁾ Vik 1, Balestrand 1, Leikanger 2. ⁵⁾ Gulen 3, Sulen 3, Lavik 1. ⁶⁾ Kirkebø 2. ⁷⁾ Ytre Holmedal 2, Askvold 1, Hyllestad 3. ⁸⁾ Førde 1, Naustdal 1, Jølster 1. ⁹⁾ Gloppen 2, Breim 2, Jølster 1. ¹⁰⁾ Florø 4, Kinn 3, Bremanger 2, Veiring 2. ¹¹⁾ Selje 3, Daviken 1. ¹²⁾ Indviken 2, Stryn 2, Hornindalen 2.

I Lærdal Distrikt bestaar **Sundhedskommisionen** i hvert af dets 4 Herreder af Embedslegen og den samlede Herredsstyrelse. Dette er i et saa vidstrakt Distrikt et tungvindt Apparat. (J. Moinichen).

Kvaksalveri. Fra Indre Søndfjord anføres, at Folk har reist til Bergen, for der at søge Raad hos Kvaksalvere. (Gløersen).

XV. Romsdals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Dec. 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordnøde.	Hjelpe- valgminister.
Amtet		14989,61	136 519	39	7	89	74
1. Vestre Sondmor		918,51	13 067	5	-	9	9
Vannelven		305,55	2 769	1	-	1	1
Hæro		132,85	3 925	2	-	2	2
Sande		173,47	2 841	1	-	3	3
Ulstein		196,42	2 839	1	-	2	2
Vartdalstranden		110,22	693	-	-	1	1
2. Indre Sondmor		1 241,27	8 668	2	-	5	5
Ørsten		241,57	2 344	-	-	1	1
Volden		520,59	4 408	2	-	3	3
Hjorundfjord		479,11	1 916	-	-	1	1
3. Østre Sondmør		2 040,94	6 390	1	-	7	7
Stordalen		259,28	856	-	-	1	1
Stranden		267,67	1 480	1	-	1	1
Norddalen		947,67	2 321	-	-	3	3
Sunnelven		566,32	1 733	-	-	2	2
4. Ørskog		723,33	7 098	2	-	3	3
Ørskog		200,85	1 808	2	-	1	1
Sokkelven		261,05	2 307	-	-	1	1
Skodje		124,51	1 486	-	-	1	1
Vatne		136,92	1 497	-	-	-	-
5. Nordre Sondmør		314,82	24 245	6	3	12	8
Aalesund, Kjøbstad		2,14	13 848	6	3	4	-
Haram		90,32	2 541	-	-	2	2
Roald		20,06	988	-	-	1	1
Borgund		202,30	6 868	-	-	5	5
6. Ytre Romsdal		1 164,65	17 827	6	1	12	10
Molde, Kjøbstad		0,38	1 789	4	1	1	-
Bolso		271,45	3 479	-	-	1	1
Bud		152,90	2 683	1	-	2	2
Akerø		152,46	2 410	-	-	2	2
Frauen		220,32	2 687	-	-	3	1
Sando		16,04	984	-	-	1	1
Sylte		192,79	1 320	-	-	-	1
Vestnes		158,31	2 475	1	-	2	2
7. Indre Romsdal		2 525,43	10 300	3	-	8	6
Hen		245,53	1 113	-	-	1	-
Grytten		798,92	1 726	1	-	3	2
Eid		36,12	547	1	-	1	1
Vold		260,81	1 008	-	-	1	1
Veo		247,14	2 422	-	-	1	1
Nesset		178,68	1 657	1	-	1	1
Eresfjord og Vistdalen		758,23	1 827	-	-	1	1

¹⁾ Deraf er 1 bosat i Aalesund.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Dec. 1900.	Antal Lægen.		Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaknatorer.
				Antal	Lægen.			
8. Søndre Nordmør	Kristiansund, Kjob- stad	817,52	24 631	6	3	15	9	-
	Kvernes	8,80	11 982	5	3	6	-	-
	Bremnes	33,45	839	1	-	1	1	1
	Bornstads	119,71	3 133	-	-	1	1	-
	Eide	66,24	1 668	-	-	1	1	-
	Frei	141,11	1 571	-	-	1	1	-
	Grip	51,49	1 059	-	-	1	1	-
	Øre	0,48	194	-	-	1	1	-
	Øre	232,28	2 013	-	-	1	1	-
	Strømsneset	118,57	1 274	-	-	1	1	-
	Gjemnes	45,39	898	-	-	1	1	-
9. Sundalen		1 951,22	5 532	2	-	6	6	-
	Sundalen	1 229,84	1 684	1	-	2	2	-
	Øksendalen	225,67	599	-	-	1	1	-
	Ulvundeidet	182,39	412	-	-	1	1	-
	Tingvold	313,32	2 837	1	-	2	2	-
10. Surendalen		2 065,16	8 490	3	-	5	5	-
	Stangvik	510,98	2 341	1	-	2	2	-
	Aasgaard	64,22	629	-	-	1	1	-
	Surendalen	870,52	2 890	1	-	1	1	-
	Rindalen	608,07	2 514	1	-	1	1	-
	Heggemstrand og Staknes Bygdelag af Halse Herred	11,37	116	-	-	-	-	-
11. Nordre Nordmør		1 226,76	10 271	3	-	7	6	-
	Edø	273,92	3 380	-	-	3	3	-
	Tusteren	167,31	1 537	-	-	1	1	-
	A ure	504,46	3 122	2	-	1	-	-
	Valsofjorden	156,33	954	-	-	1	1	-
	Halse (undt. Heggem- strand og Staknes Bygdelag)	124,74	1 278	1	-	1	1	-

Sundhedstilstanden synes i det Hele at have været sædeles tilfredsstillende; i Søndre Nordmør Distrikt var der dog i Arets 1ste Kvartal nogen Skarlagensfeber og Influenza. I to Distrikter forekom Mæslinger epidemisk. Influenza var sjeldnere end i de nærmest foregaaende Aar. Det samlede Antal af anmeldte Tilfælde og Dødsfald af epidemisk Sygdom var 7 186 med 211 Dødsfald, mod henholdsvis 7 951 og 228 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 757 eller 12,8 pro mille af den tilstedeværende, beregnede Middelfolkemaengde (136 900). Aaret forud var Dødeligheden 14,5 pro mille.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes nægtig lige mange (58) Angrebne som Aaret forud. Sygdommen forekom væsentlig inden Nørre Søndmør og Ytre Romsdal Distrikter. 3 Tilfælde i Østre Søndmør Distrikt forekom paa Gaarden Hjelle i Eidsdalen. Denne Del af Distrikttet havde i mange Aar indtil 1895 været et Arnested for Tyfoidefeber; men siden har det indtil nu været omrent frit for Sygdommen. (Nordang). Inden Nørre Søndmør Distrikt optraadte i Februar paa Suloen 4 Tilfælde af en febril Sygdom, der paa Grund af den lange Varighed, 4 à 5 Uger, blev behandlet som Tyfoidefeber, men som ikke findes opført under denne Diagnose paa Aarslisten. I Aalesund indtraf om Høsten i September og Oktober en karakteristisk lidet Epidemii, væsentlig blandt Børn. Smittekilden antoges at maatte soges i en utæt Kloak. Denne blev istandsat, og senere viste intet nyt Tilfælde sig paa det Sted. (Lorentzen). Fra Ytre Romsdal Distrikt er ialt anmeldt 26 Angrebne. Af disse var 2 fra Bolso Herred, den ene en Mand, der blev syg 1½ Uge efter Hjemkomsten fra Amerika. Af 2 Tilfælde i Frænen skyldtes det ene Smitte under Feltøvelserne nordenjelds i September. Det andet, der indtraf i December i et isoleret Hus i en afsides Sidedal, skyldtes mulig Smitte fra samme Kant. Patienten havde nemlig været hanglesyg siden Hjemkomsten fra nævnte Feltmanøvre, og nogen nærmere Smittekilde syntes udelukket. I Tomrefjord — Vestnes —, hvor der paa 30 Aar ikke skal have vist sig Nervefeber, indtraf med ukjendt Smittekilde 3 Tilfælde i April i ét Hus. 2 Tilfælde forekom i Mai i en Husstand paa Vestnes Gaard, hvor ogsaa Aaret forud Tyfoidefeber var optraadt. Desuden indtraf dersteds flere spredte Tilfælde i Aarets sidste Halydel. Paa Grund af Fare for Smitteudbreddning blev Mandskaber fra tyfoidsmittede Huse i Sylte og Vestnes negtede at deltage i Aarets Feltmanøver. I Bunden af Tresfjorden, et gammelt Tyfoideberrede, har Sygdommen paa flere Aar nu ikke vist sig; dette skyldes visseleg Gjenoptagelsen af Desinfektion over hele Linien af de smittede Huse ved egen beskikket, energisk Desinfektor. I Bad Herred forekom i Aarets Løb 5 Tilfælde uden epidemiisk Karakter. (Parelius). Et enkelt Tilfælde i Indre Romsdal Distrikt indlagdes paa Sygehuset i Molde. (Chr. Lund). I Sundalen Distrikt forekom et dødelig endende Tilfælde paa Gaarden Hoas i Sundalen. Smittekilden kjendes ikke. 5 Angrebne paa en enkelt Gaard, Kvalvaag i Tingvold, kom sig alle. I den Grænd, hvor denne Gaard ligger, er Tyfoidefeber optraadt flere Gange tidligere, sidst for 3 Aar siden. De først Angrebne havde netop været paa Grøfttegravning i en Myr dersteds. (Nissen).

Af **Cerebrospinalmeningit** opføres tilsammen 7 Angrebne; i Østre Søndmør forekom der i Norddalen 4 Tilfælde, hvoraf 3 dødelige; de optraadte, baade hvad Tid og Sted angaaer, med langt Mellemrum og uden paaviselig Forbindelse mellem de Syge. I Hjørundfjord — Indre Søndmør — angrebes ogsaa med lange Mellemrum 3 Gutter, og 2 af dem døde. 1 Tilfælde i Nørre Søndmør Distrikt skrev sig fra Strandens i Østre Søndmør.

Skarlagensfeber opviser omrent det samme Antal (ca. 150) anmeldte Tilfælde som Aaret forud. 14 af disse optraadte midtsommers i Indre Søndmør. I Ørskog behandledes 12 Tilfælde i den vestlige Del af Distrikttet uden Dodsfall. (H. G. Holst). I Ytre Romsdal Distrikt forekom i April en lokal Epidemi med meget let Forløb paa Fiskeværer Ona. Sygdommen opdagedes først langt ud i Afskallingsperioden. Ligeledes forekom en Del lette Tilfælde i Bolso paa et Par Gaarde og i Frænen i en enkelt Grænd. (Parelius). I Indre Nordmør Distrikt havde der ved Udgangen af Aaret forud vist sig nogle Tilfælde i en enkelt Skolekreds i Øre Herred; over Nytaar spredte Sygdommen sig udover hele Kredsen, saa faa Huse gik ganske fri. Forløbet var saa let, at Diagnosen mange Gange var vanskelig. Udenfor denne Kreds indtraf i samme

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for												
	Til- fælde.	Døds- fald.		Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktobre.	November.	December.
Tyfoideber	58	7	57	4	-	2	11	2	2	2	4	7	15	3	5
Cerebrospinalmeningit	7	2	7	-	1	1	-	-	3	-	-	1	-	-	-
Skarlagensfeber	153	1	153	44	14	17	19	14	10	7	4	1	2	18	3
Mæslinger	546	23	546	13	12	44	10	10	7	20	12	21	67	167	163
Difteri (Croup)	89	11	88	7	9	15	10	7	2	7	12	10	2	4	3
Blodgang	28	1	27	-	5	1	1	-	3	-	1	8	-	8	-
Barselfeber	27	5	26	6	4	2	5	-	1	4	2	1	1	-	-
Pyæmi, Septæmi	49	15	49	2	5	3	2	5	4	-	1	3	8	11	5
Rosen	161	6	161	16	5	20	13	25	14	16	6	3	11	19	13
Vandkopper	31	-	31	8	4	1	1	-	4	3	3	5	-	-	2
Kusma	14	-	14	5	3	-	-	-	-	1	-	-	1	1	3
Kighoste	40	5	40	8	13	8	4	7	-	-	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	2799	36	2779	430	262	254	272	291	187	195	93	132	203	248	212
Influenza	874	8	874	185	191	132	104	42	21	13	7	10	22	62	85
Lungebetændelse	445	47	445	46	48	38	53	41	26	12	8	15	39	65	54
Pleurit	475	7	475	49	48	46	33	44	42	42	31	35	25	41	39
Gigtfeber	209	2	209	21	15	24	15	20	19	18	9	10	17	23	18
Akut Diarré (Kolerine)	1176	34	1176	81	65	76	71	78	103	149	175	139	112	61	66
Beri-Beri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	4	1	4	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	7186	211	7162	926	704	685	624	587	449	489	369	401	526	731	671

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.)	Fordeling paa Laagedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Vestre Sondmor.	Indre Sondmor.	Østre Sondmor.	Ørskog.	Nordre Sondmor.	Ytre Romsdal.	Indre Romsdal.	Søndre Nordmør.	Sundalen.	Suren- dalen.	Nordre Nordmør.	Tilf.	Dsf.	Tilf.								
Tyfoidefeber	-	-	1	-	3	-	-	13	4	26	2	1	-	5	-	6	1	2	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit ..	2	-	3	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagunsfeber	8	-	14	-	-	-	12	-	-	29	-	-	-	68	1	-	-	16	-	6	-	
Maeslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	128	3	5	-	404	20	-	-	9	-	-	-	-	
Difteri (Croup)	9	-	20	5	5	1	3	-	30	1	11	1	-	2	-	8	2	-	-	1	1	
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	-	5	-	7	1	-	-	1	-	8	-
Barselfeber	2	1	5	-	2	1	7	1	2	-	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Pyæmi, Septhaemi	1	1	1	1	-	-	1	1	28	1	1	1	7	5	9	3	1	1	1	-	-	-
Rosen	20	-	27	-	7	-	9	-	41	-	5	2	3	-	35	2	3	-	5	-	6	2
Vandkopper	1	-	-	-	-	-	-	-	18	-	4	-	1	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	2	18	3	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedraetsorganerne	265	2	151	3	97	2	124	1	815	1	360	9	83	2	574	12	52	2	112	-	166	2
Influenza	53	2	105	-	16	1	56	1	92	2	123	1	6	-	327	-	22	-	44	1	30	-
Lungebetændelse	71	12	31	-	23	1	18	3	79	8	46	7	21	2	78	8	19	2	30	1	29	3
Pleurit	52	3	27	-	7	-	32	-	176	3	51	-	18	-	68	1	10	-	15	-	19	-
Gigtfeber	30	-	22	-	11	1	18	-	35	-	14	1	12	-	47	-	9	-	5	-	6	-
Akut Diarré (Kolerine) ..	65	-	90	2	66	1	35	-	265	5	132	7	24	-	346	13	23	-	58	6	72	-
Beri-Beri	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfedte) ..	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
Tilsammen	580	21	501	14	237	8	315	7	1597	25	941	36	189	9	2011	63	171	11	299	9	345	8

Romsdals Amt. 1901.

Herred ogsaa nogle spredte Tilfælde, der tildels stammede fraanden Smitte-kilde og da forløb meget alvorligere. (L. Selmer). I Rindalen, Surendalen Distrikts, optraadte hist og her en Del Tilfælde, med for det Meste gunstigt Forløb; af 4 syge Born i én Familie havde kun én Udslet og Afskalling, de øvrige blot Halsaffektion. (Dørge). I Nordre Nordmør Distrikts iagttoget 6 Angrebne paa Gaarde i Aure og Edø Herreder. Et Tilfælde i Aure hos en halv-voxen Gut kompliceredes med Scarlatinarheumatisme, skuffende lig en almindelig akut Rheumatisme. (Herlofsen). I Østre Sondmør, Nordre Sondmør, Indre Romsdal og Sundalen Distrikter kan Sygdommen ikke sees at være forekommet.

Mæslinger havde epidemisk Udbredning, særlig i Molde i første Kvartal og i Kristiansund fra September af. Samtidig var Sygdommen meget udbredt i de nærliggende Landdistrikter, Bolsø, Fraen og Åkerø Herreder af Ytre Romsdal Distrikts, samt i de ydre Dele af Kornstad og tildels Bremsnes Herreder af Søndre Nordmør Distrikts.

Af **Difteri** (Croup) anmeldtes noget flere Tilfælde end Aaret forud, nemlig 89 med 11 Dødsfald. I Indre Sondmør Distrikts forekom en lidet Epidemi overst i Bondalen og den tilstødende Bjordal; der dode forholdsvis mange af de Angrebne, fordi de kom forsent til Behandling. (Eng). I Orskog behandledes 3 Tilfælde paa Gaarde i Skodje, der for flere Aar siden var smittede fra Nabodistriktet. (H. G. Holst). I Nordre Sondmør Distrikts forekom lette og spredte Tilfælde gjennem hele Aaret. (Lorentzen). I Ytre Romsdal optraadte en lokal Epidemi i Fjeldal, Ammex til Vestnes, i samme Grænd, hvor Sygdommen viste sig Aaret forud. (Parelius). En lidet Epidemi i Surendalen skyldtes Smitte fra Tingvold. Læge tilkaldtes ikke, forend de først Angrebne var i fuld Rekonvalescents. (Smith). Et Tilfælde paa Gaarden Drommes i Nordre Nordmør Distrikts endte dodelig; det skyldtes muligvis overliggende Smittestof fra en tidligere Epidemi i den samme Grænd. (Herlofsen).

Af **Blodgang** er opført ialt 28 Angrebne fordelt paa 6 Distrikter i Romsdal og Nordmør. Til Gaarden Tommevaag paa Tustern, Nordre Nordmør Distrikts, bragtes antagelig Smitte fra Kristiansund ved en Kone og hendes Datter; der angrebes 5 Medlemmer af Husstanden paa Gaarden samt en Kvinde, der skulle hjælpe til med de Syges Pleie. Sygdommen var temmelig voldsom, men alle kom sig, og den spredte sig ikke videre. (Herlofsen).

For **Barselfeber** behandledes 27 Kvinder, hvoraf 5 dode. I Østre Sondmør Distrikts dode en Kvinde, der kort før Barselsengen havde havt en Tandbyld. 2 Dage efter hendes Dod fik Tjenestepigen Ansightsrosen. Barsel-sygdommen skyldtes her sandsynligvis Autoinfektion fra Tandbylden. (Nordang). Af 7 Tilfælde i Orskog Distrikts forekom 3 i Skodje og Vatne i samme Jordmoders Praxis. Trods alle Anstrengelser og gjentagne Ganges Desinfektion syntes det umuligt at befri hende for Smitte, og da hun var meget gammel, opgav hun det Hele og tog Afsked. (H. G. Holst).

Af **Pyæmi** behandledes 49 Angrebne, deraf 21 i Amtets Byer og 28 i Bygderne.

Rosen synes fleresteds at have været ganske hyppig. Det anføres saaledes fra Østre Sondmør Distrikts, at Ansightsrosen var temmelig almindelig, men at der kun kom faa Tilfælde under Behandling.

Af **Kighoste** anmeldtes tilsammen 40 Tilfælde, alle fra Landdistrikter i Søndre Nordmør og Sundalen. Til sidstnævnte Distrikts kom Sygdommen

fra Opdal og trak sig uover Vaaren ned gjennem Dalen, stadig aftagende, saa den ved Sommerens Begyndelse døde hen uden at naa Dalens nederste Del. Kun de Færreste søgte Lægehjælp. (Nissen).

Influenza viser betydelig Aftagen i de Behandledes Antal, idet der er anmeldt 874 Angrebne mod 1899 Aaret forud. I Ørskog Distrikt var Sygdommens Forløb i mange Tilfælde heftigt, dels med bronkitiske, dels med gastro-enteritiske Symptomer. (H. G. Holst). I Nordre Søndmør Distrikt var Tilfaldene meget faa og i sin Almindelighed noksaa godartede. (Lorentzen). Ogsaa i Ytre Romsdal Distrikt optraadte Sygdommen meget moderat. I Søndre Nordmør var Sygdommen meget udbredt paa Fiskeværene, mest paa Grip, hvor meget Faa af Indbyggerne og de tilreisende Fiskere undgik den; Lægehjælp søgtes imidlertid kun, naar de efterfølgende katarralske Affektioner blev for brydsomme. (L. Selmer). I Sundalen Distrikt var den mindre ondartet end i tidligere Aar. (Smith). I Nordre Nordmør Distrikt forekom alene spredte Tilfælde. (Herlofsen).

Akut Diarré (Kolerine) var ikke saa lidet udbredt under den varme og tørre Sommer. I Bolsø Herred, Ytre Romsdal Distrikt, var Sygdommens Forløb noksaa heftigt med dysenterilignende Symptomer og lang Rekonvalescents; der indtraf flere Dødsfald blandt Born. Sparsomt og daarligt Drukkevand om Sommeren anføres som Aarsag. (Parelius). I Grytten Herred, Indre Romsdal Distrikt, herskede Diarré blandt hele Befolkningen — Voxne som Børn —, især i August og September. Udtømmelserne var ofte blodige, men Sygdommen, der begyndte voldsomt, var som oftest kortvarig — 1 à 2 Døgn. (Eide). I Søndre Nordmør forekom Kolerine især i Kvernes Prestegjeld, antagelig som en Fortsættelse af en Epidemi, som i 1898 viste sig paa den nordvestlige Side af Averøen og siden langsomt har gaaet sin Gang over hele Øen og paa den anden Side af Fjorden til Kornstad og Eide Herreder. Mellem en hel Række af lette Tilfælde kunde der komme mere ondartede, med udprægede dysenteriske Symptomer. (L. Selmer). I Surendalen Distrikt var Sygdommen ogsaa ganske udbredt.

Af **Fnat** opgives 154 Angrebne. I Østre Søndmør Distrikt er denne Sygdom i betydelig Fremgang; af Herrederne hjemmesøges nu baade Stranden, Stordalen og Norddalen, medens Sunnelven er bedst stillet. (Nordang). I Ørskog holder den sig ogsaa trods alle Anstrengelser. (H. G. Holst).

Et Tilfælde af **Beri-Beri** behandledes i Nordre Søndmør Distrikt hos en fra Sydamerika hjemkommen Sjømand.

Af **Pemfigus hos Nyfødte** er opført 4 Tilfælde, alle fra Landdistrikterne.

Impetigo contagiosa optraadte med 4 Tilfælde paa Gaarden Sundsby i Aure, Nordre Nordmør Distrikt. Efter Beskrivelsen maa Sygdommen have været udbredt ogsaa paa Nabogaardene. (Herlofsen).

Icterus catarrhalis forekom usædvanlig hyppig og ofte med epidemisk Karakter i Ytre Romsdal Distrikt. (Parelius).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandelte Tilfælde vil sees af Tabellen paa næste Side.

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne bidsættes paa næste Side en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Byernes og Herredernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning.

Veneriske Sygdomme.

Sygdomme.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Laagedistrikterne:										
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
			Vestre Sondmør.	Indre Sondmør.	Ostre Sondmør.	Orskog.	Nordre Sondmør.	Ytre Romsdal.	Indre Romsdal.	Søndre Nordmør.	Sundalen.	Nordre Nordmør.	
			Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	
Veneriske Saar	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Syfilis, konstitutionel . . .	23	1	-	1	1	-	-	14	1	1	3	2	1
— hereditær	4	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Gonorré og Uretrit	172	-	25	3	-	1	2	61	11	1	57	6	5

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Laagedistrikter.	Samlet Antal tuberkuløse Sygdomme.	Tuberkulose i									
		Aande-dræts-organner.		Urin- og Kjons-organner.		Tarm-kanalen.		Ben- og Led.		Lymfe-kjertler.	
		Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.
Vestre Sondmør	65	15	58	14	1	-	-	6	1	-	-
Indre —	18	9	18	9	-	-	-	-	-	-	-
Ostre —	19	3	17	3	-	-	-	2	-	-	-
Orskog	54	21	46	18	1	-	-	7	3	-	-
Nordre Sondmør	103	37	99	37	-	-	-	4	-	-	-
Ytre Romsdal	104	52	101	51	-	-	-	3	1	-	-
Indre —	36	14	31	13	-	-	-	2	1	3	-
Søndre Nordmør	155	66	150	65	2	-	-	3	1	-	-
Sundalen	23	12	21	11	-	-	-	1	-	-	1
Surendalen	30	14	28	13	-	1	1	-	-	1	-
Nordre Nordmør	48	15	48	15	-	-	-	-	-	-	-
Romsdals Amt	655	258	617	249	4	1	1	28	7	4	1
Deraf i Byer	151	63	147	62	-	-	-	4	1	-	-
Bygder	504	195	470	187	4	1	1	24	6	4	1

Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Laegernes Døds-aarsagslister for det hele Amt 18,0 pct. af samtlige kjendte, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 21,1 pct. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 22,8 pct. og 27,4 pct. og for Bygderne 16,6 pct. og 19,2 pct. Forovrigt henvises til Tabellen paa næste Side. I Indre Sondmør Distrikt er det i alle 3 Herreder paalagt Lungetæringssyge at bruge Spytteflaske. I Orsten og Hjorundfjord udredes Udgiften herved for samtlige Syge af Herredskasserne, og Flaskerne er af bedste Sort; i Volden faar kun fattige Syge dem, og de er af en ringere Sort. Der mærkes ikke nogen utidig Smittefrygt, og ved Foredrag i Sundhedscommissionerne, paa Folkehoiskolen, paa

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Vestre Sondmor	126	16	21	105
Indre —	97	10	14	83
Ostre —	66	3	8	58
Ørskog	75	16	7	68
Nordre Sondmor	229	63	25	204
Aalesund By	135	34	13	122
Bygder	94	29	12	82
Ytre Romsdal	209	40	36	173
Molde By	24	6	6	18
Bygder	185	34	30	155
Indre Romsdal	86	13	9	77
Sondre Nordmor	356	68	63	293
Kristiansund By	187	39	39	148
Bygder	169	29	24	145
Sundalen	71	8	11	60
Surendalen	91	14	9	82
Nordre Nordmor	68	15	8	60
Romsdals Amt	1474	266	211	1263
Deraf i Byer	346	79	58	288
Bygder	1128	187	153	975

Bazarer o. s. v. advarer der altid mod den. En stor Del af de i den senere Tid anmeldte Tilfælde har faaet sin Tuberkulose udenfor Distrikter, idet de dels er indflyttede, dels er komne syge hjem fra Tjenester, offentligt Arbeide eller lignende. (Eng). I Ørskog Distrikt viste det sig ved Tuberkuloselovens Krafttræden, at mange Tilfælde ikke var kjendte af Distrikts Læger, idet de behandledes i nærliggende By. I Sokkelven kjendtes der saaledes kun 1 Tilfælde, medens der i løbet af det første Aar indførtes 12 nye, der allerede var langt fremskredne. Sygdommen er nogenlunde jævnt udbredt over det hele Distrikt. Ørskog synes Tilgangen ikke at have været saa stor som tidligere. (H. G. Holst). I Ytre Romsdal Distrikt er Sygdommen i Tiltagende baade i den Del, der ligger mod Havet, og i den, der ligger mere inde i Landet. Smittefrygten er gaaet ind i Folks Bevidsthed uden dog at være uformultzig. Troen paa Sygdommens Helbredelighed er noksaa liden, hvorfor Sogningen til Reknes Sanatorium fra Distrikter er ringe, uagtet de gunstige Betalingsvilkår og den nære Beliggenhed. (Parelius). I Indre Romsdal Distrikt synes de fleste Tuberkulose at findes i Veo og Grytten, navnlig i Hens Sogn, her for en stor Del som Folge af den paagaaende, forholdsvis betydelige Haandverksvirksomhed (se herom Medicinalberetningen for 1900). Spytteuvanen er kjendeligen aftagen om end langtfra ophort. (Chr. Lund). Tuberkuloselovens Gjennemforelse i Grytten har i Almindelighed ikke voldt Vanskeligheder; Befolningens anser de givne Paabud og Foran-

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte			Døde					
	leven-de.	død-føgte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulykke-lige Haende-lser.	ved Selv-mord.	ved Drab.
Vestre Søndmør	387	9	169	21	3	2	8	2	-
Indre —	250	6	98	13	1	1	3	-	1
Ostre —	177	3	75	11	-	-	3	-	-
Ørskog	200	2	89	16	4	1	2	-	-
Nordre Søndmør	708	11	254	32	8	-	6	-	-
Aalesund By	419	9	143	16	1	-	3	-	-
Bygder	289	2	111	16	7	-	3	-	-
Ytre Romsdal	508	11	265	40	2	2	5	2	1
Molde By	35	3	24	4	-	-	-	-	-
Bygder	473	8	241	36	2	2	5	2	1
Indre Romsdal	229	12	128	9	-	1	2	2	-
Søndre Nordmør	637	20	386	58	2	-	8	1	-
Kristiansund By	316	8	198	34	1	-	5	-	-
Bygder	321	12	188	24	1	-	3	1	-
Sundalen	112		72	5	-	-	2	-	-
Surendalen	206	8	103	7	3	-	1	-	1
Nordre Nordmør	290	11	118	16	2	2	8	-	-
Romsdals Amt	3704	93	1757	228	25	9	48	7	3
Deraf i Byer	770	20	365	54	2	-	8	-	-
— Bygder	2934	73	1392	174	23	9	40	7	3

staltninger som en Selvfolge, da Sygdommens Smitsomhed er anerkjendt. Lægens Raad og Veilednings til Smittens Forebyggelse soges flittig. Nogle Tilfælde af Lungetuberkulose kom dog forsent under Kontrol som Folge af, at de havde været under Kvaksalvers Behandling. (Eide). I Surendalen Distrikt vises betydelig mere Forsigtighed baade med de Syges Afsondringer og de Afdodes Efterladenskaber. (Smith). Distriktslæge Herlofsen i Nordre Nordmør ytrer Frygt for, at Benyttelsen af Kvaksalvere ved Tuberkulose paa Grund af Loven skal tiltage, og at det ikke vil blive let at få Kvaksalvere domt derfor.

Spedalskhed. Denne Sygdom holder paa at do ud i Ytre Romsdal Distrikt, hvor der nu kun findes 5 gamle Individer med affløbe Forme, medens nye Tilfælde ikke er forekommet paa mange Aar. (Parelius). I Nordre Nordmør Distrikt er der derimod i Aarets Lob kommet 5 nye Angrebne til. (Herlofsen).

Om Amtets Sindssyge se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udfortes tilsammen 65 saadanne, deraf i Vestre Søndmør Distrikt 12, i Indre Søndmør 6, i Østre Søndmør 2, i Ørskog 1, i Nordre Søndmør 14, i Ytre Romsdal 9, i Indre Romsdal 7, i Søndre Nordmør 4, i Sundalen 1, i Surendalen 4, i Nordre Nordmør 5. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 203.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforlosning.				Vending.				Udtractning ved Bækkenendelcie.				Perfora- tion.	Efterhyrds- operation.			
	Modre.		Born.		Modre.		Born.		Modre.		Born.						
	Lev.	Dod.	Lev.	Dodf.	Lev.	Dod.	Uopg.	Lev.	Dodf.	Uopg.	Lev.	Dod.	Lev.	Dodf.	Lev.	Uopg.	
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	34	1 ¹⁾	34	1	-	-	-	-	-	-	1 ¹⁾	3 ³⁾	1	1	-	-	
Bækkensneverhed	7	-	6	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	
Barselkrampe	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Placenta praevia og Blødning	1	-	1	-	1 ²⁾	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	
Ueftergivelige Fødselsdele . . .	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vatersot hos Fosteret	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Tilsammen				49	1	47	3	4	1	1	3	2	1	1	1	3	3
					50	50		6	6		6		2	2		4	

¹⁾ Dodsaarsag; Barselfber. ²⁾ Dod uforløst af Blødning. ³⁾ Dod 8 Dage efter Forlosningen af Blødning.

Antallet af **Føchte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 202.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 1.947 Føchte og Forholdet mellem Føchte og Døde == 100 : 47,4.

Paa **Barselseng** døde efter Presternes Opgaver 9 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsaarsagen for 10 Kvinder saaledes: Barselfeber 5, Barselkrampe 1, Blødning 3 og Livmoderbristning 1. En Barselkvinde døde uforlost i Ulstein, Vestre Søndmør Distrikt. Ved Lægens Ankomst var hun doende. Der blev hurtig gjort Vending (jfr. den obstetriciske Operationstabell) og nedhentet en Fod, men umiddelbart efter døde hun. Barnet, der var fuldbaaret og stort, kunde ikke udtrækkes.

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsager.	Antal Dodsfall.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	348	16	302
Lungetuberkulose	266	79	187
Kraeft	109	15	94
Tuberkulose udenfor Lungerne	91	31	60
Hjerneslag	79	28	51
Organisk. Hjertesygdom	53	11	42
Medfødt Svaghed	47	7	40
Lungebetændelse	47	9	38
Kronisk Bronkit	42	17	25
Acute Katarrer i Aandedrætsorganerne	36	8	28

Veirliget. Vaaren kom tidlig, Sommeren var usædvanlig lang, varm og tor. Paa Grund af Tørken opstod flere Steder Vandmangel; Hoavlingen blev lidet, men velbjerget, saa Kvægbesætningerne tildels maatte indskrænkes; af Frugt avledes lidet eller intet brugbart. I Søndre Nordmør gjorde Regn, der indtraf i August, de afbraendte Marker efter gronne. Der sloges Gronfoder paa Agrene efter Kornhosten, og Poteter høstedes 2 Gange paa samme Jordstykke.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Ørskog er der en langsom, men jaevn Fremgang i de fleste Dele af Distriktet; men underligt nok er der ogsaa Steder, hvor til og med den største Velstand hersker, paa hvilke de moderne Ideer hverken i denne eller andre Retninger vil trænge ind. Tuberkuloseloven, Skolehygienen m. v. vil imidlertid vistnuok her ove en betydelig Virkning til det Bedre. (H. G. Holst).

I Nørre Søndmør Distrikt er den økonometiske Stilling saavel i Byen Aalesund som i Bygderne jaevnt god. I Særdesled voxer Byen med stærke Skridt, saa Byggevirksomheden og den kommunale Virksomhed ikke formaar at holde Skridt dermed. Folgen er overfyldte Boliger, mungelfulde Kloaker o. s. v. I de sidste 10 Aar er Byens Folkemengde øget med ca. 50 pt., mest indflyttede Fiskere; om end den daglige Fortjeneste har været god og den økonometiske Stil-

ling jævnt tilfredsstillende, savnes der dog under disse Forhold Evne til at følge med saa hurtig, som det fra et hygienisk Standpunkt seet kunde ansees ønskeligt. De overfyldte og tildels mindre sunde Boliger, som man af Mangel paa Husrum er nødt til at tillade beboet, har uden Twivl sin Andel i, at Tuberkulosen er saavindt udbredt i Byen, som den er. (Lorentzen).

Fra Ytre Romsdal Distrikt skriver Distriktslæge Parelius: Den tidligere brugte Beklædning af stærke, varme, hjemmevævede Tøier har for Pyntesygens Skyld maattet vige Pladsen for daarligt, tyndt og billigt Kjøbetøi. Hatter af Straa og Tyl m. m., dinglende ovenpaa det højt opsatte Haar, har afløst de tidlige, Hals og Ører beskyttende, Hovedtørklæder; Hænderne maa beskyttes, selv under Markarbeide, med Handsker. Linnetet, som tidligere var knappet oppe ved Halsen og forsynet med Armer, er nu afløst af et broderet, dybt nedringet, armelost Plag, der lader det væsentligste af Brystkassen blottet. Korsettet — Brystets Faengsel — er traadt istedetfor det før brugte, løstsiddende Livstykke. De tyndsaaledede og tyndskindede Sko og Støvler skaffer kun smaa, forkroblede Fodder og er ikke egnede, som det tidlige brugte solide, hjemmesyede Skotøi, til at holde Benene varme og torre. — I Kostholdet har man lignende Foretelser: Brug af Kjød i fersk eller nogenlunde nysaltet Tilstand hører endnu som før til Sjeldenheder, men ogsaa Brug af Fisk er gaaet mere tilbage; Fiskeren har snart ikke Raad til at bruge dette Næringsmiddel heller, fordi Afhændelse til Opkjøbere, der sælger til Ulandet, griber mere og mere om sig. Brug af Melk uden i separeret Tilstand er snart en Saga blot, og Smør er i en foruroliggende Grad erstattet af slet Margarin paa Grund af den overmaade stærke Opyaext af Meierier — specielt i Romsdals Amt. Der udføres nemlig fra dette Amt mere Smør til England, end fra det hele Land tilsammen. Bondens tidlige Hovednæringsmiddel, Havremelelet, der bruges næsten udelukkende saavel til Grød som til Suppe og Brød, er gaaet af Mode og har veget Pladsen for daarligt Gryn- og Bygmel. Hjemmebagning af Rungbrød er blevne sjeldnere paa Grund af den forfinede Smag og den lette Adgang til Bagerbrød, som det stadig voxende Antal af Landhandlerier giver. Drops og Bakkelse bruges af samme Grunde i utsænkte Masser og ødelegger Folks Tænder og derigjennem ogsaa Fordøjelsen. Den megen Skolegang holder Ungdommen væk fra legemligt Arbeide og giver dem Afsmag for dette; Muskelkraften ned-sættes. Hertil kommer, at en Maengde billige Aviser og ofte daarlige Bøger, der ved den betydelig forøgede Postgang, og maaske endnu mere gjennem reisende Kolportører, formelig paatvinges Folk eller ligesom glider ind i Husene, stjæler Tiden fra og Lysten til Arbeide om Dagen og Timer og Rolighed fra Sovnen om Natten, forkrobler Nervesystemet samt vækker Lyster og Længsler, som ikke kan tilfredsstilles, og derigjennem Misfornøjelse med Tilværelsen. At disse Forhold i Forbindelse med meget andet, som f. Ex. Saunnen-slutninger i alle mulige Slags Foreninger med talrige Møder, Fester og Udflygter, at alt dette er en ikke uvaesentlig Aarsag til al den Blegsot og Nervøsitet m. m., der i aarlig stigende Grad breder sig udover Landsbygden, tror jeg ikke kan benægtes. Jeg tror ogsaa, at den stadig voxende Udvandring af vor Ungdom har en af sine Rødder i disse Forhold. — Den indre Pynt har imidlertid ikke holdt Skridt med den ydre. I Sanden for Renlighed, hvad Person og Stel i det Hele angaaer, er der nemlig lidt Fremgang at spore. Noget Badehus findes ikke i Landdistriket, og jeg har lidt Tro paa, at noget saadant kommer i stand i en nær Fremtid. Vask af Legemet er vistnok endnu en Sjeldenhed; selv Vaskning af Ansigt og Hænder hører endnu ikke som Regel til det daglige Toilette. Madstallet er upraktisk og uappetitligt; Hygge og Pyntelighed i Husene lader endnu meget tilbage at ønske. Et aabentstaaende vindu i et Hus, hvor ikke netop Doktoren ventes, bringer mig altid til at studse og spørge mig selv: «mon hvad dér staar

paa? Den Omstændighed, at der feies, vaskes, ordnes og luftes, naar Lægen ventes, samt den stadige Undskyldning man hører, naar man uventet kommer ind i en almindelig Dagligstue, for at man kommer ind i et uryddet Hus, beviser, at det ikke er Mangel paa bedre Viden, der er Aarsag til Stygheden, men dels gammel Slendrian, dels manglende eller meget afstumpet Følelse af Velvære ved pyntelige Forhold. De hygieniske Forhold i selve Skolerne ligger ogsaa endnu noget langt tilbage. Der er i Løbet af de sidste Aar bygget flere nye Skolehuse, og Sundhedskommisionens Betaenkning om Tont og Byggeplan har ifølge Lovens Krav altid været indhentet og afgivet, men besynderlig nok - kun i et eneste Tilfælde er dens Raad og Forskrifter blevet efterfulgt, medens alle de andre Huse er opførte efter de oprindelige i hygienisk Henseende meget mangelfulde Planer. Bestemmelser om stadig Udluftning, tilstrækkelig hyppig Vask, om Anbringelse og Brug af Spyttebakker, om Udlaan af Husene til andet Brug m. m. er næsten overalt vedtagne, men i Gjennemførelsen mangler der som oftest meget. Naar den gode Sæd har saa vanskelig for at gro der, hvor man skulde vente at finde som en Mistbænk for videre Udplantning, vil det forstaaes, hvor trætende Arbeidet bliver paa aaben Mark, især hvor Jordbunden er saa skrind og ufrugtbar som her. — De økonomiske Forhold er gjennemgaaende smaa, maaske bedst i de Herreder, hvor Fiskeriet er Hovednæringen, især da for deres Vedkommende, der har fulgt med Tiden og anskaffet sig Dæksbaade og Skoiter istedetfor deaabne Baade, der kun kunde bruges i mageligt Veir. Men ogsaa her gaar det smaa med Forbedringer. Noget Fiskedampskib findes endnu ikke i Romsdals Fogderis Landdistrikt, medens der i Sondmør findes mange.

I Indre Romsdal Distrikt skriver Distriktslæge Chr. Lund, skulde Hovednæringsveiene jo ifølge Beliggenheden vere Jordbrug og Fiskeri. Imidlertid har Deltagelsen i de større Havfiskerier her fra Distriktet i de senere Aar stadig været i Aftagende, og fra enkelte Bygder, f. Ex. Eid, i de sidste Par Aar endog ganske ophört. Istedet derfor har man i den senere Tid mere slaaet sig paa Hjemmefiske til Husbrug, skjønt der klages over, at Fiskemængden, navnlig Silden, er i Aftagende inde i Fjordene. Et eiendommeligt Fiske, som iafald i de sidste 2 Aar har slaaet godt til og indbragt Distriktet mange Tusinde Kroner, er Fangsten af «Sprut», «Blaeksprut» (*Sepia officinalis*), «Kaul» kaldet af Almuen, forresten «en styg Ufisk» som Fiskerne udtrykker sig, men et udmærket Torskeagn og meget efterspurgt under de store Skrefiskerier. Den fanges her med et Slags Pilk (Dræg) med mange opstaende Pigge, hvorpaa der dog sættes noget Agn (den spiser sig selv) for at lokke den til. Alene det lille Vold Sogn skal i disse 2 Aar have fisket for ca. Kr. 20 000,00 af denne Vare. Jaar (1902) klages der dog over, at «Kaulen» er rent forsvunden. Maaske er den fisket paa Rov og derved indtil videre enten udryddet eller forjaget. Den skal dog have sine periodiske Opholdssteder. — Ved Siden heraf drives her naturligvis ogsaa andre Næringsveie. Meieridrift, Haandværk, Handel og Industri, Turisttrafikken og Hôtelvirksomheden er i tilligere Beretninger omtalt. Nogen Istrafik har her i de sidste Par Aar ogsaa været drevet, navnlig her i Eid (fra Oravandet). Og endelig har vi Skogdriften, der er et Slags Ultimum refugium for det synkende Jordbrug, maaske Gaardbrugerne ikke længer kan holde sig oven Vandet. Da gaar det gjerne ud over Skogen, som ogsaa her sorgeligt udhugges indtil de mindst mulige Dimensioner. Jordbruget drives desyærrer ogsaa, og navnlig paa Gaarde, der endnu ikke er udskiftede, ikke saa rationelt, at det kan lønne sig. En hensynslos Vaar- og Høstbeitning paa Jorderne er almindelig, Vexelbrug kjender man lidet til, og med Gjødselens Opsamling og Tilgodegjørelse er det ilde bevendt. Paa andre Gaarde er det dog betydelig bedre; og her virker jo ogsaa et Par Landbrugsskoler i Amtet til Ophjælp af Jordbruget. Af Naale-skog findes her omrent ikke andet end Furu, der er haardfor og mange Steder

voxer utrolig frødig. Birken kan ogsaa paa enkelte, lune Steder voxe høi og rank, men er for det Meste kroget, knudret og kvistet, hvilket vel er Grunden til, at Birkeved her kun selges i en Laengde af $\frac{1}{2}$ ALEN (31 cm.), da den vanskelig lader sig kløve i større Laengde. Granen findes kun nogle ganske faa Steder vildtvoksende, i sparsom Maengde, f. Ex. paa Gaardene Harigaard og Hestad i Langfjorden samt lidt inde i Kleve Sogn af Bolso. Ellers er den indplantet en Del Traer hist og her. Forøvrigt findes her de almindelige Løvtrær som Hæg, Rogn, Or, Hassel, Asp, Alm, Ask, Pil o. s. v. Mange af disse Trær kan opnaa en anselig Størrelse og danne pregtige Alléer (f. Ex. om Molde). Væg gamle Prestegaard er ogsaa bekjendt for sin frødige Trævegetation, skjønt nu flere af de største og ældste Trær er dels omhuggede, dels nedblæste. — I al Bedrift hersker der her i Romsdalen en temmelig skarp Konkurrence. Den Enem taader ikke, at den Anden finder et nogenlunde rundeligt Udkomme i sin Virksomhed. Strax skal En eller Flere kaste sig ind i samme Bedrift, uagtet der i Grunden kun er Plads for én. Saaledes har vi her i Eid med 550 Mennesker ikke mindre end 3 Landhandlere, 4 i Vold, og i Grytten er deres Antal legio. Paa Veblungsnes og Næs er der en 5—6 Hôteller, hvoraf flere sterre. Paa Næssetranden i Væg har vi nu 3 Dampsage omtrent i en Klynge, uagtet 1 kunde være nok. Det ene Dampskibsselskab søger at udkonkurrere det andet, uagtet de alle har Statstilskud. Saaledes har vi her inde i Romsdalsfjorden hver Mandag 2 Dampskibe løbende lige i Kjølvandet paa hinanden ind Fjorden den ene Dag og ud den anden. — Befolkningen har i Indre Romsdal Distrikt i det sidste Decennium været i Aftagende, antagelig nærmest som Følge af den stærke Udvandring. Romsdølerne er i det Hele et uroligt og sangvinsk Folkefærd, der er tilbøielig til baade at tage og give Kredit og trække stærke Vexler paa Fremtiden uden tilsvarende Grundlag i Fortiden. Tjenestefolk i Romsdalen er ligesaa omløbende og ustadige som Veiret; de forbliver sjeldent i samme Tjeneste længere end høist 1, ofte kun $\frac{1}{2}$ Aar ad Gangen. Det Løierlige er imidlertid, at disse Tjenere, efterat have flakket om fra Gaard til Gaard, i Regelen tilsidst kommer igjen til det oprindelige Sted en eller flere Gange. Det Samme er for en stor Del Tilfældet med det legesøgende Publikum, der nævnlig i kroniske Sygdomme løber om fra By til By, fra Læge til Læge, fra Kvaksalver til Kvaksalver, for saa omsider vel ribbet og ofte paa Fattiggassens Regning at havne hos den oprindelige Læge. Nevrastheni og Sindssygdom synes at tiltage i en betænklig Grad; jeg har tænkt mig, muligens for en Del som Følge af en altfor slap Børneopdragelse, idet Børnene ikke tugtes og opdrages til Lydighed, Disciplin og Selvbeherskelse.

Inden Sundalen Distrikt er de hygieniske Forhold i Sundalen og Øksendalen i det Store og Hele ret gode. Befolkningen er sund og sterk, og Militærdygtigheden har været større end de fleste andre Steder i Amtet. Husene er noksaa rummelige, og «Lysovnen» (Peisen) findes paa de fleste Steder, selv om der ved Siden af findes Komfyri i Stuen. Peisens sanitære Fordele synes at leve i Folks Bevidsthed. Desværre vil vel tiltagende Vedmangel tilslut udrydde den. Kostholdet i Dalen er derimod upraktisk og altfor vidløftigt. Der spises for ofte; 6 Maaltider om Dagen er det Almindelige. Hertil kommer ofte Kaffe 1 eller 2 Gange extra. Dette vidloftige Madstel, i Forening med Vanskeligheden for at skaffe Tjenerhjælp, gjor vistnok Stillingen paa Gaardene noksaa vanskelig for Eierne. — Her foregaar fra Sundalens og Øksendalens Prestegjeld en Udvandring, som nok kan vække Bekymring. Naar et Prestegjeld som Sundalen, med en Befolkning i 1890 paa ca. 1 900 Mennesker, ved Folketællingen i 1901 viser en Aftagen paa disse 10 Aar paa 300 Mennesker, saa maa dette være noksaa abnormt og til lidet Gavn for en Dals Fremgang. (Nissen).

Inden Surendalen Distrikt bliver Beboelses- og Udhusbygninger efter-

hvert mere tidsmæssige, iafald i Surendalen og Stangvik Herreder. I Rindalen Herred, der ligger ca. 30 Kilometer fra Dampsksibsanløbssted og derfor har mindre Samkvem med Byen og Fjorddistrikterne, synes Udviklingen i adskillige Retninger at ligge mere tilbage. (Smith). Angaaende Forholdene her forovrigt skriver Kommunelæge Dørge, at Kosten gjennemgaaende er ensformig og efter Folks Sigende daarligere og tarveligere nu end for ca. 10—15 Aar tilbage. Dette tilskrives foruden de sidste, temmelig slette Aaringer, Oprettelsen af Meierierne. Efterat disse blev almindelige, er Løsenet: mest mulig Melk til Meierierne, for at der ved Maanedens Opgjør kan blive udbetalt mest muligt af de fortiden for alle Staender saa unndværlige Kontanter. Den nyslede Melk, Floden og Smoret undrages saaledes omrent fuldstændig Husholdningen, for at erstattes af mindre nærende og for Sundheden endog delvis skadelige Surrogater; tilbage bliver blot «Meierimelken», den separerede Melk, dette usmagelige og for mange Mayer daarligt fordeielige Mixtum compositum af Melk fra en Masse mere eller mindre rene Fjøs — neppe forbedret ved en kraftig Rysten i Blikspand under en ofte lang Kjørsel paa ujævn Veie. Meierierne medførte desuden et Omslag i Gaardbrugernes Driftsmaade derhen, at Agerbruget og Kornavlingen indskraenkedes til et Minimum, idet der ræsonneredes som saa, at dette ikke lønnede sig, da Melet kjøbes billigere; denne Omstændighed havde foruden nedsaettende Indflydelse paa Mængden af Gaardens Afkastning ogsaa den Følge, at det gode, hjemmeavlede Mel samtidig forsvant af Husholdningen for at erstattes af det vistnok ofte forfalskede Kjøbmel. Smoret erstattes delvis af Margarin, men hyppigt af Sirup. Da den nyslede Melk kom bort af Husholdningen, øgedes Kaffeforbruget enormt; hertil bidrog ogsaa den Omstændighed, at det hjemmebryggede Öl, som Folge af den indskraenkede Kornavling, blev en ren Sjældenhed; det erstattes for en Del af Sirupsol, men Kaffen er ogsaa her det vigtigste Surrogat. Sæterbrug er almindeligt her; men de derved avlede og tillavede Produkter, Møsmer, Ost og Smør, gaar oftest til Handelsmanden til Afbetaling paa Gjeld. Salt Kjød og Flesh, Poteter, Brød og Grød samt Meierimelk er Hovedindholdet af de daglige Maaltider. Grundet det om Hosten af tilreichende Kvæghandlere foregaende Opkjøb af Slagtekvæg er ogsaa Kjødforbruget mangesteds indskraenket til et Minimum. Fisk og Sild er, paa Grund af den lange Afstand fra Sjøen og de daarlige Fiskeaar, rene Sjældenheder. Hermetisk Nedlægning af Madvarer er endnu omrent kun kjendt i Naynet. Sukkerforbruget tiltager. Kaalrabi og Gulærødder maa henregnes til Sjældenheder; Erter bruges almindeligere. Grønsager, Frugt — naar undtages Svedsker og Rosiner —, Bær og Saft benyttes rent undtagelsesvis. Forbruget af Kaffe og ikke mindre af Tobak har i de senere Aar tiltaget i hoi Grad. Af «Bonbon» sælges der paa Handelsstedet Aaret rundt for flere Hundrede Kroner. Tændernes Tilstand er efter den megen Tandpine og de mange Udtrækninger at dømme i en mere eller mindre miserabel Forfatning, især hos de yngre Individer. — Vaaningshusene er i Almindelighed Tommerhus, tækkede med Torvtag, ofte med dobbelt saadant; da her er flere smaa Skiferbrud, sees der af og til Skiferstenstag. Da brede Torvtage let vilde synke sammen og blive utætte, opføres Husene lange og smale, saaledes at der kun er ét Værelse i Bredden. I Almindelighed bygges 2 Etager; 2den Etage er dog mindre omsorgsfuldt indrettet baade med Hensyn til Tæthed og Hoide under Taget. Nogen egentlig Grundmur findes sjeldent; Huset bygges paa «Naavstene» (Hjørnestene), idet Jorden borttages i ca. $\frac{1}{2}$ —1 Meters Dybde, og Hullet opfyldes med smaa Rundsten, hvorpaa saa Hjørnestene legges. Rummet mellem «Naavstenene» tilmures senere med en «Sylmur», der legges ovenpaa Jorden. Gulvaasene legges paa særskilte Stene, som ligger løse ovenpaa Jorden indenfor «Sylmuren». Det er derfor intet Særsyn at se Gulvene leftes ud af sin Stilling om Vinteren, naar Tælen naar Underlaget for Gulvaasene. Gulv og

Loft er enkelte, i Dagligstuen lægges dog ofte dobbelte Gulv med Mellemlag af Høvelspaan eller Sagnug. Husene er gjennemgaaende kolde. Man opholder sig oftest — Vinter og Sommer — i Stuen, hvor der koges, spises og soves, idet Husfolkene her ofte har sin Seng. Lysovenen, Aaren eller Peisen gaar mere og mere af Brug, idet den, eftersom Skogene tyndes, og Arbeidspriserne stiger, bliver for kostbar ved sit store Slug af Ved. Til Kogning benyttes nu almindeligst Komfyrer; ved Siden heraf findes en almindelig Etageovn til Værelsets Opvarmning, naar ikke Kogning foregaar. Spikhylden benyttes — for «Raritetens» Skyld nærmest — paa et Par Gaarde. Til Belysning bruges omrent udelukkende Paraffinlamper. I ethvert Fald ét Fag af vinduerne i Dagligstuen er i Almindelighed indrettet til Aabning; men der luftes herigjennem selv om Sommeren ret sjeldent; om Vinteren er der indsat fast tilskruede, dobbelte vinduer, og al Ventilation foregaard da gjennem Doren. Gulvene vaskes 1 à 2 Gange ugentlig. Vægge og Tag vaskes overordentlig sjeldent — neppe 1 Gang om Aaret. Spyttebak findes almindelig og benyttes mere og mere. Befolkningsens Opmarksomhed for Smittefarenen ved tuberkulose Sygdomme er i Stigende. Skinfælde benyttes almindelig, — men vaskes neppe, fra de tages i Brug, og indtil de kastes. Renlighed i Hjemmene er utvivlsomt i Fremgang, ligesaa i Fjøsene, for en Del vistnok paavirket til det Bedre af Meierierne, idet disse stadig krever større og større Renlighed i Melkestellet. Det har saaledes gjentagende haendt, at Melk er bleven hjemsendt fra Meierierne af Meierimestre paa Grund af urenligt Stel. Den kropslige Renlighed staar endnu langt tilbage; dog er ogsaa denne utvivlsomt i Stigende, serlig for de yngre Individens Vedkommende.

Kvaksalveruvæsen. I Grytten Herred af Indre Romsdal Distrikt har man i Aarets sidste Halvdel haft en Kvaksalver, en svensk Arbeider, der som yngre var Visergut paa et Apothek en kort Stund. Han er tidligere straffet for Kvaksalveri og er nu anmeldt for at have taget 2 Tæringspatienter i Kur. (Eide).

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

Amtets **Sygehús** ligger i Molde. I Aalesund findes et daarligt, kommunalt Sygehús, forbundet med Fattighuset. Tillige er der et temmelig nyt Epidemilazaret paa 30 Senge samt en privat Klinik, der eies af 4 af Byens Læger og hvor alle Fattigvaesenets Syge, der skal underkastes Operation, indlegges. I Epidemilazaretet henlaa i Aarets Lob 33 Patienter, deraf 2 for udenbys Kommune. Ved Molde ligger Reknes Sanatorium for Tuberkulose og i Bolsø Herred, 4 Kilometer fra Molde, ligger Lergrovik private Sanatorium med 15 Senge. I Indre Romsdal findes paa Sætnesmoen et militært Sygehús.

Fattigsygepleien. I Indre Søndmør Distrikt virker en kvindelig Sættersforening for Volden; den har foreløbig sendt en Kvinde til Kristiania til Uddannelse i Sygepleie. Forøvrigt indkjøbes og oparbeides i Møerne forskjelligt Sygemateriel og Reksvisiter til Udlaan. Senest har denne Forening begyndt, ved Bazar og frivillig Offring, at indsamle Penge til et lidet Pleiehjem for uhelbredelege Tuberkulose. (Eng).

Badeindretninger. I Aalesund findes en Indretning for varme Sjøbad og Gytjebad, der holdes aabent det hele Aar, samt for varme, almindelige Karbad, naar man har Vandbeholdning dertil. I de sidste Aar er en hel Del private Huse forsynede med Badeværrelser. Det offentlige Bad er desværre lidet besøgt. (Lorentzen). I Moldes 3 Hoteller er der Adgang til at faa varme Karbad. Inden Indre Romsdal Distrikt findes i Grytten Herred paa Veblungsnes et Folkebad med Karbad, Douche og Styrt; i Aaret toges der omrent 300 Bad. (Eide). I Rindalen har Bygden en Badstue paa Gaarden Rindal.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommisjoner og af Vækincerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommisjoner. Antal Møder.	Vækincerede.
Romsdals Amt.....	102	3 517
Vestre Søndmør.....	1) 9	431
Indre —	2) 6	225
Østre —	3) 4	147
Ørskog	4) 9	189
Nordre Søndmør	5) 14	607
Ytre Romsdal	6) 8	406
Indre —	7) 5	183
Søndre Nordmør	8) 23	469
Sundalen	9) 9	164
Surendalen	10) 9	197
Nordre Nordmør	11) 6	499

¹⁾ Vannelven 3, Herø 1, Sande 1, Ulstein 2, Vartdalstrand 2, ²⁾ Ørsten 3, Volden 3, ³⁾ Stordalen 1, Strand 1, Norddalen 1, Sunnelven 1, ⁴⁾ Ørskog 3, Sokkelven 3, Skodje og Vatne 3, ⁵⁾ Aalesund 11, Haram 1, Roald 1, Borgund 1, ⁶⁾ Molde 2, Bolso 2, Aker 1, Fraen 1, Sando 1, Vestnes 1, ⁷⁾ Grytten 1, Eid 1, Veo 1, Nesset 1, Eresfjord og Vistdalen 1, ⁸⁾ Kristiansund 11, Kvernes 1, Bremsnes 3, Kornstad 1, Frei 1, Grip 1, Øre 2, Stromneset 2, Gjemnes 1, ⁹⁾ Sundalen 3, Øksendalen 2, Ulvundeidet 2, Tingvold 2, ¹⁰⁾ Stangvik 3, Aasgaard 1, Surendalen 3, Rindalen 2, ¹¹⁾ Edo 1, Tusteren 1, Aure 1, Valsofjorden 2, Halse 1.

XVI. Søndre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Decb. 1900.	Tilslæger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- vakincatorer.
Amtet		18608,91	134 718	57	10	83	48
1. Trondhjems Stads- fysikat	Trondhjem, Kjøbstad	35,24	38 651	28	9	29	-
2. Strinden		689,47	13 395	1) 5	-	5	5
	Strinden	140,90	5 366	4	-	1 ²⁾ 1	
	Malvik	182,41	2 498	-	-	1	1
	Klebu	182,21	1 065	-	-	1	1
	Tilder	27,42	614	-	-	-	-
	Byneset	78,05	1 877	-	-	1	1
	Leinstranden	46,54	1 235	-	-	-	-
	Buviken	31,94	740	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Trondhjem. ²⁾ Bopal i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Dec. 1900.	Aantal Lager.	Tandlæger.	Jordmøde.	Hjælpe- valghåndører.
3. Selbu		2 545,04	5 119	1	-	2	2
	Selbu	1 174,15	4 309	1	-	{ 1	1
	Tydalen	1 370,89	810	-	{ 1	1	1
4. Roros		3 472,57	6 850	2	1	3	3
	Roros med Bergstaden	1 900,45	4 549	2	1	2	2
	Roros	-	-	-	-	-	-
	Aalen	696,72	2 067	-	-	1	1
	Til Roros Prestegjeld og Roros Lægedistr. hører ogsaa en Del af Tolgen Herred af Hedemarkens Amt . . .	875,40	234	-	-	-	-
5. Gudalen		2 972,67	13 139	3	-	8	8
	Melhus	118,91	2 322	1	-	1	1
	Flaa	127,30	664	-	-	1	1
	Holandet	168,33	1 098	-	-	1	1
	Horg	290,12	2 110	-	-	1	1
	Storlien	266,15	1 831	2	-	1	1
	Budalen	350,45	548	-	-	1	1
	Singsaas	695,04	1 625	-	-	1	1
	Soknedalen	434,74	1 977	-	-	1	1
	Holtaalen	521,63	964	-	-	1	1
6. Opdal		2 820,84	5 105	3	-	3	3
	Opdal	2 398,80	3 897	2	-	2	2
	En Del af Rennebu (sen- denfor Vangsgraven)	209,70	685	-	-	1	1
	Til Opdal Lægedistrikts hører derhos Inset Annex til Kvikne af Hedemarkens Amt . . .	212,34	523	1	-	-	-
7. Orkedalen		1 943,59	14 208	5	-	12	6
	Borsen	180,60	2 099	1	-	2	2
	Borseskognen	128,89	1 315	-	-	1	-
	Orkedalen	470,33	6 241	3	-	6	2
	Meldalen	636,14	2 950	1	-	1	1
	Rennebu (den til Opdal Distrikts horende Del fraregnet)	527,63	1 603	-	-	2	1
8. Høyne	Høyne	1 090,45	4 998	2	-	3	3
9. Hitteren		921,83	9 912	2	-	7	7
	Hitteren	433,72	2 430	1	-	3	3
	Froien	243,76	5 180	1	-	2	2
	Fillan	244,35	2 302	-	-	2	2

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3die Decb. 1900.	Antal Læger	Tandlæger	Jordnødre	Hjælpe- vaktnætører
10. Ytre Fosen		618,78	9 342	2	-	3	2
	Ørlandet	79,12	3 330	1	-	1	-
	Nes	60,45	1 245	-	-	-	-
	Bjugn	89,04	1 155	1	-	1	1
	Skjørn	310,66	2 061	-	-	-	-
	Jossund	79,51	1 551	-	-	1	1
11. Indre Fosen		806,79	7 514	2	-	4	4
	Stadsbygden	135,77	1 769	-	-	1	1
	Rissen	503,53	4 836	1	-	2	2
	Agdenes	167,49	1 409	1	-	1	1
12. Nordre Fosen		1 779,38	7 242	2	-	4	4
	Røan	360,98	2 069	1	-	1	1
	Osen	389,07	1 511	-	-	1	-
	Stoksund	114,23	1 167	-	-	1	1
	Aa	915,10	2 495	1	-	1	1

Sundhedstilstanden synes i det Hele taget at have været nogenlunde god. Diarré optrædte usædvanlig hyppig og foranledigede mange Dødsfalder under den varme og tørre Sommer; Tyfoidfeber var almindeligt end sædvanlig, og Mæslingeepidemien holdt sig i Aarets første Halydel. Derimod var Skarlagensfeber, Difteri og Influenza sjeldnere end de nærmest foregaaende Aar. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme var 11 250 med 439 Dødsfalder mod 11 319, hvoraf 341 dødelige, Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 226 eller 16,4 pro mille af den beregnede, tilstedeværende Middelbefolning 135 500. Aaret forud udgjorde den 17,7 pro mille.

Til nærmere Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed hidsættes paa Side 214 og 215 en Tabel, udarbeidet efter Lægernes Opgaver.

Tyfoidfeber har siden 1897 været i stadigt Tiltagende inden Amtet; i det Hele anmeldtes 158 Tilfælde, hvoraf 91 i Trondhjem By. Sygdommen forekom her fordelt over alle Aarets Maaneder paa Januar næst, de fleste i Tiden August til November. Af Patienterne behandles 68 paa Sygehuset, hvor desuden indlagdes 6 fra Landdistrikterne. 6 af de Angrebne fik Smitten paa Sygehuset, nemlig 3 af den kvindelige Betjening og 3 Patienter, som laa paa Sygehuset for andre Sygdomme. De daarlige Forhold paa det gamle Sygehus og det i Forhold til Lokalerne altfor store Belæg gjorde en effektiv Isolation af Tyfus-patienterne yderst vanskelig. Aarsagen til Sygdommens betydelige Tiltagen har ikke kunnet bringes paa det Rene. Den jævne Opræden over det hele Aar taler mod en Drikkevandsinfektion, noget som efter Vandforsyningens Kilder heller

ikke godt kan tankes. Det samme gjælder Infektion gjennem Melk, og Undersøgelser i denne Retning har da heller ikke givet noget som helst Resultat. Sygdommen optraadte spredt over den hele By uden nogen Ophobning af Tilfældene paa enkelte Lokaliteter, naar undtages, at der paa et Par Steder udviklede sig Husepidemier, hvor den først angribne Patient blev liggende længere Tid hjemme under utilfredsstillende Isolation. Særlige, lokale Aarsager kan derfor neppe antages. At, som udtalt, de betydelige Gravninger i Gaderne for Nedlæggelse af elektriske Kabler skulde være Aarsagen, er ogsaa usandsynligt; vistnok tydede den Stank, der paa mange Steder optraadte under disse Gravninger, paa, at Jordbunden var i høj Grad uren; imidlertid forekom dog Sygdommen ikke i disse Stæng, derimod særlig i Byens Udkanter, og ikke et eneste Tilfælde indtraf blandt den store Arbeidsstok, der var beskjæftiget med Gravningsarbeiderne. Det mangelfulde Renhold, specielt den meget farlige Privet- og Søppelrenovation, med en Mængde store, utætte Binger, medfører en stor Fare for, at Tyfoidfeber kan komme til at blive en stationær Sygdom i Byen, og denne Fare tiltager med Befolkningsstætheden. Aarets extraordinaere klimatiske Forhold, den usædvanlige Hede og lange Terke kan under disse Omstændigheder forklare, at Tyfoidfebertilfældene blev flere end vanlig, hvad der ogsaa stemmer bedst med den Maade, hvorpaa Sygdommen optraadte. (Bockman). — Den mod Slutningen af forrige Aar herskende Epidemi i Aalen — Røros Distrikt — kulminerede kort før Nytaar, men efterfulgtes af en Del nye Tilfælde paa de før angribne Steder uden dog at faa Udbredning udenfor disse, efterat grundig Rensning var blevet foretaget af en dertil ansat Desinfektor. Udover Høsten optraadte 4 Tilfælde paa Gaarden Sømaaen i Fæmundstrakten, rimeligtvis indført fra Nabogaarden, hvor Sygdommen før har hersket. (M. Müller). I Gulddalen forekom Tyfoidfeber med spredte Tilfælde i Melhus, Horg og Soknedalen. (H. Jensen). I Børsegognen i Orkedalen optraadte 3 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige, paa forskellige Gaarde i Maanederne Februar, Juli og August. (Hoffmann). Fra Hitteren opføres 15 Tilfælde uden Dødsfald; 5 af dem iagttores i Marts paa Nordfrisen i en lidet Strandsidderplads, hvor de hygieniske Forhold var mislige og Isolation umulig. 1 Juni indtraf 1 Tilfælde paa Frøen og 1 paa Fillan og i Juli efter et Tilfælde paa sidstnævnte Sted uden Forbindelse med det foran nævnte. I Oktober kom igjen til Behandling 2 Angribne, 1 paa Frøen, rimeligtvis smittet under Fisket i Verrafjorden, hvor der i Fiskerens Logi havde været Tyfoidfeber, og paa Fillan 1, der laa hjemme flere Uger uden at anmeldes og smittede sin Moder samt 3 Sødkende. Under disses Sygdom kom en ældre Broder syg hjem fra Fiske; ialt indsygnede saaledes 6 Personer i dette Hus, og kun 2 voxne Døtre gik fri. Videre Smitteudbredning hindredes, uagtet Betingelserne for en Epidemis Opstaaen var særliges gunstige, da de talrige Gaarde ligger tæt op til hverandre; desuden er Drikkevandsforholdene som Regel meget mislige. (S. Svendsen). I Ytre Fosen optraadte 3 Tilfælde, 2 i samme Hus paa Ørlandet og 1 i Bjugn. (Knudtzon). I Indre Fosen behandledes ialt 8 Tilfælde. Den først Angribne var «afstandsbehandlet» af Læge fra Trondhjem og blev senere indlagt i Sygehus dersteds. I Oktober hjemkom 2 Soldater fra Lensviken syge fra Feltmanøveren; hos begge var det meget grave Tilfælde, der strakte sig gjennem Maaneder, og herunder smittedes 3 inden deres Familier. Et Tilfælde i Stadbygden i December stod ikke i Forbindelse med de før nævnte. Ved dem alle blev der foretaget omhyggelig Desinfektion ved de fast ansatte Desinfektorer, med Dampning af Gang- og Sengklæder og Lysolvaskning af Hus og Effekter. Sygdommen udbredtes heller ikke nogen Gang til Naboer. (Knutsson). 5 spredte Tilfælde uden Dødsfald opføres fra Nørre Fosen, hvor der under ukjendt Smitteforhold observeredes 2 Tilfælde i Aa og 3 i Osen. (A. Daac).

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er oppgitt for	Strinden.												1	2	
	Tilfælde.	Dødsfall.		Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Tlf.	Dsf.	
Tyfoidfeber	158	16	157	14	4	9	9	6	11	6	16	26	22	20	14	91	7	4
Cerebrospinalmeningit	8	5	5	2	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	3	2	1 1
Skarlagensfeber	77	4	77	13	3	1	3	6	11	11	6	3	9	5	6	30	4	2
Mæslinger	570	23	569	225	197	110	15	3	4	4	4	7	2	1	1	529	18	10 3
Difteri (Croup)	31	5	31	1	-	3	4	-	7	5	3	1	3	1	3	7	3	-
Barselfeber	23	4	23	2	-	-	2	2	4	1	3	2	2	3	2	7	3	1
Pyæmi, Septhæmi	23	11	18	1	1	2	-	3	-	-	1	1	5	2	2	2	-	-
Rosen	121	7	121	12	7	14	12	16	9	10	10	7	9	4	11	64	6	-
Røde Hunde	12	-	12	-	2	1	2	1	1	1	2	-	-	1	1	10	-	-
Vandkopper	90	-	90	17	10	14	5	7	9	1	3	3	3	9	9	59	-	-
Kusma	24	-	24	1	6	14	2	-	-	-	-	-	-	-	1	15	-	-
Kighoste	351	12	351	20	31	67	102	32	8	23	2	-	4	28	34	65	1	1
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	4469	87	4468	545	516	607	425	361	255	214	81	189	214	534	527	3230	40	15 12
Influenza	885	4	884	85	84	212	279	94	35	9	6	-	11	20	49	292	-	5
Lungebetændelse	640	76	640	56	54	67	74	85	27	22	13	11	35	88	108	300	34	8 4
Pleurit	223	6	222	29	22	23	25	15	14	15	14	18	20	13	14	103	1	3
Gigtfeber	182	8	182	26	16	10	12	21	17	11	14	18	13	10	14	95	-	2
Koldfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	3346	165	3343	86	96	83	68	93	173	987	1107	275	168	103	104	2081	104	10 10
Skjørbug	5	3	4	-	-	-	1	1	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	11	2	11	1	-	1	-	-	1	1	-	4	1	1	1	9	1	-
Tilsammen	11250	439	11232	1136	1049	1238	1041	747	587	1321	1281	566	521	844	901	6994	228	66 30

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.)	Fordeling paa Laagedistrikterne:																			
	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Selbu.	Roros.	Guldalen.	Opdal.	Orkedalen.	Hitteren.	Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.							
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Tyfoidfeber	-	-	18	3	10	1	-	-	3	2	15	-	1	1	3	1	8	1	5	
Cerebrospinalmeningit..	-	-	2	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skarlagensfeber	-	-	14	-	3	-	-	-	5	-	8	-	-	-	2	-	1	-	12	
Mæslinger	1	-	-	-	10	1	-	-	6	-	1	-	1	1	4	-	4	-	-	
Difteri (Croup)	-	-	7	1	9	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	2	-	
Barselfeber	-	-	8	-	1	-	-	-	2	-	1	1	-	-	1	-	-	2	-	
Pyæmi, Septæmi	2	2	-	-	1	1	2	2	1	-	4	1	1	1	1	2	7	1	-	
Rosen	-	-	22	-	5	-	5	-	6	-	8	-	-	-	2	-	5	1	4	
Røde Hunde	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vandkopper	-	-	19	-	1	-	1	-	6	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	
Kutsma	-	-	8	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Kighoste	-	-	261	11	7	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Akute Katarrer i Aandedraetsorganerne	1	1	437	1	217	3	52	1	256	13	100	5	6	2	59	5	63	3	33	1
Influenza	13	-	271	-	16	-	7	-	165	2	52	1	1	1	12	-	29	-	22	-
Lungebetændelse	6	2	51	4	45	1	28	4	85	6	36	5	3	1	13	3	21	3	44	9
Pleurit	-	-	17	-	14	1	4	1	37	1	10	-	1	1	9	-	10	-	15	1
Gigtfeber	-	-	18	-	17	1	1	-	14	2	5	2	-	-	8	-	5	-	17	3
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Akut Diarré (Kolerine)	26	1	738	26	181	8	18	-	158	11	23	-	-	-	46	-	36	1	29	4
Skjørbug	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	
Penfigus (hos Nyfødte)	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tilsammen	49	6	1894	49	540	19	134	8	748	37	265	15	14	8	162	10	185	10	199	19

Af **Cerebrospinalmeningit** opføres tilsammen 8 Tilfælde, hvoraf 5 dødelige. I Ørkedalen optraadte der paa forskjellige Gaarde i Rennebu 2 Tilfælde, det ene hos en Tømmerfløder, der efter endt Arbeide sad en hel Nat i drivvaade Klæder, og det andet hos en Person, der havde ligget en Nat ude paa Bakken og sovet. (I. Krefting).

Skarlagensfeber viser fremdeles betydelig Tilbagegang, 77 Tilfælde mod 187 i 1900. De fleste Angrebne (30) og samtlige Dødsfald falder paa Trondhjem By, dernæst kommer Røros Distrikts med 14 og Nørre Fosen med 12. I Trondhjem behandledes 19 af Patienterne paa Lazaretet. Fra Hitteren anmeldtes 8 Tilfælde, fordelt over Maanederne Januar, April og Mai; de forekom alle paa Frøien, hvor forøvrigt Antallet af Angrebne vistnok var adskillig større, idet flere lette Tilfælde ikke kom under Lægebehandling. (S. Svendsen). I Ytre Fosen indtraf der et tvivlsomt Tilfælde i Bjøgn, og paa Ørlandet flere mildt forløbende Tilfælde. (Knudtzon). I Indre Fosen iagttoges et enkelt (tvivlsomt) Skarlagensfeber tilfælde blandt Fæstningspersonalet i Hasselviken. (Knutsson). Fra Nørre Fosen opgives tilsammen 12 lette Tilfælde, spredte paa de forskjelligste Steder inden Distrikts; Sygdommen havde ogsaa her høist sandsynlig større Udbredning.

Den i Slutningen af forrige Aar optrædende **Mæstlingepidemi** fortsatte sig over Nytaar; i alt anmeldtes 570 Angrebne, hvoraf 23 døde. I Trondhjem By anmeldtes 529 Tilfælde, de fleste i Aarets første Maaneder; i Sommersens Løb skeede atter en Smitteimport, uden at Sygdommen dog fik videre Udbredning, uagtet den først opdagedes, efterat Flere var smittede, saaledes at der ikke kunde være Tale om nogen Isolation længere. (Bækman). 4 Tilfælde forekom i Indre Fosen blandt nyindflyttede Fæstningsfolk i Hasselviken, men Sygdommen standsede strax, da den nys havde været paa Stedet. (Knutsson). De 4 fra Nørre Fosen opførte Tilfælde forekom alle paa Gaarden Valvik i Stoksund i Januar; en Kvinde, der havde udsonet Straf i Trondhjem, bragte derfra Smitte med sig hjem, hvor hun og hendes 3 Børn blev syge. Da de levede ganske isoleret, udbredtes Sygdommen ikke videre. (A. Daae).

Af **Difteri**, der har været i Tilbagegang inden Amtet siden 1898, forekom kun 31 Tilfælde; Dødeligheden, 16,1 pct., er dog noget større end i de nærmest foregaaende Aar. I Trondhjem var der blot 7 Angrebne, hvoraf de 6 blev indlagt i Lazaret; den 7de, et lidet Barn, anmeldtes først, da udbredte Lammelser var indtraadt, og under disse døde det kort efter. Smitteforholdene var i alle Tilfælde uklare. (Bækman). I Røros forekom af 7 Tilfælde de 3 paa samme Sted, de øvrige 4 spredt, uden at Smitteforholdet blev nærmere oplyst. (M. Müller). I Gudalen forekom Sygdommen med spredte Tilfælde i Herrederne Melhus, Støren og Soknedalen. (H. Jenssen). Paa Gaarden Tordal i Roan i Nørre Fosen var der 1 Angreben i Juni og 1 i August, uden at Smittetilgangen kunde oplyses. (A. Daae).

Af **Barselfeber** indtraf 1 Dødsfald paa Fillan i Hitteren Distrikts. Den Angrebne skulde efter Opgivende under sin Nedkomst og flere Dage iforvejen have lidt af en Erysipelas faciei og havde, da Jordmoderen blev tilkaldt, temmelig hei Feber; Sygdommen optraadte i Form af en Septhaemi og endte dødelig i Løbet af 4—5 Dage. Jordmoderen foretog efterpaa en grundig Desinfektion af saavel Person som Klæder og afholdt sig senere i længere Tid fra indvendig Undersøgelse af de Fødende. (S. Svendsen).

Af **Kusma** anmeldtes kun 24 Tilfælde mod 212 foregaaende Aar; dog er vistnok en hel Del Tilfælde ikke komne til Læges Kundskab; saaledes blev der i Hitteren Distrikts hverken anmeldt eller behandlet noget Tilfælde, uagtet Sygdommen optraadte epidemisk paa Frøien. (S. Svendsen).

Af **Kighoste** er anmeldt omtrent det samme Antal som i 1900. I Trondhjem indtraf der 65 Tilfælde mod Aarets Slutning. I Røros optraadte den meget sjælt og foraarsagede megen Sygelighed og flere Dødsfald blandt Børn. (M. Müller). I Opdal var den hyppigst i Aarets første Maaneder som Levning af Epidemien i 1900. (Hagen). Fra Indre Fosen anføres, at den skal have hersket i Sommermaanederne i Hasselviken, hvor den behandles af Militærlegenen. (Knutsson).

De akute Katarrer i Aandedrætsorganerne optraadte i det Hele noget mindre hyppig end Aaret forud; enkelte Steder, som f. Ex. i Indre Fosen, var de dog betydelig almindeligere. (Knutsson).

Influenza var forholdsvis sjeldent (885 Anmeldte mod 2 286 i 1900). Paa Hitteren var Influenza stadig repræsenteret og opføres for dette Aar med 52 Tilfælde, flest i de seneste Vaarmaaneder. 1 Kvinde døde; hun havde haft høj Feber med rheumatoide Smerter i Legemet og udbredte Katarrer, saa Diagnosen var noget tvivlsom. (S. Svendsen).

Af **Lungebetændelse** kom til Behandling det i senere Aar vanlige Antal Angrebne, men Dødeligheden var noget mindre. Fra Hitteren anføres, at Sygdommen der var mere end almindelig hyppig; 36 Tilfælde kom til Behandling, de fleste, 15, i Mai Maaned. Fra Fiskeværet Kya kom en Dag i April 3 Mand tilbage til Froien haardt angrebne af Sygdommen, som i det Hele taget optraadte i lunske Forme og oftere havde et adynamisk Præg. Den foraarsagede ialt 5 Dødsfald. (S. Svendsen). I Indre Fosen behandles over dobbelt saa mange for denne Sygdom som Aaret forud. (Knutsson) Ogsaa i Nørre Fosen forekom den hyppig Aaret rundt, særlig i Vaarmaanederne i Osen og Aa Herredet, ofte efter forudgaaende Influenza. (A. Daae).

Akut Diarré havde en usædvanlig stor Udbredning, og der er opført 3 346 Tilfælde med 165 Døde, Tal, der er 2–3 Gange saa store som det Vanlige. I Trondhjem forekom akute Diarréer, paa Grund af den usædvanlig stærke og langvarige Sommervarme, i et ualmindelig stort Antal og tildels af ret ondartet Beskaffenhed. Der anmeldtes ialt 2 081 Tilfælde, hvoraf i Juli og August respektive 620 og 665. Dødsfaldenes Antal var 104; der døde 82 Børn under 1 Aar og 8 mellem 1 og 5. Ogsaa blandt Børn hjemmehørende i Trondhjem, men som tilbragte Sommeren i de omliggende Landdistrikter, indtraf der en Del Dødsfald, som her ikke er medregnede. En saa stor Dødelighed af Kolerine har i afd. ikke paa en meget lang Aarrække forekommet i Trondhjem. Men saa har man heller ikke der i Mands Minde havt en saa hed Sommer. (Bockman). Ogsaa i Selbu herjede en udbredt «Kolerinepidemi», der angreb saavel Voxne som Børn; Enkelte frembed et formelig koleralignende Billede. Faa kom imidlertid under Behandling, og kun 1 Dødsfald kjendes. Sygdommens Aarsag maa vistnok søges i det utilstrækkelige og slette Drikkevand. (Meidell). Den stærke Varme udtrørrede ogsaa i Røros Distrikt Bække og Kilder, hvorved godt Drikkevand blev vanskelig at opdrive; Madvarer bedærvedes ogsaa let i Heden; derfor antog Sommerdiarréerne en usædvanlig ondartet Karakter og fik, især i Maanederne Juli og August, ualmindelig Udbredning. Dysenteriske Symptomer var almindelige, ofte ledsagede af Kramper hos Børnene. Under de kortere Varmeperioder i 1878 og 1885 saaes vel noget lignende, men Sygdommen var da ikke paa langt nær af den Udbredning og Dødelighed som nu. Af Sygdommen, der fra Begyndelsen af især herskede i Bergstaden og nærmeste Omegn, men udover Hosten ogsaa optraadte med en hel Del Tilfælde i de omliggende Bygder, angrebes i det Hele 738 og døde 26, de fleste Børn under 5 Aar og nogle Gamle over 60 Aar; i ét Hus døde 3 Søstre under dysenteriske Symp-

tomer i Alderen 20 - 30 Aar. Tilfældenes Mængde gik hurtig ned, da der sidst i August indtraadte kjøligere Veir. Nogen Smitteoverførsel fra Hus til Hus kunde ikke konstateres, ligesaaledt som Drikkevandet paa Bergstaden, der af Enkelte fik Skylden, kan antafes som Grund til Epidemien; Tilfeldene udenfor Bergstaden var nemlig ligesaa almindelige, og Dødeligheden selv paa høitiggende Saetre var lige stor som i denne. (M. Müller) Inden Hitteren Distrikt gik Sygdommen epidemisk ud over Høsten og mod Slutningen af Aaret, særlig paa Fallan. Enkelte Tilfælde kunde være noksaa langvarige og alvorlige; men Flere kom ikke under Lægebehandling. (S. Svendsen).

Af **Skjørbug** forekom i Mai i Stranden et meget gravt Tilfælde (stærk Mundaffektion, subkutane og intermuskulære Blodudtrædelser, Næseblødninger og langvarig Metrorrhagi) hos en Kone i 40 Aars Alderen. Hun havde i de sidste Par Aar ikke spist Poteter og muligens heller ikke Grønsager, da hun troede, hun ikke talte dem. Foroyrigt havde hun levet som Familiens øvrige Medlemmer, der alle var friske. Under rigelig Brug af bl. a. Poteter og Karvekaal indtraadte Helbredelse i forholdsvis kort Tid. (Hartmann). I Indre Fosen iagttoget et typisk Tilfælde med dødeligt Udfald hos en 23-aarig, kraftig Tjenestepige. Der var intet usædvanligt ved Kostholdet, heller ingen andre Syge i Huset. (Knutsson).

Fnat viser sig af og til paa Hitteren. Voldsom Udbredning havde den i Slutningen af forrige og Begyndelsen af dette Aar paa Froerne. Det lykkedes dog til sidst at overvinde den paa de Kanter. Sporadiske Tilfælde indtræffer dog fremdeles af og til. (S. Svendsen). Paa Froen optræder den stædig mere spredt og neksaa moderat.

Af de 11 **Pemfigustilstælle** forekom de 9 i **T r o n d h j e m**; der iagttoges dog ikke nogen Ophobning i nogen enkelt Jordmoders Praxis. (Bockman).

Katarralsk Ikterus forekom i Guldalen i paafaldende stort Antal i Aarets Løb, mest i Vaarmaanederne. Enkelte Tilfælde var forbundet med meget hoi Feber i Begyndelsen. I Orkedalen forekom den som Epidemii i Rennebu samt med nogle faa (7) Tilfælde i Orkedalen Herred; der var vistnok en hel Del Angrebne, der ikke kom til Behandling. I Rennebu optraadte som Regel flere Tilfælde i samme Hus, tildels forbundne med hoi Feber og stærke Smerteer. (I. Krefting).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil
sees af nedenstaaende Tabel:

Fra Trondhjem bemerkes, at blandt Chaneker, som forrige Aar forekom relativt hyppig (45 Tilfælde), dette Aar var meget sjeldnere, idet der blot anmeldtes 15 Tilfælde, hvoraf 2 indlagdes i Sygehus. (Bockman). Paa Hitteren viser veneriske Sygdomme sig af og til, men faar dog ikke nogen større Udbredning, nogensteds den livlige Forbindelse med de nærliggende Byer Trondhjem og Kristiansund, hvorfra Smitten i de fleste Tilfælde skriver sig. (S. Svendsen). Kontrollen med disse Sygdomme medfører i Distrikterne omkring Trondhjem ikke faa Vanskelligheder, da Byens Læger ikke altid sagtager at underrette vedkommende Sundhedskommission om de af dem sagttagne Tilfælde; fra Indre Fosen berettes saaledes om en ung Pige, der fremstillede sig med en Læbechanke; Faderen betvivlede meget indigneret Diagnosen, da der umulig kunde gives nogen Oplysning om Smitten, og der angivelig ingen andre Syge var i Familien. Fra Trondhjem, hvor han sogte hen og fik Diagnosen stadsfæstet, indlob der imidlertid Meddelelse om, at han med Kone og en yngre Datter for $\frac{3}{4}$ Aar siden havde været under Behandling for Syphilis. Fra et andet Sted i Bygden blev Fader, Moder og Barn indlagt paa Sygehus for Syphilis; Moderen paastod sig smittet i Trondhjem under Tandudtrækning. (Knutsson). Fra Roan i Nordre Fosen indlagdes i Sygehus 2 unge Piger, der paa et Besøg i Trondhjem havde paadraget sig Sygdommen. (A. Daae).

Af Spedalskhed opdagedes et nyt Tilfælde i Aa i Nordre Fosen Distrikt hos en 18 Aar gammel Pige. Paa samme Gaard bor en Spedalsk, et Sødkendebarn af vedkommende Piges Fader. Fra denne Syge, som i flere Aar har været isoleret i et Værelse i Bygningens 2den Etage, er det vel. Smitten skriver sig. Paa samme Gaard har der forøvrigt gjennem Aarrekker hersket Spedalskhed. Pigen blev efter eget Ønske indlagt i Reitgjerdets Pleiestiftelse. Der er nu tilbage 7 Spedalske i Distriktsstæderne, 3 i Bjørnor og 4 i Aa. (A. Daae).

Rakit har megen Udbredning paa Frøen, Hitteren Distrikt (Grimsgaard); ligesaa i Nordre Fosen. Den kommer imidlertid her sjeldnere til Lægebehandling, da «ingen Læge kan udrette noget for den», hvorfor man reiser ind til Trondhjem til en klog Kone, der har stort Ry og helbreder ved Formularer. (A. Daae).

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes omstaaende Tabel, udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Kommunerne Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt i den almindelige Beretning. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Døds-aarsagslister for det hele Amt 16,1 pCt. af samtlige ved Sygdom foranledigede, kjendte Dødsfald og 21,0 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Trondhjem By var disse Forhold 12,5 pCt. og 19,2 pCt. og for Bygderne 18,0 pCt. og 21,7 pCt. Se forøvrigt Tabellen paa Side 220. I Trondhjem var Tuberkulosedodeligheden, som allerede forrige Aar viste nogen Nedgang, i 1901 gaaet yderligere ned og det temmelig stærkt. Lignende Svingninger har dog ogsaa vist sig for; saaledes var Dødeligheden i 1896 kun 3,6 pro mille, medens den 2 Aar tidligere var 4,9 pro mille. Fremtiden faar derfor vise, om den nuværende Nedgang vil have nogen Varighed. Tuberkuloseprotokollen udviser, at der i Aarets Lob er anmeldt 111 Mænd og 120 Kvinder, tilsammen 231, hvoraf 226 med Lungetuberkulose og 5 med Tuberkulose i andre Organer. 81 Patienter døde af Lungetuberkulose, deraf 8 der ikke var anmeldte som Tuberkulose; desuden er uden at være anmeldt dod 4 med andre tuberkuløse Former. Grunden til den manglende Anmeldelse har i nogle Tilfælde været, at Dødsfaldene indtraf i de første Dage af Aaret, endnu før Lægernes Anmeldelser var afgivet, i andre, at de Syge ikke havde været under Lægebehandling før i

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.	Tuberkulose i									
		Aande- drets- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjerfler.	
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Trondhjems Stads- fysikat	231	73	226	73	1	-	-	4	-	-	-
Strinden	39	17	38	17	-	-	-	1	-	-	-
Selbu	10	5	8	5	-	-	-	2	-	-	-
Røros	42	17	29	15	-	-	1	1	10	1	2
Gulddalen	81	37	77	37	-	-	-	3	-	1	-
Opdal	7	2	5	2	-	-	-	2	-	-	-
Orkedalen	118	50	111	47	1	1	-	2	-	3	1
Heyne	11	5	11	5	-	-	-	-	-	-	-
Hitteren	43	23	41	21	-	-	-	-	-	2	2
Ytre Fosen	43	25	42	25	1	-	-	-	-	-	-
Indre —	30	13	29	13	-	-	-	1	-	-	-
Nordre —	29	8	25	8	-	-	-	1	-	-	-
Søndre Trond- hjems Amt	684	275	642	268	3	1	1	1	29	1	8
Deraf i By	231	73	226	73	1	-	-	4	-	-	-
— Bygder	453	202	416	195	2	1	1	1	25	1	8
										3	1
										1	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Lungetuber- kulose.	Opgivne Dødsfall ved	
			epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Trondhjems Stadsfysikat	649	81	228	421
Strinden	132	23	30	102
Selbu	39	4	6	33
Røros	159	20	49	110
Gulddalen	185	49	19	166
Opdal	46	3	8	38
Orkedalen	248	44	37	211
Heyne	61	10	8	53
Hitteren	132	21	15	117
Ytre Fosen	83	25	10	73
Indre —	72	14	10	62
Nordre —	73	8	19	54
Søndre Trondhjems Amt	1879	302	439	1410
Deraf i By	649	81	228	421
— Bygder	1230	221	211	1019

de allersidste Dage før Døden. Der blev i alt foretaget Desinfektion ved 72 Dødsfald; ved Indlæggelse paa Sygehus er desinficeret 19 Gange og ved Indlæggelse paa Sanatorium 5 Gange. Ved Flytning er desinficeret 20 Gange, deraf 6 Gange efter fraflyttede, syge Tjenestefolk. Anmeldelse og Desinfektion i Anledning af Flytning af Familier har kun fundet Sted et Par Gange.

I Anledning af Tuberkuloselovens Ikrafttræden havde Sundhedskommisionen vedtaget følgende Bestemmelser:

1. Fristen for den i Lovens § 2 paabudte Anmeldelse af tuberkuløse Patienter er fastsat til en Uge fra den Tid at regne, da Lægen anser Sygdommens Art konstateret.
2. Den i § 3 paabudte Anmeldelse af Dødsfald maa være indleveret til Sundhedskommisionens Ordfører inden 24 Timer efter Patientens Død.
3. Den i § 7 paabudte Renselse af afdøde Tuberkuløses Rum og Klæder er bestemt at skulle foregaa paa samme Maade som ved Difteritiffelde fastsat (Lysolvaskning af Rummet og Dampdesinfektion af Klæder m. m.). Den samme Renselsesmaade er bestemt at skulle anvendes ved Patienters Indlæggelse paa Sygehus. — Den i § 8 paabudte Rensning af Gang- og Sengklæder skal ske ved Damp.
4. Den i § 7 paabudte Rensning af de Syges Opholdsrum ved Fraflytning er bestemt at skulle ske ved almindelig grundig Husvask med Grønsæbe og varmt Vand, foretaget under Sundhedsvæsenets Kontrol, og, om det ønskes, ved dets Foranstaltning og paa dets Bekostning.

I alle Tilfælde er det dog overladt Sundhedskommisionens Ordfører at foretage de Aandringer i Renselsesmaaden, som Tilfældenes Beskaffenhed og særlige Forhold gjør ønskelige.

Disse Bestemmelser kommuniceredes de praktiserende Læger ved en Rundskrivelse fra Stadsfysikus, hvori desuden Lægerne anmodedes om at iagttagte:

At den i § 2 paabudte Anmeldelse altid sker paa anordnet Schema, og at Navn, Alder og Bopæl opgives nojagtig og fuldstændig. Dette er nødvendigt for at kunne holde Rede paa de flere Hundrede Patienter, det her gjelder;

at alle Anmeldelser af Lægen besørges direkte til Sundhedskommisionens Ordfører og ikke betroes til de Syge eller deres Omgivelser til Besørgelse;

at det paa Anmeldelsen om Dødsfald udtrykkelig anføres, dersom Desinfektion ønskes besørget af Lægen selv. Er ikke saadan Meddelelse paaført, forudsættes det, at Desinfektionen ønskes udført af Sundhedsvæsenet;

at Patienters Indlæggelse paa Sygehus anmeldes til Sundhedskommisionens Ordfører saa betids, at Desinfektion kan foretages strax efter Indlæggelsen. Ogsaa her maa det anføres, dersom Desinfektion besørges af Lægen selv;

at det paalægges Patienterne eller deres Omgivelser i betimelig Tid at underrette sin Læge om, naar de skal forandre Bopæl. Lægen underretter da Sundhedskommisionens Ordfører herom saa betids, at Rensning af den fraflyttede Bolig kan ske, før nogen anden flytter ind. Anmeldelsen maa indeholde Oplysning om, hvorvidt Vask af de fraflyttede Rum ønskes besørget af Sundhedsvæsenet, eller om den besørges af Familien selv. Det bemærkes, at kun den Syges Opholdsrum besørges renset af Sundhedsvæsenet, ikke den øvrige Bekvemmelighed.

Hvor der skal foretages Desinfektion eller Vask, bedes Lægen at oplyse, om der er Omstændigheder tilstede, der gjør en mere eller mindre indgribende Fremgangsmaade ønskelig, end den der af Sundhedskommisionen er fastsat som den regulære, f. Ex. om særlig stærk Tilsmudsning af Rummet med Expektorat gjor fuld Desinfektion ønskelig ved Fraflytning, om særlige Forhold gjør fuld Desinfektion unødvendig eller vanskelig ved Dødsfald og lignende. Er saadant

ikke oplyst i Lægens Anmeldelse, forudsættes den regulære Renselsesmaade at burde bringes. (Bockman).

I Selbu foretages Tuberkulinundersogelser af Kvaeg ret ofte, men de har dette Aar, saavidt vides, kun ledet til Paavisning af 1 sygt Dyr. Almenen synes mere og mere at faa Øinene op for Tuberkulosen; Smitsomhed og er meget taknemmelig for den herfor fastsatte Desinfektion, der ligesom efter andre epidemiske Sygdomme foretages af en fast Desinfektor. (Meidell). I Opdal er der i Forhold til Befolknings Størrelse ikke ganske faa Tuberkuløse, særlig i Rennebu; der synes i denne Bygd at herske adskillig Ligegyldighed overfor Sygdommen. (Hagen). I Hitteren Distrikt er Tæringen vistnok nu almindeligere end før. Der er dog vaagnet en ikke ubetydelig Smittefrygt, og Desinfektøren bliver som Regel vel modtagen, naar han kommer for at udføre sin Gjerning. Melken opbevares endnu inde i Beboelses- eller Soverum, og det er visselig haablost at henvende sig til den ældre Slægt med Udsigt til Forbedring heri. (S. Svendsen). I Ytre Fosen er Sygdommen fremdeles meget udbredt, men ved ihærdigt Arbeide for hygieniske Forbedringer og med den Støtte, Stat og Amt yder, maa Stillingen forhaabentlig efterhvert kunne bedres. De i Distrikterne ansatte, af Amtet lønnede Desinfektører vil vistnok have sin Betydning ikke alene for Desinfektionens Skyld, men ogsaa fordi Befolknigen derved faar Indtrykket af, at man har en farlig, smitsom Sygdom for sig. (Knudtzon). I det sidste Aar synes Tuberkulosen at have været i Tilbagegang i Nørre Fosen, og der indtraf adskillig færre nye Tilfælde end Aaret forud. Folk begynder at tro mere paa Tæringens Smitsomhed, og Lægens Forholdsregler mod Smitte iagttaages vistnok i Almindelighed noksaa noie. Blandt Herrederne inden Distrikterne leverer Osen den største Tuberkulosekontingent, nægtet Renligheden der staar høiest. Aarsagen er vistnok den, at en stor Del Folk derfra har været i Amerika for at tjene Penge, men ofte faaet med sig Tuberkulose tilbage. Mange dor ogsaa af Tuberkulose derover efter et Par Aars Ophold; Sygdommen skal nemlig i Staterne Wisconsin og Minnesota, hvorhen de Fleste reiser, være adskillig udbredt. (A. Daae).

Blegsot, Anæmi og Fordøielsessygdomme betegnes fra Selbu og Orkedaalen Distrikter som hyppig forekommende, og paa Hitteren er heller ikke Blodmangel sjeldent blandt de gifte Kvinder, efter flere Fødsler og langvarig Diegivning. Den rene Chlorose forekommer dog ikke saa ret ofte. Ungdommen giver i det Hele Indtryk af at være sund og velnæreret. (S. Svendsen). Paa Frøien er Dyspepsi og tildels nevrastheniske Tilstande ganske almindelige hos begge Kjøn. (Grimsgaard).

Uterinblødninger samt Aborter er i Selbu ikke sjeldent forekommende, antagelig fordi Kvinderne deltager særligt meget i usædvanlig tungt Arbeide. Særlig gjelder dette Konerne, da disse paa Grund af mangelfuld Arbeidshjælp maa udføre saa meget selv. (Meidell).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. Privatforpleiningen af de Sindssyge i Røros Distrikt betegnes som fuldt forsvarlig. (M. Müller). Paa Hitteren, hvor Sindssygdomme synes at være i Tiltagende, gjøres ikke altid samme Erfaring. (S. Svendsen).

Af **sjeldnere Tilfælde** omtales et Dødsfald af Solstik i Selbu. Vedkommende var Tommermand og havde arbejdet barhovedet i flere Dage ved Opførelsen af Taget paa en større Bygning. (Meidell). Af Hugo Lombard behandledes et Tilfælde i Indre Fosen; der forekom i den tropiske Sommervarme en Masse Hugorm. Ved Distriktslægens Bolig færdedes den udenfor Dørene, og en blev slaaet ihjel paa Dørhellen. (Knutsson).

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforlosning.			Vending.			Udtrackning ved Baekkenendeleie.			Partus praematu- rus artificialis.			Exvis- eration.	Etter- byrds- opera- tion.	Abor- tus provo- catus.
	Modre.		Born.	Modre.		Born.	Modre.		Born.	Modre.		Barn.			
	Ley.	Lev.	Dodf.	Ley.	Lev.	Dodf.	Ley.	Lev.	Dodf.	Dod.	Ley.	Ley.			
Utilstraekkelige eller smertefulde Veer	61	59	2	-	-	-	2	1 ¹⁾	1 ¹⁾	-	-	-	-	-	-
Baekkensneverhed	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkraunpe	3	3	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Placenta praevia og Blodning . . .	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Ueftergivelige Fodselsdele	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Forsnevring af Skeden	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Arm ved Siden af Hovedet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Daarlige Fosterlyd	1	1 ¹⁾	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-
Uopgivet Indikation	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	76	72	4	5	3	2	2	1	1	1	1	1	11	1	
				76		5			2						

¹⁾ Begge forlostes med stump Hage. Det levende fødte Barn døde 1 Uge efter Fodselen af Flegmone.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de	dod- fødte	ialt.	0-1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Haen- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab.
Trondhjems Stadsfysikat	1309	36	667	194	16	4	11	-	2
Strinden	401	14	256	43	2	-	4	-	-
Selbu	123	3	87	7	1	-	4	-	-
Røros	211	7	144	22	2	3	2	1	-
Guldalen	331	5	228	26	2	-	3	1	-
Opdal	101	2	64	6	1	1	2	-	-
Orkedalen	335	10	246	29	5	-	5	-	-
Hevne	131	7	77	6	-	-	3	-	-
Hitteren	328	8	164	31	2	2	4	-	-
Ytre Fosen	264	6	118	18	1	-	3	-	-
Indre —	219	8	92	13	-	-	1	-	-
Nordre —	188	7	83	10	2	3	4	1	-
Søndre Trondhjems Amt	3941	113	2226	405	34	13	46	3	2
Deraf i By.....	1309	36	667	194	16	4	11	-	2
Bygder.....	2632	77	1559	211	18	9	35	3	-

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 97 saadanne, nemlig i Trondhjem 54, Strinden 8, Selbu 1, Røros 5, Guldalen 6, Opdal 2, Orkedalen 7, Hitteren 6, Ytre Fosen 2, Indre Fosen 4, Nordre Fosen 2. Indikationer og Udfald vil sees af Tabellen paa foregaende Side.

Jordmoderhjælpen. I Selbu bistod Jordmodrene ved 43 Fødsler, hvoraf 39 Isseleier, 1 Sædefødsel, 1 Fodfødsel og 2 Ansigtfsfødsler med Panden fortil. Jordmoderen i Tydalens assisterede ved 26 Fødsler (hvoraf 1 Tvillingfødsel), alle Issefødsler samt ved 1 Abort.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 1715 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100: 56,5.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaaarsag for 11 saaledes: Barselfeber 4, Blødning 4, Barselkrampe 2 og Emboli 1. Paa Hitteren døde 1 Barselkvinde uforløst under følgende Omstændigheder: En 35-aarig Husmandskone fra Fiskeværret Sulen, 6te Gang svanger, fik i Marts Blødning, hvorfor Læge blev tilkaldt; senere flere Blødninger og tildels Krampe. 20de Mai efter Blødning, og Jordmoderen blev hentet; ved hendes Ankomst kun svage Livstegn, ingen Fødsel begyndt, forliggende Moderkage. (S. Svendsen).

Angaaende de af Lægerne opgivne **Dødsaaarsager** i Trondhjem By se Tabellen paa Side 226 og flg.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Bygder.
Alderdomssvaghed	325	50	275
Lungetuberkulose	302	81	221
Kraeft (Cancer og Sarkom)	167	47	120
Akut Diarré (Kolerine)	165	104	61
Tuberkulose udenfor Lungerne	90	33	57
Akute Katarrer i Aandedraetsorganerne	87	40	47
Lungebetaendelse	76	34	42
Hjerneslag	66	34	32
Organisk Hjertesygdom	63	19	44
Medfødt Svaghed	53	32	21

Veirriget. Vinteren var i Kystdistrikterne i det Hele mild, inde i Landet dog tildels meget kold. Den tidlig indtrædende, smukke Vaar drev Vegetationen ualmindeligt hurtig frem. Mangestedes begyndte Sommeren allerede i April og var i det Hele taget begunstiget af et smukt Veir, varmere og tørrere end sædvanlig; paa de fleste Steder herskede der Vandmangel, og selv større Vandløb udtrørredes. Over Gula gik man saaledes tørskoet ved Singsaas. I Fjeldet ved Osøjbroen nedenfor Singsaas Kirke fandt man 3 indhuggede Mærker for lav Vandstand fra Aarene 1735, 1738 og 1744; Mærket for 1901 blev staaende 10 cm. lavere end det hidtil laveste for 1744. Arets Avling blev i Almindelighed af god Kvalitet, men knappere end et Middelsaars. Potesteshøsten gav udmarket Udbytte, Havestellet derimod daarlige. I November fik man omrent over hele Amtet rigeligt Regn. Paa Røros var Middeltemperaturen $\div 0,09$, Middeltallet for de sidste 15 Aar er $\div 0,15$. Tabellen over de meteorologiske Forhold ved Stationen i Trondhjem og Temperaturforholdene paa Røros vil findes paa Side 232.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Trondhjem havde den stærke og langvarige Sommervarme foraarsaget en saa lav Vandstand i Byens Vandreservoirer, at der maatte træffes særlige Forføninger for at formindske det meget store Vandkonsum. Vand til Sprøjting af Gaderne maatte pumpes op af Elven og Byens Badeindretninger holdes lukket. Af offentlige Arbeider af hygienisk Interesse er udført Kloakbygning af 1 007 løbende Meter. Desuden er den i flere Aar paatænkte Lukning af Vollabækken paabegyndt og i det forløbne Aar avanceret 60 Meter. Byggevirksomheden har ligget nede. I de sidste Maaneder af Aaret er vistnok enkelte Murbygninger paabegyndt, men dog ikke paa langt nær i den Uldstrækning, at det kan dække Behovet. Bolignøden er derfor meget trykkende, og en Mængde Mennesker er indlogeret sorgelig trængt og daarlige. Eftersynet med Renholdelsen er ført som de foregaaende Aar. Byens Gaarde er efterseet 10 à 11 Gange, alle Gaarde, hvor der er særlig Grund til at agte paa Renholdet, meget oftere, tildels hver Uge, og i Anledning af de forefundne Mangler er der gjort 4 525 Kontroleftersyn; 1 591 Kloak-

Liste over de af Lægerne

Dodsaaarsag.	Tilsammen.	Derav	Alder							
			0-1		1-5		5-10		10-15	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
A. Infektions-, Ernærings- og konstitutionelle Sygdomme.										
<i>I. Akute.</i>										
Tyfoidfeber	7	5	2	-	-	-	-	-	-	-
Epid. Cerebrospinalmeningit	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Skarlagensfeber	4	3	1	-	-	2	-	1	-	-
Mæslinger	18	9	9	1	3	7	3	1	2	-
Difteri (Croup)	3	1	2	-	-	-	-	1	1	-
Kighoste	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Koldfeber	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas og Phlegmone	6	4	2	-	1	-	-	-	1	-
Pyaemi og Septhaemi	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-
Åkut Diarré (Kolerine)	101	58	46	47	35	3	5	2	1	1
<i>II. Kroniske.</i>										
Tuberkulose:										
a. Lungerne	81	38	43	-	1	2	-	-	1	2
b. Tarmkanalen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
c. Ben og Led	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
d. Andre Organer	1	2	2	-	-	-	-	-	1	1
e. Tuberkulos Meningit	24	15	9	5	4	6	0	2	-	1
f. Miliartuberkulose	2	1	1	-	-	-	-	1	1	-
Syfilis	6	1	2	2	1	-	-	-	-	-
Kraeft:										
1. Carcinom:										
a. Maven	19	9	10	-	-	-	-	-	-	-
b. Leveren	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-
c. Brystkjertelen	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-
d. Kjonsorganerne	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-
e. Andre Organer	12	6	6	-	-	-	-	-	-	-
2. Sarkom:										
a. Bensystemet	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
b. Andre Steder	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Skjorbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sukkersyge	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Pernicios Anaemi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Leukaemi	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Rakit	6	6	-	5	-	1	-	-	-	-
Medfødt Svaghed	32	19	13	19	13	-	-	-	-	-
Alderdomssvaghed	50	10	40	-	-	-	-	-	-	-
B. Sygdomme i de enkelte Organer.										
<i>I. Hjerne og Ryggmarv.</i>										
Apoplexi og Hjerneemboli	34	13	21	-	-	-	-	-	-	-

meddelte Dødsaarsager.

Liste over de af Lægerne

meddelte Dødsarsager.

Liste over de af Lægerne

Forts.). Dodsaaersag.	Tilsammen.	Derav		0-1		1-5		5-10		Alder 10-15	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
C. Berselsygdom.											
Barselkrampe	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
D. Dannedsesfeil.											
Hjernemisdannelse, Spina bifida . .	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
E. Unaturlig Død.											
Drukning	7	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Forbraending	3	1	2	-	-	1	-	-	1	-	-
Andre Ulykkestilfælde	2	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Drab og Mord	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	662	333	329	103	72	30	22	14	10	6	6
Ukjendt Dodsaaersag	9	6	3	1	1	1	1	-	-	-	-
Sum	671	339	332	104	73	31	23	14	10	6	6

kummer, tildels overfyldte eller med tættet Aflob, er bevirket tomst, 497 Soppelkasser renset og 337 andre Urenligheder forlangt fjernet. Derhos er Renholdet i Værksteder og andre Arbeidslokaler sogt kontrolleret. Til kemisk Undersøgelse er udtaget 82 Prøver af Toier, 4 af Tapeter og 14 af Farvevarer. Hos 6 Handlende er beslaglagt ialt 498 m. Toier, og hos 1 Handlende 30 kg. Chromogrønt paa Grund af Arsengehalt. I Melkundsalgene foretages 1 715 Undersøgelser, i Udsalg for Fodevarer 1 065, i Bagerier og Konditorier 550 og i Slagterier og Pølsemaurerier 1 828. Stallet og Renholdet i disse Lokaler er adskillig forbedret, siden disse Eftersyn begyndte, men Lokalerne selv er for en stor Del ganske mislige. Der konfiskeredes 430 kg. Kjed, 130 kg. Flesk, 785 kg. fersk Fisk, 110 kg. fersk Sild, 1/4 Tonde salt Sild, 3 Tonder salt Fisk, 130 Liter Melk, 50 kg. Ost og diverse Smaaaparter af Frugt, Grønsager o. s. v. Af Pleiebørn under Sundhedskommisionens Tilsyn var der ved Aarets Begyndelse 101. Der tilkom i Aaret 86 og fragik 75. Blandt disse Børn har Aarets store Dødelighed af Diarré kraevet mange Ofre. Tilsynet vil herefter blive fort af en kvindelig Assistent, hvortil Bevilgning nu haves med Kr. 900,00 aarlig; Bylägerne vil have paa Anmodning at bistaa med Undersøgelse og Raad. (Bækman).

I Selbu maa den økonometiske Evne betegnes som ret god, paa Grund af den høje Arbejdsløn og de gode Priser paa alle Produkter; derhos er Befolkningen arbeidsom og noisom. De hygieniske Forhold er noksaa gode, Levemaaden tarvelig og ensformig; Madens Tilberedning lader adskilligt tilbage at ønske baade hyd Renlighed og Smag angaaer. Med Hensyn til Klædedragten er den ældre Del af Befolkningen gjennemgaaende uden Fordringer, medens derimod Ungdommen gjerne vil være «fin» og bymassig. Befolkningen maa betragtes

meddelte Dødsaaarsager.

og Kjøn.		15 - 20		20 - 30		30 - 40		40 - 50		50 - 60		60 - 70		70 - 80		80 - 90		90 - 100	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
			1			1													
						1													
2		2		1								1							
												1							
		1																	
7	12	31	17	20	18	18	20	33	19	23	26	29	54	18	48	1	5		
												1		1					
			1			1				1		1		1					
7	12	31	18	20	18	19	20	34	19	24	26	30	54	18	48	1	5		

som ædruelig; dog konsumeres der særlig ved Brylluper og andre høitidelige Anledninger ikke saa lidet Spirituosa, navnlig i Tydalen. (Meidell).

I Roros Distrikt er Sandsen for god Hygiene i Stigende. Den i 9-10 Maaneders herskende Streik af henved 690 Arbeidere ved Værket har vistnok bidraget meget til at nedsætte disses økonomiske Kaar; nogen egentlig Nødstilstand har dog ikke gjort sig gjeldende, da en stor Del af Arbeiderbefolkningen har smaa Jordbrug at falde tilbage paa, iafald for en Tid. (M. Müller).

De økonomiske Forhold i Orkedalen betegnes som i det Hele taget gode; det mindre Udbytte af Jordbruget afhjælpes meget ved den udbredte Husindustri i Trae- og Snedkerarbeider, Kurybinding m. m., hvorfra en hel Del af settes til omliggende Bygder og Byer. Mange er ogsaa sysselsatte helt eller delvis ved andre Arbeider som Grubedrift, Skogdrift og Fabrikvirksomhed. Gaardene er i Almindelighed velbyggede, med rummelige, gode Boliger. Paa Orkedalsoren er der dog fremdeles Mangel paa tilfredsstillende Boliger. Leve maaden maa i det Hele ansees som god. Imidlertid fordyrer Levnetsmidlerne meget ved Opkjøbere, der færdes omkring overalt. De forhøjede Priser kommer væsentlig Producenterne til gode og staar til sine Tider omrent paa Siden af Bypriser. (Hoffmann).

De hygieniske Forhold i Hitteren er, trods sine Mangler, almindeligvis gode. Der er en Tendens til at gjøre Husene rummeligere, og ved Malning giver man dem et venligere Udseende; men den økonomiske Evne har de sidste Aar været særdeles ringe. Udhusene er ogsaa i sin Almindelighed gode — mangesteds rene Mønstre. Det er ikke saa sjeldent at se, at der i Fjøset indsettes Vinduer i Lighed med i Beboelsesrummene. Stellet af Kreaturerne er

Tabel over Temperaturforholdene paa Røros. (Celsius).
(Beregnet efter Observation med Psykrometer (tørt) Kl. 8 Fm. og Kl. 8 Em.)

Maaned.	Middel- temperatur.	Høieste Temperatur.	Dato.	Laveste Temperatur.	Dato.
Januar.....	÷ 15,215	÷ 1,6	22	÷ 35,5	29
Februar.....	÷ 13,25	÷ 2,0	22	÷ 36,0	13
Marts.....	÷ 8,37	+ 5,2	14	÷ 33,5	27
April.....	÷ 0,895	+ 11,8	29	÷ 15,0	16
Mai.....	+ 5,985	+ 18,0	28	÷ 6,2	6
Juni.....	+ 11,0	+ 23,1	24	÷ 0,5	7
Juli.....	+ 16,855	+ 29,0	10	+ 2,5	5
August.....	+ 11,445	+ 24,0	15	÷ 2,0	30
September.....	+ 7,26	+ 18,6	25	÷ 4,8	11
Oktober.....	+ 4,068	+ 12,4	2	÷ 6,5	13
November.....	÷ 7,385	+ 2,5	4	÷ 31,5	16
December.....	÷ 12,575	÷ 0,4	31	÷ 36,5	17

Middeltemperatur for det hele Aar = ÷ 0,09° C.

Uddrag af Trondhjems meteorologiske Stations Journal.

Maaned.	Middel- tempera- tur. (Celsius).	Lufttryk. (Middel).	Hyppigste Vindretninger.	Skydække. Middel.	Skydække. Torden- veir.	Nedbor- hoide i mm.
Januar.....	÷ 4,1	756,7	SE	6,8	3	35,7
Februar.....	÷ 4,7	56,1	S	8,0	-	120,1
Marts.....	÷ 2,5	56,2	SE	6,5	-	64,6
April.....	4,4	55,9	SSE	5,2	-	28,9
Mai.....	8,9	64,6	NNW	6,3	-	29,1
Juni.....	13,7	58,4	NNW	7,8	1	28,7
Juli.....	18,1	761,3	N	5,5	3	67,4
August.....	14,5	56,7	N/SSE	8,1	2	131,0
September.....	11,2	61,7	SSE	5,7	-	44,8
Oktober.....	7,6	55,3	S	7,6	2	134,5
November.....	÷ 0,6	54,6	NW	8,1	1	245,6
December.....	÷ 7,2	50,8	SSE	5,5	-	17,1
Sum			SSE		12	947,5
Middel	4,9	757,4		6 7		

ogsaa gjennemgaaende godt. Undertiden kan det vel blive lidt Foderknife ud paa Vaaren for Enkelte; men Sultefodring i nogen Grad er vistnok meget sjeldent. Det bliver jo ogsaa som Regel tidlig suetbart her, saa man kan slippe Dydrene ud, hvor de altid finder lidt. Renlighedssandsen ligeoverfor Huset er høit ud-

viklet; paa 2 Felter staar man dog tilbage — det ene er det tidligere omtalte bedrøvelige Melkestel, det andet manglende Sands for Badning. Vanskeligheden ved at faa Bad oprettet maa, foruden i den svigtende økonomiske Evne, ogsaa seges deri, at Befolkningen bor meget spredt. Centrer med mere tætpakket Befolkning existerer ikke, Meicrier eller Fabrikir heller ikke, — Fisket har i de senere Aar været særdeles daarligt for Hitterens Vedkommende, for Frøien og Værene vistnok noget bedre. Sildfiske har omrent ikke existeret de sidste 2—3 Aar. Priserne for Ferskfisk har været gode, saa dette har jo rettet noget paa Forholdet. Der bringes nu regelmæssig Ferskfisk til Kristiania og Byerne søndenfjelds, ligeledes over Merakerbanen til Sverige. Flere herboende Handelsmænd har skaffet sig gode Forbindelser og exporterer regelmæssig ikke ubetydeligt. I Kvenvær (Hitteren) har en Mand ogsaa begyndt at bringe levende Fisk — Torsk — til Trondhjem i Kvaser; efter Sigende skal han have gjort gode Forretninger. Fiskeriets Usikkerhed har gjort, at Folk mere og mere begynder at arbeide paa sin Jord; dygtige Jordbrugere er der dog kun ganske faa af; heller ikke synes Lysten at ligge for det regelmæssige, tunge Arbeide med sit i Begyndelsen sparsomme Udbytte; men Nød lerer nogen Kone at spinde. Til Fattigkassen tyes i stor Udstrekning, og paa det Felt er denne mangen Gang særdeles liberal. Der er Exemplar paa, at Folk i sine bedste Aar, friske, sterke Folk, har Fattigkassehjælp. Jordflekkken ligger omrent ubenyttet. Der er langtfra den Åresfølse i Folket, — naar det gjælder Fattigkassen —, som de fleste Steder ellers i Landet. «Kassen» betragtes som et Fællesfond, hvor de tidligere (med nogle Ører eller Kroner) har gjort Indskud; at faa saameget af dette som muligt igjen, betragtes som smart. — Der blev i Sommer og i Høst paa Frøien og i Fillefjorden fisket op ikke saa lidet Makrel, en her sjeldent forekommende Gjest. Kvaliteten var delvis meget god; men Uldbyttet af dette Fiske faldt kun paa nogle Faa. Fra at være en uanselig Fisk, som ingen Trønder vilde nedlade sig til at spise, kom den temmelig hurtig til Åre, hvilket kan sluttet af de stive Priser, Fiskerne satte paa den. Levemaaden maa siges at være gjennemgaaende god; dog har det knappe Hjemmefiske i Hitteren ligesom Sildens Udebliven havt tilfølge, at det mangesteds har været knapt for Foden i Huset. Liden Evne har ogsaa Folk til at indrette sig for knappe Tider. Et Næringsmiddel, hvoraf vistnok til de fleste Tider Overflod, er Krabber — store kjødfyldte; men at faa Folk herude til at spise sligt, det skulde vistnok en sjeldent Overtalelseseyne til. Med Hensyn til Madlavning er Kvindernes Kjendskab hertil meget mangelfuld; kun de af dem, der har tilbragt et længere Ophold i et ordentligt Hus eller tjent i Byerne, har erhvervet sig noget saadant. Med Hensyn til andre kvindelige Sysler, f. Ex. Søm og Lapping af Tøi, er der lidet Kjendskab. Naar undtages professionelle Syersker, er det høist sjeldent, at Nogen syr sin egen Kjole, og dette Forhold er mest almindeligt der, hvor den økonomiske Evne er mindst. Til Gjengjæld maa Kvinderne ofte lide under Slidet med tungt Kreaturstel, og paa et Sted som her, hvor Hesteholdet er ubetydeligt, som Lastdyr med at bringe hjem Tørv. Befolkningen er gjennemgaaende nægtern. Meget sjeldent drikkes der formeget. Kaffe og Tobak bruges i store Kvantiteter — den første dog ikke stærk. Tobaksforbruget er ikke indskrænket ved Toldpaalægget; for Fiskeren som Sjømanden i sin Almindelighed er Tobaken en ren Nødvendighedsartikel. En ung Mand, som havde staaret en haard Tørn Ulykkesnatten paa Titran, svarede paa Spørgsmaal, om han fik Tid til at blive red, «at det fik han ikke; men han tyggede op for 50 Øre Tobak den Natten». Som Nyt af Aaret er ansat Desinfektører, 3 i Antal, for Hitteren, Fillan og Frøien 1 hver. Folket synes at have Forstaelse af Desinfektionens Betydning, og Desinfektøren bliver vel modtagen, naar han kommer i Huset. (S. Svendsen).

I Henvne er fremdeles de hygieniske Forhold, særlig i Distrikts Udkanter, ikke som de burde være, men der spores dog jaevn Fremgang til det Bedre. Befolkningen er gennemgaaende ædrueligt. I sædlig Henseende synes ingen væsentlig Forandring fra før at være indtraadt. (Wedoe).

Uagtet de hygieniske Forhold i Ytre Fosen betegnes som nogenlunde tilfredsstillende, synes Levemaaden dog ofte at være daarlig og uhyggeligt, Boligerne daarlige og trækfulde og mange af dem kun forsynede med ét Kakkelovnsværelse. Befolkningen maa siges at være ædrueligt, men i sædlig og moralisk Henseende staar det ikke videre godt til. Næringsvyejene er væsentlig Jordbrug, Fiskeri og i enkelte Dele af Distriktet Skogdrift. (Knudtzon).

I Indre Fosen maatte Besætningerne paa Grund af Fodermangel indskrænkes. Der kjendes eller bruges ikke Grønsager. Rabarber dyrkes saaledes kun for Blomsternes Skyld, og da Tjenestepigen slog ud Salaten, netop som den var ordnet, undskyldte hun sig med, at hun aldrig havde seet Folk æde Græs. Lofottfisket var daarligt. Laxefisket middels. I Rissen bor der 5 Bagere, saa det ser ud, som Folk mere og mere lægger af at bage selv. Herredet er ligeledes godt forsynet med andre Haandværkere, der lader til at have fuldt op at gjøre. Levestedet er dyrt, og det er vanskeligt om Mad, da altgaard til Byen. Folk er ædruelige, tarvelige og noksaa gode Betalere. (Knutsson).

De hygieniske Forhold i Nordre Fosen synes i Henseende til Renlighed at have undergaat Forbedringer, navnlig paa de Gaarde, som ligger mest i Trafiken, nær Dampsiksbanlebsstederne og Kirkerne, bedst i den nordligste Del af Distriket, medens det er daarlig beyndt inde i Fjordene og de afsides liggende Fjelddale. Kosten er den samme op igjen hver Dag, Sild, salt Fisk, Poteter, Grød, Sirups- og Poteteskager, samt Kaffe med Surrogater mange Gange om Dagen. Fersk Fisk og Kjod bruges meget sjeldent, Folket liker bedst saltet Mad. Melkemad bruges kun hos de større Gaardbrugere og mere velstaaende Fiskere; Strandsiddere og Husmænd har ikke Raad hertil. Skrififisket, som er den vigtigste Næringsvei i Bjørnor, blev meget hindret paa Grund af Uveir i Februar og Maarts, da det bedste Fiske foregaar, saa der blev opfisket mindre end i et Middelsaar; de høje Priser paa Klipfisk gjorde dog, at Fortjenesten ikke blev saa gal endda. Fiskerne her er nu mere og mere begyndt med selv at tilvirke Skreien til Klipfisk istedetfor som tidligere at selge den i raa Tilstand til Handelsmaendene og Opkjøbere; de synes, dette tonner sig bedre. Naar Fisken er tor, reiser de saa med sine Listerbaade til Kristiansund og selger den direkte til Fiskeexportorerne. Laxefisket i Mai og Juni slog daarlig til, meget mindre end sædvanlig, medens Havfisket efter Kveite, Lange og Brosme gik bedre og kunde drives saa meget mere paa Grund af det gode Veir Sommeren rundt. Sildefisket udeblev, der blev ikke engang fisket tilstrækkelig til Madsild. Hvad Jordbruget angaar, slog det Feil i den sydligste Del af Distriket, paa Grund af den store Torke, medens det i Bjørnor blev bedre end et Middelsaar, baade hvad Korn, Hø og Poteter angik; Grunden hertil var, at der her ofte i Sommerens Løb gik vældige Tordenbygger med voldsomme Regnskyl. Edruelighedstilstanden i Distriket er gennemgaaende bra, med Sædeligheden staar det daarligere til; det haender, at ugifte Kvinder har baade 5 og 6 Born. (A. Daad).

Sygehuse. I Trondhjem findes et kommunalt Sygehushus og et Epidemi-lazaret, »Reservestuen«, hvor der i alt behandles 52 Patienter, et katholsk Hospital, et kommunalt Sindssygeasyl samt Kriminalasylet. Endvidere er der nogle smaa private Anstalter til Behandling af Syge, nemlig en kirurgisk Klinik paa 10--12 Senge, samt 2 Anstalter paa 4 Senge hver til Modtagelse af Fodende. I Strinden ligger Rotvold Sindssygeasyl og Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske. Røros Værk har et lidet Sygehushus paa 5 Senge, det benyttes

i Regelen kun for Behandling af kirurgiske Tilfælde, opstaaede under Værksarbejdet.

Kvaksalveri. En Kvaksalver fra Aare anmeldtes til Lensmanden for at have behandlet en Kone, lidende af Tæring. (Wedøe). Fra Røros District bemærkes, at Brugen af Arkana nu er næsten ukjendt. (M. Müller).

Badeindretninger. I Trondhjem er ved Badeanstalten i Dronningens Gade i Aarets Løb leveret 37 004 Bad, ved vestre Folkebad 55 055 og ved østre Folkebad, som fra Midten af August var lukket paa Grund af Ombygning, 10 819 Bad, tilsammen altsaa 102 878 Bad. Hertil kommer de i Badeanstalten i «Harmoniens» Gaard leverede Bad, antagelig ca. 8 000, samt Skolebadene. I Sommermaanederne og til langt ud paa Høsten var Sjøbadeanstalten stærkt besøgt, og for at give det store Publikum Anledning til i den hede Sommer at bade i Fjorden blev der i Thlsvigen ved Stranden opført Afklædningsrum, som stod til gratis Afbenyttelse og var stærkt besøgte. (Bockman). Paa Røros findes en Badeindretning med 3 Karbad, 2 Douchebad og Dampbad, der er aabent 2 til 3 Ettermiddage i Ugen. I Aarets Løb leveredes 1 200 Bad og 187 Dampbad. (M. Müller).

Om Sundhedstilstanden i Trondhjems Strafanstalt henvises til den almindelige Beretning.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænecommissioner og af Vakeinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommis-sioner. Møder.	Kvarantæne-kommis-sioner. Møder.	Vakeinerede. Møder.
Søndre Trondhjems Amt	83	1	3 062
Trondhjems Stadsfysikat	12	1	572
Strinden	¹⁾ 14	-	204
Selbu	²⁾ 5	-	264
Røros	³⁾ 5	-	234
Gulddalen	⁴⁾ 12	-	286
Opdal	⁵⁾ 6	-	15
Orkedalen	⁶⁾ 5	-	279
Heyne	1	-	163
Hitteren	⁷⁾ 7	-	337
Ytre Fosen	⁸⁾ 5	-	212
Indre —	⁹⁾ 6	-	238
Nordre —	¹⁰⁾ 5	-	258

¹⁾ Strinden 3, Malvik 2, Klebu 2, Tilder 4, Byneset 1, Leinstranden 2. ²⁾ Selbu 3, Tydalen 2. ³⁾ Røros 4, Aalen 1. ⁴⁾ Melhus 3, Flaa 1, Holandet 1, Horg 1, Soknedalen 1, Storen 3, Singsaas 2. ⁵⁾ Opdal 2, Remnebu 2, Inset 2. ⁶⁾ Orkedalen 1, Meldalen 2, Børreskognen 1, Borsen 1. ⁷⁾ Hitteren 2, Froien 2, Fillan 3. ⁸⁾ Nes 1, Bjugn 1, Ørlandet 1, Jossund 1, Skjorn 1. ⁹⁾ Stadsbygden 1, Rissen 3, Agdenes 2. ¹⁰⁾ Roan 1, Osen 2, Stoksund 1, Aa 1.

Sundhedskommissionen i Røros bestaar, foruden af Distriktslægen, af 6 kommunevalgte Medlemmer, hvoraf 3 paa Bergstaden og 3 i Landsognet, for de andre Herreder af det samlede Herredsstyre. (M. Müller). Paa Hitteren bestaar ogsaa Sundhedskommissionen af det samlede Herredsstyre, Medlemstallet kunde godt taale at indskrækkes noget, naar blot Valget faldt paa Folk med lidt mere Interesse for Gjerningen og lidt mere Oplysning paa det specielle Felt, end der i sin Almindelighed findes inden Herredsstyrelserne. (S. Svendsen). I Indre Fosen Herreder bevilgedes de fornødne Midler til Anskaffelse af Desinfektionsapparater. Faste Desinfektører, der gjennemgik et Kursus i Trondhjem, ansattes for Stadsbygden og Rissen, hvorimod der for Agdenes ikke lykkedes at opdrive nogen Ansøger for den stipulerede Løn, Kr. 3 pr. Dag under Forretning. (Knutsson). I Nordre Fosen besluttedes ligeledes Ansættelse af faste Desinfektører paa lignende Vilkaar. (A. Daae).

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Døle deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 31. De- cember 1900.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmodre.	Hjælpe- vaktnemænd.
Amtet	22522,43	83 449	30	3	44	46	
1. Stjørdalen	2 269,56	11 186	3	-	4	4	
Stjørdalen	52,32	3 132					
Laanke	189,05	1 468	2		2	2	
Skatval	97,90	2 149					
Hegre	613,52	2 494	1		1	1	
Meraker	1 316,77	1 943			1	1	
2. Frosten	646,72	8 239	3	-	4	4	
Frosten	75,23	3 065	1		1	1	
Aasen	140,30	2 203	1		1	1	
Leksviken	431,19	2 971	1		2	2	
3. Levanger	2 061,10	12 909	7	1	7	4	
Levanger, Kjøbstad	0,42	1 599	3	1			
Levanger	140,24	2 124					1
Skogn	340,30	3 432	1				1
Vaerdalen	1 580,14	5 754	3		uopgivet		2

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Decb. 1900.	Aantal Læger.	Tandlæger.	Jordmodte.	Hjælpe- vakmatorer
4. Inderoen		985,62	10 431	2	-	5	7
	Ytterøen	28,04	971	-	-	1	1
	Mosviken	137,33	992	-	-	1	1
	Verran	414,58	1 416	-	-	1	1
	Inderoen	145,32	4 479	2	-	1	1
	Sparbuen	260,35	2 573	-	-	1 ¹⁾	3
5. Stenkjær		2 193,89	11 078	5	1	6	7
	Stenkjær, Ladested	0,87	2 304	5	-	-	-
	Egge	50,82	1 098	-	1	1	1
	Stod	633,48	2 128	-	-	1	2
	Beitstaden	1 082,71	4 260	-	-	3	3
	Ogndalen	426,01	1 288	-	-	1	1
6. Grong		1 0039,99	7 604	2	-	5	8
	Holandet	559,63	1 032	1	-	3	1
	G r o n g	4 103,58	2 605	-	-	3	4
	Smaasen	2 406,35	2 380	1	-	1	1
	Lierne	2 970,43	1 587	-	-	1	2
7. Namsos		1 302,37	7 373	4	1	3	3
	N a m s o s , Ladested	0,34	2 337	3	1	2	-
	Klingen	352,49	1 378	-	-	-	1
	Vemundvik	240,55	1 131	-	-	-	1
	Overhallen	708,99	2 527	1	-	1	1
8. Fosnes		1 323,00	4 610	2	-	3	3
	F o s n e s	860,82	2 912	1	-	2	2
	Flatanger	462,18	1 698	1	-	1	1
9. Kolvereid		1 085,30	4 758	1	-	3	3
	K o l v e r e i d	437,26	1 730	1	-	1	1
	Foldereid	513,20	920	-	-	1	1
	Naero	134,84	2 108	-	-	1	1
10. Vikten		614,88	5 261	1	-	4	3
	V i k t e n	317,27	3 326	1	-	2	2
	Leka	297,61	1 935	-	-	2	1

¹⁾ Bopæl: Stenkjær.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte	Tilfelle.	Dodsfald.	Tidene er oppgivne for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Deccember.
Tyfoidefeber	76	9	76	1	1	-	-	2	1	-	3	3	30	22	4	5
Cerebrospinalmeningit	6	2	6	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	106	4	106	6	4	3	4	1	2	1	2	2	12	34	34	-
Mæslinger	12	-	12	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	24	2	23	1	2	2	3	3	2	3	-	-	-	-	6	2
Barselfeber	14	2	14	4	1	-	-	1	2	-	-	-	-	-	2	2
Pyæmi, Septæmi	26	8	25	3	-	-	1	6	5	5	4	1	-	-	3	7
Rosen	69	1	69	5	7	12	5	5	3	3	4	2	2	7	5	11
Vandkopper	41	-	41	6	1	-	-	2	2	2	4	1	1	9	5	7
Kusma	15	-	15	-	-	-	5	-	1	-	-	-	1	1	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	1271	32	1263	161	140	161	200	133	128	47	33	43	50	59	108	-
Influenza	499	6	499	50	42	78	138	95	35	6	5	3	3	16	28	-
Lungebetaendelse	379	42	379	34	39	52	60	59	34	15	4	10	17	29	26	-
Pleurit	120	2	120	9	4	13	17	17	13	7	13	5	9	6	7	-
Gigtfeber	134	3	134	17	9	13	15	15	13	1	11	9	6	12	13	-
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	1456	83	1456	49	30	34	42	48	72	388	508	155	50	43	37	-
Penfigus (hos Nyfødte)	3	1	3	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Tilsammen	4252	197	4242	351	283	382	498	395	309	479	591	262	187	220	285	-

Epidemiske Sygdomme.

Forts.	Fordeling paa Laagedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10			
	Stjordalens.	Frosten.	Levanger.	Inderøen.	Stenkjaer.	Gronig.	Namsos.	Fosnes.	Kolvereid.	Vikten.	Tlf.	Dsf.										
Tyfeidfeber	5	5	7	9	2	16	1	3	1	7	2	3	-	12	2	9	1	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1	1	1	23	2	3	-	57	1	-	-	10	1	11	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	3	4	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Group)	1	1	1	1	2	-	-	7	-	3	1	6	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	1	1	1	1	2	-	-	-	1	-	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyaemi, Septhaemi	2	2	-	13	-	2	2	3	1	1	2	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Rosen	14	9	8	7	-	16	1	3	-	1	-	4	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-
Vandkopper	1	-	1	-	7	-	9	-	1	-	19	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	1	-	-	1	-	7	-	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedraets- organerne	112	1	73	3	159	6	124	2	431	9	72	9	120	1	92	-	28	-	60	1	-	-
Influenza	62	-	33	1	88	-	63	-	124	3	16	1	46	1	32	-	10	-	25	-	-	-
Lungebetaendelse	44	6	32	7	81	4	65	7	54	7	12	-	32	1	29	5	16	3	14	2	-	-
Pleurit	8	-	8	-	11	-	15	-	15	-	13	-	14	1	12	-	12	1	12	-	-	-
Gigtfeber	12	-	8	-	31	1	27	-	30	1	14	1	5	-	4	-	2	-	1	-	-	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	137	9	128	1	279	19	143	7	362	19	63	-	231	26	56	2	14	-	43	-	-	-
Penfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	405	20	303	13	709	33	469	20	1121	43	206	13	498	35	260	9	109	7	172	4	-	-

Sundhedstilstanden var i det Hele god. Af epidemiske Sygdomme havde vistnok akut Diarré og tildels Influenza større Udbredning inden Amtet; ligesaa var Tyfoidfeber almindeligere end i noget tidligere Aar siden 1888, og Skarlagensfeber viser en Forøgelse i de Angrebnes Antal mod Aaret forud, men forresten synes ingen Epidemier med videre Udbredning at have hersket. Det samlede Antal anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 4 252 med 197 Dødsfald mod henholdsvis 4 320 og 172 i 1900.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1 221 eller 14,6 pro mille af den beregnede, tilstedevarende Middelfolkemængde (83 500). Aaret forud var Dødeligheden 14,9 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed hidsættes Tabellen paa Side 238 og 239, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Tyfoidfeber, der Aaret forud alene opviste 16 Angrebne inden Amtet, opføres med et usædvanlig stort Antal Tilfælde (76, deraf 9 dødelige). Det overvejende Antal indtraf i September—Oktober og skyldtes i de fleste Tilfælde Smitte fra Feltmanøvren i det Nordenfjeldske gjennem hjemvendende Mandskaber. I Stjørndalen Distrikt behandledes i Januar—April tilsammen 5 Angrebne uden Dødsfald paa 2—3 Gaarde i Nedre Stjørndalen; ukjendt Smittekilde. (Roll). I Frosten optraadte i September 3 Tilfælde og i November 2. I Levanger indtraf 7 Tilfælde i September—November. Sygdommen havde i en Aarrække været ukjendt der. Smitten syntes utvivlsomt at skrive sig fra Exercerpladsen ved Stenkjær, hvor Indherreds Bataljon havde holdt sine Øvelser før Manøvren; en af de Angrebne, der indsygnede nogle faa Dage efter Hjemkomsten, smittede 2 af sine Børn, en anden smittede sin Søster. (O. Hiorth). I Indrelen Distrikt behandledes om Høsten 9 Tilfælde, af hvilke 2 dødelige. I Begyndelsen af August kom en Mand fra Sparbuen syg hjem fra Jemteland i Sverige, hvor han i længere Tid havde havt Arbeide. Sygdommen diagnosticeredes, og Patienten isoleredes først 3 Uger efter Hjemkomsten, 26de August. Omrent samtidig angrebes en Mand paa Gaarden Tolstad, der ligger 5 à 6 Kilometer derfra, men nogen Smitteoverførelse mellem disse to har ikke kunnet paavises. Tilfældet paa Tolstad kan muligens staa i kausalt Forhold til de syge militære Mandskaber; thi fra denne Gaard bragtes der indtil 26de August Melk til Vækre Meieri og derfra til Stenkjær, undertiden ogsaa direkte til Leiren. I anden Halvdel af September anmeldtes 3 nye Tilfælde i Sparbuen, 1 hos en Mand, der havde Arbeide i Stenkjær og 2 hos Mandskaber komme hjem fra Feltmanøvren, endelig 1 i Verran hos en Kvinde, der boede 25—30 Kilometer fra de andre Angrebne. I Aarets sidste Kvartal kom 4 nye Tilfælde til i Sparbuen, Mosviken og Verran. Smitten antoges her dels at skrive sig fra Trondhjem, dels fra Feltmanøvren. (Synnestvedt). Før de ovenfor omtalte Vaabenøvelser, medens Indherreds Bataljoner exercerede ved Stenkjær, i sidste Halvdel af August Maaned, gik der paa Pladsen en Epidemi af Diarré, i en Flerhed af Tilfældene ledsaget af fremtrædende Almensymptomer. Senere optraadte der efter Vaabenøvelsernes Slutning og blandt Mandskaber, der havde deltaget i Feltmanøvren, 10 karakteristiske Tilfælde af Tyfoidfeber, der isoleredes i Byens Isolationslokale. Omrent samtidig blev en der boende Mekaniker syg; han behandles i sit Hjem, og udover Høsten indsygnede efter hinanden flere af hans Familie. (J. G. Bugge). 3 i September—Oktober Angrebne i Grong Distrikt var alle Soldater, hjemkomne fra Feltmanøvren. (Angell). Inden Namsoos Distrikt forekom 7 Tilfælde, 3 i Byen og 4 i Vemundvik. I Fosnes Distrikt var der i September 1 Tilfælde paa 3 forskjellige Gaarde i Fosnes Herred; to af de Angrebne havde deltaget i Feltmanøvren ved Levanger; for den tredies Vedkommende var Diagnosen tvivlsom og Smittekilden ukjendt. (Fugelli). I Kolvereid Distrikt op-

traadte pludselig i September og Oktober 7 Tilfælde, ligeledes blandt hjemkomne Soldater. Forøvrigt var der inden Distriket 5 Angrebne; af disse døde to Sostre fra Pladsen Tangen; Smitten antoges her at skrive sig fra Leka, hvor den ene af dem havde været inde i et smittet Hus. (T. Lundevall). I Vikten Distrikts viste Sygdommen sig ogsaa i September og Oktober Maaned paa Gaardebaade i Vikten og Leka Herredet. 6 af de Angrebne var unge Mænd, smittede under de sidste Dage af Exercitien paa Stenkjær, eller under de første Manovredage. Et Tilfælde i November skyldtes Smitte fra Bodø, og to i December forekom paa en af de tidlige paa Høsten smittede Gaarde. (H. Natvig).

Af **Cerebrospinalmeningit** anmeldtes ialt 6 spredte Tilfælde, hvoraf 2 dodelige. Diagnosen var neppe for alles Vedkommende sikker.

Skarlagensfeber var i Tiltagende inden Aaret mod Aarets Slutning. Af de anmeldte 106 Tilfælde falder 80 paa Oktober—December. Sygdommen var væsentlig udbredt inden Levanger og Stenkjær Distrikter, samt i Namdalen. Fra Levanger, hvor Sygdommen havde adskillig Udbredning i Værdalen i December, bragtes Smitte til et Hus i Solberg Sogn af Underøen Distrikts, hvor dog blot en Enkelt angrebes. I Stenkjær Distrikts herskede en mindre Epidemi i Lauddistriket i Aarets 4 sidste Maaneder; den havde mildt Forløb, men omrent hvert Hjem rammedes. Paabud om Isolation og Desinfektion blev ikke og kunde ikke tilfredsstillende følges. (J. G. Bugge). I Namsoos Distrikts optrådte 10 Tilfælde, hvoraf 4 i Byen. I Fosnes Distrikts behandledes 11 Tilfælde, deraf 5 i Fosnes og 6 i Flatanger Herredet paa forskjellige Gaarde, uden at nogen Smitteforbindelse mellem disse kunde paavises. (Fugelli). I Grong, Kolvereid og Vikten Distrikter synes Sygdommen ikke at være forekommet.

Af **Mæslinger** opføres ialt 12 Tilfælde, samtlige i 1ste Kvartal. I en Familie i Stjordalen Distrikts angrebes i Januar 3 Personer; uagtet de sent anmeldtes og kun ringe Forsigtighed vistes, kom der ingen flere Tilfælde. (Roll). Fra Frosten Distrikts opføres 4 Angrebne (Bendeke), og de øvrige 5 fra Levanger.

Difteri (Croup). Et enkelt Tilfælde i Stjordalen Distrikts i Februar paa en Plads i Nærheden af Meraker Jernbanestation antoges at skyldes Smitte fra Jemteland i Sverige, hvor Sygdommen skal have hersket voldsomt paa Enafors ved Juletider Aaret forud. En Arbeider derfra havde været inde paa Pladsen i Slutningen af Januar. (A. Roll). 2 isolerede Tilfælde i Underøen Distrikts optrådte paa Steder, hvor der er Dampskibsauholdssted, Handelsforretninger og tæt Bebyggelse. (Synnestvedt). I Grong Distrikts indtraf i April og November paa to forskjellige Gaarde i Nordli 7 Tilfælde, der alle behandles med Serum og kom sig. (Angell). Fra Fosnes Distrikts opføres 6 Patienter i Flatanger uden Dodsfall (Fugelli), og fra Kolvereid 3 ligeledes lette Tilfælde i Foldereid. (T. Lundevall).

Af **Barselfeber** opføres tilsammen 14 Tilfælde, hvoraf 6 i Kolvereid Distrikts. Til to af disse Barselkoner var Jordmoder ikke hentet. (T. Lundevall).

Vandkopper. I Namsoos Distrikts behandledes i Overhallen 6 Tilfælde i December, der skyldtes Smitte gjennem en fra Amerika hjemkommen Familie. 2 af Patienterne var temmelig strengt angrebne og filkbagefter Rosen. (Strand).

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne var sjeldnere end sædvanlig.

Influenza var ligeledes forholdsvis sjeldnen. Fra Underøen Distrikts anføres, at Sygdommen ogsaa var mere godartet end tidligere, og at den ikke

gav Indtryk af, ligesom saa ofte før, at have nogen Indflydelse paa Befolknings Sundhedstilstand efterpaa. Særlig kjendes intet Tilfælde, hvor en begyndende Tuberkulose antog et mere akut Forløb efter Influenza. (Synnestvedt).

Koldfeber. Et enkelt Tilfælde i Fosnes Distrikt forekom hos en fra Philippinerne hjemvendt 30 Aar gammel Mand.

Akut Diarré (Kolerine) var overordentlig hyppig midtsommers, antagelig foranlediget ved den lange Varme og Tørke, med deraf følgende daarrigt Drikkevand paa mange Steder. Sygdommen foranledigede ikke faa Dødsfald blandt Smaabørn. Antallet af Syge var vistnok langt større end det opforte Antal Behandlede (1456 Tilfælde, af hvilke 83 endte dødelig).

Af **Pemfigus hos Nyfødte** opføres 3 spredte Tilfælde, hvoraf et dødeligt.

Katarralsk Ikterus havde i Stjørdalen og Levanger Distrikter en langt større Udbredning end de paa Sygelisterne opførte Tilfælde udviser. Af de Angrebne var Størsteparten Voxne. (A. Roll). I Namsos forekom Sygdommen, især i Aarets 4 sidste Maaneders, baade i Byen og Landdistriktet. Tilsammen er for de 3 nævnte Lægedistrikter anmeldt 109 Tilfælde, deraf 33 hos Børn, 76 hos Voxne.

Af **Fnat** opføres som Behandlede ialt 122 Tilfælde. I Frostens Distrikt gjælder den Tro fremdeles, at Sygdommen er ulægelig. (Bendeke).

Poliomyelitis anterior acuta optraadte i Levanger Distrikt i September og Oktober med en Del Tilfælde; for et Par Patients Vedkommende efterlod Sygdommen blivende Lammelser. (O. Hiorth).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdomme.	Tilfælde.	Fordeeling paa Lægedistrikterne:									
		1 Stjørdalen.	2 Frostens.	3 Levanger.	4 Indreøen.	5 Steinkjer.	6 Groning.	7 Namsos.	8 Fosnes.	9 Kolvereid.	10 Vikten.
		Tlf.	Tlf.	Tlf.	Tlf.	Tlf.	Tlf.	Tlf.	Tlf.	Tlf.	Tlf.
Veneriske Saar	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Syfilis, konstitutionel . . .	13	3	-	-	-	-	2	7	-	-	1
— hereditær	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Gonorré og Uretrit	109	11	4	7	1	56	3	3	2	9	13

Fra Groning Distrikt omtales en ældre Kvinde, der havde sit primære syfilitiske Saar i Svalget; hun var antagelig smittet af et Barn, som hun stelte i en Familie, hvor Manden og Konen for 3 à 4 Aar siden havde ligget paa Sygehus for Syphilis. (Angell). I Vikten Distrikt behandles 13 Tilfælde af Gonorré, af hvilke 5 i August var erhvervede paa Rørvik Marked; 6 Tilfælde i Oktober kunde ogsaa indirekte sættes i Forbindelse med dette. (H. Natvig).

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidsættes en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Byernes og Herredernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.	Tuberkulose i									
		Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjons- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjertler.	
		Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Tlf.
Stjordalen	36	15	36	15	-	-	-	-	-	-	-
Frosten	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Levanger	73	13	72	13	-	-	-	-	-	1	-
Inderøen	45	17	44	17	-	-	-	-	-	-	1
Stenkjaer	42	22	42	22	-	-	-	-	-	-	-
Groning	30	13	22	9	-	-	3	1	5	3	-
Namsos	59	15	58	15	-	-	-	-	1	-	-
Fosnes	24	8	23	8	-	-	-	-	1	-	-
Kolvareid	34	10	33	10	-	-	1	-	-	-	-
Vikten	30	6	28	6	-	-	1	-	1	-	-
Nordre Trondhjems Amt		376	119	361	115	-	-	5	1	8	3
Deraf i Byer		46	17	45	17	-	-	1	1	-	-
-- - Bygder		330	102	316	98	-	-	5	1	7	3
										1	1

Dødsaaarsagslister for det hele Amt 15,4 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdommeforaarsagede Dødsfalde og 19,5 pCt. af Dødsfalde af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne udgjorde Forholdet henholdsvis 14,9 pCt. og 28,0 pCt. og for Bygderne 15,4 pCt. og 18,8 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 244. — Fra Inderøen Distrikt anføres, at Tuberkuloseloven er modtaget med Sympathi overalt i Distriktet, og Lægen har ofte Anledning til at se gode Virkninger af den i Retning af en gjennemført bedre Hygiene baade fra de Syge og deres Omgivelser Side. Lovens § 6 er kunn i 1 Tilfælde bragt i Anvendelse, og heller ikke i dette ene Tilfælde var Aarsagen til dens Anvendelse Ligegyldighed fra den Syges Side, men slette hygieniske Forhold og Overbefolning i Hjemmet. Men er end denne § ikke ofte anvendt, — og den vil vist heller ikke blive det —, saa virker den dog ved sin Tilstedeværelse som en gavnlig Trudselsligeoverfor uvorne Syge, som er ligegyldige nok til ikke at tænke paa den Fare, som truer deres Omgivelser. Hjemvendende, tuberkuløse Emigranter fra Amerika har i Aarenes Løb anrettet store Ulykker med sin Sygdom. Ikke alene er de selv døde i sin kraftigste Alder, men de har overført Smitten til sine Omgivelser, saa der flere Steder er dannet tuberkuløse Reder, hvor der næsten aarlig viser sig nye Tilfælde og Dødsfalde. Det er heller ikke sjeldent, at unge Piger, som har konditioneret i de nærmeste Byer, kommer hjem angribne af Tuberkulose. I 1ste Halvdel af indevaerende Aar (1902) er saaledes alene i Inderøen Herred 3 Piger komne tilbage fra sin Tjeneste i Trondhjem, angribne af Tuberkulose. (Synnestvedt). I Værene ligger Fiskerne henslengte paa Gulyene og sover, væltende sig i sit eget Spyt i en Atmosfære, som mange Mennesker i Længden ikke kan tænkes at taale. At Tæringspatienter her kan sprede Smitte, synes lidet tvivlsomt. (H. Natvig).

Døde af Lungetuberkulose.

Laagedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved		
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Stjørdalen	93	23	20	73
Frosten	82	13	13	69
Levanger	162	21	33	129
Levanger By	17	2	6	11
Bygder	145	19	27	118
Inderøen	131	19	20	111
Stenkær	161	20	43	118
Stenkær By	37	5	18	19
Bygder	124	15	25	99
Grong	92	10	13	79
Namsos	110	14	35	75
Namsos By	40	7	20	20
Bygder	70	7	15	55
Fosnes	37	7	9	28
Kolvereid	39	9	7	32
Vikten	30	7	4	26
Nordre Trondhjems Amt	937	144	197	740
Deraf i Byer	94	14	44	50
Bygder	843	130	153	690

Kräeft er uden Twivl i Tiltagende i Inderøen Distrikt og antages at skyldes Smitte, om denne end er vanskeligere at paavise end ved de fleste andre smitsomme Sygdomme. Naar f. Ex. en Mand, 2 Gange gift, i Løbet af nogle Aar mister begge sine Koner ved Kraft i Brystkjertelen, og den anden Hustru ikke er arvelig belastet, bringes man uvilkaarlig til at tænke paa Smitte. Ligesaal naar der i samme Aar eller med et Par Aars Mellemrum viser sig flere Tilfælde, enten paa samme Gaard eller paa flere Steder, som ligger i Nærheden af hverandre, hvilket har indtruffet flere Gange i de senere Aar. En afsides, isoleret liggende Fjeldbygd i Mosvikens Herred er Befolknningen i den Grad blevet opskremt ved de hyppige Tilfælde af Mayekraft, at Distriktslaegen er blevet anmodet om at undersøge Forholdet. Naar i Løbet af de sidste $6\frac{1}{2}$ Aar Dodeligheden af Kraft i Inderøen Herred er 1,40 pro mille aarlig (Tuberkulose 1,90 pro mille), i Mosvikens—Verran Herredes af Kraft 1,56 pro mille (Tuberkulose 1,62 pro mille), synes Kraften snart at gaa Tuberkulosen en høj Gang. (Synnestvedt).

Sindssyge. I Frostens Laagedistrikts behandles fremdeles de der utsatte mange Sindssyge godt; mangen fordringsfuld Sindssyg lever bedre end Forpleieren. (Bendeke). Om Amtets Sindssyge forovrigt henvises til den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.		Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Born.		Mødre.	Børn.	Moder.	Barn.	Moder.	Moder.	Moder.
	Lev.	Død.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.	Død.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veir	19	-	16	3	-	-	1	1	-	-	-
Bækvensneverhed	4	-	4	-	-	-	-	-	3) 1	4) 1	-
Barselkrampe	1	1) 2	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	-	2) 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	3	-	-	-	-	4
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	25	3	22	6	4	4	1	1	1	1	4
	<u>28</u>		<u>28</u>								

¹⁾ Begge dode af Barselkrampe. ²⁾ Dødsaaarsag: Indre Blødning. ³⁾ Perforation af sidstcommende Hoved efter forudgaaet Vending.
⁴⁾ Dødsaaarsag: Livmoderbristning (Sarcoma pelvis).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Ialt.	Døde					
	leven-de.	dod-fødte.		0-1 Aar.	i Iste Dogn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulyk- kelige Hænd- delser.	ved Selv- mord.	ved Drab
Stjordalen	312	7	160	33	4	1	1	-	-
Frosten	235	11	122	24	2	-	2	1	-
Levanger	355	10	212	21	-	6	3	5	-
Levanger By	38	1	33	4	-	-	-	4	-
Bygder	317	9	179	17	-	6	3	1	-
Inderoen	241	8	146	15	-	-	3	-	-
Stenkjaer	257	7	168	20	1	-	2	-	-
Stenkjaer By	65	1	44	12	-	-	1	-	-
Bygder	192	6	124	8	1	-	1	-	-
Grong	181	9	110	18	5	1	1	1	-
Namsos	206	1	114	23	2	-	-	-	-
Namsos By	84	-	46	13	-	-	-	-	-
Bygder	122	1	68	10	2	-	-	-	-
Fosnes	121	2	76	7	-	-	4	-	-
Kolvereid	117	2	62	4	-	1	3	1	1
Vikten	136	6	51	10	-	-	1	1	-
Nordre Trondhjems Amt	2161	63	1221	175	14	9	20	9	1
Deraf i Byer	187	2	123	29	-	-	1	4	-
— Bygder	1974	61	1098	146	14	9	19	5	1

Obstetriciske Operationer. Af Læger udfortes ialt 39 saadanne, deraf i Stjordalen Distrikt 3, i Frosten 2, i Levanger 18, i Inderoen 3, i Stenkjaer 6, i Grong 3, i Namsos 1, i Fosnes 1, i Kolvereid 2. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 245.

Jordmoderhjælpen. Jordmødrene i Stjordalen Distrikt bistod ved 268 Fodsler. Et af Fostrene viste forskjellige Misdannelser, Brystkassen var ind-snevret, Underlivet staerkt udvidet, Arme og Ben altfor korte, 6 Fingre og Taeer. Moderen havde 2 Gange født døde Born med lignende Misdannelse. (A. Roll).

Paa **Barselseng** dode efter Presternes Opgaver 9 Kvinder. Lægerne har opgivet Dødsaarsagen for disse Kvinder saaledes: Barselfeber 2, Barsel-krampe 3, Blødning 2, Livmoderbristning 2.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 940 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 56,5.

De hyppigste Dødsaaersager var:

Dødsaaersag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	198	8	190
Langetuberkulose	144	14	130
Kraeft	84	1	83
Akut Diarré (Kolerine)	83	29	54
Hjerneslag	43	4	39
Lungebetændelse	42	2	40
Organisk Hjertesygdom	36	5	31
Akute Katarrer i Aandedraetsorganerne	32	8	24
Tuberkulose udenfor Lungerne	31	3	28

Veirriget. Vaaren kom tidlig, Sommeren var meget varm og tor, saa Aarsudbyttet særlig for Høets Vedkommende paa Grund af Tørken blev lidet i flere Distrikter.

Levemaade og hygieniske Forhold. Distriktslaegen i Stjørdalen skriver: Sandsen for Orden og Renlighed er kun yderst liden, og Skylden herfor ligger i særlig Grad paa Kynderne, der ogsaa maa betegnes som lige frem ukyndige i den simpleste Madlavning og Tilgodegjørelsen af de i særdeles god Stand foreliggende Naturprodukter. Behandlingen af Melken t. Ex., lige fra Malkningen af, maa betegnes som mislig. Kopper og Kar rengjøres daarligt og opbevares i Fjæset mellem hver Malkning. Vaskning af Yverne foregaar kun sjeldent, og det falder vistnok ikke nogen Budeie ind at vaske sine Hænder før hun gaar til Malkningen; derimod kan det ofte iagttaages, at Fingrene dyppes i den første Melkeskvæt, der imidlertid ikke slaaes ud efterpaa. Der berettes dog, at der siden de første Meierier eprettedes i 1888, er foregaact nogen Bedring i Melkestellet. Hertil bidrager ikke mindst den Fjøskontrol, som foregaar 2 Gange aarlig hos Meieriinteressenterne, iafald i Nedre Stjørdalen. Der gives herunder Advarsler og Vink, ja, der gives endog Karakterer for Renlighedsholdet; disse offentliggjøres og synes at virke ansporende til forbedret Stel. Det er imidlertid vistnok endnu fast Regel, at Melken udenfor Meieriinteressenternes Kreds opbevares i Beboelsesrummene, og det er utvivlsomt, at Stellet i sin Almindelighed hos den almindelige Gaardbruger og i blant Husmandsklassen er mindre godt. Melkelevrandører til Stjørdalens Meieri paalagdes inden en vis Tidsfrist, at faa sine Kreaturbesætninger tuberkulinundersøgte. I Henhold hertil er 48 Besætninger med 573 Kjør undersøgte. 10 pCt. reagerede eller viste sig at være mistænkelige. Den samlede Undersøgelse (ogsaa udenfor Meieriinteressenternes Besætninger) i Nedre Stjørdalen giver et Resultat af 8,14 pCt., for Hegre af 3,38 pCt. og for Meraker af 3,87 pCt. Gjennemsnitsprocenten for det samlede Laagedistrikt bliver altsaa 6,53 pCt. (A. Roll).

I Frosten Distrikt er Folkets Levevis enkelt og tarveligt. Kosten sund og kraftig. Kaffe nydes i store Mængder, men er ikke stærk. Frugt og Grøn-

sager bruges omtrent ikke i Husholdningerne, og sjeldent findes en Flaske Baer saft til Brug for Syge. Ædruelighedstilstanden er god. Udsalg af Spirituosa findes ikke i Distriket. (Bendeke).

I Levanger Distrikt er de hygieniske Forhold i det Store og Hele nogenlunde upaaklagelige. Skrofulose, Rakit, Anæmi og slet Ermaering er fremdeles lidet hyppige. Befolkningen i det Hele er sund, kraftig og legemlig vel udviklet. Men det er en Selsyfølge, at der nok endnu kan være Mangt at rette paa og ønske forbedret, saavel med Hensyn paa Renhold m. m. som i Henseende til Hus-, Mad-, Fjøsstel, Ventilation o. s. v. — I Levanger By er Kloaknettet paa det nærmeste færdigt. Der er derhos kostet adskilligt paa Udbedring af Gader, Rendestue og Fortong. (O. Hiorth).

Distriktslaegen i Inderoen skriver: Hvad de hygieniske Forhold i Distriket angaar, saa maa de betragtes som nogenlunde gode. Der er jaevn Fremgang at spore overalt, om den end ikke kan siges at være stor. Slettehygderne med sit mere intense Jordbrug har altid staact overst, medens Fiskeridistrikterne fremdeles ligger tilbage. Og heri har ikke den større eller mindre Velstand nogen Del. Thi medens de af Jorden levende Distrikter i de sidste Aar har haft Uaar paa Uaar, saa den økonomiske Stilling er alt andet end betryggende, havde man i Fiskeridistrikterne ifjor et storartet Sildefiske, der maa antages at have øget Velstanden ikke lidet. I det Hele taget maa dog hele Distriket siges at leve under nogenlunde gode hygieniske Forhold. Overalt sees Nybygninger og Reparationer af gamle Huse, og naar der bygges nyt, ser man undertiden hensigtsmessige, varme Huse med dobbelte Værelser træde istedetfor de store Kasser med gjennemgaaende Rum, kolde, uhensigtsmessige og kostbare at vedligeholde. Klædedragten er varm og hensigtsmessig hos begge Kjon. Kostholdet er kraftigt, og der er Forbedringer at spore i Tilberedelsen af Raastoffene. Byfolket søger ud om Sommieren, og Laudliggere sees mange Steder paa Ytteroen og Inderoen, og disse har ofte større kulinariske Fordringer, end man er vant til herinde, og de maa tilfredsstilles. Befolkningen herer af dem at behandle Maden mere overensstemmende med Sundhedens Fordringer, baade hvad Renlighed og Smag angaaer. Den knappe Tilgang paa Tjenestepiger i Byerne gjor, at det bliver mere og mere almindeligt, at Bygdens unge Piger tager Kondition i Byerne. Naar de kommer hjem, har de lært en Del, saa dette ogsaa bidrager til, at Kostholdet bliver bedre, at Raastoffene behandles mere hensigtsmessigt, og at der bliver jagttaget mere Renlighed under Madens Tilberedelse, end man for har været vant til. Desværre har det ikke udelukkende gode Folger, at de unge Piger søger ind til Byerne. Kommer de ikke i gode Huse, som tager sig lidt af disse landlige, med Byens Farer ubekjendte Existenser, eller søger de ud paa Landet i Nærheden af Byerne paa Slaattearbeide, haender det nok, at de kommer hjem i velsignede Omstændigheder, eller — hvad der ikke var sjeldent i de nærmest foregaaende Aar — med en venerisk Sygdom. Det er heller ikke sjeldent, at de kommer hjem angrebne af Tuberkulose, saa det, naar alle Forhold tages i Betragtning, nok kan siges, at den Uddannelse, de har faaet i Byerne, ofte kan være noksaa dyrt betalt. Ædrueligheden er i stædig Tiltagende, saa Vanedrikkere — kroniske Alkoholister — omtrentlig ikke findes; man er dog endnu ikke kommen saa langt, at det ansees for en Skam at tage sig en ordentlig Rus, naar Auledning gives. Det er ikke ualmindeligt at se fulde Folk i Brylluper og Gravøl; men ravende Mennesker efter Landeveiene og Kjørende, som holder paa at falde ud af Kariolen, medens de bearbeider Hesten med Svøben og benytter Tømmerne til at holde sig i Ligevegt, er man næsten forskaanet for at se herinde. Saedeligheden staar fremdeles paa et lavt Standpunkt paa flere Steder. Uægte Børn er der mange af, og de unge Piger ser ofte altfor fridige ud, naar de staar for Alteret (Synnestvedt).

Ladestedet Stenkjaer har siden Branden 1901 i en rosærdig Grad torvundet Skaden. De nye Huse er præsentable i det Ydre og har upaaaklægelige Interiører. Kloaknettet nærmer sig sin Fulddendelse. (J. G. Bugge).

Inden Grong Distrikt staar de hygieniske Forhold i Lierne tilbage for dem i Grong, Snaasen og Holandet, hvor de er upaaaklægelige. Lierne ligger for afsides for synderlig Paavirkning fra Udenverdenen, især Sørli, og Størstedelen af Befolkningen her er Leilændinger under svenske Gaardsbesiddere. I Nordli bedres dog Forholdene gradvis; her gaar al Gjennemgangstrafik til Sverige paa de Kanter, og den venlige Bygd med den storartede Natur lokker massevis af Turister derop, baade norske og engelske. — Husene er i den største Del af Distriket rummelige, lyse og varme, mange har Verandaer; Beboelsesrummene er som Regel forsynet med vindu til at åbne. Beklædningen er hensigtsmæssig, Kosten god, og Madens Tillavning i det Hele god; Kaffe nydes der dog en Masse af. Drikkevandet er godt og tilstrækkeligt. Velstanden er jævn som Følge af, at næsten hver Gaardbruger eier Tømmerskog. (Angell). Befolkningen i Snaasen er gjennemgaaende adrueelig og sparsommelig, men den opvoksende Ungdom, specielt den kvindelige, synes mere og mere at ligge under for Pyntesygen, ofte uden Hensyn til den økonomiske Evne. Ungdommen er usædvanlig hengiven til Dans, der foruden ved alle Auktioner hører med ved saagdtsom alle Fester; den varer da gjerne til Dagen bryder frem og ofte adskillig længere. Saedeligheden kunde, hvis man skal domme efter de hyppige Tilfælde af Fødsler lige efter Brylluppet, sikkert være betydelig bedre. (Mehus).

I Namsoos By er de hygieniske Forhold mindre gode. Drikkevandet er daarligt, Dræneringen er ufuldstændig, Renovationen mangelfuld. Mod Sjøen ligger langgrund Fjære, der i Udstrekning er omrent 5 Gange saa stor af Areal som Byen selv. Her tømmes af gammel Vane alslags Affald og hertil, men ikke udenfor Fjærermaal, ledes Spildevandet. Endel Priveter har ogsaa Afsig til Fjæren. Herved foranlediges Stank, der under varme Sommrene som iaar breder sig over hele Byen. (Stang).

I Flatanger (Fosenes Distrikt) er Kostholdet fordelt paa 6 Maaltider: Førerbit Kl. 6 om Morgen, Frokost Kl. 8, Middag Kl. 12 med $1\frac{1}{2}$ Times Hvil, Kaffe, Noon Kl. 4 og Aftens Kl. 8. Førerbit bestaar altid af Kaffe og Smør og brod. Brødet bages næsten uden Undtagelse hjemme af bedste Sort sigtet Rugmel og er i Regelen godt hævet og godt stegt — takket være Presgjær og amerikanske Stegeoyne, der i Flatanger er meget almindelige. Smoret er Exportmargarin. Overalt, lige ned til de smaa Brug paa 2—3 Kjør, findes nu Separatorer; men det Smør, som produceres hjemme, sælges som Regel for at erstattes med Margarin. Paa Smør og brødet bruges desuden Sirup og paa de storte Gaarde «Gommie». Denne bestaar af sterkt indkogt, separeret Melk tilsat Løb. I kold Tilstand bliver den ganske fast og lader sig skjære som en Ost. Kaffen drikkes meget sjeldent sort, selv den fattigste Fisker har jo som Regel en Gjed, og denne skaffer da «Kaffefloden». Til Frokost serveres kold Grynmelsgred fra den foregaende Aften, med opkogt, varm Melk over. Er der knapt om Melk i Huset, skarpsteges Flesk, og i Fedtet varmes da de kolde, opskarne Grødstykker. Flesk og Grød serveres sammen og regnes for en stor Delikatesse. Kaffe og Smør og brod bruges ogsaa, og som Variation paa Brødet spises Vaffles, stegt af Grynmel og Vand, og kanske lidt separeret Melk med lidt Sirup i, eller Poteteskager, der gjerne er dødstegte og ufordøjelige. Mid-dagen Kl. 12 er Dagens Hovedmaaltid og bestaar som Regel af Sild eller Fisk. Trods de senere Aars høje Sildepriser regnes Silden her for den billigste Mad, da den ingen Tilsætning behøver af Fedt eller Smør, men er fed nok i sig selv og er god til at bie paa. Den serveres enten som speget, kogt, saltet, stegt eller i Form af «Sildegryn». Denne Ret er en tyk Velling, bestaaende af

Halvegrynd udskogt i Vand, og hvori saa opskærne, saltede Sildstykker og Potestestykker er kogt. Skal den være lidt mere extra, tilskættes den ogsaa Kaalrabi og Gulerødder. Fiskeretterne er enten fersk eller saltet, afkogt Uer, Torsk («Gjeid») eller Sei, hvortil serveres Madfedt eller Fedtet af stegt Flesk. Ludefisk af Smaasei er ogsaa en yndet Ret. Tørfisken er som Regel fisket og tilberedt af Familiens Medlemmer. Klipfisk, hvoraf tilsykes og udskibes en hel Del, regnes derimod for en altfor kostbar Delikatesse og spises kun af de bedst Situerede, og selv af dem kun til Stads. Koges Silden eller en af de federe Fiskesorter som Uer fersk, skummes Fedtet af og deri opblødes Fladbrød og tilskættes Sirup og Mysost, og man har en meget yndet Ret, «Mølje». Fedtet af Torskelever anvendes paa samme Maade. Fiskemad, «Ball», forekommer undertiden til Søndag Middag. Kjød bruges lidet, og da især om Søndagen, undtagen paa de større Gaarde, hvor der om Høsten slagtes Storfie, Sauer og Grise samt Kalve til forskjellige Tider af Aaret. Ellers indskräcker Slagtningen sig til en eller to Sauer til Jul eller et Par Kid om Vaaren. Ferskt Kjød bruges selvfølgelig lidet, et Maaltid eller to under Slagtningen, det øvrige saltes. Røget Kjød eller Fisk, undtagen Lax, bruges ikke. Amerikansk Flesk er meget brugt. Høns holdes overalt, men Hønsekjød spises ikke. Æggene sælges eller byttes i Varer hos Landhandleren. Til Søndag Middag vanker undertiden en Æggekage med stegt Flesk, men ellers er Æggeforbruget i Husholdningen sparsomt. Som Suppemad serveres Havregrynsvalling lavet af Havregrynd og separeret Melk eller Vand, tilsat Sirup, naar den skal være mere extra. Eller Syresuppe, lavet af Grynmel og Vand med Eddik og Sirup som Smagskorrigens. Til Middagen hører desuden Poteter og Fladbrød, bagt af Havremel. Efter Middagen er her $1\frac{1}{2}$ Times Hyll, hvorefter Kaffen serveres uden Mad til, kun med ophugget hvidt Sukker. Til Noon eller Mellemmad bruges meget «Klepsuppe», — det er opkogt separeret Melk med Boller af revne, raa Poteter og Grynmel. Blandt de bedre økonomisk Situerede bruges meget «Betagrynd» eller Kjødgrynd — en tyk Suppe af Halvegrynd udskogt i Vand, tilsat Kjødstykker, Fleskestykker, Kaalrabi og Poteter, alt efter Husets Smag og Forraad. Maaltidet bestaar ogsaa ofte af Kaffe, Smørgrød, Vafler eller Poteteskager. Aftensmaden er Grynumelsgrød med «Sirupsoie» i og separeret Melk. Er der Melkemangel i Huset, bruges afkogt Fisk eller Sild med Poteter, delvis ogsaa Kaffe og Smørgrød. Befolningens er meget ædruelig. I det daglige Liv nydes aldrig Öl eller Spirituosa, det er kun i Julen eller paa en Byreise, at denslags forekommer. Fuldt saa afholdende er dog ikke Arbeiderne ved de større Sagbrug i Distrikttet, de har gjerne Brændevin, forskriver sogar Kognak direkte fra Frankrig. I Mangel af Kognak bruges ren Spiritus til Toddy, «den monner saa meget bedre». Til Jul brygges her i Almindelighed Sirupsel, men det er tyndt, dovent og usmageligt. Maltol kjendes ikke. (Fugelli).

Konst. Distriktslæge H. Natvig i Vikten skriver: De naturlige Forhold gjør Fisket til Hovednæringsvei. Jordbruget er lidet, giver lidet Udbytte og forsømmes. Andre Indtægtskilder udnyttes ikke, idet Haandværk ikke trives, og Husfliden desværre er == 0. Jeg har endnu aldrig seet en Viktenværing beskjæftiget med, hvad jeg vilde kalde salgbart Husflidsarbeide, og naar Kvinderne af og til spinder og væver, er det kun til eget Brug og neppe tilstrekkeligt til at dække Husholdningens Behov. Selv det visse andre Steder saa uundværlige Strikketøj sees sjeldent. Dette er saa meget mere beklageligt, som der for en Fiskerbefolknign findes saa mangen en ledig Stund, ja lengere Tidsperioder, der kunde udnyttes til betalbart Husflidsarbeide. Skolerne giver ingen Undervisning i Sleid, end ikke den mindste Veiledeining i almindeligt, kvindeligt Haandarbeide, saa der vistnok maa begyndes ved Skolerne, hvis nogen Forandring skal opnaaes med Hensyn til Husfliden. Mangel paa Initiativ og Udholdenhed samit en Hang

til Døvenskab hos Befolkningen bærer ogsaa Skylden for, at Indtægtskilder, som de nævnte, ikke udnyttes. Naar hertil kommer en vis Mangel paa økonomisk Sands, må man ikke forundres over, at et enkelt, feilslaget Fiske bringer saa godt som hele Befolkningen paa bar Bakke. Iaar var saaledes Befolkningens pekuniære Stilling ligefrem slet i Aarets sidste Maanedes, paa Grund af et totalt mislykket Sildefiske Sommer og Høst, tiltrods for, at Vinterfisket var over et Middelsaars, og Jordbruget, som nævnt, gav relativt meget godt Udbytte. Boligerne lader tildels adskilligt tilbage at ønske. Især gjælder det mangelfuld Ventilation og Anvendelse af Kogeyovne i Dagligværrelset uden samtidig Anvendelse af Dampaftræk. — Distrikts 7 Meierier sluger næsten al Melk, og Kjødspiser er sjeldne paa Grund af lidet Kreaturhold. Kosten bestaar saaledes væsentlig af Fisk, Poteter, mygt Brød, Kaffe, Margarin og Sirup. Da alslags Fisk næsten kun spises saltet, og Kaffe bruges til alle Tider, er kroniske Fordøelsessygdomme altfor hyppige, og leverer sammen med den utilstrækkelige Næring det blege Fjæs, der maa siges at være den almindeligste Type blandt Befolkningen. Sely i Sygdomstilfælde er det ofte meget vanskeligt at skaffe Melk tilveie. Der kan saaledes ofte have været Opfordring til at udnytte Folkets Kulsviertro paa Medikamentet og Maaden, hvorpaa det forordnes, ved at give Medikamenterne i «en Kop nysilet Melk», for saaledes at sikre sig, at iafald saa meget Melk skaffes tilveie. Befolkningen er ædruelig, og Sædeligheden hverken bedre eller værre end andetsteds paa vor Kyst. Saa trægt som Folket er legemlig, ligesaa let bevægeligt er det i religiøs Henseende. Distriktet er derfor et Eldorado for Sekterere. Det er særlig Baptister og «Pedersenianerne», der gjør sig bemærkede. De anmelder ikke epidemisk Sygdom og vil ikke vide af Desinfektion, Vakcination etc. Derimod foretager de Salvinger efter alle Kunstens Regler med Bon og Paakaldelse. Kan denne religiøse Udskeielse tildels vanskelliggøre det hygieniske Arbeide blandt disse Mennesker, bringer desuden deres Salvinger os direkte ind paa Kvaksalveriets Gebet. Distriktet har baade sin Arealder og sin Taterkjerring. Jeg har i Aaret 1901 haft en Kone under Behandling, som «var forgjort af Tatere», og om hun end kom sig under Lægebehandlingen, «blev hun dog ikke helt frisk, før en Tater havde løst Fortryllelsen». Jeg har ovenfor berort Kulsviertroen paa Medikamenterne, «de sterke Draaber» og «de store Flasker». Lægen er for Fiskerne ikke den Sagkyndige, men fremdeles «Medicinmanden», for hvem det kun gjelder at kjende den rette Medicin. Karakteristisk er forsaavidt, at Patienterne i Vikten Distrikt — og vistnok ogsaa altfor mange andre Steder — ikke søger Lægens Raad, men de «prøver» Doktoren, og bliver de ikke snart friske, saa «prøver» de en anden Doktor. — Rorboderne i Distrikttet er forfaldne, uhensigtsmæssigt indredede; for mange Fiskere pakkes sammen paa et Sted; der findes ikke det fornødne Antal Priveter, og der er intet gjort for at samle og beskytte Drikkevandet. Alskens Affald ligger og slanger overalt, ligesom der intet Opsyn er, som har Myndighed til at rette paa disse Misligheder.

Sygehuse. Der er 2 Amtssygehuse, det ene «Indherreds Sygehuse» i Levanger By og det andet «Namdalens Sygehuse» i Vemundvik Herred ved Namsos. Paa Værnes Exercerplads i Stjørdalen Distrikt findes et militært Sygehuse. Isolationslokaler findes ved begge Amtssygehuse og i Stenkjær.

Badeindretninger. Ved det militære Sygehuse paa Værnes findes der Badeindretning. I Levanger er der ved Sygehuset en Anstalt for Karbad og Varmluftsbud. Der er under Forberedelse et kombineret Sjø- og Varmtbud lige ved Byen. I Inderøen Distrikt findes et Damp- og Karbad ved Kirkenes Dampmeieri og et Karbad ved Rødske Dampmeieri. I Stenkjær er der 2 Badeindretninger for varme Bad, der dog burde være bedre besøgte end hidtil.

(J. G. Bugge). I Centrum af Grong's Hovedsogn har man opført et Badstubad, der toges i Brug i December, og benyttes meget af saavel Friske som Syge, særlig Rheumatikere. (Angell). Ved Namdalens Sygehus kan erhøldes Damp-, Kar- og Styrbad. Tillige findes i Namsos' By et Badstubad. Badet ved Overhallens Meieri har paa Grund af Reparationer og Forandringer i Meieriet ikke været i saa regelmæssig Virksomhed som før. I Vikten Distrikt besøgtes en efter privat Initiativ opført Badstue med Damp- og Karbad ganske godt, væsentlig af Beboere fra Rørvik. (H. Natvig).

Om **Amtets Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommisjoner og af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-kommisioner.	Vakcinerede.
	Antal Møder.	
Nordre Trondhjems Amt	85	2253
Stjørdalen	¹⁾ 12	316
Frosten	²⁾ 1	293
Levanger	³⁾ 12	315
Inderoen	⁴⁾ 9	488
Stenkjær	⁵⁾ 15	261
Grong	⁶⁾ 5	84
Namsos	⁷⁾ 17	318
Fosnes	⁸⁾ 3	102
Kolvereid	⁹⁾ 8	76
Vikten	¹⁰⁾ 3	-

¹⁾ Nedre Stjørdalen 5, Hegre 4, Meraker 3. ²⁾ Frosten 1. ³⁾ Levanger By 4, Levanger Herred 2, Skogn 2, Værdalen 4. ⁴⁾ Ytteroen 1, Mosvikken 2, Verran 1, Inderoen 3, Sparbuen 2. ⁵⁾ Stenkjær 5, Egge 3, Stod 2, Beitstad 2, Ogndalen 3. ⁶⁾ Hellandet 1, Grong 1, Snaasen 2, Lierne 1. ⁷⁾ Namsos 7, Klingen 3, Venmundvik 3, Overhallen 4. ⁸⁾ Fosnes 2, Flatanger 1. ⁹⁾ Kolvereid 3, Foldereid 2, Nærø 3. ¹⁰⁾ Vikten 2, Leka 1.

XVIII. Nordlands Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Decbr. 1900.	Antal Lager.	Tandlæger.	Jordhøvde.	Hjelpe- vakenhøvde.
Amtet		388340,10 ¹	150 637	48	3	88	56
1. Brønnø	2 628,47	12 759	3	-	7	5	
Bindalen	1 497,96	2 501	1	-	2	2	
Brønnø	150,16	3 450	1	-	1	1	
Velfjorden	600,39	1 493	-	-	1	1	
Vega	147,27	2 620	1	-	1	1	
Vik	232,69	2 695	-	-	2	-	
2. Alstahaug	1 448,22	11 917	4	-	5	3	
Stannnes	316,78	2 813	3	-	1	-	
Alstahaug	91,79	1 632	-	-	1	1	
Hero	172,83	3 818	-	-	1	-	
Tjøtta	866,82	3 654	1	-	2	1	
3. Vefsen	6 496,09	7 305	2	1	4	2	
Mosjøen, Ladested	0,83	1 446	2	1	1	-	
Vefsen	3 416,73	4 803	-	-	2	1	
Hattfjelddalen	3 078,53	1 056	-	-	1	1	
4. Ranen	6 192,23	13 772	5	-	6	5	
Nesne	580,82	3 307	1	-	1	1	
Donnes	87,18	1 431	1	-	1	1	
Hennnes	1 692,46	4 651	1	-	2	2	
Mo	3 831,77	4 383	2	-	2	1	
5. Luro	1 853,44	8 826	2	-	5	3	
Luro	270,86	2 279	-	-	2	1	
Trænen	17,36	584	-	-	1	-	
Rødo	696,83	2 662	1	-	1	1	
Melo	868,39	3 351	1	-	1	1	
6. Gildeskål	1 849,77	5 731	1	-	3	3	
Gildeskål	643,08	4 051	1	-	2	2	
Beieren	1 206,69	1 680	-	-	1	1	
7. Bodø	535,79	9 627	4	2	6	2	
Bodø, Kjøbstad	0,70	5 031	4	2	3	-	
Bodin	535,09	4 596	-	-	3	2	
8. Folden	2 270,75	4 642	1	-	3	3	
Sørfolden	1 563,48	2 436	1	-	1	1	
Nordfolden—Kjerringo	707,27	2 206	-	-	2	2	
9. Skjerstad	3 980,19	9 426	4	-	4	4	
Skjerstad	1 505,33	6 394	3	-	3	3	
Sældalen	2 474,86	3 032	1	-	1	1	

¹) Den ene af disse bor i Mosjøen. ²) En af disse er bosat i Bodø.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de Decbr. 1900.	Aantal Læger.	Tandlæger.	Jordnødte.	Hjelpe- vakinatører.
10. Steigen		433,74	3 533	1 - 2	-	-	1
	Steigen	265,45	2 328	1 - 1	-	-	1
	Ledingen	168,29	1 205	- - 1	-	-	1
11. Hammero	Hammero	1 058,83	3 134	1 - 1	-	-	1
12. Lodingen		2 832,05	6 205	1 - 5	-	-	4
	Lodingen	1 223,97	3 941	1 - 4	-	-	3
	Tysfjorden	1 608,08	2 264	- - 1	-	-	1
13. Ofoten		3 011,10	11 426	4 - 5	-	-	2
	Evenes	574,85	3 393	1 - 2	-	-	2
	Ankenes	2 423,43	4 328	- - 2	-	-	-
	Narvik, Kjøbstad	12,82	3 705	3 - 1	-	-	-
14. Flakstad		315,47	4 166	2 - 4	-	-	3
	Flakstad	286,60	3 001	2 - 2	-	-	2
	Væro	28,87	1 165	- - 2	-	-	1
15. Buksnes		1)	9 532	3 - 10	-	-	5
	Buksnes	168,99	5 474	3 - 6	-	-	2
	Borge Sogn af Borge Herred	?	3 595	- - 3	-	-	2
	Del af Valberg Sogn	?	463	- - 1	-	-	1
16. Ostlofoten		1)	6 509	3 - 3	-	-	3
	Resten af Valberg Sogn af Borge Herred	?	268	- - -	-	-	-
	Vågan	284,20	4 821	3 - 2	-	-	2
	Gimso	185,34	1 420	- - 1	-	-	1
17. Hadsel		944,02	11 898	4 - 8	-	-	2
	Hadsel	765,42	7 648	3 - 6	-	-	1
	Bo	178,60	4 250	1 - 2	-	-	1
18. Sortland		1 594,62	10 229	3 - 7	-	-	5
	Sortland	586,82	3 317	1 - 1	-	-	1
	Øksnes	408,22	3 025	1 - 1	-	-	1
	Dverberg	599,58	3 887	1 - 1	-	-	3

¹⁾ Buksnes og Østlofoten Distrikter har tilsammen et Fladeindhold af 895,32 km.²
²⁾ Deraf bor 1 i Narvik.

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tidene er oppgitt for	Månedene											
	Tilfelle.	Dødsfall.		Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Exantematisk Tyfus	15	-	15	-	-	-	-	-	-	8	1	2	4	-	-
Tyfoidfeber	223	33	223	18	72	24	14	17	9	12	8	16	6	18	9
Cerebrospinalmeningit	19	7	19	-	-	-	1	11	2	2	1	-	-	2	-
Skarlagensfeber	45	2	45	-	6	9	-	3	1	3	-	-	9	7	7
Mæslinger	12	1	12	-	-	10	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Difteri (Croup)	60	6	60	1	1	-	3	2	1	4	1	6	14	7	20
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	36	6	35	3	3	4	2	5	1	3	-	5	3	2	4
Pyæmi, Septhaemi	30	11	24	2	-	3	-	3	-	1	6	2	4	2	1
Rosen	128	2	128	18	4	11	9	1	15	23	7	16	14	6	4
Vandkopper	48	-	48	1	-	4	5	3	6	10	-	1	6	9	3
Kusma	30	-	30	3	12	9	4	1	-	1	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	3211	55	3151	312	324	434	460	290	225	158	110	119	196	223	300
Influenza	1774	11	1682	97	169	326	640	177	75	33	15	21	30	41	58
Lungebetændelse	375	72	367	36	36	31	52	48	27	12	8	13	22	26	56
Pleurit	396	4	391	42	36	35	39	27	45	37	31	31	22	22	24
Gigtfeber	127	1	127	23	14	15	9	13	12	3	8	2	10	9	9
Akut Diarrø (Kolerine)	1573	38	1528	110	94	99	81	55	80	223	305	189	150	71	71
Skjørbug	18	-	18	-	1	5	9	2	-	-	1	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	9	4	8	-	-	-	2	3	1	1	-	-	-	-	1
Tilsammen	8130	253	7912	666	772	1019	1330	662	500	534	502	424	490	445	568

Nordlands Amt. 1901.

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.)	Fordeling paa Laagedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Bronno.	Alstahaug.	Vefsen.	Ranen.	Luro.	Gildeskaal.	Bodo.	Folden.	Skjerstad.	Steigen.	Tilf.	Dsf.								
Exantematisk Tyfus...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoideber	2	-	-	-	3	1	25	2	4	2	-	-	26	6	2	-	1	-	3	-
Cerebrospinalmeningit...	1	1	-	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	2	-	4	-	5	-	6	1	7	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	11	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup).....	-	-	-	-	4	-	1	-	-	-	4	-	2	-	-	-	1	-	7	1
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	-	1	-	-	-	3	-	1	-	2	-	2	1	-	-	1	-	-	-
Pyæmi, Septæmi	12	2	-	-	-	-	3	3	1	1	1	1	4	-	-	-	2	-	-	-
Rosen	2	-	1	-	14	1	6	-	5	-	3	-	10	-	4	-	12	-	1	-
Vandkopper	4	-	3	-	1	-	1	-	-	-	-	-	13	-	-	-	1	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-	-
Akute Katarrer i Aande- drætsorganerne	71	-	103	5	91	-	72	8	154	2	59	1	548	5	65	2	519	6	2	-
Influenza	47	2	23	-	43	-	256	1	16	-	21	-	40	-	87	-	129	1	35	-
Lungebetændelse	35	9	10	3	18	9	11	2	17	4	27	6	53	2	30	4	42	3	6	3
Pleurit	30	-	6	1	4	-	12	-	5	-	6	-	56	-	5	-	56	-	8	-
Gigtfeber	8	-	1	-	10	-	4	-	-	-	4	-	18	-	2	-	11	-	1	-
Akut Diarré (Kolerine)	54	6	10	1	78	-	33	-	27	-	27	1	413	13	45	-	258	3	17	-
Skjorbug	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfodte)	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	2	2	2
Tilsammen	272	20	162	10	266	11	434	17	251	13	156	9	1188	27	242	7	1035	13	85	6

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Liegedistrikterne:												Under Lofottfisket.					
	11		12		13		14		15		16		17		18			
	Hammoro.	Lødingen.	Ofoten.	Flakstad.	Buksnes.	Østlofoten.	Hadsel.	Sortland.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoeidfeber	-	-	3	1	97	17	-	-	28	4	11	-	10	-	-	-	8	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	2	-	-	-	11	4	-	-	2	-	-	-	1	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	11	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	11	3	1	-	19	2	-	-	-	-	7	-	1	-	1	-	1	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	3	1	8	4	-	-	-	-	-	-	9	-	4	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	-	-	1	1	2	-	-	-	1	1	1	-	2	2	-	-	-	-
Rosen	5	-	3	-	15	-	-	-	10	-	4	1	21	-	7	-	5	-
Vandkopper	-	-	23	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	17	-
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	73	1	127	-	340	14	17	-	69	2	138	1	158	5	109	3	496	-
Influenza	21	2	98	1	199	-	81	-	3	-	55	-	190	4	23	-	407	-
Lungebetændelse	4	-	3	-	34	5	7	1	11	-	7	5	30	12	12	1	23	3
Pleurit	6	-	7	-	29	-	5	-	21	-	14	-	57	3	19	-	50	-
Gigtfeber	2	-	9	-	10	-	1	-	10	-	9	-	4	1	9	-	14	-
Akut Diarré (Kolerine)	55	1	43	3	202	4	8	-	66	-	73	5	76	1	15	-	73	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	14	-	-	-	1	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	177	7	336	7	966	46	119	1	239	12	321	12	585	28	200	4	1096	3

Sundhedstilstanden var i det Hele taget tilfredsstillende. I Ofoten Distrikt var der dog blandt Arbeiderne ved Ofotbanen adskillig Sygelighed, og fra Folden, Skjerstad samt Hadsel Distrikter karakteriseres Sundhedstilstanden som ikke helt tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme forekom Tyfoidfeber almindelig i flere Distrikter, og akut Diarré havde større Udbredning inden Amtet end, saavidt vides, nogensinde tidligere; Skarlagensfeber var derimod sjeldent, og Kighoste anmeldtes overhovedet ikke. Det samlede Antal anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 8 130, hvoraf 253 dødelige, mod henholdsvis 7 569 og 237 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2 023 eller 13,4 pro mille af den beregnede, tilstedevarende Middelfolkemængde (151 500). Aaret forud var den 13,2 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** i Almindelighed henvises til Tabellen paa Side 255, 256 og 257, sammendraget efter Lægernes Opgaver.

Af **exantematisk Tyfus** optraadte 15 Tilfælde i Lødingen Distrikt paa 3 Gaarde i Øksfjord ved Smitte gjennem Finnmarksfiskere. Den først Angrebne var en Gut paa Gaarden Skogstrand; en Uge efter angrebes Mand, Kone og 5 Børn paa Kvankjos, nogle Kilometer fra Skogstrand. Senere angrebes paa Skogstrand den førstnævnte Guts Moder og 5 Søskende. En voxen Pige paa Nabogaarden, Bjerkneshavn, der havde plejet de Syge, blev syg efter Hjemkomsten, skjønt hun iforveien som frisk var blevet grundig desinficeret. (Søyland).

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes ialt 223 Tilfælde, et større Antal end i noget tidligere Aar siden 1891. I Brønnø Distrikt indtraf 2 Tilfælde, af hvilke det ene antoges at skyldes Smitte fra Trondhjem, det andet Smitte fra en Nabogaard, hvor der havde været Tyfoidfeber Aaret forud. (Selleg). En af de tre Syge i Vefsen Distrikt boede paa et Meieri lige ved Mosjøens Grændse. Meieriets Drift blev i den Anledning standset i 14 Dage, og Patienten flyttedes til Ladestedets Isolationslokale; ingen nye Tilfælde optraadte der. (Klüver). I Ranen Distrikt forekom i Mai Maaned 11 Tilfælde i en liden, vel afgrændset Bygd, Berdal i Nesne. Sygdommen var spredt paa 8 Gaarde, og saavel Voxne som Børn var angrebne. Smitten antoges at skrive sig fra Meieriet, hvorfor dettes Drift standses i 14 Dage, og alle Melkespand indkaldtes til Damprensning. Senere indtraf 7 Tilfælde i allerede smittede Huse. Udenfor denne Epidemi forekom inden Distriket 7 andre Tilfælde, hvoraf 3 paa Hemnesberget, de andre sporadiske i Nesne og Mo. (Gundersen). 2 af 4 Tilfælde i Lurø Distrikt optraadte hos Fiskere, der kom syge hjem til Lurø fra Lofoten i April. Da der blandt Befolningen staar Respekt af Sygdommen, faldt Isolation let, skjønt det ene Tilfælde forekom i en tæt bebygget Grænd ved Lurø Kirke. (Glatved). Til Melø kom i September en ung Pige syg hjem fra Bodø og smittede Moderen, som pleiede hende. (L. Daae). I Bodø By behandles ialt 26 Angrebne, af hvilke 6 døde. 7 af Tilfældene forekom om Vaaren i Marts – Mai, 19 om Høsten fra August Maaned af. Smittesammenhaeng mellem disse 2 Sygdomsperioder kunde ikke med Sikkerhed paavises. Om Høsten optraadte flere Tilfælde i de samme Huse; nogen Smitte gjennem Melk eller Vandledning syntes der ikke at være, men i de angrebne Huse syntes muligens de «frostfri» Vandposter med Grund at kunne mistinkes. (I. Lund). 1 Tilfælde i Folden Distrikt antoges at skyldes Smitte ved Klæder, som havde ligget nedlaaste i 1 Aar, siden de sidst var brugt i Lofoten paa et Fiskevær, hvor der da herskede Tyfoidfeber. (Kohmann) En Patient i Skjerstad Distrikt antoges at have faaet Sygdommen i Ofoten, hvor han havde søgt

Arbeide. (Bjerregaard). 3 Syge i Steigen antoges alle smittede udenfor Distriket, 1 mulig paa Feltmanøren ved Levanger, 1 paa Jernbanearbeidet ved Vassijavre og en paa Fiske i Lødingen. (H. Arnesen). Af 3 Angrebne i Lødingen Distrikt døde en 15-aarig Pige paa Gaarden Ramstad, hvor der ogsaa Aaret forud havde været flere Tilfælde af Sygdommen. De 2 andre Tilfælde var paa Pladsen Melkedalen i Erfjorden, og skyldtes Smitte ved en voxen Gut, der blev syg 8 Dage efter Hjemkomsten fra Rombakbotn i Ofoten. Han smittede sin Søster. (Søyland). Det største Antal Angrebne inden noget enkelt Distrikt, nemlig 97, indtraf i Ofoten; deraf falder 95 paa Ankenes Herred og inden dette igjen de fleste paa Rombakbotn, hvor der herskede en meget udbredt Epidemi udover Vinteren og Vaaren. I Evenes Herrèd forekom kun 2 Tilfælde paa Gaarden Strand ved Smitte fra Narvik. Angaaende Epidemien i Rombakbotn meddeler Kommunelæge Astrup, at den store Sygelighed, der i Begyndelsen af Februar pludselig viste sig der, fra først af antoges for at skyldes Influenza, men at det snart bragtes paa det Rene, at Sygdommen var Tyfoidfeber. Da der ikke var lidet Fare for Smittens Udbredning mellem Jernbanearbeiderne og derved for, at Arbeidet paa Jernbaneanlægget maatte standses, oprettedes midlertidigt Lazaret i Hundalen, egen Epidemilæge ansattes, og de Syge isoleredes saavidt muligt i Skolehuset samt paa et Par andre, leiede Gaarde. Ved Udgangen af Februar var under Epidemilægens Behandling 49 Syge, af hvilke 3 døde. I Narvik og Omegn havde der allerede fra Aarets Begyndelse hersket en Epidemi, som derfra overførtes til Rombakbotn. Ogsaa ved Narvik oprettedes et Lazaret. Det ansaaes bevist, at Smitten havde udbredt sig med Drikkevandet, og da Forholdsregler blev truffet derimod, lykkedes det at begrænse Epidemien; enkelte Tilfælde forekom dog udover Vaaren og Sommeren. I Buksnes Distrikt behandles 28 Angrebne, af hvilke 4 døde. Nogle Tilfælde i April og Mai skrev sig fra Smitte ved Ure Fiskevær, hvor der i en Aarrække under hvert Fiske har været flere eller færre Angrebne. Nogle Tilfælde i Juli og August skyldtes formentlig Smitte fra Kabelvaag, andre Smitte paa Stedet, Sennesvik, hvor der ligesom i Ure i flere Aar er forekommeth Tyfoidfeber. I September og senere indtraf 2 isolerede Gaardepidemier i Borge. Paa begge Steder havde Sygdommen været for flere Aar siden. (Schjørn). I Østløfoten Distrikt kom i Januar en Arbeider syg hjem til Svølvær fra Narvik og indlagdes i Sygehushus. Udpaa Høsten optraadte et nyt Tilfælde hos en Person, der ikke paa lang Tid har været udenfor Kabelvaag. Sygdommen miskjendtes, og Personen blev liggende et Par Uger i sit Logis i en overfyldt, usund Gaard, hvor der senere indsognede 3 Personer. Samtlige indlagdes paa Sygehushuset. (Kildal). I Hadsel observeredes ialt 10 sporadiske Tilfælde omkring i Distriket, mest paa Steder, hvor Sygdommen havde optraadt de nærmest foregaaende Aar. (Thode). Under Lofotfisket behandles 8 Tyfoidfeberpatienter, deraf 3 i Vaagan, 2 i Henningsvær og 3 i Stene Fiskeridistrikter.

Af *Cerebrospinalmeningit* opføres ialt 19 Angrebne. Et dødelig endende Tilfælde hos en 17-Aars Pige omtales fra Vega — Brønnø Distrikt —; hun led før af Psoriasis. (Fortun). I Lurø Distrikt behandles i Mai og Juni 3 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige. De 2 Patienter, som døde, boede i Glomsfjorden paa forskjellige Gaarde; Smittekilden var ukjendt. Den tredie Angrebne, en Gut paa Stet, kom sig, men blev fuldstændig døv. (L. Daae). I Ofoten Distrikt forekom 2 spredte Tilfælde i Ankenes. I Buksnes Distrikt behandles ialt 11 Angrebne, af hvilke 4 døde. Det første Tilfælde optraadte i April paa Balstad og endte med Helbredelse, men med fuldstændig Døvhed. I Mai forekom 7 Tilfælde spredte omkring i Buksnes og Borge, fremdeles et i

Veneriske

Sygdomme.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa											
			Bremnø.		Alsta-hang.		Vefsen.		Ranen.		Lure.		Gilde-skaal.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Bodø.
Veneriske Saar	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Syfilis, konstitutionel	48	4	1	1	2	1	2	1	1	1	1	1	1	11
— hereditær ...	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gonorré og Uretrit	464	-	21	-	15	6	11	-	3	2	-	-	-	105

Juni og 2 i Juli. Kun én angrebes i hvert Hus, uden at nogen Forbindelse mellem disse kunde paavises. (Schjørn). I Hadsel Distrikt angrebes 2 Personer, begge kom sig. (Thode).

Skarlagensfeber viser betydelig Tilbagegang (45 Tilfælde mod 194 Aaret forud). Sygdommen synes væsentlig at have optraadt paa Hægeland samt i Buksnes og Hadsel Distrikter. I Vefsen Distrikt skyldtes Smitte i nogle Tilfælde det aarlige Marked kaldet «Tiendebytte», der afholdes sidst i September og Begyndelsen af Oktober og besøges i stor Udstrækning af «Øiværingerne». (Klüver). I Ranen optraadte Sygdommen meget mildt om Vinteren og Vaaren paa Gaarde i Elsfjordgrænden. Børn derfra blev paa Hemmesberget nægtet at deltage i Konfirmationsundervisningen. (Gundersen). I Lure Distrikt indtraf et Par Husepidemier, en hos en Familie i Kvinenfjord i Lure Herred ved Smitte fra Trenen, hvor der Aaret forud havde været Skarlagensfeber, en anden paa Handelsstedet Selsøvik ved Smitte fra Mosjøen. (Glatved). I Buksnes behandledes 7 Tilfælde i Marts og 1 i November. I Hadsel Distrikt forekom 11 Tilfælde i Bø. Sygdommen kom paa Grund af sit milde Forløb kun enkeltyvis til Behandling. (Thode).

Af de i alt for Amtet opførte 12 Tilfælde af **Mæslinger** forekom 11 i Melø — Lure Distrikt. (L. Daae).

Af **Difteri** (Croup) anmeldtes ialt 54 Angrebne og 6 Dødsfald. 2 i Vefsen Distrikt behandlede Syge antoges smittede i Ødistrikterne, hvor de havde besøgt Markeder. (Klüver). Fra Gildeskål Distrikt opførtes 4 Angrebne, af hvilke 3 i Aarets sidste Dage; disse Tilfælde dannede Begyndelsen til en mindre Epidemi det følgende Aar paa Gaardene Saura og Nygaard. Smitte antoges bragt hjem med Folk, der kom fra Sildefiske nordenfor. (Zetlitz). I Steigen Distrikt behandles sammen 7 Angrebne paa Gaardene Grønvik, Vaag og Aalstad. Smitten antoges bragt fra Skraaven til Grønvik og fra denne Gaard til Aalstad. (H. Arnesen). I December indtraf 11 Tilfælde i Hammerø Distrikt, deraf 9 paa Gaarden Brænvik og 2 paa Nabogaarden Røstnæs. Sygdommen begyndte hos en Gaardmand paa Brænvik, hvis 2 Sønner i 5 og 6 Aars Alderen først angrebes og døde. Hos en Husmand i Nærheden angrebes 5 Børn, hvoraf 1 døde. Smitten antoges bragt til de nævnte Steder fra Gaarden Tømmeraas, hvor en Pige i August havde haft Ondt i Halsen med efterfølgende Lammelse af Svælgmusklerne; Pigen var bleven syg under et kortere Ophold i Bodø. Samkvemmet mellem Tømmeraas og Brænvik var noksaa hyppigt. (P. Hansen). I Ofoten Distrikt optraadte mod Aarets Slutning enkelte Tilfælde

Sygdomme.

Lægedistrikterne:														Under Loftoffsket.
9 Skjær- stad.	10 Steigen.	11 Ham- merø.	12 Lodingen.	13 Ofoten.	14 Flakstad.	15 Buknes.	16 Øst- lofoten.	17 Hadsel.	18 Sortland.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
1	-	-	-	2	-	-	3	1	-	1				1
1	-	1	1	1	8	3	1	6	-	-				8
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-				-
5	2	-	21	96	4	20	40	45	5	63				

væsentlig paa Gaarde, der ligger paa Nordsiden af Rombakfjorden. De fleste Angrebne blev isolerede i et Slags Lazaret, en gammel Husmandsstue paa Framnæs (ved Narvik); der blev ikke nogen Epidemi af, men Sygdommen dukkede op paany helt ud i 1902 med et eller andet Tilfælde. (Astrup). I Øst-lofoten Distrikt jagttoges 7 Tilfælde mod Aarets Slutning i Skraaven, hvortil en Fisker bragte Smitte fra Steigen. Sygdommen begrænsedes til et Par Huse. (Kildal).

Af **Barselfeber** opføres ialt 36 Tilfælde, de fleste i Ofoten og i Hadsel Distrikter.

Influenza viser nogen Tilvæxt mod Aaret forud (1774 Behandlede mod 1365 i 1900). Foruden i Aarets første Maaned forekom Sygdommen i enkelte Distrikter ogsaa henimod Aarets Slutning. Dens Forløb i det Hele synes at have været ganske godartet. Fra Hadsel Distrikt bemærkes dog, at den nu synes at efterlade en større Tilbøjelighed til Lungeaffektioner, end ved dens tidligere Optræden inden Distriktet. Dette har regelmæssig været hjemmøgt af en Epidemi af Influenza ved Juletider; men siden Hurtigruten kom istand, er Tilfælde optræadt enkeltvis eller epidemisk gjennem hele Aaret. (Thode).

Pleurit var noksaa hyppig i Hadsel Distrikt; der behandles 57 Tilfælde med 3 Dødsfald; denne Sygdom har tidligere været forholdsvis sjeldent inden Distrikter. (Thode).

Akut Diarré (Kolerine) var usædvanlig hyppig. I Brønnø Distrikt forekom i Bindalen en meget udbredt, men mildt forløbende Epidemi i Oktober og November Maaned. (Skaugvold). I Folden Distrikt optrædte Sygdommen i Aarets første Maaneder især i Sørfolden. I Steigen indtraf i Sommermaanederne adskillige Tilfælde, sandsynlig i Sammenhæng med den store Varme. «Om Vinteren er Aarsagen ikke sjeldent af en ganske anden Art. Naar der ikke er Melk i Huset, bliver Kosten ofte Dag ud og Dag ind indskrænket til Brød og Sirupsvand eller tyndt Kaffe Vand. Faar saa en Person engang f. Ex. i et «Storkarshus» et ordentlig Maaltid Mad, lægger han i sig saa graadig, at Følgen stadig bliver en akut Gastrit eller Gastro-Enterit». (H. Arnesen). I Hammerø Distrikt forekom spredte Tilfælde hele Aaret rundt. I Ofoten Distrikt var Sygdommen meget udbredt; de fleste Behandlede var voxne, mandlige Patienter fra Jernbaneanlæggets Sygekasse. (Borch-Johnsen).

Af **Skjørbug** forekom 18 Tilfælde, deraf i Hadsel Distrikt 14; Sygdommen forekom her mest paa afsidesliggende Gaarde i Raftsund og Eidsfjord. Poteteshøsten var paa mange Steder mislykket Aaret iforveien. (Thode).

Af **Pemfigus hos Nyfødte** opføres tilsammen 9 Behandlede og 4 Døds-fald. I Steigen Distrikt indtraf 2 Tilfælde i en ikke autoriseret Fødsels-hjelperskes Praxis. Til det første Tilfælde hentedes en Kvaksalver, der erklærede, at det ikke var smitsom Sygdom. Fødselshjelpersken gik derfor trøstig til en anden Kone, som hun forløste, og hvis Barn fik Pemfigus og døde efterat have smittet Moderen. Hjælpekonen forbødes at praktisere «indtil videre». (H. Arnesen).

Af **Fnat** behandledes 353 Tilfælde. I Hammerø Distrikt er Sygdommen fremdeles betydelig udbredt. Kun et Mindretal søger Lægehjælp. Som oftest skaffer de Syge sig Medikamenter selv fra Apothekene. Da de ikke er nøjagtige med at rense sine Gang- og Sengklæder, hjælper Medicinen naturligvis lidet. (P. Hanssen). I Lødingen behandledes de fleste Tilfælde under Sildefisket. (Søyland). I Ofoten Distrikt havde Fnat adskillig Udbredning mellem Arbeiderne ved Jernbaneanlægget. Da den var vanskelig at bekæmpe under de Forhold, hvorunder disse levede, blev den herfra spredt til forskellige Steder rundt om i Distrikten. (Borch-Johnsen). Under Lofotfisket behandledes 84 Tilfælde.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af Tabellen paa Side 260 og 261. I Folden Distrikt findes disse Sygdomme omtrent ikke. Befolkningen har en stor Rædsel for dem, og en af «Fransos» kjendt Angreben skyes som Pesten. (Kohmann). 22 behandlede Tilfælde inden Lødingen Distrikt optraadte alle hos fremmede Tilreisende under Sildefisket. (Søyland). I Ofoten Distrikt har de veneriske Sygdomme naturligvis faaet betydelig Udbredning under de løse Forholde, som har hersket blandt Arbeiderne ved Baneanlægget. Almindelig har et Arbeidslag havt en Pige til at stelle for sig. Den høie Løn og det frie Liv har lokket Masser af unge, lette Kvinder derop, og Følgen har været en almindelig udbredt Polyandri. (Borch-Johnsen). Antallet af behandlede Syfilisttilfælde i Narvik var dog lidet, kun 5. Samtlige sendtes til Amtssygehuset i Bodø. Gonorré var derimod meget hyppig; Smittekilden var vanskelig at paavise, da en hel Del af de Smittede var Arbeidere, som i Fuldkab havde faaet fat i ukjendte Piger. (Astrup).

Tuberkulose. Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af tuberkulose Sygdomme inden Distrikterne hidsættes en Tabel, der er udarbeidet efter de indsendte Uddrag af Byernes og Herredernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsartsagslister for det hele Amt 14,7 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdomsforaarsagede Dødsfald og 17,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 22,5 pCt. og 31,2 pCt. og for Bygderne 14,2 pCt. og 17,1 p't. Forøvrigt henvises til Tabellen paa næste Side. I Ranen Distrikt har Befolkningen Respekt for Lungetuberkulosen som smitsom og finder sig med Villighed i de Forholdsregler, som gives mod den. Hertil bidrager ogsaa, at man i de Par sidste Aar har faaet Vished for, at Lungetæring kan helbredes. (Gundersen). I Lurø Distrikts Sundheds-kommisjonsmøder er neppe nogen Sag blevet paahørt med saadan Interesse som Tuberkuloseloven, og hvad dertil hører. Ogsaa udenfor Sundhedskommisionerne i de brede Lag af Befolkningen er der ganske vist adskillig Kjendskab til Loven, og forsaavidt tør det antages, at denne ogsaa gjør sin Nytte; men under de smaa og indskrænkede Forhold, hvorunder Befolkningen i Distriket lever, kan det neppe blive Tale om at faa Lovens Fordringer opfyldte. (Glatved). Kommunelæge L. Daae i Melø bemærker, at Sygdommen dersteds utvivlsomt er i Udbredning, om end ikke i særdeles hei grad. Det er fremdeles vanskeligt at faa Folk i sine Hjem til at være forsiktig med sit Opspyt. Uagtet i Skjersværd Spyttflasker endnu ikke er almindelige, tør man dog tro, at de fleste Syge

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Laagedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.	Tuberkulose i											
		Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kert- ler.			
Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.	Tlf.	Dsf.
Brennø	68 19	58	19	3	-	-	-	6	-	1	-	-	-
Alstahaug	20 5	20	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vefsen	27 15	27	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ranen	33 6	31	6	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Lurø	34 6	28	6	2	-	-	-	3	-	-	-	1	-
Gildeskål	22 5	20	4	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Bodø	95 22	85	21	7	1	-	-	3	-	-	-	-	-
Folden	31 8	19	7	2	1	-	-	9	-	1	-	-	-
Skjerstad	47 11	43	11	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Steigen	20 5	17	4	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-
Hammerø	15 4	14	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Lödingen	27 10	15	6	1	1	-	-	10	2	-	-	1	1
Ofoten	70 16	64	15	-	-	-	-	6	1	-	-	-	-
Flakstad	11 3	10	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Buksnes	60 16	51	14	-	-	2	-	6	2	-	-	1	-
Østlofoten	26 1	24	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Hadsel	52 15	46	14	-	-	1	1	3	-	2	-	-	-
Sortland	21 6	16	5	1	-	-	-	3	-	1	1	-	-
Nordlands Amt .	679 172	588	158	16	3	3	1	62	7	7	2	3	1
Deraf i Byer . . .	68 23	59	22	7	1	-	-	2	-	-	-	-	-
— - Bygder . . .	611 149	529	136	9	2	3	1	60	7	7	2	3	1

er nogenlunde forsigtige med sit Spyt. Smittefrygten er bleven saa stor, at det er vanskeligt at faa anbragt Tæringssyge i Forpleining. Udluftingen af Rumrene er et vanskeligt Spørgsmaal, især om Vinteren; da vinduerne oftest ikke er til at lukke op. (Bjerregaard). I Steigen Distrikt har der, med særligt Hensyn til Forebyggelse af Sygdommen, været holdt Foredrag om Tuberkuloses Gittermaal, skrofuløse Børns Pleie og Opdragelse samt Spytteuskikkens Farlighed. Særlig søges Ungdommen paavirket. (H. Arnesen). I Hammerø Distrikt er de Syge meget forsigtige med sit Opspyt, der brandes eller nedgraves paa et dertil egnet Sted. De har sine egne Spiseredskaber og forsaavidt Andre ligger paa samme Værelse, hvilket dog søges undgaaet saa meget som muligt, sin egen Seng, der staar tilstrækkelig langt fjernet fra de øvrige Senge. I Ofoten Distrikt er Behandlingen af de tuberkuløse Sygdomme noksaa haablos i en stor Del af Tilfældene paa Grund af de mindre gode Forhold i Hjemmene og Mangel paa Sands for Renlighed og frisk Luft; mange af de Syge giver sig ogsaa ganske over, naar de hører, at de har Tæring. (Borch-Johnsen). I Østlofoten Distrikt virker den nye Tuberkuloselovs Bestemmelser godt i Retning af Forsigtighed og Renlighed. Sygdommen synes at være meget udbredt. Trankogerne, der for største Delen er Søndmøringer, er dog sjeldent

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge-tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Brennø	129	17	20	109
Alstahaug	94	16	10	84
Vefsen	84	15	11	73
Mosjøen Ladested	21	5	4	17
Bygder	63	10	7	56
Ranen	126	15	17	109
Lurø	75	10	13	62
Gildeskål	46	6	9	35
Bodø	117	22	27	90
Bodø By	68	15	21	47
Bodin	49	7	6	43
Folden	35	6	7	28
Skjerstad	99	15	13	86
Steigen	38	4	6	32
Hammerø	31	4	7	24
Lødingen	59	6	7	52
Ofoten	104	15	46	58
Flakstad	16	3	1	17
Buksnes	100	16	12	88
Østfløtten	62	6	12	50
Hadsel	113	24	28	85
Sortland	76	7	4	72
Under Lofotfisket	10	1	3	7
Nordlands Amt	1414	208	253	1161
Deraf i Byer	89	20	25	64
Bygder	1325	188	228	1097

syge; «de indaander det halve Aar Tran og svælger ustændig minimale Maengder, ligesom deres Hud er «garvet» med Tran; dertil har de en fortvulig Madlyst». (Kildal).

Rakit er meget udbredt i Gildeskål Distrikt som Følge af de daarlige hygieniske Forhold, hvorunder Befolkningen lever. (Zetlitz). Sygdommen forekommer ogsaa meget hyppig i Øksnes Herred af Sortland Distrikt, hvor det er den almindelige Mening, at «examinerede Læger» ikke har nogen Raad for den; derimod anses en i Bygden bosat Kvaksalver som fuldstændig Specialist i engelsk Syge. (J. Sætre).

Af sjeldnere Sygdomme iagttoges i Sortland Distrikt 3 Tilfælde af **Spasmus nutans** hos Guttebørn i Alderen 5 til 8 Maaneder; de havde dertil alle Nystagmus. Hos en af dem syntes det at være Smærter i Armeene; alle havde en ringe Grad af Enteritis. Ellers var der intet Sygeligt ved Børnene; de var alle velnærede. Sygdommen svandt i Løbet af 14 Dage. Behandlingen

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perfora-	Embry-	Efter-	byrds-
	Modre.		Born.		Modre.		Born.		Moder.	Barn.	Modre.	Moder.	Modre.	operation.
	Lev.	Død.	Lev.	Dodf.	Lev.	Lev.	Død.	Uopg.	Uopg.	Lev.	Død.	Lev.	Lev.	
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	41	¹⁾ 1	²⁾ 42	³⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	-	1	2	1	1	-	-	-	-	3	-	-	-
Barselkrampe	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta praevia og Blødning	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsfedsel	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	³⁾ 2	1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfal af Navlesnor	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	⁴⁾ 1	-	-	-
Tilsammen	51	1	47	7	6	3	3	1	1	3	1	8		
		52		54		6								

¹⁾ Dødsaaarsag: Blødning. ²⁾ Ved 2 Twillingfødsler fødtes 1 Gang begge Twillinger levende, samt 1 Gang 1ste Twilling dødt og 2den levende født (Moderen død; jfr. Anm. 1). Ved en 3die Twillingfødsel fødtes 1ste Twilling ved Tang levende, 2den ved Naturens Hjælp dødfødt. ³⁾ Deraf en 2den Twilling, om 1ste intet anført. ⁴⁾ Dødsaaarsag: Blødning 24 Timer efter Forløsningen.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		i alt.	Døde			ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
	leven- de.	dod- fødte.		0—1 Aar.	i 1ste Dogn.	paa Bar- sel- seng.		
Brønnø	339	9	170	21	1	1	6	-
Alstahaug	359	8	203	26	-	-	40	1
Vefsen	190	5	97	10	2	-	3	-
Mosjøen Ladested	29	3	20	3	-	-	-	-
Bygder	161	2	77	7	2	-	3	-
Ranen	371	11	173	30	3	2	3	-
Lurø	249	6	79	9	-	-	8	-
Gildeskål	187	6	75	12	-	1	5	-
Bodø	281	7	133	22	2	1	11	-
Bodø By	157	6	71	13	2	-	2	-
Bodin	124	1	62	9	-	1	9	-
Folden	128	3	67	6	-	1	9	2
Skjerstad	348	7	117	27	-	1	6	1
Steigen	98	2	49	10	-	-	1	1
Hammerø	89	-	32	6	-	-	-	-
Lødingen	224	4	80	14	-	1	3	-
Ofoten	398	5	173	44	2	4	9	4
Flakstad	134	3	48	9	-	-	4	-
Buksnes	306	6	152	24	1	-	27	-
Østlofoten	237	-	100	19	-	-	6	1
Hadsel	437	8	157	41	2	1	2	-
Sortland	324	7	118	23	-	-	14	-
Nordlands Amt	4699	97	2023	353	13	13	157	10
Deraf i Byer	186	9	91	16	2	-	2	-
— Bygder	4513	88	1932	337	11	13	155	10

bestod i smaa Doser Calonnel, som viensynlig hjalp hurtig. — Børnene var fra 3 forskjellige Steder i Bygden. (Fearnley).

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning. I Bodø Distrikt falder det ofte vanskeligt at faa anbragt de Sindssyge i Forpleining.

Af Læger udførtes ialt **73 obstetriciske Operationer**, deraf i Brønnø Distrikt 1, i Alstahaug 2, i Ranen 8, i Lurø 1, i Gildeskål 2, i Bodø 9, i Folden 2, i Skjerstad 2, i Hammerø 1, i Lødingen 4, i Ofoten 12, i Flakstad 1, i Buksnes 5, i Østlofoten 6, i Hadsel 6, i Sortland 11. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa foregaaende Side.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 2 676 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 43,0.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgave døde 13 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaarsagen for 15 Barselkvinder: Barsel-

feber 6, Barselkrampe 3, Blødning 4, Dystoki 2. 2 Kvinder døde uforløste. Den ene var en gift, flerfødende Kvinde i Gildeskål Distrikt; hun døde 1 Time før Lægens Ankomst. Fødselen var begyndt Natten iforveien, da Konen havde en voldsom Blødning. Jordmoderen fandt hende den paafølgende Dag yderst medtaget af Blodtabet. Moderkagen var randstillet, Fosterets ene Haand fremfalden, ligesaa Dele af Hinderne; Frugtvandet var afgaaet. Forseg paa Vending mislykkedes paa Grund af stærk Sammentrækning af Livmoderen; Fosteret var allerede afdødt. (Zetlitz). — Den anden uforløst Døde var en 4de Gangs Førende i Hadself Distrikt. Lægen fandt hende ved sin Ankomst døende. Hun havde da ligget 4 Døgn i Fødselsarbeide; Livmoderen var træhaard, Modermunden 5 Ótm. Under Undersøgelsen døde hun. (Christoffersen).

De hyppigste Dødsaarsager var:

Dødsaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	307	5	302
Lungetuberkulose	208	20	188
Kræft	103	6	97
Tuberkulose udenfor Lungerne	74	8	66
Lungebetændelse	72	6	66
Medfødt Svaghed	55	4	51
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	55	5	50
Hjerneslag	53	2	51
Nyresygdom (Brights)	43	1	42
Organisk Hjertesygdom	39	2	37
Acut Diarré	38	8	30

Veirriget. Vinteren var for det Meste kold, hvorimod Sommeren overalt var usædvanlig varm og lang. Jordbruget gav godt Udbytte, og Afgrøden kom velbjerget i Hus. Multehøsten i Sortland Distrikt blev god; Mængden af andre ville Bær der var ogsaa større end vanligt. (Fearnley). Fra Dverberg meddeles følgende: I Januar var Veiret mildt med meget Regn, saa Marken for en stor Del laa snebar. Tordenveir er om Sommeren her en stor Sjeldenhed, men den 23de Juli begyndte om Eftermiddagen et saadant, som vedvarede uafbrudt over et Døgn. Da Uveiret var paa det værste, stod Himlen saa at sige i et Ildhav. Paa en Gaard slog Lynet ned og rammede en Kone. Lynet gik ind paa den ene Side ved Skulderen og ud i Fodsalen; hun fik temmelig udbredte Brandsaar, som tilhelede meget langsomt. Paa Havet udenfor nævnte Gaard forsvandt under Uveiret en Fiskerbaad sporløst, antagelig splintret af Lynet, da Stormen ikke var videre stærk; 3 Mænd blev borte. (Schjelderup).

Levemaade og hygieniske Forhold. I Slutningen af Januar indtraf i Alstahaug Distrikt Stormulykken ved Fiskeværet Sandsundvær, hvorved 34 Mennesker druknede. — Meieribedriften er i god Opkomst i Distrikter, og i Meierierne hersker der en mørsterværdig Properhed. (J. Lange). — Fra

Vefsens Distrikt skriver Distriktslæge Klüver: Levemaade, Haandteringer og Boliger maa karakteriseres som upaaeklagelige og for en Del virkelig gode. Dog er der ingen Tivil om, at man, hvor der er Meierier i Nærheden, sparer for meget paa Melken. Saaledes indkjøbes Margarin almindelig, og man sender mest mulig Melk til Meierierne. Nogen almindelig Overdrivelse i Nydelsen af Spirituosa kan fremdeles ikke siges at være tilstede, naegtet man har Samlag, hvis Omsætning ikke bliver mindre Aar om andet. Nafta- og «Bitter»-Brug synes desværre at tiltage. — Som et stort Fremskridt i sanitær Retning maa det vel betegnes, at Mosjøen iaar fik nedlagt Kloak; denne blev nedlagt i noksaa stor Udstrekning, idet Mosjøens to større Hovedgader samt nogle Tvergader blev forsynet hermed i hele sin Længde. Omkostningerne dækkes af et opsparet Fond, væsentlig skaffet tilveie ved Samlagsmidler. Ligeledes fik et herværende Meieri, hvorfra der om Sommeren var adskillig Stank, gravet og nedlagt Kloak med Udløb til Elven.

I Lurø Distrikt blev Aaret noget af et Kronaar, hvad Jordens Uldbytte angaaer, medens Sjøbruget gav misligt Resultat. Særlig var det ilde for Sildfiskets Vedkommende; Silden er den vigtigste, uerstattelige Sul for den menige Mand. Har en Familie tilstrækkelig Fedsild og Poteter, har den et godt Næringsmiddel. Derfor hørtes stadige Klager, især da det ikke er mange Aar siden, at saa at sige hver Mand fiskede det, han tiltrængte af Sild for Vinteren. (Glatved).

I Gildeskåal Distrikt er Boligerne smaa og usunde, hvilket i Forbindelse med daarlig Kost fremkalder Blegsot, Anaemi og Fordøelsessygdomme. De fleste Boliger bestaar af en liden Stue, hvori der som oftest stuves sammen en Masse Mennesker, og hvor man koger al sin Mad. Vinduerne er hermetisk tillukkede, og der findes næsten intetsteds noget Gangvindu, hvorigjennem der kan luftes. Dørene holdes ogsaa for det Meste stadig tillukkede, saa Luften i et saadant Rum, hvor man desuden koger sin Mad, der meget ofte bestaar af gammel, salt Fisk og Lundefisk, og hvor samtidig koges tørrede, halvraadne Fiskehoveder til Kreaturerne, vanskelig kan beskrives. Kosten er, naar man ikke kan faa fat i fersk Fisk — og denne har det i de sidste Aar ofte været næsten umuligt at opdrive —, meget slet, og bestaar, foruden af gammel, salt Fisk, væsentlig af Melspiser, der tilberedes af daarligt Mel og oftest paa en lidet appetitlig og fordøelig Maade, samt slet Kaffe, hvoraf der konsumeres utrolige Kvanta. Derfor er ogsaa sikkert $\frac{2}{3}$ af Patienterne Folk med Dyspepsier og kroniske Gastriter. (Zetlitz).

I Bodø Distrikt har Levemaaden for den mindre bemidlede Del af Befolkningen neppe været rar, da Hjemmefisket var ringe og Fisk og alle andre Levnetsmidler kostbare; specielt har Kjød været en kostbar Vare, da stor Nedslagtning i 1900 og god Høvling iaar har bevirket, at lidet Kreaturer blev tilovers til Salg; da ogsaa de større Fiskerier har slaaet daarligt til (Lofottfisket og Sildfiskerierne), har Pengemangeln været stor blandt Folk. Derimod har Melkendbyttet været ganske godt og Priserne gjennemgaaende høie, saa at Jordbruget har kastet ganske godt af sig; Melkens Behandling er gaet jævnt fremover, og 3 Andelsmeierier inden Landdistriket bidrager Sit hertil. De i økonomisk Henseende trykkede Tider giver sig ikke mindst Udslag inden Handels- og Haandverksstanden, hvis Stilling i det forløbne Aar ikke er blevet lettere, hvorom talrige Falliter taler et tydeligt Sprog. — Ædrueligheden er gjennemgaaende særdeles god, medens Sædeligheden synes at staa mindre høit. (I. Lund).

I Folden Distrikt er de hygieniske Forhold omrent uforandrede. Nogen stor Fremgang i Jordbruget er ikke at mærke og heller ikke at vente, aldenstund Befolkningen af Naturen er nødt til først og fremst at være Sjømand og

Fiskere. Kommunikationer tillands forekommer ikke; Befolkningen maa altsaa stadig benytte Sjøveien, og er gjennemgaaende dygtige Sjømand og Fiskere. Bedriften paa Sjoen er farefuld og nerveanstrengende; paa Landjorden kommer Reaktionen i Form af en vis Ladhed, der ikke kan forundre. Drikfældighed forekommer omtrent ikke; med Sædeligheden er det derimod vistnok smaaat bevendt. Renligheden er lidet baade i Husene og den personlige. Patienter, der søger Lægen, har dog for Anledningen gjort Toilette, hvilket imidlertid ikke forhindrer, at denne meget ofte maa gjøre Toilette efterpaa. De forskjellige Arter Pediculi forekommer nemlig sorgelig udbredt. (Kohmann).

I Skjærstad Distrikt er Levemaaden ensformig og tarvelig; lidet Kjød nydes, da alt, som kan afhaendes, opkjøbes til gode Priser og sendes til Sulitjelma; fersk Fisk findes omtrent ikke. (Bjerregaard).

Inden Steigen Distrikt skal der i Ledingen Herred indlægges Ventilationskanaler i de faste Skolelokaler, og Skolestyret vil ved Fornyelsen af Leiekontrakt om Skolerum hos Private gjøre denne afhængig af, at Ventilationskanaler anbringes. (H. Arnesen).

I Hammerø Distrikt er Levemaaden tarvelig; fersk og ofte utilstrækkelig saltet Fisk og Sild er tilligemed Grymmelgrød og hjemmebagt, surt Grovbrot den dagligdagse Næring. Fladbrod gaar mere og mere af Brug. Ferskt Kjod bruges næsten kun ved høitidelige Anledninger. Fra at Kreaturerne sættes ind om Hosten og til udpa Vaaren, har de Fleste ikke mere Melk, end der filtrænges til Kaffen, som bruges i altfor stor Mængde. Hele denne Tid bruges Sirupsvand til Grøden. Fordøelsessygdommenes og Blegsottens Forekomst maa vistnok for en væsentlig Del tilskrives den uhensigtsmæssige Levemaade. Fiskeriet anses endnu for Hovednæringsveien, og Jordbruget forsømmes altfor meget. I den senere Tid har dog Enkelte ophørt at drive Fiske og beskæftiger sig udelukkende med Jordbruget, hvilket Exempel det er at haabe. Flere vilde følge, da der er meget og godt Dyrkningsland inden Bygden. — Sædeligheden synes snarere at gaa tilbage end frem. (P. Hansen).

I Lødingen Distrikt er de hygieniske Forhold i Almindelighed gode. Aaret gav et ganske godt Udbytte. Lofotfisket mislykkedes, medens Sildefisket var meget godt. (Søyland). — For Ofoten Distrikt mislykkedes ogsaa Lofotfisket, lige-saa blev der lidet af Sildefisket paa Eftersommeren. Derimod har der hele Aaret været god Anledning til Fortjeneste ved Banearlægget og i Narvik. I dette Aar har ogsaa Melkedalens Kobberværk i Lødingen paa Grændsen af Ofoten været i Gang og skaffet Arbeide for 80—100 Mand. (Borch-Johnsen). — Kommunelæge Astrup i Narvik skriver: Forholdene i Narvik har været slige, som man kunde vente det i et Nybygge. Selv Narvik gik dog adskillig frem i det forløbne Aar; der blev lagt ned en Del Kloaker, bygget en Del Veie og opført en hel Del ganske solide Huse. Men Overbefolkningen var allerede før saa stor, at det monnede omtrent intet, det som blev bygget. Der kom stadig nye Folk til Stedet, og Husnøden var ved Aarets Slutning meget langt fra at være afhjulpet. — Renligheden i Byen stod lavt. Det lykkedes vel i Aarets Løb at drive det til, at hvert Beboelseshus havde Privet og de fleste Huse Søppelkasser, men at have disse i Orden var det ikke muligt at formaas Eierne til. — Al Kjøring — ligesom alt andet — var skammelig dyrt, og Huscierne i sin Almindelighed kviede sig for at bekoste Affaldet bortkjørt. Trods ikke faa Mulkter lykkedes det ikke at bringe dette Spørgsmaal frem til en for Byen tilfredsstillende Høide. Alt var dyrt her, Hus og Mad. Om Vinteren var der mangen Gang ikke Melk at opdrive, — den, som var, betales med 20 Øre Literen, — og i flere Familier maatte man bruge «Condensed Milk» til at fodre Flaskebørn med. — Arbeiderne tjente godt, men Størstedelen af dem tog Livet paa den Maade, at de levede flot, saalænge Fortjenesten varede, for saa heller at lide Nød under daarlige

Tider. Kun de Færreste tænkte paa at lægge sig noget tilbedste. Og de, som skulde spare, de drev som Regel Sparsomheden altfor vidt igjen, kunde leve i Uger og Maaneder paa «Tørmad», som de havde udrustet sig med hjemmefra sine Gaarde, for at kunne lægge op omtrent alt det, der kunde tjene.

I Flakstad viser Befolkningen ikke den ønskelige Paapasselighed i Anvendelsen af sin Tid. Uagtet Fiskerie i de sidste Aar har været gode, lever Størsteparten dog fra «Haanden til Munden» og dertil ofte paa Kredit; Almuen er gjældbunden. Levemaaden er dog meget bedre end før. Fisk nydes mest, tilberedt paa forskjellig Vis, Poteter haves næsten i hvert Hus, hyppig ogsaa Næper, Kaalrabi eller andre Grønsager. Melkeforsyningen er dog utilstrækkelig. Befolkningen er forsynet med gode Gang- og Sengklæder. Boligerne er som Helhed gode, som oftest forsynt med Kjældere, i Kjøkkenet er Komfyre med Bagerovn. Alligevel kjøbes Brød for det Meste hos Handelsmændene; Grovbrød bruges lidet, derimod Slikkerier i ikke ringe Grad. Under Fiskerie sælges betydelige Kvanta Nydelsesmidler; Kaffe nydes til Overmaal. I Kaffehusene serveres ogsaa Brus og Mineralvande, som hyppig blandes med melbragt Brændevin til «Karsk». — Oplysningerne er mindre godt; Faa kan bruge Øx eller Høvl, hvorfor Tømmermænd og især Snedkere tjener godt. Væystole er meget sjeldne, Folk sender sit Garn eller Ulden til Spinderiene. — Sædeligheden er blandt Ungdommen ikke god, men der er Tegn til Bedring. (Ommundsen).

I Østlofoten Distrikt burde Levemaaden være bedre med den Aar om andet rigelige Tilgang af Næringsmidler, men den nordlandske Husmoder forstaar nu engang ikke Kogekunstens Finesser. — Folket maa ansees som meget afholdende. (Kildal).

I Sortland Distrikt mislykkedes de to væsentlige Fiskerier, Vinterfisket og Sildefisket. Notbrugene tjente vistnok upaaaklageligt ved Fiske sydpaa, men dette har ikke paa langt nær samme Betydning som et nogenlunde godt Hjemmemiske, hvori Alle kan deltagte. For Sortland og vistnok ogsaa for Øksnes var der udover Høsten et ganske godt Seifiske, og da Priserne var høje, bragte det en pen Fortjeneste. Et andet Fiske, som i de senere Aar har taget Opsving, er Blæksprutfisket. Efterat man heroppe har begyndt at drive Torskefiske om Vinteren med Dampskibe og Kuttereude paa Havet, er der god Afsætning paa Blæksprutlever («Gor», som den kaldes) til Agn. Den betales med 25 optil 50 Kr. (alm. 30) pr. Tønde = 1 000 à 1 200 Dyr, hvilket Antal 2 Mand under gunstige Forhold kan drage i 1 Døgn. Bælgen («Billingen») koges til Kreaturfoder eller bruges til Gjødning. «Spruten», eller som den ogsaa kaldes, «Sput» eller «Troll» (Trold) eller «Rakkær» — «Akkær» er derfor meget efterstræbt. (Fearnley).

Sygehuse. Foruden Amtssygehusene i Alstahaug (Søvik), Bodø, Buksnes (Gravdal) og Hadsel (Stokmarknes) er følgende Sygehuse i Virksomhed under Lofotfisket: Skraaven, Kabbelvaag og Henningsvær, samtlige i Østlofoten Distrikt, Stene i Buksnes, Reine og Værø i Flakstad. I Nesne i Ranen er der et lidet kommunalt Sygehushus. I Bodø findes et lidet og uhensigtsmaessigt Epidemilazaret i leiet Lokale. Ved Sulitjelma Kobberværk (Skjerstad Distrikt) er der et Sygehushus og et Epidemilazaret. I Narvik og Hundalen har Jernbaneanlægget havt Sygehuse i Virksomhed.

Fattigsygepleien. I Bodø er ansat en Menighedsdiakonisse. I Østlofoten Distrikt har Vaagan Herred i Aarets Løb ligesaa faaet en saadan.

Jordmoderhjælpen. I Steigen Distrikt har 2 Jordmødre bistaaet ved tilsammen 67 Fødsler og er saaledes benyttet ved $\frac{2}{3}$ af alle Fødsler. (H. Arnesen).

Badeindretninger. I Mosjøen, Vefsn Distrikt, er en Varmtbadeanstalt med Styrt. I Bodø findes et Folkebad i Folkeskolens Lokale. Paa Stokmarknes Sygehushus i Hadsel Distrikt er der Adgang for Publikum til at erholde Bad.

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommisioner og af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundhedskommissioner.	Vakcinerede.
	Antal Møder.	
Nordlands Amt	83	4349
Bronnø	¹⁾ 8	432
Alstahaug	²⁾ 1	411
Vefsen	³⁾ 6	121
Ranen	⁴⁾ 4	402
Lurø	⁵⁾ 6	117
Gildeskål	⁶⁾ 3	145
Bodo	⁷⁾ 12	278
Folden	⁸⁾ 2	126
Skjerstad	⁹⁾ 7	241
Steigen	¹⁰⁾ 6	106
Hammerø	¹¹⁾ 1	101
Lödingen	¹²⁾ 2	207
Ofoten	¹³⁾ 4	200
Flakstad	¹⁴⁾ 3	78
Buksnes	¹⁵⁾ 7	530
Østlofoten	¹⁶⁾ 2	20
Hadsel	¹⁷⁾ 4	465
Sortland	¹⁸⁾ 5	369

¹⁾ Brønnø 1, Velfjorden 1, Vik 1, Bindalen 3, Vega 2. ²⁾ Stammes 1. ³⁾ Mosjøen 2, Vefsen 2, Hatfieldalen 2. ⁴⁾ Hennies 1, Nesne 1, Donnes 1, Mo 1. ⁵⁾ Røde 2, Melø 1, Traen 2, Luro 1. ⁶⁾ Gildeskål 2, Beieren 1. ⁷⁾ Bodo 9, Bodin 3. ⁸⁾ Sortfolden 1, Nordfolden -Kjerringo 1. ⁹⁾ Skjerstad 2, Saltdalen 5. ¹⁰⁾ Steigen 3, Lödingen 3. ¹¹⁾ Hammerø 1. ¹²⁾ Lödingen 1, Tysfjorden 1. ¹³⁾ Eveunes 1, Aukenes 3. ¹⁴⁾ Flakstad 1, Værø 2. ¹⁵⁾ Buksnes 3, Borge 4. ¹⁶⁾ Vaagan 1, Gimso 1. ¹⁷⁾ Hadsel 2, Bø 2. ¹⁸⁾ Sortland 1, Dverberg 2, Øksnes 2.

Kvaksalveruvæsen. Fra Folden Distrikt anfører Distriktslægen: Det er bekjendt nok, at Nordlændingen ynder Mirakeldoktorer og Kvaksalvere. Imidlertid er der Tegn til Forandring heri. Det eneste virkelige Botemiddel mod Kvaksalvere er nemlig Adgangen til dygtig Lægehjælp, og denne er nu i Nordland betydelig større end før. (Kohmann). -- Fra Steigen Distrikt berettes, at en kvindelig Øienspecialist fra Hammerø søger af Mange; det er en gammel Strilekone, hvis Universalmiddel bestaar i Indblæsning af stødt Sukker paa Øjet; af denne Behandling har et Par Gange været seet slemme Følger. I Lödingen Herred har en Mystiker fra Nordfolden havt megen Praxis. Han «leser» forresten kun over de Syge og fortæller selv, at han har gaaet i Lære hos Finnerne (Lapperne). Blandt mystiske Kure skal Anvendelsen af «Ligvand», (Vand, hvori Lig har været vasket), være et fremragende Middel ved Hus-sygdomme. For Taeringssyge skal «Hundefelt» og Kognac være godt; Hundefeldt er desuden et meget anset Middel for alslags Stød, ja endog til at faa Benbrud tilhelede. — Der mangler heller ikke paa overtroiske Forestillinger, selv mellem den mest oplyste Del af Befolkningen. En Handelsmand blev saaledes bestjalet og betalte en Kvæn for at vise Tyven ved Sold. En anden Mand prøvede forskjellige Midler for at fri sit Hus fra de Underjordiske. I det Øiemed løsnedte han endog skarpe Skud inde i Værelserne. Han tænkte ogsaa til sidst paa at flytte Huset, siden det stod de Underjordiske i Veien. (H. Arnesen).

XIX. Tromsø Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommune.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. Ditie De- cember 1900.	Areal Lager.	Tandlager.	Jordmodre.	Hjelpe- vækstnoder.
Amtet		26246,05	72 966	24	2	37	32
1. Trondenes	Kvæfjord	1 543,69	13 568	6	-	6	6
	Trondenes	864,31	3 036	1	-	1	1
	Bjarkø	548,40	8 820	4	-	4	4
		130,98	1 712	1	-	1	1
2. Ibestad	Ibestad	1 660,95	8 741	2	-	4	2
	Salangen	1 149,25	6 552	2	-	2	2
		511,70	2 189	-	-	2	-
3. Tranø	Trano	1 083,02	5 399	2	-	4	3
	Sorreisen	481,74	1 608	-	-	2	2
	Dyro	382,42	1 939	1	-	1	1
		218,86	1 552	1	-	1	-
4. Berg	Berg	609,40	2 305	1	-	3	1
	Torsken	281,28	1 028	1	-	-	-
		327,82	1 277	-	-	-	-
5. Lenviken	Lenviken	1 198,47	6 391	1	-	3	4
	Hillesø	713,62	4 713	1	-	2	2
		484,85	1 678	-	-	1	2
6. Maalselven	Maalselven	5 896,05	5 091	3	-	3	3
	Bardo	3 331,62	3 539	2	-	2	2
		2 564,43	1 552	1	-	1	1
7. Balsfjorden	Balsfjorden	1 565,28	4 497	1	-	2	2
	Malangen	1 222,48	2 977	1	-	1	1
		342,80	1 520	-	-	1	1
8. Tromsø	Tromsø, Kjøbstad	1 550,09	12 214	4	2	4	3
	Tromsøsundet	0,63	7 447	4	2	4	-
		1 549,46	4 767	-	-	-	3
9. Lyngen	Lyngen	3 682,27	6 185	2	-	2	4
	Sorfjorden	3 119,92	5 070	-	-	-	-
		562,35	1 115	-	-	-	-
10. Karlsø	Karlsø	1 417,91	3 156	1	-	2	1
	Helgø	753,90	1 848	1	-	1	1
		664,01	1 308	-	-	1	1
11. Skjervø	Skjervø	6 039,22	5 719	1	-	4	3
	Nordreisen	1 173,51	2 525	1	-	1	1
	Kvaenangen	2 772,46	1 447	-	-	1	1
		2 093,25	1 747	-	-	2	1

Epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte	Tiden er op- givne for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exantematisk Tyfus	19	2	19	-	-	-	-	-	-	-	-	7	8	4	
Tyfoidfeber	74	11	74	4	6	3	14	9	9	3	3	8	1	3	
Cerebrospinalmeningit	6	4	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skarlagensfeber	26	3	25	-	4	4	-	-	-	1	1	1	7	2	
Mæslinger	17	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	6	6	7	
Difteri (Croup)	61	10	61	2	7	6	2	9	4	1	1	11	35	7	
Blodgang	127	3	127	2	2	3	-	5	9	1	25	32	1	13	
Barselfeber	15	7	14	1	2	2	2	1	2	1	-	2	2	1	
Pyæmi, Septhæmi	24	7	21	2	1	1	2	2	2	2	3	3	2	-	
Rosen	56	8	53	2	2	1	1	4	5	6	5	11	6	3	
Røde Hunde	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Vandkopper	26	-	26	8	7	3	12	-	1	2	1	1	-	-	
Kusma	15	-	15	-	1	1	-	-	-	5	3	1	3	2	
Kighoste	12	-	12	-	-	-	-	-	-	-	7	5	-	-	
Akute Katarrer i Aandedrætsorg.	1021	24	988	97	72	79	141	96	66	53	48	36	40	84	176
Influenza	609	7	592	51	60	126	253	77	7	8	1	1	1	3	4
Lungebetændelse	173	46	159	10	12	16	24	26	9	5	8	7	3	12	27
Pleurit	100	4	96	7	5	6	15	19	9	11	5	3	8	2	6
Gigtfeber	69	8	66	11	5	8	4	5	5	5	5	3	8	5	2
Akut Diarré (Kolerine)	595	25	591	43	28	23	23	39	29	48	146	85	45	53	29
Skjørbug	13	3	9	-	1	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	13	5	12	2	7	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Tilsammen	3073	177	2984	242	223	281	489	294	154	161	237	196	179	239	289

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																						
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11		
	Tronde-nes.	Ibbestad.	Traneø.	Berg.	Lenviken.	Maals-elven.	Bals-fjorden.	Tromsø.	Lyngen.	Karlø.	Skjervø.												
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	19	2	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	10	1	17	-	14	2	5	-	2	1	-	-	16	4	19	3	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1	1	5	-	-	-	-	-	1	-	1	1	11	-	4	-	-	-	3	1	-	-	-
Mæslinger	1	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	10	-	10	-	-	1	-	-	-	-	-
Difteri (Croup)	8	1	4	2	4	2	1	-	4	-	10	1	3	1	13	2	1	-	-	13	1	-	-
Blodgang	2	-	-	-	-	-	-	18	-	-	96	3	3	-	8	-	-	-	3	2	-	-	-
Barselfeber	4	1	3	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	1	-	-	2	2	-	-	-
Pyæmi, Septhæmi	2	2	9	-	-	-	-	-	1	1	-	-	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	9	-	6	-	-	-	-	6	-	1	1	5	-	24	5	2	1	3	1	-	-	-	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	6	-	4	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	-	-	12	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akute Katarrer i Aandedr.org.	145	4	67	3	32	-	42	1	3	3	48	2	70	2	487	4	93	3	26	1	8	1	-
Influenza	92	3	41	-	20	-	71	-	-	-	23	1	-	-	297	2	11	1	17	-	37	-	-
Lungebetændelse	29	5	30	4	7	3	2	2	4	4	8	3	24	3	37	11	13	5	13	3	6	3	-
Pleurit	16	1	22	1	3	-	1	-	7	1	5	1	5	-	24	-	13	-	4	-	-	-	-
Gigtfeber	7	-	14	-	3	3	1	1	-	-	11	-	4	-	20	2	6	1	2	-	1	1	-
Akut Diarré (Kolerine)	70	10	96	-	28	-	8	-	1	-	43	1	14	-	271	7	53	6	4	1	7	-	-
Skjørbung	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	2	-	3	-	3	-	2	1	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-	-	3	1	-	-	-	7	1	-	-
Tilsammen	402	29	342	16	115	10	134	4	44	8	160	16	222	10	1249	40	243	25	73	6	89	13	-

Sundhedstilstanden var i det Hele taget god. En Tid af Aaret var den dog i et Par Distrikter mindre tilfredsstillende paa Grund af, at der inden disse optraadte enkelte epidemiske Sygdomme, saaledes Dysenteri i Balsfjorden og exantematisk Tyfus i Lyngen. Influenza havde som vanligt i Aarets første Maaneder ikke ringe Udbredning i flere Distrikter, ligesom akut Diarré var noget hyppigere end vanligt enkelte Steder. Det samlede Antal af anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælle udgjorde 3 073 med 176 Dødsfald mod henholdsvis 2 813 og 154 Aaret forud.

Dødeligheden. Antallet af Døde udgjorde 1 080 eller 14,7 pro mille af den beregnede, tilstedevarende Middelfolkemengde (73 400). Aaret forud var den 15,1 pro mille.

Angaaende Fordelingen af de anmeldte, **epidemiske Sygdomstilfælle** paa Maaneder og Laegedistrikter henvises til Tabellen paa Side 273 og 274.

Exantematisk Tyfus. I Aarets sidste Kvartal herskede en mindre Epidemi af denne Sygdom i Lyngen Distrikt, hvor 19 Personer angrebes, og 2 døde. Den begyndte i Oktober i Kiberggrunden inde i Bundens af Storfjorden, hvor Beboerne af 8 ganske nær hinanden liggende Hytter blev syge. Den først Angrebne var en Mand, der nylig var kommen hjem fra Fisketur, paa hvilken han sandsynlig var blevet smittet. Skolen i Grunden blev lukket ved Epidemiens Begyndelse. Nogen Isolation i Hjemmene var dog ikke mulig at gjennemføre, da der kun var ét Beboelsesværelse i hvert Hus, og da de hygienske Forhold forovrigt var yderlig slette. Af de Syge var 12 Voxne og 7 Born. (O. Chr. Moe).

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes 74 Tilfælle, af hvilke 11 endte dødelig. I Trondenes Distrikt optraadte Sygdommen blandt nogle Fiskere, der kom hjem fra Holmenvær (i Senjen); de blev strax indlagte i Sygehuse i Harstad, saa der ikke skeede nogen videre Smitteudbredning i Hjembygden. (Buck). I Ibestad Distrikt viste en Del spredte Tilfælle sig i Februar, Marts og Mai; de skrev sig alle fra Smitte fra Ofoten. I Aarets sidste Halydel optraadte Sygdommen i Lavangen, væsentlig paa Gaarden Lotternæs; Smitten antoges her at skrive sig fra Flyttlapper, som laa paa Fjeldene med Ren. De i Aarets første Del Angrebne isoleredes i Ibestad Isolationslokale paa Vik. Forovrigt afsondredes de Syge dels i sine Hjem, dels sendtes de til Harstad Sygehuse. 2 Sygepleiersker leiedes for Patienterne paa Lotternæs; her blev den ene, Menighedsdiakonissen i Ibestad, smittet og førtes til Harstad Sygehuse. (Borchgrevink). Til Dyro i Tranø Distrikt indførtes Sygdommen fra Narvik allerede for Nytaar ved en Arbeider, der kom syg hjem derfra. Den optraadte paa 4 Gaarde langs Indlandet; intet Dødsfald indtraf. Ved Smitte fra Tromsø bragtes den, ogsaa for Nytaar, til en Gaard i Tranø med en Pige, der kom syg hjem efter en Operation paa Amts-sygehuset. Læge blev ikke budsendt, for hun var doende. Desinfektion blev paabudt. En Maaned efter kom Bud til Laegen om, at nu var Pigens Fader ogsaa død og Søsteren alvorlig syg; men Sygdommen kom dog ikke udenfor denne Familie, af hvilken 3 Personer døde, (paa Listen over døde er kun 2 opført). Smitte fra Tromsø tilskrives ogsaa et enkelt Tilfælle paa en Fjeldgaard inde paa Senjen. En Patient i Sørreisen var smittet i et Fiskevær i Lofoten. (B. Melbye). Ialt opføres for Laegedistriktet 14 Angrebne med 2 Dødsfald. I Berg Distrikt indtraf i April til Juli paa et Par Gaarde i Torsken 5 Tilfælle, der syntes at skrive sig fra Smitte under Fisket i Holmenvær, sandsynlig fra en Brond, som derefter blev oprenset og desinficeret. (P. Holst). 2 Tilfælle i Maalselven Distrikt, et i Maalselven og et i Bardo, skyldtes Smitte i Ofoten, hvorfra begge Patienter kom syge hjem. (C. G. Schøyen). I Tromsø Distrikt forekom af 16 Tilfælle de 15 i Tromsø By og kun 4 i én Familie, de øvrige spredt

omkring. 14 behandles paa Lazaretet. (Joh.s Holmboe). I Lyngen Distrikt havde paa en Gaard, Elvebakken, en Mand og et Barn allerede gjennemgaaet Sygdommen, da Distriktslegen blev tilkaldt; Smitten skrey sig muligens fra et Sildefiske i Kjosen, hvori Manden havde deltaget. Hans Kone og 2 Børn til blev senere syge, og Isolation og Desinfektion paabødes; denne overholdtes dog ikke, saa hele den øvrige Familie ogsaa angrebes; én Patient dode. Udenfor dette Hus optraadte 2 enkelte Tilfælde, sandsynlig ved Smitte derfra. Paa Gaarden Stordal i Sørfjorden angrebes i Oktober en Mand uden paaviselig Smittekilde, og i December hans Kone, uden at Sygdommen bredte sig videre. (Queseth og O. Chr. Moe).

Af **Cerebrospinalmeningit** behandles 6 Tilfælde med 4 Dødsfall, deraf 4 med 2 Dødsfall i Ibestad Distrikt, hvor Sygdommen optraadte i Juni paa Gaarden Spansdalsmarken i Lavangen, og 2, begge dodelige, i Lyngen Distrikt paa Gaarden Lavangen i Sørfjorden, det ene Tilfælde i Februar, det andet i Juni. Smittekilden var ukjendt.

Skarlagensfeber har neppe nogetsteds inden Amtet optraadt som Epidemi, idet der ialt kun er anmeldt 26 Tilfælde med 3 Dødsfall. De fleste Angrebne opgives fra Tromsø By, hvor af 11 Syge de 5 forekom i én Familie, de øvrige spredt omkring; 7 indlagdes i Lazaret. I Lyngen Distrikt forekom en Del Tilfælde i Signaldalen. Kun 4 af disse jagttoges af Læge; hos 2 var Sygdommen allerede afløben, hos 2 derimod var fuldt Udslet. At faa den udryddet ansees vanskeligt, da Lægen kun tilfældig faar Rede paa, hvor Angrebne findes. (Queseth). 3 Tilfælde i Skjervø Distrikt i et Hus i Oksfjorden var uden kjendt Smittekilde. (O. Løken).

Af **Mæslinger** opføres kun 17 Tilfælde uden Dødsfall for det hele Amt. De optraadte i Dyrø, Tranø Distrikt, i Aarets sidste Maaneder, men Læge raadspurgtes alene i alvorligere Tilfælde med Eftersygdomme. (B. Melbye). I Tromsø optraadte Sygdommen sparsomt i Aarets 2 sidste Maaneder, uden at nogen større Epidemi opstod.

Difteri (Croup) viser omrent samme Hyppighed som Aaret forud; ialt anmeldtes 61 Angrebne med 10 Dødsfall mod henholdsvis 62 og 11 i 1900. I Trondenes Distrikt forekom enkelte, spredte Tilfælde omkring Harstad, rimeligvis indbragte ved Tilreisende. (Buck). I Ibestad Distrikt døde 2 af 4 Angrebne i Salangen. I Tranø Distrikt viste Sygdommen sig paa 3 forskellige Steder, det første Tilfælde i et Hus, hvor der tidligere havde været Difteri. Da det var omrent faldefærdigt, blev det efter Patientens Dod opbrændt. Fra denne Patient smittedes en Skomager, som havde været i Huset nogle Dage, og døde. For 2 andre Tilfælde kunde ikke Smittekilden opdagtes. (P. Hansteen). I Lenvikken Distrikt blev en Tjenestepige syg i et Hus, hvor der for 2 Aar siden havde været Difteri; hun smittede igjen en Pige i Nabogaarden. (Stjernholm). I Maalselven Distrikt, hvor 10 Tilfælde med 1 Dødsfall behandles, viste det første Tilfælde sig paa Gaarden Aasgaard i Bardo; Smittekilden ukjendt. Herfra kom den til Nabogaardene Aasen og Finsund. Uden Sammenhæng med de 4 Tilfælde her viste Sygdommen sig paa Gaarden Skjellet øverst i Maalselven, uden at Smittekilden kunde paavises. Endelig kom i December en Arbeiderfamilie flyttende fra Narvik til Skaelvdalen, hvor den fik Logis paa Gaarden Jensvold; Gaardmandens lille Søn fik Difteri og døde. Det viste sig ved nære Examination, at alle Arbeiderens Børn havde været behandlede for Difteri strax før Afreisen fra Narvik, hvor Desinfektion var foretaget. (C. G. Schøyen). I Tromsø Distrikt forekom Sygdommen væsentlig i 1ste Halvaar og i det Hele spredt. I Byen indlagdes alle 12 Angrebne i Lazaret, ligesaa et Tilfælde fra

Tromsøsundet, der endte dødeligt. Dette sidste var et Barn, som sandsynlig var smittet fra en af Nabogaardene, hvor der ved nærmere Undersøgelse paa Stedet havde været 3 Personer, der havde havt «ondt i Halsen». (Joh.s Holmboe). Det ene Tilfælde i Lyngen skrev sig sandsynlig fra Smitte indbragt ved en omreisende Handelskarl, der havde ligget en Nat paa Gaarden. Da denne ligger temmelig ensomt, bredte ingen Smitte sig derfra. (O. Chr. Moe). I Skjervø Distrikts behandledes 13 Tilfælde med 1 Dødsfal. Om Vaaren angrebes 6 Medlemmer af et Hus i Nordreisen, hvor der 3 Aar i Forveien var forekommet et Tilfælde af Difteri; et Pigehorn døde af Croup. I November angrebes 7 Personer i 2 Huse i Kjølefjord i Kvænangen. Ingen af dem døde.

Af **Blodgang** opføres ialt 127 Angrebne med 3 Dødsfal. I Lenvikken siges denne Sygdom stadig at dukke op; den antages mangestedts at skyldes det daarlige Drikkevand. (Stjernholm). En større Epidemi omtales fra Balsfjorden Distrikts, hvorfra opføres 96 Angrebne med 3 Dødsfal. Epidemien fortsatte sig fra det foregaaende Aar med enkelte, spredte Tilfælde, ligetil de sidste 4 Maaneder af dette Aar. Sygdommen gik fra Gaard til Gaard og angreb de fleste Medlemmer af Familierne. Den holdt sig fornemmelig paa 2 Steder i Distrikts, hvor Befolkningen hovedsagelig bestaar af Lapper. Fra Balsfjorden førtes den over til en Fjeldgaard i Malangen, men bredte sig ikke videre derfra. Dens Forløb syntes at være mildere end Aaret forud; i en Del lettere Tilfælde benyttedes ikke Læge. (A. Selmer). I Lyngen herskede en temmelig udbredt Epidemi paa Gaarden Sjøvasbotten i Bunden af Sørfjorden; Smitten skrev sig her fra Balsfjorden. Forløbet var mildt uden Dødsfal. (O. Chr. Moe).

Af **Barselfeber** behandledes 15 Tilfælde med 7 Dødsfal. I Skjervø Distrikts havde de 2 Barselkvinder, der døde, under Fødselen benyttet Hjælpkonner. (O. Løken).

Vandkopper er ikke opført med flere end 26 Tilfælde. Sygdommen forekom epidemisk i Ibbestad og Lyngen Distrikter, for en Del ogsaa i Tromsø By; men som vanligt kom kun faa Syge under Behandling.

Kighoste omtales alene fra Ibbestad Distrikts, hvor den forekom som Epidemi, men sjeldent behandledes af Læge. (Borchgrevink).

Influenza var noget hyppigere end Aaret forud, om den end ikke synes at have havt den almindelige epidemiske Udbredning som i flere tidligere Aar. Fra Ibbestad anføres saaledes, at Sygdommen der i Distrikts synes at have sunget paa sit sidste Vers. (Borchgrevink). I Maalselven Distrikts forekom dette Aar de fleste Tilfælde i Bardo, modsat Aaret forud, da den var hyppigst i Maalselven. (C. G. Schøyen). I Tromsø Distrikts anmeldtes 299 Angrebne, deraf 35 for Tromsøsundet, de øvrige i Byen. I Lyngen Distrikts forekom spredte Tilfælde, ingen egentlig Epidemi. I Karlsø Distrikts indtraf en mindre Epidemi udover Vaaren. Desuden herskede Sygdommen meget udbredt inden Skjervø Distrikts i 2det Kvartal. Den begyndte paa Skjervø hos en Fisker, der kom hjem fra Finnmarken. Hans Familie og senere Naboerne angrebes. Forløbet var i det Hele godartet. (O. Løken).

Gigtfeber optraadte med et for Distrikset paaafaldende stort Antal Tilfælde i Maalselven. Der behandledes 11 Tilfælde, deraf 7 i Bardo. I en Række af Aar var Sygdommen en Sjældenhed at træffe paa, men i det sidste Par Aar er den ligesom med én Gang blusset op. (C. G. Schøyen).

Akut Diarré synes inden flere Distrikter at have været ganske hyppig. I Tranø Distrikts herskede den saaledes udover Høsten og Vinteren og var omåret, med dysenterisk Præg; den gik fra Gaard til Gaard og endte gjerne døde-

lig hos svage Børn og ældre Folk. (P. Hansteen). I Maalselven Distrikt var den hyppig blandt alle Aldere og begge Kjøn. I Tromsø Distrikt anmeldtes 271 Angrebne, deraf 262 i Byen, med 7 Dødsfald. Angaaende en Epidemi ved Birtavarre i Lyngen skriver Værkslæge K. P. Mortensen: De paa Syge-listen opførte Tilfælde af akut Diarré (Kolerine) forekom for det Meste hos Gruber-arbeidere paa Moskojaisa; Udtommelserne var tildels blodige; noget Dødsfald indtraadte ikke blandt de af mig Observerede. Antallet af Angrebne var langt større end det opførte, da Mange ikke kom under Behandling. Epidemien skyldes antagelig foruden den usædvanlig varme og tørre Sommer Drikkevandet, der af Bekvemmelighedshensyn dels hentedes fra Pumpenvandet fra Gruberne, dels fra Overfladevand, nogen godt Vand fandtes 2—300 Skridt fra Barakkerne. Der nedlagdes Forbud mod at benytte Vandet fra Gruberne og Overfladevand, men Epidemien ophørte ikke, før Kulden kom.

Skjørbug anmeldtes med ialt 13 Tilfælde og 3 Dødsfald. I Tromsø iagttores 4 Tilfælde hos Russere. I Lyngen Distrikt kom i April nogle Tilfælde under Behandling hos Personer, der samtlige levede under meget daarrige Ernærings- og Boligforhold. De respektive Fattigstyrer blev anmodede om at skaffe Mad, særlig Poteter. Alle de Angrebne kom sig igjen. (Queseth).

Pemfigus hos Nyfødte opføres med 13 Angrebne; 5 Dødsfald indtraf. Af de 3 Tilfælde i Tromsø By var de 2 i samme Jordmoders Praxis. Desinfektion af Jordmodrene og deres Toi og af de smittede Huse foretages. (Joh.s Holmboe). I Skjervø Distrikt forekom Sygdommen i Februar i et Hus i Løksund i Skjervø, hvor en Barselkone med Tvillinger, hvoraf den ene døde 9 Uger gammel, samt 3 af hendes øvrige Børn tilk Sygdommen. (O. Løken).

Fnat anmeldtes fra 4 Distrikter med tilsammen 72 Tilfælde. I Ibbestad Distrikt forekommer Sygdommen fremdeles hyppig, men er ikke saa udbredt som i de foregaaende Aar. (Borchgrevink). I Lyngen Distrikt kom intet Tilfælde under Behandling i Aaret; forhaabentlig er den i Tilbagegang, om den end har en udmærket Jordbund i den udbredte Urenlighed, som hersker. (O. Chr. Moe).

Veneriske Sygdomme. Uden for Sygehøjs behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde	Dødsfald	Fordeling paa Laagedistrikterne:																	
			Trondhj.		Iibbestad		Trondhj.		Berg.		Lenvik.		Balsfjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Veneriske Saar . . .	7	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	
Syfilis, konstitutionel	13	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	1	3	-	-	-	
— hereditær . . .	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
Gonorré, Uretrit . . .	203	-	34	10	1	14	11	3	95	-	15	-	4	16	-	-	-	-	-	

I Berg Distrikt kom 14 nye Tilfælde af Gonorré under Behandling. De fordele sig temmelig jævnt over Aaret, i Modsatning til, hvad man skulde vente, nemlig en Kulmination i Vintermaanederne, da en Masse fremmede Fiskere, Fartoifolk, Handelskarer og Losarbeidere samt losagtige Fruentimmer samles i Fiskeværene, særlig i Gryllefjord. Imidlertid har Sygdommen forlængst faaet et ganske godt

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.	Tuberkulose i									
		Aande- dræts- organer.		Urin- og Kjøns- organer.		Tarm- kanalen.		Ben og Led.		Lymfe- kjertler.	
		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Trondenes	55	23	45	20	-	-	1	1	9	2	-
Ibbestad	23	10	20	9	-	-	-	-	3	1	-
Tranø	16	7	15	7	-	-	-	-	1	-	-
Berg	4	1	3	1	-	-	-	-	1	-	-
Lenviken	27	6	27	6	-	-	-	-	-	-	-
Maalselven	14	6	13	5	-	-	-	-	1	1	-
Balsfjorden	13	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-
Tromsø	63	29	58	29	-	-	-	-	4	-	1
Lyngen	26	12	23	11	-	-	-	-	3	1	-
Karlsø	12	5	9	4	-	-	2	1	-	-	1
Skjervø	66	12	59	11	-	-	-	-	7	1	-
Tromsø Amt	319	111	285	103	-	-	3	2	29	6	1
Deraf i By	45	17	42	17	-	-	-	-	2	-	1
— Bygder	274	94	243	86	-	-	3	2	27	6	1

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Sygdom.	Opgivne Dødsfald ved			
		Lunge- tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.	
Trondenes	90	14	29	61	
Ibbestad	75	12	16	59	
Tranø	39	-	10	29	
Berg	8	-	4	4	
Lenviken	29	5	8	21	
Maalselven	47	7	16	31	
Balsfjorden	41	4	10	31	
Tromsø	185	30	40	145	
Tromsø By	133	17	29	104	
Bygder	52	13	11	41	
Lyngen	80	16	25	55	
Karlsø	34	4	6	28	
Skjervø	39	10	13	26	
Tromsø Amt	667	102	177	490	
Deraf i By	133	17	29	104	
— Bygder	534	85	148	386	

Fodfæste blandt den hjemmehørende Befolkning, og der sørges ogsaa hver Sommer for ny Indførsel fra Harstad Marked. (P. Holst). I Lyngen Distrikt vinder veneriske Sygdomme, særlig Gonorré, stadig Indpas ved Grubearbeiderne ved Birfavarre; hos de Indfødte er disse Sygdomme sjeldne. (O. Chr. Moe).

Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Lægedistrikterne hidsættes paa foregaaende Side en Tabel, der er udarbeidet efter de indsendte Uddrag af Herredernes og Tromsø Bys Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt den almindelige Beretning. Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaersagslister for det hele Amt 15,3 pCt. af samtlige ved Sygdomsforaarsagede, kjendte Dødsfald og 20,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Tromsø By var Forholdet henholdsvis 12,8 pCt. og 16,3 pCt. og for Bygderne 15,9 pCt. og 22,0 pCt. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 279. I Lyngen Distrikt synes Tuberkulosen at have en mægtig Fremgang. Vistnok kan der spores ikke saa lidt Forsigtighed fra de fleste Syges Side med Hensyn til Opspyttet, men de hygieniske Forhold er som oftest saa elendige, at Anledningen til Smitte alligevel bliver stor. (O. Chr. Moe). Paabud om egen Seng for den Syge f. Ex. lader sig ofte ikke engang opfylde, heller ikke at den skal staa saa og saa langt fra de Andres Senge lader sig gjennemføre. Desinfektioner bliver paa flere Steder utilfredsstillende, idet der oftest saynes Paneling. (Queseth). I Karlsø Distrikt stiller Forholdene næsten uovervindelige Hindringer for Gjennemførelse af Tuberkuloselovens § 6, uagtet dens Anvendelse ret ofte kunde behøves, hvor Boligforholdene er saa overordentlig knappe som der. Saynet af Sanatorium og Isolationslokaler gjør sig derfor stærkt gjeldende, da der neppe noget Sted kan skaffes eget Værelse for urenlige Tuberkulosepatienter. Smittefrygten gjør sig ogsaa til en Begyndelse noksaa stærkt gjeldende og ofte paa ret eiendommelige Maader. (Mohn).

Spedalskhed. I Berg døde antagelig Distrikts sidste Spedalske, strax efter at være rømt hjem fra Reitgjerdets Pleiestiftelse. (P. Holst). I Skjervø findes nu heller ikke længere nogen Spedalsk, efterat en Mand fra Kvenangen, der i længere Tid havde lidt af Sygdommen, blev sendt til Reitgjerdet. (O. Løken).

Sygdomme i Fordøielsesorganerne og Blodmangel (Anæmi) er som vanlig de hyppigst behandlede Sygdomstilfælle blandt Befolkningen overalt, i de fleste Distrikter, formentlig begrundet i uhensigtsmaessig Ernæring.

Om **Amtets Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes i alt 49 saadanne, deraf i Trondenes Distrikt 12, i Ibestad 9, i Tranø 1, i Lenviken 2, i Maalselven 2, i Balsfjorden 2, i Tromsø 11, i Lyngen 9, i Skjervø 1. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa næste Side.

Om **Jordmoderhjælpen** er der fra 5 Distrikter meddelt følgende Oplysninger: I Lenviken bistedes ved 107 Fødsler. Leierne er ikke opgivne. I Berg Distrikt benyttes Jordmødrene mere og mere, eftersom de gamle Hjælpekonner dør ud. Imidlertid har Befolkningen paa de fleste Gaarde en lang og veirhaard Vei baade til Jordmoder og Læge, og da Dampskibsförbindelsen er sparsom med stadige Forsinkelser og Sløjfning af Ture om Vinteren, kan ikke Forholdene godt ventes at være bedre. (P. Holst).

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa Side 282.

Der bliver saaledes et Overskud af 1 381 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 43,9.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Per foration.	Efterbyrds- operation.
	Modre.		Børn.	Modre.		Born.	Modre.		Børn.		
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Død.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	21	1) ¹ 18	3	1	-	1	3	4) ¹ 1	5) ² 2	-	-
Bækvensneverhed	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1	3) ¹ 1	2	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdøle	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	2) ² 2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-
Feilagtigt Leie	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Uopgivet Indikation	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	8 6) ² 2
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	26	23	4	7	1	8	3	1	2	1	8 2
				27		8			3		10

1) Deraf en 1ste Tvilling, den anden Tvilling forløst (levende) ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen findes anført. 2) Deraf en 1ste Tvilling, 2den forlost (død) ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen findes anført. 3) Dødsaaarsag: Blødning. 4) 2den Tvilling, om 1ste intet anført. 5) Deraf en 2den Tvilling, 1ste forløst (levende) ved Tang (jfr. Ann. 2). 6) Dødsaaarsag for den ene Emboli, for den anden Blødning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- dende.	død- føgte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Trondenes	420	13	163	22	1	2	1	-	-
Ibestad	295	12	104	18	4	4	9	-	-
Tranø	137	2	62	6	1	-	3	-	-
Berg	84	2	36	4	1	-	6	-	-
Lenviken	250	12	79	15	1	-	11	-	-
Maalselven	189	5	66	16	1	1	4	-	-
Balsfjorden	147	-	72	13	2	1	5	-	1
Tromsø	405	16	221	31	-	1	7	-	-
Tromsø By.....	267	13	138	22	-	-	2	-	-
Bygder	138	3	83	9	-	1	5	-	-
Lyngen	219	7	113	27	-	1	4	-	-
Karlsø	97	5	53	10	3	2	-	1	-
Skjervø	218	5	111	35	2	3	1	-	-
Tromsø Amt	2461	79	1080	197	16	15	51	1	1
Deraf i By.....	267	13	138	22	-	-	2	-	-
Bygder.....	2194	66	942	175	16	15	49	1	1

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 15 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaaersagen for 13 Barselkvinder saaledes: Barselfeber 7, Barselkrampe 2, Emboli 1, Blødning 3.

De hyppigste Dødsaaersager var:

Dødsaaersager.	Antal Dødsfald.	Deraf i By.	Deraf i Bygder.
Lungetuberkulose	102	17	85
Alderdomssvaghed	97	14	83
Kraeft	51	8	43
Lungebetændelse	46	8	38
Tuberkulose udenfor Lungerne	45	6	39
Hjerneslag	35	18	17
Mave-Tarmkatarr	28	14	14
Akut Diarré	25	7	18
Akute Katarrer i Aandedraetsorganerne	24	1	23
Brights Nyresygdom	19	6	13

Veirliget synes for den største Del af Amtet at have været ret gunstigt, idet Vaaren for det Meste kom tidligt. Sommeren var varm og tør, saa Udbytten af Jorden blev godt. Alene fra Maalselven betegnes Sommeren som kold og fugtig og Jordens Udbytte som et Middelsaars.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Løbestad Distrikt spores fremdeles Bestraebelser i Retning af en forbedret Hygiene. Ædruelighedstilstanden er god. (Borchgrevink).

I Tranø Distrikt lever Befolkningen om Sommeren af Jordbruget, om Vinteren af Fisket. Gaardene er i Almindelighed saa smaa, at de ikke giver Udbytte nok til at leve af; desuden er Vinteren saa lang, og Adgangen til Fortjeneste i denne Tid saa lidt, at de fleste Maend søger til de større Fiskerier. Med mere Interesse og mere skjønsmot Arbeide kunde Jordbruget visseligen give et langt større Udbytte, men naar Arbeidet om Aaret skal fordeles som hidtil, bliver Resultatet daarligt. De i Sørreisen oprettede Meieriforeninger har udrettet meget godt og vil nok ved sit Exempel paa Samhold virke i videre Kredse. Levemaaden er ikke god; for de indre Bygder bliver fersk Mad en sjeldent Kost. Kjød spises der lidet af, væsentlig Spædkalv; Sild, Suppe og Grød bliver de stadige, daglige Retter. Hvad Brødet angaaer, synes det at bedres, eftersom der anskaffes gode Komfyrer. Ud mod Havkanten bliver fersk Fisk Hovedretten for Dagen. Husindustrien er det daarligt bevendt med. Den Rest af Skog, som her og der staar igjen, naar undtages nogle større Skogstrækninger i Sørreisen, vurderes kun som Brændsel og drives ud Aar for Aar til Fayneved. Prisen er imidlertid saa lav, at det kun bliver Arbeidet med Veden, som betales. Til Sørreisen føres adskillig Ved fra Maalselven paa Vinterfore. For at bringe ned til Handelsmanden ved Sjøen en haly Fayn Ved, hvortil medgaard mere end Dagen, opnaaes mellem 4 og 5 Kroner, som desuden betales i Varebytte. Furu findes der ganske lidet af, det er mest Ungskog. Paa den sydlige Del af Senjen sees dog endnu Furustokke af Dimensioner, som selv sydpaa vilde vække Bifald. Men desværre, der er ikke mange igjen af de gamle Kjæmper, og de som endnu staar som stumme Vidner om den store Furuskog, de kan nok tælle Dagene, til Oxen giver dem det sidste Hug. (P. Hansteen). Medens Jordbrugets Afkastning var god, idet Kornet modnedes overalt i Distriktet, og Poteterne gav 6—10 Fold, var Udbytten af Fiskerierne ujævnt. Snedseilere med Daek fortrenger de gamle Femboringer, idet Folket begynder at faa Forstaelse af, at det svarer bedre Regning at sege Fisken tilhav's end at gaa og vente, til den kommer tillands. (B. Melbye).

I Lenyenken Distrikt klages over Mangel paa Melk om Vinteren, idet Kjorene omfrent overalt er vaarbare. Man begynder dog at forstaa det uheldige heri og at legge sig efter høstbare Kjør. Kaffe bruges meget, en Del Karvethe ogsaa. Fisket var uheldigt, men den gunstige Sommer bødede en Del herpaa. Folket begynder at forstaa, at Jordbruget er mere at stole paa; men Sjøen og Lotteriet med Fiskebedriften har endnu for meget dragende Magt. Det kan saaledes de 4 første Maaneder af Aaret være meget vanskeligt for Distriktslaegen at erholde Folk til Skyds. Fattigdommen er stor, ligesaa Skatterne; Levemaaden er dyr for den, der maa kjøbe Alt. Ædrueligheden er god, Sædeligheden noksaa god. Overtro er ikke lidet udbredt, hvor det gjælder Sygdomme. Trøske kaldes f. Ex. her «Froske», og Nayneligheden med «Frosk» (Frosk) har vel gjort, at Folk har tænkt, at disse 2 Ting havde noget med hinanden at gjøre og derfor fundet ud, at Frosk kogt i Melk er --- godt mod Halsesyge. (Stjernholm).

I Balsfjorden Distrikt vækkes Interessen for Jordbrug lidt efter lidt; Aarets gode Sommer og Høst bidrog til at styrke Interessen. Udbytten af Lofottfisket blev ogsaa dette Aar daarligt. (A. Selmer).

I Lyngen Distrikt er Befolkningens Hovednæringsvei Fiskeri, hvortil

for de Flestes Vedkommende knytter sig et lidet Jordbrug; men da den mandlige Befolkning maa være saa meget fravaerende paa Fiske, staar Jordbruget meget tilbage; hertil bidrager ogsaa naturligvis i hoi Grad Ukyndighed i Jordens Stel. Levemaaden er yderst enkel og tarvelig; Sandsen for og Kjendskabet til Næringsmidlernes Behandling er minimal. Misbrug af Tobak, men især af Kaffe, er uhyre stor; de Fleste er til daglig ædruelige, maa ske ligesaameget af Nødvendighed som af Princip; Sædeligheden er ikke særdeles tilfredsstillende — Aarets store Fiskerier, Lofotens og Finmarkens Vaarfiske, slog aldeles Feil; derimod fiskedes der godt under Sommerfisket paa Finnmarken; desuden var der lige fra Sommeren til henimod Jul et jævnt Sildefiske i Kjosen; dette, i Forbindelse med, at der var et særdeles godt Aar for Jordens Vedkommende, gjorde, at den økonomske Evne hos Befolkningen forbedrede sig lidt. (O. Chr. Moc). Boligerne er slette, og specielt maa fremhæves, at selv om Husene tillader Indredning af flere Rum, bliver kun et enkelt Rum indredet, og dette er da samtidig Kjøkken, Arbeidsrum og Soveværelse. Levemaaden er meget ugensigtsmæssig. Kaffen tilstættes almindeligt Kjøkkensalt, ca. 1 Spiseske til hver Kop, forat man derved skal blive mere «kaffetørst». Af Grubearbeiderne ved de herværende Kobbergruber er der indført forskjellige Surrogater for Brændevin, som Vinaigre, Eau de Cologne etc. (Queseth). Levemaaden blandt Arbeiderne ved Birtavarre Kobbergruber maa betegnes som hensigtsmæssig og sund; Renligheden i Barakkerne er som Regel god. Hvad Ædrueligheden angaar, saa er der, efter det Kjendskab, Værkslægen har til Arbeiderne, et Faatal, som ikke berner sig, naar Anledning gives, og Anledningen sørger Brændevinsgaukerne ofte nok for. Med Sædelighedstilstanden er det ogsaa daalrigt bevendt. Da der ikke findes Dampkjøkken, (hvad man skal faa i en nær Fremtid), slaar 6—8 Mand sig sammen og holder en Kokkepige; disse sidste er omrent uden Undtagelse moralsk fordærvede Individer. For saa vidt muligt at forebygge Import af veneriske Sygdomme, antages ingen Kokkepiger, før de er undersøgte af Værkets Læge. — Hvad de hygieniske Forhold blandt Befolkningen i Kaafjorden angaar, maa de betegnes som daalrlige; dog spores nogen om end ubetydelig Fremgang i de sidste 5 Aar, siden Kobbergruberne toges i Drift. Levemaaden er fremdeles tarvelig og ugensigtsmæssig, hvad de hyppige Tilfælde af Fordoelsessygdomme noksom beviser. Befolkningen, som omrent udelukkende er Finner, er ædruelige, men med Sædeligheden er det saa som saa. Fornorskningen er det gaaet forbansende hurtigt med, siden Værket begyndte, saa de fleste Voxne nu kan tale Norsk; Børnene derimod taler for det Meste Finsk. I økonomisk Henseende er der stor Fremgang at mærke; Værket har skaffet godt aflønnet Arbeide, men de Farreste forstaar den Kunst at økonomisere; tillige faar man nu let afsat sine Produkter, Fisk, Kjød og Melk m. m. til mere end dobbelte Priser mod tidligere. De 2 sidste Aars Finmarksfiske slog godt til, og Høstudbyttet stod over et Middelsaars. (K. P. Mortensen).

Angaaende de hygieniske Forhold i Karlsø Distrikt skriver Distriktslægen: Der er ingen Forandring at spore fra, hvad jeg meddelte i min Beretning for forrige Aar. Renlighed er der knapt Tale om, ligesom man ogsaa i Boligerne søger at stænge den friske Luft mest muligtude. Utøi af alle Slags vrimler der af hos de Fleste, hvilket er overmaade generende ved Indlæggelser af Syge paa Sygehøuset. Da her ikke findes Bad, og desuden de Syge ved Indlæggelsen er saa daalrlige, at de ikke taaler at skiftes paa, faar man stadig Sygehøusets Tøi befaengt med Utøi. Den hyppige Kogning, som maa til for at rense Tøjet, virker ødeleggende paa dette, særlig Uldtæpperne slides hurtigt. Jeg vil ikke engang tale om Udgifter til Brændsel og Vaskekoner. — Vinteren var streng med megen Sne og hyppige Storme. Fjoraarets regnfulde Sommer hindrede Folk i at faa tørret Hø og Torv; Mangel paa Foder og Brændsel var

derfor ret almindelig udoover Vinteren og Vaaren. Hø og Kul stod ogsaa i høi Pris — omkring 15 Øre pr. Kg. for Hø og 3 Øre for Kul —, hvilket gjorde Mangelen saameget føleligere Sommeren var nogenlunde, og der gjordes brav Høst af Hø. Udbyttet af Poteteshøsten faldt ogsaa godt for dem, der havde evnet at anskaffe sig ordentlig Sæd, hvilket desværre ikke altid var Tilfældet. Almuens Kosthold falder meget ujævnt, idet den mangler enhver Forudseenhed med Hensyn paa at samle Forraad. Kun for Melets Vedkommende gjøres Undtagelse, idet Sommerfisket almindeligtvis anvendes til Indkjøb af Russemel, der dog meget ofte er af en daarlig Beskaffenhed. At salte Fisk eller Sild udoover Høsten falder næsten Ingen paa, og da Hjemmefisket om Vinteren falder meget ujævnt og altid sparsomt, kan der gaa lange Tider, hvori Madforsyningen bestaar i bare Mel. Der gives nemlig aldrig Melk, efterat Kjørene er indsat for Vinteren, ligesom kun et Faatal holder Grise. — Befolkingens moralske Niveau synes at være i Synkende I de saakaldte Storhelge er Drik almindelig. Usædeligheden florerer ogsaa under disse Sammenkomster. Antallet af vægte Børn er dog ikke betydeligt, idet Forældrene som Regel indgaar Egteskab paa Grund af Omstændighederne. En sørgelig Følge af disse Forhold er, at mange Egteskaber indgaaes i Utide, ø: længe før Vedkommendes Udvikling er nogenlunde tilendebragt; der er saaledes blandt Konerne kun et Faatal, der er nogenlunde tilnærmedesvis skikkede for en Husmoders Stilling, og Følgerne udebliver ikke, Usselhed og Fattigdom indfinder sig meget snart. Hvad Brugen af Nydelsesmidler angaaer, bestaar den i Kjøb af Drops, Chocolade, Brus og fornemmelig Tobak; heraf sælges der hos de forskjellige Handelsmænd betydelige Kvanta. (Mohn).

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset i Tromsø findes dersteds ogsaa et kommunalt Epidemilazaret, hvor der i 1901 behandles 52 Patienter. Lægetilsynet med det nye Sygehus i Harstad udføres af Distriktslægen i Trondenes mod en Godtgjørelse af Kr. 800 aarlig. Medicinalfondet yder et aarligt Tilskud af Kr. 1 000, men det nødvendige Beløb forresten og Vedligeholdet er overtaget af Harstad Kommune. Sygehuset har Plads for 24 Patienter. (Buck). I Ibbestad findes et lidet Kommunen tilhørende Isolationslokale paa Gaarden Vik. I Medicinalfondets Sygestue i Holmenvær, Berg Distrikt, behandles 5 Patienter. I Balsfjordens Sygehus var der i Aarets Løb ingen Patienter indlagte. I Karlsø behandles i Lægebolagens 2 Sygestuer 20 og i Skjervø Sygehus 24 Patienter.

Angaaende **Syge- og Fattigpleien** meddeles fra Len viken, at der efter Ansøgning fra Herredsstyrer m. v. er bevilget fast Fremmøde af Distriktslægen én Gang om Maaneden paa Finsnes og én Gang paa Hillesø. Heraf benytter Folk sig i stor Udstækning til at faa Lægen til sig paa Veien, og betaler da heller selv de forholdsvis smaa Beløb end at ty til Fattigkassen. (Stjernholm). Fra Balsfjorden betegnes det som en stor Fordel for Bygden, at den har faaet Rigstelefond; og den benyttes ogsaa meget til Rekvisition af Lægehjælp. Efter saadan Rekvisition kan Lægen nu naa den yderste Gaard i Distriket paa 5 Timer, medens der før vilde medgaa over den dobbelte Tid. (A. Selmer).

Kvaksalveri. Distriktslægen i Len viken fik i Aarets Løb 2 Kvaksalvere inden Distriktet uskadeliggjorte. Den ene tog Tæringssyge under Behandling; og Prisen for hver Kur var Kr. 30 med garanteret Helbredelse paa 8 Dage. Den anden gik rundt og solgte «Kompanis» (?) Mavedraaber og Smørelse. (Stjernholm). Berg Distrikt hjemsøges ogsaa meget af Kvaksalvere, ligesom der indføres meget «Ankermedicin». Idet Distriktslægen i Karlsø omtalier Lægesøgningen inden Distriktet, fremholder han, at Kvaksalveriet trives i en sørgelig Grad i den senere Tid, efterat Stedets Sogneprest begyndte at drive

hypnotisk Sygebehandling under sterkt Tilsløb af Patienter. Distriktet hjemmogtes af omreisende Kvaksalvere, der frarædde den godtroende Befolkning mange Penge, idet de tog fra 10 til 25 Kr. for Konsultationen, eller, som det heder, for Medicinen, da Lægeraadet kun gives af et medførende Hjerte. Distriktslægen anmeldte en svensk Kone, der tog Tuberkulosepatienter under Behandling, uden at det blev til Mere end en Smule Forundersøgelse. (Mohn).

Badeindretninger. Ved Harstad Sygehus findes et Par Værelser med Karbad til almindelig Benyttelse. Til den offentlige Badeanstalt i Tromsø var Søgningen i Aaret meget god.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundheds- og Kvarantænekommisioner samt af Vakcinerede:

Lægedistrikter.	Sundheds-	Kvarantæne-	Vakcinerede.
	kommis- sioner.	kommis- sioner.	
	Antal Møder	Antal Møder	
Tromsø Amt	33	1	1969
Trondenes	¹⁾ 4	-	352
Ibbestad	²⁾ 4	-	300
Trane	³⁾ 3	-	89
Berg	⁴⁾ 1	-	92
Lenviken	⁵⁾ 3	-	126
Maalselven	⁶⁾ 3	-	99
Balsfjorden	⁷⁾ 2	-	110
Tromsø	⁸⁾ 9	1	393
Lyngen	⁹⁾ 1	-	221
Karlø	¹⁰⁾ 2	-	77
Skjervø	¹¹⁾ 1	-	110

¹⁾ Trondenes 1, Kvæfjord 2, Bjarkø 1. ²⁾ Ibbestad 3, Salangen 1. ³⁾ Trane 1, Sørreisen 1, Dyrø 1. ⁴⁾ Berg og Torsken 1. ⁵⁾ Lenviken 2, Hillesø 1. ⁶⁾ Maalselven 1, Bardo 2. ⁷⁾ Balsfjorden 1, Malangen 1. ⁸⁾ Tromsø 6, Tromsosundet 3. ⁹⁾ Lyngen 1. ¹⁰⁾ Karlø 1, Helgø 1. ¹¹⁾ Kvænangen 1.

XX. Finmarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 3de De- cember 1900.	Alder.	Tandlæger.	Jordmedre.	Hjælpe- vakmøtter.
				Aantal Læger.			
Amtet		46404,59	33 387	1) 15	1	28	32
1. Alten		12148,35	5 862	2	-	5	4
	Alten	2 997,89	2 582	2	-	2	1
	Talvik	1 623,83	2 474	-	-	2	2
	Kautokeino	7 526,63	806	-	-	1	1
2. Loppen		1 282,23	2 132	1	-	2	3
	Loppen og Øksfjord	723,64	1 103	-	-	1	1
	Hasvik	558,59	1 029	1	-	1	2
3. Hammerfest		3 397,36	4 305	3	-	4	3
	Hammerfest, Kjebst.	4,00	2 365	3	-	2	-
	Hammerfest	1 060,95	1 088	-	-	1	2
	Kvalsund	2 332,41	852	-	-	1	1
4. Maasø		535,80	3 808	1	-	5	6
	Maasø	385,56	1 807	1	-	2	3
	Kjelvik	150,24	2 001	-	-	3	3
5. Kistrand		11966,07	2 553	1	-	2	3
	Kistrand	4 426,68	1 939	1	-	1	2
	Karasjok	7 539,39	614	-	-	1	1
6. Lebesby		2) ?	?	1	-	2	2
	Lebesby	4 477,71	1 452	1	-	2	2
	Vestlige Del af Tanen til og med Gamvik	?	?	-	-	-	-
7. Tanen		2) ?	?	1	-	1	4
	Resten af Tanen	?	?	1	-	1	3
	Polmak Sogn af Næsse- by Herred	1 923,12	461	-	-	-	1
8. Vardø		2 019,28	3 681	2	1	3	3
	Vardø, Kjebstad	3,65	2 543	2	1	2	-
	Vardø	2 015,63	1 138	-	-	1	3
9. Vadsø		2 394,52	4 322	1	-	3	1
	Vadsø, Kjebstad	1,84	1 971	1	-	1	-
	Nordvaranger	1 075,62	1 300	-	-	3) 1	1
	Næssesby Sogn af Næsse- by Herred	1 317,06	1 051	-	-	1	-
10. Sydvaranger	Sydvaranger	4 065,85	1 912	1	-	1	3

1) Foruden de i hvert Distrikt opførte Læger er ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt med skiftende Bopæl efter Amtinandens nærmere Bestemmelse. 2) Lebesby og Tanen tilsammen har et Fladeindhold af 8 595,13 km.² og en Folkemængde af 4 812.

3) Bosat i Vadsø.

Epidemiske Sygdomme.

	Tilfælde.	I alt kjendte	Dødsfald.	Tiden er opgivne for	Januar.	Februar.	Mars.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	Desember.
Exantematisk Tyfus	21	1	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21
Tyfoidefeber	12	1	12	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Børnekopper	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	178	6	178	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri (Group)	22	5	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bledgang	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	10	6	6	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Pyæmi, Septæmi	30	5	29	3	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Rosen	52	5	52	1	4	-	-	1	3	4	8	-	-	-	-	-
Røde Hunde	2	-	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	19	-	19	1	-	-	1	-	1	-	-	2	-	-	-	-
Kusma	17	-	17	-	-	-	4	4	3	1	2	-	-	-	-	-
Kighoste	211	9	211	-	-	-	-	-	-	-	6	34	78	55	38	-
Akute Katarrer i Aandedræts- organerne	1088	18	1079	139	108	105	144	144	110	54	44	62	60	48	61	-
Influenza	841	9	841	58	34	62	308	219	79	22	21	19	8	4	7	-
Lungebetændelse	115	13	115	8	7	8	10	30	16	5	1	10	10	3	7	-
Pleurit	124	3	124	15	12	17	12	9	8	10	5	7	14	10	5	-
Gigtfeber	35	2	35	1	3	6	-	4	6	3	1	3	4	1	3	-
Koldfeber	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut Diarré (Kolerine)	316	12	316	26	13	15	22	19	42	46	27	25	31	37	13	-
Skjørbug	26	2	25	-	-	2	11	-	5	4	3	-	-	-	-	-
Pemfigus (hos Nyfødte)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	3135	98	3120	254	182	229	516	437	275	162	129	216	346	196	178	-

Epidemiske Sygdomme.

(Forts.).

	Fordeling paa Liegedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Alten.	Loppen.	Hammerfest.	Maaso.	Kistrand.	Lebesby.	Tanen.	Vardo.	Vadsø.	Sydvaranger.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dodsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	-	-	21	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	1	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Børnekopper	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Mæslinger	14	2	-	162	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Difteri (Croup)	5	4	2	-	8	-	4	1	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	2	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	2	2	1	1	-
Pyaemi, Septhaemi	9	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	3	-	14	1	1	1
Rosen	8	1	2	-	6	-	1	1	-	-	1	-	6	-	2	-	25	3	-	-
Røde Hunde	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	4	-	7	-	-	-
Kusma	9	-	1	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kighoste	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	145	7	21	2	40	-
Akute Katarrer i Aandedraetsorganerne	99	1	9	-	279	5	48	-	40	-	127	1	41	-	270	10	163	1	12	-
Influenza	115	4	43	-	186	1	66	-	5	-	67	1	30	-	159	-	160	3	16	-
Lungebetændelse	9	3	2	-	27	1	2	-	3	1	6	1	11	2	32	3	22	2	1	-
Pleurit	7	1	-	-	51	-	4	-	1	-	5	-	-	-	20	1	26	1	10	-
Gigtfeber	10	-	-	-	6	-	1	1	-	-	-	-	-	-	5	1	13	-	-	-
Koldfeber	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19 Akut Diarré (Kolerine)	41	-	5	-	91	4	12	-	19	2	21	1	6	-	72	-	44	5	5	-
Skjørbug	1	1	-	-	4	-	5	-	-	-	4	-	7	-	1	1	1	-	3	-
Penfigus (hos Nyfødte)	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	331	20	69	2	836	17	146	3	91	5	232	4	106	2	730	25	505	19	89	1

Sundhedsstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som i det Hele nogenlunde god; fra enkelte, som Alten, Lebesby, Tanen og Vadsø, omtales den som mindre tilfredsstillende, særlig da i Aarets 1ste Halvdel. Af epidemiske Sygdomme havde Influenza og de akute Katarrer i Aandraetsorganerne mere almindelig Udbredning; desuden forekom flere begrænsede Epidemier: af exantematisk Tyfus i Kistrand Distrikt, af Mæslinger i Hammerfest By og af Kighoste i de tre østligste Lægedistrikter. Nogle Tilfælde af Børnekopper forekom i Vadsø Landdistrikt. Det samlede Antal anmeldte, epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde 3 135 med 98 Dødsfald mod henholdsvis 2 640 og 50 Aaret forud.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 707 eller 21,0 pro mille af den beregnede, tilstedevarerende Middelfolkemængde (33 600). I 1900 var Forholdet 18,3 pro mille.

Exantematisk Tyfus. I Kistrand Distrikt optraadte i December en mindre Epidemi med 21 Angrebne, (hvorfra 1 døde), i Laxlev, Skoganvarre og Billefjord. Den begyndte først i Skoganvarre; derfra spredtes den til Laxlev. Den i Billefjord Angrebne var en Datter af Skolelæreren der, som, inden Forbud kunde nedlægges derimod, reiste hjem fra Skoganvarre og blev syg efter Hjemkomsten. Der blev iværksat Isolation, og Folkeskolerne i Laxlev og Billefjord lukkedes en Tid. Epidemien fortsatte ind i det følgende Aar, lige til Marts Maaned. Ialt angrebes 42 Personer, af hvilke 6 døde. (Haug, N. Christoffersen).

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes ialt kun 12 Tilfælde med 1 Dødsfald mod henholdsvis 62 og 7 Aaret forud. Et enkelt, dødeligt endende, Tilfælde i Loppen Distrikt indtraf hos en Fisker fra Hasvik, der var smittet i et andet Fiskevær. (G. Klem). Fra Vardø Distrikt anmeldtes 10 Angrebne, deraf 4 i Byen og 6 i Vardø Herred; 6 af disse behandles i Sygehus. I Vadsø indlagdes en lidet Gut, der var smittet i Vardø, i Sygehuset og helbrededes.

Cerebrospinalmeningit. I Galten, Loppen Distrikt, angrebes 2 Fiskere af denne Sygdom; de roede begge paa samme Baad. Den ene var allerede sendt til Sygehuset i Hammerfest ved Distriktslægens Ankomst og er opført blandt de 2 fra sidstnævnte Distrikt anmeldte Patienter. (G. Klem).

Børnekopper. I Vadsø Distrikt indtraf i September og Oktober tilsammen 5 Tilfælde i Nordvaranger, Jacobslev og Finnes. Den først Angrebne var en Lappepig i Jacobslev, hos hvem ved Distriktslægens Undersøgelse i Slutningen af September Skorpedannelse allerede var indtraadt. Hvor hun havde faaet Sygdommen fra, vidstes ikke; Mistanken festede sig ved Russesartøierne, hvis Besætninger Sommeren og Høsten ulover ligger i Varangerfjorden og tiltusker sig Fisk. Under et tilfældigt Ophold paa et Par Timer i Lappepigens Hjem smittedes 2 Mænd i 40—60 Aars Alder. Disse 3 Syge indlagdes i et midlertidig oprettet Lazaret i Jacobslev, hvor Skolen lukkedes, og andre Foranstaltninger mod Smittens Udbredning iværksattes. Senere angrebes et Barn og en voxen Kvinde, som ogsaa indlagdes. Den 9de Oktober lukkedes Lazaretet efter den sidste Patients Helbredelse. (A. Bergh).

Af **Skarlagensfeber** anmeldtes kun 2 Tilfælde, et i hver af Byerne Vardø og Vadsø.

Mæslinger forekom i Alten og Hammerfest Distrikter i Aarets sidste Halvdel; til Hammerfest By førtes Sygdommen fra Alten allerede om Sommeren; men ved Isolation af de Angrebne standsedes Udbredningen for en Tid, indtil Epidemien i September og Oktober bredte sig videre. Af de ialt fra Amtet anmeldte 178 Tilfælde forekom 161 i Hammerfest By. Nogle Tilfælde i Maasø Distrikt skyldtes Smitte fra Hammerfest; nogen videre Udbredning inden Distrikttet fik Sygdommen dog, saavindt vides, ikke.

Af 22 anmeldte Angrebne af **Difteri** (Croup) døde 5, mod henholdsvis 28 og 3 Aaret forud. Paa Sygelisten for Alten Distrikt opføres 5 Behandlede og 4 Dødsfald; 2 af de Syge antages dog allerede at være blevet angrebne inden forrige Aars Udgang. Samtlige boede i Langfjorden af Talvik Herred. (Haug). Af de 2 fra Loppaen Distrikt opførte Syge var den ene en Fartoimand, der var paa Reise til Tromsø. Sundhedskommissionen her underrettedes om hans Ankomst, saa han strax blev indlagt i Byens Lazaret. (G. Klem). De 4 Tilfælde i Maasø Distrikt optraadte paa Ingø, hvor de blev tilseede og behandlede af Læge paa Hammerfest, da Distriktslægen i Maasø paa Grund af Uveir ikke kunde naaes i rette Tid. En af de Angrebne, et Barn, var allerede afgaet ved Døden ved Laegens Ankomst. De øvrige behandles med Serum og kom sig. (Horne). I Lebesby Distrikt blev en Arbeider, der var beskjæftiget med Anlæg af Telegrafflinie over Fjeldet mellem Lebesby og Kistrand, syg i Juli Maaned. Han var kommen overland fra Alten, og blev syg allerede et Par Dage, efter at han var naaet frem, saa Smitten antagelig har været medbragt. Ingen Flere angrebes paa Arbeidsstedet, hvor Desinfektion blev udført. (Wingard).

Blodgang Under Fisket forekom i Gamvik, Tanen Distrikt, 3 Tilfælde blandt tilflyttede Fiskere; Sygdommen, som var haardnakket, behandles paa Sygehus. (Groth).

Barselfeber opføres med ialt 10 Angrebne og 6 Dødsfald. Hos en Barselkvinde i Alten Distrikt antoges Sygdommen, der endte dødelig, at skyldes gonorroisk Infektion. (Wolff). I Vadsø i Næsseby Sogn døde en Kvinde, der ved Forlæsningen var betjent af en Hjælpekone, hvilket endnu er det almindeligste blandt Lapperne. (A. Bergh).

Pyæmiske og septhæmiske Tilfælde var hyppige; ialt er anmeldt 30 Behandlede og 5 Dødsfald. Af **Rosen** 52 Tilfælde og 5 Dødsfald. Af det samlede Antal Syge falder 14 Tilfælde af Pyæmi og 25 af Rosen paa Vadsø Distrikt, hvor næsten samtlige Tilfælde indtraf i Maanederne September til November. Rosen udgik tildels fra Saar eller Flegmoner paa Extremiteterne, og udbredte sig da i mange Tilfælde meget vidt som Erysipelas migrans. Hyppigst var dog Erysipelas capititis; hos disse sidste Patienter var stærk Angina et meget almindeligt Begyndelsessymptom. I samme Tidsrum som ovennævnt var ogsaa Panaritier, Flegmoner og Furunkler overmaade hyppige. Selv smaa Rifter og Hudafskrabninger viste i denne Tid Tilboielighed til at blive betændte. Nogen egentlig epidemisk Udbredning iagttoges ikke; Tilfældene fandtes spredte overalt. Nogen Aarsag til den ualmindelige Hyppighed af disse Sygdomme kan ikke anføres. (A. Bergh).

Af **Kusma** forekom i Alten Distrikt i Februar en Mængde ubehandlede Tilfælde.

Kighoste forekom epidemisk i Amtets 3 østligste Lægedistrikter **Vardø**, **Vadsø** og **Sydværanger**. I Vardø begyndte Epidemien i September; 138 Tilfælde med 5 Dødsfald anmeldtes fra Byen og henholdsvis 7 og 2 fra Landdistrikterne. Til Vadsø bragtes Sygdommen fra Vardø, ligeledes i September, først til Ekkerø, senere til Vadsø By og videre indover Varangerfjorden. Der var mange flere Angrebne end de opførte 21 Tilfælde med 2 Dødsfald. Ligeledes ved Smitte fra Vardø kom Kighoste i November til Jarfjord, i Sydværanger Distrikt, og udbredte sig snart til alle Huse der og i Jakobslev og videre til Begfjord, Sandnes og Neiden; Bugøfjord og Bugønes gik, i allefald foreløbig, fri. Uagtet intet Dødsfald skyldtes Kighosten direkte, anser Distriktslægen den dog under de derværende mindre heldige Boligforhold for en meget alvorlig Sygdom, som i høj Grad svækker de iforvejen ofte anæmiske og daarlig ernærede Børn,

især naar den optraeder om Vinteren, og de oftest barnrigte Familier indskraenker sig til det mindst Mulige, hvad Opholdsrummernes Størrelse og Luftens Fornyelse angaaer. Som saa ofte ellers efterfulgtes denne Epidemi af en lignende af Mæslinger, der dog først indtraf det følgende Aar. (Wessel). Ved paa den paa Side 288 og 289 opførte Tabel over epidemiske Sygdomstilfælde inden Amtet at betragte Maanedsfordelingen af de anmeldte Tilfælde af Mæslinger og Kighoste, vil sees en mærlig Overensstemmelse i Tiden for begge Sygdommes Optreden; men medens Mæslingerne forekom i Vestfinmarken, herskede Kighosten i Østfinmarken.

Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne var ogsaa dette Aar noksaa hyppige.

Influenza synes at have været ikke lidet udbredt, som vanligt i Aarets første Halvdel, særlig i April og Mai; Sygdommen er dog ogsaa anmeldt for Aarets øvrige Maaneder. I Alten Distrikt var Sygdommen i enkelte Tilfælde kompliceret med Ikterus. (Wolff). I Loppen Distrikt begyndte den i Marts at brede sig i Fiskeværene Brevik og Brevikbunden. En hel Del Fiskere angrebes, men kun en Del søgte Lægehjælp. I Maasø Distrikt kom de fleste Patienter under Behandling i Maanederne April til Juni under Loddefisket. Den katarralske Form var den almindeligste, og Sygdommen ledsagedes af en udpræget, intens Hovedpine. Eftersygdomme var sjeldne. En Syg fik i Tilslutning til Influenza et Anfall af Melankoli med religiøse Skrupler og Selvmordstrang. (Horne). I Kistrand Distrikt indtraf en mindre Epidemi i Karasjok. Sygdommen optraadte heftigt med stærk Feber, men varede kort og var for det Meste ikke forbundet med katarralske Symptomer. Udover Vaaren begyndte den igjen, og denne Gang bredte den sig over hele Distriket med en Maengde Angrebne. Begge Gange, Sygdommen begyndte, havde der i Karasjok været sautet mange Mennesker i Anledning af Læstadianske Møder. (F. Mørch). I Lebesby Distrikt begyndte den i Vaarmaanederne i Fiskeværene og spredte sig raskt over hele Distriket. Almindeligt var en mildt forløbende, katarralsk Form, hvorfor kun de Færreste søgte Læge. (Wingard). Ogsaa i Tanen herskede Influenza epidemisk i April og Mai; i Fiskeværene gik saagodtsom Ingen fri; men Forløbet var ogsaa her hurtigt og mildt. (Groth). I Sydvaranger Distrikt vandt den i Marts og April betydelig Udbredning, men var heller ikke her af særlig ondartet Beskafenhed. (Wessel).

Pleurit viser ogsaa dette Aar en forholdsvis usædvanlig Hyppighed, idet der ialt er anmeldt 124 Tilfælde med 3 Dødsfald. Alene i Hammerfest Distrikt forekom 51 Tilfælde, deraf 42 i Byen og 9 i Landdistriket, men uden Dødsfald.

I et Tilfælde af **Koldfeber**, der endte dødelig i Hammerfest By, var Sygdommen erhvervet i Konge.

Akut Diarré (Kolerine) viser omrent samme Hyppighed som Aaret forud. I Vadso optraadte Sygdommen epidemisk i September til December, dog ikke meget udbredt. Udtemmelserne var tildels blodige. (Wessel). Ialt anmeldtes for Amtet 316 Tilfælde og 12 Dødsfald mod henholdsvis 326 og 7 i 1900.

Af **Skjørbug** anmeldtes ialt 26 Augrebsne med 2 Dødsfald. En af de 5 i Maasø Distrikt behandlede Patienter var særlig daarlig med udbredte Sugillationer (Bagsiden af Laar og Lægge var ganske blaet) og opsvulmet, blødende Tandkjød; han formaade ikke at sidde opreist i Sengen, da han vilde besvime. Han havde boet afsides og alene og vistnok lidt megen Nød, før man fik vide om, at han var syg. Han indlagdes i Hammerfest Sygehus og kom sig efter et Par Maaneders Forløb. De øvrige 4 Tilfælde var lette; deriblandt var en Matros paa et Russefartøi, der laa i Honningsvaag om Sommeren. (Horne). De 4 Til-

faelde i Lebesby Distrikt optraadte hos 4 Sødkende i Alderen 6—16 Aar i det lille Fiskevaer Stenvaag ved Gamvik. Familien havde i Vinterens Løb levet væsentlig af Havremel og Vand samt af og til lidt fersk Fisk, havde ikke smagt Poteter paa flere Maaneder, men heller ikke nydt synderlig af salt Fisk. Børnene, særlig de 2 yngste, var i hei Grad afkraftede og blodfattige med løsnede Tænder og blaasort Tandkjed, der blødede ved mindste Berøring. Ellers var der ingen Blødninger i Hud eller Slimbinder. 8 Dage efter Distriktslægens Besøg indlagdes alle i Gamvik Sygehus, hvor de forholdsvis snart kom sig. (Wingard). I Tanen Distrikt behandledes 7 Tilfælde i og omkring Gamvik og Omegn. Sygdommens hyppigste Symptomer var sterk legemlig Afmattelse, anaemisk Udsænde. Mundaffektion med Blødninger fra Tandkjødet, samt en let Feber. Sygdommens Aarsag antoges i 2 Tilfælde sandsynlig at være Sult. Om forøvrigt Mangel paa Poteter har været medvirkende Aarsag, kan vel være tvivlsomt, da disse saagodtsom ikke dyrkes i Finmarken og kun benyttes af et Faatal. Sandsynligvis var der flere Tilfælde end de, der kom under Behandling, hvad der mulig kan forklares ved, at der blandt Almenen endnu er den gjængse Opfatning, at Sygdommen skyldes Lediggang. (Groth).

Et Tilfælde af **Pemfigus hos Nyfødte** indtraf i Maasø Distrikt paa Ingo i et Hus, hvor der samtidig var Difteri. Hjælpekonke var anvendt ved Fødselen. Tilfældet var alvorligt, men Barnet kom sig. Saavidt vides, angrebes ikke flere. (Horne).

Af **Fnat** anmeldtes kun 9 Tilfælde for det hele Aar og Amt, deraf 6 i Alten Distrikt; af disse var igjen de 5 fra Karasjok.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
		1 Alten.	2 Loppen.	3 Hammer- fest.	4 Maasø.	5 Kistrand.	6 Lebesby.	7 Tanen.	8 Vardo.	9 Vadsø.	
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	
Veneriske Saar...	6	-	-	3	-	1	-	-	2	-	
Syphilis, konstitutionel	15	-	-	7	-	-	-	2	4	2	
— hereditær...	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Gonorré og Uretrit	140	11	3	65	4	2	3	10	31	11	

I Tanen Distrikt er Gonorré ganske hyppig, medens nye Tilfælde af Syphilis er sjeldnere. Blandt de af venerisk Sygdom Angrebne er en ikke ringe Brøkdel gifte Folk, hvilket synes at være en god Maalestok for Moralens lave Standpunkt. (Groth). I Vardo blev en ung, gift Mand dømt til 3 Aars Strafarbeide for at have smittet et 8 Aar gammelt Pigebarn med Dryppert.

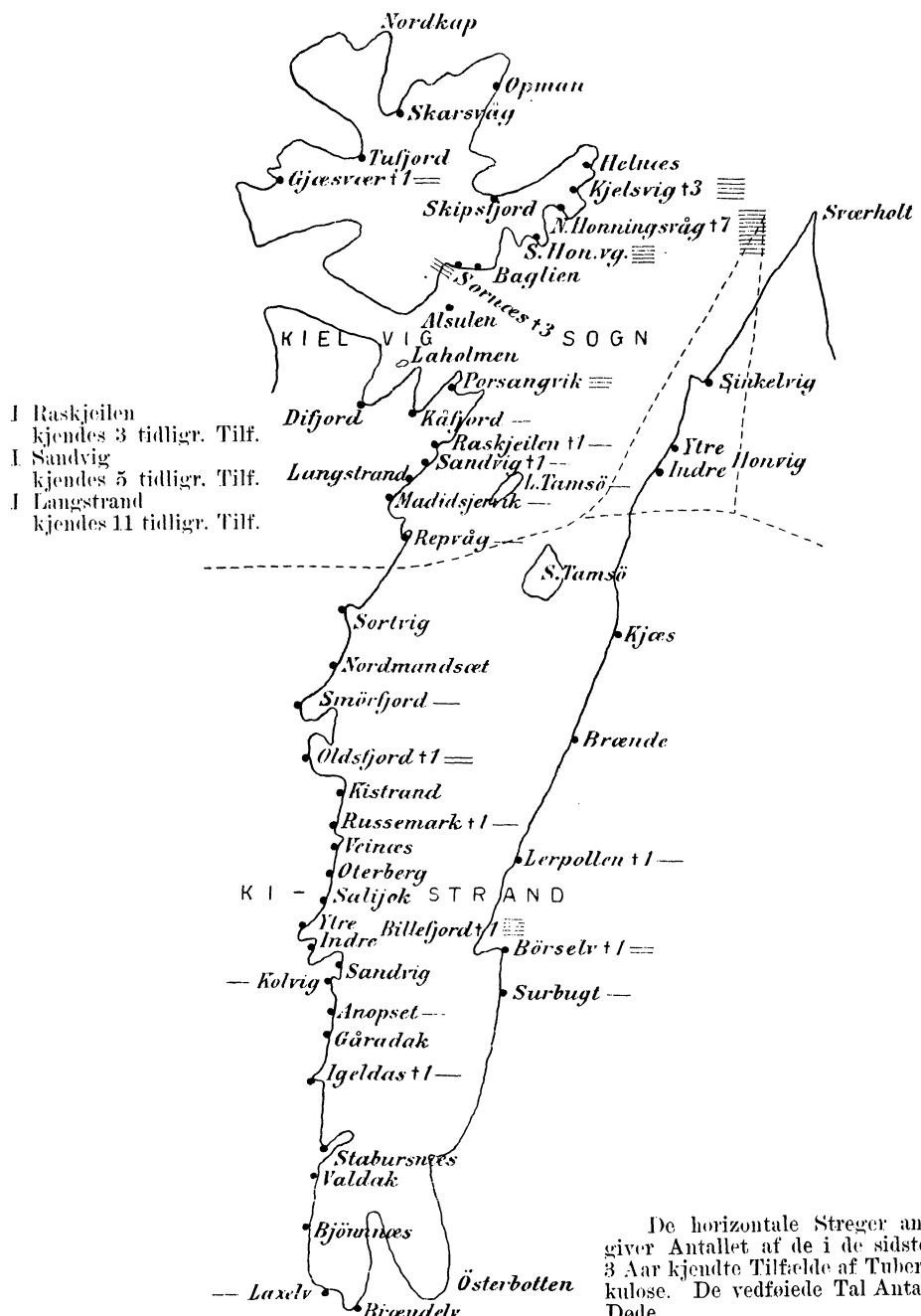
Til Oplysning om de anmeldte Tilfælde af **tuberkuløse Sygdomme** inden Distrikterne hidslettes en Tabel, der er udarbejdet efter de indsendte Uddrag af Byernes og Herredernes Tuberkuloseprotokoller. Se forøvrigt i den almindelige Beretning. Dødsfall af Lungetuberkulose udgjorde i Henhold til Lægernes Dødsaaersagslister for det hele Amt 19.5 pct. af samtlige kjendte, ved Sygdom foraarsagede Dødsfall og 27.1 pct. af Dødsfall af ikke epidemiske Sygdomme. For

Anmeldte Tilfælde af tuberkuløse Sygdomme.

Lægedistrikter.	Samlet Antal tuber- kuløse Syg- domme.		Tuberkulose i													
	Aan- de- draets- orga- ner.	Urin- og Kjøns- orga- ner.	Tarm- kanalen.	Ben og Led.	Lymfe- kjert- ler.	Hu- den.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.
Alten	23	13	23	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Loppen	2	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hammerfest	14	9	12	8	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Maasø	17	4	15	3	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Kistrand	12	2	9	2	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Lebesby	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tanen	10	3	10	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vardø	33	13	26	11	-	-	1	1	5	1	-	-	-	-	-	1
Vadsø	98	32	93	31	2	1	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-
Sydvaranger	13	7	13	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Finnmarkens Amt . . .	226	84	207	79	2	1	1	1	13	3	2	1	-	-	-	-
Deraf i Byer	87	30	77	27	1	-	1	1	7	2	-	-	-	-	-	1
Bygder	139	54	130	52	1	1	-	-	6	11	2	-	-	-	-	-

Byerne var Forholdet henholdsvis 11,3 p.Ct. og 17,9 p.Ct. og for Bygderne 24,5 p.Ct. og 31,6 p.Ct. Forøvrigt henvises til Tabellen paa Side 297. — Fra Maasø bemærker Distriktslægen, at der i Nordre Honningsvaag har holdt sig et Arnested for Tuberkulosen; ogsaa dette Aar er forefaldt 2 Dødsfald af denne Sygdom der. Hos en Familie er stadig indtruffet nye Tilfælde. Sygdommens Smitsomhed er almindelig kjendt for de Fleste; og man ser ogsaa, at en Del bestræber sig for at vise Forsigtighed og følge de givne Forskrifter. Men hos Mange er der stor Ligegyldighed og Mangel paa Renlighedssands. De Fleste bor trængt, har smaa, og kun det høist fornødne Antal Rum, Mange har kun 1 Værelse. Desinfektion udførtes efter de kjendte Dødsfald af Tuberkulose. (Horne). I Kistrand Distrikt behandledes 3 nye Tilfælde af Lungentuberkulose; Sygdommen synes i den senere Tid at brede sig mere indover Landet. Den har saaledes, foruden flere Tilfælde blandt Fastboende i Karasjok, ogsaa holdt sit Indtog blandt Fjeldfinnerne. Hos en Fjeldfinfamilie iagttoget i Løbet af de Par sidste Aar 4 Tilfælde, deraf 3 dødelige. Derimod menes Sygdommen ikke at have tiltaget i nogen særlig Grad i Fjorddistrikttet. Det ansees ikke tvivlsomt, at den er indført fra Fiskeværeneude ved Kysten, og at den derfra faar stadig Tilførsel. De Vilkaar, under hvilke Befolkningen lever, især den store Urenlighed, synes at maatte byde dens Trivsel gode Betingelser. (F. Mørch). — En noget anden Betragtningsmaade af her omhandlede Forhold, hævdes i følgende Indberetning med Kartskitse fra Distriktslæge N. Christoffersen: Af tidligere Aars Medicinalberetninger sees specielt Østsiden af Magerøen — Maasø Distrikt — at være fremhævet som stærkt smittet, hvilket ogsaa stemmer godt med de af mig under min Fiskeri-legejetjeneste dersteds anstillede Efterforskninger, hvorefter vedføede Kartskitse (næste Side) er udarbeidet. Naar man saa tager i Betragtning, at al Almoe fra Porsangerfjorden ror Vaarfisket i de to mest smittede Fiskevær, Kjelvik og Nordre Honningsvaag, skulde det jo ligge nær at slutte, at Folket bragte Smitten med

Tuberkulose omkring Porsangerfjorden 1900—1902.

sig derfra. Men ikke bor Fiskerne under Fisket hos nogen af Familierne i Fiskeværene, heller ikke er der nogen Omgang mellem Kvaernerne og Lapperne fra Fjorden og Fiskeværenes norske og fornorskede Indbyggere. Ligeledes sees af velvillig meddelte Oplysninger fra Karasjok, at 6 af de der optraadte 10 Tilfælde er hos Fastboende, som ikke ror noget Fiske, og som vel ogsaa har lidet at gjøre med Flytlapperne, selv om disse skulde have hentet sig sin Tuberkulose under Sommeropholdetude ved Kysten, hvad der er lidet troligt. Der er i flere Indberetninger omtalt mulig Smitte fra syge Kjør. Med dette for Oie indspøjedes i Kjelvik en Ko, hvis Melk i længere Tid paa Grund af dens Afmagring ikke havde turdet benyttes, med 0,50 Gram Tuberkulin -- uden Spor af Reaktion. Desværre havdes ikke Materiale til flere Injektioner. Den mest anvendte Melk i Fiskeværene er vistnok Gjedmelk. At Tuberkulosen heroppe, først kommen ind blandt Befolkningen, vil komme til at gjøre en rig Høst, er heist sandsynligt. Thi intet Sted er Boligforholdene saa elendige somude i de raakolde Fiskevær, og Skiddenfærdigheden inde i Fjorden blandt Finnerne er utrolig. Istedetfor Spade i Fjøset bruges de bare Hænder ved Gjødselsens Udtagelse; Vaskevand anvendes ikke; til Haandklæde, naar Fjøsgulvet er nogenlunde «renset», anvendes en Hødot, -- og saa til Melkningen og Husstellet. Husvask kjendes ikke af Navn. Laegges saa hertil det lave Niveau, hvorpaa Befolkningen staar i Opplysning, deres Laestadianske Fanatisme og Ukyndighed i Norsk (af 50 Konfirmander kunde blot de ti forstaa Norsk), saa vil man medgive, at meget Usundt kan faa Fodfaeste. Lapperne ialfald synes aldeles uimodtagelige for Paavirkning. Kvaernerne noget bedre.

Af Kjelvik Sogns 1 500 Indbyggere vides døde i:

1899 af Tæring	3	= 2	%
1900 -	4	= 2,6	-
1901 -	6	= 4	-

Af Kistrand Sogns 1 900 Indbyggere vides døde i:

1901 af Tæring	5	= 2,6	%
----------------	---	-------	---

antagelig forlidet. Af 33 anmeldte Dødsfald er de 19 døde af ukjendt Aarsag.

Af Karasjok Sogns 610 Indbyggere vides døde i:

1900 af Tæring	3	= 4,9	%
1901 -	3	= 4,9	-

I Sydvaranger Distrikt støder Tuberkuloselovens Gjennemførelse paa betydelige Vanskærligheder. Befolkningens mangelfulde Sands for Renlighed i Huset og i sit daglige Stel og dens gjennemgaaende Fattigdom gjor det i de fleste Tilfælde umuligt at gjennemføre saadanne Foranstaltninger, at man kunde føle sig nogenlunde tryg for Smittens Udbredning fra den Syge til andre Medlemmer af Familien. Der haves ofte blot 1 Værelse til Disposition; her ligger den Syge, og her opholder de Friske sig, naar de er hjemme. Det gaar mest ud over Kvinder og Børn, som Storsteparten af den lange Vinter holder sig inden fire Vægge. Og den Pleie, som kan ydes den Syge, blicher i de fleste Tilfælde saare mangelfuld. Det bliver gjerne Husmoderen, som foruden sine øvrige talrige Gjoremaal ogsaa maa overtage Sygepleien; men der skal en større Omtanke og Omhyggelighed til, end man under saa trange og vanskelige Forhold kan gjøre Regning paa, for at den Syges Skjøtsel kan blive nogenlunde tilfredsstillende. Det staar meget ofte ikke til at hindre, at Madyarer, f. Ex. Melk, opbevares i det Rum, hvor den Syge ligger. Naar Forholdene er saa uheldige, henviser Lovens § 6 til, at Sagen forebringes Sundhedskommisionen, der har at fatte Bestemmelse om, hvilke Forholdsregler der skal træffes. Men under de hervede Forhold kan ikke Sundhedskommisionen udrette mere end den behandelende Læge; man kan overhovedet ikke virke ved andre Midler end idelig Beklering og Formaning. Oprettelse af offentlige Pleiehjem for Tuberkulose, helst ét

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsfald ved			
	Sygdom.	Lunge-tuberkulose.	epidemiske Sygdomme.	ikke epidemiske Sygdomme.
Alten	85	16	20	65
Loppen	9	1	2	7
Hammerfest	34	2	17	17
Hammerfest By	33	2	17	16
Bygder	1	-	-	1
Maasø	28	3	3	25
Kistrand	14	6	5	9
Lebesby	5	1	4	1
Tanen	8	3	2	6
Vardø	79	6	25	54
Vardø By	63	5	21	42
Bygder	16	1	4	12
Vadsø	76	24	19	57
Vadso By	37	8	11	26
Bygder	39	16	8	31
Sydvaranger	15	7	1	14
Finmarkens Amt	353	69	98	255
Deraf i Byer	133	15	49	84
— Bygder	220	54	49	171

i hvert Herred, er det eneste Middel til at raade Bod paa Manglerne; og her i Finmarken trænges saadanke kanske mere end noget andet Sted i Landet, fordi Folks Boliger baade med Hensyn til Størrelse og Soliditet lader saa meget tilbage at ønske. (Wessel).

Blegsot og Sygdomme i Fordøjelsesorganerne er i Tanen fremdeles af de hyppigst forekommende Lidelser og en naturlig Følge af den oftest ensformige og daarlig tillavede Kost og den megen Kaffedrikken i Tide og Utide. Naar saa hertil kommer Lediggangen i Mørketiden, at Folk da omtrent Døgnet rundt opholder sig i sine smaa, slet oplyste og ventilerede Rum, og at der ikke kommer rent Vand paa deres Krop hele Aaret rundt, er det ikke at undres over, at Livsfunktionerne nedsættes. Naar saa den slidsomme Vaartid med liden og uregelmæssig Søvn kommer, og Alle maa arbeide saa meget, de orker, for at samle ind Fortjenesten for Aaret, da slides der uforholdsmæssig paa disse svækkelte Kroppe. Folk bliver tidlig gamle; og ikke sjeldent lider svagere Nerver af Kavet og Slidet under Fisket; Forvirringstilstande er da ikke saa sjeldne. (Groth).

Sindssygdomme. Fra Tanen Distrikt omtales Vanskeligheden ved at faa bortsat Sindssyge. Behandlingen af dem synes at være saa god, som man efter Omstaendighederne kan vente det. Den største Del anbringes efter endt Asylophold i Omegnen af Trondhjem. (Groth). — Angaaende Amtets Sindssyge forresten henvises til den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforlosning.			Vending.		Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Per- foration.	Exvis- ceration.	Efter- byrds- operation.
	Moder.	Børn.	Moder.	Barn.	Moder.	Barn.	Moder.			
	Lev.	Lev.	Dodf.	Dod.	Dodf.	Lev.	Lev.	Lev.	Dod.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer . .	10	9	1	-	-	1	1	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kontusionsfænomener hos Moderen	-	-	-	-	-	-	-	-	2) 1	-
Tverleie	-	-	-	1)	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	11	9	2	1	1	1	1	1	1	3
				11						

1) Dødsaaarsag: Barselfeber. 2) Døde 4 Dage efter Operationen pludselig; som Dødsaaarsag er opført Barselfeber.

Jordmoderhjælpen.

Lægedistrikter.	Antal anmeldende Jordmodere.	Har bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf var:			
			Issefødsel.	Bukken- endefødsel.	Ansigts- førel.	Vogn, eller ukjendt Leie.
Loppen	2	16	15	1	-	-
Hammerfest	1) 5	99	92	3	-	4
Maaso	4	48	2) 48	-	-	-
Lebesby	2	18	17	1	-	-
Vardø	3	68	-	-	-	68
Vadsø	3	68	64	1	1	2
Sydvaranger	1	5	5	-	-	-

1) Deraf 1 Hjælpekone med 7 Fødsler. 2) Deraf 1 Twillingfødsel.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter	Fødte		Døde					Mord og Hændelser
	leven- de.	dod- de. fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hændelser	
Alten	199	6	115	20	3	3	8	-
Loppen	88	-	43	12	-	-	4	-
Hammerfest	134	7	118	18	-	-	8	-
Hammerfest By	68	3	68	5	-	-	1	-
Bygder	66	4	50	13	-	-	7	-
Maaso	101	2	79	13	-	-	27	-
Kistrand	87	4	39	11	2	1	-	-
Lebesby	84	3	49	14	-	-	5	-
Tanen	75	2	45	5	-	-	12	-
Vardø	149	6	92	26	2	2	12	-
Vardø By	103	4	67	20	2	2	5	-
Bygder	46	2	25	6	-	-	7	-
Vadsø	153	3	96	25	1	1	4	1
Vadsø By	61	1	40	11	1	-	3	1
Bygder	92	2	56	14	-	1	1	-
Sydvaranger	61	-	31	8	1	-	4	-
Finmarkens Amt	1131	33	707	152	9	7	84	1
Deraf i Byer	232	8	175	36	3	2	9	1
— Bygder	899	25	532	116	6	5	75	-

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes i alt 18 saadanne, deraf i Alten Distrikt 2, Hammerfest 2, Maasø 3, Kistrand 2, Lebesby 3, Tanen 1, Vardø 2, Vadso 3. Angaaende Indikationer og Udfald henvises til Tabellen paa Side 298.

Angaaende **Jordmoderhjælpen** henvises til Tabellen paa foregaaende Side, der er sammendraget efter de Indberetninger, der fra Jordmødre er indsendt til Distriktslægerne. Hjælpekoner anvendes fremdeles meget almindelig.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 7 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsaaersag for 11 Barselkynder saaledes: Barselfeber 6, Barselkrampe 2, Blødning 2, Dystoki 1; den sidste døde uforløst. Det var en Kvinde i Sørfjordbunden paa Stjernøen i Loppen Distrikt; Veiret var haardt, og der fandtes ikke i Fjorden en eneste Mand, som kunde faa Bud efter Læge, da alle var paa Fiske. En tilfældig Reisende drog da efter Lægen; men ved hans Ankomst var Konen død for 2 Dage siden (G. Klem). Desuden er for en Kvinde i Alten Distrikt alene opgivet, at hun døde «efter Barselseng», uden nærmere Dødsaaersagsangivelse.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabellen paa foregaaende Side.

Der bliver saaledes for det hele Amt et Overskud af 424 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 62,6.

De hyppigste Dødsaaersager var:

Dødsaaersager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	69	15	54
Alderdomssvaghed	39	2	37
Medfødt Svaghed	30	7	23
Akute Katarrer i Aandedrætsorganerne	18	15	3
Tuberkulose udenfor Lungerne	16	11	5
Organisk Hjertesygdom	16	6	10
Mave-Tarmkatarr	14	9	5
Hjerneslag	14	9	5
Lungebetændelse	13	4	9
Kraeft	12	4	8
Akut Diarré (Kolerine)	12	6	6

Veirliget. Vinteren synes at have været kold i flere Distrikter, tildels ogsaa med stormende, uroligt Veir; Vaaren kom for det Meste tidligt, Sommeren var overveiende tor og varm, Høsten mild. I Sydvaranger gik saaledes Temperaturen den 28de Juli op til + 30° C. i Skyggen. Udbyttet af Høhøsten blev derfor i det Hele taget godt.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Loppen Distrikt slog Vinter- og Sommerfisket godt til, saa Fiskerne fik mere end tilstrækkeligt Mel. I Almindelighed vilde sjeldent Nogen her lide Nød, da Fortjenesten ved Fisket som Regel er god. Tørv findes her nok af, og i de fleste Aar faar man tilstrækkelig Tørk paa den; men som Regel er det saa, at Fiskerne ikke kan

spare. Dette gjælder især Ungdommen. Særlig for Hasvik Herreds Vedkommende har Fiskerierne i de sidste Aar slaaet godt til. Foruden det sædvanlige Skrei- og Seifiske drives her et meget lønnende Laxefiske. Som en Følge heraf sporer man ogsaa, at Fiskerne vil have sig bedre og komfortablere Huse, end for har været Tilfælde. Gammerner svinder efterhaanden. — Med Hensyn til Ædruelighed og Sædelighed er det ikke bedre end tidligere. (G. Klem).

Fra Maasø Distrikt skriver Distriktslaegen: Aaret var i flere Henseender et daarligt Aar for Almnen. Den foregaaende Sommer havde været saa regnfuld, at Folk ikke havde faaet Tory til Brændsel, ei heller tilstrækkeligt Foder til Kreaturene, og der var derfor adskillig Nød udover Vinteren og Vaaren. Lødefisket slog daarligt til. Et godt Sommerfiske bedrede flere Steder noget paa Forholdene. Fiskeriet er selvfolgelig Folkets Hovednæringsvei. Med Jordbruget er det smaaat bevendt. Om nogen Slags Husflid i Hjemmene er der neppe Tale, uagtet der vistnok kunde afsees god Tid til mangt nyttigt Hjemmearbeide. Naar Fiskerne ei ror paa Sjøen, ligger de Fleste ørkesløst hjemme og doyner sig. Sely at reparere sine Redskaber og sine Baade forsømmes ofte, jeg kan ei skjonne af anden Grund end af Dovenskab. Kostholdet er lidet varierende; Kaffe drikkes til hvert Maal i store Mængder. Melk er der Mangel paa hele Vinteren, dels paa Grund af Sultefodring, dels væsentlig af den Grund, at alle Folk har vaarbaere Kjør, som i Regelen kalver i Marts og April Maaned. Misbrug af Alkohol er ikke saa meget udbredt i Almindelighed, men forekommer selvfolgelig især ved givne Anledninger, — og naar der findes Penge blandt Folk. Kvænerne i Kjelvik tager sig af og til lystige Gjæstebud. Ved Juletider var der et stort Gilde med paafølgende Slagsmaal. En drak sig bogstavelig talt ihjel. Ved den legale Obduktion kom man til det Resultat, at Døden var fremkaldt ved akut Alkoholforgiftning. Flere fik Saar og Skrammer, én et alvorligt Øxehug i Baghovedet; han afgik senere ved Doden. Det er om Vinteren, at Kvænerne samler sig i Kjelvik og ror Fiske der; der kommer da sammen en Masse forvorpne Personer. Disse Kvæner skremmer rent væk andre ordentlige, duelige Fiskere fra at søge til Fiskeværet i denne Tid. Der findes dog dygtige Fiskere blandt Kvænerne; men naar de drikker sig berusede, er det ikke greit at være sammen med dem; da er de snare til at grike til Kniven. — De hygieniske Forhold i mange Fiskevær er slette, og vanskeligt er det at faa Fiskerne til at overholde Sundhedsforskrifterne vedkommende Renhold etc. i og omkring Rorboderne. Der er Bestemmelser i Sundhedsforskrifterne, som paabyder, at der til hver Søndag Morgen skal være rengjort i Rorboderne, at de skal rengjøres, naar Fiskerne forlader dem, og at alt Fiskeaffald, ubrugbart Agn etc. skal bortfjernes. Ansvaret for, at dette sker, paaholder dem, der bebor Rorbenen. Det er vistnok en Mangel ved Sundhedsforskrifterne, at ikke Ansvar for, at der gjøres rent, faller for at Svineriet bortfjernes udenfor Rorboderne, ogsaa er paalagt Eieren af Fiskeværet (Handelsstedet). Thi han er den Eneste, der kan øve effektiv Kontrol her. Han kjender alle Fiskerne i Boderne, og hvis han havde en Del af Ansvar, vilde han være mere agtpaagivende ligeoverfor al Urenlighed. Nu gaar han bare og ser paa og beklager sig over Politiet, som ei gjør sin Pligt, og over Sundhedskommissionen, som ei faar sat Stop for Svineriet. — Med Sædeligheden er det ikke rart, og Ungdommen begynder tidligt at vise, hvad de duer til i denne Henseende. Paa Rolfsø var nylig en 11 Aar gammel Gut smittet med Gonorré. Det oplystes, at han havde haft legemlig Omgang med en 12 Aar gammel Pige, og denne havde igjen pleiet legemlig Omgang med nok en 11 Aar gammel Gut. (Horne).

Distriktslaegen i Lebesby beretter, at Ædrueligheds- og Sædeligheds-tilstanden lader meget tilbage at ønske. Særlig i Fiskeværene er der stor Efter-spørgsel hos Laegen efter «Nafta, Hoffmanns- og Kamferdraaber»; men i Lighed

med forskjellige Kolleger har jeg i flere Aar gjort mig det til fast Regel ikke at udleyere disse Ting i Haandkjob; at man herved paadrager sig specielt de mindre gode Elementers Uvillie, er en Selvfølge. Dog synes Edrueigheden at være bleven større i de sidste Par Aar, især blandt Sjofinnerne inde i Fjorden, idet den økonomiske Evne har været saare ringe paa Grund af det feilslagte Fiske, der for dette Distrikts Vedkommende var misligt i det forløbne Aar. Hoavlingen opgives at have været middels; Flere fik ogsaa modne Poteter. Her holdes ikke ganske faa Kreaturer, men de fodres daarligt, saa at Afkastningen bliver ubetydelig, om Vinteren neppe nok til Husbehov. Befolkingen lever som Folge heraf usselt, er yderst urenlig og bor daarligt. Særlig gjælder dette Fjordfinnerne, idet Tilstanden ude blandt Kystboerne, der væsentlig er norske, synes adskillig bedre. (Wingard).

Fra Tanen Distrikt bemærkes, at Kosten er ensformig, og Tilberedelsen den enkleste, saa megen Variation bliver der ikke stort Tale om. Elvefinnerne lever vidstnok bedst. De er i enkelte Henseender smaa Gourmander. Der nedsaltes ikke saa lidet Lax til Hjemmebrug, og mangen Husmoder sydpaa vilde korse sig ved at se det Stykke speget Lax, som Finnen til dagligdags kan expedere. Kystbefolningens væsentlige Næring bliver Fisk; lidt Fædrift drives jo ogsaa ude i Værene, men ikke paa langt nær tilstrækkeligt til Husbehov. Sundhedstilstanden ude i Kystdistrikter er derfor — specielt blandt Born — ikke tilmarmlesvis saa god som op gennem Tanadalen. Tuberkulosen er saaledes langt hyppigere ude ved Kysten. Foruden af daarligere Kost kan vel dette komme af, at Born især staenges langt mere hermetisk inde om Vinteren derude, hvor Veiret gjennemgaaende er langt mere stormfuldt. — Hovednaeringen for Samtlige i Distrikter bliver Skrifisket om Vaaren, idet ogsaa Indlandets Befolkning flytter ud i Værene paa Fiske. Laxefisket saavel i Tanafjorden som i Tanaelven er for dygtige Fiskere en god Binæring, for Enkelte endog næsten Hovednaering. Fædrift og Hestehold skaffer for Elvebefolkingen ogsaa en ikke ringe Indtaegt. Egentligt Haandyrk drives ikke forretningsmaessig; Enhver er som Regel sin egen Snedker, Smed, Skomager o. s. v. — Boligerne bygges bedre for hvert Aar, som gaar. Gammer bnyttes næsten udelukkende til Udhus, og naar de bygges til Menneskeboliger, paneles de som Regel indvendig. — Kaffe misbruges i hvert Hus, og Alkohol nydes, hvor den kan overkommes, hyad enten lovlige eller ulovlige. Den sidste Fordyrelse af al Tobak har hos Mange bevirket Afhold fra den — om af Langvarighed, hvis der kommer godt Fiske, er vel tvivlsomt. (Groth).

I Vardø Distrikt begyndte Vaarfisket ganske lovende, men saa kom Kobben, denne Landeplage, som hvert Aar indfnder sig i storre og storre Flokke, og som om ikke ret lenger vil affolke Finnmarken, dersom ikke Russerne atter giver os Tilladelse til at drive rationel Jagt paa den. I de sidste 10 Aar er 3 Fiskevaer (Kavringen, Persfjord og Finvik) saa at sige forladte. Hvis man nu vil have Fisk, maa man ud paa de store Dybder, og dertil kræves store Parkoster eller Dampbaade. Smaabaadenes Rolle er udspillet, derfor vil de Vaer, som ikke har betryggende Havn for Storbaade, gaa tilgeunde. Baadsfjord har saadan Havn, og vil maligens gaa frem. Kiberg kunde faa god Havn, om Midler dertil kunde skaffes. — Hyalfangerne var heldige i dette Aar; Sommerfisket slog godt til, og der har været fisket jaeynt godt hele Aaret ud, ligesom Priserne har været gode. — De hygieniske Forhold er i det Store og Hele brave. Rorborderne bygges stadig bedre og bedre. Enkelte Steder findes endnu Jordgambar; væsentlig i Baadsfjord, og i dem er det ikke raret bevendt med Renligheden. Befolkingen bestaar af Fiskere og nogle faa Jordbrugere. Fiskerne siges at have lidet Initiativ i sin Bedrift. Edrueighedstilstanden er god, Sædeligheden noget bedre end før (19,7 pct. uegte Fødsler mod 25,0 pct. Aaret forud). (Blom).

I Sydvaranger Distrikt var Udbyttet af Jorden godt, men baade af Vaar- og Hostfisket ligesom af Laxefisket var det ringe. Da Befolningens paa Grund heraf ikke havde samlet sig tilstrækkeligt Vinterforraad af salt Fisk, vilde Noden vistnok være blevet noksaa stor, om der ikke i December var indtruffet et Sildefiske, som baade afhjælp den og gav Overskud til Salg. (Wessel).

Sygehuse. De 3 Amtssygehuse er beliggende i Hammerfest, Vardø og Vadsø. Hasvaag Sygestue i Loppen Distrikt var ikke i Drift, da det ikke var muligt at opdrive Gangkone, og Huset desuden er i en saadan Forfatning, at det ikke kan modtage Syge. (G. Klem). Den i Kristiansund Distrikt værende Sygestue benyttes saagodtsom heller ikke. (N. Christoffersen). I Gamvik, Lebesby Distrikt, er et lidet Sygehus, der er aabent i Fisketiden og bestyres af Distriktslægen i Tanen. Sygestuen ved Tanens Legebolig benyttes derimod omrent ikke mere. (Groth). I Hammerfest findes et katholsk, «St. Vincents», Hospital.

Fattigsygepleien. Angaaende denne bemærkes fra Lebesby Distrikt, at Forholdene er overmaade smaa og fattige og Budgettet temmelig spændt, saa Lægen kun hentes i yderste Nødsfald; han har kun ubetydelig Sogning udenfor Fisketiden om Vaaren. Den inde i Fjorden boende, lappiske Befolning synes kun lidet tilboelig til at søge kyndig Hjælp hos Læge eller Jordmoder, Forholdene er i den Henseende meget bedre ude ved Kysten. (Wingard).

Kvaksalveri. I Tanen drives, saavidt Distriktslægen bekjendt, Kvaksalveri mere forretningsmæssigt km af en «Specialist i Frostskader». (Groth).

Badeindretninger. I Hammerfest findes saadanne ved begge Sygehuse, men kun Badet paa Amtssygehuset er mere sogt; ved dette toges 355 Øre, vaesentlig af det bedre Publikum. (Aagaard). I Kjelvik, Maasø Distrikt, findes et lidet Badstubad, der er aabent én Dag i Ugen til en Pris af 0,50 Øre pr. Bad. (Horne). Af de 3 i Lebesby Distrikt værende Kvænbadstuer er 2 udelukkende til privat Brug, den 3de, i Fiskeværet Mehavn, eies ogsaa af en Privatmand, der lejlighedsvis har givet Publikum Adgang til at benytte den, en Adgang som der dog sjeldent gjøres Brug af udenfor Fisketiden. (Wingard). I Vardø findes et Karbad paa Fæstningen, i Byen 3 Kvænbad og 2 Russebad. (Blom).

Om Amtets Apothek se den almindelige Beretning.

Tabellen paa næste Side giver Oplysning om Antallet af Møder i Sundhedskommisioner og af Vakeinerede.

Sundhedskommisioner. I Hammerfest besluttedes af Sundhedskommisionen, i Anledning af Tuberkuloselovens Bestemmelser, at ansætte en Desinfektor for Byen og at lade trykke Regler for Desinfektion efter Dødsfald og Flytning, samt Regler for den hygieniske Behandling i Hjemmet. (Aagaard). I Tanen Distrikt vedtoges, efter Forslag af Distriktslægen, af Herredsstyret, at Sundhedskommisionen skulde bestaa af Distriktslægen og 3 af dets Medlemmer, der boede i Nærheden af ham. Forandringen besluttedes, fordi Herredsstyrets Moderator er faa, fordi Distriktslægen ofte paa Grund af Reiser ikke kunde møde, naar Herredsstyret var samlet, samt fordi det vilde være tungvint og brydsomt at faa Sundhedskommisionen samlet, om det krævedes hurtigt, naar den bestod af det samlede Herredsstyre. (Groth).

Vakcination. I Loppen Distrikt foretages ingen Vakcination i Hasvik og Galten Kredse, i den første ikke, fordi der møder for faa frem ved Vakcination hvert Aar, i den anden, fordi det ikke har været muligt at faa en brugbar Hjelpevakcinator. (G. Klem). Af sidstnævnte Grund vakceredes heller ikke i Maasø Herred, Maasø Distrikt, ligesom Posten i Indlandets Kreds af Kjelvik

Herred var ledig. I Honningsvaagene Distrikt undlodes den ogsaa, da der antoges at være for faa Uvakeinerede i Distriket. (Horne). I Gamvik Kreds af Tanen Lægedistrikts vaceineredes ikke paa Grund af megen Sygeighed blandt Børn. (Groth).

Lægedistrikter.	Sundheds-kommissioner.	Vakeinerede.	Antal Møder.
Finmarkens Amt	39	1132	
Alten	¹⁾ 1	168	
Loppen	²⁾ 2	151	
Hammerfest	³⁾ 7	102	
Maasø	⁴⁾ 4	130	
Kistrand	⁵⁾ 2	28	
Lebesby	⁶⁾ 1	57	
Tanen	⁷⁾ 4	156	
Vardø	⁸⁾ 5	56	
Vadsø	⁹⁾ 10	258	
Sydvaranger	¹⁰⁾ 3	26	

¹⁾ Alten 1. ²⁾ Hasvik 1, Loppen—Øksfjord 1. ³⁾ Hammerfest By 3, Hammerfest Herred 2, Kvalsund 2. ⁴⁾ Maasø 2, Kjelvik 2. ⁵⁾ Kistrand 2. ⁶⁾ Lebesby 1. ⁷⁾ Tanen 2, Polmak 2. ⁸⁾ Vardø By 4, Vardø Herred 1. ⁹⁾ Vadso By 4, Nordvaranger 3, Næsbyh 3. ¹⁰⁾ Sydvaranger 3.

C. Anhang.

(Appendices).

1. Sundhedsforskrifter approberede i 1901.

Halsaa og Hartmark Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 3die Januar).

§ 1. Forinden Opførelse eller Flytning af Vaaningshusे eller Udhuse paa begyndes, eller Brønde anlægges, skal Eierne gjøre skriftlig Ann meldelse derom til en af Sundhedskommisionens nærmestboende Medlemmer eller Tilsynsmaend, som pligter at gjøre Vedkommende bekjendt med Bestemmelserne i disse Forskrifter.

§ 2. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald og Fjøs paa den anden Side bliver mindst 5 M.

§ 3. Ved Opførelse af Vaaningshus skal iagttages:

- a) For eller under Opførelsen skal Muldjorden være bortfjernet og Grunden omhyggelig afgrøftet, forsvarligt den ikke er af den Beskaffenhed, at der ikke kan opstaar Ansamling af Grund- eller Overvand.
- b) Grundmuren skal være mindst 30 Cm. høi og forsvarligt tættet ved Rapning med Kalk eller andet hensigtsmæssigt Materiale.
- c) Hvert Beboelsesrum skal have en Høide af mindst 2,20 M. under Loftet og være forsynet med Vinduer, hvis samlede Fladeindhold i Regelen bør være $\frac{1}{7}$ af Gulvfladen, og hvoraf mindst Halvdelen med Lethed kan aabnes og lukkes.
- d) Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt og helst med Mellemlag af tør og god Fyld.
- e) Kjælderen skal være forsynet med passende Aabning for Lufttilgang. Skal den benyttes til Beboelse, Handel eller Værksted, maa mindst $\frac{1}{2}$ af Rummets Kubikinhold være over det tilstødende Jordsmon. Gulvet skal være af Cement eller et dobbelt Lag af Træ, helst med forsvarlig Fyld imellem.
- f) Kogeovn maa ikke benyttes, medmindre den er forsynet med Indretning til Bortledning af Damp, saasandt saadan Indretning med Rimelighed kan anbringes.

§ 4. Til hver Bolig, som herefter opføres eller undergaar en Hovedreparation, skal der være et Privet (Vandhus), hvis Afstand fra Vaaningshus skal være mindst 5 M. Bingen skal være tæt og ikke have Tilsig fra Grund- eller Over-

vand og tømmes saa ofte, det paakraeves, saa Indholdet ikke flyder ud. Hvor Bing er fælles med Gjødselbingen, maa Indholdet blandes saa ofte med Jord, Kalk eller lignende, at det ikke udbreder Stank. — Sundhedskommisionen kan paabyde Desinfektion af Binger og Exkrementbeholderne.

§ 5. Gjødning, Affald fra Husene og lignende Urenigheder skal henbringes i Gjødselkjælder eller i en Afstand fra beboet Hus eller befærdet Vei, som af Sundhedskommisionen findes antagelig, og saaledes, at der ikke bliver Tilsig til Sted, hvorfra Mad- og Drikkevand tages. — Indvolde skal henlægges i Gjødselkjælder, nedgraves eller opbrændes. Skyllevand (og andet Vand ved Klædesvask eller Skuring) maa ikke slaaes ved Husvæggen, paa Gaardspladsen eller Vei.

§ 6. Brønde, som ikke giver rent Vand, maa ikke benyttes. Brønd eller Opkomme maa ikke forurenses ved Vask eller anden Urenighed. Bækkevand bør i Regelen ikke benyttes til Drikkevand, naar Bækkengaard gjennem dyrkede Marker, eller hvor Bækken kan forurenses ved Vask eller Tilløb fra Husholdninger eller Bedrifter.

§ 7. Heste, Kør, Svin, Faar, Gjeder og Fjærkræ maa kun undtagelsesvis huses i Vaaningshus eller Hus, som har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 8. Sundhedskommisionen kan forbyde Brug af Boliger, som paa Grund af Overfyldning af Mennesker, Fugtighed, Urenighed eller slet Ventilation findes skadelige for Sundheden, indtil Manglerne er afhjulpne.

§ 9. Det paaligger Eieren af Logis-, Leiehuse og Arbeiderboliger at sørge for, at der er tør Adgang til Huset, og at der paa Stedet er tilstrækkelig Adgang til rent og godt Drikkevand.

§ 10. Sundhedskommisionen kan forbyde Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjorte. Dette gjælder ogsaa Gjenstande, som ved at indeholde giftige Bestanddele kan blive sundhedsfarlige, saasom Tøier og Tapeter, hvoraf Prøve til Undersøgelse skal udleveres efter Sundhedskommisionens Forlangende.

§ 11. Enhver Bedrift, hvorved Luften kan forurenses, eller Stank udbredes, skal være underkastet Sundhedskommisionens Tilsyn og nærmere Bestemmelse.

§ 12. Bohave, Seng- og Gangklæder efter Personer, der lider af eller er døde af smitsom Sygdom, deriblandt Tæring og Spedalskhed, maa ikke overlades til Andre, forinden de er renset paa den af Sundhedskommisionen bestemte Maade.

Naar Tæringssyge dør eller flytter, skal Boligen desinficeres, forinden Andre flytter ind. — Personer, der lider af Tæring eller Spedalskhed, maa ikke lægges i Lægd. Ei heller maa, uden Sundhedskommisionens Tilladelse, Personer lægges i Lægd eller bortsættes til Forpleining i Familier, hvor der er Personer, lidende af nævnte Sygdom.

§ 13. I bymæssig bebyggede Strøg skal Huscierne sørge for at holde Veigrøfter udenfor sin Eiendom oprenset, saa der til enhver Tid er frit Afløb for Spild- og Overvand.

§ 14. Hvor særegne Forhold paakräver det, kan Sundhedskommisionen efter Andragende derom indvilge Afgivelse fra disse Forskrifter.

§ 15. Overtrædelse af disse Forskrifter anmeldes til Sundhedskommisionen, hvem det paaligger i fornødent Fald at foranstalte Overtrædelser paatalt.

Tryssil Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 12te Januar).

§ 1. Ved Flytning af ældre ligesom ved Opførelse af nye Vaaningshuse skal Anmeldelse herom ske til det nærmeste Medlem af Sundhedskommisionen, førend Arbeidet paa Tomten paabegyndes.

§ 2. Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshuse skal følgende iagttages:

- a) Byggegrunden, der maa være saaledes beliggende, at intet Tilsig fra Udhuse finder Sted, maa grøftes og planeres, samt Muldjorden derfra bortskaffes. Bestaar Grunden af Fjeld, maa der sørges for, at der i samme ikke findes Fordybninger, hvori kan samles stillestaacende Vand.
- b) Huset maa forsynes med forsvarlig Grundmur af mindst 0,25 M. Hoide paa det laveste Sted. Grundmuren maa rappes for at hindre Træk og Kulde i Huset og forsynes med murede Luftkanaler.
- c) Ethvert Beboelsesrum maa være mindst 2,30 M. høit og forsynes med mindst ét vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Ogsaa i ældre Huse skal, hvor det ikke findes, saadant vindu være anbragt inden 3 Maaneder efter disse Forskrifters Approvalation.
- d) Gulvet i nederste Stokværk maa være dobbelt og Mellemrummet tættes med tor Fyld.

§ 3. Hvor Kogeovn benyttes i Beboelsesrum, maa der inden 6 Maaneder efter disse Forskrifters Approvalation sørges for, at Dampen fra denne kan skaffes ud fra Rummet ved Opfangningsskjerm eller anden hensigtsmæssig Indretning.

§ 4. Ved ethvert Vaaningshus skal der senest inden 12 Maaneder efter disse Forskrifters Approvalation være opført et Privet, der ligesom særskilt Grisehus maa være mindst 8 M. fjernet fra beboet Hus eller Rum, hvor Næringsmidler opbevares. Det maa tømmes mindst 2 Gange om Sommeren og ellers saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted, ligesom Privetets Sæde bør vaskes mindst 1 Gang om Ugen. Affaldet bortbringes og legges i saa stor Afstand fra det beboede Hus, at der ikke udbreder sig Stank. Gjødselrummet under Privetet maa oftere paaføres Jord, Aske, Sagflis eller lignende til Undgaaelse af Stank.

§ 5. Vandindtag eller Brønd med nærmeste Omgivelser maa holdes rene og Tilsig ikke finde Sted fra Udhuse, Komposte, Dynger eller gjødslede Marker. I Brønd eller Bæk, hvorfra Drikkevand hentes, maa ikke vaskes Klæder eller foretages noget, der kan forurense Vandet, uden forsaavidt dette sker nedenfor Vandtaget.

§ 6. Kjøkkenaffald, stinkende Skyllevand, Feieskarn etc. maa ikke henkastes udenfor beboet Hus, men henbringes i Gjødselrummet eller legges i Kompost, der mindst maa være fjernet 8 M. fra beboet Hus.

§ 7. Melk maa ikke opbevares i Rum, der benyttes til Soveværelse. Hvor dette ikke kan undgaaes, kan den anbringes i en Melkestol forsynet med Forhaeng.

§ 8. Lig maa i den varme Aarstid ikke henligge ubegravede længer end 8 Dage uden Sundhedskommisionens Ordførers særlige Tilladelse.

§ 9. Gang- eller Sengklæder efter Personer, der har lidt af Tæring eller andre smitsomme Sygdomme, maa ikke benyttes af andre eller sælges, før de er blevne betryggende rensede.

§ 10. Paa Skydsstationer, Logihuse eller almindelige Hvilesteder maa ikke Skinfæller benyttes til Reisende.

§ 11. Hvor et beboet Hus ved Mangel paa Luft eller Lys, ved Fugtighed, Urenlighed eller ved Overfyldning af Mennesker befindes at være skadeligt for

Sundheden og saaledes utjenligt til Beboelse, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Afbenyttelse, indtil paaviste Mangler er rettede.

§ 12. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af Levnetsmidler og Brugsgjenstande, der er bedøvede eller ansees farlige for Sundheden, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte.

§ 13. Børn, der fra fremmede Kommuner udsettes i Bygden, skal være forsynede med Lægeattest for, at de ikke lider af nogen smitsom Sygdom.

§ 14. I Skolelokalerne skal Gulyene dagligen overskvættes med Vand, før Feiningen foregaar, og Pulte, Bænke, Katheder etc. dagligen afterres med en vaad Klud. Vaskning af Gulyene skal foregaa mindst 1 Gang ugentlig og oftere, hvis vedkommende Tilsynsudvalg og Lærer finder det fornødent. Spyttbakker skal forefindes i et tilstrækkeligt Antal. Rent Drikkevand maa hver Dag indbringes i Skolelokalet.

§ 15. Hvor det paa Grund af økonomiske, lokale eller andre Forhold maatte ansees nødvendigt, kan Sundhedskommissionen indrømme Afgivelse fra ovennævnte Forskrifter.

§ 16. Undlader Nogen at træffe Foranstaltninger, som ifølge nærværende Forskrifter paahviser ham, kan Sundhedskommissionen lade det Fornødne udføre paa Vedkommendes Regning.

§ 17. Det paahviser Sundhedskommissionens Medlemmer at paase disse Forskrifters Overholdelse, og i Tilfælde at melde Overtrædelse af samme til Ordføreren, der om fornødent skal bevirke Overtrædelsen paatalt efter Loven.

Hol Herred,

(Kronprindsregentens Resolution af 12te Januar).

De nye Forskrifter er saalydende:

§ 1. Ved Flytning eller Opførelse af Huse skal nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen underrettes, og følgende skal derved iagttages:

- Afstanden mellem Beboelseshuse samt Madbod paa den ene Side og Stald, Fjøs, Grisehus samt Vandhus paa den anden Side skal ikke være mindre end 9 M. Opførendes Hus maa dørhos ikke komme til at borttage Sollyset for et andet Vaaningshus.
- Grunden under Beboelseshus skal være vel afgroftet, Muldjorden borttaget og Huset sættes paa Undermur af Sten forsvarlig tæt og af mindst 30 Cms Høide over Jorden. I Kjældermuren skal være mindst 2 Trækhul.
- Ethvert Beboelsesrum skal have en Høide af mindst 2,50 M. fra Gulv til Himling og være forsynet med et tilstrækkeligt Antal vinduer, af hvilke mindst ét skal være til at aabne.

Gulvet skal være tæt og trækfrit.

§ 2. For ethvert Beboelseshus skal forefindes et sommeligt Vandhus, hvis Afstand fra Beboelseshus, Madbod eller Alfarvei ikke maa være mindre end 9 M. Dets Binge skal tommes mindst 1 Gang om Aaret og ellers saa ofte, det af Sundhedskommissionen under særegne Omstaendigheder maatte findes paakraevet.

Ved Blanding med Jord (Torvstro) skal unødig Stank forebygges.

§ 3. Brønd, Opkomme, Bæk eller Elv, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke forurenses eller have Tilsig fra Stald, Fjøs, Vandhus eller Ansamling af Urenligheder.

§ 4. Affald, Menneskers Udtommelser, Gjødsel, stinkende Skyllevand eller anden Urenlighed maa ikke henkastes udenfor Indgangsdoren, ved Husets Mur eller vinduer, men maa bringes til et Sted, hvorfra Tilsig til Vaaningshuset eller Drikkevand ikke kan finde Sted.

§ 5. Aadsler skal ikke henkastes saaledes, at de forurensner Drikkevand eller generer ved Stank, men nedgraves forsvarlig dybt paa Steder, der ligger fjernt fra bebygget Grund, og hvorfra ikke er Vandsig til bebygget Grund, til Bæk eller Elv, hvorfra Drikkevand tages.

§ 6. I Beboelsesrum, hvor Peis ikke forefindes, maa Kogeovn ikke bruges eller anbringes, medmindre den inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation forsynes med en saadan Indretning, at derved Kogedampen opfanges og ledes ud i fri Luft.

§ 7. Salg af bedærvede eller andre for Sundheden skadelige Næringsmidler eller Brugsgjenstande kan forbrydes af Sundhedskommissionen, der, om fornødiges, besørger dem tilintetgjort paa Eierens Bekostning. Den er berettiget til at fordré udleveret de nødvendige Prøver.

§ 8. Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning med Mennesker, slet Ventilation eller lignende, kan Sundhedskommissionen paalægge Vedkommende at rette paa Manglerne inden en given Frist.

En ordentlig Peis bør om muligt forefindes i ethvert Beboelseshus's Dagligværelse, hvor dette tillige benyttes som Kjøkken.

§ 9. Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke holdes i Beboelsesrum, i Kjælder under Vaaningshus eller i Rum, som har Væg, der støder umiddelbart op til Beboelsesrum.

§ 10. Personer, der af Læge erklæres for at lide af Tæring (Tuberkulose), maa ikke legges i Tægd, heller ikke maa Nogen utsættes i Forpleining i Familier, hvor der findes Personer lidende af nævnte Sygdom, eller hvor saadanne vides i de senere Aar at være døde.

§ 11. Bohave, Gang- og Sengklæder efter af smitsom Sygdom, deriblandt Tæring, afdøde Personer, maa ikke bortauktioneres, afhændes til eller benyttes af Andre, før de er rensede efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 12. Børn, der antages til Gjetning, skal ved passende Klæder, deriblandt Regnfrak, beskyttes mod Regn og Kulde.

§ 13. Overtrædelse af disse Forskrifter, ligesom andre Forhold, der kan befrygtes at have en i saniter Henseende skadelig Indflydelse, pligter Sundhedskommissionens Medlemmer og Tilsynsmænd at melde til dens Ordfører, som i fornødent Fald bevirker Paatale efter Lovgivningen.

§ 14. Afvigelse fra de i foregaaende §§ nævnte Regler kan med Sundhedskommissionens Tilladelse finde Sted, hvor Forholdene vil gjøre Befolgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig.

Aamli Herred,

(Kongelig Resolution af 26de Januar).

I. Bygningsvæsenet.

Ved Opførelse af nye eller Flytning af gamle Vaaningshuse skal følgende Bestemmelser iagttagtes:

- Forinden Arbeidet med Tomten paabegyndes, skal Anmeldelse ske til det Medlem af Helseradet, der fungerer som Tilsynsmænd i vedkommende Rode, forat han kan paase nedenforstaaende Paabud overholdte,

- b) Grunden skal være tilstrækkelig afgrøftet, saa der ikke findes Grundvand paa samme, samt Madjord bortskaffes.
 - c) Grundmuren skal være mindst 30 Cm. høi over Jorden og forsvarlig tætter med Kalk, Ler eller andet tjenligt Materiale. Der skal være mindst 2 Trækhul af 8 Cm. Diameter i hver af modstaaende Vægge (altsaa ialt 4 Trækhul).
 - d) Ethvert Vaaningshus skal indeholde mindst to Værelser. Ved fulde Etager skal ethvert Beboelsesrum være mindst 2,20 Meter fra Gulv til Tag samt være forsynet med et Slagvindu, der med Lethed kan aabnes og lukkes, af mindst 1,25 □ M. Fladeindhold.
- Ved $\frac{1}{2}$ -Etager skal der ogsaa kunne indredes Skraaværelser, naar disse blot bruges til Soveværelser.
- Den mindste Høide til Skraataget maa være 1,00 M.
- Ønskes i Undermurene indrettet Værksteder eller lignende, maa der fra Gulvet til Bjelkerne være mindst 2,00 M.
- Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt, og mellem begge Gulve anbringes Fyld af tørt Ler eller andet passende Materiale.
- e) Vaaningshus maa ikke opføres nærmere Vandhus, Stald, Fjøs eller Grisehus end 10,00 M.

II.

Hvor Kogeovn eller Komfyre benyttes i Beboelsesrum, skal den være forsynet med Hætte eller anden Indretning, saa at Røg og Damp opfanges og ledes ud i fri Luft.

III. Vandhus.

Ethvert Hus, der benyttes til Beboelse, skal inden et halvt Aar, efterat disse Forskrifter er approberede, have et Vandhus, der er beliggende mindst 10 M. saavel fra Vaaningshus som fra Alfarvei, og som er af tilstrækkelig Størrelse i Forhold til Beboernes Antal.

Fra Vandhuset maa der ikke være Afløb eller Tilsig til Vaaningshus eller til Indtag for Mad- eller Drikkevand.

Vandhusets Sæder og Gulv skal vaskes mindst én Gang ugentlig.

For at undgaa Stank skal Jord, Tørv, Aske eller deslige paafyldes i tilstrækkelig Mængde.

Vandhuset tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted.

Hvor Forholdene gjør det umuligt at tilveiebringe foran nævnte Afstande, skal Vandhuset være forsynet med tæt Beholder, der tømmes saa ofte, at den ikke bliver overfyldt, og hvis Indhold overstrøes som ovenfor nævnt.

IV. Kreaturhold.

Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder og Fjærkrae maa ikke huses i Vaaningshus eller i Rum, der har Tag eller Væg fælles enten med dette eller med Opbevaringssted for Madvarer.

V. Oplag af Gjødsel, Feieskarn m. m.

Feieskarn, Kjøkkenaffald, Skyllevand og anden Urenighed fra Husene skal bringes til Gjødselhaug eller Vandhus og maa ikke lægges nærmere Vaaningshus eg. Alfarvei end 6 M. og heller ikke saaledes, at derfra er Tilsig til Steder, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages til Mennesker eller Dyr.

Ildelugtende Gjødningsstoffer og Affald maa ikke legges nærmere Vaaningshus og Alfarvei end 10 M., og heller ikke paa Steder, hvorfra Tilsig til Vandindtag, og skal dækkes med tilstrækkelig Jord for at hindre Stank. Aadsler

eller Affald fra døde Dyr skal nedgraves paa afsides Steder, der ikke har Afloeb til bebygget Grund.

VI. Drikkevand.

Brønde eller Vandindtag, der benyttes til Mad- eller Drikkevand for Mennesker eller Dyr, maa ikke forurenses ved Vaskning eller paa nogensomhelst anden Maade og maa tillige være tilbørlig beskyttet mod, at Overvand kan forurense Vandet.

Tønning og Rensning af Brønde og Vandindtag maa foregaa saa ofte, Helseraadet paabyder det.

VII. Renighedsforholde.

- a) Gulvene i Beboelsesværelser skal vaskes mindst én Gang hver 8de Dag.
- b) I Skolelokalerne skal i den Tid, de benyttes til Undervisning, Gulvene daglig overstænkes med Vand og derpaa feies, samt Pulte, Bænke og Katheder aftørres med vaad Klud. Vaskning af Gulvene skal desuden foregaa én Gang ugentlig og ellers, saa ofte det maatte ansees fornødent. Har Skolelokalerne været benyttede til Forsamlingsmøder, maa Vaskning af Gulv, Bænke, Pulte og Katheder foretages, forinden Lokalet efter tages i Brug.
- c) Paa Gaardspladse skal Huller og Fordybninger, hvori Vand ansamles, opfyldes med Jord eller anden Fyld, og Fugtighed, saavidt gjørligt, bortledes.

Gaardspladsene rengjøres mindst 1 Gang ugentlig.

- d) I Streg med tættere Behyggelse skal Rengjøring af Grøfter, Rendestene og Kloaker foretages, saa ofte Helseraadet finder det fornødent.

VIII. Næringsveie.

- a) Helseraadet kan forbyde Salg af bedærvede eller sundhedsfarlige Fødemidler, samt ogsaa andre for Sundheden skadelige Brugsgjenstande, f. Ex. Tapeter, Legetøj og deslige, der indeholder giftige Bestanddele, og kan i Tilfælde paabyde disse tilintetgjorte uden Erstatning. Prøver af saadanne Gjenstande kan forlanges udleverede af Helseraadet til Undersøgelse. Standsning af Salg af deslige Varer kan foreløbig paabydes af Helseraadets Ordfører eller af mindst 3 af dets øvrige Medlemmer i Forening. Endelig Afgjørelse krever Beslutning af det samlede Helseraad.
- b) Handlende maa ikke indpakke Madvarer i Aviser eller urent Papir; heller ikke maa nævnte Slags Papir anvendes til Spundsning af Melkespand ved Førsel af Melk.
- c) Ved Bedrifter, der kan forurense Luften eller paa anden for Sundheden skadelig Maade forulempe de Omkringboende, har Eieren at efterkomme de Bestemmelser, som Helseraadet til enhver Tid maatte finde fornødent at paabyde til Forebyggelse af Ulemperne.

IX. Smitsomme Sygdomme.

- a) Personer fra fremmede Kommuner maa ikke modtages til Forpleining for offentlig Regning inden Herredet, medmindre de har Erklæring fra Ordføreren i vedkommende Steds Helseraad for, at de ikke lider af nogen smitsom Sygdom, Lungetæring medregnet, eller kommer fra Hus, hvor der er eller har været smitsom Sygdom, forinden Desinfektion er foretagen dersteds.
- b) Fattiglemmer maa ikke udsættes i Forpleining, hvor der er smitsom Sygdom.
- c) Fra andre Kommuner maa ikke Indførsel finde Sted af brugte Gang- eller Sengklæder, der har været benyttet af Personer, der har lidt af Lungetæring eller andre smitsomme Sygdomme, uden at der medfølger Er-

klæring fra vedkommende Helseraads Ordfører om, at de er forsvarlig desinficrede.

Forgaaes herimod, kan Helseraadet lade Desinfektion foretage paa Vedkommendes Bekostning, eller, saafremt betryggende Desinfektion ikke lader sig udføre, paabyde Effekterne tilintetgjorte.

- d) Beboelsesrum, Seng- og Gangklæder samt andre Gjenstande, som har været benyttede af Personer, der har lidt af nogen af de under Litr. e. nævnte Sygdomme, maa ikke overlades til Brug af Andre, forinden de er desinficerede paa saadan Maade, som Helseraadet foreskriver.
- e) Kadavere af Dyr, der er døde af smitsomme Sygdomme i et andet Herred, maa ikke transportereres indenfor Herredets Grænser.

X. Almindelige Bestemmelser.

Ethvert alvorligt Sygdomstilfælde, der enten er eller giver Mistanke om at være opstaet ved Nydelsen af bedærvede eller forfalskede Næringsmidler eller ved Benytelsen af Gjenstande, der indeholder giftige eller farlige Bestanddele, eller som kan give Anledning til Udbredning af epidemisk Sygdom, skal af den tilkaldte Læge uopholdelig anmeldes for Helseraadets Ordfører med Angivelse af den formodede Sygdoms Aarsag og andre fornødne Oplysninger.

Det samme gælder om andre sanitære Misagheder, der antages at kunne give Anledning til Sygdom.

XI.

Finder Helseraadet, at enten beboet Rum eller Forsamlings- eller Arbeidslokale er skadeligt for Sundheden paa Grund af Utæthed, Fugtighed, Overfyldning af Mennesker, Mangel paa Lys eller Ventilation eller lignende, kan Helseraadet forbide Lokalets Brug, indtil Manglerne er afhjulpe paa en af samme godkjendt Maade.

XII.

Hvor særegne Forholde paakræver det, kan Helseraadet indromme Afvigelser fra disse Forskrifter.

XIII.

Saafremt Nogen undlader at efterkomme foranstaende Bestemmelser eller de ifølge samme give Paabud, kan Helseraadet lade det Fornødne udføre paa Vedkommendes Regning.

XIV.

Det paahviler Helseraadets Medlemmer, hver inden sin Kreds, at paase foranstaende Forskrifter overholdte, samt at anmeldte Overtrædelse til Helseraadets Ordfører, der skal gjøre Anmeldelse derom til Politiet.

Bergs Herred.

(Kongelig Resolution af 26de Januar).

De nye Forskrifter er saalydende:

§ 1. Ved Flytning af ældre Vaaningshuse saavel som ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen eller en af dens Tilsynsmænd, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2. Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshuse — Rorboder dog undtagne — skal taggtes:

- at Grunden er saavidt mulig tør og vel afgrøftet samt i Tilfælde Madjorden fjernet;
- at Bygningen hviler paa en forsvarlig tæt Grundmur, der skal være mindst 30 Cm. over Jorden Hvis Kjelder anlægges, maa denne forsynes med tilstrækkelig Ventilation.

Ethvert Beboelsesrum skal have en Heide af mindst 2,20 M. fra Gulv til Loft og være forsynet med ialfald et Opslags vindu. I ældre Huse skal anbringes et Opslags vindu inden ét Aar, efterat disse Forskifter er træadt i Kraft;

- Gulvet i nederste Stokværk skal gjøres tæt og trækfrit.

§ 3. Findes der ved Huse, Beboelseslejligheder, Arbeids- og Forsamlingslokaler eller enkelte Rum Misligheder, som for de sig deri Opholdende medfører Fare for Helbreden, kan Sundhedskommissionen forbyde deres Aflbenyttelse, indtil paagjeldende Misligheder er afhjulpe paa Eierens Bekostning og uden Godtgjørelse for Afsavn.

§ 4. Til ethvert Vaaningshus skal indrettes Vandhus (Privet), der ikke maa have Væg eller Tag fælles med Vaaningshuset. Det maa tømmes saa ofte, det fornødiges.

§ 5. Stald, Fjos, Grischus eller Vandhus (Privet) maa ikke anbringes nærmere Vaaningshus, Madbod eller Indtag for Mad- eller Drikkeynd end 10 M. og saaledes, at de ikke har Tilsig til disse.

§ 6. Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder maa ikke have Plads i eller under Vaaningshus.

§ 7. Det maa strengt overholdes, at Exkrementer (Gjødsel), Skarn og Affald ved Slagtning og Fiskebedrift samt anden Urenlighed ikke henkastes under Huse, rundt Husvægge eller ved Indgangstrapper, men besørges bortkastet enten i Sjøen eller i Gjødseldynger ved Fjøset.

§ 8. Brønde, Opkomme eller Bække, hvor Drikke- og Madyand tages, maa ikke forurenses ved Vask eller paa anden Maade; de maa ikke have Tilsig fra forurenset Jordbund. Brøndene kan af Sundhedskommissionen forlanges tømte og rensede mindst én Gang aarlig.

§ 9. Naar nogen Bedrift eller Fabrik agtes sat iværk, der medfører skadelige eller ildelugtende Uddunstninger eller befrygtes paa anden Maade at kunne blive skadelig for Sundheden, skal Plan for Anlagget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlagget vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa dette ikke sættes iværk, fører de af Sundhedskommissionen antydede Ulemper er paavist at være afhjulpe.

Enhver i Virksomhed værende Bedrift skal være underlagt Sundhedskommissionens Tilsyn, og Vedkommende skal være forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, Kommissionen til Fjernelse af forefundne Ulemper maaatte give.

§ 10. I Skolelokaler skal Gulvene daglig overskyættes med Vand, førend Feining foregaar.

Vaskning af Gulvene samt af Privyet skal foregaa mindst én Gang ugentlig, og saa ofte det forovrigt findes fornødnet.

Mindst én Gang ugentlig skal Pulte, Bænke, Katheder etc. aftørres med en vaad Klud.

Mindst én Gang aarlig skal hele Skolelokalet vaskes.

§ 11. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede eller sundhedsfarlige Leynetsmidler og øf Brugs- og Luxusgjenstande, som kan blive skadelige for Sundheden deryed, at de indeholder giftige Bestanddele. Den er for den i saa Henseende nodyvndige Kontrol berettiget til at fordre udleveret Prøver.

Foreløbig Standsning af Salg af saadanne formentlig sundhedsfarlige Varer kan paabydes enten af Ordføreren eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening. Sundhedskommisionen kan i fornødent Fald sørge for saadanne Varers Tilintetgjørelse paa Eierens Bekostning.

§ 12. Gang- og Sengklæder efter Personer, der har lidt af eller er døde af Tæring eller Spedalskhed, maa ikke benyttes af eller overlades til Andre, forinden de er rensede eller desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommisionen finder betryggende.

Tæringssyge maa ikke udsættes i Lægd, heller ikke maa Børn anbringes i Familier, hvor Patienter lidende af disse Sygdomme forefindes.

§ 13. Bestemmelser for Fiskeværene:

- a) I Rorboder skal ikke indtages flere Personer end én for hver 4 Kubikm. Rum, Boden indeholder. I hver Rorbod skal for hver 10de Mand anbringes et Trækrør, som kan aabnes og lukkes med Lethed. Finder Sundhedskommisionen en Rorbod at være af den Beskaffenhed, at dens Brug maa ansees uforsvarlig, kan der forbydes Benyttelse, indtil den er bragt i brugbar Stand.
- b) Til hver Rorbod skal der være et Vandhus (Privet) dog saaledes, at indtil 4 Rorboder, som ligger i Nærheden af hinanden, kan være felles om ét.
Det maa anbringes i en Afstand af mindst 10 M., undtagen hvor det staar over Sjøen.
Hvor det er anbragt i kortere Afstand, skal det inden ét Aar, efterat disse Bestemmelser er traadt i Kraft, flyttes til ovennævnte Afstand. Priveterne maa tømmes, saa ofte det fornødiges.
- c) Affald maa ikke paa nogen Maade føres nedigjennem Rorbodens Gulv, undtagen hvor denne staar over Sjøen.
- d) Hoveder, Rygge eller andet Fiskeaffald til Guano maa ikke ophænges eller henlægges i Dynger nærmere Beboelsesrum eller Rorbod end 50 M.
- e) Paa de Fiskevær eller Steder, hvor Tilgjøring af Fisk ikke kan foregaa fra Baaden, skal Indvoldene og Hovederne samles i en Stamp og derpaa strax kastes paa Sjøen, medmindre de agtes benyttede til Guano, og borthringes i en Afstand fra Beboelsesrum eller Rorbod som i d nævnt.
- f) Mindst én Gang ugentlig og under enhver Omstændighed til hver Søndag Morgen maa Rorboderne og deres nærmeste Omgivelser være fuldstændig rengjort under Fisket.
- g) Enhver Rorbodeier har strax efter Fiskernes Afreise forsvarligent at rengjøre Rorboden. Ligesaa skal alt Affald fra Rorboden og anden Urenlighed i en Afstand af 40 M. være borttaget eller kastet paa Sjøen.
- h) Ethvert Trandamperi skal, naar Fisket er endt, være forsvarligent rengjort. I eller udenfor Huset maa ikke staa igjen Kar eller Tønder med Affald fra Damperiet. Denne Pligt paahviler Damperiets Eier.

§ 14. Hvor særegne Forholde paakræver det, kan Sundhedskommisionen tillade Afvigelser fra disse Forskrifter.

§ 15. Det paahviler Sundhedskommisionens Medlemmer at paase Forskrifternes Overholdelse og eventuelt gjennem Ordføreren at træffe Forføining til, at Ansvar gjøres gjældende.

Hurdalens Herred.

(Kongelig Resolution af 12te Februar).

§ 1. Ved Opførelsen af nye og Flytning af gamle Vaaningshuse skal Anmeldelse herom gjøres til nærmestboende Medlem af Sundhedskommisionen, som har at paase følgende Regler iagttagne:

- Afstand mellem Vaaningshus og Stald, Fjøs, Grischus og Vandhus (Privet) maa være mindst 10 M.
- Tomten maa — om den er fugtig — vel afgrøftes og al Madjord fjernes. Huset skal hvile paa en tæt Grundmur, der overalt maa være mindst 30 Cm. høi over Jorden.
- Værelserne maa have en Hoide af mindst 2,5 M., og maa ethvert Værelse forsynes med mindst ét Opslagsvindu.
- Undergulv maa som Regel anvendes i nederste Stokværk.

Et Vaaningshus skal bestaa af mindst 2 med Dør forbundne Rum.

§ 2. Hvor Kogeovn — Komfyre — benyttes i Beboelsesrum, hvor ingen Skorsten, hvori Ovnken kan sættes, forefindes, skal Ovnken være forsynet med en Kappe (Damphætte), som opfanger Dampen og leder den ud i det Fri. Denne Bestemmelse skal ogsaa et Aar, efterat disse Forskrifter er approberede, komme til Anwendung paa ældre Beboelsesrum med Kogeovn.

§ 3. Til hvert Vaaningshus skal høre et Vandhus (Privet), som ikke har Tag eller Væg fælles med Beboelsesrum eller Madbod eller ligger nærmere Alfarvei end 8 M. Det maa ligesaadigt som de øvrige Udhuse have Tilsig til Beboelseshus, Madbod eller Indtag for Mad- og Drikkevand.

Paa tæt bebyggede Steder, hvor ovennevnte Afstand ikke kan opnaaes, maa Vandhuset forsynes med tætte og helst flytbare Beholdere.

Disse Bestemmelser skal, et Aar efterat nærværende Forskrifter er approberede, ogsaa komme til Anwendung ved ældre Bebyggelse.

Priveterne maa tömmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted, og holdes saavist mulig fri for Stank ved Paastrøen af Torvstrø, Jord, Sand, Sagnug, Aske eller lignende.

§ 4. Heste, Kjør, Faar, Gjeder, Svin og Høns maa ikke have stadigt Tilhold i eller under Vaaningshus og heller ikke i Rum, der have Væg fælles med dette.

§ 5. Ansamling af ildelugtende Affald og anden Urenlighed fra Husene maa ikke lægges Vaaningshus nærmere end 10 M. og Alfarvei nærmere end 6 M. og ikke paa Sted, hvorfra er Tilsig til Beboelseshus, Madbod eller Indtag for Mad- og Drikkevand.

§ 6. I Brønd, hvorfra Drikkevand takes, maa ikke vaskes Klæder eller foretages noget, der kan forurense Vandet. Dette samme gjelder Bæk eller Elv, medmindre Forurensningen finder Sted nedenfor Vandindtaget.

Klæder, der er benyttet af Personer lidende af smitsom Sygdom, maa ikke under nogen Omstændighed vaskes i Brønd eller rindende Vand, men i Kar og Vandet bagefter udslaaes paa Marken fjernt fra Huse og Vandindtag.

§ 7. Sundhedskommisionen kan forbyde Salg af bedærvede Mad- og Drikkevarer og i fornødent Fald lade dem tilintetgjøre. Den kan i Tilfælde forlange sig Prever udleveret til Undersøgelse. Dette gjelder ogsaa andre Gjenstande, som kan blive farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele f. Ex. Legetøj, Tapeter etc. Standsning af Salg af saadanne, formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes af Kommisionens Ordforer eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

Gang- og Sengklæder, der har tilhørt Spedalske eller Tæringssyge, bør

helst brændes; men hvis saa ikke sker, maa de ikke bruges eller afhaendes, forinden de er rensede paa en af Kommissionen bestemt Maade.

Saadanne Syge maa ikke anbringes i Laegd, ligesom Born ikke maa udsættes, hvor saadanne Syge findes.

§ 8. Finder Sundhedskommissionen noget beboet Hus eller Forsamlingsrum at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Mangel paa Lys og Luft, ved Overfyldning af Mennesker eller paa Grund af Fugtighed, Urenlighed eller liggende, kan den forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler er afhjulpne.

§ 9. Naar nogen Bedrift agtes iværksat, hvorved Luften i høi Grad forurenses eller skadelig Stank udbredes, skal Plan over Anlægget forelegges Kommissionen. Finder denne Mangler eller Ulemper, maa det ikke sættes iværk, før disse er afhjulpne, og er Anlægget ogsaa senere Sundhedskommissionens specielle Kontrol underkastet.

§ 10. Melk og andre Næringsmidler bør ikke opbevares i Soveværelse eller andet beboet Rum. Haves ikke særskilt Rum, skal alle Fodemidler opbevares i et tæt Skab med Dør; Skabet maa ofte rengjøres.

§ 11. Lig maa i Sommerhalvaaret ikke henligge ubegravede i længere Tid end 8 Dage.

§ 12. I Skolen og andre Forsamlingslokaler skal forefindes de fornødne Spyttebakker.

§ 13. Hvor særegne Forholde paakræver det, kan Sundhedskommissionen paa Andragende indromme Dispensationer fra disse Forskrifter, naar saadant uden Fare for Sundheden kan ske.

§ 14. Sundhedskommissionens Medlemmer og — i Tilfælde — dens Tilsynsmand har at paase disse Forskrifters Overholdelse og melde Overtrædelser til Kommissionens Ordforer, som i fornødent Fald bevirket Overtrædelsen paatalt.

§ 15. Omkostninger ved Forføjninger, som maatte træffes for at forhindre eller standse endnu ikke fuldførte Handlinger, som strider mod nærværende Forskrifter, eller for at bortrydde Ulemper, som er frembragte ved Brud paa Forskrifterne, bliver at udrede af den Skyldige.

Sannikedal Herred.

(Kongelig Resolution af 16de Februar).

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal iagttages, at Grunden er tør, befriet for alt Tilsig, og at Muldgjorden er bortført. Bygningen skal hvile paa Grundmur, som intet Sted maa være lavere end 32 Cm. over omgivende Jordsmon.

Ethvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst 2,5 M. fra Gulv til Himling og være forsynet med Slagvindu, som med Lethed kan aabnes.

Gulvet i nederste Stokværk skal gjøres tæt og trækfrit.

§ 2. Anbringes Kogeovn i Beboelsesværelser, skal der sorges for tilfredsstillende Indretning til at opfange og bortlede Dampen.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus skal høre et Vandhus, der ikke maa have Tag eller Væg fælles med Beboelseshus eller Madbod. Det maa være saaledes indrettet og beliggende, at unødig Stank og Gene for Naboeer undgaaes. Hvor saadant Vandhus ikke tidligere er indrettet ved Vaaninghuse eller Arbejdsssteder, skal saadant være anbragt inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation.

§ 4. Bygninger eller Værelser, som bortleies til Logerende, maa holdes rene og ikke overfyldes.

I Værelser med Rumindhold 35 Kubikm. maa ikke indlægges mere end 5 Personer. Sundhedskommisionen kan forbyde Beboelse af Huse eller Værelser og Benyttelse af offentlige Lokaler, som af Mangel paa tilstrækkelig Lys eller Luft, ved Fugtighed, Overfyldning af Mennesker eller paa anden Maade befindes skadelige for Sundheden, indtil Manglerne er rettede.

§ 5. Stald, Fjos, Grisehus, Vandhus etc. og Indretninger, som udbreder Stank, skal om muligt ikke anbringes nærmere Vaaningshus eller Brønd end 8 M. og saaledes, at der ikke derfra kan ske Tilsig til samme. Heller ikke maa de have Tag eller Væg fælles med Rum, hvori Madvarer opbevares.

§ 6. Affald, Feieskarn, Gjødsel eller anden Urenlighed maa ikke henkastes udenfor Indgangsdoren eller Vindu, men henføres til Gjødselhaugen. Skiddent eller stinkende Skyllevand eller Gjodselvand maa ikke løbe ud over Vei eller Nabogrund.

§ 7. Gjødsel bestemt til Pudret maa helst ikke ophægges nærmere beboet Hus eller rodelagt Vei end 30 M. Der skal i ethvert Fald sørget for, at Færdselen ikke generes unødig deraf.

Opsamlinger eller Beholdninger af Latringjødsel maa ikke henligge om Dagen i Maanederne Mai, Juni, Juli og August nær Bryggerne ved Kil eller paa andre, tættere bebyggede Gader inden Herredet, og Bortkjørsel maa ogsaa i de nævnte Maaneder kun foregaa om Naften.

Søndeled Herred.

(Kongelig Resolution af 16de Februar).

§ 1. Ved Flytning eller Opforelse af Husebygninger skal der iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjos eller Grisehus paa den anden ikke gjøres kortere end 10 M.

§ 2. Ved Opforelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere iagttages følgende:

- Opforelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, hvorpaa Vaaningshuset skal staa, er tilstrækkelig afgroftet og Madgjorden derfra bortført. Huller i Jordsmønnet i Husets nærmeste Omgivelser, hvori Vand og Urenlighed kan ansamles, skal udfyldes og Fugtighed derfra saavidt muligt fjernes.
- Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds skal være lavere end 30 Cm. over Jorden, og som ved Rapning med Kalk eller andet hensigtsmæssigt Materiale er gjort forsvarlig tæt.
- Ethvert Beboelsesværke skal gives en Hoide af mindst 2,25 M. fra Gulv til Loft og være forsynet med Vindu af mindst 94 Cm.s Hoide og Bredde, der med Lethed kan aabnes. Et Vindu til at aabne skal inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation anskaffes ogsaa i ældre Beboelsesrum, hvor de før ikke findes.
- Gulvet i nederste Stokvaerk skal gjøres dobbelt og imellem Gulvets begge Beklædninger indlegges et Lag af Ler eller anden fast, tør Fuld.
- Kjelderen skal forsynes med passende Aabininger for Lufttilgang.

Naar Nogen agter at flytte eller opføre Husebygninger, har han derom at gjøre Anmeldelse til Sundhedskommisionens nærmeste Medlem, der skal gjøre ham bekjendt med disse Forskrifter.

§ 3. Kogeovn maa ikke anbringes eller benyttes i Beboelsesværelse, medmindre den er forsynet med en saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp kan fuldstændig opsamles og ledes ud i det Fri.

§ 4. Til enhver Bolig skal der være et ordentligt Vandhus. Dette maa ikke have Afløb til Indtag for Mad- eller Drikkevand eller til Alfarvei. Ved Leie- og Logihuse, Arbeiderboliger og Fabriker skal Eieren lade anbringe bekvemt beliggende Priveter med mindst et Aflukke for hver 20 Personer, der antages at maatte benytte samme. Hvor Sundhedskommissionen maatte forlange det, skal Priveterne være forsynede med tætte Exrementbeholdere. Tømning maa foregaa saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted, og ved stadig Paafyldning af Jord maa der sørges for, at Stank ikke udbredes sig.

§ 5. Gjødningsstoffer, ildelugtende Affald fra Husholdningerne og deslige Urenligeder maa ikke henkastes i Dynge eller Kompost nærmere offentlige Veje eller Vaaningshus end 10 M., og Ansamling deraf maa intetsteds være saaledes beliggende, at derfra er Tilsig til Steder, hvor Mad- og Drikkevand hentes, til Alfarvei eller Vaaningshus. — Ved Vandhusgjødning maa desuden ved stadig Paafyldning med Jord eller andet hensigtmæssigt Stof sørges for, at Stank ikke udbredes sig. Uden at være gjort lugtlos paa nævnte Maade maa Vandhusgjødning ikke spredes ud over Markerne paa bymæssigt bebyggede Steder.

§ 6. I Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenlighed eller i det Hele noget foretages, som kan gjøre Vandet urent. Det samme gjælder Bække og mindre Elve, hvorfra Mad- og Drikkevand hentes, medmindre Forurensningen foregaar nedenfor det Sted, hvor Vandet tages.

§ 7. Dyrekadavere maa ikke henslænges i Bække eller paa Jorderne, men forsvarlig nedgraves.

§ 8. Heste, Kjør, Svin, Faar og Gjeder maa ikke huses i eller under Vaaningshus og Høns ikke gives Tilhold i Beboelsesrum.

§ 9. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af Levnetsmidler, der er bedærvede, eller som den anser skadelige for Sundheden, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning. Dette gjælder ogsaa andre Gjenstande, som ved at indeholde giftige Bestandele kan blive farlige for Sundheden.

§ 10. Enhver Bedrift, hvorved Luften kan forurenses eller Stank opstaa, skal være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn og nærmere Bestemmelser.

§ 11. Bohave, Seng- og Gangklæder efter Personer, der lider af eller er døde af smitsomme Sygdomme — deriblandt Tæring — maa ikke afhændes til eller af andre benyttes, forinden de er rensede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen finder betryggende.

Uden Sundhedskommissionens Tilladelse maa Ingen bortsættes til Forpleining i Familier, hvor der er Tæringssyge.

I ethvert Skoleværelse skal der findes et passende Antal Spyttebakker.

§ 12. Hvor særegne Forhold maatte paakræve det, kan Sundhedskommisionen tilstede Afvigelser fra disse Forskifter.

§ 13. Sundhedskommissionens Medlemmer og enhver af denne antagen Tilsynsmand har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald melde Overtrædelser heraf til Sundhedskommissionens Formand, der skal besørge dem paatalte.

Borge Herred.

(Kongelig Resolution af 16de Februar).

De approberede Sundhedsforskrifter er saalydende:

§ 1. Vaaningshus maa først opføres, efterat Grunden er afgrøftet og Madjorden bortført, og skal hvile paa Undermur, der intetsteds maa være lavere end 30 Cm. ($\frac{1}{2}$ Alen) over Grunden. I Tilfælde Grundmuren tøttes, maa passende Luftaabninger anbringes i samme.

§ 2. Beboelsesrum skal have en Høide af mindst 2,20 M. ($3\frac{1}{2}$ Alen) fra Gulv til Loft. Det skal være forsynet med i alle Fald ét Opslags vindu. Gulvet i nederste Stokværk maa være frit for Træk. Benyttes Kogeovn i almindeligt Beboelsesrum, skal den være forsynet med Kappe eller anden Indretning der leder Dampen ud i det Fri.

§ 3. Jordgammer maa for Fremtiden ikke opføres til Beboelsesrum for Mennesker.

§ 4. Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Hest maa ikke have Plads i eller under Vaaningshus eller Madbod.

§ 5. Stald, Fjøs eller Grisehus maa ikke anbringes nærmere Vaaningshus end 12 Meter.

§ 6. Kjøkkenlevninger, Feieskarn og ildelugtende Affald fra Husene maa ikke henkastes udenfor disse, men besørges henkastet enten udenfor laveste Fjære-maal eller i Kompostdynger, der ikke maa være beboet Rum nærmere end 8 M. Dog kan en kortere Afstand tillades for Skyllevand om Vinteren.

§ 7. Ved ethvert beboet Sted paaligger det vedkommende Huseiere at anbringe Priveter i tilstrækkeligt Antal efter Sundhedskommissionens nærmere Bestemmelse.

§ 8. Priveter skal renses mindst 2 Gange om Aaret, Vaar og Høst, og forøvrigt saa ofte, at Beholderen ikke er fyldt, eller oftere, om Sundhedskommissionen finder det nødvendigt.

§ 9. Indenfor en Afstand af 8 M. fra Husene maa alle Huller i Jorden, hvori Vand og Urenlighed kan samle sig, udfyldes og Fugtigheden afledes ved Grøftning.

§ 10. Det Sted, hvor Mad- og Drikkevand hentes, maa være frit for Tilsig fra Dynger, Privet og Udhuse og maa paa intet Vis forurenses f. Ex. ved Vask, Nedlægning af Huder eller lignende.

§ 11. I Distrikts Fiskevær gjælder desuden følgende Regler:

1. Fiskeaffald, saasom Hoveder, Rygge og lignende Gjenstande, som udbreder Stank, maa ikke henlægges nærmere noget Vaaningshus end 30 M. Hvor hensigtsmæssige og tilstrækkelige Priveter forefindes, forkortes Afstanden til 15 M. for Hoveders og Rygges Vedkommende. Alt Affald fra Rorboderne saavel af Rogn som af Menneskeføde bæres ned i Fjæremaal, saaet det føres bort af Sjøen. Affaldet maa ikke paa nogen Maade feies ned gjennem Rorbodens Gulv, medmindre det falder lige i Sjøen.
2. Under Fisket skal Fiskerne mindst én Gang ugentlig og under alle Omstændigheder til hver Søndag Morgen gjøre tilstrækkelig rent i og om Rorboderne. Ligeledes skal Rorboderne strax før Fiskernes Afreise om Vaaren feies, spyles og befries for ildelugtende Affaldsstoffer. Ansvoaret herfor paahviler i saa Henseende Bodens Baadmandskaber, og kan hver enkelt Person gjøres ansvarlig for Undladelsen heraf.
3. Vandindtag samt Elve og Bække, hvis Vand benyttes til Drik eller Husbrug, maa ikke gjøres urene.

4. I Rorbod maa ikke indlægges flere Personer end én for hver 5 Kubikmeters Rum, Boden indeholder. Herfra kan Sundhedskommisionen, saafremt Fiskeforholdene krever det, gjøre Undtagelse. Finder Sundhedskommisionen en Rorbod uforsvarlig, kan Udleie af samme forbydes, indtil den er bragt i brugbar Stand. Samme Regel gjelder for enhver Lejlighed, hvori indtages Fiskere eller andre for længere Tid. Da Forholdene i enkelte Vær er saadanne, at Fordringen til 5 Kubikmeters Rum for hver Mand vilde bevirke, at mellem en Trediedel og en Halvpart af Rorboderne bliver for smaa, indrommes en Tidsfrist af 15 (femten) Aar, inden Fordringen paa 5 Kubikmeters Rum for hver Mand træder i Kraft. Dog maa enhver Nybygning og Ombygning strax ske i Overensstemmelse med denne Paragraf.
5. I enhver Rorbod skal i det til Beboelse bestemte Rum enten anbringes et Slagvinda eller en Trækpipe eller en Ljaare, der med Lethed kan åbnes og lukkes.
6. Rorboderne i Fiskeværerne skal af vedkommende Eier umiddelbart før Fiskets Begyndelse rengjøres og luftes.
7. Ligeledes skal der ved Rorboderne af vedkommende Eier anskaffes tilstrækkelige og hensigtsmæssige Priveter, og disse skal, hvor Anledning gives, anbringes saaledes, at Affaldet falder i Sjøen.

Tidsfristen for Anskaffelsen af det tilstrækkelige Antal Priveter i Fiskeværerne sættes til 5 (fem) Aar fra Approbationen. Rengjøring af Priveterne paaligger dem, der benytter dem. Augaaende Renholdelsen har Sundhedskommisionen at henholde sig til vedkommende Hovedsmand, og har samtlige Mandskaber Ansvaret for Vedtægternes Overholdelse.

§ 12. Findes beboet Rum eller Forsamlingslokale skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, slet Ventilation eller lignende, kan Sundhedskommisionen paalægge Vedkommende at rette Manglerne inden en given Tid og forbyde Rummetts Afbenyttelse, indtil dette er skeet.

§ 13. I Skolelokaler skal Gulvene daglig overskyættes med Vand, for Feiningen foregaar, samt Pulte, Bænke, Katheder etc. daglig aftørres med vaad Klud. Vaskning af Gulvene skal foregaa mindst 2 Gange ugentlig eller saa ofte, som vedkommende Lærer med Bifald af en af Tilsynsudvalget maatte finde det fornødent.

§ 14. Gang- og Sengklæder efter af smitsomme Sygdomme, deriblandt Tæring og spedalsk Sygdom, døde Personer maa ikke afhændes til eller benyttes af andre, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommisionen i ethvert enkelt Tilfælde finder fyldestgjørende.

§ 15. Sundhedskommisionen har at paase, at ikke bedaervede eller andre for Sundheden skadelige Føde- og Drikkevarer forhandles, og bor i fornødent Fald sørge for sammes Tilintetgjørelse paa Eierens Bekostning.

Det samme gjelder ogsaa andre Gjenstande, som kan blive farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele.

§ 16. Afvigelser fra disse Regler kan tillades af Sundhedskommisionen, hvor den maatte finde det nedvendigt.

Enebak Herred.

(Kongelig Resolution af 9de Marts).

De nye Forskrifter er saalydende :

§ 1. Ethvert Vaaningshus, som herefter skal opføres eller flyttes, skal staa paa en forsvarlig tæt og med mindst to Trækhuller forsynet Undermur, der intetsteds maa være lavere end 30 Cm. over Grunden. Denne skal være tilbørligt afgroeftet og Muldjorden derfra bortført, ligesom der maa være sørget for tilbørligt Afløb af Grund- og Overvand.

§ 2. I ethvert nyopført Hus skal Rum, der benyttes til stadigt Ophold, gives en Høide fra Guly til Tag af mindst 2,25 M. og forsynes med mindst ét vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

§ 3. Hvor Kogeovn anbringes i almindelige Beboelsesrum, skal Vedkomende bortskaffe den ved Kogningen frembragte Damp ved Skorstensspiben eller ved anden Indretning og lede den ud i fri Luft.

§ 4. For ethvert Bosted skal der være indrettet et ordentligt Vandhus; dette skal tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted, mindst 1 Gang om Aaret, og der skal ved jævnlig Paafyldning af Jord, Aske, Sod, Sagflis og deslige sørges for, at der opstaar saa lidt Stank som muligt.

§ 5. Vandhus, Grisehus, Stald og Fjøs, som herefter indrettes eller flyttes, maa ikke anbringes nærmere et Vaaningshus end 6 M. og skal ikke have Tag eller Væg fælles med Rum, som tjener til Opbevaring af Levnetsmidler.

Med Hensyn til Vandhus kan Undtagelse gjøres, naar de er saaledes indrettede, at al Stank og Uddunstning forebygges.

De i denne Paragraf nævnte Udhuse skal tillige lægges saaledes, at ikke Sig derfra findes til Vaaningshus, Madbod. Indtag for Mad eller Drikkevand eller offentlig Vei.

Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder og Høns maa ikke have stadigt Tilhold under Vaaningshus eller i Rum, der har Tag eller Væg fælles med Vaaningshus.

§ 6. Brønd, Bæk eller Elv, hvorfra hentes Drikkevand, maa ikke forurenses.

§ 7. Affald, Feieskarn eller Gjødsel, stinkende Skyllevand eller anden Urenlighed skal ikke tillades henkastet udenfor Stuedøren eller i sammes Nærhed, men henbringes til Gjødselkast, Vandhus eller Kompost, hvorfra ikke er Sig til Vaaningshus, Madbod eller Indtag for Mad- og Drikkevand.

§ 8. Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugfighed, Urenlighed, Mangel paa Lys eller Luft eller Overfyldning af Mennesker, kan Sundhedskommisionen forbyde Husets Benyttelse, indtil Manglerne er rettede.

§ 9. Bedærvede eller for Sundheden skadelige Fødemidler maa ikke udsælges inden Herredets Grandser, og Sundhedskommisionen kan i fornødent Fald besørge saadan Varer tilintetgjorte. Det samme gjelder Brugsgjenstande, som paa Grund af deri indeholdte giftige Bestanddele kan indebære Fare for Sundheden.

§ 10. Melk maa saavidt muligt ikke opbevares i Rum, der benyttes som Soveværelse. Hvor saadant ikke kan undgaaes, maa den anbringes i et lukket Skab eller ialfald i en Hylde med Forhæng.

§ 11. Tuberkulose maa ikke modtages i Forpleining, medmindre der træffes særlige, af Sundhedskommisionen bestemte Forsigtighedsregler til Forebyggelse af Smitte; ei heller maa friske Børn modtages i Huse, hvor nogen Person lider af Tuberkulose eller Nogen i den senere Tid vides at have lidt af eller at være død af denne Sygdom.

§ 12. Gang- og Sengkhæder samt Bohave efter Personer, der lider af eller er døde af smitsom Sygdom, deriblandt Tuberkulose, maa ikke benyttes af eller afhændes til Andre, førend de er tilbørlig rensede paa en af Sundhedskommisionen godkjendt Maade.

§ 13. I Skolelokaler skal Gulvene daglig efter forudgaaende Overskvætning med Vand feies og Pulte, Bænke og Katheder aftørres med vaad Klud.

Vaskning af umalede Gulve skal udføres mindst 2 Gange ugentlig og af malede mindst 1 Gang ugentlig. Spyttebakker skal forefindes i fornødent Antal og hyppig rengjøres.

Har Skolelokalet været benyttet til Forsamlingsmøder, skal det rengjøres, førend det paany tages i Brug.

§ 14. Afløb af sundhedsfarlige eller ildelugtende Stoffe fra Fabriker og Værksteder maa ske paa en hensigtsmessig Maade.

§ 15. Afvigelse fra disse Vedtægter kan kun finde Sted, naar Sundhedskommisionen finder det nødvendigt.

§ 16. De, der herefter maatte ville opføre eller flytte Bygninger, har at anmeldte saadant for Sundhedskommisionens Ordfører eller et af Kommissionens Medlemmer, der pligter at oplyse om de gjældende Sundhedsregler.

§ 17. Overtrædelser af foranstaende Bestemmelser er ethvert Medlem af Sundhedskommisionen pligtig til gjennem Ordføreren at foranledige anmeldt for Politiet, hvorefter Paatale og Ansvar vil blive gjort gjældende efter Loven.

Hosanger Herred.

(Kongelig Resolution af 9de Marts).

De nye Forskrifter er saalydende:

§ 1. Opførelse eller Flytning af Hus skal anmeldes skriftligt for Vedkommende Tilsynsmand i Sundhedskommisionen, og skal følgende Regler iagttages:

- Opførelse af Beboelseshus maa ikke paabegyndes, før Muldjorden er bortfort og Grunden fuldt afgrøftet, saa alt Grundvand bortledes.
- Beboelseshuset skal opføres paa Graastens Undermur af mindst 30 Cm. Høide over Jorden, og skal den ved Beslag med Kalk, Ler eller paa anden Maade gjøres tæt. Hvor der ikke er Kjælder, skal der anbringes mindst 2 murede Luftaabninger.
- Ethvert til Beboelse bestemt Rum skal have en Hoide af mindst 2,25 M. fra Gulv til Loft og være forsynet med mindst ét vindu, der med Lethed kan aabnes.
- Gulvet i nederste Stokværk skal være dobbelt, forsynet med tør, fast Fyld.
- Gaardstunet skal holdes frit for stillestaaende Vand.
- Mindste Afstand mellem Beboelseshus og Ladebygning, Fjøs, Stald, Grisehus og Hønselhus samt enhver anden Bygning, mod hvilken Beboelseshuset har vindu, skal være 10 — ti — M.

§ 2. I Beboelsesrum maa ikke anbringes Kogeovn, medmindre den er forsynet med Indretning til Opfangning og Bortledelse af Damp.

§ 3. Melk og andre Madvarer skal opbevares i serskilt Rum. Hvor saadant ikke kan tilveiebringes, kan de anbringes i en dertil indrettet saakaldt Melkestol forsynet med Forhæng.

§ 4. Hver Huseier skal inden en af Sundhedskommisionen nærmere bestemt Tid ved sit Hus have opført et ordentligt Vandhus med fuldt afdelte Rum for hver 20 Personer, der bebor Huset. Samme Regel gjelder for Skole, Fabrik eller andet Arbeitssted. Vandhuset skal være forsynet med tette Beholdere, der med Lethed kan tömmes, saa Overfyldning kan undgaaes. Indholdet skal jævnlig overstrøes med Jord, Torvstrø, Aske eller lignende, saa at Stank ikke opstaar. Vandhus maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller Tilsig til saadant.

§ 5. Fjærkrae, Fæ eller Svin maa ikke huses i Beboelseshuse.

§ 6. Gjødningsstoffer, Affald fra Husene og anden Urenlighed maa ikke oplægges eller henkastes Vaaningshus eller Alfarvei nærmere en 10 — ti — M. og maa være saaledes beliggende, at Tilsig til Alfarvei, Beboelseshus, Brønd eller andet Drikkevandtag for Mennesker og Dyr undgaaes.

§ 7. Brønd eller andet Drikkevandtag maa ikke forurenses ved Vaskning eller paa anden Maade.

Tætning af Kjørelid i Brønd forbydes. Ligeledes maa Overvandet bortledes, saa det ikke rinder ned i Brønd eller andet stillestaende Vandtag.

§ 8. Sundhedskommisionen kan forbyde Salget af bedærvede Fødemidller og andre Gjenstande, der kan være skadelige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele. Til Bedømmelse heraf kan forlanges udleveret Prøver. Foreløbig Standsning af Salg kan, naar Afgjørelse maa ske strax, udføres af Sundhedskommisionens Ordfører.

§ 9. Beboelsesrum, ligesom Seng- og Gangklæder samt andre Gjenstande, der har været benyttede af Personer, som lider eller har lidt af smitsomme Sygdomme, hvortil ogsaa regnes Tæring og Spedalskhed, maa ikke overlades til Brug for Andre, forinden de er rensede paa den Maade, Sundhedskommisionens Ordfører paabyder.

§ 10. Findes Bolig, Forsamlings- eller Arbeitssted ved Mangel paa tilstrækkeligt Lys eller frisk Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadelige for Sundheden, kan Sundhedskommisionen forbyde deres Brug, indtil Mangelen er afhjulpen.

§ 11. Næringsbrug eller Bedrifter, der medfører for Sundheden skadelige Uddunstninger eller Forurensninger, skal være undergivne Sundhedskommisionens specielle Tilsyn, og er vedkommende Eier eller Bruger forpligtet til at rette sig efter de Bestemmelser, som af Sundhedskommisionen til Fjernelse af stedfindende Ulempe maatte gives.

§ 12. Personer, der lider af Tæring, maa ikke bortsættes i Lægd. Heller ikke maa nogen utsættes til Forpleining i Familier, hvor der er eller i den sidste Tid har været Tæringssyge, medmindre Huset er rengjort i Overensstemmelse med Sundhedskommisionens Paabud.

§ 13. Fartøier, der henligger inden Herredet, og deres Bessætninger er med Hensyn til Renlighed og Sundhedsforhold underkastede Sundhedskommisionens Bestemmelser.

§ 14. Undlader Nogen at udføre de af Sundhedskommisionen paabudte Foranstaltninger, kan Sundhedskommisionen lade det Fornødne udføre for Vedkommendes Regning.

§ 15. Overtrædelse af ovenstaende Forskrifter skal Sundhedskommisionen foranledige paatalt efter Lovgivningen.

§ 16. Hvor særegne Forhold paakräver det, kan Sundhedskommisionen indrømme Afvigelser fra disse Forskrifter.

Selje Herred.

(Kongelig Resolution af 9de Marts).

Tillægget er saalydende:

«Hvor Bebyggelsen er strandstediæssig, maa der ikke i Fjæren eller i Sjøen indenfor 15 M.s Dyb udkastes Stoffe, der kan raadne og udbrede Stank, saasom Fiske- og Slagteaffald, Gjødningsstoffe og Privetindhold.

I strandstediæssig bebyggede Stæder kan Sundhedskommisionen forbyde Trankogning og Tarebraænding, naar derved antages at forvoldes væsentlige, sundhedsskadelige Ulempes».

Øslebø Herred.

(Kongelig Resolution af 11te April).

§ 1. Ved Flytning af eller Tilbygning til ældre saavelsom ved Opførelse af nye Husebygninger skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommisionen, førend Arbeidet paa Grunden paabegyndes, og desuden følgende Regler iagttaages:

- At Grunden under Vaaningshus, forsaavidt den ikke af Naturen er tør, afgrøftes og Muldjorden derfra bortføres.
- At den opførendes Bygning ikke kommer til at borttage Sollyset fra eget eller Naboen's Vaaningshus.
- At Afstanden mellem Vaaningshus, eget eller Naboen's, paa den ene Side og Stald, Fjøs, Grisehus, Hønselus eller Gjødseldam paa den anden Side ikke gjøres mindre end 10 — ti — M.
- At Vaaningshus opføres paa Grundmur, der ikke nogetsteds undtagen paa meget brat Terræn maa være lavere end 0,50 M. over Jorden.
- At ethvert Beboelsesværelse gives en Høide af mindst 2,40 M. fra Gulv til Loft og forsynes med mindst ét Opslags vindu. Gulvet i 1ste Etage skal være tæt og trækfrit.
- At hvor Kogeovn anbringes i Beboelsesrum, skal der sorges for, at Dampen ved speciel Indretning opfanges og ledes ud i det Fri.

§ 2. Til ethvert Vaaningshus skal indrettes et ordentligt Vandhus, der ikke maa have Væg tilfælles med Vaaningshus eller Madbod og heller ikke Afsløb til noget saadant eller til Sted, hvor Mad- og Drikkevand tages. Hvor det anbringes nærmere end 10 M., skal det indrettes med cementeret eller anden tet Beholder. Myrjord eller anden hensigtsmæssig Stroelse skal paaføres saa ofte, at Stank mest mulig forebygges, og Bingen tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted.

Hvor man ikke allerede har indrettet sig efter Forskrifterne i denne og følgende §, maa de nødvendige Forandringer være udførte inden 1 Aar fra Reglernes Bekjendtgørelse.

§ 3. Gjødsel eller andet ildelugtende Affald — tidligere anbragte, egentlige Gjødseldamme undtagne — maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus, eget eller Naboen's, nærmere end 10 M. og ikke have Tilsig til disse eller til Steder, hvor Mad- og Drikkevand tages.

Hverken Gjødseldam eller Vandhus maa findes anbragt offentlig Vei, Plads eller Naboen's Vaaningshus nærmere end 10 M., medmindre det er omgivet af et tæt og forsvarlig højt Plankegjærde.

Huseieren har at paase, at Feieskarn, Slagteaffald eller anden Urenlighed ikke slænges rundt Husvæggene, men henbringes til Gjødselbingen, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 4. Brønd eller Vandløb, hvorfra Nogen tager Vand til Husholdningen, maa ikke forurenses ved Vask, Slagtning eller paa anden Maade.

§ 5. Gang- og Sengklæder efter Personer, døde af smitsomme Sygdomme (deriblandt Tæring og Spedalskhed), maa ikke benyttes af eller overdrages til Andre, førend de er desinficerede paa en af Sundhedskommisionen godkjendt Maade.

§ 6. Sundhedskommisionen kan forbyde Salg af bedærvede Næringsmidler og af Brugsgjenstande, som kan blive farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og er for den i saa Henseende nødvendige Kontrol berettiget til at forde udleveret Prøver. Saadant Forbud kan foreløbig nedlægges af Sundhedskommisionens Ordfører eller af 3 af dens Medlemmer i Forening.

Melk maa ikke opbevares i Beboelsesværelser.

§ 7. Ingen Bedrift eller Næring, hvorved Luften forurenses eller Stank udbredes, eller ved hvilken Stoffe behandles, der kan være skadelige for Arbeidernes eller de Omkringboendes Sundhed, maa herefter paabegyndes, uden at Sundhedskommisionen gives Anledning til at udtale sig om Plauen. Vedkommende har at rette sig efter de Forskrifter, som den til Fjernelse af Ulemper og Farer i sanitær Henseende maatte give. Lignende Bedrifter, som allerede er i Virksomhed, skal saavindt muligt ogsaa indrettes saaledes, at Naberne ikke forulempes.

§ 8. Skoleværelser skal have malede Gulve. De skal rengjøres mindst 2 Gange ugentlig. Til Rengjøring benyttes vaad Klud og Svaber, ikke Feining. Foran Indgangsdøren skal ligge en Jernmatte og foran Skoleværelset en almindelig Matte.

Skoleværelser maa ikke undlaanes til Møder eller Samlinger, uden at de rengjøres, førend de atter benyttes til Skole.

Til enhver Skole skal der sørges for ordentligt Drikkevand.

I Skoleværelserne skal der findes det fornødne Antal Spyttbakker, samt desuden opslaaes Plakater med Forbud mod Spytning paa Gulvet.

§ 9. Hvor lokale eller økonomiske Forholde gjør Befolgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Sundhedskommisionen bevilge Lemninger.

§ 10. Overtrædelser af disse Forskrifter pligter ethvert Medlem af Sundhedskommisionen at paatale og i Tilfælde ammelde for dens Ordfører, der, forsaavidt ikke Sagen ordnes i Mindelighed, forelægger den for Sundhedskommisionen.

Tysvær Herred.

(Kongelig Resolution af 11te April).

§ 1. Flytning eller Opførelse af Husebygninger skal anmeldes før Arbeidets Paabegyndelse til et af Sundhedskommisionens Medlemmer. Ved Flytning eller Opførelse af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshuset paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Grisehus paa den anden ikke gjøres kortere end 9,5 M.

§ 2. Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal endvidere følgende iagttages:

- a) Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet og Muldjorden derfra bortført.
- b) Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds skal være lavere end 21 Cm. over Jorden, og som ved Rapning med Kalk eller Ler eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt, samt er forsynet med mindst 2 Trækhuller.
- c) Ethvert Beboelsesrum skal gives en Høide af mindst 2,20 M. fra Gulv til Loft og være forsynet med et Vindu af mindst 94 Cm.s Bredde og Høide, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Ligeledes skal Opslagsvindu være indretet i ældre Huses Beboelsesværelser, hvor saadant ikke før findes, inden 3 Aar efter Kundgjørelse af de approberede Sundhedsforskrifter for Herredet.
- d) Gulvet i Husets underste Stokværk skal gjøres dobbelt, og mellem begge Gulvets Beklædninger skal der indlægges et Lag fast, tør Fyld.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus, heller ikke Afløb hen til noget saadant eller til Indtag for Mad- og Drikkevand. Vandhuset skal tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted, og jævnlig paastrøes med Jord, Aske, Sand eller lignende, forat Stank saavidt muligt kan undgaaes. Endvidere skal der opføres Vandhus, hvor saadant for Tiden ikke findes, inden 3 Aar efter Kundgjørelsen af de approberede Sundhedsforskrifter for Herredet.

§ 4. Kogevn maa ikke anvendes eller benyttes i Beboelsesrum, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at Damp ledes ud i fri Luft.

§ 5. Sundhedskommisionen har Ret til at forbyde Salg af Levnetsmidler, der er bedærvede, eller som den anser skadelige for Sundheden, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning. Gang- og Sengklaeder efter Personer, der lider af eller er døde af smitsom Sygdom, blandt andre Tæring og Spedalskhed, maa ikke afhændes til eller benyttes af Andre, før de er rensede paa en af Sundhedskommisionen godkjendt Maade.

§ 6. Heste, Kjør, Svin, Gjeder, Faar eller Høns maa ikke huses i eller under Vaaningshus og Høns ikke have Tilhold i Beboelsesrum.

§ 7. I Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenligheder eller i det Hele noget foretages, som kan gjøre Vandet urent. Den skal renses mindst 1 Gang hvert Aar.

§ 8. Gjødningsstoffer, ildelugtende Affald fra Husholdningerne og deslige Urenligheder maa ikke henkastes i Dynge eller Kompost ved offentlig Vei eller Vaaningshus nærmere end 7,5 M., og Ansamlinger deraf maa intetsteds være saaledes beliggende, at derfra er Tilsig til Steder, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Inden den nævnte Afstand — 7,5 M. — fra Vaaningshuset skal Huller i Jordsmonnet, hvori Vand eller Urenligheder kan ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 9. Sundhedskommisionen kan forbyde Benyttelsen af Skolehus eller Forsamlingsrum, som af Mangel paa Lys eller Luft, ved Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker eller af andre Grunde ansees skadelige for Sundheden, indtil Manglerne er afhjulpe. Skolelokalerne skal forsvarlig rengjøres og vaskes.

§ 10. Hvor særegne Forholde paakræver det, kan Sundhedskommisionen indrømme Afvigelser fra disse Forskrifter. Dens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at melde Overtrædelser heraf til Sundhedskommisionens Formand, der skal besørge dem paatalt.

Tinn Herred.

(Kongelig Resolution af 29de Mai).

De nye Forskrifter er saalydende:

§ 1. Ved Flytning eller Opførelse af Huse skal nærmestboende Medlem af Helseraadet (Sundhedskommissionen) underrettes, og Følgende skal derved iagttages:

- a) Afstanden mellem Beboelseshuse og Udhuse skal ikke være mindre end 9 M.
- b) Grunden under Beboelseshuse skal være vel afgrøftet, Madjorden borttaget og Huset slettes paa en Undermur af Sten, forsvarlig tæt og af mindst 30 Cm.s Høide over Jorden.
- c) Ethvert Beboelsesrum skal have en Høide af mindst 2,20 M. fra Gulv til Himling og være forsynet med et tilstrækkeligt Antal vinduer, af hvilke mindst 1 med Kroge og Hængsler. Gulvet i nederste Stokvaerk skal være dobbelt med mellemliggende, hensigtsmæssig Fyld. Gjennem Undermuren skal lægges Luftaabninger med høist 2 M. Mellemrum, og Gulvvillerne lægges saaledes, at Luften faar fri Adgang under hele Gulvet.
- d) Hvor Kogeovn benyttes i Beboelsesrum, skal den være overbygget med en Damphat af mindst samme Omfang som Ovnen, hvorfra Dampen ledes ind i Piben.

§ 2. For ethvert Beboelseshus skal et sømmeligt Vandhus være opført, hvis Afstand fra Beboelseshus eller Alfarvei ikke maa være mindre end 9 M.; dets Binge skal tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted, og jævnlig paastrøes med Jord, Sagnug eller lignende, saa at Stank kan undgaaes mest muligt.

§ 3. Vandtag maa ikke benyttes, hvortil der kan komme Tilsig fra Stald, Fjøs, Vandhus eller Søppeldynge, eller som paa anden Maade kan forurenses.

§ 4. Feieskarn, Affald, Spildvand og andre Urenligheder maa ikke henkastes nærmere Beboelsesrum eller Alfarvei end 9 M. og heller ikke paa Steder, hvorfra er Tilsig til Beboelseshus eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages.

§ 5. Salg af bedærvede eller af anden Grund for Sundheden skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler kan forbydes af Helseraadet, der — om fornødiges — besørger dem tilintetgjorte paa Sælgerens Bekostning, ligesom det for den i saa Henseende fornødne Kontrol er berettiget til at fordre udleveret Prøver.

§ 6. Naar der ikke er Anledning til at opbevare Melk eller andre Madvarer i særskilt Rum, maa de i Beboelsesrum kun anbringes i et Skab med Dør eller i Hylde med et tilstrækkeligt stort og tæt Forhæng.

§ 7. Skolelokaler skal luftes tilstrækkeligt, og Vaskning af Gulvet foretages mindst 1 Gang ugentlig eller oftere, om Helseraadet eller Tilsynsudvalget finder det nødvendigt. Samtidig skal Pulte, Benke, Katheder, Borde og Vægge aftørres med fugtig Klud. Forsaavidt nogen Lærer eller Elev lidet af stadig Ophostning, skal Vedkommende have eget Spyttekrus, fyldt med Brisk eller Sagflis. Kruset renses daglig, og Indholdet opbrændes. Har Skolelokalerne været benyttede til Forsamlingsmøder, maa Vaskning af Gulv, Pulte og Katheder foretages, forinden Lokalet igjen tages i Brug.

§ 8. Kommunelokalet skal efter hvert Møde, og Kirkerne efter hver Messe rengjøres ved Vaskning af Gulvet. Under Opræden af ondaretet, smitsom Sygdom rengjøres paa den Maade, som Helseraadet bestemmer.

§ 9. Tæringssyge maa ikke udsættes paa Omgangslægd, ligesaaledt som Lægdslemmen kan bortsættes, hvor smitsom Sygdom nylig har været, før den tilstrækkelige Desinfektion er foretaget. Børn maa ikke udsættes i Forpleining

i Tæringssyg Familie eller Tæringssyge være Barnepiger. I Huse, hvor der hersker Tæring, skal det paasees, at det Ophostede ikke kastes udover Gulvet, men opsamles i Spyttekrus.

§ 10. Beboelsesrum, Bohave, Gang- og Sengklæder, som tilhører eller har tilhørt Personer, der lider af eller er døde af Tuberkulose, maa ikke benyttes eller afhaændes, før end de er rensede efter nærmere Bestemmelse af Helseraadet.

§ 11. Enhver, der har Juring (Gjæter) er forpligtet til at anskaffe Oljefrak eller Kappe til Juringens Afbenyttelse.

§ 12. Afgigelser fra disse Forskrifter kan tillades af Helseraadet, hvor det maate finde det nødvendigt.

§ 13. Ethvert Medlem af Helseraadet samt Tilsynsmaaend for samme har at paase disse Forskrifter overholdte hver inden sin Kreds samt at anmeldte Overtrædelser til Helseraadets Ordfører, som, om fornodiges, gjør Anmeldelse til Politiet.

§ 14. Overtrædelse af disse Forskrifter straffes i Henhold til § 26 i Loven af 16de Mai 1860 med Bøder fra 8 til 800 Kroner.

Laudal Herred.

(Kongelig Resolution af 29de Mai).

§ 1. Ved Flytning af eller Tilbygning til ældre saavelsom Opførelse af nye Husebygninger skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommisionen, før end Arbeidet paa Grunden paabegyndes, og desuden følgende Regler iagttages:

- at Grunden under Vaaningshus, forsaavidt den ikke af Naturen er tor, afgroftes og Muldjorden derfra bortføres.
- at den opførendes Bygning ikke kommer til at borttagte Sollyset fra eget eller fra Naboen's Vaaningshus.
- at Afstanden mellem Vaaningshus, eget eller Naboen's, paa den ene Side og Stald, Fjøs, Grisehus, Hønsehus eller Gjødseldam paa den anden Side ikke gjøres mindre end 10 M.
- at Vaaningshus opføres paa Grundmur, der ikke nogetsteds, undtagen paa meget brat Terraen, maa være lavere end 0,50 M. over Jorden.
- at ethvert Beboelsesværelse gives en Hoide af mindst 2,35 M. fra Gulv til Loft og forsynes med mindst ét Opslags vindu. Gulvet i 1ste Etage skal være tæt og trækfrit.
- at hvor Kogeovn anbringes i Beboelsesrum, skal der sorges for, at Dampen ved speciel Indretning opfanges og ledes ud i det Fri.

§ 2. Til ethvert Vaaningshus skal indrettes et ordentligt Vandhus, der ikke maa have Væg tilfælles med Vaaningshus eller Madbod og heller ikke Afløb til noget saadant eller til Sted, hvor Mad- og Drikkevand tages. Hvor det anbringes nærmere end 10 M., skal det indrettes med cementeret eller anden tæt Beholder. Myrjord eller anden hensigtsmæssig Stroelse skal paaføres saa ofte, at Stank mest mulig forebygges, og Binget tommes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted. Hvor man ikke allerede har indrettet sig efter Forskrifterne i denne Paragraaf, maa de nødvendige Forandringer være udførte inden et Aar fra Reglernes Bekjendtgørelse.

§ 3. Gjødsel eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus, eget eller Naboen, nærmere end 10 M. og ikke have Tilsig til disse eller til Steder, hvor Mad- eller Drikkevand tages. Huscierer har at paase, at Feieskarn, Slagteaffald eller anden Urenlighed ikke slænges rundt Husvæggene, men henbringes til Gjødselbingen, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 4. Brønd eller Vandløb, hvorfra Nogen tager Vand til Husholdningen, maa ikke forurenses med Vask, Slagtning eller paa anden Maade, saafremt Husholdningsvand ikke andetsteds kan erhøldes.

§ 5. Gang- og Sengklæder efter Personer, døde af smitsomme Sygdomme (deriblandt Tæring og Spedalskhed), maa ikke benyttes af eller overdrages til Andre, førend de er desinficerede paa en af Sundhedskommisionen godkjendt Maade.

§ 6. Sundhedskommisionen kan forbyde Salg af bedærvede Næringsmidler og af Brugsgjenstande, som kan blive farlige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og er for den i saa Henseende nødvendige Kontrol berettiget til at fordre udleveret Prøver. Saadant Forbud kan foreløbig nedlegges af Sundhedskommisionens Ordfører eller 3 af dens Medlemmer i Forening.

Melk og andre Madvarer maa i Beboelsesrum opbevares i dertil særskilt indrettet Hæk med Forhæng for. Under Sygdomstilfælde maa de ganske fjernes derfra.

§ 7. Ingen Bedrift eller Næring, hvor Luften forurenses eller Stank udbredes, eller ved hvilken Stoffe behandles, der kan være skadelige for Arbeidernes eller de Omkringboendes Sundhed, maa herefter paabegyndes uden at Sundhedskommisionen gives Anledning til at udtale sig om Planen. Vedkommende har at rette sig efter de Forskrifter, som den til Fjernelse af Ulemper og Farer i sanitær Henseende maatte give. Lignende Bedrifter, som allerede er i Virksamhed, skal saavigt mulig ogsaa indrettes saaledes, at Naboerne ikke forulempes.

§ 8. Skoleværelser skal have malede Gulve. De skal rengjøres mindst 2 Gange ugentlig. Til Rengjøring bruges vaad Klud og Svaber, ikke Feining. Foran Indgangsdøren skal ligge en Jernmatte og foran Skoleværelset en almindelig Matte. Skoleværelset maa ikke udlaaunes til Møder eller Samlinger uden at det rengjøres, førend det atter benyttes til Skole.

I Skoleværelser skal findes det fornødne Antal Spyttbakker samt desuden opslaaes Plakater med Forbud mod Spytning paa Gulvet.

Til enhver Skole skal der sørges for ordentligt Drikkevand.

§ 9. Hvor lokale eller økonomiske Forholde gjør Befolgselen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Sundhedskommisionen bevilge Lemnpinger.

§ 10. Overtrædelse af disse Forskrifter pligter ethvert Medlem af Sundhedskommisionen at paatale og i Tilfælde anmeldte for dens Ordfører, der, forsaavigt Sagen ikke ordnes i Mindelighed, forelægger den for Sundhedskommisionen.

Kjøbstaden Haugesund.

(Kongelig Resolution af 29de Mai).

Tillægsbestemmelsen er saalydende:

« Fartoier, der henligger paa Havnen, samt deres Besætninger, skal i sanitær Henseende være underkastet Sundhedskommisionens Bestemmelser».

Trondhjem By.

(Kongelig Resolution af 29de Mai).

Med de approberede Forandringer og Tillæg er vedkommende Paragrafer saalydende:

§ 3. Til Kloak, Bæk eller Rende maa herefter ikke indrettes Afløb for Exkrementer eller for flydende Stoffe, som har været i Berøring med Exkrementer, uden med Sundhedskommissionens Tilladelse og paa de Betingelser, som denne opstiller. Hvor saadanne Afløb findes, kan Sundhedskommissionen forlange dem sløfede.

Skadelige eller ildelugtende Vædske fra Fabriker eller andre Næringsbrug maa kun affledes gjennem lukkede Afløbsrender eller paa anden af Sundhedskommissionen bestemt Maade. Skyllevand og deslige maa ikke ved Afløbsrender gjennem Husvæg udledes umiddelbart til Fortoug, Gade eller offentlig Plads.

§ 5. Naar der i en Afstand af ikke over 30 M. fra en bebygget Grund er anlagt offentlig Kloak bestemt til at optage Afløbet fra det Terræn, hvortil Grunden hører, skal der af vedkommende Huseier anbringes Afstikker til Kloaken inden en af Sundhedskommissionen fastsat Frist; dog bortfalder denne Forpligtelse, naar Beliggenheden er til Hinder, og ellers naar Sundhedskommissionen finder Anlægget uforudset.

Kloakafstikkere skal være af Jern, Sten i Cement eller af glasserede Rør og skal indrettes til at kunne bortføre Grund-, Over-, Skyll- og Spildvand samt Urin til Kloaken.

§ 13, 4de Passus.

Ønsker nogen Huseier at indrette Vandhus paa anden Maade end her foreskrevet f. Ex. til Udspylning med Vand, maa dette kun ske med Sundhedskommissionens Tilladelse og paa de Betingelser, som denne opstiller.

Tromsøsundet Herred.

(Kongelig Resolution af 29de Mai).

Tillægget er saalydende:

§ 1. I Rorbod maa ikke indlægges flere Personer end 1 for hver 4 Kubikmeter Luft, Rorboden indeholder.

§ 2. Til Rorbod skal være mindst 1 Privet for hver 16 Mand. Under hvert Privet skal anbringes Stamper med Hanker til Optagelse af Exkrementerne. Det maa tømmes af Rorbodeieren saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted.

§ 3. Under Fisket skal Rorboden og Priveterne mindst 1 Gang ugentlig og under alle Omstændigheder til hver Søndag Morgen vaskes og Rorbodens Omgivelser holdes fri for al Urenlighed. Ansvarret herfor paahviler Rorbodens Baadmandskaber.

Hver enkelt Person af disse kan ved sin Hovedsmand eller Notdriver gjøres ansvarlig for Undladelse heraf.

§ 4. Fiskeaffald, Agnskal eller lignende Gjenstande, der udbreder Stank, og som skal benyttes til Guano, maa ikke henlegges nærmere Vaaningshus eller

Rorbod end 30 M. Alt Affald, der ikke skal benyttes, skal bringes i Sjøen udenfor Fjæremaal.

§ 5. Umiddelbart før Fiskernes Indflytning før Fiskets Begyndelse skal Rorboden rengjøres og udluftes af Rorbodeieren.

Efter endt Fiske eller ved Rorbodens Fraflytning paalægges det Rorbodeieren at sørge for, at al Urenlighed i og omkring Rorboden bortskaffes.

Hvis Omstændighederne gjør det ønskeligt, kan Sundhedskommisionen ogsaa til andre Tider paabyde almindelig eller delvis Rengjøring.

§ 6. Sundhedskommisionen kan gjøre Undtagelse fra disse Bestemmelser, hvor Forholdene lægger særlige Vanskeligheder i Veien for deres Overholdelse.

§ 7. Overtrædelse af disse Forskrifter, der medfører Straf efter Lov af 16de Mai 1860 § 26, anmeldes til Sundhedskommisionens Ordfører, der har at besørge dem paatalt.

Aakre Herred.

(Kongelig Resolution af 1ste Juli).

Ophævelse af § 10 i de ved kongelig Resolution af 5te Januar 1894 approberede almindelige Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet inden Herredet.

Skudenes Herred.

(Kongelig Resolution af 1ste Juli).

Ophævelse af § 10 i de gjeldende ved kongelig Resolution af 5te Januar 1894 approberede almindelige Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet inden Herredet.

Fane Herred.

(Kongelig Resolution af 1ste Juli).

Tillæg til § 8 i de gjeldende, ved kongelig Resolution af 23de Februar 1895 approberede almindelige Forskrifter med Hensyn til Sundhedsvæsenet inden Herredet :

«Paa Kaien ved Stjenesjøen paa Landbrugsskolens Ejendom kan Bosgjødsel og anden løs Gjødsel kun henligge i Tiden fra 1ste Oktober til 15de Mai og skal være bortbragt inden 14 Arbejdssage fra den Tid, den er opbragt paa Kaien. Gjødsel i tætte Tønder kan kun henligge paa nævnte Kai i Tiden fra 1ste

Oktober til 31te Mai og skal være bortbragt inden 3 Arbejdssage, efterat den er optaget paa Kaien.

Hvor særlige Forhold opfordrer dertil, kan Sundhedskommissionen gjøre tilsvarende Bestemmelser gjældende for Herredets øvrige Brygger og Kaianleg »

Hemsedal Herred.

(Kongelig Resolution af 12te Juli).

§ 1. Enhver, der har til Hensigt at flytte eller fra nyt opføre Vaaningshus, skal være pligtig til at gjøre Anmeldelse herom til Sundhedskommisionens nærmeste Medlem, som har at gjøre ham bekjendt med følgende Forskrifter:

§ 2. Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshus skal følgende iagttages:

- Afstanden mellem Vaaningshus og Stald, Fjøs, Grisehus eller Vandhus skal være mindst 8 M.
- Grunden (Tomten) maa være tør af Naturen eller vel afgrøftet og al Mадjord borttaget fra Tomten under Huset.
- Huset skal staa paa en dobbelt eller paa en anden Maade forsvarlig tæt Undermur af mindst 30 Cm.s Høide over Jorden. I Muren skal der paa alle Husets Sider være en eller flere Aabninger, saa man faar god Ventilation under hvert Rum.
- Ethvert Beboelsesrum skal have en Høide af mindst 2,45 M. og være forsynet med mindst ét Vindu, som kan aabnes.

§ 3. I Beboelsesrum maa Kogeoyn ikke anbringes, medmindre den forsynes med en saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomme Damp opfanges og ledes ud i det Fri.

§ 4. Heste, Kjør, Faar, Gjeder, Svin og Høns maa ikke huses i Vaaningshus eller i noget Rum, som har Væg eller Tag fælles med samme.

§ 5. Menneskers eller Dyrs Udtømmelser, Kjøkkenaffald, Fiskeskarn, eller anden Urenlighed, maa ikke henkastes lige udenfor Stuedøren eller lige ved Husets Mur, men maa henbringes paa et Sted, hvorfra Tilsig til Vaaningshus eller Drikkevand ikke kan ske.

§ 6. Til ethvert beboet Hus skal der være et Vandhus; dette maa tømmes mindst én Gang om Aaret og ellers saa ofte, som det af Sundhedskommisionen under særegne Omstændigheder bestemmes. Ved Blanding med Jord skal unødig Stank forebygges.

§ 7. Fra Stald, Fjøs, Grisehus, Vandhus, Gjødselbinge og Kompost maa der ikke ske Tilsig til Vaaningshus eller Sted, hvorfra Mad- og Drikkevand tages.

§ 8. I Bak eller Brønd, hvorfra Madvand tages, maa der ikke foregaa Vask eller Badning eller i det Hele foretages noget, der kan gjøre Vandet urent. Brønd og Vandbeholdere skal være saaledes beliggende og indrettet, at urent Tilsig forhindres.

§ 9. Befindes beboet Hus eller Rum, ved Mangel paa tilstrækkeligt Lys eller Luftvæxel, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning med Beboere at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommisionen forbyde Husets eller Rummets Afbenyttelse, indtil de forefundne Mangler er afhjulpe.

§ 10. Salg af bedærvede, for Sundheden skadelige Næringsmidler eller

Brugsgjenstande maa ikke finde Sted, og kan Sundhedskommissionen i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 11. Bohave, Gang- og Sengklæder efter Personer, der lider af eller er døde af smitsom Sygdom, deriblandt Tæring og Spedalskhed, maa ikke afhændes til eller benyttes af Andre, forinden de er rensede efter nærmere Bestemmelser fra Sundhedskommissionen.

§ 12. Personer, der lider af Tæring eller Spedalskhed, maa ikke lægges i Lægl. Ei heller maa Nogen lægges i Lægl eller bortsættes til Forpleining i Familier, hvori der er Personer lidende af nævnte Sygdomme, eller hvori saadanne vides i den senere Tid at være døde.

§ 13. Hvor seregne Forhold paakræver det, kan Sundhedskommissionen indrømme Afvigelse fra disse Forskrifter.

§ 14. Sundhedskommissionens Medlemmer og Tilsynsmænd har at paase disse Forskrifters Overholdelse, og at melde Overtrædelser til Kommissionens Ordfører, der i fornødent Fald bevirkter Overtrædelsen paatalt.

Ledingen Herred.

(Kongelig Resolution af 12te Juli).

§ 1. Ved Nybygning eller Flytning af Huse paahviler det Eieren at gjøre Anmeldelse til et Medlem af Sundhedskommissionen, før Arbeidet paabegyndes.

§ 2. Ved Nybygning og Flytning af Huse skal iagttages, at Afstanden mellem Stuebygning og Udlusbygning (Lade, Stald, Fjøs, Vandhus) ikke gjøres mindre end 8 M.

§ 3. Udlusbygninger maa lægges saaledes, at der fra dem ikke kan ske Tilsig af Vand eller Urenlighed til Stuebygning eller noget Sted, hvorfra Drikkevand tages.

§ 4. Ved Opførelse af Stuebygning skal iagttages:

- at Grunden under Huset er renset for Muldjord, jævnet og afgrøftet, saa ikke Vand eller Urenlighed kan samle sig der;
- at Sylmuren overalt skal være mindst 30 Cm. høi og saadan, at Luftvexel ikke hindres;
- at Gulvet i 1ste Etage gjøres tæt og trækfrit;
- at Beboelsesrum er mindst $2\frac{1}{2}$ M. under Taget;
- at der i hvert Rum er Vinduer af passende Størrelse, hvorf af mindst ét maa være indrettet, saa det let kan slaaes op.

§ 5. Kogevn maa — hvor den ikke staar i særskilt Kjøkken — være forsynet med en passende Indretning til at opfange Dampen og lede den ud i fri Luft.

§ 6. Ved hvert Beboelseshus skal der være et Vandhus. Det skal tømmes saa ofte som trænges for at undgaa Overfyldning.

§ 7. Affald af enhver Slags maa henlægges mindst 8 M. fra Beboelseshus og saaledes, at derfra ikke kan ske Tilsig til Beboelseshus, Madbod eller Indtag for Mad- eller Drikkevand. Affaldsdyngerne skal ved Overdækning med Jord holdes lugtfrie.

Affald fra Fiskerier skal — forsaavidt det ikke agtes nyttiggjort som Gjødsel, styrtes i Sjøen mindst 200 M. udenfor laveste Fjærermaal.

§ 8. I Brond eller Kilde, hvor Drikkevand tages, maa ikke foretages

Kledesvask eller andet, som kan forurense Vandet. Heller ikke maa saadant finde Sted i Bæk ovenfor Steeder, hvor Nogen tager sit Drikkevand.

§ 9. Melk og andre Madvarer maa ikke opbevares i Beboelsesrum uden i særskit Aflukke.

§ 10. Gang- og Sengklæder samt Bohave efter Personer, der lider af eller er døde af smitsom Sygdom, maa ikke nytties af eller afhaendes til Andre, førend de er rentet paa en af Sundhedskommisionen godkjendt Maade.

§ 11. Naar Skolerum er i Brug, skal Gulvet daglig overskvættes med Vand og feies; Pulte, Kathedre, Borde, Bænke tørres daglig med en fugtig Klud. Gulvet vaskes mindst én Gang ugentlig eller oftere, om Læreren finder det nødvendigt. Ved hver Skole skal der findes et passende Antal Spyttebakker.

§ 12. Beboelsesrum eller Forsamlingshus, der paa Grund af Mangel paa Luft eller Lys, ved Fugtighed, Overfyldning af Mennesker eller lignende ansees skadelige for Sundheden, kan Sundhedskommisionen forbyde benyttet, indtil Manglerne er afhjulpne.

§ 13. Sundhedskommisionen kan forbyde Salg af Levnetsmidler, der er bedærvede eller skadelige for Sundheden, og er for den i saa Henseende fornødne Kontrol berettiget til at fordre Prøve udleveret. Det samme gjelder ogsaa andre Gjenstande, som ved at indeholde giftige Bestanddele kan blive farlige for Sundheden.

§ 14. Sundhedskommisionens Medlemmer har at paare disse Forskrifter overholdt og i Tilfælde af Overtrædelser tilholde Vedkommende at rette paa det Forsørte inden en rimelig Frist. Hjælper ikke dette, indberettes Sagen til Kommissionens Formand, der har at foretage det Fornødne.

§ 15. Lemninger og Afgigelser fra ovenstaende Bestemmelser kan under særlige Omstændigheder efter Ansøgning indrømmes af Sundhedskommisionen.

Kjøbstaden Drammen.

(Kongelig Resolution af 17de August).

Den forandrede Paragraf er saalydende :

§ 29.

- A) Sundhedskommisionen skal til Forebyggelse af skadelige og forfalskede Næringsmidlers Salg jævnlig anstille eller lade anstille Undersegelser, dels af de paa Torve, Udsalg og Beværtningssteder falbudne Næringsmidler, dels af saadanne, der findes i paagjeldende Handlendes eller Næringsdrivendes Oplagssteder, og er til dette Øie med berettiget til at forlange udleveret de nødvendige Prøver, hvis Værdi, om det fordres, bliver at erstatte efter almindelig Salgspris, forsaavidt det ikke viser sig nødvendigt at skride ind mod Varernes Salg. Forefindes Næringsmidler som er skadelige for Sundheden, skal disse efter Beslutning af Sundhedskommisionen enten bortskaffes, tilintetgjøres eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning. Saadan Beslutning kan afgives paa Sundhedskommisionens Vegne af dens Ordfører, hvis Beslutning kan indankes for den samlede Sundhedskommision. Denne skal snarest, saavidt muligt inden 24 Timer, træffe

Afgjørelse om det nedlagte Forbud. Inden saa er skeet, maa Salg eller Bortbringelse af de paagjældende Varer ikke finde Sted.

- B) Med Hensyn til Udsalg af efternevnte Næringsmidler og deres Behandling skal følgende Bestemmelser iagttages:
- 1) De Handlendes Udsalgs- og Opbevaringssteder for Kjød, Flesk og Fisk samt de af Kjød, Flesk og Fisk, Blod og Indmad tilberedte Næringsmidler, for Bagvaerk, Melk, Fløde, Smør og Ost, skal være rene, luftige og fri for Støv og Stank og maa ikke benyttes til Soverum, Beboelsesrum eller Kjøkken.
 - 2) I Udsalgssteder for ferskt Kjød og Flesk — herunder ikke indbefattet Dyrekjød, Vildt og Fjærkrae — maa der ikke drives anden Handel; dog kan der samme steds ogsaa salges tillavede Spiser af Kjød og Flesk samt Kjød og Flesk i saltet, røget eller på anden Maade preserveret Tilstand og Hermetik.
 - 3) Pølsemagerier skal altid holdes rene og vel ventilerede, og der maa sørges for, at Affald ikke bliver henliggende i Arbeidsrum eller Gaardsrum og udbreder Stank. I Pølsemagerier skal Gulv, Vægge og Tag have glat Overflade udenaabne Fuger og Sprækker. Gulvet bør helst være cementseret eller asfalteret med Fald til Kloak. Der skal være let Adgang til Vand.
 - 4) I Melkeudsalg maa der alene drives Handel med Melk, Fløde og Smør. Dog kan med Sundhedskommisionens Tilladelse hermed forbindes Udsalg af Bagværk, Öl, Mineralvande samt Eg. Udsalgssteder for Melk og Fløde skal have egen Indgang fra Gaden eller lyst, rent Portrum, hvorfos Døre mellem de nævnte Udsalg og Lokale for anden Handel og for Sove- og Arbeidsrum ikke maa findes, medmindre Sundhedskommisionens Samtykke dertil er indhentet.
 - 5) I Udsalgsrum for de i Post 1 nævnte Fødevarer, der aabnes eller gjenaabnes efter at have været nedlagte et Aar, eller som har skiftet Indehaver, skal Gulve, Vægge og Tag have en glat Overflade udenaabne Fuger og Sprækker. I Kjøludsalg skal Bord eller Disk være belagt med Plade af poleret eller slebet Sten. Der skal være let Adgang til Vand.
 - 6) Pølsemagerier eller Udsalgssteder for ferskt Kjød og Flesk og for Melk maa ikke indrettes eller tages i Brug uden efter forudgaaende Anmeldelse for Sundhedskommisionen og Godkjendelse af denne.
 - 7) Ferskt Kjød, Flesk og Fisk samt Brød og Bagværk maa ikke føres gjennem Gaderne eller anbringes under aaben Himmel uden at være saaledes tildækket, at Varerne ikke udsættes for Støv eller anden Urenlighed eller for Paavirkning af Sol, Regn eller andet, der kan gøre dem mindre tjenlige som Menneskeføde. Forøvrigt kan Sundhedskommisionen give nærmere med foranstaende Bestemmelser stemmende Regler for Forhandling af Fødevarer under aaben Himmel.
 - 8) Kjøreredskaber, der benyttes til Transport af Madvarer, eller Klæder, der benyttes til Indpakning af Madvarerne, maa altid være rene. De Personer, der har med Varernes Tilberedning og Behandling at gjøre, maa altid være rene, baade hyd Person og Antræk angaaer. Forøvrigt kan Sundhedskommisionen for Renhold af Rum, Brugsgjenstande og Transportmidler, der benyttes for Nærings- og Nydelsesmidler, der er bestemte til Salg, give med foranstaende Bestemmelser overensstemmende Regler, der kan kræves opslaaede på dertil egnede Steder i nævnte Rum.

- 9) Sundhedskommissionen kan midlertidig forbyde Udsalg af Næringsmidler paa Steder, hvor tilstedevarende, farlige smitsomme Sygdomme kan give Anledning til Udbredelse af disse, ligesom Indførsel og Udsalg af Melk kan forbydes fra Steder, hvor saadanne smitsomme Sygdomme er optraadte blandt Mennesker eller Dyr.

Vegaarsheien Herred.

(Kongelig Resolution af 17de August).

I. Bygningsvæsenet.

Ved Opførelsen af nye eller Flytning af gamle Vaaningshuse skal følgende Bestemmelser iagttages:

- Forinden Arbeidet med Tomten paabegyndes, skal Anmeldelse ske til det Medlem af Helseraadet, der fungerer som Tilsynsmand i vedkommende Rode, for at han kan paase nedenforstaende Paabud overholdte.
- Grunden skal være tilstrækkelig afgrøftet, saa at der ikke findes Grundvand paa samme, samt Madjorden bortskaffet.
- Grundmuren skal være mindst 30 Cm. høj over Jorden og forsvarlig tætteret med Kalk, Ler eller andet tjenligt Materiale. Der skal være mindst to Trækhul af 8 Cm. Diameter i hver af modstaaende Vægge (altsaa i alt 4 Trækhul).
- Ethvert Vaaningshus skal indeholde mindst to med Dør forbundne Værelser. Ved fulde Etager skal ethvert Beboelsesrum være mindst 2,50 M. fra Gulv til Tag samt forsynet med et Slagvindu, der med Lethed kan aabnes og lukkes, af mindst 1,25 □ M. Fladeindhold. Ved Halvetage skal der ogsaa kunne indredes Skraaværelser, naar disse blot bruges til Soveværelser. Den mindste Høide til Skraataget maa være 1 M. Ønskes i Underetagen indrettet Værksteder eller lignende, maa mindst Halvdelen af denne ligge over Jorden og Afstanden fra Gulv til Bjelernes Underkant mindst være to M. Gulvet i underste Stokverk skal være dobbelt, og mellem begge Gulve anbringes Fyld af tørt Ler eller andet passende Materiale. Hvor der indredes Værksteder eller lignende i Kjælderetagen, maa ikke Gulvet, hvis det ikke bestaar af Cement, hvile direkte paa Jorden.
- Vaaningshus maa ikke opføres nærmere Vandhus, Stald, Fjøs eller Grisehus end 10 M.

II. Hvor Kogeovn eller Komfyre benyttes i Beboelsesrum, skal den være forsynet med Haette eller anden Indretning, saa at Rog og Damp opfanges og ledes ud i fri Luft.

III. Vandhus.

Ethvert Hus, der benyttes til Beboelse, skal inden et halvt Aar, efterat disse Forskrifter er approberede, have et Vandhus, der er beliggende mindst 10 M. fra saavel Vaaningshus som fra Altarvei, og som er af tilstrækkelig Størrelse i Forhold til Beboernes Antal. Fra Vandhuset maa der ikke være Afløb eller Tilsig til Vaaningshus eller til Indtag for Mad- eller Drikkevand. Vandhusets

Sæder og Gulv skal vaskes mindst én Gang ugentlig. For at undgaa Stank skal Jord, Tørv, Aske eller deslige paafyldes i tilstrækkelig Mængde. Vandhuset tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Hvor Forholdene gjør det umuligt at tilveiebringe foran nævnte Afstand, eller hvor Vandhuset før er opfert nærmere Vaaningshus, skal Vandhuset være førsynet med tæt Beholder, der tømmes saa ofte, at den ikke bliver overfyldt, og hvis Indhold overstrøes som ovenfor nævnt.

IV. Kreaturhold.

Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder og Fjærkraa maa ikke huses i Vaaningshus eller i Rum, der har Tag eller Væg fælles enten med dette eller med Opbevaringssted for Madvarer.

V. Oplag af Gjødsel, Feieskarn m. m.

Feieskarn, Kjækkenaffald, Skyllevand og anden Urenlighed fra Husene skal bringes til Gjødselhaug eller Vandhus og maa ikke lægges nærmere Vaaningshus og Alfaryei end 6 M. og heller ikke saaledes, at derfra er Tilsig til Steder, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages til Mennesker eller Dyr.

Ildelugtende Gjødningsstoffer og Affald maa ikke lægges nærmere Vaaningshus og Alfaryei end 10 M. og heller ikke paa Steder, hvorfra Tilsig til Vandindtag, og skal dækkes med tilstrækkelig Jord for at hindre Stank. Aadsler eller Affald fra døde Dyr skal nedgraves paa afsides Steder, der ikke har Afløb til bebygget Grund.

VI. Drikkevand.

Brønde eller Vandindtag, der benyttes til Mad- eller Drikkevand til Mennesker eller Dyr, maa ikke forurenses ved Vaskning eller paa nogensonhelst anden Maade og maa tillige være tilbørlig beskyttet mod, at Overvand kan forurense Vandet. Tømning og Rensning af Brønde og Vandindtag maa foregaa saa ofte. Helseraadet paabyder det. I rindende Vand, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa hverken foregaa Vaskning eller anden Forurensning af Vandet, medmindre det foregaar nedenfor det Sted, hvorfra Vand tages.

VII. Renlighedsforhold.

- Gulvene i Beboelsesværelser skal vaskes mindst en Gang hver 8de Dag.
- I Skolelokalerne skulle i den Tid, de benyttes til Undervisning, Gulvene daglig overstørkes med Vand og derpaa feies, samt Bænke, Pulte og Katheter aftørres med vaad Klud. Vaskning af Gulvene skal desuden foregaa en Gang ugentlig og ellers saa ofte, det maatte ansees fornødent. Har Skolelokalet været benyttet til Forsamlingsmøder, maa det, forinden det atter tages i Brug, rengjøres paa samme Maade, som efter en almindelig Skoledag.
- Paa Gaardspladse skulle Huller og Fordybninger, hvori Vand ansamles, opfyldes med Jord eller anden Fyld, og Fugtighed, saavidt gjørligt, bortledes. Gaardspladsen rengjøres om fornødent en Gang ugentlig.
- I Strog med tættere Bebyggelse skal Rengjørelse af Grøfter, Rendestene og Kloaker foretages saa ofte, Helseraadet finder det fornødent

VIII. Næringsveiene.

- Helseraadet kan forbyde Salg af bedærvede eller sundhedsfarlige Fødemidler samt ogsaa andre for Sundheden skadelige Brugsgjenstande, f. Ex. Tapeter,

Legetøj og deslige, der indeholder giftige Bestanddele, og kan i Tilfælde paabyde disse tilintetgjort uden Erstatning. Prøver af saadanne Gjenstande kunne forlanges udleverede af Helseraadet til Undersøgelse. Stansning af Salg af deslige Varer kan foreløbig paabydes af Helseraadets Ordfører eller af 3 af dets øvrige Medlemmer i Forening. Det samlede Helseraad afgiver den endelige Kjendelse.

- b) Handlende maa ikke indpakke Madvarer i Aviser eller urent Papir; heller ikke maa nævnte Slags Papir anvendes til Spundsning af Melkespand ved Førsel af Melk.
- c) Ved Bedrifter, der kan forurense Luften eller paa anden for Sundheden skadelig Maade forulempe de Omkringboende, har Eieren at efterkomme de Bestemmelser, som Helseraadet til enhver Tid maatte finde fornødent at paabyde til Forebyggelse af Ulempene.

IX. Smitsomme Sygdomme.

- a) Personer fra fremmede Kommuner maa ikke modtages til Forpleining for offentlig Regning inden Herredet, medmindre de har Erklæring fra Ordføreren i vedkommende Steds Helseraad for, at de ikke lider af nogen smitsom Sygdom, Lungtaering medregnet, eller kommer fra Hus, hvor der er eller har været smitsom Sygdom, forinden Desinfektion er foretaget dersteds.
- b) Fattiglemmer maa ikke udsættes i Forpleining, hvor der er smitsom Sygdom.
- c) Fra andre Kommuner maa ikke Indførsel finde Sted af brugte Gang- eller Sengklæder, der har været benyttet af Personer, der har lidt af Lungtaering eller andre smitsomme Sygdomme, uden at der medfølger Erklæring fra vedkommende Helseraads Ordfører om, at de er forsvarlig desinficerede. Forgaaes herimod, kan Helseraadet lade Desinfektionen foretage paa Vedkommendes Bekostning, eller saafremt betryggende Desinfektion ikke lader sig udføre, paabyde Effekterne tilintetgjorte.
- d) Beboelsesrum, Seng- og Gangklæder samt andre Gjenstande, som har været benyttede af Personer, der har lidt af nogen af de under Lit. c nævnte Sygdomme, maa ikke overlades til Brug af Andre, forinden de er desinficerede paa saadan Maade, som Helseraadet foreskriver.
- e) Kadavere af Dyr, der er døde af smitsom Sygdom i et andet Herred, maa ikke transportereres indenfor Herredets Grænser.

X. Almindelige Bestemmelser.

Ethvert alvorligt Sygdomstilfælde, der enten er eller giver Mistanke om at være opstaaet ved Nydelse af bedærvede eller forfalskede Næringsmidler eller ved Benyttelse af Gjenstande, der indeholder giftige eller farlige Bestanddele, eller som kan give Anledning til Udbredelse af epidemiske Sygdomme, skal af den tilkaldte Læge uopholdelig anmeldes for Helseraadets Ordfører med Angivelse af den formodede Sygdoms Aarsag og andre fornødne Oplysninger. Det samme gjelder om andre sanitære Misligheder, der maatte antages at give Anledning til Sygdom.

XI. Finder Helseraadet, at enten beboet Rum eller Forsamlings- eller Arbejdslokale er skadeligt for Sundheden paa Grund af Utæthed, Fugtighed, Overfyldning af Mennesker, Mangel paa Lys eller Ventilation eller lignende, kan Helseraadet forbyde Lokalets Brug, indtil Manglerne er afhjulpne paa en af samme godkjendt Maade.

XII. Hvor særegne Forholde paakræver det, kan Helseraadet indrømme Afvigelse fra disse Forskrifter.

XIII. Saafremt Nogen undlader at efterkomme foranstaende Bestemmelser eller de ifølge samme give Paabud, kan Helseraadet lade det Fornødne udføre paa Vedkommendes Regning.

XIV. Det paahviler Helseraadets Medlemmer, hver inden sin Kreds, at paase foranstaende Forskrifter overholdte, samt at anmelde Overtrædelse til Helseraadets Ordfører, der skal gjøre Anmeldelse derom til Politiet.

Grytten Herred.

(Kongelig Resolution af 17de August).

§ 1. Naar Nogen agter at opføre eller flytte Husbygning, har han derom at gjøre Anmeldelse til nærmeste Medlem af Helseraadet og forørigt at iagttagte følgende:

- Afstanden mellem Vaaninghus og Udhus eller anden Mands Huse skal være mindst 10 M.
- Grunden, hvorpaa Vaaningshus opføres, skal være tør og tilstrækkelig afgrøftet for Grundvand og Overvand.
- Bygningen skal overalt hvile paa en Undermur af Graasten, der intetsteds maa være lavere end 0,30 M. over Jorden.
- Ethvert Beboelsesrum skal være mindst 2,25 M. høit fra Gulv til Loft og have mindst ét Vindu, der stadig med Lethed kan aabnes. Ingen Døraabening maa være under 1,90 M. høi. Gulvene i nederste Stokverk skal være tætte.

§ 2. Forsaaadt der i Beboelsesrum anvendes Kogeovn, maa denne være forsynet med Damphætte eller anden Indretning til fuldstændig Bortledning af Dampen.

§ 3. Naar der ikke er Anledning til at opbevare Melk og andre Madvarer i særskilt Rum, maa de i Beboelsesrum kun opbevares i lukket Skab eller i saakaldt Melkestol med Forhæng.

§ 4. Affald, Skyllevand og anden Urenlighed fra Husene skal anbringes i Gjødsel- eller Vandhusingerne eller lægges i særskilt Dynge eller Binge. Disse maa ikke ligge nærmere eget eller anden Mands Vaaningshus, offentlig eller privat Kjørevei end 6 M. De skal have sin Beliggenhed enten ved Udhusene eller paa Bagsiden af Vaaningshuset. De skal tømmes hver Vaar og forørigt saa ofte, at Overfyldning undgaaes. Unødig Stank maa hindres ved stadig Paafyldning af Jord, Sagmug, Torvstrø, Aske, Kalk eller lignende. Hvor Forholdene gør det paakraevet, kan tørt Affald midlertidig henlægges i tætte, lukkede Søppelkasser, der dog jaevnlig maa tømmes i Affaltsdyngen.

Reglerne for Affaltsdynernes Beliggenhed maa være efterkommet første Vaar efter disse Vedtægters Godkjendelse.

§ 5. Fiskeaffald eller andre stinkende Gjenstande maa ikke henkastes paa Stranden. De skal nedgraves i Jorden, bringes ud paa Sjødyb eller anbringes i overdækket Kompost paa et passende, afsides Sted. Saadanne Komposter samt ikkedækkede Gjødselhænge maa ikke lægges nærmere beboede Huse eller almindelig benyttet Kjørevei end 10 M. Aadsler skal nedgraves i Jorden i tilstrækkelig Dybde og paa afsides Sted.

§ 6. Fra Udhuse, Vandhuse, Affaldsdynger eller saadanne Ansamlinger som i foregaaende § nævnt, maa der ikke ske Tilsig til Hustomt, Vei, Brønd eller andre Steder, hvorfra tages Mad- eller Drikkevand til Mennesker eller Dyr.

§ 7. Til ethvert Vaaningshus skal der inden et Aar efter disse Vedtægters Godkjendelse være indrettet et Vandhus

For disses Beliggenhed og Behandling gjelder de samme Forskrifter som for Affaldsdynger bestemt (§ 4).

Vandhusingen skal være indklædt.

Bestemmelserne i denne § finder ogsaa Anwendung paa Skoler, Værksteder, Fabriker, Hoteller og andre Bygninger, hvori et større Antal Mennesker er be-skjæftigede.

§ 8. Heste, Kjør, Svin, Sauer, Gjeder og Fjærkræ maa ikke huses i eller under Vaaningshus eller i noget Rum, der har Tag eller Væg fælles med dette.

§ 9. Brønd eller Opkomme, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke forurenses ved Vask eller anden Urenlighed. Det samme gjelder Bæk eller mindre Elve ovenfor det Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages.

Enhver Renvandsbrønd skal være stensat eller tømret, overbygget og forsynet med Laag til Beskyttelse mod Overvand og andre Forurensninger samt tømmes og renses saa ofte som nødvendigt for at holde Vandet rent, mindst en Gang aarlig.

§ 10. Finder Helseraadet, at noget beboet Hus, Arbeids- eller Forsamlingsrum er skadeligt for Sundheden ved Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, Mangel paa Lys eller Luft, kan Helseraadet forbyde Husets eller Rummets Afbenyttelse, indtil de forefundne Mangler er afhjulpne.

§ 11. Helseraadet kan forbyde Salg, Overdragelse og Afbenyttelse af Brugsgjenstande, Klæder, Fødemidler og alle andre Gjenstande, der ansees smittefarlige eller skadelige for Sundheden, og er i dette Øiemed berettiget til at fordrive undleveret de fornødne Prøver.

§ 12. Næringsbrug og Bedrifter, der medfører for Sundheden skadelige Uddunstninger eller Forurensninger skal være undergivet Helseraadets Tilsyn, og skal vedkommende Eier eller Bruger være forpligtet til at rette sig efter de Bestemmelser, som af Helseraadet maatte gives til Forebyggelse eller Fjernelse af helsefarlige Ulempere.

For Strandstedet Veblungsnes gjelder desuden ogsaa følgende særskilte Vedtægter:

§ 13. Enhver Huseier skal feie de til hans Huse og Tomter stødende Veie, Gader og Smug indtil Midtlinien hver Lørdag og forørigt saa ofte, som Helseraadet finder det nødvendigt. Han skal til enhver Tid holde sit Gaardsrum og de til hans Fiendom stødende Rendestene og Grøfter rene og frie for Stank.

§ 14. Hvor de i § 1 a, 4 og 7 nævnte Afstande ikke kan iagttages og Helseraadet i saa Henseende har tilsteds Afgivelse, skal:

- Alle Gjødselbinger, Stalde og Fjøs være tætte og saaledes indrettede, at ikke Afsig derfra sker til nogen Hustomt, Vei, Brønd eller Gade.
- Alle Vandhuse været forsynet med tæt muret Binge, der ikke tillader Afsig, eller en umiddelbart under Siddefjælen anbragt tæt, flytbar Beholder, der tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted.
- Fast Affald fra Husene skal bæntringes i Gjødsel- eller Vandhusingerne eller i tætte med Laag forsynede Søppelkasser bag Husene. Søppelkasserne skal jævnlig paafyldes Jord, Aske, Torvstrø, Kalk eller lignende og tømmes og renses saa ofte, at Overfyldning og Stank undgaaes. Tømning og Rensning af Søppelkasser, Binger og Vandhuse paaligger vedkommende Huseier.

Helseraadet kan paabyde saadan Tømning, naarsomhelst det findes nødvendigt.

- d) Skyllevand maa ikke slaaes i Søppelkasserne, men bortbares eller bortledes gjennem Vask og Lukkede Render til Gjødselbingerne eller Vandhusbingerne, til Sjøen eller til nærmere af Helseraadet fastsatte Steder.

§ 15. Fjernelse af Gjødsel- og Affaltsstoffer skal ske i tætte Kasser eller Beholdere, saa at intet spildes under Transporten. Med Indholdet skal forholdes som i § 5 nævnt.

§ 16. Udsalgssteder og Opbevaringssteder for Kjød, Fisk, Melk, Brød og andre Næringsmidler skal stedse holdes rene og godt luftede, fri for Støv og Stank og maa ikke benyttes til Soverum eller Kjøkken. Heller ikke maa der samme steds opbevares andre Varer, som kan meddele Næringsmidlerne Lukt eller Smag.

§ 17. Anlæg eller Reparation af Bageri eller Slagteri anmeldes paa Forhaand til Helseraadet. De skal, saavidt Omstændighederne tillader, forsynes med cementeret Gulv, der maa ligge høiere end omgivende Jordoverflade og have panelede og oljemalede Vægge og Tag. De skal være lyse, stadig holdes rene, godt luftede, frie for Støv og Stank, og Gulvet skal overspyles eller vaskes hver Dag efter Afbenyttelsen. Affald fjernes strax, og forholdes dermed som i § 15 bestemt.

§ 18. Afgigelser fra samtlige foran omhandlede Vedtægter kan under særlige Omstændigheder ske med Helseraadets Tilladelse.

§ 19. Det påhviler Helseraadets Medlemmer at paase disse Vedtægters Overholdelse og i Tilfælde af Overtrædelse at gjøre Ann meldelse derom til Helseraadets Ordfører, der i fornødent Fald skal foranledige Overtrædelser paatalte efter Loven. Opfyldes ikke nærværende Vedtægter, kan Helseraadet derhos foranstalte Manglerne afhjulpe for vedkommende Overtræders Regning.

§ 20. Et Exemplar af nærværende Vedtægter skal til enhver Tid findes opslaaet paa et iøjnefaldende Sted i ethvert beboet Hus og i Skolestuerne.

2. Regler og Veiledning til Forebyggelse af Difteri, Skarlagensfeber, Tyfoidfeber (Nervefeber) og Kopper (Børnekopper) samt Tuberkulose.

(Vedtagne af Kristiania Sundhedskommission den 21de April 1902).

I. Almindelige Bestemmelser.

- a) Anmeldelse af Sygdomstilfælde, Indlæggelse i Sygehús, Forbud mod Skolegang m. v.

§ 1. Ethvert Tilfælde af de nævnte Sygdomme anmeldes saa hurtig som muligt til Sundhedskommissionen.

Under Efterforskning af Smittekilden bør der undersøges, om der i Familien eller i Huset skulde findes flere Tilfælde af vedkommende Sygdom.

Den Syge bør i Regelen strax søges indlagt i Sygehus, hvilket sker ved Henvendelse til Sundhedskommissionens Kontor (aabent Hverdage 9—2 og 4—7, Lørdag Eftermiddag eller Aftenen før Helligdage kun fra 6—7, Helligdage 12—1 og 6—7) eller pr. Telefon til Ullevaal Sygehus, 1ste Afdeling.

Transporten af den Syge til Sygehuset maa kun foregaa i de dertil bestemte Sygevogne, ikke i offentlige Kjøretøier, Drosker, Sporvogne eller lignende.

Finder Indlæggelse i Sygehus ikke Sted, drages Omsorg for Afsondring af den Syge, indtil Sundhedskommissionens Ordfører har afgjort, om han kan tillades at forblive i Hjemmet.

§ 2. Er der i den Syges Husstand Skoleelever eller Asylbørn eller Lærere eller Lærerinder, nægtes disse foreløbig Fremmøde i Skole eller Asyl. Som Regel vil de ikke erholde Adgang til Skole eller Asyl førend 7 Dage, efterat Hjemmet er renset, eller efter at de er blevet adskilte fra den Syge paa saadan Maade, som godkjendes af Sundhedskommissionens Ordfører. Sundhedskommisionen giver vedkommende Familie og Skole eller Asyl den fornødne Understøtning herom.

§ 3. Personer, der har været i nærmere Berørelse med den Syge, før Sygdommens Natur blev erkjendt, og som ikke skal pleie den Syge, bør saavindt gjorligt bade sig samt rense sine Klæder, forinden de har frit Samkvem med Andre. Bad kan erholdes i Ankerløkkens Udtlytningslokale.

b) Betingelser for Syges Forbliven i Hjemmet.

§ 4. Forat en Syg skal kunne tillades at forblive i Hjemmet, maa han sammen med den, der pleier ham, afsondres i eget Værelse, der ikke maa have direkte Forbindelse med den øvrige Leilighed. Der maa ikke være noget personligt Samkvem mellem den Syge og den, der pleier ham, paa den ene Side og Leilighedens øvrige Beboere paa den anden Side; den, der pleier den Syge, maa ligesaaledt som denne komme ind i de Rum, hvor de øvrige Beboere kommer, og disse sidste maa ikke komme ind i den Syges Rum.

Beboerne af den Leilighed, hvor en Syg er afsondret, maa, saa længe Afsondringen varer, have sit eget Privet, hvortil Andre ikke maa tilstedes Adgang.

Paa Indgangsdøren til den Syges Leilighed eller Værelse opslaes en Plakat, hvorpaas staar trykt: «Her er smitsom Sygdom. Besøg aaf Fremmede tillades ikke.»

§ 5. At beholde den Syge hjemme i Beboelsesleilighed, i Forbindelse med hvilken tillige holdes Skole, drives Handel, Værksted eller anden lignende Forretning, tillades ikke uden under ganske særlig gunstige Forhold, der bedømmes af Sundhedskommissionens Ordfører. Forsaavidt der drives Handel med Næringsmidler, som antages at kunne optage Smittestoffet, maa Salget af disse standse, indtil Rensning er foretaget. De ved Sygdommens Opræden i Behold værende Næringsmidler skal ødelægges eller gjøres uskadelige.

§ 6. Skolebørn, Asylbørn, Lærere og Lærerinder, der tilhører den Syges Husstand eller bor i samme Leilighed som denne, tilstedes ikke Adgang til Skolen saalænge Sygdommen varer, undtagen under ganske særlig gunstige Forhold, hvilket bedømmes af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 7. Ved Sygdommens Begyndelse maa strax alle unødvendige Møbler og Gjenstande fjernes fra Sygevaerdset, saaledes at der kun beholdes tilbage Ting, som kan vaskes og er lette at rense.

§ 8. Saalænge Sygdommen varer, maa Værelset udluftes flittig, den strengeste Renlighed iagttaes i enhver Henseende, og desuden følgende Forsigtighedsregler overholdes:

- a) Opspyt og Slim fra den Syges Næse og Mund maa opsamles i Kar, hvori der er Karbolvand, eller opfanges i Kluder eller lignende, der opbrændes. Karbolvandet skal være 2 pct., d. v. s. $1\frac{1}{2}$ à 2 Spiseskeer ren Karbolsyre til 1 Liter varmt Vand. Feieskarn og andet Affald brændes.
- b) I Kar eller Beholdere, hvori den Syges Udtømmelser opsamles, maa hældes en rigelig Mængde Karbolvand eller strøes Kalk eller Klorkalk, for hver Gang Karret eller Beholderen benyttes. Udtømmelserne slaaes i Privetbeholderen.
- c) Spiserester og Spildvand fra Sygeværelset maa blandes med Karbolvand, Kalk eller Klorkalk, forinden de tømmes i Privetbeholderen eller Kloaken.
- d) Ingen Gjenstand maa bringes ud af Sygeværelset uden at være betryggende renset. Alt Vasketøj som Lagener,蒲devaar, Lommeklæder, Forklæder og lignende maa legges i en Oplosning af Grønsæbe og Karbolsyre, tilberedt af mindst 1 à 2 toppede Spiseskeer Grønsæbe og $1\frac{1}{2}$ à 2 Spiseskeer ren Karbolsyre til hver Liter varmt Vand; heri maa Vasketøjet ligge mindst 10 Timer, før det skyldes op og i et rent Kar bringes ud af Rummet til Bryggerhuset eller Kjøkkenet for der at koges og vaskes.

Tøi maa ikke sendes ud af Huset til Vask. Gang- og Sengklæder, der ikke kan renses paa denne Maade, maa renses ved Damp, hvilket sker ved Sundhedskommissionens Foranstaltning

- e) Spisestillet for den Syge og den, som pleier denne, maa opbevares i den Syges Rum og rengjøres der.
- f) Bade- og Vaskevand kan slaaes i Kloaken efter at være tilblandet Karbolvand, Kalk eller Klorkalk.
- g) Hunde, Katte og andre Husdyr maa holdes borte fra den Syges Rum.

§ 9. Er Sygdommen afløben, saaledes at Afsondringen kan hæves, meldes dette af den behandelnde Læge til Sundhedskommissionen, forat ved dens Foranstaltning Rensning kan anordnes. Den Syge bades eller vaskes over hele Legemet, idet særlig Oppmerksomhed rettes paa Haar og Negle, og bringes derefter umiddelbart ind i et andet, smitefrit Værelse og erholder rene Klæder.

Den, der har pleiet den Syge, maa ligeledes bade eller vaske sig samt iføre sig rene Klæder. Hvis den, der har pleiet den Syge, ikke tilhører Husstanden, maa Bad tages i Ankerløkkens Udflytningslokale.

§ 10. Dør den Syge, maa Liget snarest muligt legges i en forsvarlig tæt Kiste, i hvis Bund der findes et mindst 10 Cm højt Lag af Tørvstrø. Dette bør helst ske i Sygeværelset og Kisten strax bortføres.

c) Regler for Rensning.

§ 11. Naar en Syg er helbredet, indlagt i Sygehus eller død, underrettes Sundhedskommissionen herom, forat den fornødne Rensning kan blive anordnet.

Rensningen, der udføres ved særlig dertil antagne Personer, maa omfatte de Rum, hvori den Syge har ligget og opholdt sig, eller som med disse har staat i aaben Forbindelse, samt det deri beroende Bøhave, Klæder og andre forskellige Slags Brugsgjenstande.

§ 12. Rensningen foretages paa følgende Maade:

- a) Værdiløse Gjenstande, Affald, Feieskarn, ligesaa Sengehalm og lignende opbrændes.
- b) Gang- og Sengklæder og lignende, som taaler Ophedning i hed Damp, og som ikke hensigtsmæssigere bøges, koges eller sebevaskes, renses i Byens dertil indrettede Ovn.

Gjenstandene pakkes i Sække, samt hentes og tilbagebringes i Sundheds-

kommissionens dertil bestemte Vogne; i Almindelighed bringes Tøjet efter endt Rensning tilbage samme Dag.

- c) Gjenstande, som taaler Indvirkning af Sæbe og Vand, vaskes omhyggelig med en Opløsning af ca. 1 à 2 toppede Spiseskeer Grønsæbe og 1½ à 2 Spiseskeer ren Karbolsyre til hver Liter varmt Vand.

Taaler Gjenstandene hverken Ophedning i Dampovn eller Sæbevaskning, aftørres de med en Klud, vædet i en Opløsning af 1½ à 2 Spiseskeer ren Karbolsyre til hver Liter varmt Vand.

Polstrede Møbler børstes med den samme Opløsning.

- d) Rummene behandles saaledes, at oljemalede Flader eller Flader af Træ vaskes omhyggelig med den nævnte Grønsæbe-Karbolsyre-Opløsning, medens gibsede Tage og Brandmure efter Omstændighederne kostes eller aftørres eller, om det ansees fornødent, hvidtes.
- e) Er Væggene tapetserede eller malede med Vandfarve, gniles de med Brød (Krummen af almindeligt Brød) eller med en Klud, vædet i Karbolsyre-Opløsningen.
- f) Rensningen af Rummene og de deri værende Gjenstande foretages ved dertil af Sundhedskommisionen antagne Personer eller kan ogsaa tillades udført af Husstandens egne Medlemmer.

§ 13. Den øvrige Bekvemmelighed bør samtidig underkastes Hovedren-gjøring, ligesom der bør lufftes saa hyppig og meget som muligt.

§ 14. I Kjøkkenvask og Privetbeholder strøes Kalk eller Klorkalk; lige-saa bør Kalk eller Klorkalk strøes i Kloakslug i Bryggerhus, saafremt nogen Gjenstand, som er benyttet af den Syge, er vasket der.

§ 15. Ydre Bekvemmeligheder, som Boder, Skur, Kjælder, Loft og lignende, der har været benyttet for den Syge, saasom for hans brugte Klæder osv., renses og udluftes.

§ 16. Kan en øniagtig Rensning af den smittede Leilighed ikke udføres uden Udflytning af Beboerne, kan disse midlertidig anvises Ophold i et af Kommunens Udflytningslokaler, indtil Rensning er udført.

§ 17. Tilladelse til at afvige fra de her fastsatte Regler kan meddeles af Sundhedskommisionens Ordfører.

§ 18. Naar Bykassen bestrider Udgifterne ved Rensningen, attesterer Assistenten paa Regningen at Arbeidet er ordentlig udført, og at Vedkommende ikke selv kan bestride Omkostningerne.

II. Særlige Bestemmelser.

a) Difteri.

§ 19. Læger kan mod skriftlig Anmodning paa Sundhedskommisionens Kontor erholde Rør med stivnet Blodserum samt sterile Vatpensler for bakteriologisk Undersøgelse i mistænkelige Tilfælde; Resultatet vil i Almindelighed blive Lægen meddelt, Dagen efterat Prøven er indleveret.

§ 20. Hvis en Syg, lidende af Difteri, behandles i sit Hjem, kan Afsondringen ikke hæves og Rensning ikke udføres, førend det ved bakteriologisk Undersøgelse er paavist, at han ikke længere er smittebærende.

Den, der pleier den Syge, maa ligeledes undersøges bakteriologisk, naar Afsondringen skal hæves.

§ 21. Elever af Skoler samt Lærere og Lærerinder kan af Sundhedskommisionens Ordfører tilstedes Adgang til Skolen, førend de i § 2 omhandlede 7 Dage er forlæbne, saafremt det ved bakteriologisk Undersøgelse af den hele Husstand er godtgjort, at intet Medlem er smittebærende.

b) Skarlagensfeber.

§ 22. Det i § 2 omhandlede Forbud mod Adgang til Skole kan hæves, hvis der foretages daglig Lægeundersøgelse i 7 Dage, eller hvis Vedkommende tidligere har lidt af Skarlagensfeber.

§ 23. Hvis en Skarlagensfebersyg behandles i sit Hjem, maa der iagt-tages særlig Forsigtighed med den under Afskallingen afstølte Overhud, der er i høj Grad smittebærende; den bør derfor opsamles saa godt som muligt og helst brændes.

§ 24. En Skarlagensfebersyg maa holdes afsondret, saalænge der endnu findes afskallede Flekker; sidst og senest foregaar Afskallingen paa Fodsalerne. Afsondringen maa holdes mindst 6 Uger, selv om Afskallingen er afsluttet for.

c) Tyfoidfeber (Nervfeber).

§ 25. Læger kan mod skriftlig Anmodning paa Sundhedskommissionens Kontor erholde Glasrør til Opsamling af Blod for Vidal's Reaktion i mis-tænkelige Tilfælde.

§ 26. Da den Syges Udtømmelser antages at være særlig smitteførende, maa der anvendes særlig Omhu paa at uskadeliggjøre disse, saaledes som fore-skrevet i § 8 b.

Den, der pleier den Syge, maa altid vaske sine Hænder omhyggeligt før Maaltiderne.

§ 27. Findes Vask eller Kloakslug inde i den Syges Rum, maa der i disse daglig strøes Kalk. Gaardens Kloak maa renses.

§ 28. Det i § 2 omhandlede Forbud mod Adgang til Skole gjelder ikke ved Tyfoidfeber, hvis ikke særlige Omstændigheder, der bedømmes af Sundheds-kommissionens Ordfører, gør det paakrævet.

d) Kopper (Børnekopper).

§ 29. Det vil ikke blive tilladt at forpleie Syge, der lider af Børnekopper, i Hjemmet uden efter speciel Tilladelse for hvert enkelt Tilfælde af Sundhedskommissionens Ordfører, der meddeler de nødvendige Forholdsregler.

§ 30. Snarest muligt sørges der for, at samtlige Uvakcinerede i det smittede Hus vakcineres, og at alle Andre i Huset revakcineres. Forsaavidt den Syge efter Sygdommens Udbud har opholdt sig udenfor sit Hjem, maa den for-nødne Vakecation og Revakecation af Alle, der har havt Forbindelse med ham, foretages; dette besørges udført ved Sundhedskommissionens Foranstaltning.

§ 31. Den Angrebnes Familie og Andre, som bor sammen med den Syge, maa som Regel udflyttes til et af Kommunens Udflytningslokaler efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionens Ordfører og tillades som Regel ikke at færdesude i Byen i sine Forretninger, paa Skoler eller lignende i Løbet af de første 16 Dage, efterat den Syge er indlagt, helbredet *eller død og Rensning foretaget.

Samtlige øvrige Beboere i det smittede Hus sættes under dagligt Læge-tilsyn i 16 Dage.

§ 32. Lig af Individer, der er døde af Kopper, lægges uden Ophold i Kiste som i § 10 anordnet, og bringes strax derefter til Lighuset ved Ullevaal Sygelhuses 1ste Afdeling, hvorfra det begraves.

Regler og Veiledning vedkommende Tuberkulose.

§ 33. Ved tvivlsomme Tilfælde af Lungetuberkulose kan Læger mod skriftlig Anmodning paa Sundhedskommissionens Kontor erhölde Glaskrukke for Indlevering af Opspyt til bakteriologisk Undersogelse.

§ 34. Ifølge Lov af 8de Mai 1900 skal alle Tilfælde af Tuberkulose, som er forbundne med smittende Afsondringer, af den behandelnde Læge anmeldes til Sundhedskommissionens Ordfører.

Videre lyder Lovens § 7 saa: «Naar en Syg er afgaaet ved Doden eller forandrer Bopel, skal der i den Udstrækning, som efter Omstændighederne ansees fornøden, foretages Renselse af de Rum, hvori den Syge har opholdt sig, saavel som af hans efterladte Gang- og Sengklæder. Vedkommende Rum maa ikke overlades Nogen til Beboelse, før saadan Renselse er foretagen».

Lovens § 8 lyder saa: «Gang- og Sengklæder, der er benyttede af en Syg, maa ikke overlades Andre til Ejendom eller Brug, før de er rensede paa saadan Maade, som efter Omstændighederne ansees fornøden. De nærmere Bestemmelser om den i denne og foregaaende Paragraaf omhandlede Renselse fastsættes af Sundhedskommissionen».

I Henhold hertil skal Rensningen foregåa saaledes som i foranstaende § 11 og flg. fastsat; den kan foretages af den Syges Husstand under den behandelnde Læges Anvisning og Tilsyn, eller man kan faa den udført ved Sundhedskommissionens Foranstaltning ved Henvendelse til dennes Kontor.

I Tilfælde af, at en saadan Syg flytter, maa der i Henhold til Lovens § 7 drages Omsorg for den fornødne Rensning af de af ham benyttede Rum.

§ 35. Følgende Forsigtighedsregler bør befolges af alle Syge, der lider af langvarig Hoste med Opspyt, og særlig paaagtes af Saadanne, der lider af Lungetuberkulose:

- 1) Spyt ikke paa Guly eller Vegg.
- 2) Spyt i et dertil bestemt Kar, som Spyttflaske, Spyttekrus, Spyttebakke eller en Natpotte; i Karret skal der være lidt Vand.
- 3) Tøm Spyttet i Vasken hver Dag og spyl Vasken ud. Vask derefter Karret og efter det omhyggeligt.
- 4) Host ikke lige mod Nogen, men hold Lommeklædet for Munden.
- 5) Pas paa, at Gangklæder, Sengklæder og Spisestel, som Kniv, Gaffel, Ske, Kop, Glas o. s v., ikke benyttes af Andre, uden først at være omhyggelig rengjort.
- 6) Skift ofte Lommeklæde. Laeg det brugte strax i Vand og kog det, før det vaskes op.
- 7) Del ikke Seng med Nogen.
- 8) Hold Person og Hus, navnlig Guly, Seng, Sengklæder og Husgeraad, rent og luft ofte.

